NOVODOBÝ ČESKÝ HERMETISMUS

ĚMINENT

Milan Nakonečný

MILAN NAKONEČNÝ

NOVODOBÝ ČESKÝ HERMETISMUS

Druhé, přepracované
a rozšířené vydání

EMINENT 2009

Věnováno předním představitelům
českého hermetismu:

baronu Adolfu Leonhardimu
Otakaru Griesemu
Emanuelu Haunerovi
Petru Kohoutovi (Pierru de Lasenicovi)
PhDr. Janu Keferovi
Františku Kabelákovi
JUDr. Oldřichu Eliášovi
Josefu Loudovi (Theofanu Abbovi)
a MUDr. Jiřímu Ryšánkovi

Připsáno vzpomínce na Miladu Libanskou, pařížskou martinistku a obětavou přítelkyni.

Poděkování:

ThDr. Efrému Jindráčkovi OP.
Ivanu Hynkovi
Petru Kalačovi
Lukáši Loužeckému
Michalu Stránskému
za velmi cenné archivní příspěvky a všestrannou spolupráci.

„Vy, jejichž ústa jsou stvořena k obrazu božímu
Ústa, která jsou řád sám
Buďte shovívaví, když nás srovnáváte
S těmi, kdož byli naplněním řádu
Nás, kteří všude vyhledáváme dobrodružství

Nejsme vašimi nepřáteli
Chceme vám darovat oblasti širé podivuhodné
Kvetoucí tajemství se tam nabízejí každému, kdo je chce utrhnout
Planou tam ohně nevídané barvami nezřenými
Tisíce nezvažitelných přeludů
Které je třeba proměnit ve skutečnost

Chceme probádat dobro nesmírnou končinu, kde vše utichá
A je tu také čas, který lze zapudit nebo zpět přivolat
Slitování s námi, kdož vždycky svádíme boj na hranicích
Nekonečna a budoucnosti
Slitování s našimi omyly, s našimi hříchy"

G. Apollinaire

Obsah

Předmluva k druhému vydání 13
Prolog 15
Vymezení tématu 19
Panorama novodobého evropského hermetismu 23
Jihočeské začátky 45
Historické kořeny 61
Období mezi oběma světovými válkami 71
Epilog 93

ORGANIZACE 99
Martinisté 100
Svobodná Škola Věd Hermetických 122
Universalia 129
Horev-klub 151

OSOBNOSTI 165
Baron Adolf Leonhardi 166
Otakar Griese 175
Emanuel Hauner 189
Petr Kohout-Pierre de Lasenic 195
Jan Kefer 219
František Kabelák 237
Jiří Arvéd Smíchovský 257
Oldřich Eliáš 278
Josef Louda-Theophanus Abba 286

OSTATNÍ 291

PŘÍLOHY 333
Zakládající členové martinistické lóže Simeon (1924) 334
Spor Otakar Griese – Karel Weinfurter 335
Pierre de Lasenic: Desatera 338
Pravda o případu Jiřího Arvéda Smíchovského 342
Satanský hymnus (z pozůstalosti Rafaela Boušky) 350
Alexandrijská geneze 351

LITERATURA 354
Bibliografie české hermetické literatury (1895–1949) 354
Česká periodika o hermetismu (1897–1940) 357
Jmenný rejstřík 359

Předmluva k druhému vydání

Toto druhé vydání historie novodobého českého hermetismu je ve srovnání s prvním vydáním, vyšlým před dvanácti lety, zčásti přepracováno a rozšířeno. V původním textu jsou upraveny jen některé formulace, ale rozšíření se týká především celkové charakteristiky doby a podmínek, v nichž se novodobý český hermetismus utvářel, a to jak vnitřních, českých, tak i vnějších, zahraničních. Větší pozornost jsem věnoval zejména francouzské kolébce novodobého českého hermetismu a jeho německému sousedství. Konečně je text tohoto vydání rozšířen o informace o perzekuci českých hermetiků v době nacistické okupace a o rozbor činnosti a díla nejvýznamnějších novodobých českých hermetiků, jakož i o opravy několika životopisných dat. Je zde i zmínka o tematizaci hermetismu v české beletrii a přidána řada nových dokumentárních obrázků.

Přál bych si, aby toto vydání našlo příznivou odezvu u zájemců o hermetismus a aby těm, kteří se věnují organizaci hnutí za šíření nauk hermetismu, připomínalo ty jeho ušlechtilé, obětavé a vědoucí představitele, kteří stáli u jeho zrodu a jimž byl hermetismus životním osudem.

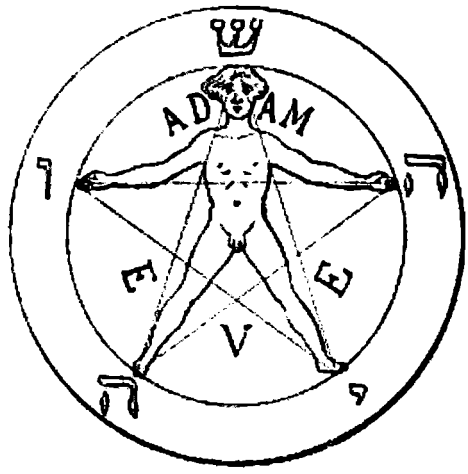

Adam a Eva v hermetickém pentagramu

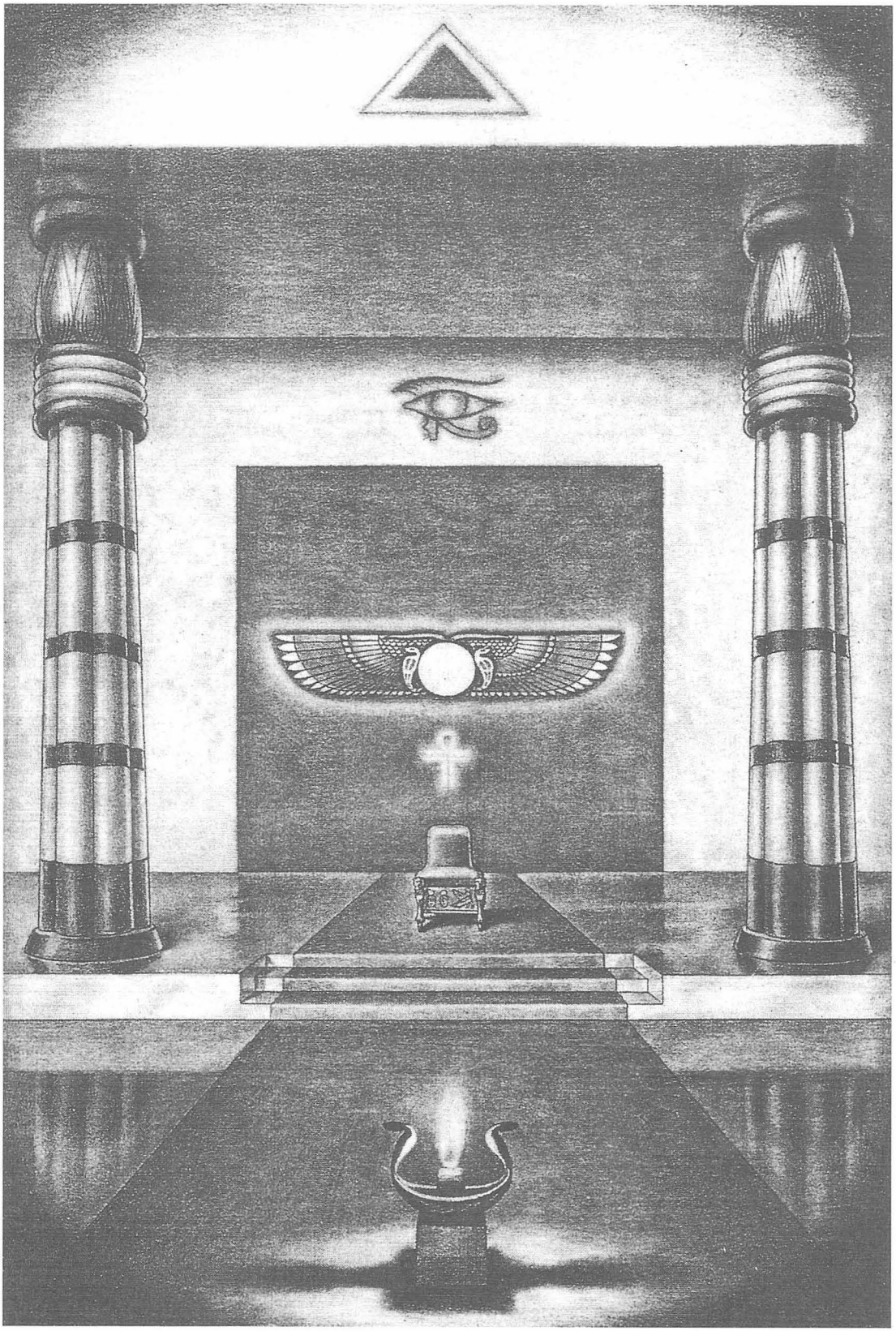

Prolog

Přes třicet let jsem sbíral materiál k dějinám novodobého českého hermetismu, pátral usilovně v archivech a časopisech, ale především jsem získával poznatky v kontaktu s těmi, kdož tuto historii vytvářeli, nebo osobami, které jim byly velmi blízko. Dnes je toto historické téma již uzavřeno, neboť živí svědkové jeho počátků již neexistují a v písemných pramenech je uchováno jen málo. Z těch, kteří mi poskytli živé svědectví, bych chtěl vzpomenout především ušlechtilého básníka Emanuela Lešetického z Lešehradu, který stál na samém začátku této historie, dále nepochybně jednoho z největších představitelů českého hermetismu, skromného a vědoucího Františka Kabeláka, který jediný z poslední generace největších představitelů hermetismu přežil léta nacistické okupace, sdílného, ale osamělého Josefa Loudu (Theofana Abbu), moudrého kronikáře posledních let pražské Universalie Ladislava Málka, milou a laskavou „moravskou babičku" paní Emílii Režnou, jednu z dcer Otakara Grieseho, dobrosrdečnou a kultivovanou Blanku Čvančarovou, sestru nešťastného doktora Arvéda Smíchovského, doktora Blahoslava Janeše, jenž mi obětavě umožnil přístup k lyonskému archivu francouzských martinistů, který obsahuje důležité dokumenty shromážděné pověstným Papusem – mimo jiné také korespondenci prvních českých martinistů-hermetiků s francouzskými bratry.

Prošel jsem místa, kde se odehrávaly pohnuté dějiny podivuhodného hnutí, jež se stalo osudem neméně podivuhodných lidí, kteří je představovali. Od záhadného zámku v jihočeské Stráži nad Nežárkou, kde to všechno začalo, až po starý dům ve smíchovské Švandově ulici, kde to na počátku druhé světové války tragicky skončilo. Musel jsem často překonávat mnoho nejrůznějších obtíží, nedůvěru a uzavřenost z jedné a slídičství z druhé strany, ale bylo to velké duchovní dobrodružství; v jeho průběhu jsem si často připomínal slova velikého znalce podivuhodných lidí Stefana Zweiga: *„Psychologické hádanky mají nade mnou přímo zneklidňující moc, k smrti rád pátrám po souvislostech a stačí, aby byl přítomen nějaký zvláštní člověk, a už mě roznítí vášnivá touha poznat, co je zač, touha, která je skoro stejně silná jako vášnivá touha po nějaké ženě."* Poznával jsem opravdu zvláštní povahy osudu a zvláštní souvislosti, a proto jsem nikdy nelitoval velkého úsilí, které jsem musel vynaložit na to, co jsem poznal, i na to, čeho jsem nedosáhl. Tak jsem například bez výsledku prošel dům od domu jednu velkou karlínskou ulici, kde měla údajně bydlet paní Jarmila Skrčená, manželka zá-

hadného Pierra de Lasenica, jehož život a dílo mne vzrušovaly nejvíc. Jindy mi však pomohla náhoda, když jsem se jako voják setkal v podstatě náhodně se slovenským mágem profesorem Jánem Okruhlicou v malém Plaveckém Podhradí, kde měl zvláštní obydlí, tvořené zpolovice magickou oratoří. Mnohé mělo zřejmě zůstat zapomenuto, mnohé mělo být zachováno, aby byla udržena ideová kontinuita, tak surově zpřetrhaná dvěma totalitními režimy. Z toho, co jsem vypátral, podávám zde to, co má být zachováno jako podnětné svědectví duchovního hnutí, vynikajícího a ojedinělého v celém světovém měřítku. Český hermetismus třicátých let patřil k vrcholům světového hermetismu vůbec, Praha se opět stala na téměř dvacet let magickým městem jako v rudolfínské době rozkvětu tajných věd.

V roce, kdy tato kniha poprvé vychází, tomu bude sto let, kdy podivuhodná historie novodobého českého hermetismu začala. Pokusil jsem se ji zachytit již v roce 1974, kdy jsem „vydal" tři rukopisné exempláře s fotografickou dokumentací pro své přátele hermetiky. O něco později vyšla také v jedné samizdatové edici. Současné vydání je však podstatně přepracováno a jsou v něm opraveny i chyby, které se vloudily do mého původního rukopisu. Je tedy v podstatě možné pokládat je za definitivní.

Lze si však položit otázku, kdo byli tito lidé a co je vlastně to, čemu se tak bytostně oddávali? Je celý hermetismus druhem sebeklamu a byli jeho představitelé pouhými blouznivci? Nebo je to téměř zapomenuté vědění a jeho vyznavači, lidé s vypjatou potřebou transcendence, tuší za hranicemi každodenních zkušeností existenci tajemného světa, v němž se člověk setkává se svou duší? Naplněni faustovskou touhou, bytostným neklidem víry v tajemný život prapodstat, vydali se na cestu, zanechávajíce na ní stopy svých lidských slabostí a omylů. Cestu pro mnohé k neuvěřitelnému světu, který je jim jen skladištěm omšelých rekvizit a loutek pro divadlo, které sami sobě hrají lidé vezdejším životem vyvlastnění ve vybledlých kostýmech čarodějů. Pro jiné však cesta ke světu skutečnějšímu, než je skutečnost opatrně střízlivých, těch opilců elektronických iluzí. Neuvěřitelný svět! Ale což ještě dnes, kdy skutečnost je tak pečlivě vykolíkovaná už jen psychiatry a naivními realisty, lze vytyčit bez rozpaků hranice mezi uvěřitelným a neuvěřitelným nebo je stále posouvat do sfér „dosud nepoznaného" podle povelů patentovaných znalců lidské zoologie? Vždyť skutečnost je stav mysli a v té je i onen svět, který jen čeká na probuzení ze života příliš probděléhо ve stavu společenských stereotypů. Spoutáni okovy svých intelektuálních konvencí, mnozí nikdy nepochopí ty, kteří strhli pouta závazného rozumářství a stoupali vzhůru, aby nahlédli do horského údolí bohů, kteří umějí tančit. Cosi fascinovalo tyto poutníky po strmých cestách, téměř zapomenutých, ale existujících jako skryté stezky, neboť po nich šli, neohlížejíce se již na hluk, který k nim stále slaběji zaznával z hospod tohoto světa dole.

Tato kniha nechce přesvědčovat, chce jen ukázat několik podivuhod-

ných osudných hledání, připomínajících horečné putování zlatokopů. Cestu lidí, kteří však nešli za zlatem omývaným krví a slzami, ale kteří putovali ke své zaslíbené zemi, k duchovnímu ráji, jako vracející se vyhnanci. A putujíce, říkali si s básníkem: „*S Psyché, mou duší, šli jsme bloudíce, já jsem měl plné srdce výkřiků a lávy, šli jsme za světlem Astartina měsíce, té hvězdy, bledé jako bývá vrah*" (E. A. Poe). Ať už kréto těch lidí, obrněné vystřízlivěním z osvíceného iluzionismu, bylo sebeklamem či hledáním své prapodstaty, bylo to také krédo tisíciletých skrytých tradic a bylo v něm cosi věky přetrvávajícího. „Střeží svůj život, kdo hledá svou cestu" (Přísloví II,17). Matný lesk saturnské hvězdy, která je vedla, plně zazářil až v jejich posledním pohledu, ale byly to oči usmířených.

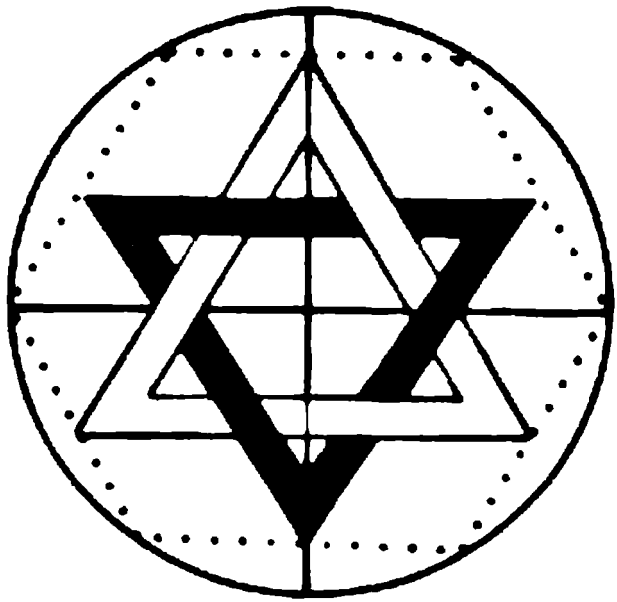

I. MVNDVS ARCHETYPVS.
DEVS
IEHOVA
Bo num
Infi nitum
II. ÆTHE
ANGELIC. BONUM
III. ÆTHEREVM
Mercurius
COELVM
Angeli
Stellæ
HOMO
Meteor
Aues
Bestiæ
Pisces
AER
TERRA
AQVA
Plantæ
Sulphur
Lapides
Metalla
Sal
IV. ELEMENTARIS
MVNDVS
Ignis:
Procellæ
Inane: Tenebræ: Abyssi
CHAOS
V. INFERNALIS
Malum
SATAN

Vymezení tématu

Předmětem našeho pojednání je novodobý český hermetismus, a tak vymezení našeho tématu vychází z dvojího rámce: časového a obsahového. Časový rámec je dán neurčitým termínem „novodobý", který poukazuje na širší historické období než stejně neurčitý termín „soudobý", ale nijak přesněji je neurčuje. Zlatý věk českého hermetismu spadá nepochybně do doby panování císaře Rudolfa II. Habsburského (1552–1612), velikého příznivce věd a umění, ale také velikého ctitele „tajných věd". Za jeho vlády se Praha stala střediskem jejich pěstování, a to se neomezovalo jen na činnost alchymistických suflérů. Oblíbenou četbou císaře prý byla jedna z nejstarších evropských knih o magii, Picatrix.

Doba tohoto císaře je již označována za „nový věk". Musíme tedy naše pojetí „novodobého" vymezit operativně, neboť je posouváme do doby mnohem mladší. Současně chceme tuto novodobost pojmout s ohledem na určitý časový děj či historický předěl, na událost, která novodobý český hermetismus jaksi nastartovává, a tím dává této počáteční události i smysl. Tímto startovním okamžikem bylo založení martinistického kroužku v roce 1891 a poté lóže v roce 1895 v Českých Budějovicích baronem Adolfem Leonhardim ze Stráže nad Nežárkou. V martinistickém hnutí se tehdy soustředili významní zájemci o hermetismus, který byl v rámci tohoto hnutí v podstatě pěstován až do konce třicátých let minulého století.

Období od smrti „šíleného Habsburka" do počátečního období naší „novodobosti" je velmi chudé na informace, není však zřejmě chudé na události, neboť je nepochybně zaplněno především činností rosekruciánských spolků, které byly jakýmsi médiem pěstování a šíření hermetických nauk, a jedním z center rosekruciánského hnutí, byť obsahově diferencovaného, byla Praha. Osobním lékařem císaře Rudolfa II. byl nepochybně jeden z mála pravých rosekruciánů Michael Maier a na císařově dvoře působil významný hermetik John Dee. Rozhodli jsme se však začít až onou dobou, která českému hermetismu vtiskla velmi osobitý ráz a byla impulsem, jak poznáme dále, k jeho vrcholnému vývoji. Touto událostí, jíž naše historie českého hermetického hnutí začíná, jak již bylo poznamenáno, bylo nepochybně založení martinistické lóže U modré hvězdy v Českých Budějovicích asi v lednu roku 1895 baronem Adolfem Leonhardim. Čtyři roky předtím založil tento nadšený a obětavý šiřitel eso-

terních nauk teosofickou lóži v Praze a martinistický kroužek v Českých Budějovicích. V českobudějovické martinistické lóži, která vznikla z uvedeného kroužku, již dominoval zájem o hermetismus, vedle zájmu o teosofii, neognosticismus, iluminátství a spiritismus.

Začínáme tedy rokem 1895, kdy byl do Čech uveden martinismus v lóžové formě. Zbývá nyní ještě určit obsah našeho předmětu, jímž je hermetismus. Slovo samo je odvozeno ze jména mytické postavy staroegyptského boha písma a tajných věd Thovta, kterého Řekové nazývali Hermes Trismegistos (Hermes Třikrát Mocný), a to proto, že podle legendy znal tajemství tří tajných věd: alchymie, astrologie a magie. Je mu připisována řada esoterických spisů, nejasného původu, které jsou shrnovány do souboru zvaného Corpus Hermeticum. Není v něm však zahrnuto to, co jeho pozdější žáci pokládali za jeho vrcholné dílo, totiž stručné shrnutí jeho učení do krátkého textu, vlastně do několika tezí vyrytých na desce ze zeleného skla, které je nazýváno Tabula Smaragdina (Smaragdová deska). Je to dílo, které mělo velký vliv na evropský středověký esoterismus a které bylo jedním ze základních pramenů alchymie, nazývané v období renesance též „hermetickou filosofií". Také původ Smaragdové desky je nejasný, její nejstarší verze je v arabštině, ale její obsah poukazuje na to, že je syntézou staroegyptského esoterismu, resp. jeho helénistickou syntézou. Smaragdová deska je v tomto smyslu nejvýznamnějším historickým pramenem hermetismu. Klasický hermetismus, jak bylo již uvedeno, tvořila trojice „tajných věd", alchymie, astrologie a magie, a po jeho proniknutí na evropský kontinent a jeho rozšíření, které bylo jednak dílem v Egyptě usedlých Řeků a jednak zřejmě také Arabů, pronikajících do Evropy zejména přes Španělsko, dostal tento staroegyptský esoterismus v 16. stol. svou specifickou evropskou formu, jejíž nejvýraznější variantou bylo rosekruciánství (rhodostaurotismus). Avšak hermetismus splýval i se starožidovským esoterismem, s kabbalou, která podle některých pramenů je jeho židovskou verzí. V duchovním kvasu alexandrijské školy docházelo k různým syntézám a synkretismům esoterních doktrín, což mělo, mimo jiné, za následek, že hermetismus byl neprávem pokládán za druh gnóze, která byla též jedním z produktů onoho duchovního pohybu staroegyptského esoterismu, který byl pěstován v Alexandrii v prvních staletích našeho letopočtu.

Hermetismus, či esoterní doktrína Herma Trismegista měla velký vliv na filosofii v období renesance, kdy Marsilio Ficino přeložil z podnětu Cosima Medicejského Hermovi připisované dílo Poimandres, které mu z Makedonie přinesl jistý mnich. Od r. 1463, kdy Poimandres v latinském překladu vyšel, se zájem o hermetismus rychle šířil Evropou a splýval někde s tehdy již rozšířeným neoplatonismem a nejvíce ovšem s alchymií, která byla později nazývána „hermetické umění". Zatímco uvedení Poimandra mělo vliv zejména na rozvoj akademického neoplatonismu, Smaragdová deska se stala biblí

alchymie a magie a Egypt se tak stal kolébkou nového druhu západního esoterismu – hermetismu. Podobně jako židovská kabbala splývala s křesťanstvím v tzv. křesťanskou kabbalu, splýval hermetismus s křesťanstvím v rosekruciánství (rhodostaurotismus), proměňoval arabskou fyzickou alchymii v alchymii duchovní a plodně pronikal k mysteriím sv. Grálu. Vývoj hermetismu byl cestou duchovních vítězství, ale i protivenství, neboť vedle pozoruhodných idejí a Světla s sebou vlekl i pověru a nepřátelství mocných. Ve svých třech aspektech, alchymii, astrologii a magii, nabízel nový pohled na svět a jeho řád, na jeho transcendentní podstatu, na postavení člověka v tomto řádu, jemuž vládl duch a který byl plný vzrušujících tajemství, skrytých vztahů mezi věcmi a mezi člověkem a světem. Avšak vedle toho byl i velkým svůdcem a temnou nadějí lidem ponížených a uražených, kterým v masce ďábla sliboval bohatství, rozkoše a moc. Od doby svého vzniku v sobě hermetismus skrýval naděje pro hledače duchovních pravd, ale byl i vábničkou pro otroky vidin bohatství, moci a slasti a iluzí pro dobrodruhy poznávání Faustova typu. Hermetismus je jedním z pramenů tzv. „archaické moudrosti", jejíž stopy v západní kultuře zanechali kromě jiných Pýthagorás, Platón, Plotin, Jamblichos a další ve formě předlogického poznání. V tomto smyslu vyznačuje období, které předcházelo cestě od mýtu k logu, od orfistů k Aristotelovi a jeho dědicům, od archetypů k pojmům, a vyjadřuje v symbolech to záhadné „cosi", co je skryto za každodenní zkušeností jako tušení transcendentna a jako touha po této transcendentní zkušenosti, naplňovaná nejen zvláštním druhem poznávání, ale i praxe.

Když koncem 19. století, po období činnosti přísně utajovaných lóží a osamělých poutníků k duchovním oázám esoterních pravd, přechází hermetismus do období více či méně veřejného hnutí, jsou již esoterní doktríny starého Egypta smíšeny na jedné straně s kabbalou a na druhé s orientálními esoterismy, zejména indického typu (teosofie). Současně jsou s vlnou šířícího se spiritismu, pozůstatků mesmerismu a nesmrtelnou profanací divinačních metod tyto doktríny smíšeny s tzv. okultismem, který je mnohdy právem odmítán jako zdroj naivní pověrčivosti, pokud je pěstován v pokleslé, staré vědění a umění profanující formě. Zásluhou velkého francouzského hermetika a kabbalisty Éliphase Léviho je však hermetismus v 19. stol. očištěn od balastu profanace, a když se duchovní žák Léviho, Papus, se skupinou mladých nadšenců ujímá organizace hermetického hnutí v rámci jím renovovaného martinistického řádu, stává se Paříž světovým centrem šíření a organizace hnutí za renesanci hermetismu, jako duchu Západu nejbližší formě esoterismu. Silný vliv měl hermetismus i na pokračovatele anglických „rosekruciánských" a esoterně-zednářských lóží. Ušlechtilé hnutí svobodných zednářů, které se v minulosti napájelo z pramenů staroegyptského esoterismu, se v té době z největší části bohužel již proměnilo v politicko-mocenský spolek.

Na konci 19. století, v době označované „fin de siècle", se v kultuře Západu cosi podstatného mění a cosi

podstatného začíná – začíná ona tak blahodárná oživující krystalizace a renesance starověkého hermetismu, jak tu již bylo uvedeno, a to především v Paříži zásluhou nesmrtelného Éliphase Léviho a později jeho duchovního žáka Gérarda Encausse, zvaného Papus. Jak ukážeme později, není náhodou, že z tohoto pařížského zdroje vychází také novodobý český hermetismus, který je pěstován především uvnitř martinistického řádu, jehož je Papus obnovitelem. V té době je ovšem hermetismus pěstován i uvnitř anglických a severoamerických neorosekruciánských lóží a kroužků, které byly založeny zprvu anglickými neorosekruciány (E. G. Bulwer-Lytton) a potom také evropskými exulanty nejprve ve Spojených státech severoamerických (P. B. Randolph ve Filadelfii). Pěstován je ovšem hlavně i v rakouských a německých lóžích řádu Ordo Templi Orientis (K. Kellner, Th. Reuss).

Okultistické a hermetické nauky jsou pěstovány také v úzké souvislosti s činností některých lóží svobodného zednářství, zejména s lóžemi již zmíněného staroegyptského ritu, z nichž nejvýraznější byl řád Memphis-Misraim, založený r. 1805 v Miláně, který se koncem 19. stol. rozšířil i do Anglie (J. Yarker) a do Německa (Th. Reuss). Potom tu byla ovšem pestrá směsice různých více či méně veřejných okultistických, zejména spiritistických spolků, z nichž mnohé vedle primitivního vyvolávání „duchů" pěstovaly, obvykle na nevysoké úrovni, i různé druhy hermetismu, zejména astrologii.

V našem pojednání nepůjde o jakýsi „čistý" hermetismus, neboť ten, jak již bylo poznamenáno, směřoval vývojem k integraci s jinými esoterními systémy, nejvýrazněji však splynul s kabbalou, resp. s její renesanční evropskou formou, tzv. křesťanskou kabbalou. Proto zde budeme hovořit i o kabbale a kabbalistech české provenience. Avšak ponecháme stranou synkretický okultismus a teosofii, která má u nás bohatou a dynamickou historii, ale jejíž doktrína je akcentována více vlivy indického esoterismu (H. P. Blavatská). Stranou ponecháme i z teosofie se vyvinuvší antroposofii (R. Steiner), v níž rovněž převládl na křesťanství naroubovaný duch Východu. Naše novodobé dějiny českého hermetismu jsou tedy dějinami novodobé české alchymie, astrologie, magie a kabbaly. Jen okrajově tu budou zmíněny i jiné esoterní společnosti a proudy.

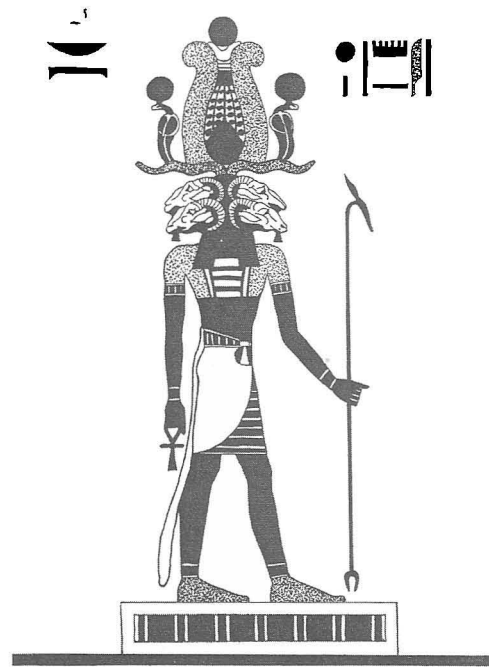

Panorama novodobého evropského hermetismu

Chceme-li vystopovat historické souvislosti novodobého českého hermetismu, zdroje, z nichž vyrůstal, musíme zde vytvořit alespoň skicu novodobého evropského hermetismu, v jehož rámci se český hermetismus utvářel. Je to velmi pozoruhodné období konce 19. století, poznamenané vzestupem filosofického pozitivismu, politického liberalismu a ekonomického industrialismu. Dochází k velkému rozvoji přírodních věd a průmyslu, avšak pod hladinou relativní hospodářské stability a světového míru se již připravují další výboje imperialismu, ale i socialismu a ateismu a novodobé arogantní pokrokářství nabírá jedovatý dech, aby jím otrávilo hodnoty víry a oddanosti ideálům křesťanství. V této době novodobého osvícenství, samospasitelného rozumářství a pokrokářství, kdesi na periferii společenského života, vyrůstají jemné květy lidské touhy po poznání tajemných světů, starodávných pravd a po duchovním životě vůbec. Svět, fascinován hlasy falešných proroků pozemského blaha a pokroku, všemohoucí vědy a destruktivního liberalismu, věří už jen v chemii a fyziku, horečně počítá, obchoduje, přehodnocuje. V malé pařížské uličce, v blízkosti nejznámějších kabaretů na rue Pigalle, z nichž sem doznívá módní kankán, se v bytě mladého markýze Stanislase de Guaity schází malá skupinka mužů, kteří zde diskutují o obsahu svých studií kabbalistických textů a magických rituálů, o alchymii a kabbale, o svých poznatcích a zkušenostech s praktickou magií. A přibližně totéž se odehrává kdesi v Londýně, ve Vídni a v Berlíně – je to počátek renesance hermetismu, který se současně mísí s vlivy literárního dekadentního romantismu. S. de Guaita je kabbalista a hermetik, praktikující mág a také dekadentní básník.

Asi na konci prvního desetiletí 19. století založil Godfrey Higgins v Anglii rosekruciánskou společnost, ale ta byla rosekruciánská spíše jen podle svého jména, neboť se v ní pěstoval synkreticky pojatý a buddhistickým učením akcentovaný esoterismus. A. E. Waite (1888) označil toto sdružení za esoterní zednářství, nicméně se v jeho činnosti uplatňovaly i prvky hermetismu. Na tyto počátky navazovala pak jiná, v průmyslovém Manchesteru roku 1860 vzniklá rosekruciánská skupina, která působila neveřejně a jen po dobu devíti let. Vlastní základy rosekruciánského hnutí v Anglii, které, jak již víme, je evropskou, resp. křesťanskou variantou hermetismu, byly položeny vlastně až roku 1866, kdy se v Londýně sešla skupina svobodných zednářů oriento-

vaných na hermetismus a založila o rok později spolek nazvaný Societas Rosicruciana in Anglia. Jeho prvním představeným byl Robert W. Little (1840–1878), který měl vysokou hodnost v londýnské zednářské lóži a v uvedeném rosekruciánském spolku mu příslušel titul Supremus Magus. Tento anglický hermetik měl styky s jistým německým rosekruciánským spolkem, a byl snad i jeho členem. Kromě toho byl členem vysoce esoterního společenství Asijských bratří, velmi starého okultního sdružení, které podle některých pověstí založilo město Prahu. (Členem tohoto sdružení byl i známý pražský okultista německého původu, spisovatel Gustav Meyrink.) Po Littleově smrti se ujal vedení anglické rosekruciánské společnosti William Wynn Westcott (1848–1925). Jiným významným představitelem této anglické rosekruciánské společnosti byl Robert Henderson Mackenzie (1833–1886), který byl zván Baphometus a měl prokazatelně kontakty s klasikem novodobého francouzského hermetismu Éliphasem Lévim, kterého navštívil v Paříži. Mackenzie je svým způsobem klíčovou postavou pro historiky novodobého evropského hermetismu, protože se též asi sedm let zdržoval v tehdejším Rakousko-Uhersku, kde intenzivně působil vynikající hermetik hrabě Alexander Apponyi (1844–1925), o němž bude ještě řeč. Kromě toho, že Mackenzie měl čilé styky s předními francouzskými a rakouskými hermetiky, zasloužil se o uvedení Tarotu do Anglie. Studoval na univerzitě jazykovědu a řeči, později též práva, a měl velký vliv na vývoj rosekruciánského hnutí v Anglii. Jiným význačným členem uvedené anglické rosekruciánské společnosti byl nepochybně mistr Frederick Hockley (1808–1885), který se soustavně zabýval praktickou magií a příslušel k proslulé „magické škole" Francise Barretta, autora encyklopedického díla o praktické magii (*The Magus, or Celestial Intelligencer; being a complete system of Occult Philosophy*, London 1801). Barrett je považován za novodobého Agrippu z Nettesheimu, prvního velkého syntetika magie. Také Hockley, jako téměř všichni hermetikové té doby, byl svobodným zednářem a byl v kontaktu s Éliphasem Lévim, již zmíněným francouzským magikem a kabbalistou, který je pokládán za skutečného obnovitele hermetismu. Jiným anglickým řádem hermetického typu byl Fratres Lucis Order (Řád bratří světla), který byl odnoží řádu Order of the Brothers of hook cross (Řád bratří hákového kříže), jenž měl svůj původ ve Francii a navazoval na systém tzv. egyptského zednářství, které údajně na konci 18. století založil pověstný hrabě Cagliostro ve Florencii. Řád, který se zabýval zejména alchymií, měl odnože i v Římě, Paříži a ve Vídni. Cagliostro řád patrně jen renovoval, neboť jeho členem prý kdysi býval i anglický rosekrucián a alchymista Thomas Vaughan (1622–1666), zvaný Philalethus, který však žil sto padesát let před údajným založením tohoto řádu Cagliostrem. K užšímu spojení mezi anglickými rosekruciány a francouzskými hermetiky, kteří pracovali převážně individuálně, došlo při druhé návštěvě Éliphase Léviho v Lon-

dýně, v prosinci roku 1861, kdy byl Lévi jmenován čestným členem řádu. Spisovatel E. G. Bulwer-Lytton (1803–1873) obdržel tehdy titul „grand patron of the order". Lord Bulwer-Lytton udržoval spojení se všemi významnými okultisty své doby a pozval Léviho do Londýna. Jiným významným členem této rosekruciánské společnosti byl historik rosekruciánů Hargrave Jennings (1817–1890), autor velmi osobitě pojaté interpretace rosekruciánských symbolů (*The Rosicrucians, their rites and mysteries, London 1870*). Významnou roli sehráli dva jiní znamenití členové této společnosti, W. R. Woodman (1828–1891) a lékař dr. W. W. Westcott (1848–1925), dlouholetý přítel H. P. Blavatské, známé ruské světoběžkyně a spoluzakladatelky Teosofické společnosti v roce 1883. Teosofie a spiritismus tvořily hlavní náplň činnosti tehdejších okultistických kroužků. W. W. Westcott začal roku 1888 vydávat v Yorkshiru okultní časopis *The Lamp of Thoth*, který sehrál důležitou roli v orientaci na původní hermetismus, podávaje jeho doktrínu jako učení staroegyptského Thovta (Thotha), tj. Herma Trismegista. Angličtí rosekruciáni se rozšířili nejprve ve Skotsku a odtud do Spojených států severoamerických, nejprve do Filadelfie a potom do Bostonu, kde vznikla centra hermetického hnutí v USA. Jeho výrazným, ale tragickým představitelem byl v té době Pascal Bewerly Randolph (1825–1874), zakladatel společnosti Eulis, který během svého pobytu ve Francii, kde se setkal s Lévim, založil Hermetic Brotherhood of Light (Hermetické bratrstvo světla), které bylo později patrně totožné s řádem Hermetic Brotherhood of Luxor. Později ve Spojených státech založil řád Eulis, který se stal jedním z hlavních zdrojů pěstování sexuální energie.

Do Francie pronikli angličtí rosekruciáni kolem roku 1880 a v Berlíně bylo založeno roku 1901 Collegium rosecrucianum vedené Theodorem Reussem, který však byl roku 1906 z tohoto řádu vyloučen a přetvořil pak tento spolek na berlínské „kolegium". To později splynulo s řádem Orientálního templu (Ordo Templi Orientis). Od roku 1868 vydávala Societas rosicruciana in Anglia časopis *The Rosicrucian*, který s určitými přestávkami vychází dodnes. Rovněž tato anglická rosekruciánská společnost stále existuje. Její význam však spočíval především v tom, že z ní vyšel podnět k založení nejvýznamnějšího anglického a patrně i světového hermetického řádu The Golden Dawn (Zlatá Jitřenka, někdy též Zlatý úsvit), jehož programem bylo již studium všech druhů hermetismu, jímž výrazně přispěl k jeho celosvětovému rozvoji, jak o tom svědčí obsáhlé dílo Israela Regardieho (*The complete Golden Dawn system of Magic*, repr. Santa Monica Cal. 1984, tři svazky). Sám název řádu, jak zdůrazňuje K. R. H. Frick (1978), poukazuje na historickou návaznost na hermetické tradice, neboť je patrně odvozen z esoterní interpretace Jitřenky jako symbolu vycházejícího Světla (latinsky „aurora"). Pod pseudonymem Dominicus Gnosius roku 1610 vyšlý spis *Hermes Trismegisti tractatus vere aureus, de Lapidi Philosophici secreto...* (Lipsiae 1610) je významným po-

jednáním o hermetismu s ústřední kapitolou nazvanou *Aurora Consurgens quae dictur aurea hora* (tj. Vycházející jitřenka, nazývaná zlatá hodina). Název tohoto nejvýznamnějšího hermetického řádu novověku nebyl tedy zřejmě jen produktem poetického postoje, ale měl určitý esoterní smysl.

Tři členové řádu Societas Rosicruciana in Anglia, William Robert Woodman, William Wynn Westcott a Samuel Liddell MacGregor Mathers, založili 1888 řád Zlaté jitřenky, který měl plný název Hermetic Order of the Golden Dawn. O tom, jak tento řád vznikl, kolují různé pověsti. Uvádí se, že v jednom londýnském antikvariátě byl nalezen rukopis, označovaný jako Cipher Manuscripts, který byl dešifrován reverendem A. F. A. Woodfordem; autorství bylo přisuzováno opatu Johannu Trithemiovi, největšímu středověkému znalci magie. V únoru 1886 prý sdělil Woodford svůj nález lékaři dr. W. W. Westcottovi, který později nalezený spis s pomocí W. R. Woodmana definitivně rozluštil. Woodford, na rozdíl od obou posledně jmenovaných, nebyl členem rosekruciánské společnosti. Obsah tohoto legendárního spisu nebyl nikdy zveřejněn, tvrdilo se však, že se jedná o významný rosekruciánský rukopis, který byl předtím též v držení Éliphase Léviho, neboť v něm prý byl přiložen list s iniciálami A. L. C. – to byla začáteční písmena Léviho vlastního jména, jež znělo Alphonse Louis Constant. V rukopise byla zmíněna „stará sestra", která měla žít v německém Ulmu (podle jiné verze ve Stuttgartu) a která byla později identifikována jako slečna Anna Sprengelová, rosekruciánka vysokého stupně zasvěcení. Je však velmi pravděpodobné, že Sprengelová je pouhá mystifikace, neboť pozdější pátrání po ní, které provedli G. Meyrink a dr. H. C. Birven, jeden z největších německých hermetiků, bylo zcela bezvýsledné. Nicméně pozdější významný člen řádu Zlaté jitřenky, lékař dr. R. W. Felkin, který později spoluzakládal londýnskou skupinu Stella Matutina, tvrdil, že roku 1904 při návštěvě německé rosekruciánské skupiny v okolí Hannoveru poskytl lék, užívaný jen v Anglii, jisté pacientce z Hannoveru, která se jmenovala Anna Sprengelová, ale která svou příslušnost k rosekruciánům popřela. Podle jiné verze měla však být členkou norimberské rosekruciánské skupiny Goldene Dämmerung.

Historikové řádu Golden Dawn, kterých je celá řada, obvykle uvádějí, že byl založen v Londýně roku 1888 spolu s Isis-Urania-Tempel, chrámem, který byl centrem tohoto řádu. Třemi předními zakládajícími členy byli Westcott, Woodman a pozdější vůdce řádu Samuel Liddell, (MacGregor) Mathers (1856–1918), který na přelomu 19. a 20. stol. studoval v Paříži staré spisy o magii (kromě jiného přeložil pověstnou Abramelinovu knihu o posvátné magii). Již na začátku svého působení založil v Bedfordu Horus-Temple a dále také v Edinburghu Aman-Ra-Temple, kde se pěstovaly esoterní rituály. Řád Zlaté jitřenky byl již výrazně hermetickým řádem, v němž se pěstovala všechna odvětví hermetismu, ale měl

William Wynn Westcott (WWW), dlouholetý přítel Heleny Petrovny Blavatské, která v roce 1875 založila Theosofickou společnost.

Anglický esoterní zednář John Yarker.

Samuel Liddell MacGregor *Mathers*

Aleister Crowley ve věku, kdy vstupoval do řádu Ordo Templi Orientis.

velmi pohnutou historii. Osobní spory o vedení řádu mezi Mathersem a proslulým Aleistrem Crowleym vedly posléze k jeho rozpadu. Dnes jeho novou verzi reprezentují u nás známí autoři několikasvazkové učebnice ma-

gie Chic Cicero a Sandra Tabathe Cicerová *(Zasvěcení do praktické magie,* sv. I.–VII., *Praha 2001–2003).* Členy řádu byli také významný irský básník William Butler Yeats, spisovatel Arthur Machen a později neblaze proslulý a rozporuplný Aleister Crowley. Českým členem řádu byl od roku 1892 hrabě František Otto z Bubna. V Anglii působil i zednář Johann Daniel Siegfried Leonhardi, zakladatel londýnské Pilger-Loge pro Němce usedlé v Anglii. Byl to jeden z předků významného českého hermetika barona Adolfa Leonhardiho. Za nechutných sporů mezi Mathersem a Crowleym se řád posléze v období před první světovou válkou rozpadl a nebyl již obnoven. V jeho archivech, které byly zčásti uveřejněny, však zůstalo množství cenného materiálu o alchymii, kabbale, tarotu, astrologii, ceremoniální magii, divinačních technikách, esoterních symbolech a další. Crowley byl do řádu uveden roku 1898. Po odstoupení Matherse z funkce představeného řádu v roce 1900 se vystřídalo několik direktorií a roku 1903 učinil jiný významný anglický hermetik Arthur Edward Waite (1857–1940) pokus o reformu řádu, ale jeho postupnému úpadku a posléze zániku už nezabránil. Téhož roku se od řádu odtrhla lóže Amen-Ra-Tempel v Edinburghu a osamostatnil se londýnský templ Isis-Urania pod vedením R.W. Felkina. V něm Crowley začal svou dramatizační metodu ceremoniální magie (evokace mytologických božstev doprovázené hudbou, zpěvem a tancem). Podnět k této metodě, kterou později Crowley spojil se svou osobitě pojatou sexuální magií, vytvořil patrně sám Mathers, který během svých studií v Paříži pěstoval, spolu se svou manželkou Moinou, v chrámu nazvaném Athanor „magické dramatizace mýtů" a objevil v knihovně pařížského Arsenalu proslulý rukopis Abramelinovy posvátné magie, který přeložil do angličtiny a vydal potom v Londýně. Rukopis z roku 1458 patří mezi nejúčinnější, ale také nejnebezpečnější příručky praktické magie. Mathers vybudoval v Paříži chrám Ahathoor, v němž rovněž zavedl rituální dramatizace mýtů. Další vývoj hermetismu v Anglii a jeho expanze na evropský kontinent a později do USA je spojen se jménem již zmíněného Aleistra Crowleyho (1875–1947) a jeho legendárních dobrodružství.

Pro nás je významná zejména činnost Crowleyho ve spojení s německým řádem Ordo Templi Orientis (zkráceně O.T.O.), do něhož byl Crowley jako hlava magického řádu A. A. (Atlantští adepti či Astrum Argentinum) přijat roku 1912 Theodorém Reussem, který rozpoznal příbuznost Crowleyovy sexuální magie (velmi skrytě naznačované v časopise *The Equinox*, který Crowley sám vydával a naplňoval svými pracemi od roku 1909). Reuss a Crowley spolu úzce pracovali až do vypuknutí první světové války v roce 1914, kdy Crowley emigroval do USA a Reuss odešel z Londýna do Švýcarska, kde žil až do své smrti v roce 1923. Reuss byl pozoruhodnou postavou; měl mimo jiné i styky s anarchisty a revolucionáři, vystupoval jako zpěvák a byl podezříván, že je německým špionem. Stal se čle-

nem různých zednářských lóží, jiné sám zakládal, zřejmě proto, aby mohl jejich členům, kteří byli nezřídka především sběrateli kuriózních diplomů, tyto diplomy udílet za nemalé peněžní částky. Crowley po svých bohatých zkušenostech s praktickou evokativní magií – mimo jiné pracoval ve skotském Boleskinu poblíž známého jezera Loch Ness s Abramelinovou příručkou – se po skončení války a svém návratu do Evropy pokusil dále pracovat v intencích své sexuální magie v komuně Thelema, kterou založil v Cefalu na Sicílii. Tam přišel v roce 1920, ale byl odtud posléze po tragické smrtelné příhodě, která se zde udála, vyhoštěn. Odjel do Německa, neboť byl persona non grata nejen v Itálii, ale i ve Francii a v Anglii, a pokusil se zde ovládnout německou kvazirosekruciánskou společnost Pansophia (založenou r. 1922) s centrálami v Lipsku a v Berlíně, kde působil významný německý okultista, berlínský antikvář Heinrich Tränker (1880–1956), a Eugen Grosche (1888–1964), vystupující jako Gregor A. Gregorius, který roku 1928 založil nyní velmi známou Fraternitas Saturni, jakousi variantu O.T.O. pracující v intencích sexuální magie. Lipské rosekruciánské hnutí skončilo svou činnost po nechutných osobních sporech jeho vůdců. Pro české zájemce o hermetismus byly důležité kontakty zejména s rakouskými hermetiky a teosofy, které se koncentrovaly na osobu Friedricha Ecksteina (1861–1939), jenž byl také v úzkém styku s klíčovou postavou tehdejšího esoterického hnutí v Čechách, baronem Adolfem Leonhardim, s nímž zakládal r. 1891 v Praze teosofickou lóži. Ale čilý baron Leonhardi byl ve styku i s ústřední postavou anglického esoterního zednářství Johnem Yarkerem (1833–1913), jakož i s ústřední postavou francouzského hermetismu a neognosticismu Papusem, který soustřeďoval zájemce o esoterismus do martinistického hnutí, v jehož čele jako jeho neúnavný organizátor stál. Baron Leonhardi byl tak v písemném styku s Yarkerem a v osobních stycích s Ecksteinem a Papusem, třemi klíčovými dramatis personae esoterického dění na konci 19. stol. Dvě z těchto postav byly však velmi problematické: Reuss byl více obchodník s honosnými tituly a dekrety („komandérů", „rytířů" atd.) a byl to patrně i anglický a německý špion. Yarker byl postavou neméně záhadnou. Měl sice styky snad se všemi významnějšími řády a zednářskými lóžemi té doby, ale brzy ztratil důvěru svobodných zednářů a nebyl již v esoterních spolcích, které byly zednáři ovládány, akceptován. Celé dění se tehdy točilo kolem řádu Memphis-Misraim. Měl to být řád staroegyptského ritu, založený r. 1805 v Miláně, ale již r. 1814 přenesený do Francie. Anglické zednářství tento řád odmítalo, když ho Yarker r. 1872 zavedl do Anglie, takže ho musel později přejmenovat na Oriental Order of Memphis. Roku 1902 lóži Memphis-Misraim zavedl Reuss v Berlíně, kde byli brzy nato přijati i čeští zájemci o členství v této lóži. Také Papus byl členem řádu Memphis-Misraim a velmistrem jeho pařížské lóže. V řádu Memphis-Misraim se tedy sešli tři nejvýraznější postavy esoterního zednářství, resp. okultis-

mu z konce 19. stol.: Reuss, Yarker a Papus. S posledními dvěma jmenovanými byl Leonhardi prokazatelně ve styku, a je pravděpodobné, že se stýkal i s Reussem, neboť ten reprezentoval tehdy se již výrazně prosazující rakouský řád s názvem Ordo Templi Orientis (viz dále).

Druhým střediskem hermetického hnutí bylo tehdy Německo, proslulé svými rosekruciánskými tradicemi, ale i tím, že zde byla jako první v zahraničí uváděna díla L.-C. de Saint-Martina ještě za života tohoto „Neznámého filosofa" (J. F. Kleuker: *Magicon*, Frankfurt u. Leipzig 1784), který byl vedle dalších vlivů silně ovlivněn klasickým hermetismem. Jiným interpretem jeho díla byl romantický filosof Franz von Baader (1765–1841). Německo mělo vynikajícího znalce magie, dvorního radu Karla von Eckhartshausena (1752–1803) a vynikajícího historika okultismu Carla Kiesewettera (1854–1895), který byl nějaký čas tajemníkem dr. Karla Kellnera, spoluzakladatele řádu O.T.O., a který po svém dědovi vlastnil cenné rosekruciánské rukopisy. Nicméně Německo bylo především střediskem nepravých rosekruciánských spolků s centry v Berlíně, Mnichově a Lipsku. Působila tu později i pangermánsky orientovaná společnost okultistů Thule, k níž náleželi i *někteří* pozdější přední nacisté, která byla propojena s rakouským pangermánským hnutím a s pseudomystickou ariosofií (Q. von List, C. von Liebenfels). Thule-Gesellschaft (byla jakousi pobočkou hnutí Germanen-Order) vznikla roku 1918 v Mnichově, její členové bojovali proti rudým poválečným revolucionářům a měla později i úzký vztah k Arbeiter Partei Antona Drexlera, kde začínal svou politickou kariéru Adolf Hitler.

Zdá se, že předhistorii řádu orientálního templu (Ordo Templi Orientis – dále jen O.T.O.) tvořila anglická odbočka řádu Memphis-Misraim, kterou snad založil Harry J. Seymour roku 1862 v Anglii a v níž působil s Johnem Yarkerem. Odtud patrně vzešel podnět k založení O.T.O., lóže, na jejíž bázi se sešli Reuss a Crowley, který roku 1913 získal povolení k založení filiální lóže O.T.O. v Anglii. Reuss si z Anglie přivezl v roce 1902 chartu k založení lóže Memphis-Misraim v Berlíně, ale předtím spolu s Kellnerem založil O.T.O. (podle některých pramenů byl dalším zakladatelem významný teosof Franz Hartmann a členem lóže měl být dočasně i pozdější antroposof Rudolf Steiner). Arthuro Reghini, který byl ve spojení s Crowleym, zanesl některé ideje této lóže pěstující sexuální magii do italské skupiny Ur. Pod vlivem Crowleyho byl i nejvýznamnější představitel italského okultismu Giuliano Kremerz (Ciro Formisano), zakladatel sexuálně-magického řádu Miriam. Ideovou bází těchto tří ze čtyř nejaktivnějších představitelů evropského okultismu na začátku 20. stol., Reusse, Crowleyho, Kremerze, byla sexuální magie (v O.T.O. byla jejím pramenem i tantra „levé stezky", jak ještě uvidíme dále). Čtvrtý nejaktivnější okultista té doby, Papus, zůstával neochvějně u idejí martinismu a u pěstování evokativní magie. Mezitím neúnavný Re-

uss, který pobýval léta v Londýně, ale také v Mnichově, kde od roku 1902 do roku 1923 vycházel významný esoterický časopis *Oriflamme* (Auri flamma – Zlatý plamen), v Berlíně a v Paříži, rozšiřoval sexuálně magickou doktrínu lóže O.T.O. po celé západní Evropě. Švýcarské odvětví tohoto řádu vedl od roku 1923 Hans Rudolf Hilfiker (1882–1955). Reussův vliv však byl ohrožen již v létě 1906, kdy v Mnichově vypukla aféra se zasvěcováním noviců ucházejících se o členství v O.T.O., kteří odmítli Reussovy sexuálně-magické praktiky. V Mnichově se objevuje český tanečník Rudolf de Laban (von Varalya 1879–1958), který založil pobočku své taneční školy ve Švýcarsku a vedl, spolu s Reussem, v Curychu v roce 1917 založenou lóži Libertas et Fraternitas. Také zde se uplatňovaly ideje řádu orientálních templářů, což spolu s událostmi na pověstné švýcarské Hoře Pravdy (Monte Verita) vedlo k vnitřní krizi této lóže. Odpor této a některých jiných lóží vyvrcholil roku 1920, tři roky před Reussovou smrtí, kdy se v Curychu pořádal kongres předních lóží esoterního svobodného zednářství. Dědictví orientálních templářů pak převzal zejména řád Fraternitas Saturni a později i švýcarský řád Illuminátů (Herrmann Joseph Metzger, 1990), který navazoval také na řád Fraternitas Saturni, ale vzdal se pěstování sexuálně-magických praktik. Faktickým dědicem idejí a praktik O.T.O. se stal Crowley, uplatňující všude svůj thelemický princip „Čiň, co chceš, to je veškerý zákon" a své, pro mnohé dosti drastické pojetí sexuální magie. Lóži O.T.O. v Anglii vedl později Kenneth Grant (nar. 1923), Crowleyho žák, který spolu s jeho německým žákem Karl Germerem (1885–1962), původně sekretářem Pansofie, a americkými žáky G. L. McMurtrym (1918–1985) a S. Clymerem (1878–1966), původně neorosekruciánem, převedli středisko O.T.O. do USA. Nyní je jeho nejvýznamnějším představitelem Henry Smith Bertiaux (nar. 1935), znalec vúdú. Nejhlouběji zapustilo Crowleyho učení své kořeny v USA, kde vznikala řada thelemických lóží již ve třicátých letech a dokonce Thelemická církev v kalifornské Pasadeně (Jack Parsons, její vůdce, usilující sexuálně-magickými praktikami marně o pozemské vtělení „Babylonské děvky", který posléze roku 1952 během jakéhosi chemického pokusu při výbuchu zahynul).

Crowleyho dílo, vycházející z integrace idejí a praktik O.T.O. a vlastních zkušeností, má dnes největší vliv na osoby zabývající se magií a v Evropě je mu nejblíže řád Fraternitas Saturni, který založil Gregor A. Gregorius (Eugen Grosche 1888–1960) roku 1926 v Berlíně a jehož členy byla řada těch „hledajících", kteří byli znechuceni osobními spory v Pansofickém hnutí, ale současně vábeni slibným programem řádu, který sliboval v IX. stupni zasvěcení do praxe sexuální magie. Sexuálně-magické doktríny a praktiky však inspirovaly, zejména v Německu, celou řadu pochybných spolků. Jeden z takových nepravých spolků představovali neslavně proslulí Adonisté, společnost, kterou založil rodilý pražský Němec PhDr. Franz Sättler (1884–1945), orientalista,

Friedrich Eckstein (1861–1939), jeden z nejvýznamnějších, byť dnes již málo známých evropských okultistů, který G. Meyrinka, K. Weinfurtera a další členy lóže „U Modré hvězdy" zasvěcoval do Teosofické společnosti.

jenž nějakou dobu pobyl v Malé Asii, vystupující pod pseudonymem dr. Musallam. Tento dobrodruh podával ve svých spisech záhadnou směs arabské magie a německého klasického čarodějnictví *(Magie oder die Kunst der Zauberei nach der adonistischen Geheimlehre,* Berlin bez vroč.*)*, později sexuálně akcentovanou. Pobýval v Praze, kde vystudoval na německé pražské univerzitě filosofii a byl znalcem orientálních jazyků, které si osvojil především během svého pobytu v zemích Blízkého východu. Po první světové válce se usadil nejprve v Berlíně, kde založil lóži Hekaté, která se zabývala studiem chaldejské magie. Zde také vydával vlastním nákladem své spisy, označované souborně Dr. Musallams Zauberbibel. Později, patrně pro potíže s policií, se pokusil neúspěšně převést tuto lóži do Vídně. Do lóže přijímal za vysoký poplatek členy z celého světa, jimž podle vzoru „lipských rosekruciánů" („pansofistů") zasílal „magické dopisy", jakési učební texty přísně tajného, ale celkem banálního obsahu. Členové spolku mu museli odepisovat „magickým inkoustem", který jim sám dodával. Získal slušné jmění, když si zavedl obchod s talismany, amulety, rituálně magickými předměty a svým zákazníkům nabízel i sestavování horoskopů a grafologické expertizy. Nakonec se pokusil o šílený podnik, o získání zlata z věštírny na hoře Olympu, byl však v Řecku zatčen a odsouzen. Pokračoval pak ve své činnosti v Berlíně, kde na konci války beze stop zmizel.

Proslul však především jako zakladatel a „velmistr" spolku Adonistů a ja-

Theodor Reuss, hlava německého řádu Ordo Templi Orientis.

ko autor spisu, který byl ideovým východiskem činnosti tohoto spolku (*Adonismus oder die uralte Geheimlehre*, bez místa 1926). Sättlerovi velmi blízký byl F. W. Quintscher (1893–1945), vystupující jako Rah-Omir Quintscher, k němuž měl zase blízko „opavský mág" a varietní umělec Franz Bardon.

Nicméně německý hermetismus měl také své skvělé představitele. Mezi největší patřili nesporně dr. Henri Clemens Birven (1883–1969), autor výtečného díla o magii v Goethově Faustu (*Goethes Faust und der Geist der Magie*, Leipzig 1924), filosof „magického idealismu" a vydavatel neméně skvělého časopisu *Hain der Isis* (1927–1931). Stýkal se s Meyrinkem a Crowleym a byl skutečným znalcem magie. V Německu na začátku našeho století působila také řada vynikajících kabbalistů (G. Scholem, který byl znalcem kabbaly, ale nikoli kabbalistou jako Erich Bischoff, který byl navíc všestranným okultistou, či berlínský rabín A. Jellinek, jehož německý překlad francouzského spisu o kabbale od A. Francka, doprovázený komentářem, je lepší než originál – viz: Franck A.: *Die Kabbala oder die Religions-Philosophie der Hebräer*, Berlin bez vroč., kol. 1850). Vynikající pak byla zejména německá astrologická škola v čele s novodobým klasikem K. Brandlerem-Prachtem (Berlín) a reformátorem klasické metody A. Wittem (Hamburg). Hermetickou medicínu a spagyrii představoval zejména G. W. Surya (1873–1949, vlastním jménem D. G. Weitzer), který rozpracovával zvláště metodiku Paracelsových arkán. Mezi největší, avšak eticky sporné postavy patřil také již zmíněný Theodor Reuss, představitel řádu O.T.O. a lóže Memphis-Misraim.

Mezi největší esoteriky v Rakousku-Uhersku patřil maďarský hrabě Alexander Apponyi (1844–1925), syn rakouského atašé v Paříži, který měl rosekruciánské předky. Šířil v Rakousku-Uhersku a Německu rosekruciánské ideje a byl v úzkém spojení s vynikajícím německým teosofem dr. Franzem Hartmannem (1836–1912), který po svém návratu z Indie zakládal již koncem 19. století v Německu teosofické lóže. Dalším byl dr. Friedrich Eckstein (1861–1939), orientovaný však více na teosofii, a již zmíněný dr. Karl Kellner (1850–1905), bohatý majitel chemické továrny ve Vídni, teosof a rosekrucián, který svou dráhu všestranného okultisty začínal v lóži Humanitas v Neudörflu (?) v Čechách, jak tvrdí K. R. H. Frick. Kellner přijal za svého osobního tajemníka dosud největšího historika okultismu Carla Kiesewettera a byl v úzkých stycích s G. Meyrinkem a baronem Adolfem Leonhardim ze Stráže nad Nežárkou. Kellnerovi se stalo osudným neblahé setkání s protřelým indickým jogínem a okultistou Sri Mahatma Agamaya Guru Parahamsou. Ten byl mimo jiné tantrik „levé stezky". Cestoval po Evropě a Severní Americe, seznamoval se s okultisty a jako arrivista si v kontaktu s nimi prodlužoval svou fyzickou existenci. Kellner se stal Agamayovým žákem a byl brzy stižen neznámou chorobou, která ho fyzicky velmi vyčerpávala. Do-

Eugen Grosche alias Gregor A. Gregorius.

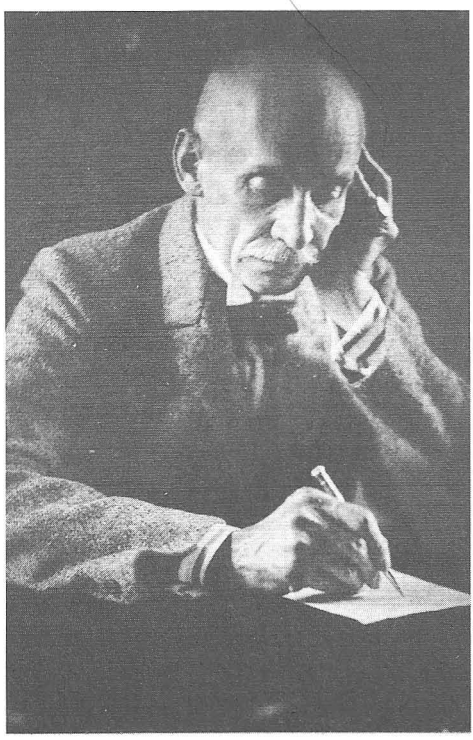

Gustav Meyrink

volená na Korfu ho sice v kritické fázi jeho choroby poněkud zotavila, ale pak byl jednoho rána nalezen mrtev ve své laboratoři. Dr. Kellner mnoho cestoval, byl v Indii, v USA, a na svých cestách poznal mnoho okultistů i tajných společností. Do praktik černé magie ho zasvětil Arab Soliman ben Aifha a Ind Bhima Sen Pratap. Dne 1. září 1901 se Kellner stal společně s Reussem spoluzakladatelem a až do své smrti také představeným řádu O.T.O. (Ordo Templi Orientis). Po jeho smrti převzal vedení tohoto podivuhodného řádu Th. Reuss (1855–1923), blízký přítel skladatele Richarda Wagnera a bavorského krále Ludvíka II. Působil, jak už víme, také v Anglii, kde vyhledal Crowleyho, a po návratu do Německa se stal mimo jiné také spoluzakladatelem Velké zednářské lóže německého řádu Illuminátů v Berlíně. Z této lóže a z anglických základů se pak vyvinula nová verze egyptského ritu Memphis-Misraim, již zmíněná lóže esoterního zednářství. Reuss v německých komunitách O.T.O. prosazoval velmi výraznou sexuální magii, což vedlo ke vzpouře několika noviců a v roce 1906 k reformě řádu. Současně Reuss pečoval o londýnskou pobočku řádu a zřídil zde roku 1908 Vysokou školu pro hermetické vědy, patrně podle Papusova pařížského vzoru, jímž byla Vyšší svobodná škola hermetických věd zřízena již v roce 1897. Reuss roku 1908 svolil, aby Papus, J. Bricaud a Téder zřídili v Paříži odbočku řádu Memphis-Misraim. K. H. R. Frick označuje sexuálně-magické praktiky O.T.O. jako „neognosticko-satanistické".

Nepochybně největším rakouským, resp. německým všestranně orientovaným esoterikem byl Gustav Meyrink (vl. jm. Gustav Mayer, 1868-1932), který žil dočasně také v Praze, kde začal svá okultistická studia a rozsáhlou praxi, včetně evokativní magie.

Kromě malého spisku o spiritismu napsal vynikající díla esoterní povahy ve formě románů (*Golem, 1915, po němž následovaly Bílý dominikán, Zelená tvář, Valpuržina noc, Anděl západního okna, Hodinářovy povídky* a další); kromě toho psal i satirické povídky a novely). Meyrinkovo esoterně-literární dílo je skvělým úvodem do studia esoterismu vůbec, které jako takové je světovým vrcholem. Meyrink byl ve styku snad se všemi významnými okultisty své doby a byl členem, většinou jen dočasným, mnoha okultních společenství.

Julius Evola

Třetím evropským centrem hermetického hnutí byla Francie. Vedle vlivů teosofických, tehdy nejsilnějších, se ve formování francouzského hermetismu uplatňovalo i učení dvou skutečných Mistrů: theurga Martinéze de Pasquallyho (1724–1744) a jeho žáka Louise-Clauda de Saint-Martina (1743–1803), jehož učení bylo syntézou esoterního křesťanství a hermetismu. Esoterní zednářství bylo na konci 19. stol. již v úpadku, ale mnozí hermetikové té doby byli současně svobodnými zednáři, patrně více z minulé tradice než z osobního zaujetí. Krátce před svou smrtí předal Henri Delaage, jehož dědeček byl přímým žákem L.-C. de Saint-Martina, Papusovi chartu martinistického řádu a ten jej roku 1888 neveřejně a roku 1891 veřejně renovoval. Byl zřízen Suprême conseil (Nejvyšší rada) tohoto řádu o dvanácti členech. Vedle Papuse, který byl ustaven velmistrem, tuto nejvyšší radu řádu tvořili S. de Guaita, P. Sédir (Yvon Leloupe), A. Chaboseau, Ch. Barlet, dále literáti Maurice Barrés, Paul Adam, Josephin Péladan (Sâr Mérodac) a další. Papusova propagace díla Éliphase Léviho a rychlý rozvoj martinistického hnutí, které se šířilo i daleko za hranice Francie a bylo výrazně orientováno na pěstování hermetických nauk, vedlo k tomu, že se Paříž stala Mekkou všech zájemců o hermetismus, kterému se zde dokonce soustavně a na vysoké úrovni vyučovalo na Papusem založené École supérieure libre des sciences hermétique, kde přednášeli téměř všichni tehdy významní francouzští odborníci na veškerá odvětví hermetických nauk, ale

i na kabbalu a další esoterní systémy. Zájem o hermetismus znásoboval i vliv hojně vydávané literatury, zejména nových vydání spisů Éliphase Léviho, ale také množství vlastních Papusových spisů, které se týkaly téměř všech oblastí hermetických nauk, jakož i vydávání revue *l'Initiation* a později ještě *oile d'Isis.*

Současně se v pařížském hermetickém hnutí silně uplatnil již zmíněný vliv francouzského hermetika a kabbalisty Éliphase Léviho (1810–1875, vlastním jménem Alphons Louis Constant – k pseudonymu Lévi si tento muž příležitostně přidával ještě jméno Zahed). Tento exkomunikovaný pařížský „abbé" (ve skutečnosti jáhen v kostele Saint Sulpice), který znovu objevil a formuloval všechna základní dogmata klasického hermetismu, jež identifikoval též v řeči kabbaly, se stal vyhledávaným „profesorem magie" a měl řadu významných žáků. Zemřel však nakonec těžce nemocen, opuštěn, v bídě a zapomenut, takže když mu Papus adresoval nadšený dopis, byl Lévi již řadu let mrtev. Protože jeho hrob zůstal po několika letech nezaplacen, byly jeho pozůstatky exhumovány a uloženy do společného hrobu chudých. Léviho díla se stala základním pramenem novověkého hermetismu. Obsahují podivuhodnou syntézu hermetických dogmat a osobitě pojatého katolictví, a jak již bylo poznamenáno, lze toto dílo chápat také jako pokračování tradic křesťanské kabbaly. Podrobně analyzoval vliv Léviho díla na novodobý hermetismus anglický badatel Ch. McIntosh (1972).

Lévi měl, jak už víme, styky s anglickými rosekruciány. Velký vliv na jeho dílo, které se rodilo z intenzivních studií klasiků hermetismu a kabbaly, jejichž díla objevil Lévi v jednom francouzském klášteře, kde byl z trestu v klausuře a pracoval v klášterní knihovně. Měl také styk s polským matematikem a filosofem „mesianismu" Josephem-Mariem Hoene-Wronskim (1776–1853), který žil jako exulant v Paříži. Roku 1854 cestoval Lévi poprvé do Londýna, kde byl zasvěcen do tajemství anglických rosekruciánů. Ke studiu magie jej však inspiroval již roku 1838 jeho přítel spisovatel, autor románu *Le magicien* (Mág), A. A. Esquirol. Svá studia pak Lévi dovršil v knihovně benediktinského řádu v klášteře v Solesmes. Roku 1854 (resp. 1856) pak Lévi vydal s podporou významného zednáře a hermetika J. M. Ragona a pařížského chiromanta A. Desbarollesa své základní a pro rozvoj novodobého hermetismu stěžejní dílo Dogme de la haute magie (Dogma vysoké magie). O dva roky později k němu přidal druhý díl, Rituel de la haute magie (Rituál vysoké magie), a později vydal oba díly v jednom svazku pod titulem Dogme et rituel de la haute magie. K nim pak přibyla řada dalších, z nichž následující dvě tvořila s výše uvedeným titulem základní trilogii: *L'histoire de la magie* (1860, resp. 1861 – *Dějiny magie*) a *La clef des grands mystéres, suivant Hénoch, Abraham, Hermés Trismégiste et Salomon* (1861 – *Klíč k velkým tajemstvím podle Henocha, Abrahama, Herma Trismegista a Šalomouna*). Tato trilogie je pokládána za pramen novodobého hermetismu – existuje dnes už také v českém vydání.

Lévi měl řadu žáků, mezi nejvýznamnější patřili: baron Spedalieri, baron Gleichen, polský hrabě Jerzy Mniszek, ale jen dva následující, Mary Gebhardová a Jacques Charrot, a jeden jeho spolupracovník, dr. J. Roziére, se pokusili o rozšíření jeho díla. Řada Léviho rukopisů však byla vydána až dlouho po jeho smrti. Léviho prvním velkým životopiscem byl pařížský nakladatel a knihkupec Paul Chacornac (Éliphas Lévi, rénovateur djoccultisme en France, Paris 1926). Lévi se však stal duchovním mistrem dvou vynikajících francouzských hermetiků, dr. Gérarda Encausse-Papuse (1865–1916) a markýze Stanislase de Guaity (1861–1897). Na oba působil ještě jejich učený současník, markýz J. A. Saint-Yves d'Alveydre (1842–1910), jakož i předchůdce Léviho, učený lingvista a kabbalista A. Fabre d'Olivet (1768–1825), jehož dílo zapůsobilo na francouzské hermetiky až dlouho po jeho smrti prostřednictvím É. Léviho. Papusovým mistrem byl kromě toho N. A. Vachod (1849–1905), nazývaný mistr Philippe, prostý občan z Lyonu, léčitel považovaný však za thaumaturga, kterému byl na přání posledního ruského cara v Petrohradě propůjčen titul doktora medicíny. Jiným významným žákem „mistra Philippa" byl lékař hermetik dr. Emmanuel Lalande, vystupující jako Marc Haven, autor skvělé monografie o hraběti Cagliostrovi. Po určitou dobu k mistrovým žákům patřil i Paul Sédir (Y. Leloup), který od odvážného pěstování praktické magie přešel posléze k mystice.

Rozhodující událostí ve vývoji novodobého francouzského hermetismu, jen postupně krystalizujícího ve směsici okultních nauk a diferencujícího se i od blízké teosofie (Papus byl roku 1887 přijat do pařížské teosofické lóže Isis), bylo založení skupiny pro hermetická studia a vydávání časopisu *l'Initiation* (od roku 1888) a sborníku *Le voile d'Isis* (Isidin závoj). Relativně nezávisle na této skupině, v jejímž čele stáli Papus, de Guaita a Sédir, vznikla roku 1895 Société alchimique de France v čele s F. Jollivet-Castelotem, který spolu s Papusem a ostatními působil také na zřízené L'école supérieure libre des sciences hermétique (Hermetická škola založená 1897), z níž později vznikla mezi okultisty proslavená pařížská Université libre des hautes études (Svobodná universita vysokých studií), vedená Papusem, udělující po přísných písemných a ústních zkouškách diplomy pro různé obory hermetismu a kabbaly. Stejnou školu založil, jak již bylo poznamenáno, Reuss roku 1908 v Londýně.

Roku 1888 markýz S. de Guaita zakládá a až do své předčasné smrti vede ryze hermeticko-kabbalistický řád Rose-Croix Cabbalistique (označovaný též L'Ordre cabbalistique de la Rose-Croix – Kabbalistický řád Růže a kříže), ačkoli tomu jeho název nenasvědčoval. V de Guaitově pojetí totiž lze hermetické teze srozumitelně vykládat též kabbalistickými termíny či symbolickým jazykem kabbaly. Uvedený řád, vedený de Guaitou, sdružoval tehdy nejlepší francouzské hermetiky a současně nejvyšší vedení martinistického řádu (L'Ordre martiniste), který byl veřejně ustaven roku 1891 v Paříži. Po de Guaitově předčasné smrti stál v čele řá-

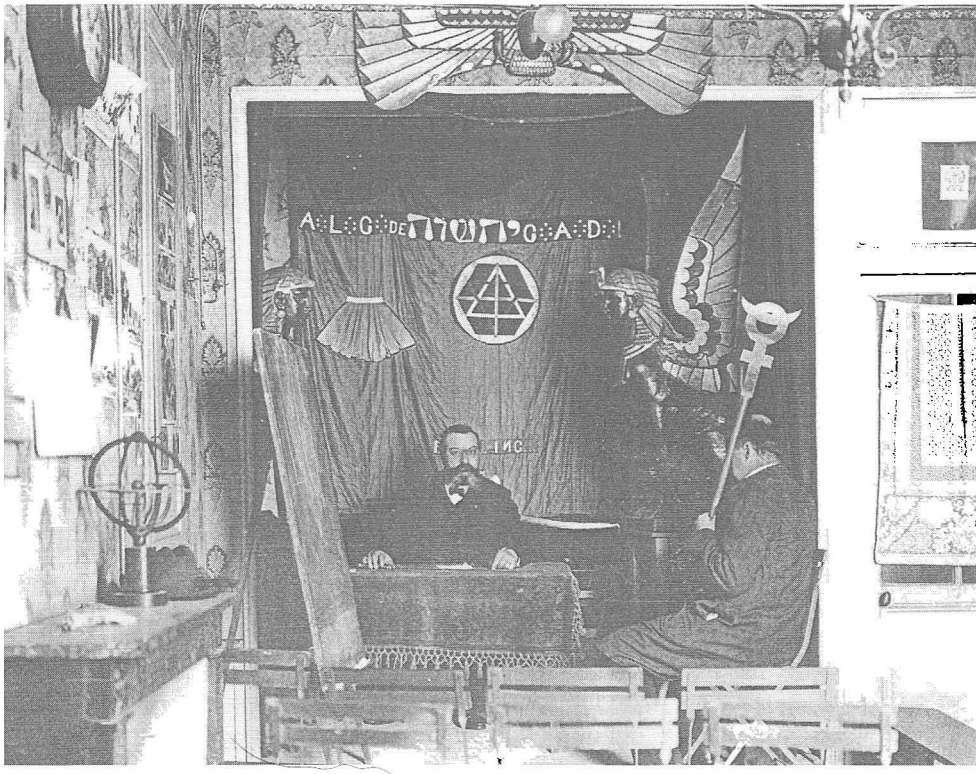

Ústředí martinistického řádu v Paříži, v čele sedí Papus.

du Růže a kříže krátkou dobu F. Ch. Barlet a po něm až do své smrti Papus. Po léta martinisté úzce spolupracovali se zednáři a členství v zednářské lóži bylo podmínkou přijetí do martinistického řádu. Od této podmínky však bylo později upuštěno.

Ve Francii byla mezi okultisty oblíbena gnostická a posléze neognostická církev, která vyhovovala, stejně jako řád orientálního templu a další sdružení, tehdy módní „sexuální magii" (jejími šiřiteli byli zejména Th. Reuss a A. Crowley). Francouzský archivář a zednář Jules Doinel (pozdější gnostický patriarcha Valentin II.) objevil v knihovnách dvou menších francouzských měst dokumenty o jisté gnostické a katharské sektě, které pěstovaly určité sexuální rituály po vzoru spermatognostiků. Roku 1890 založil Eglise gnostique universelle (Universální gnostickou církev), z níž se po jeho smrti r. 1902 vydělila neognostická církev, v níž vznikly ostré osobní spory o její vedení. Jeho nástupce, patriarcha Synesius (Fabre des Essart) usiloval o spojení neognostiků s Papusovými martinisty, což se posléze podařilo.

Martinistický řád se stal v podstatě základnou pro šíření novodobého hermetismu, i když nikoli vždy v jeho čisté podobě. Již v roce 1898 existovalo ve Francii 27 martinistických lóží, v Německu 33, v Itálii 8, v Rusku a v Ang-

lii po dvou a v Rakousku-Uhersku tři lóže, jedna v Českých Budějovicích. Další lóže tohoto řádu existovaly ve Španělsku, Švédsku, v Dánsku, Holandsku, Rumunsku, Argentině, Kolumbii, Tunisku, Egyptě, Indočíně, na Kubě. V USA bylo v té době 36 lóží. Martinismus se rychle šířil po celém světě díky tomu, že byl ideově velmi tolerantní, integrován s křesťanským esoterismem, zejména böhmeovského typu, a že byl v úzkém vztahu k zednářským lóžím. Do Ruska jej znovu (krátce po knížeti Golicynovi, současníku Saint-Martina a jeho přímém žáku) zavedl již na začátku 19. století katolický fundamentalista (!) hrabě Joseph Marie de Maistre (1754–1821), žák Pasquallyho a Saint-Martina. Velkým podnětem pro rozšíření martinismu a s ním i hermetismu byl kongres spiritistů a spiritualistů (Congrés spirite et spiritualiste), který se konal ve dnech 9. až 16. září 1889 v Paříži pod patronací a v sídle zednářské lóže Droit-Humain, rue Cadet č. 16 – to byl dům, v němž v letech první světové války sídlilo vedení československého zahraničního odboje a kde bylo středisko zednářského Velkého Orientu. Na zmíněném kongresu, jehož průběh podrobně zaznamenala revue *l'Initiation* z té doby, vystupovala jako samostatná již sekce hermetismu.

Historie francouzského novodobého hermetismu má svou zvláštní vnitřní dynamiku, kterou by bylo možno charakterizovat termíny „boj růží" a „boj mágů". Nejprve k prvnímu z obou těchto „bojů". Když byl v Paříži roku 1888 založen řád „rose-croix-cabbalistique", v jehož čele stál nepochybně nejnadanější duchovní žák Éliphase Léviho S. de Guaita, patřil k těmto novodobým rosekruciánům též excentrický spisovatel Josephin Péladan, který se sám nazýval Sâr Mérodac a rád zaujímal pózu vznešeného a zasvěceného rosekruciána a mága. Tento patetický neoromantik, následovník J. Barbey d'Aurevillyho, již roku 1890 způsobuje schizma, vystupuje z řádu a zakládá sám pseudohermetický, ale i pseudokatolický estetizující řád Rose-croix-catholique, který měl sice krátké trvání, ale zato byl zdrojem neplodných sporů a rozvratu. Omezil se jen na pěstování umění všeho druhu. Péladan zaujal pózu zasvěcence vysokého stupně, ale byl to především pouhý pozér a extravagantní bohém.

Druhá událost, „boj dvou mágů", byla nepochybně mnohem významnější, protože vedla k ještě výraznějšímu rozpolcení francouzského hermetického hnutí. Bylo vyvoláno sporem o hodnocení dvou postav, a to nám již známého markýze S. de Guaity a z katolické církve vyobcovaného kněze Jeana-Antoina Boullana (1824–1893). Mezi oběma došlo k magickému souboji, v němž nejprve zahynul Boullan a o čtyři roky později prý i de Guaita. Boullan byl žákem proslulého vizionáře P. M. E. Vintrase (1807–1875), při jehož osobitě pojatých mších se objevovaly krvácející hostie se zvláštními znameními, na nichž Éliphas Lévi rozpoznal satanská znamení. Vintras nicméně získal pověst nového proroka, za něhož se ostatně sám vydával, a přízeň mimo jiné i řady katolických kněží.

Éliphas Lévi, francouzský magik a kabbalista, klasik novodobého hermetismu.

Francouzský neognostik a hermetik Papus.

Založil pseudonáboženskou sektu, která se šířila ve Francii i v zahraničí, kam byl nucen na čas z Francie uprchnout.

Markýz Stanislas de Guaita.

Papež Gregor XVI. jeho sektu koncem roku 1843 odsoudil. Boullan, který získal doktorát teologie v Římě, se stal významným misionářem a jako nezávislý kněz spolu se svou milenkou, jeptiškou Adélou Chevalierovou, založil roku 1859 v Bellevue, poblíž Paříže, Společnost pro „obrození duší", která, jak se později ukázalo, byla pouhým prostředkem k ukájení jeho hypersexuality. Společnost, tvořená převážně ženami – Boullan dělal také nějakou dobu duchovního v ženském klášteře, kde se právě seznámil se svou pozdější milenkou Chevalierovou –, propagovala deviantní sexuální praktiky jako podmínku „povznesení duší". Později se spolek přejmenoval na bratrstvo Carmelu a přenesl své působiště do Lyonu. Tam Boullan 8. ledna 1860 provedl rituální vraždu novorozeněte,

vlastního dítěte, které měl s Chevalierovou, aby mohl sloužit černou mši podle ortodoxních předpisů.

Později, když S. de Guaita studoval na jezuitském lyceu v Lyonu, navštívil zde Boullana a učil se u něho praktické magii. Brzy však seznal skutečnou podstatu jeho praktik a Boullana opustil. V době svého pařížského pobytu, kdy byl již velmistrem řádu „rose-croix-cabbalistique", poslal k Boullanovi tajně svého osobního sekretáře Oswalda Wirtha, mladého švýcarského magnetizéra a později významného znalce Tarotu a hermetického symbolismu, aby získal proti Boullanovi usvědčující materiály. To se Wirthovi skutečně podařilo – podstatu této špionážní akce popsal potom de Guaita ve svém díle *Chrám Satanův*. Tak byl svolán fémový soud řádu „Rose-croix", který Boullana odsoudil k smrti jako nebezpečného černého mága. Rozsudek mu byl písemně doručen. V té době žil Boullan s jasnozřivou Julií Thibaultovou, která ho informovala o de Guaitových pokusech vysílat proti němu smrtící astrální elementály. Jednoho dne, když spolu s Thibaultovou sloužil tzv. „Melchisedechovu oběť", se během obřadu náhle zapotácel, vykřikl a roztrhl si šat na prsou, kde se objevila krvácející rána. Později pak za stejně dramatických okolností náhle zemřel. Velmi rychle, zejména přičiněním spisovatele J. K. Huysmanse, který se s Boullanem osobně stýkal a zvěčnil jej ve své knize *Tam dole* (čes. překl. Praha 1919) jako dr. Johannésa a který se po Boullanově smrti ujal Thibaultové, se rozšířila fáma, že Boullana zabil magicky de Guaita. Aférou se dokonce zabývaly tehdejší přední francouzské deníky a listy (například *Echo de Paris*). Podezření, že de Guaita zabil Boullana „astrálními fluidy", posílil jistý kritik listu *Le Figaro* v nekrologu na abbého Boullana. S. de Guaita se po delším mlčení proti tomu bránil článkem v listu *Gil Blas* (z 15. ledna 1893), a když pak de Guaita sám koncem roku 1897 náhle zemřel ve věku 36 let, rozšířilo se tvrzení, že se tak stalo v důsledku zpětného odrazu jeho magic-

J. Sâr Péladan

kého útoku proti Boullanovi. Francouzští okultisté se rozdělili na dva tábory: jeden, který de Guaitu hájil, a druhý, který ho označoval za černého mága. Aféra vyvrcholila v souboji na pistole, který se měl konat mezi Papusem a Julesem Bois. Oba se nakonec bili na kordy a Bois byl lehce zra-

Paul Sédir

něn na předloktí. Bois hájil Boullana, ale později uznal svůj omyl a stal se Papusovým dobrým přítelem. Jak bylo zcela spolehlivě zjištěno, S. de Guaita zemřel na předávkování morfiem.

Vůdčí osobností francouzského hermetismu a okultismu vůbec byl pařížský lékař dr. Gérard Encausse-Papus (1865–1916), který se stal neúnavným popularizátorem všech odvětví hermetismu, praktikujícím mágem a vůdčí osobností martinistického hnutí. Zemřel však v roce 1916 jako vojenský lékař na chřipkové onemocnění ve věku 51 let. Předtím opustil hermetické hnutí Paul Sédir (1871–1926), který se stal mystikem. Nicméně základy hermetického hnutí světového významu byly vybudovány a Paříž se stala jeho střediskem. Vycházely zde již výše uvedené časopisy, působila zde vysoká škola hermetických nauk, bylo zde ústředí martinistického řádu a dvě, později tři velká knihkupectví specializovaná na vydávání a prodej hermetické literatury (Chamuel, Chacornac a Dorbon). Paříž se stala Mekkou hermetického hnutí.

Nakonec se zde ještě zmíníme o dalším středisku hermetického hnutí, které se vytvořilo v Itálii. Hvězdou italského hermetismu se stal ani ne třicetiletý baron Julius Evola (1898–1974), osobnost se složitým vývojem od dadaismu k esoterismu, nejprve východnímu a posléze i západnímu, a s dočasnou fašistickou minulostí (byl přívržencem jen krátce působící školy „mystického fašismu", praktický italský fašismus jeho doby pokládal za druh maloměšťáctví). Pěstoval transcendentalistickou filosofii a byl zdrcujícím kritikem západní přetechnizované a pseudoracionální kultury (je autorem známého díla *Revolta proti modernímu světu*, které vyšlo ve všech světových jazycích jako pozoruhodný pokus o novou „metafyziku dějin a kultur" a jako zdrcující kritika industriální civilizace a úpadku duchovního života Západu). V oblasti esoterismu proslul zejména monografií o svatém Grálu, dále vynikající knihou *Hermetická tradice* (franc. překl. *La tradition hermétique*, Paris 1974), která je hlubokou studií o alchymistickém symbolismu, a dílem o metafyzice sexu. Podílel se na vydání obsáhlého díla *Magie jako věda o Já*, kde byly shrnuty poznatky ze studií členů esoterní skupiny Ur. Mladý

Evola, poté co se rozešel se svou uměleckou dadaistickou orientací, shromáždil kolem sebe v Římě skupinu hermetiků, která se pojmenovala Ur (chaldejské slovo pro oheň) a od roku 1925 se zabývala studiem všech oborů hermetismu, zejména pak experimentálním studiem magie. Mezi jejími členy byli zejména Arturo Reghini (1878–1946), Pietro Negri, Guido de Giorgio, básník Arturo Onofri (1885––1928) a další.

Velký vliv na ty, kteří se zabývali sexuální magií, měl italský zakladatel iniciačního spolku Myriam Ciro Formisano, vystupující a píšící pod pseudonymem Giuliano Kremerz (1861–1939), autor monumentálního čtyřsvazkového, encyklopedicky pojatého díla *La scienza dei Magi* (Věda mágů). Kremerz je tvůrcem tzv. „pyromagie" (magie ohně), která je založena na vývojově výše pojaté sexuální magii mužského druhu (žena jako médium aktivace a rozvinutí magických sil, čehož se dosahuje ritualizovanou heterosexuální interakcí). Tuto tematiku později nejhlouběji analyzoval Evola ve své *Metafysice sexu* (něm. překl. Metaphysik des Sexus, Stuttgart 1962). Skupina vydávala nejprve časopisy *Atanor* a *Ignis*, později časopis *Ur*, přezvaný posléze kvůli perzekuci ze strany italských fašistů na *Krur* (což je sumerský výraz pro přibytek). Také skupina Ur, aby unikla perzekuci ze strany fašistů, se přejmenovala na Krur. Vynikající práce této školy vyšly později v již zmíněné syntetické práci, která zatím vyšla pouze v německém překladu (Evola J./Gruppe von Ur: Magie als Wissenschaft vom Ich: Praktische Grundlegung der Initiation, Interlaken 1985, a 2. sv. s podtitulem Schritte zur Initiation vyšel r. 1997 tamtéž).

Dominantou evropského hermetismu se na přelomu 19. a 20. stol. po rozkladu anglického řádu Golden Dawn stala Paříž se skupinou hermetiků, sdruženou kolem neúnavného organizátora a plodného autora Papuse, který byl v čele martinistického řádu a Svobodné školy hermetických věd v Paříži. V Německu působili převážně jen jedinci a skupiny, které se vytvářely kolem O.T.O., a po jeho rozpadu skupiny příslušející zejména ke Gregoriově Fraternitas Saturni. Více se zde prosazovala teosofie – podobně jako v Anglii a v USA – a později zejména antroposofie R. Steinera. Ve Francii, jak již bylo uvedeno, došlo v druhé polovině minulého století k renesanci hermetismu v díle Éliphase Léviho a k pokračování této renesance, resp. k druhé renesanci v dílech jeho duchovních žáků, zejména Papuse a S. de Guaity. Paříž se na přelomu 19. a 20. století stala světovým střediskem hermetického hnutí, jehož zájemcům z mnoha zemí světa se zde dostávalo iniciace ze dvou pramenů: z pramenů martinistického řádu a řádu „rose-croix-cabbalistique".

Díky osobním stykům barona Leonhardiho s Papusem, za nímž zajížděl do Paříže a jímž zde byl také zasvěcen do martinistického řádu, byl duch hermetismu přenesen z Francie do Čech. Zdá se, že ačkoli Leonhardi měl zájem o širokou oblast esoterismu a okultismu, byl

teosofem (zakládal v Praze teosofickou lóži), ale byl také iluminátem a nepochybně i členem dalších řádů, rozhodl se založit v Českých Budějovicích martinistickou lóži, orientovanou na pěstování hermetismu.

Jihočeské začátky

Novodobý český hermetismus vznikal na konci 19. století v duchovní atmosféře těhotné nejrůznějšími okultistickými hnutími, z nichž nejvýraznějším byl rychle se šířící spiritismus. Dobu charakterizovala vlna nově zakládaných okultistických spolků, ale byli zde i jedinci, kteří se snažili jít i nad pouhý spiritismus, nad tento z větší části zvulgarizovaný spiritualismus, a nespokojovali se pouhým „citováním duchů" zemřelých osob, kterému se nejlépe dařilo v širokých lidových vrstvách. Odtud se – zejména z Podkrkonoší, jež jím bylo přímo zaplaveno, jak o tom psal Antal Stašek ve svém románě *Blouznivci našich hor* – šířil i do velkých měst, zejména ovšem do Prahy. Tam byla řada spiritistických kroužků, z nichž nejznámější byl spiritistický kroužek Na Poříčí, který vedl Josef Posch a kam občas zavítali i lidé s hlubšími spirituálními rituálními zájmy, jako byli Jihočeši baron Adolf Leonhardi a spisovatel Julius Zeyer a pražský všestranně orientovaný okultista Gustav Meyrink, v jehož bytě se scházeli lidé toužící po poznávání tajemných světů a sil, pěstitelé hermetismu. Debatovali na různá okultistická témata a kouřili hašiš. Mít zkušenosti ze spiritistických seancí patřilo tehdy ke společenskému bontonu a pro okultisty všeho druhu to bylo jakousi samozřejmostí. Vládnoucí režim však těmto zálibám moc nepřál, jak o tom svědčí protokoly z policejního výslechu osob, které se ke spiritistickým seancím scházely, zejména s médií, a také perzekuce těch, kteří se snažili propagovat spiritismus veřejnými přednáškami. Tak např. ještě v říjnu roku 1911 byli policií vyšetřováni členové spiritistického kroužku (čtyři muži a čtyři ženy) v Praze, v čele s médiem Emilií Zemanovou, a pražský policejní ředitel ještě v dubnu 1912 zamítl povolení veřejné přednášky na téma Co jest spiritismus, kterou měl proslovit A. M. Marek a jíž se měla zúčastnit i tehdejší vůdčí osobnost českého spiritismu, Karel Sezemský z Nové Paky. Policie adresovala pořadateli na jeho žádost o povolení přednášky odpověď, v níž kromě jiného stálo: „C. k. policejní ředitelství v Praze zakazuje Vám s ohledem na veřejné blaho, jakož i z důvodů zdravotních odbývati spiritistické schůze" (uvedeno podle archivu C. k. místodržitelství v Praze). Jindy však byla policie shovívavější a povolovala vydávání měsíčníku *Posel záhrobní* a spiritistické schůze v Praze, které se konaly každou neděli za účasti kolem sto padesáti osob a které organizoval Augustin Ježek, od roku 1913 na Betlémském nám. v domě č. 269. Již dlouho předtím rada František Pavlíček, horlivý šiřitel spiritismu, přeložil

a vydal v Českých Budějovicích dvě stěžejní díla („bible spiritismu"), *Knihu duchů* (1881) a *Knihu medií* (1888) A. Kardeca. Zájem o světem se šířící teosofii vedl k založení teosofické lóže v Praze roku 1891 z podnětu barona Adolfa Leonhardiho. Nějakou dobu k ní patřil i Meyrink, který v té době byl již, stejně jako baron Leonhardi, členem celé řady esoteristických společností. Lze však říci, že na rozdíl od agilního barona byl Meyrink tehdy spíše typem osaměle hledajícího, a i když vedl stejně jako Leonhardi rozsáhlou korespondenci s významnými zahraničními okultisty a stával se členem celé řady spolků, šlo u něj spíše o inspiraci než o spolčování. Ve stejném roce, 1891, založil Leonhardi v Českých Budějovicích nejprve martinistický kroužek („cercle" – malá skupina do sedmi členů, která je předstupněm lóže) a potom roku 1895 tamtéž martinistickou lóži U Modré hvězdy.

Duchovní atmosféru doby nazývané „fin de siècle" („konec století") akcentoval především ruch literární a politický: *„dorůstal mladý český realismus vědecký i básnický a vedle něho rodila se nová poesie, jež se okrašlovala módními vinětami symbolismu a dekadence,"* psal ve svých pamětech J. Kvapil (*O čem vím*, sv. I., Praha 1946, s. 151). Nebyla to doba poklidná, roku 1894 uvalil místodržící hrabě F. Thun na Prahu výjimečný stav a byla zavedena přísná „preventivní cenzura tisku". Ke slovu se hlásili socialisté, ale i anarchisté, ve vědě a filosofii se prosazoval pozitivismus, darwinismus a materialismus, šířil se ateismus a ozývala se tvrdá kritika náboženství.

Svobodní zednáři, tolerovaní v Maďarsku, byli sice již trpěni i Vídní, ale byli politickou policií sledováni. Prohlubovalo se národní vědomí a slovanské cítění; roku 1895 se v Praze konala velkolepá Národopisná československá výstava. V Evropě se rozvíjela reakce na šedý pozitivismus a naturalismus, objevoval se příklon k novoromantismu a záliba v literárním psychologismu. Doba měla svého nového Shakespeara, dramatika Henrika Ibsena, a české malíře a grafiky okouzlovalo psychicky působivé dílo Eduarda Muncha. Prosazování psychologismu bylo spojeno s odporem k plochému a bezbarvému pozitivismu, který se uchytil zejména v psychologii: subjektivně psychologické vzdoruje pozitivistickým principům vědy, zdůrazňoval P. Bourgeat ve svém románu *Žák* (čes. překl. Praha 1920). U nás se v literatuře generace „lumírovců" odpoutává od národní tematiky (J. Machal: *Boje o nové směry v české literatuře*, Praha 1926), v politickém hnutí se upevňuje moc „mladočechů" a pokračující boj za českou státnost je však procesem s členy „omladiny" zeslaben (V. Dyk: *Vzpomínky a komentáře*, Praha 1927, s. 21). Odpor k německému však trvá a směruje českou literaturu k ruským a francouzským vzorům; v ruských ožívá idea slovanství, ve francouzských idea liberalismu, ale také dekadentního symbolismu. Doznívá vliv realismu a prosazuje se nový druh romantismu, který znovu, tak jako tomu bylo v jeho klasickém německém období, posunuje zájem o lidský duševní život k jeho hlubinám, za hranice normality a skutečnosti. Zejména ve francouzské

literatuře (Barbey d'Aurevillyho kniha Ďábelské již odráží záblesk démonického, nikoli již jen ve své „naturfilosofické", ale esoterní temné podstatě), ve které se snaží prosadit francouzský symbolismus ďábelská morbidní témata, nacházejí čeští básníci inspiraci, která současně vede k okouzlení okultismem (Jiří Karásek ze Lvovic, Otakar Theer a další, v neposlední řadě i mystik Otokar Březina, který studuje knihy francouzských okultistů té doby). V literatuře tedy končí období „lumírovců" a nastupuje období symbolismu. U jeho francouzských pramenů stojí řada básníků-hermetiků: vedle S. de Guaity zejména Paul Adam, Édouard Dubus a další. Hvězda francouzské symbolistické dekadence J. K. Huysmans byl v úzkých stycích s francouzskými okultisty a dokonce, jak sám tvrdil, se satanisty. Dekadentní tón zaznívá u nás již v dopise Otokara Březiny Anně Pammrové: *„... nelekati se hnijících bažin lidských duší..."* (*Dopisy O. Březiny A. Pammrové z let 1889–1903*, Praha 1931, s. 92). Skupina francouzských básníků přijímá označení „dekadenti" a začíná od roku 1886 vydávat časopis *Le Décadent;* po tomto vzoru pak u nás zakládají Jiří Karásek ze Lvovic a Arnošt Procházka časopis *Moderní revue* (říjen 1894), který se stává dominantou českého literárního hnutí a líhní intelektuálně založených okultistů, mezi nimiž vyniká zejména Emanuel Hauner, píšící pod jménem Aurel Vlach. Později již tvoří skupinu literátů-okultistů zejména Otakar Theer, Jan Opolský, Hugo Kosterka, Emanuel Lešetický z Lešehradu, ještě později Josef Šimánek a ovšem jejich nedostižný vzor Julius Zeyer, senzitivní duch se smyslem pro mýty, tajemno a jeho symboliku.

Symbolistická *Moderní revue* (roč. III., 1895–1896, s. 30n.) vymezuje v redakčním článku okultismus takto: *„Okultismus je vědou komplexní... je hnutím etickým, které podporuje individualitu, nese mír, lásku, bratrství... Provede obrat niterný nejen v jednotlivci, ale i v celku."* Je to zcela nepochybně velmi intelektualizované, mesianistické pojetí okultismu, v němž někteří intelektuálové na konci 19. století hledali protiváhu šířícího se socialismu a ateismu. Současně je to více deklarace než skutečný program, neboť jak mravně povznášející mohlo být nakažlivé brouzdání v „bažinách duše"? Přáli si však reformu společenského řádu, především měšťácké morálky ubíjející ideály, ale i smysly, nenáviděli plebejství a chtěli si zachovat svou novopohanskou a aristokratickou pózu vzpoury proti všednosti, spíše deklarujíce než žijíce své eruptivní a excesivní touhy. Dekadentní „spleen" té doby sugestivně vyjádřil Jiří Karásek ze Lvovic ve stejnojmenné básni ze sbírky *Zazděná okna*:

„Hned duše po noci, hned zase po dni touží.
Hned tmou se zpíti chce, hned zase žárem spálit.
Krok prázdnou jizbou zní, kde únava se plouží.
. . .
Bez barev záchvěvův a bez hýření tónů,
Kde v stíny plouživé vše dlouží se a schvívá.
A duše znavena se smutkem všeho splývá."

Ať z pózy nebo ze skutečné životní prázdnoty, toužili dekadentní básníci po tom, co bychom dnes nazvali transcendencí, tj. přejít z každodenního vědomí do světa tušeného, za jeho šedou empirií vymezenými hranicemi. Tento postoj nutně řadu z nich přivedl k okultismu, k okouzlení tajemnem a tušením jiných světů, k touze po neobyčejných vzrušeních. Mnozí z nich požadovali jakousi paradoxní retrográdní revoluci, například Joséphin Péladan-Sâr Mérodac, který želel konce románského období („finis latinorum"); smyslný Pierre Louys chtěl návrat k smyslnému řeckému pohanství. V literárním symbolismu je obsažena jakási dionýská vzpoura, zahrnující i návrat k magii, „vznešené vědě králů", a antipozitivistickou touhu po poznání hlubin duše (pozitivistická psychologie té doby byla velmi abstraktní, neplodná a nudná a psychoanalýza, nahlížející tyto hlubiny, se jen pozvolna prosazovala). Nezanedbatelnou roli tu hrál i vnitřní tlak konvencemi spoutané erotiky, jak soudí R. Tegtmeier (*Okkultismus und Erotik in der Literatur des fin de siècle*, Königswinter 1983). V literatuře je to však také jakési opakování anglického gotického románu, byť v rovině méně morbidně dramatické. Smysly, smrt a ďábel, tj. název vynikajícího díla na toto téma, které napsal M. Praz (1966 italsky; polský překl. *Zmysły, Śmieré i diabel w literaturze romantycznej*, Warszawa 1974), zachycujícího toto okultismem prosáklé období „černého romantismu", v němž krásné splývá s tajemným a ďábelské se smyslným. V bombastické proklamaci oznamuje J. Péladan, stylizující se do pózy posledního chaldejského mága Sâra Mérodaca, toto prolínání literatury a okultismu ve vyhraněné skupině francouzských symbolistů: „Zjevil jsem Magii, to jest přizpůsobil jsem ji přítomné době. Těm, jež na scestí uvedl Mérodac k smrtelnému hříchu, těm, kteří přišli mne požádat, abych na nich dokončil zmatenou práci, počatou tím, že mne četli, nabízím tuto praktickou metodu automagifikace." Zdůrazňuje pak své templářské a rosekruciánské předky, sebevědomě prohlašuje: „Svým dílem jsem stařešinou současné Magie; svým jménem a svým Slovem přísluším k posvátnému rodu Chaldeů..." a vyslovuje pak celým svým dílem lítost nad „skonávajícím stoletím", aby „umírající latinské race" připravil „poslední zář" a aby „oslepil a obměkčil přicházející Barbary" (manifest jeho řádu Růže a kříže; píše také v úvodu ke své knize *Umění státi se mágem*, čes. překl. Praha 1920 – orig. z roku 1891). Dekadentní životní náladu na přelomu 19. a 20. stol. vyjádřil snad nejvýrazněji básník hrabě Villiers de l'Isle Adam ve výroku Axela, hrdiny stejnojmenného románu: *„Žíti? To za nás odbudou naši sluhové"*, neboť jak praví své duchovní milence Sáře těsně před společnou sebevraždou: *„Vidíš zevnější svět svojí duší: oslňuje tě ! ale on nemůže nám dáti ani jediné hodiny, jíž lze přirovnati intenzitou bytí k některé takové vteřině, jaké jsme právě prožili. Splnění skutečné, naprosté dokonalé, toť chvíle vnitřní, jíž jsme zakusili jeden z druhého v pohřební nádheře tohoto sklepení. Země, pravím ti, jest nadmuta jako skvoucí bublina bídou a lžemi a jako dcera původní nicoty, praská a hyne. Vzdalme se od ní nadobro ! prudce (jedním posvátným*

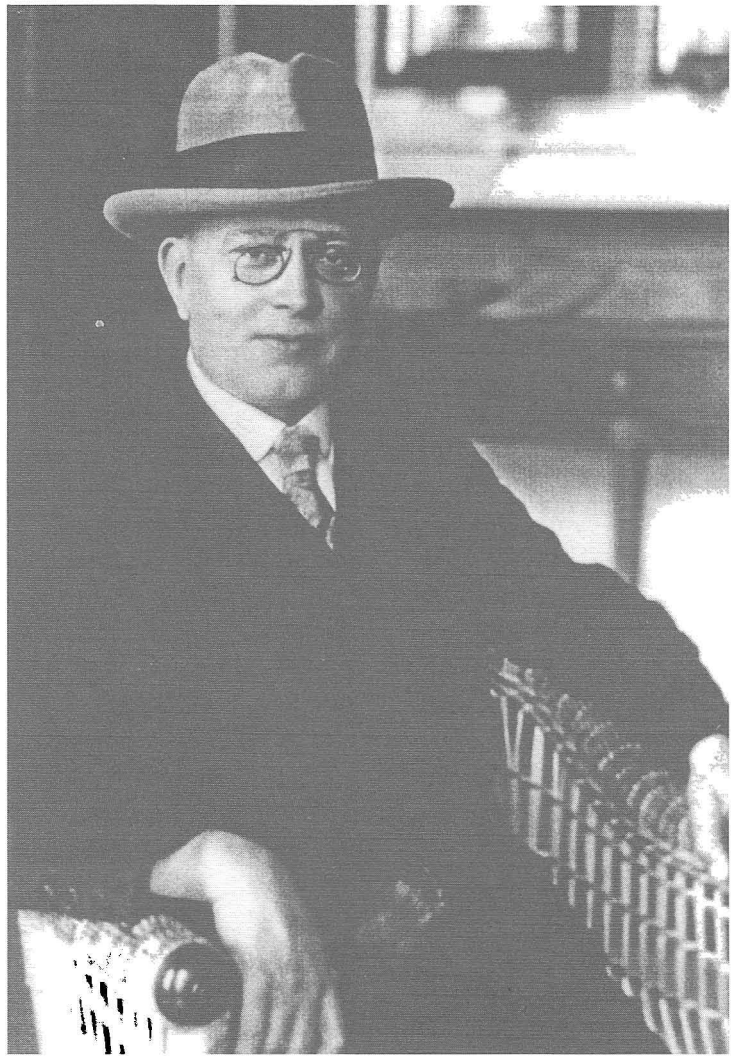

Jiří Karásek ze Lvovic

skokem." (*Axel*, Praha 1930; s. 234). Řada z nich, včetně Villiersе de l'Isle Adama, hledali únik v okultním transcendentnu.

Zvláštní atmosféru kolem časopisu *Moderní revue pro literaturu, umění a život* vytvářenou propojením literárního symbolismu s okultismem popisuje Jiří Karásek ze Lvovic (*Vzpomínky*, Praha 1994, str. 63nn., 87), který spolu s literárním kritikem Arnoštem Procházkou tuto revui zakládal. V redakci tohoto časopisu, která se později nacházela v Procházkově bytě v Praze v Anenské ulici, působili dva významní pražští okultisté, vynikající překladatel Hugo Kosterka a právník Karel Pavel Dražďák, „vášnivý čtenář okultní literatury" a „člen různých okult-

ních společností", který, jak uvádí Karásek ze Lvovic, jako martinista měl styky s Juliem Zeyerem, jemuž pomáhal udržovat korespondenci s martinistickou lóží v Londýně. Jiří Karásek ze Lvovic se sám stal členem pražské martinistické lóže Simeon až v červnu roku 1924, ale jeho zájem o okultismus byl mnohem staršího data a jeho proslulá knihovna, kterou jsem měl možnost tajně navštěvovat ještě před její zločinnou likvidací komunisty, byla naplněna vzácnými okultistickými díly. Knihovna tvořila součást Karáskovy galerie v pražském Tyršově domě, byla však počátkem padesátých let zrušena a tisíce vzácných knih, spolu s množstvím grafických listů a jedinečnou sbírkou symbolistických obrazů a dalších sbírek, byly kdesi „deponovány". V prostorách galerie se usídlil ústav pro „vědecký komunismus". V podkrovní místnůstce galerie mi bylo umožněno, díky tehdejšímu kustodovi těchto sbírek, studovat řadu těchto vzácných knih.

Řada českých literátů z přelomu 19. a 20. století tíhla k okultismu; byli to zejména Jiří Karásek ze Lvovic (1870–1951), Emanuel Lešetický z Lešehradu (1877–1955), Otakar Theer (1880–1917), Jan Opolský (1875–1942) a Jan z Wojkowicz (1880–1944, vlastním jménem Jan Nebeský). Zatímco programově chorobného Jana Wojkowicze charakterizuje Arne Novák (*Dějiny českého písemnictví*, Praha 1946, str. 257) jako básníka, který svou slibnou sensitivnost „pohřbil zcela v didaktice a verbalismu metafysického veršování, namnoze beztvárného", charakterizuje Theerovu sbírku *Všemu navzdory* (1916) jako „honbu za tajemstvím ve smyslu metafysickém". Podle Karáska ze Lvovic „Dražďák psal okultní básně, v nichž zabíhal až do kultu Satana", ale jevily se jako „značně naivní" a „neuspokojovaly umělecky". *Moderní revue* nicméně uveřejnila Dražďákovu báseň Před zavřeným chrámem satanistů, protože v ní Karásek ze Lvovic, i když „se mu moc nelíbila", cítil jakousi „zuřivost", která mu přece „nakonec udělala". Dražďák básnění brzy zanechal a věnoval se cele okultismu a spolu s H. Kosterkou založil *Sborník pro filosofii, mystiku a okkultismus* (1897) a věnoval se martinismu, iluminátství a neognosticismu. Činnost českých hermetiků pronikala do literatury symbolismu zejména v *Moderní revui*, koncentrovala se kolem martinistických lóží, nejprve českobudějovické a později pražské a přerovské. Největším básníkem-hermetikem té doby byl ovšem Julius Zeyer. Literární symbolismus byl obsahově bohatě diferencovaný směr, který byl podle F. X. Šaldy (1893) protivou realismu a naturalismu a chtěl „ne psychofysiku, ale skutečnou uměleckou sugestivní psychologii", směřující také do temných hlubin lidské duše.

Geneze zájmu o okultismus je vždy, sociologicky i psychologicky individuálně, spojena se vzedmutými vlnami romantismu, idealismu či spiritualismu a již zmíněné touhy po transcendenci, jako reakce na šířící se agresivní střízlivost a věcnost doby, vyznačující se pozitivismem a přízemním utilitarismem. Ve velké skupině francouzských

Julius Zeyer (1841–1901)

symbolistů, mezi něž patří ovšem i lyrikové jako P. Verlaine, A. Samain, G. Rodenbach a další, se utváří skupina esoteriků inspirovaná hermetickými naukami a motivovaná zájmem o lidské inferno, které na rozdíl od naturalistů, jako byl E. Zola a jiní, nehledali v sociálních podmínkách existence člověka, ale v jeho nitru a jeho styku s démonickým, tedy nikoli v psychosociální realitě, ale v metafyzické dimensi bytí. Zlo jim nebylo primárně zlem společenským, ale metafyzickým, transcendentním. Francouzský literární symbolismus – vnitřně pochopitelně diferencovaný – byl reakcí na povrchnost naturalismu a pozitivismu (H. Hatzfeld: *Der französische Symbolismus*, München-Leipzig 1923), a tak nutně musel u některých jeho představitelů splynout s okultismem, pozitivisty ostouzenou a opovrhovanou kulturní zónou.

Podle velkého znalce dekadence E. von Sydowa (*Die Kultur der Dekadenz*, Dresden 1922, s. 81n.) byli mnozí francouzští dekadenti fascinováni hrůzou; byli ovládáni pocitem děsivého: *„temné a neurčité je to, co odedávna vytváří příbytek těchto pocitů" a tím, že „vše je obklopeno tajemstvím"*. Proto znovu objevili ponuré tajemství vévody Gillese de Rais, „Modrovouse" (J. K. Huysmans a další), znovuvzkřísili dráždivý satanismus (J. Bois a další) a znovu uvěřili v moc magie. To vše se na konci 19. století odehrávalo v rámci exaltovaného kvazikatolicismu, ale i pózovaného helénského novopohanství. Výrazným reprezentantem tohoto životního postoje

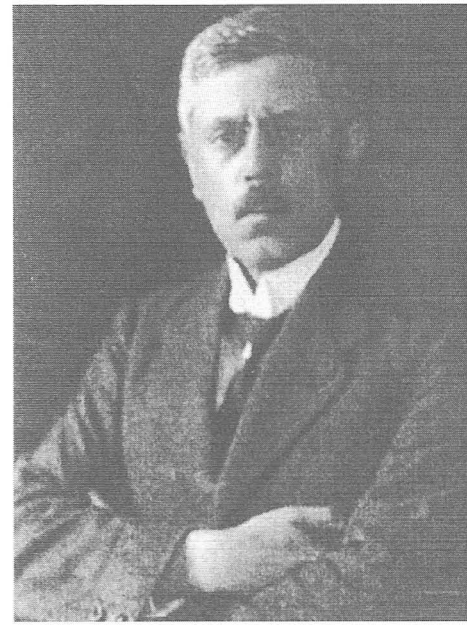

Josef Maria Emanuel Lešetický z Lešehradu (1877–1955)

byl Stanislas de Guaita, který sám začínal cestu jednoho z nejvýznamnějších hermetiků své doby jako básník dekadentní poezie (*La Muse noire* a další sbírky), stejně jako později již satanistický básník Aleister Crowley.

Obraz barona Leonhardiho.

Avšak bylo by jednostranností odvozovat renesanci hermetismu a jeho českou historii z konce 19. století jen z literární činnosti určité skupiny pařížských symbolistů a jejich vlivu na české literární dekadenty. Byly tu i jiné proudy, již zmíněné, zejména pak návaznost na duchovní odkaz Éliphase Léviho, na nějž navázal jak básník de Guaita, tak i lékař Papus, a na martinismus, jehož byli oba, de Guaita i Papus, nejpovolanějšími reprezentanty a vůdci. Vliv díla Éliphase Léviho však byl zásadní: de Guaita byl a je považován za jeho nejlepšího duchovního žáka a Crowley dokonce prohlašoval sám sebe za vtěleného Éliphase Léviho. Novodobý český hermetismus má své historické prameny jednak ve styku s onou esoterickou skupinou francouzského literárního symbolismu, o níž byla výše řeč, ve styku, který byl zprostředkován *Moderní revuí* (E. Hauner, Jiří Karásek ze Lvovic, R. Adamíra, P. Dražďák), a jednak ve styku s francouzskými martinisty, s jejich pařížským ústředím v čele s Papusem (baron Adolf Leonhardi ze Stráže nad Nežárkou, potom jeho nástupce ve vedení českobudějovické martinistické lóže Jan Řebík a další). Nicméně se tu uplatňoval především baronem Leonhardim zprostředkovaný přímý osobní kontakt s pařížským ústředím martinistického řádu a jeho přímé zasvěcení Papusem) a potom již individuální kontakty některých členů, ale i nečlenů českého martinistického řádu s pařížským centrem (k prvním patřili, kromě barona Leonhardiho, Otakar Griese a Jan Řebík, k druhým J. Adamíra, všichni tři byli v přímém kontaktu s řádem Rose-Croix cabbalistique a s Papusovou Vyšší svobodnou školou hermetických věd a s Vyšší svobodnou školou aplikovaných medicínských věd; na první jmenované škole získal Řebík „licenciát kabbaly" a na druhé Griese „doktorát hermetismu"). Někteří čeští hermetikové té doby byli ovšem současně jak martinisty, tak i rosekruciány, neognostiky, illuminát a členy dalších okultistických spolků, a ovšem také svobodnými zednáři.

F. Jollivet-Castelot ve svém autobiografickém románu, v němž líčí jedinečnou atmosféru prostředí tehdejšího pařížského hermetismu, píše o bytě Sédira v podkrovní místnosti na Avenue de l'Opéra. Na stěnách byly rozvěšeny Muchovy kresby, jež Sédir, také svobodný zednář, získal přímo od Muchy, který však nikdy hermetikem nebyl (byl však svobodným zednářem vysokého stupně). Mezi tehdejšími esotericky orientovanými zednáři a hermetiky existovaly úzké vztahy. V Papusově tehdejším bytě ve Villa Montmorency na Avenue des Peupliers v Auteil se pařížští hermetikové scházeli, ale zasvěcování do třetího stupně martinistického řádu, které bylo spojeno s povolením zakládat martinistické kroužky a lóže – zasvěcenec měl na požádání právo na vydání „charty", která ho k tomu opravňovala –, se odehrávalo v malé, krátké a tmavé uličce „rue de Savoie", v domě č. 4. Ulička ležela poblíž Quai des Grands-Augustins a ve vedlejším domě č. 3 byla dočasně umístěna proslulá, francouzskými i zahraničními okultisty hojně navštěvovaná Librairie d'Hermétisme nakladatele Chamuela, který byl přítelem Papuse i de Guaity. Asi v polovině rue de Savoie byl Hôtel de Savoie, kde byla v prvním poschodí redakce časopisu *l'Initiation* a ústředí martinistického řádu. Zasvěcování byli obvykle přítomni Papus a Sédir, de Guaita a jeho sekretář O. Wirth, F. Rozier (pamětník Éliphase Léviho) a další významní představitelé tehdejšího francouzského hermetismu. Zde se také, někdy kolem roku 1890, dostalo zasvěcení baronu Adolfu Leonhardimu, který tu byl přímo Papusem uveden do třetího stupně martinistického řádu. Stupeň byl

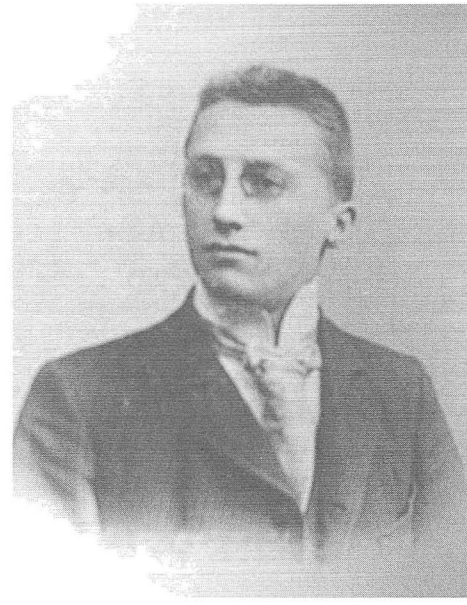

Otakar Griese na fotografii z období přelomu 19. a 20. století.

Emanuel Hauner na začátku 20. století.

označován názvem Supérieur Inconnu (Vyšší neznámý) a byl symbolicky označován jako S. I. Nově přijatý člen („associé") si volil řádové jméno.

Po svém návratu z Paříže pak baron Leonhardi založil v Českých Budějovicích roku 1891 nejprve kroužek a pak roku 1895 martinistickou lóži U Modré hvězdy, jejíž členové se k rituálním pracím scházeli v místě, kde byla lóže založena a jímž byl malý stejnojmenný hotel. Sem se pak po nějakou dobu, než lóže zanikla a martinistické ústředí bylo potom přeloženo do Prahy, sjížděli první čeští martinisté-hermetikové; mezi jinými sem kromě barona Leonhardiho ze Stráže nad Nežárkou jezdíval Julius Zeyer z Vodňan, Jan B. Řebík z Lišova a nepochybně i další, jejichž jména již upadla v zapomenutí. Do období založení první martinistické lóže v Českých Budějovicích baronem Leonhardim lze klást organizované počátky novodobého českého hermetismu, neboť tuto lóži tvořili hermetikové, kteří, jako např. baron Leonhardi, byli většinou také současně svobodnými zednáři, teosofy, iluminát y a členy dalších řádů. Nepochybně tehdy existovalo v Čechách více osob zabývajících se studiem hermetismu i jeho praktikami, ale nebyla tu patrně žádná jiná organizace, která by byla zájemce o hermetismus sdružovala ke společné činnosti. Zejména tu nebyla žádná esoterně orientovaná zednářská lóže, a lze říci, že v pražské teosofické lóži byli zájemci o hermetismus a v českobudějovické martinistické lóži nepochybně zájemci o teosofii. Pro skutečnost, že první čeští martinisté k nám uvedli, čerpajíce z francouzských pramenů z období „fin de siècle", hermetismus, svědčí přímo nejlépe dílo velkého českého hermetika Otakara Grieseho, který byl také jedním z prvních českých martinistů. Ostatně vazba českých martinistů na francouzské bratry pěstování hermetismu přímo zaručovala. Baron Leonhardi, který hodně cestoval – jezdíval často také jako poslanec panské sněmovny do Vídně, kde měl mnoho přátel mezi politiky (hrabě V. Lažanský) –, se pohyboval především mezi zájemci o nejrůznější esoterická a okultní hnutí. Jedním z nich byl významný všestranný rakouský okultista, již zmíněný dr. Friedrich Eckstein, znalec asi deseti jazyků, mezi jinými hebrejštiny a sanskrtu. Narodil se v židovské rodině v Perchtelsdorfu u Vídně. Ve Vídni vystudoval klasické gymnázium a potom tamtéž na vysoké škole chemii. Ve Vídni navázal styky s továrníkem G. Gebhardem z německého Elberfeldu, jehož manželka Mary (narozená 1832 v irském Dublinu) byla přímou žákyní Éliphase Léviho. V letech 1869–1874 ho pravidelně navštěvovala v Paříži a léto roku 1871 strávil Éliphas Lévi na její pozvání v Elberfeldu. Gebhard sám byl spíše pod vlivem teosofie a byl roku 1884 zakladatelem první německé teosofické společnosti. Také dr. Eckstein založil na podzim roku 1887 ve Vídni první teosofickou lóži a stal se jejím vůdcem. Dvěma českými členy této lóže byli baron A. Leonhardi a hrabě V. Lažanský. Eckstein zajížděl na přednášková turné do několika evropských

států i do USA a nějakou dobu byl i průvodcem H. P. Blavatské, zakladatelky teosofického hnutí. Podle P. Klímy (1935 – v revui Psyche) baron Leonhardi seznámil Ecksteina s T. G. Masarykem a zprostředkovával styky mezi pražskou a vídeňskou teosofickou lóží. Mezi oběma lóžemi se pohyboval i spisovatel Gustav Meyrink, který se v Praze začal zajímat o okultismus a později konal v Prokopském a Šáreckém údolí své první experimenty s evokační magií. Meyrink, který se zabýval snad všemi oblastmi okultismu, psal také vynikající esoterické romány a povídky s alchymistickou tematikou, bádal ve spiritismu a měl rozsáhlé styky s tehdejšími významnými okultisty a okultistickými spolky i vysoce esoterními společnostmi. Středobodem těchto celosvětových kontaktů mezi okultisty všech významných denominací či řádů byl poblíže Manchesteru žijící John Yarker, který byl ve styku s Meyrinkem i s Leonhardim. Meyrink byl nepochybně nejvýraznějším okultistickým esoterikem, který v porovnání se svý-

Tabris (Alois May – padl v 1. světové válce). Jeden z největších znalců okultismu ve své době.

mi českými přáteli – mezi něž patřil také pozdější vůdce pražské mystické školy Karel Weinfurter – byl na nesrovnatelně vyšší úrovni poznání. Ale dával později přednost osamělému hledání. Vedl sice nějakou dobu pražskou teosofickou lóži, měl čilou korespondenci a získával diplomy mnoha tajných společností, ale jakmile se jeho orientace – díky vlivu mystika „tkalce" Friedricha Mailändera († 1901) – vcelku stabilizovala, vrátil se ke svému duchovnímu samotářství. Mailänderův vliv na Meyrinka začal působit v přímém styku s ním od konce října 1892.

Nositeli vlivu, nikoli jenom, ale především, hermetických idejí, byli tedy na konci 19. století v první řadě martinisté. Podle historika tajných společností Emanuela z Lešehradu, který byl sám jedním z předních českých hermetiků a prvních martinistů, se vliv martinismu u nás projevoval patrně již v 18. století: *„Také u nás možno najíti ke konci XVIII. století stopy martinistických snah v olomoucké společnosti Societas eruditorum incognitorum in terris austriacis"* (Emanuel z Lešehradu: *Po stopách tajemných společností*, Praha 1935, s. 183). Tato Společnost neznámých vzdělanců v zemích rakouských byla budována na martinistických idejích „jednoty rozumu a srdce" a našla svou renesanci na začátku třicátých let dvacátého století, kdy pražští martinisté založili Československou společnost intelektuálů, kterou navenek výrazně reprezentovala česká publicistka Pavla Moudrá. Vliv martinismu přicházel, jak již bylo uvedeno, především z Francie: k pařížskému ústředí řádu martinistů, ale i Rose-Croix-cabbalistique vytvořili pevné vazby kromě barona Adolfa Leonhardiho a Jana Řebíka především Karel Pavel Dražďák a Josef R. Adamíra, kteří v rosekruciánském řádu získali „licenciát kabbaly". Později to byl moravský hermetik Otakar Griese, kterého do idejí martinismu patrně uvedl Čech usedlý v Řezně, Theodor Krauss, který byl legátem martinistického ústředí pro země koruny české. Griese pak své martinistické zasvěcení dovršil rovněž v Paříži. V Přerově téhož roku 1905 Griese založil martinistickou lóži a v duchu martinistické ideové tolerance zde začal vydávat i svůj časopis *Isis*. Nicméně českobudějovická první martinistická lóže na území Čech neměla dlouhého trvání, a ačkoli se brzy stala velkolóží se statutem „mateřské lóže", oprávněné k zakládání dalších lóží a kroužků (sdružení martinistů do počtu sedmi členů se nazývají „cercle", kroužek a s větším počtem pak lóže), její činnost na konci 19. století v podstatě zaniká (panství barona Leonhardiho hospodářsky upadá, roku 1901 umírá nemocný Zeyer a roku 1906 ve velké bídě a nemocen zemřel baron Leonhardi. Centrum martinistického hnutí se přesouvá do Prahy, do jeho čela se dostávají pozdější advokát z Opočna Karel P. Dražďák a vinohradský publicista Jan Maštalíř. V roce 1897 skupina pražských martinistů s finanční podporou Hynka Tichého a v redakci Emanuela Haunera a Hugo Kosterky začíná na Vinohradech vydávat významný *Sborník pro filosofii, mystiku a okkultismus.*

Restaurace a hotel U Modré hvězdy v Českých Budějovicích, kde se konaly schůzky prvních českých martinistů.

Mezi oběma martinistickými lóžemi, tj. českobudějovickou (Leonhardi a potom Řebík) a přerovskou (Griese), stojí možná ještě lóže olomoucká (František Šídlo), která však trvala jen krátce a není známo, kdy byla založena. V roce 1898 stačil ještě baron Leonhardi v Českých Budějovicích spojit martinisty s illumináty – sám příslušel také k řádu iluminátů. A na začátku dvacátého století dochází v Praze k nešťastnému spojení martinistů a neognostiků, jejichž ústředí je ve Francii, ale je zmítáno nechutnými osobními spory, které posléze vedou k tomu, že neognostické hnutí je odsouzeno k pouhému živoření a jeho vůdci, vytvořivší různé frakce, se vzájemně potírají a z hnutí vylučují.

Novodobý český hermetismus vznikl tedy z iniciativy barona Adolfa Leonhardiho na konci 19. století v Českých Budějovicích. Odtud v rámci martinistického hnutí pak vznikaly impulzy k jeho rozvoji; téměř všichni významní čeští hermetikové z období na přelomu 19. a 20. stol. byli martinisty. Na začátku století dvacátého byl hermetismus v Čechách a na Moravě pěstován, po vzoru francouzského martinismu, v rámci martinistických lóží. České a moravské martinistické hnutí mělo v té době tři centra: v Českých Budějovicích (kde jeho vedení převzal po baronu Leonhardim Jan Řebík), v Praze (kde bylo vedeno Pavlem Karlem Dražďákem a Janem Maštalířem) a v Přerově (kde je vedl Otakar Griese). O brněnských a olomouckých martinistech nevíme téměř nic, ale olomoucký martinista F. Šídlo byl členem Grieseho kroužku lektorů pro jeho ediční činnost. Čeští martinisté udržují čilé styky s Francií (Dražďák, Adamíra, Řebík, Griese) a roku 1905 pro ně známá pražská publicistka a ušlechtilá žena Pavla Moudrá překládá stěžejní dílo L.-C. de Saint-Martina *Tableau naturel des rapports qui existent entre dieu, l'homme et l'univers* (Přirozený řád vztahů, které existují mezi Bohem, člověkem a vesmírem), jež je opatřeno velmi milým Sédirovým dopisem, adresovaným jménem francouzských martinistů „českým bratřím"; dílo však dodnes zůstalo jen v rukopise. Hermetismus je v této době úzce propojován s teosofií, iluminátstvím, neognosticismem, kabbalou a jinými esoterickými, zejména indickými systémy, a bohužel u jedinců i s velmi primitivně pěstovaným spiritismem.

Prameny k úvodní části:

Ach M., Jörgensen J.: Joris-Karl Huysmans und die okkulte Dekadenz, München 1980.

Dantinne E., Bertholet E.: Lettres inédites de Stanislas de Guaita au Sar Joséphin Péladan: Une page incounnue de l'histoire de l'occultisme à la fin du XIXe siècle, Neuchâtel-Paris 1952.

Encausse Ph.: Papus, sa vie, son oeuvre, Paris 1932 (rozšíř. vyd. tamtéž 1948).

Frick K. R. H.: Licht und Finsternis, sv. II., Graz 1978.

Hauner E.: Stručný nástin některých tajných společností, Praha 1905.

Howe E.: The Magicians of the Golden Dawn: A documentary history of a magical order 1887–1923, London 1972.

Chacornac P.: Éliphas Lévi, rénovateur de l'occultisme en France, Paris 1926.

Jollivet-Castelot F.: Le destin ou les fils d'Hermés, Paris 1920.

Klíma P.: Různé duchovní směry a jejich průkopníci, in Psyche (revue věnovaná mystice, okultismu a metapsychice), č. 6 a 7, 1935.

Lešehrad E.: Po stopách tajemných společností. Historie a úvahy, Praha 1935, část III., s. 161–288.

McIntosh Ch.: Éliphas Lévi and the French occult revival, New York 1972.

Tegtmeier R.: Okkultismus und Erotik in der Literatur des fin de siècle, Königswinter 1983.

Webb J.: The flight from reason, sv. I.: The age of irrational, London 1971.

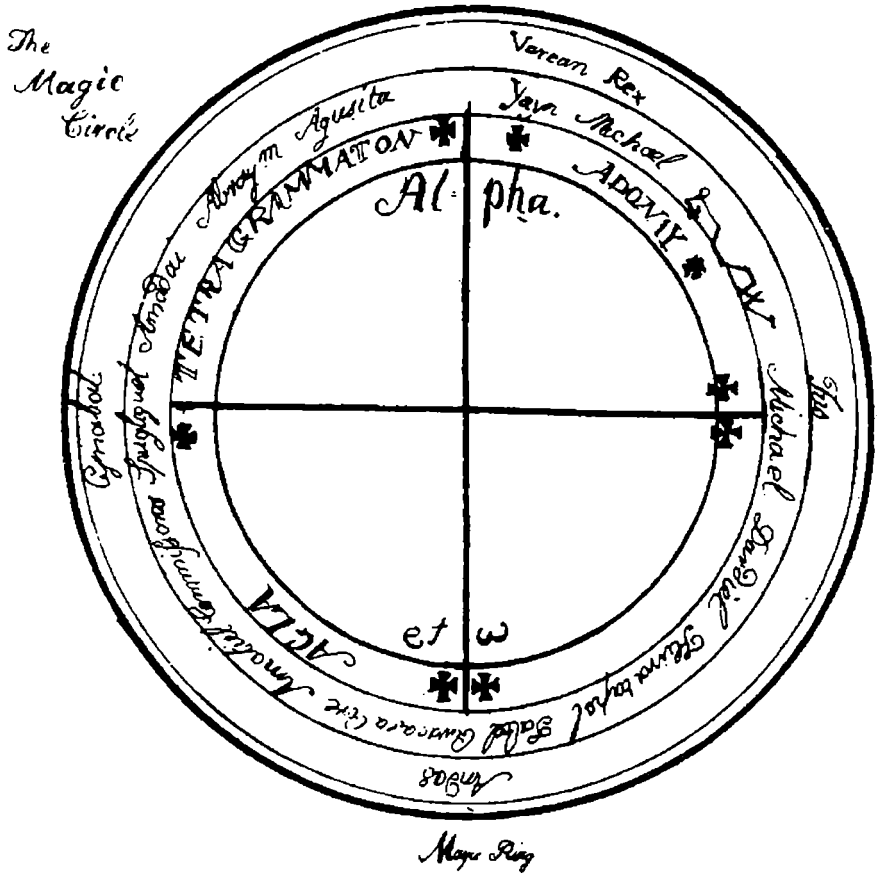

Historické kořeny

Za jakých podmínek a v jakém duchovním ovzduší novodobý český hermetismus vznikal, bylo naznačeno v předcházející kapitole. Připomeňme si to nyní už jen několika slovy. Vznikal na konci 19. století v době označované „fin de siècle", která nebyla jen koncem století, ale také koncem tradičních spirituálních hodnot. Duchovní svět Západu, zakořeněný hluboko v křesťanské tradici, se hroutil pod náporem arogantního pozitivismu a pozitivních věd, vyhrožujících, že ze světa budou odstraněna poslední tajemství (E. Haeckel). Víru mělo nahradit vědění, aristokratický životní styl póza, za níž se nezřídka skrývalo měšťácké plebejství. S postupující industrializací a s rozpínající se buržoazií mizela ze světa jakási nejen ekologická, ale životní idyla vůbec. Bída chudých se zmírňovala, ale narůstala bída duchovní. Vše, co mělo obrodit starý špatný svět, liberalismus, socialismus, připravovalo lidstvu své objetí pro ponížené, z něhož později nebylo úniku. Tradiční hodnoty se hroutily pod kopanci intelektuálského relativismu a liberalismu, živoucí pravdy sesychaly v šedá abstrakta. Věčnost se propadala do perspektiv „šťastné budoucnosti lidstva", jejímž symbolem se stane rudá hvězda socialismu a černý hákový kříž nacismu, zářící nad mořem prolité krve. Připomínalo to starce, který se s nadějemi probouzí do nového dne, na jehož konci ho čeká poslední infarkt. Začínalo náboženství svobody a pokroku, odhazující zvetšelá dogmata a rituály, aby je nahradilo novými. *„Liberalistický světový názor a jeho etika se zrodily z moderního myšlení dialektického a historického. To stačí, aby jim byl přiznán náboženský charakter,"* píše velký znalec duchovní atmosféry 19. století B. Croce (*Evropa v XIX. století*, Praha 1938, s. 15) a přisuzuje této epoše empirismus a materialismus, soudě, že v ní „nastala nebezpečná myšlenková a ideová prázdnota", jež byla na konci století vyplněna jen „částečným obrozením a zjemněním filosofie, která se na konci století zhostila hrubého naturalismu a naivního positivismu". V tomto kvasu idejí zadělaném rozumovými spekulacemi vydávanými za čistou vědu à la „život je okysličování" se zachoval ostrůvek duchovního života. Ostrůvek v Černém moři, z něhož vyplouvali novodobí argonauti na cestu za Zlatým rounem. Byli to novodobí hermetikové, zpočátku spíše mnohostranní okultisté, a tímto ostrůvkem byla Paříž. Vábila neklidné povahy hledajících. A jednou z nich byl velmi vzdělaný a ušlechtilý baron Adolf Leonhardi z jihočeské Stráže nad Nežárkou. V Paříži byl přijat do martinistického

řádu, zasvěcen do třetího stupně samotným Papusem a získal chartu pro založení martinistické lóže, která by byla střediskem šíření idejí „Vyšších neznámých" v zemích království českého.

Historik českých esoterických společností Emanuel z Lešehradu (1935) uvádí, že první lóže Vyšších neznámých, tj. martinistů, se vyskytuje v Českých Budějovicích již v letech 1895–1896. Z Papusova lyonského archivu však plyne, že se tato českobudějovická martinistická asociace s pořadovým číslem 12 již roku 1891 připravuje z iniciativy barona Leonhardiho přetvořit kroužek v lóži. Ten se však pro obtíže, které má s udržováním svého panství, vzdává brzy veškeré činnosti v celé řadě esoterických společností a předává vedení českobudějovické lóže Janu Řebíkovi, tehdy notářskému koncipientovi v Českých Budějovicích, který bydlel v nedalekém Lišově. Martinistické hnutí, které je v té době nejvýraznějším nositelem hermetických idejí, se pozvolna diferencuje od iluminátských, teosofických a jiných proudů. Začíná se šířit z českobudějovické mateřské lóže dvěma směry: do Prahy, kde v jeho čele stojí J. Maštalíř, K. Dražďák a E. Hauner, a na Moravu, kde je zřízena martinistická lóže *možná* nejprve v Olomouci (František Šídlo), později přenesená do Brna, nebo v Přerově (Otakar Griese). Delegátem martinistického pařížského centra pro země koruny české je řezenský drogista či lékárník Theodor Krauss, pozdější Griesův přítel. První pražská lóže byla podle Em. z Lešehradu (1935, str. 191) zřízena asi r. 1899, *„pro pražské členy již dříve volně zasvěcené"* měla sídlo v Březince a zřídil ji JUC Karel Dražďák. Lešehrad neuvádí její jméno, ale jde pravděpodobně o lóži zvanou Aux trois blancs lotos, patrně spíše zednářskou, v níž jsou nicméně martinisté zastoupeni (Lešehrad uvádí, že lóže Aux trois blancs lotos byla r. 1905 k pražské martinistické lóži přiřazena, a zmiňuje Dražďáka jako předsedu a jako členy Emanuela Haunera, Josefa Posche, Paula Leppina a K. Weinfurtera). O činnosti této lóže, která nesla název U tří korunovaných sloupů a trvala údajně do r. 1909, se nedochovaly žádné zprávy, jen náznaky určitých ideových diferencí mezi Dražďákem, který tíhne k iluminismu (s illumináty uzavírají čeští martinisté roku 1908 dohodu o sjednocení v rámci martinistických lóží), a pravověrným Haunerem. Roku 1905 je pařížským ústředím martinistického řádu pověřen vedením českých martinistů Jan Řebík (lóžovým jménem Origenes, který byl zasvěcen již r. 1893 a vedl českobudějovickou „velelóži"). Z toho, co bylo výše uvedeno, vyplývá, že r. 1905 existovaly v Čechách jedna martinistická „velelóže" v Českých Budějovicích, vedená Janem Řebíkem, a druhá v Praze, vedená Karlem Dražďákem. Obě v r. 1909 zanikly. Podle Lešehrada pak „kolem r. 1910" založil a vedl v Praze martinistickou lóži Slavia Jan Maštalíř, publicista z Vinohrad, ale také jen dočasně (po první světové válce, když byly zpřístupněny rakousko-uherské policejní archivy, v nich bylo nalezeno dvanáct udavačských dopisů, které psal vedoucímu oddělení politické policie Chaunovi Jan Maštalíř – byl policejním agentem nasaze-

ným na české okultisty). Dalším mužem s přímými osobními kontakty s Paříží je Josef Adamíra, ale ten zatím více tíhne k neognostické církvi. A tak se posléze schází dvojice Emanuel Hauner a Otakar Griese a v jejich rukách nyní spočívá další osud českého hermetismu, protože se rozhodují organizovat u nás hermetismus jako hnutí a propagovat ho tiskem. Oba jsou již výrazně se profilujícími hermetiky. K nim se přidávají další, zejména pražští hermetikové, a to Odon Kopp (1870–1958), který byl usazen v Paříži a měl úzké styky s tamějším ústředím martinistického řádu, Miloš Maixner (1873–1937) a později i Josef Adamíra (1877–1953). Nejprve je v Praze vydáván *Sborník pro filosofii, mystiku a okkultismus*, který se stává tiskovým orgánem hermetického hnutí, pak je to revue *Proč žijeme*, nahrazená později revuí *Nové rozhledy*, kterou vede Tabris (Alois May 1882–1915). Posléze Griese, nejprve v Přerově, později v Praze a poté opět v Přerově, vydává časopisy *Isis* a *Lucifer* (ten však má na nátlak církevních kruhů přejmenovat, ale již se to nestane, protože přišla první světová válka).

Hermetické hnutí se na přelomu devatenáctého a dvacátého století po zániku českobudějovické martinistické lóže koncentruje nejprve v Praze: Hauner, Kosterka, Dražďák tu organizují školu esoterních nauk, kam je zvána k přednáškám řada významných francouzských hermetiků a Sborník otiskuje i jejich články (L. Fugairon, F. Jollivet-Castelot, Papus), vedle statí z děl klasiků (Éliphas Lévi). Mezi hermetiky kolují hektografované překlady významných publikací o hermetismu, které většinou pořizuje Hauner a expeduje spolu s Hugo Kosterkou z Blanické ulice na Vinohradech. Prostřednictvím něho, Haunera a Dražďáka se čeští hermetikové napojují na symbolistickou *Moderní revui*, v níž mimo jiné dominuje básník Jiří Karásek ze Lvovic (1871–1951), ctitel a znalec hermetismu a později také člen jedné pražské martinistické lóže, jakož i autor pozoruhodné románové trilogie *Romány tří mágů* (*Román Manfreda Macmillena*, 1924; *Scarabeus*, 1925; *Ganymedes*, 1925) a řady novel s esoterním obsahem. Druhá vazba, opět za zprostředkování Haunera, se vytváří nejprve na výtvarné a později i na literární, katolíky usměrňované hnutí Sursum, jehož členy jsou akad. malíř Miloš Maixner a pozdější nová hvězda českého hermetismu, spisovatel Josef Šimánek (1883–1959). Nenápadným mužem v pozadí je vše zaznamenávající a doširoka zahleděný básník Emanuel Lešetický z Lešehradu (1877–1955). V kruzích českých pražských esoteriků se dočasně pohybuje později proslavený spisovatel Gustav Meyer-Meyrink (1868–1932), který předsedá první pražské teosofické lóži, založené roku 1891 opět baronem Leonhardim (lóžovým jménem Zanoni). Meyrink, nadšený milovník staré a noční Prahy, bydlel tehdy v blízkosti nuselských schodů ve skutečné věži a jako jeden z mála se oddával všem druhům praktické magie, opatruje ve své věži klasicky zařízenou magickou oratoř. Mezi pražskými okultisty se tehdy pohyboval i svérázný dřevorytec a grafik Josef Váchal (*Paměti Josefa Váchala dřevo-*

rytce, Praha 1995, str. 227 a jinde). Na začátku 20. století se středisky českého hermetického hnutí stávají Praha a Přerov (Griese se z Přerova na čas stěhuje do Prahy, ale potom se vrací zpět do Přerova). Esoterický ruch se však soustřeďuje hlavně v kruzích teosofů, kterých je více a kteří jsou i lépe organizováni. Zájem o teosofii tehdy byl značně větší než o hermetismus, jehož některé obory, zejména astrologie, byly pěstovány i teosofy. Také oni zvou do Prahy významné představitele svého hnutí, mimo jiné např. dr. Franze Hartmanna, jednoho z předních představitelů teosofie vůbec. Neméně dobře organizovaní jsou i neognostikové – česká neognostická církev vznikla roku 1900 za vedení K. Dražďáka. Jejím orgánem se stala nejprve příloha Sborníku pro filosofii, mystiku a okultismus, později tento sborník sám. Od roku 1905 ji však už vedl J. Posch. Nechutné spory v zápase o vedení ve francouzském ústředí se odrazily i mezi českými neognostiky, kteří se ostatně starali více o vnější efekty, o vznešené tituly a roucha, než o učení samo, takže již roku 1907 neognostická společnost v Čechách zanikla. Roku 1923 se pak v Praze ustavila starognostická společnost, která rok působila navenek jako Kroužek přátel filosofie, scházející se v pražské kavárně Opera. Vůdčí postavou této společnosti se stal znalec gnóze a překladatel Jamblicha a Porfyria Jaroslav Matoušek (1872–1946), úředník ministerstva pošt, autor vynikající monografie *Gnose* (1926). Také pokus O. Grieseho obnovit roku 1908 neognostickou církev ztroskotal. Různé esoterické směry byly na začátku 20. století zastupovány *Sborníkem pro filosofii, mystiku a okkultismus*, který vycházel od roku 1897, desetkrát ročně, a od roku 1898 s přílohami *Sfinx* a *Gnosis*. Jeho majitelem a vydavatelem i vedoucím redaktorem byl J. Adamíra. Od dubna roku 1907 byl orgánem České sekce Mezinárodní ligy svobodných spiritualistických myslitelů (mezi něž patřili i martinisté, Česká obec gnostická, Cerkl přátel psychických bádání, Cerkl rozumových socialistů, Česká alchymistická společnost, Cerkl Fourieristů – „societářů", Fakulta hermetických věd a Svobodné filosofie, Cerkl universalistů, Cerkl naturiánů a další malé kroužky zájemců o nové ideové proudy v esoterismu, ale i politice a jiné). Teosofové (Alois Koch, později Jan Bedrníček) vydávali časopis *Lotus* s poměrně širokou publicitou. Dále tu byli spiritisté s několika časopisy a další okultistické spolky. Kolem Sborníku, který však roku 1910 zanikl, se sdružovala pestrá směs „myslitelů" nejrůznějšího druhu.

V roce 1903 začíná v Praze vycházet také první mystický časopis *Pokoj Tobě*, který rediguje známý popularizátor mystiky Josef Štětka, jenž má blízko ke Stříbrnému kruhu Ladislava Danka, který údajně sahá až k Amerlingovým Stálcům, a prvním českým lóžím svobodných zednářů vůbec – jeho péčí byl roku 1919 poprvé do Čech uveden Tarot. V úzkém vztahu k těmto mystickým směrům je také Ibbingův mystický kruh, ustanovený v Praze roku 1908 paní Antonií Jelenovou (vystupující pod jménem Ibbing, zesnulou roku 1923). Prvními českými

mystiky, navazujícími později na hermetismus, byli akademičtí malíři Rudolf Adámek a Bohumil Hradečný, první představitel české „mystické alchymie". Roku 1905 začíná Griese v Přerově vydávat časopis *Isis* a *Knihovnu Isidy*, v níž přináší řadu překladů významných hermetických spisů (jedny z prvních to jsou Papusovy *Základy praktické magie*, 1905, a Éliphase Léviho *Dogma a rituál vysoké magie*, 1906). Překládají mu je hlavně M. Maixner a B. Janoušek. Avšak roku 1907 je Griese již v Praze (Žižkov, Táboritská ulice č. 13). Hauner v té době sídlí na Vinohradech v Blanické ulici č. 6. Obě tato místa jsou v té době centry hermetického hnutí. Ještě z období před započetím vydávání Isidy jsou v Památníku národního písemnictví zachovány dopisy, které Griesemu posílal Hauner a které jsou svědectvím snah o rozvoj českého hermetismu soustředěných u těchto dvou mužů. Jsou to dopisy plné entuziasmu a idealismu, ale také plné osobní hořkosti, tak charakteristické pro Haunerovu osobnost. Hauner (lóžovým jménem Amis) píše Griesemu (lóžovým jménem Heliodorus), že chtěl původně sám vydávat časopis, který by byl veden „ve velkém stylu à la *l'Initiation*" (to byl orgán francouzských martinistů, vycházející dodnes). V dopise Griesemu z 26. srpna 1904 píše Hauner, pro sebe tak příznačně: *„Jakou nedůstojnou komedií činí si člověk život. Všude nekonečné výšky a hloubky a my jsme jen lidmi touhy, lidmi spalovanými do nebe šlehajícími plameny bílých tužeb a zbožných přání. Volám po mistru, bojuji sám se sebou, chtěje býti čistým jako posvátný lotos, vzpínám paže po chiméře posvátné síly a lásky a nakonec zalomcuje slabou hrudí hořký, marný pláč, pláč dítěte, chtějícího prs a hryznoucího vlastní prstíky. Slabost porodila trpkost."*

Na podzim roku 1905 má pod záštitou Spolku přátel filosofie v Praze fungovat hermetická fakulta a má vycházet časopis. Avšak Hauner marně shání 50 zlatých, jež potřebuje k financování prvního čísla časopisu, který má vyjít v 500 výtiscích, aby byly zaplaceny jeho náklady. Nemajetný úředník Pojišťovny Praha na Ferdinandově třídě (dnešní Národní třídě) se tedy nakonec vzdá a koncem roku rezignuje na vydávání časopisu, jehož existence je v rámci daného programu nejistá, avšak nezbytná, ale napíše a vydá alespoň malý spiritualistický slovníček, později podstatně rozšířený a přepracovaný na *Spiritualistický slovník* (Praha 1922). Griese, vybaven dědictvím po matce, sám začíná vydávat časopis Isidu a na jaře roku 1906 nabízí Hauner Griesemu, aby Isis splynula se Sborníkem pro filosofii, mystiku a okkultismus. K tomu ale nedošlo, snad proto, že martinisté již redakci Sborníku neovládali a ve vedení časopisu je vystřídali neognostikové. Tiskovým orgánem martinistů se stala Grieseho *Isida*.

Roku 1905 obdržel K. Dražďák z pařížského ústředí martinismu Papusem podepsanou chartu, v níž je jmenován generálním delegátem řádu pro země království českého. Současně dostává Griese dne 5. prosince z téhož ústředí povolení k užívání martinistického emblému (červeného hexagramu

v červeném kruhu) na titulní stránce *Isidy*. Tím se tento časopis stává i formálně novým tiskovým orgánem českého martinistického hnutí, ale zůstává i tribunou pro spřátelené iluminát y (k nimž Griese rovněž patřil), teosofy a dokonce i buddhisty a jiné esoterické směry. V roce 1907 vychází už *Isida* v Praze a Grieseovo dílo dynamizované jeho neúmornou aktivitou a obětavostí se rozrůstá. Zanedlouho je však vydávání Isidy – Griese se vrací do Přerova – nahrazeno časopisem *Lucifer*, který je po prvním ročníku přejmenován na *Zasvěcení*, začínající vycházet v roce 1914. Název *Lucifer* se cenzuře nelíbil a vydávání *Zasvěcení* přerušila první světová válka, do níž Griese narukuje, naštěstí jako zásobovací důstojník, který zůstává v Přerově. Vypuknutí první světové války znamená drsné přervání činnosti všech esoterických hnutí a přinese nemalé ztráty. V roce 1915 padl u Gorlice v Haliči jeden z nejtalentovanějších představitelů počátečního období českého hermetismu, Tabris, vlastním jménem Alois May, člen pražské rodiny Mayů, která patřila k předním představitelům českého esoterismu (lidumilný mecenáš MUDr. Karel May je pokládán za jednoho z nejvýraznějších reprezentantů novodobé české astrologie).

Začátek 20. století znamená velmi čilý pohyb v proudu esoterických hnutí v Čechách a na Moravě. Roku 1905 je delegace českých martinistů, kterou tvoří E. Hauner, J. Adamíra, A. Kern a A. Nevařil, přijata vedením řádu Memphis-Misraim v Berlíně – řád vedl pověstný Theodor Reuss (1855–1923) – a dostane se jí zasvěcení do tohoto řádu, který patří k těm málo, které se snažily o renovaci esoterního zednářství.

V roce 1925 zřídil Papus komisi složenou z vůdců několika martinistických lóží, která měla prostudovat možnosti spojení martinistů s některými zednářskými lóžemi, aby „bylo renovováno pravé zednářství", neboť to stávající se již propadalo beznadějně do života politického a ztrácelo svůj původní esoterní charakter. Kromě jiného tak bylo navázáno spojení se zednáři ritu Cernau a Memphis-Misraim a Papus se sám stal později vůdcem pařížské lóže posledně jmenovaného ritu. Avšak Papus nebyl u zednářů oblíben a nikdy do žádné zednářské lóže neesoterního druhu nebyl přijat. V rámci těchto intencí, vzešlých z pařížského centra martinistického hnutí, pak čeští martinisté navázali spojení s výše uvedenou berlínskou lóží, nejprve prostřednictvím Dražďáka. Jan Maštalíř, jeden z předních českých martinistů, ale také policejní agent, zakládá v Praze roku 1910 vedle martinistické lóže Slavie ještě řád Templářů. Nejvyšší rada řádu Vyšších neznámých vydala do začátku první světové války na základě zasvěcení 3. stupně několika českým martinistům (kromě barona Leonhardiho to byli ještě Řebík, Dražďák a Griese) povolení osobního (mimolóžového) zasvěcování jedinců a tak, jak poznamenává Lešehrad, *„vznikla řada tzv. divokých martinistů"*, zejména v období před a po první světové válce. A tak došlo k tomu, že po první světové válce začali čeští martinisté organizovat až v r. 1923 řád Templářů.

Bilance počátků českého hermetického hnutí, rozvíjejícího se v rámci činnosti martinistických lóží a propojeného s iluminát y, neognostiky i teosofy, se vyznačuje organizačním a edičním úsilím a až na typicky české osobní spory z přelomu obou století je celkem pozitivní. V daných podmínkách bylo vykonáno maximum, díky osobní obětavosti nadšenců, avšak bez osobních sporů a bojů o řádové tituly a s větší finanční podporou mohlo být vykonáno více.

Vtinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas iustificationes tuas! Psal. 119. 17.

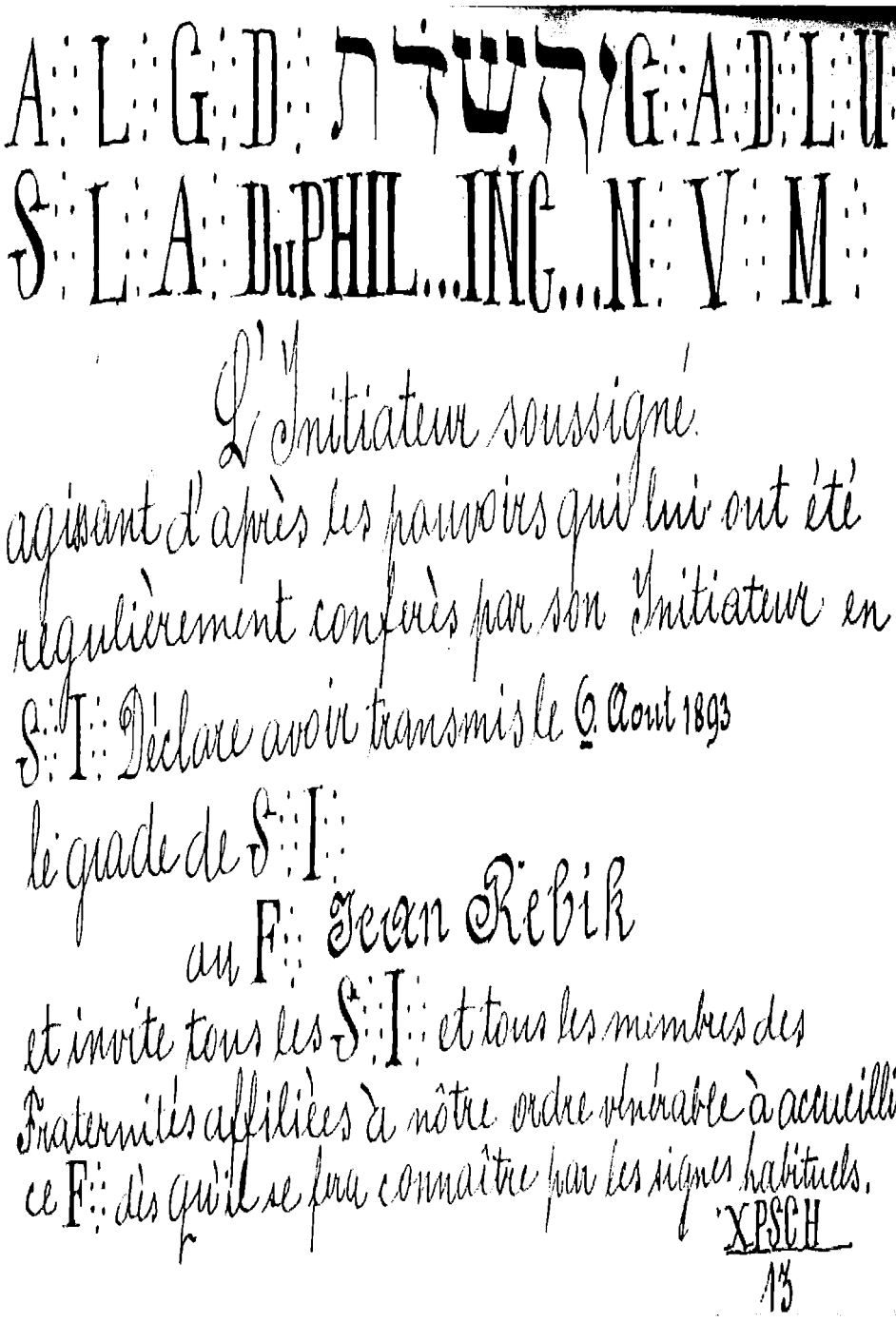
A∴ L∴ G∴ D∴ יהשדת / G∴ A∴ D∴ L∴ U∴
S∴ L∴ A∴ DuPHIL...INC...N∴ V∴ M∴

L'Initiateur soussigné
agissant d'après les pouvoirs qui lui ont été
régulièrement conférés par son Initiateur en
S∴ I∴ Déclare avoir transmis le 9 Aout 1893
le grade de S∴ I∴
au F∴ Jean Rebik
et invite tous les S∴ I∴ et tous les membres des
Fraternités affiliées à nôtre ordre vénérable à accueillir
ce F∴ dès qu'il se fera connaître par les signes habituels.
XPSCH
13

Martinistický řádový dekret pro Jana Řebíka

Mousieur!

Veuillez agréer mon grand merci pour votre lettre; je m'empresse de vous envoyer la demande pour être accepté pour l'Ordre Martiniste.

Ce que ce rapporte à communauté d'idées, je peux assurer, que je consente à toutes les idées, ne dégrés

mais les lettres veuillez toujours adresser à Platz, parce que je passe chaque semaine une ou deux journées à Platz.

Platz est une petite ville située près de la frontière de la Bohême et de l'Autriche presque près de la route de Prague à Vienne, de sorte que pour aller à Vienne je n'ai besoin que 4 h. avec le train de vitesse (pour y aller) et à Prague 3 h.

Plus tard je vous écrirai des noms des F:. à Prague, Vienne et des autres villes plus importantes.

Veuillez agréer, cher Monsieur et Frère, l'assurance de mes sentiments distingués.

Adolphe de Leonhardi
S:. I:.

Platz près de Wellingau le 2 Mai 1892
Bohême, Autriche

L'Initiation

Revue Philosophique

Indépendante et Synthétique

Mensuelle

100 pages — 80 rédacteurs

5me Année

Direction: PAPUS

14, Rue de Strasbourg. — PARIS.

Papusovo dobrozdání k vydání charty baronu Leonhardinu pro založení martinistické lóže.

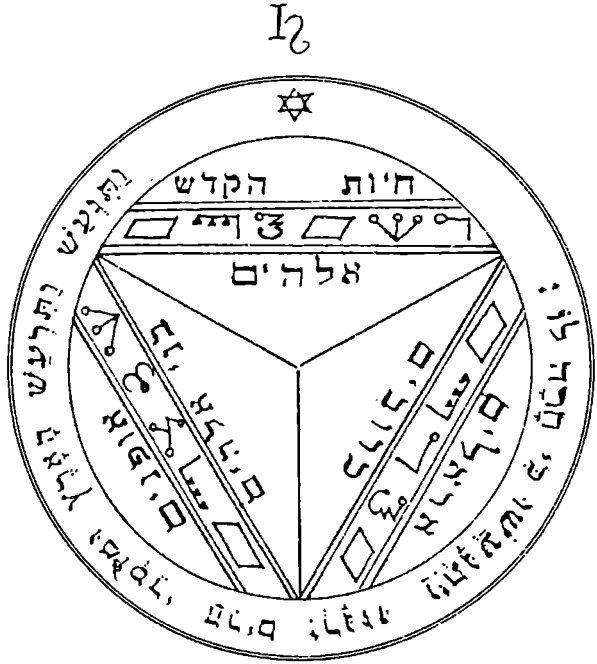

Období mezi oběma světovými válkami

První světová válka vedla k celkem přirozenému přerušení jak spolkové činnosti, tak i činnosti jednotlivců, vůdčích osobností v českém hermetickém hnutí. Griese jako záložní důstojník narukoval sice k jakési intendanční jednotce v Přerově a po celou válku zde zůstal, ale na ediční a organizační činnost nebylo ani pomyšlení. Na začátku války byl Griese nucen přerušit vydávání časopisu Zasvěcení, věnoval se výživě své rodiny, a podobně jako ostatní soukromému studiu a plánování. Tabris (Alois May), jeden z nejnadějnějších představitelů novodobého českého hermetismu, narukoval do války a padl ve věku třiceti tří let v Haliči již v druhém roce války. Z války se však šťastně vrátil Bohumil Janoušek z Prahy, vynikající překladatel klasiků hermetismu (Léviho, de Guaity a dalších).

Po skončení války zájem o hermetismus značně ožil. Byla to přirozená reakce na válečné deziluze spojená s útěkem z fyzicky i duchovně devastovaného světa k transcendenci. Válka, ať už na frontách nebo v zázemí, byla příliš krutá a každodenní skutečnost byla pociťována jako zklamání a strach z budoucna, ale bylo tu také mnoho mrtvých otců a synů, bratrů a manželů a to vedlo k nebývalému rozvoji i zneužívání spiritismu (pozůstalí používali média ke komunikaci se zemřelými a mnohá média, ale i kartářky a další tuto touhu pozůstalých komerčně zneužívali). Hospodářský úpadek a poválečné snižování životní úrovně však nedovolily, aby se hermetické hnutí plně rozvinulo ve směru organizačním, osvětovém, edičním atd. Starosti o každodenní existenci nedovolovaly mnohým zájemcům, většinou patřícím do kategorie lidí s průměrnými finančními příjmy, přímou a úzkou aktivní participaci na tomto hnutí. Nedostatek peněz, způsobený poválečnou drahotou, vytvářel také překážky pro ediční činnost, lidé neměli peníze na knihy a časopisy. A přece to byl opět Griese, který se dal do práce, sotva mu to poměry jen trochu dovolily. Již roku 1920 vydává sborník *Pentagram* a roku 1922 obnovuje po dvanáctileté přestávce vydávání *Isidy* (V. ročník). Toto úsilí je však podněcováno již posledním zbytkem jeho finančních možností. Příští rok, 1923, už *Isida* nevyšla a následující rok, 1924, vyšlo už jen první a poslední číslo. Griese, zbaven všech svých finančních prostředků a zadlužen, je nucen vzdát se své oblíbené činnosti a stáhnout se do soukromí. Žije v Přerově a tvrdě vydělává na živobytí pro svou rodinu a na splácení svých dluhů. Největší osobnost počátků českého hermetismu, tak obětavě se angažující v jeho

šíření, je životními okolnostmi donucena odejít ze scény.

Centrem esoterických hnutí nejrůznějších směrů se stává opět Praha, vznikají a zanikají tu různé, na propagaci „duchovního života" orientované společnosti a časopisy. Výrazně tu vystupuje JUDr. Oldřich Eliáš, pilně publikující po časopisech populární články o okultismu a vydávající r. 1923 brožurku *Mrtví se mstí – na okraj záhadné smrti objevitele hrobky Tutanchámonovy lorda Carnarvona*; je to reakce na vzrušené debaty té doby k této události. Mnoho pro šíření okultních nauk vykonal známý pražský nakladatel z Královských Vinohrad Bohumil Janda, který byl také vydavatelem velmi populární knižnice Evropského literárního klubu (tzv. ELK); v ediční řadě Knihovna Sfingy (jejími redaktory byli E. Hauner a M. Maixner) vydává, vedle du Potetovy *Odhalené magie* (1923), Guaitova *Chrámu Satanova* (1921) a dalších méně významných děl, především neobyčejně cenné a vzácné dílo klasické teurgie, Jamblichův spis *O mystériích egyptských* (1922, v překl. J. Matouška). Na začátku dvacátých let vychází v Knihovně Sfingy řada vynikajících okultně-esoterických, především kabbalistických knih; smíchovský rabín S. Arje vydává *Pojednání o židovské mystice* a *Kabbala J. K. Agrippy z Nettesheimu*, 1922, a J. Eisenberg překlad díla *Kniha anděla Raziela čili praktická theurgie a mystika kabbalistická*, 1923; bohužel Papusova *Tajná věda* vyšla ve dvou svazečcích 1920 a 1921 nedokončená, ale E. Hauner zde vydává svůj *Spiritualistický slovník*, 2. vyd. 1923, a kabbalista O. Eliáš své vynikající pojednání *Golem. Historická studie na podkladě okkultním*, 1924, a obsáhlé dílo světové úrovně, *Magie a demonologie ve staré Babylonii*, 1923. Jiný pražský nakladatel, O. Pyšvejc, vydal již r. 1920 znovu, tentokrát ve dvou svazcích a na velmi špatném papíře, Papusovo dílo *Základové praktické magie* a v r. 1922 vydává Léviho *Veliké tajemství čili odhalený okultismus.*

Začátek dvacátých let je skutečným zdrojem hodnotné okultně-esoterické literatury. V roce 1920 začíná v Praze známý literát a člen kruhu *Moderní revue* Alfons Breska vydávat edici *Runy, „Knihovnu okkultních a mystických románů a děl"*; vydal však pouze několik svazků, např. J. Péladana *Vítězství manželovo*, který měl ovšem k okultismu daleko. Poněkud déle vychází časopis *Stopy duše*, který rediguje nový muž, JUDr. Oldřich Eliáš, vynikající znalec kabbaly a dějin okultismu (časopis zanikl roku 1925). Nakladatelství Zmatlík a Palička v Praze na Letné začalo v r. 1921 vydávat *Okultní a spiritualistickou revue*, kterou řídili Jiří Karásek ze Lvovic (v té době již martinista s lóžovým jménem Damis), po něm K. Weinfurter a posléze Em. Lešetický (Lešehrad), avšak r. 1924 bylo vydávání zastaveno. Nakladatelství také obohatilo český trh dobrou okultní literaturou, která byla vzácná, o několik významných titulů v edici nazvané *Knihovna šťastných lidí* (kromě jiného zde vyšly: Louis-Claude de Saint-Martin: *Ejhle člověk* [*Ecce homo*], 1925; P. Piobb: *Formulář vysoké magie*, bez vroč., v překl. O. Grieseho a K. Tučka; fantaskní, ale velmi populární dílo francouzského autora E. Schüré: *Velcí zasvěcenci. Tajné dějiny náboženství. Rama – Krišna – Hermes – Mojžíš – – Orfé – Pythagor – Platon – Ježíš*, 1926 a další). Zájem veřejnosti se přesouvá do

oblasti parapsychologie, v jejímž rámci se provádí i výzkum spiritistických médií, který štědře financuje pražský nakladatel Václav Neubert (v Praze se objevují známá světová média, např. paní Silbertová, s nimiž je na seancích přítomen vedle Karla Kuchynky, který je hlavním organizátorem, i O. Eliáš). V roce 1922 vzniká Společnost pro psychická bádání, jejíž představenstvo tvoří ing. Viktor Mikuška, MUDr. Jan Šimsa, MUDr. Karel Vojáček, ing. Svojmír Mikulík a Emanuel Hauner. Předními pracovníky této společnosti se později stávají také JUDr. Karel Kuchynka a JUDr. Oldřich Eliáš. Společnost opět finančně podporuje známý pražský nakladatel v Praze na Smíchově V. Neubert, - jehož péčí v Praze vychází i řada pozoruhodných německy tištěných hermetických spisů, z nichž nejvýznamnější je nepochybně *Kleines Lehrbuch der weissen Magie* Herberta Fritscheho z r. 1934. Jiný pražský nakladatel, Josef Flesch, vydává v roce 1923 německy významný spis *Die Erotik der Kabbala* Georga Langera, bratra známého pražského spisovatele, který žil po určitou dobu mezi haličskými chasidy a patří k pražské skupině významných znalců kabbaly. Dalším přispěvatelem do pokladnice okultně-esoterické literatutury je, vedle již shora zmíněných, prof. Julius Nestler, který po sobě zanechal ve své strašnické vile německý (publikovaný) a český (později publikovaný) překlad Papusovy *Kabbaly*.* Již zmíněný dr. J. Eisenberg, překladatel a vydavatel kabbalistické knihy anděla Raziela, vydal roku 1923 také malou, ale velmi informativní monografii o kabbale (*Kabbala, židovská mystika*). V Praze vzniká po válce řada specializovaných nakladatelství okultní literatury, vedle již zmíněných B. Jandy a O. Pyšvejce je to zejména J. Zmatlík na Letné. Jiní nakladatelé, jako např. E. Beaufort z Prahy-Zbraslavi, se zajímají o okultismus, sponzorují činnost různých okultistických spolků a připravují vydávání okultistických spisů. Zmíněný Beaufort měl jednu z největších knihoven okultní literatury.

Z významných společností, které po válce začínají činnost, uvádím následující:

- Společnost pro mystická studia, založena 1920 v Praze; vedl ji J. Bedrníček (1878–1939);

* Nestlerův rukopis českého překladu Papusovy *Kabbaly* se po téměř sedmdesáti letech našel na půdě vily ve Strašnicích, kde jeho autor bydlel, a byl po nutné úpravě publikován r. 1996 s názvem *Kabala* v nakladatelství Volvox globator.

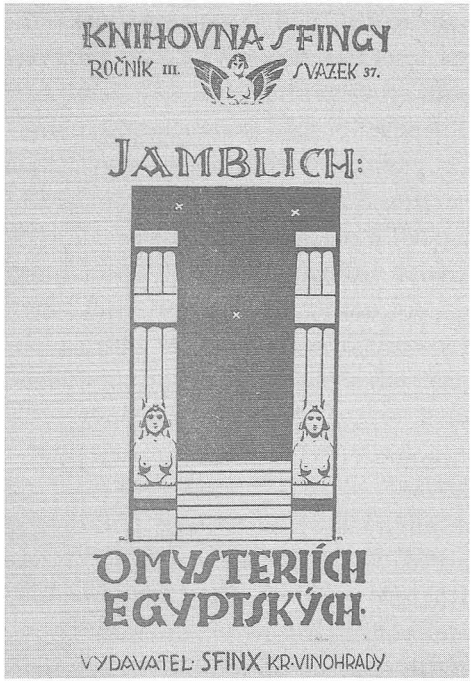

- Společnost pro objektivní a experimentální okkultismus, založena v březnu roku 1922 v Praze a vedl ji E. Knopp.
- Alchymistická společnost, založena roku 1925 v Plzni za asistence francouzských předních alchymistů a vedl ji V. Žikeš.
- Volné sdružení pracovníků okkultních, založeno v létech 1920–1921 a vedl je nejprve P. Kohout-Lasenic a po něm ing. Karel Mach.

Posledně jmenovaná společnost byla nejvýznamnější a v rámci její činnosti vystoupil na scénu českého hermetického hnutí jeho největší představitel Petr Kohout (Pierre de Lasenic). Z této společnosti pak vznikla největší a nejvýznamnější „společnost českých hermetiků", Universalia. V roce 1921 začíná nakladatel z Prahy-Letné J. Zmatlík (nakladatelství neslo název Zmatlík a Palička, ale o okultistickou literaturu se zde staral Zmatlík) vydávat *Okultní a spiritualistickou revui*, časopis poměrně dobré úrovně, který přinášel informativní původní české i přeložené studie. První čísla redigoval J. Karásek ze Lvovic, potom dva ročníky redigoval Karel Weinfurter, třetí spisovatel Emanuel Lešehrad (ve vzniklé republice už nesmí používat své původní, šlechticky znějící jméno „Lešetický z Lešehradu") a čtvrtý, poslední ročník redigoval opět spisovatel Jiří Karásek ze Lvovic (který naopak u svého šlechtického jména zůstal, v tiráži je však uváděn jen jako Jiří Karásek). Tomuto vydávání předcházelo dlouhé vyjednávání mezi Griesem a jeho přítelem Zmatlíkem (později též martinistou). Již v roce 1911 chtěl Griese u Zmatlíka vydávat různé hermetické spisy, například S. de Guaity *Klíč k černé magii*, ale Zmatlík se obával podnikatelského rizika a vydával raději množství kvazimystické literatury a z hodnotné hermetické literatury vydal později jen něco (mimo jiné Griesem korigované vydání *Formuláře vysoké magie* P. Piobba, významné příručky praktické magie, které v předchozím vydání Vitrografie bylo plné chyb). Po dlouhých a trpkých rozepřích, v nichž nechyběly vzájemné výčitky (Griese Zmatlíkovi mimo jiné vyčítal, že ho obchodně poškozuje zlevněným odprodejem jím vydávaných knih, že mu včas nedodává knihy sjednané jako výměnu mezi oběma nakladatelstvími), se Griese a Zmatlík v roce 1921 rozešli a vedení *Okultní a spiritualistické revue*, kterou pak začal Zmatlík vydávat, se ujal Weinfurter,

i když toto vedení nabízel Zmatlík původně Griesemu. (První čísla této revue redigoval Jiří Karásek ze Lvovic, pak redakci převzal Weinfurter, který se již tehdy připravoval na svůj vzestup tribuna českého okultistického hnutí všeho druhu a současně i za jeho jediného arbitra.) Griese prohlédl obchodnické založení Zmatlíka a v dopise ze dne 27. dubna 1922 mu napsal: *„Buď ubezpečen, že nereflektuji na redaktorství v Tvé revui, ač Tvoje důvěra projevená loni nabídkou mne opravdu těší."* Griese měl patrně obavy, že by této revui musel dávat populistický obsah, ale zřejmě se v tom mýlil, neboť revue měla celkem široký tematický rozsah a oné, bohužel nejčetnější kategorii primitivních okultistů se nijak nepodbízela. Nicméně v roce 1924 revue zanikla a teprve roku 1929 byla nahrazena *Revuí šťastných lidí*, „věnovanou okkultismu, náboženství, hermetickému lékařství a všeobecně potřebným otázkám životním". Zodpovědným redaktorem se stal Jaroslav Šulc. Řada autorů zde publikovala pod různými pseudonymy (např. O. Eliáš jako Etana). Revue již měla populistické zaměření, ale byla v ní publikována i řada významných statí o kabbale a různých hermetických naukách. Na začátku třicátých let však rovněž zanikla. Po léta byla nicméně spolu s *Okultní a spiritualistickou revuí* jedinou tribunou českého hermetického hnutí.

Nejvýznamnější esoterickou společností prvních poválečných let u nás, jak již bylo poznamenáno, bylo Volné sdružení pracovníků okkultních. Není známo, kdo je tvořil, ani kdo je založil. Jeho členové se scházeli v restauraci V sadech v Praze-Bubenči. Z dopisu ing. K. Macha, pozdějšího vedoucího tohoto sdružení, panu St. K. z roku 1932 vyplývá, že prvním vedoucím tohoto společenství byl Petr Kohout, vystupující později pod pseudonymem Pierre de Lasenic. V dopisu se uvádí: *„Potkal nás spolu s Griesem a bývalým předsedou V.S.P.O. Kohoutem stejný osud. Všichni jsme se pokoušeli o sjednocení, všichni jsme se pokoušeli o povznesení ideálu lidství, všichni jsme se pokoušeli a ruku v ruce pracovali na společné práci – jednoho nám vyrvala smrt, druhého osud odvedl do Francie a Afriky. Já zůstal sám..."* Aktivistou sdružení byl Jiří Grubner, tehdy student, který zastával fakticky jakousi funkci tajemníka a jednatele. Sám ing. K. Mach, který pracoval v diplomatických službách, odjel později do zahraničí, stejně jako předtím Kohout-Lasenic.

Avšak v době, kdy dostal St. K. výše zmíněný dopis, existovala již společnost Universalia, která vznikla v roce 1920 nejprve jako soukromý studijní kroužek, dne 24. června 1927 se pak ustavila jako volné sdružení a konečně 4. května 1930 byla úřady uznána jako společnost vyvíjející veřejnou činnost. Dne 17. února 1930 požádal PhDr. Jan Kefer o legalizaci Universalie jako „spolku českých hermetiků" ministerstvo vnitra a to pak dne 20. března téhož roku této žádosti vyhovělo s tím, že „jde o spolek nepolitický a nesmí ani politické činnosti vyvíjeti, ani činnost, která nespadá do působnosti stanovami určené". Na stanovách byli podepsáni: dr. Jan Kefer (Praha-Letná, Ovenecká 98; Josef Lomos, Praha--Troja 129; Jan Judl, Praha-Bubeneč 654).

V květnu téhož roku, jak už víme, pak byla existence Universalie veřejně

proklamována. Začalo se velkoryse pojaté a pečlivě organizované české hermetické hnutí na vysoké světové úrovni. K čemu universalisté směřovali, bylo formulováno v provolání otištěném v prvním čísle jejich interního věstníku, nazývaného *Herold*, v lednu 1933. Provolání nadepsané Kdo jsme a co chceme patrně napsali Jan Kefer a Petr Kohout-Pierre Lasenic (nese autorskou značku J. K. – k.) a zní takto:

„Pohlédneme-li kolem sebe, po společnosti lidské, všude vidíme již delší dobu chaos, zmatek, řadu nedostatků a nesrovnatelností. Dnešní věda neuspokojuje plně člověka a mate jej množstvím různících se názorů a systémů. Žádná stávající náboženská soustava rovněž neuspokojí plně člověka hledajícího pravé a skutečné náboženství, neboť ho dnes v církvích není. Rozpory jsou všude, theorie je jiná než prakse. Šablonovité, řemeslné odbývání činnosti vědecké i náboženské u mnohých zástupců těchto skupin přivádí nedůvěru širokých vrstev lidových a odpor poctivých intelektuálů. Odvracejí se od těchto studnic poškozovaných nedobrými jednotlivci a hledají dále, někdy s lepším, někdy s horším výsledkem. Nedůvěřujíce vědě, která nedovede nejprostší jevy vysvětliti, protože jsou dle stávajících zákonů a method nevysvětlitelné. Hledají náboženství ve spiritismu a nízké pověře. Věda pak těm, kteří hledají, má toto hledání za zlé; ti, kteří chtějíce ovládati hmotně svět, vzali lidstvu víru ve vědu, ochromili mu činnost rozumovou, zničili morálku dnešního člověka, vzavše mu náboženství. Ti, kteří mají býti rozsevači vědy a náboženství, vzali lidstvu i to poslední, co

ještě mělo. Dnes se tomu diví, že lid vida je v pravém světle, odvrací se od nich a hledá sám něco lepšího.

Toto vidí každý nepředpojatý člověk se zdravým rozumem. A je právě známkou duchovního zdraví a ještě vyšší známkou, že hledá lepší, než je to, co dosud stává. Jsou nauky, které jsou i vědou, i náboženstvím, jsou staré jako lidstvo samo. Naše věda i naše dnešní soustavy náboženské z nich vznikly a ještě dodnes nesou jejich pečeť, značku to, kterou dnešní jejich majitelé si vysvětliti nedovedou. Co je neprobádaných oblastí ve vědě! Co je různých tajemství v naukách církví!... S těmi si nevědí zástupci obou směrů rady, ve skrytu svých schůzí a sněmů hádajíce se o malichernosti nechávají uniknouti věci velké. Ba, mnohé zjevy dávají nám tušiti úpadek ve všech směrech.

Hledající lidstvo toto vše buď vidí, nebo tuší. Vědouc, že existuje něco vyššího, dokonalejšího nad to, co má a co se mu nabízí, hledá. Mnohý zlákán křikem šarlatánů a kupčíků, horších než jsou ti první, dá se strhnouti k nejnižším a nejhrubším systémům, zatímco člověk skutečně hledající a toužící po lepším, najde formy dokonalejší.

I my jsme prošli chaosem dnešní vědy a řekli jsme si: I s těmi, často nedokonalými prostředky možno učiniti velké dílo. Umělec i obyčejným uhlem dokáže umění ceny nesmírné. Ale je třeba k tomu, aby byli praví lidé na pravém místě. Velká doba, jako je naše, potřebuje velkých lidí. A těch je málo. Jest nutno je nalézti a pomocí jich vychovávati další, aby naše lidstvo spělo výše a nezaniklo v úpadku, jako kultury dřívější, jak nás učí dějiny.

Tak vznikla naše společnost. Stojíc na podkladě čistě vědeckém, soustřeďuje hledající lidi, toužící dále a výše, pomáhá jim v této cestě, vede a udílí rady slabším. Znajíc základy věd i náboženských systémů, které uchovaly se nám v různých spisech a praktikách od šerého dávnověku, vybírá z nich nejvýhodnější, přizpůsobuje je naší době a našemu prostředí a zužitkovává je ve prospěch dnešního lidstva. Vycházejíc z pohnutek a potřeb člověka moderní doby, navazuje sice na nejstarší známé vědecké i náboženské soustavy a hledá v nich jádro, ale přizpůsobuje je potřebám západního moderního člověka. Učí své členy, kteří zvláště dobře prospívají a mají touhu výše, postupně znáti hermetické nauky starých učitelů a učí je uměním života. Chce vyplniti mezeru, která v našem kulturním životě se jevila a ačkoli není proti nikomu a chce bratrsky vyjíti se stávajícími systémy, ví předem, že se s nimi v lecčem střetne. Ne ovšem zásluhou svojí, neboť spory vyhledávati nechce. Chce žíti se všemi v míru a spolupráci na dobrém díle ku povznesení lidstva a samozřejmě také naší velké slovanské lípy.“

Nepokládám tento manifest za obsahově nejzdařilejší, ale je nutno ocenit, že je nepochybně dobře míněnou výzvou ke spolupráci na pěstování ušlechtilých idejí a pozoruhodné praxe hermetických nauk. Vyšel v době, kdy již byly vytvořeny základní podmínky pro tuto spolupráci tím, že hledajícím již Universalia obětavě poskytla celou řadu studijních textů téměř ke všem oborům hermetismu. V hektografované formě již byly k dis-

pozici překlady několika textů z díla Paracelsova, Agrippy z Nettesheimu, Éliphase Léviho, Šalamounovy klíčky a řada dalších textů. Universalia nebyla nicméně jedinou organizací sdružující zájemce o hermetismus u nás. Volné sdružení pracovníků okkultních ještě v době činnosti Universalie existovalo, ale je pravděpodobné, že řada zájemců o hermetismus byla členy obou spolků, z nichž ten druhý, Universalia, jim nepochybně poskytoval mnohem více. Byly zde i další, méně významná sdružení, jako např. Okkultní a astrologická společnost pro vědecké bádání a pro studia národohospodářská, která vznikla 3. května 1935 ve Stonavě, kde měla také své centrum. Jejími představiteli byli: Jan Skřidlovský, obchodník z Moravské Ostravy, Karel Raik, učitel z Kausky u Třince, a Emanuel Šárka, prof. hud-

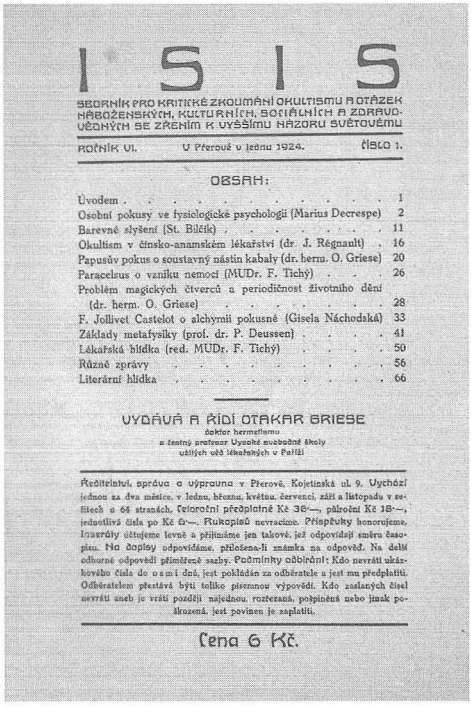

I S I S

SBORNÍK PRO KRITICKÉ ZKOUMÁNÍ OKULTISMU A OTÁZEK NÁBOŽENSKÝCH, KULTURNÍCH, SOCIÁLNÍCH A ZDRAVOTNÍCH SE ZŘENÍM K VYŠŠÍMU NÁZORU SVĚTOVÉMU

ROČNÍK VI. V Přerově v lednu 1924. ČÍSLO 1.

OBSAH:

Úvodem 1
Osobní pokusy ve fysiologické psychologii (Marius Decrespe) 2
Barevné slyšení (St. Bilčík) 11
Okultism v čínsko-anamském lékařství (dr. J. Régnault) . 16
Papusův pokus o soustavný nástin kabaly (dr. herm. O. Griese) 20
Paracelsus o vzniku nemocí (MUDr. F. Tichý) 26
Problém magických čtverců a periodičnost životního dění (dr. herm. O. Griese) 28
F. Jollivet Castelot o alchymii pokusné (Gisela Náchodská) 33
Základy metafysiky (prof. dr. P. Deussen) 41
Lékařská hlídka (red. MUDr. F. Tichý) 50
Různé zprávy 56
Literární hlídka 66

VYDÁVÁ A ŘÍDÍ OTAKAR GRIESE
doktor hermetismu
a čestný profesor Vysoké svobodné školy
užitých věd lékařských v Paříži

Redakcí, správa a výprava v Přerově, Kojetínská ul. 9. Vychází jednou za dva měsíce, v lednu, březnu, květnu, červenci, září a listopadu v sešitech o 64 stranách. Celoroční předplatné Kč 36·—, půlroční Kč 18·—, jednotlivá čísla po Kč 6·—. Rukopisů nevracíme. Příspěvky honorujeme. Inseráty účtujeme levně a přijímáme jen takové, jež odpovídají směru časopisu. Na dopisy odpovídáme, přiložena-li známka na odpověď. Na dalmí odborné odpovědi přiměřené sazby. Počátky odběrání: Kdo nevrátí ukázkového čísla do o s m i dnů, jest pokládán za odběratele a jest mu předplatiti. Odběratelem přestává býti toliko písemnou výpovědí. Kdo zaslaných čísel nevrátí aneb je vrátí později nejednou, rozřezaná, pošpiněná nebo jinak poškozená, jest povinen je zaplatiti.

Cena 6 Kč.

by v Moravské Ostravě. Společnost zanikla až 3. října 1940 z příkazu nacistických okupantů.

V roce 1925 začal v Praze vycházet časopis *Psyche*, orgán stejnojmenné společnosti mystiků vedené Karlem Weinfurterem, který také časopis redigoval a povětšinou i naplňoval svými vlastními příspěvky. Jiné pozoruhodné hnutí se vytvořilo kolem spisovatelky vystupující pod jménem Alma Excelsior (Marie Kubištová, 1877–1956). V roce 1906 nešťastně provdaná autorka, která později žila s akad. malířkou M. Gardavskou, prožila údajně roku 1922 zasvěcení na Hostýně, které vyvrcholilo v roce 1927, kdy se rozhodla předat je ve formě učebních textů, jež byly rozmnožovány jako rukopisy cyklostylem. Autorka žila převážně v Brně a v Boskovicích a měla množství přívrženců. Její spisy, nesoucí kabbalistické a astrologické názvy, např. *Kabbala hierarchických bytostí domu Býka* (1933), *Kabbala hierarchických bytostí Měsíce* (1936), *Kabbala Jáhve Bachura: O silách Jáhve Bachura; O působení Loga v době spánku a o nočním životě lidském v říši Kedeš; Přehled sil říše Kedeš a všech jejích úrovní: Imaginace ze sedmi úrovní říše Kedeš* (1938) a řada dalších, byly základem učení, které tvořilo tzv. Zodiakální školu. Obsah spisů je kontaminací či synkrezí z fragmentů různých esoterických nauk, ale také vlastních vizí a možná i médijních zážitků. Tak například „Jáhve Bachur" vyjadřuje jednu z více složek universální síly Boha Otce, vyjadřuje kosmickou sílu vnitřní organizace „astrálního těla božího", resp. „sedm jástevních podstat těla Kristova", přičemž „Jáhve

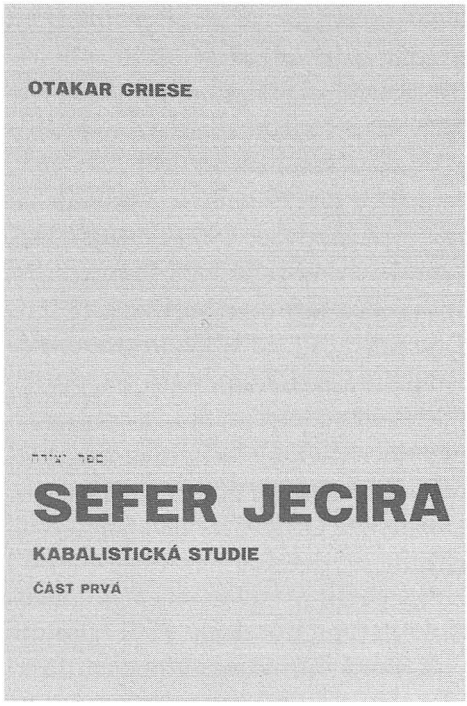

Bachur ovládá celé astrální tělo Kristovo, jež je kosmickým astrálním tělem Boha Otce, v němž působí princip Kristův, Láska". *Kabbala Jáhve Bachura* pak pojednává o „sférickém životě duchovního člověka v době spánku". Autorka byla osudem těžce zkoušená a nepochybně to byla povahově ušlechtilá žena, ale její literární projevy jsou fantasmagorie, obsahující nespojené fragmenty z různých esoterických systémů. Nicméně zájem o její dílo přetrvává dodnes.

Jaký byl však osud českého martinistického hnutí v období mezi oběma světovými válkami? Byl to osud, dá se říci, ryze český. Ještě před rozpadem českobudějovické martinistické „mateřské lóže" vzniká roku 1899 v Praze nejprve martinistický kroužek, pak smíšená lóže pracující podle ritu Memphis-Misraim, zvaná Aux trois blancs lotus, která se roku 1905 přejmenovala na lóži U tří korunovaných sloupů, ale již roku 1909 byla „uspána". Jak již bylo naznačeno výše, není spolehlivě známa časová následnost obou těchto pražských martinistických lóží: byla jako první lóže U tří korunovaných sloupů a jako druhá, k ní přidružená lóže Aux trois blancs lotos, nebo to bylo naopak? Protože tu bylo úzké spojení se svobodnými zednáři, mohly by na tuto otázku dát spolehlivější odpověď zednářské archivy. Ponechme odpověď na tuto otázku otevřenou a pokračujme: V roce 1910 zakládá martinistickou lóži Slavia Jan Maštalíř, možná proto, aby měl pod kontrolou české martinisty, resp. okultisty a některé zednáře, jak mu to ukládají povinnosti policejního špicla. Jak již bylo uvedeno, po otevření soukromého archivu pražského oddělení tajné police ředitele Chuma bylo

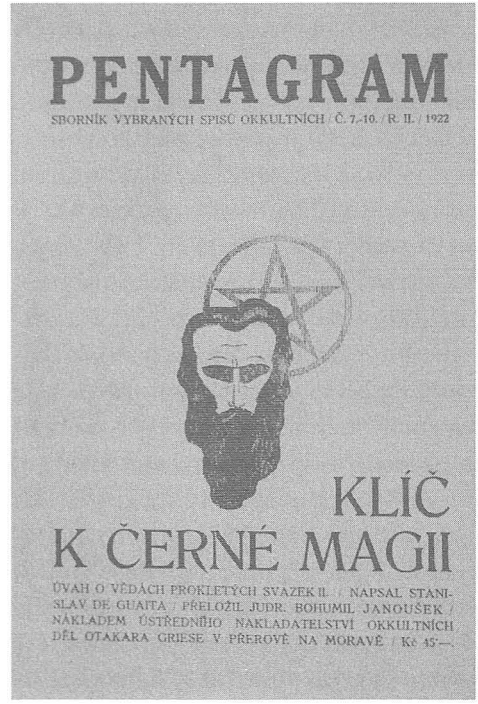

zjištěno, že Jan Maštalíř byl plných jedenáct let placeným konfidentem tajné pražské státní policie (v Chumově soukromé korespondenci byla po válce nalezena řada Maštalířových „hlášení" zaměřených speciálně na svobodné zednáře a okultistické spolky – tento konfident se stal dokonce i důvěrníkem pařížského ústředí). Zdrceným martinistům trvá několik let, než se zase „seberou" a sdruží. Výše zmíněná lóže funguje patrně až do roku 1918, potom možná zaniká právě v důsledku odhalení Maštalíře. Teprve roku 1924 zakládají Jan Řebík a Emanuel z Lešehradu v Praze martinistickou lóži Simeon v Ofiru podle charty, kterou Řebíkovi vystavilo pařížské ústředí již v roce 1905; Řebík vedl místo Leonhardiho českobudějovickou lóži a korespondenci s pařížským ústředím (v létě 1906 získal Řebík na pařížské Vyšší svobodné škole „licenciát" – bakalariát – v kabbale) a byl nepochybně martinistickým vedením pokládán za nejvýznamnějšího reprezentanta martinismu v Čechách. Po Papusově předčasné smrti r. 1916 se martinistickým velmistrem stává Teder (Charles Detre), který však za dva roky nato umírá a r. 1918 se jeho nástupcem stává Jean Bricaud, který překládá vedení řádu do Lyonu. Na rozdíl od tolerantního Papuse je však Bricaud rozhodným zastáncem názoru, že martinistou se může stát pouze svobodný zednář. Tato podmínka se však pro mnohé české martinisty stává, pro odpor ke svobodnému zednářství, nesplnitelnou, a jak uvidíme ještě dále, způsobuje mezi českými martinisty stálé vnitřní spory. Již následujícího roku se však připravuje založení filiální pražské lóže s názvem Gedeon (podrobnosti uvádím dále). Ideová, či spíše politická dvoukolejnost pražského martinismu se zachová až do jeho konce, který přichází s nacistickou okupací: jednak odpůrci zednářů z lóže Simeon v Ofiru odcházejí a jednak v roce 1939 existují v Praze dvě martinistické lóže, Paragava, navazující na lóži Simeon a vedená P. de Lasenicem, a lóže Gedeon (název zůstal patrně zachován), vedená zpočátku spisovatelem Josefem Šimánkem a později doc. MUDr. Vladimírem Bergauerem. Kromě toho působí v Praze také „rozptýlení členové", z nichž nejvýraznějším je již těžce nemocný pražský bohém a spisovatel německého původu, Meyrinkův druh Paul Leppin. „Nejvyšší radu" českého martinistického hnutí tvoří koncem dvacátých let vedoucí členové lóže Simeon: Jan Řebík, Josef R. Adamíra, Emanuel Lešehrad a básník Jiří Karásek ze Lvovic. Krátkou dobu je členem lóže Simeon také pozdější nejvýznamnější český hermetik, tehdy ještě vystupující pod svým vlastním jménem, Petr Kohout. Dalšími členy lóže jsou mimo jiné JUDr. Oldřich Eliáš, kapitán Antonín Bayer, Jiří Hynais, Bohumil Janoušek, Karel Dewetter, Jaroslav Matoušek.

Od roku 1930 je tu však již veřejně činná Universalia, „společnost českých hermetiků", která v roce 1934 začíná vydávat časopis *Logos*, redigovaný Janem Keferem, který se též stává duší českého hermetického hnutí té doby. Kohout-Lasenic žije v té době ve Francii a cestuje po světě, především jako člen celé řady vysoce esoterních řádů (S. E. S., New Eulis a dalších). V Paříži

zakládá lóži, která je odbočkou Universalie a která, stejně jako její pražská mateřská organizace, hlásá ideu universalismu, kterou P. de Lasenic ve své přednášce při otevření pařížské Universalia loge de France vymezil jako *„porovnávací způsob nazírání na různé kultury, náboženství, filosofické směry a metapsychickou praxi různých národů a dob"* (*Universalismus*, 1933, s. 10). Idea universalismu je tedy spíše teze metodologická než jakýsi ideový eklekticismus. Hermetik-universalista studuje esoterní systémy jiných druhů, nechá se jimi inspirovat, ale také „drží svou pravdu". Praktickým důsledkem tohoto universalismu bylo mimo jiné to, že koncem prosince 1932 vyšel péčí pražské Universalie první sešit, tvořící volné listy osmerkového formátu, *Encyklopedie okultismu, filosofie a mytologie*. Byl to velkolepý, bohužel nedokončený pokus o velké encyklopedické dílo, na němž pracovala řada reprezentantů různých esoterních systémů, kteří také tvořili mezinárodní redakční kruh, jehož předsedou byl P. de Lasenic. Ten byl v úzkém písemném styku s Keferem, posílal mu z Paříže pro Encyklopedii své příspěvky, ale většinu jich psával sám Kefer, který celé dílo, vydávané v Praze, fakticky redigoval a staral se i o jeho vydávání, jež trvalo osm let, aniž by bylo dokončeno.

Formálními vůdci Universalie byli nejprve krátce J. Š. Kmínek, po něm J. Řebík a posléze od roku 1937 Jan Kefer, její skutečný spiritus agens. Od r. 1934 začne vycházet revue *Logos*, redigovaná Janem Keferem, která vytváří nezbytný předpoklad pro vzdělávání zá-

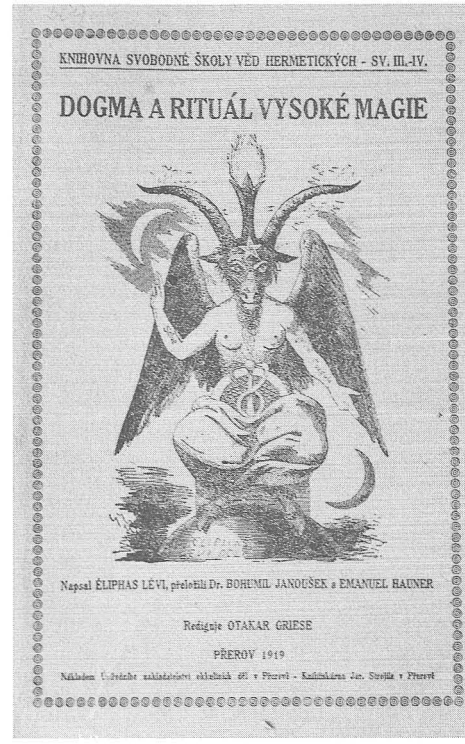

jemců o hermetismus a jejich organizaci. Současně začíná vycházet významná, pro studium hermetismu nezbytná literatura, překládaná (zejména spisy Éliphase Léviho a další) i původní česká (Eliáš, Lasenic, Kefer a další). Rok předtím (1936) zahajuje činnost Svobodná škola věd hermetických v Praze pod vedením dr. Oldřicha Eliáše. Roku 1938 je v centru Prahy zřízena alchymická laboratoř, kde se zájemci učí pod dozorem odborníků připravovat dvanáct základních spagyrických essencí. Jsou organizovány přednášky, které pořádají především členové výboru Universalie. Nejvíce přednáší dr. Kefer, často zaskakuje za jiné. Později hodně přednáší také již z Francie se navrátivší P. de Lasenic. Novým, velmi agilním a významným mužem Universalie se stává František Kabelák, který se jako

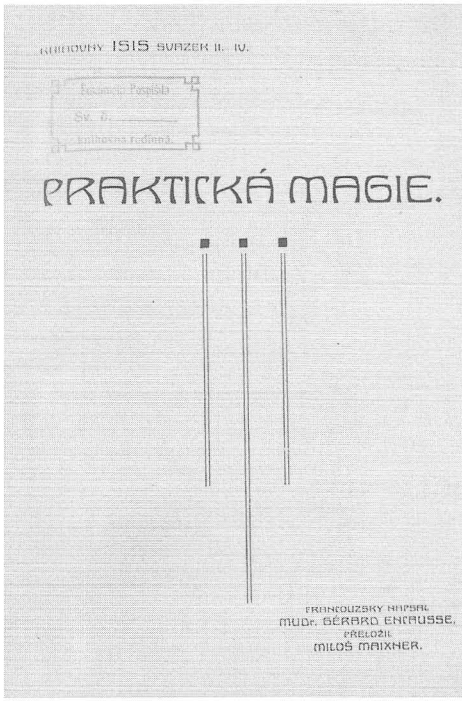

vídeňský Čech po návratu z cest po světě rozhodl usadit v Praze. Ten také obětavě pomáhá vybudovat hermetickou laboratoř, v níž se zhotovují hlavně různé spagyrické prostředky, ale také magická zrcadla, s nimiž se experimentuje na jedné chatě na Sázavě. Vytvářejí se regionální sdružení Universalie, například na Kladně a v Hradci Králové, nejsilnější je však pobočka brněnská, kterou v té době vede Václav Leitgeb. Nejsilnější sekcí se stává sekce astrologická: pracuje v ní Keferova manželka Dagmar, Josef Danzer, JUDr. Otto Myslík a později zejména „lektor" Erik Hejna. Neméně významná je činnost ediční. Společnost vydává díla klasická, například kritický překlad *Šalamounových klíčků* (*Claviculae Salamonis (Klíčky Šalamounovy*, 1934) a zejména pak základní díla Éliphase Léviho. Bohužel jeho dlouho připravovaná, důležitá kabbalistická studie, *Kniha Jasu*, nevyjde, a není dokončeno ani jeho dílo *Dějiny magie*; zato však universalisté dokončí vydání S. de Guaity *Klíč k černé magii* (1934), nejlepší pojednání o astrálu jako předmětu magie v celé světové literatuře; jeho podstatnou část vydal již Griese v Přerově roku 1921, ale z finančních důvodů nestačil vydat dílo celé. Překladatelem byl B. Janoušek. Vychází ovšem i řada děl původních, z pera českých autorů: nejprve Lasenicova *Sexuální magie* (její první vydání s řadou bílých míst, když původní pasáže byly cenzurou zabaveny, další dvě vydání byla již přepracovaná; třetí, doplněné vydání vyšlo 1933), později vyšly ještě: Eliášův *Úvod do magie* (1935), Lasenicova *Alchymie, její teorie a prakse*, ve dvou vydáních (1936), dále od téhož autora jeho *Egyptské hieroglyfy a jejich filosofie* (2. vyd. 1935), ale vydána byla také tibetská kniha mrtvých *Bardo Thedol* a řada Kmínkových mystických spisů a několik vzácných tisků prémiových. V r. 1935 začala také v sešitech nepravidelně vycházet Keferova *Syntetická magie* a v r. 1939 vyšla také jeho *Praktická astrologie* (nejpre ve dvou a posléze v jednom svazku).

V roce 1936 se působnost Universalie rozšiřuje do řady poboček, což svědčí o narůstajícím zájmu o její činnost, a také ovšem o hermetismus. Jednalo se o následující pobočky (v závorce je uveden jejich vedoucí):

Brno (V. Leitgeb)
Bratislava (P. Kaděrka)
Hradec Králové (J. Horálek)

Kladno (V. Vondrášek)
Třinec (B. Bielesz)
Nové mesto nad Váhom (J. Csillag)
Německý Brod (V. Zahradník)
Liptovský sv. Mikuláš (J. Dokoupil)

První pobočky vůbec vznikly v Brně a v Bratislavě. V Brně ji zpočátku vedl Vojtěch Kreihansel a pořádané přednášky (kam z Prahy dojížděli lektoři, zejména Kefer) se uskutečňovaly v budově reálného gymnázia v Jánské ul. č. 22. Bratislavskou pobočku vedl Valerián Dodek a schůzky zájemců o hermetismus se uskutečňovaly v kavárně Metropol.

Velmi závažné bylo vytvoření edice Knihovny lóžových tisků, „přísně soukromých", v nichž vyšlo jedno z nejlepších děl hermetismu vůbec, Lasenicova *Hermetická iniciace Universalismu na základě systému rhodostaurotického* a jeho překlad Kerningova *Královského umění*; kromě dalších tu dále vyšlo také tiskem již zcela nevydané *Kabbalistické zasvěcení* Františka Kabeláka, jakož i Jana Kefera *Theurgie magické evokace* a G. Ragona *Okultní zednářství* ve dvou svazcích. Vedle toho byla ještě ustavena edice Eulis, v níž byly vydávány hektografované publikace (vázané a ve volných listech), které zčásti přinášely znovu materiály rozmnožované coby „přísně soukromé" ještě před vznikem Universalie jako veřejné společnosti. (Jejich seznam je uveden v podkapitole o Universalii.) Tiskovým orgánem Universalie byl měsíční, kromě prázdnin vycházející časopis *Logos*, revue pro esoterní chápání života a kultury. Vycházel od roku 1934 do roku 1940 (tento ročník byl už neúplný) a po celou tuto dobu jej redigoval Jan Kefer. Měl velmi dobrou úroveň a přinášel cenné informativní příspěvky v duchu universalismu (publikovali zde nejen hermetikové, ale i mystikové, buddhisté a další). Proslavil se prorockou pasáží, která vyšla v létě 1937 (!), v dvojčísle 4-6, str. 144, a která, podávajíc Proroctví Nostradamova naší době, zněla: *„V květnu 1945 bude uzavřen velký a dlouhý mír... Řády dosavadní se skloní před řády jednotlivců... Rus rozprostře svůj vliv na břehy moří... Začne velké panství Antikristovo..."* Objektivně je však třeba konstatovat, že s blížící se společensko-politickou krizí se v revui *Logos* prosazovali stále více mystikové a „esejisté" na úkor hermetických témat. Tak byla některá čísla zaplavena články o problematickém Krišnamurtim a mnohoslovnými eseji lidí, kteří před fakty dávali přednost zdánlivě hlubokým abstraktním „úvahám".

V době, kdy vrcholila činnost Universalie, řada menších společností s příbuzným programem činnosti již zanikla. Byla to především Alchymistická společnost československá, ustavená v Plzni roku 1925 pod patronací slavné Société alchimique de France, jejímž cílem bylo vybudování „pevného a mocného střediska alchymických badatelů, jimž by bylo umožněno studium theoretické (bibliothéka) i praktické (zřízení laboratoře)". Avšak i čeští alchymisté byli sdruženi v Universalii a mezi přední patřil především Josef Louda (Theophanus Abba), který se zabýval především alchymií fyzickou, a akad. malíř Bohumil Hradečný, který se zabýval „mystickou alchymií". K vynikajícím znalcům al-

chymie mezi universalisty patřil také doc. RNDr. Ferdinand Prantl (publikující pod pseudonymem Lögell), paleontolog, jehož *Alchymické zasvěcení* připravované pro Knihovnu tajných lóžových iniciací již bohužel nevyšlo a zůstalo v rukopise, který se ztratil, stejně jako jím pořízený překlad klíčového esoterního díla H. Khunratha *Amphitheatrum sapientiae aeternae* z roku 1608.

Ve vedení a ve výboru Universalie se vystřídalo jen několik osob, stálí kmenoví členové, kteří byli také lektory, zůstávali. Dále podávám přehled personálního složení vedení Universalie v létech jejího největšího rozkvětu 1934–1936:

1934:

předseda J. B. Řebík, místopředsedové R. Adámek a JUDr. O. Myslík, pokladník ing. Fr. Kašpárek, jednatel PhDr. J. Kefer, tajemník prof. C. J. Novák; členové výboru: B. Hradečný, J. Mazaný, Q. Černík, MgPh. V. Křížek, V. Leitgeb, J. Horálek, P. Kaděrka; náhradníci: J. Novák, A. Kosáková, Fr. Rosenfelder, JUDr. H. Mattern, prof. J. Karasová.

1935:

předseda J. B. Řebík, místopředsedové R. Adámek, JUDr. H. Mattern, pokladník ing. Fr. Kašpárek, jednatel PhDr. J. Kefer, tajemník prof. C. J. Novák; členové výboru: B. Hradečný, V. Leitgeb, P. Kaděrka, Fr. Sýkora, A. Kosáková, A. Kloubková, J. Soumar.

1936:

předseda J. B. Řebík, místopředsedové PhDr. J. Kefer, JUDr. H. Mattern, pokladník J. Soumar, jednatel S. Novák; členové výboru: V. Leitgeb, P. Kaděrka, A. Kosáková, A. Kloubková, O. Vlk, P. Žembery, M. Němečková.

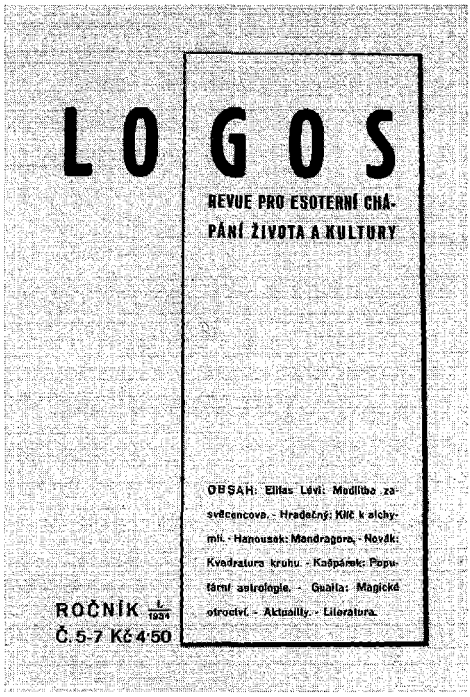

Mezi nejvýznamnější a nejvýraznější osobnosti Universalie patřili nepochybně: Jan Kefer, Petr Kohout-Lasenic, František Kabelák – to byla silná triáda, dále to byli Oldřich Eliáš, Arvéd Smíchovský a v druhé řadě Vojtěch Kempfer, pozdější tajemník společnosti, dva advokáti, Otto Myslík, astrolog, a Hubert Mattern, znalec starověkého čarodějnictví, dále alchymista a znalec Tarotu Josef Louda (Theophanus Abba), St. Novák, Jar. Novák, Jos. Soumar, mystik Vlastimil Holý, Jar. Dokoupil, Bohumil Hradečný a další. Triáda Kefer-Lasenic-Kabelák, to byla sestava, která se vytvoří jednou za celé století. Byli to především významní badatelé, široce orientovaní, s hlubokými znalostmi a rozsáhlou praxí; Lasenic navíc byl členem celé řady významných esoterních společností. Přednášky Svobodné školy věd hermetických se konaly nejprve v kavárně Louvre na Národní třídě a od června 1938 pak, protože tamní prostor již pro množství zájemců nevyhovoval, ve velkém sále kavárny Zlatá husa na Václavském náměstí. Účast se pohybovala mezi 50 až 80 posluchači. Sekretariát Universalie byl vždy v bytě dr. Kefera a od 1. dubna 1936 přesídlil z Malířské ulice č. 7 na Letné do Švandovy ulice č. 11 na Smíchově. Za Keferova vedení pokračovala demokratizace hermetického hnutí. Na mimořádném valném shromáždění 23. září 1937 bylo usneseno, že: *„V rámci společnosti nesmějí být pořádány akce, jež by nebyly přístupny všem členům."* V přednášce konané dne 12. září 1938, ve dnech hluboké krize tehdejší ČSR, Kefer prohlašuje: *„Křísíme hermetismus, abychom světu dali nové krále a nové velekněze."* Na předchozí přednášce dne 29. srpna 1938 říká: *„Příští vláda musí být syntézou moci, vědy a náboženství."* To byl ovšem pouhý ideál, který se v marasmu politiky nikdy nemůže uskutečnit. Hermetismus je tu pojat již v širokých souvislostech života lidstva vůbec a jeho kultur zvláště, nikoli jen jako individuální záležitost reintegrace jedinců a malých skupin, tj. jako druh mesianismu. To však narazilo na odpor P. de Lasenica, který proto Universalii opustil a založil lóžový Horev-klub. Nepřátelství mezi ním a Keferem však z toho nevzniklo, byl tu jen nesoulad ideově-organizační. Nicméně se v jednom čísle *Logosu* objevila anonymní, poněkud jízlivá poznámka o významu pěstování staroegyptského esoterismu pro pěstování esoterismu českého. Praha na začátku třicátých let dvacátého století, kdy český hermetismus startuje

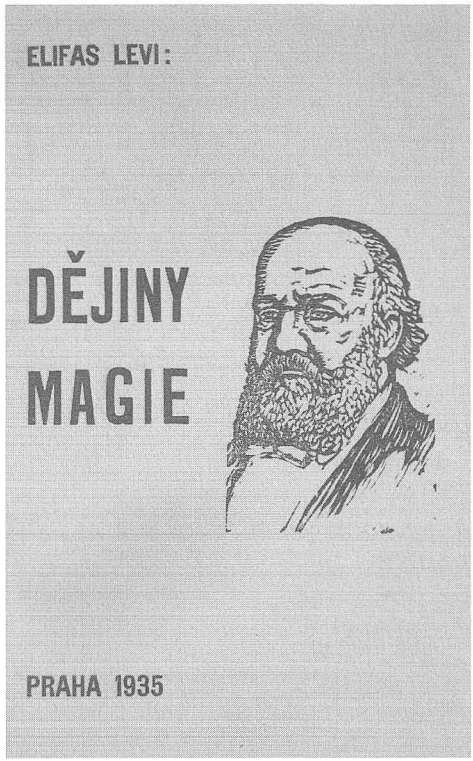

ke svému vývojovému vrcholu, je plná zájmu o okultismus, který je také rozdmycháván tehdejší žurnalistikou. Noviny přinášejí zprávy o strašidelných místech – v Praze je to, kromě jiných míst, ponurá opuštěná vila Terebka nad Botičem na Pankráci, která bývala často objektem policejních razií, začínajících v proslulém hotelu Díra a končících v této vile, v jejíž blízkosti byl kdysi zabit strážník, který tu měl nyní strašit spolu s přízrakem s klepající dřevěnou nohou. Další zprávy hovoří o rejdech černých mágů.

V roce 1930 začal vycházet pozoruhodný časopis *Úl*, čtrnáctideník „pro popularizaci okkultismu, mystiky, spiritualismu, magie, psychiky a mantik", který vydával Quido Langhans; jeho redakce a administrace byla v Praze na Karlově náměstí 15. List měl dosti vysokou úroveň, ale vyšlo jen několik čísel. Dobrou úroveň získal posléze i časopis *Medium*, jehož poslední čísla v roce 1940 redigoval F. Kabelák a P. de Lasenic.

V září 1937 však Lasenic z Universalie vystoupil a založil Horev-klub, zaměřený na pěstování staroegyptského esoterismu a integrovaný s martinistickou lóží Paragava, kterou roku 1938 po své poslední cestě do Francie založil a vedl. Chartu na založení martinistické lóže měl také dr. Eliáš, avšak Lasenic mu ji za nevyjasněných okolností odebral. Podle jednoho z posledních žijících martinistů té doby, J.V., řekl Lasenic Eliášovi, aby mu tuto chartu půjčil, a když to Eliáš učinil, řekl mu, že se charta nepůjčuje, a odmítl mu ji vrátit; měkký Eliáš ustoupil, ale Lasenicovi to měl za zlé. Druhou pražskou martinistickou lóži vedl nejprve agilní dr. Josef Šimánek, tehdy ještě celkem známý spisovatel románů s okultní tematikou, a po něm doc. MUDr. Vladimír Bergauer (1898–1942), který se jako člen odbojové skupiny stal jednou z mnoha obětí nacistické okupace. Předchozí Lasenicův pokus o založení pražské pobočky vysoce esoterního řádu Société égyptienne sécréte (Hakasutech) ztroskotal, ale zdá se, že pro její českou variantu nebyly ani vhodné podmínky. Stejně tak ztroskotal i jeho pokus o založení řádu Eulis. Jediným skutečným znalcem staroegyptského esoterismu byl v té době u nás Lasenic, později se začal jeho odkazem, studiem filosofie Světla-Horev, zabývat Kabelák. Nejlep-

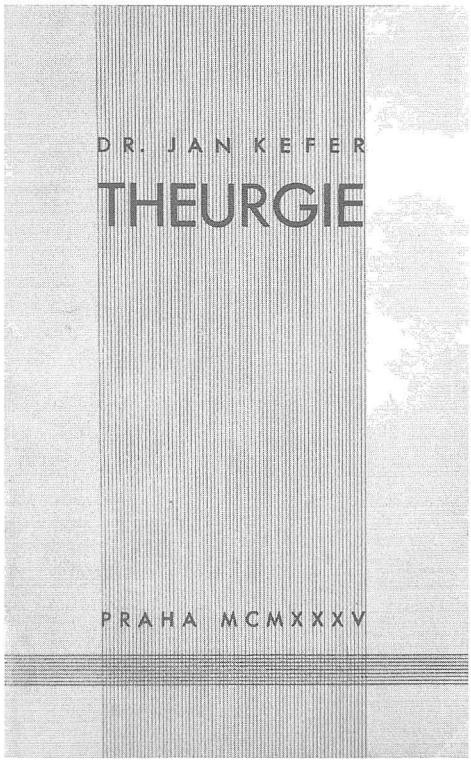

ším Lasenicovým žákem byl profesor latiny na příbramském gymnáziu František Váhala, který se po druhé světové válce stal univerzitním profesorem egyptologie, motivován nepochybně Lasenicovou osobností a dílem. Kromě pražského Horev-klubu měl Lasenic ještě skupinu žáků, která se scházela v bytě akad. malíře Vladislava Kužela v Turnově.

Horev-klub, který měl klubovou vilu v Modřanech, kde byla zřízena magická oratoř, alchymická laboratoř, „komora rozjímání" a kde byl též malý Lasenicův pražský byt, vyvíjel velmi intenzivní činnost. Avšak skutečné esoterní práce byly přeneseny do užšího kroužku, který se scházel ve vile v Káraném u Prahy. Členy tohoto kroužku byli manželé Zdena a Alois Sedláčkovi, Vladimír Rohlíček, Stanislav Kulovaný, Julie Stejskalová, dr. František Váhala, dr. Hubert Mattern, ing. Jiří Teyrovský a několik dalších mužů a žen oddaných Lasenicově osobnosti a jeho dílu. Zajímavou činnost tohoto kroužku jsem se pokusil vylíčit v podkapitole o Horev-klubu.

Malý kroužek hermetiků kolem sebe soustředil také dvojnásobný doktor, skutečný novodobý pražský Faust, Jiří Arvéd Smíchovský. Patřil k němu záhadný ruský emigrant, bývalý carský důstojník Muchin, František Kabelák, který byl však též činný v Universalii až do jejího konce, a známý pražský spisovatel románů většinou nevalné úrovně a publicista Felix Achille de la Cámara del Campo.

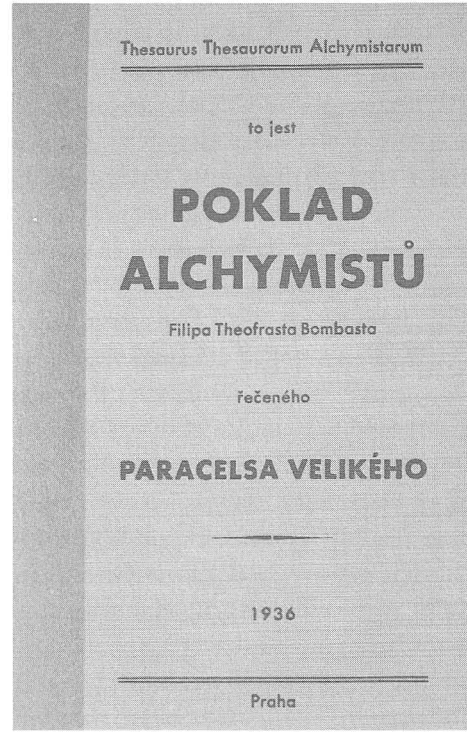

Avšak přišel osudný březen 1939, s ním nacistická okupace a protektorát Čechy a Morava. Esoterické spolky a společnosti byly jako „Říši nebezpečné" zrušeny, stejně jako předtím v Německu. Činnost Universalie oficiálně zanikla až dne 9. června 1940 z příkazu německé státní policie. Stejný osud postihl i Horev-klub a jiné organizace tohoto druhu. Užší kroužek kolem Lasenica pracuje však až do roku 1944, kdy v létě Lasenic předčasně umírá. Avšak ani on se nevyhnul dočasnému uvěznění a vyšetřování na gestapu. Z universalistů byli zatčeni Kefer a Eliáš a oba v koncentračních táborech zahynuli. Než došlo ke Keferově zatčení, schází se v jeho bytě ve Švandově ulici poslední výbor Universalie; ze starých členů je to F. Kabelák, z nových Josef Pánek (1902–1969) z Mnichova Hradiště, MgPh. Evžen Běhounek († 1945 na jedné z barikád pražského květnového povstání), Ladislav Málek, MUDr. Jan Kloubek, MUDr. Jan Šimsa a další. Kefer do posledních okamžiků veřejně přednáší, píše stati pro sešitové vydávání *Syntetické magie*, začíná sešitová vydání dalších spisů (*Encyklopedie zapomenutého vědění, Astrologickou diagnostiku*) a překládá Éliphase Léviho a další, dosud nevydané svazky *Okultní filosofie neboli magie Agrippy z Nettesheimu*. Horečně pracuje, jako by tušil blížící se konec. Gestapo nejprve zatýká dr. O. Eliáše a potom i dr. J. Kefera a oba brzy umírají v nacistických koncentračních táborech (Eliáš v Osvětimi, Kefer ve Flossenbürgru). Kabelák, kterému byla pouze zabavena bohatá knihovna, je jako bývalý rakouský státní občan, nyní německý občan, nasazen

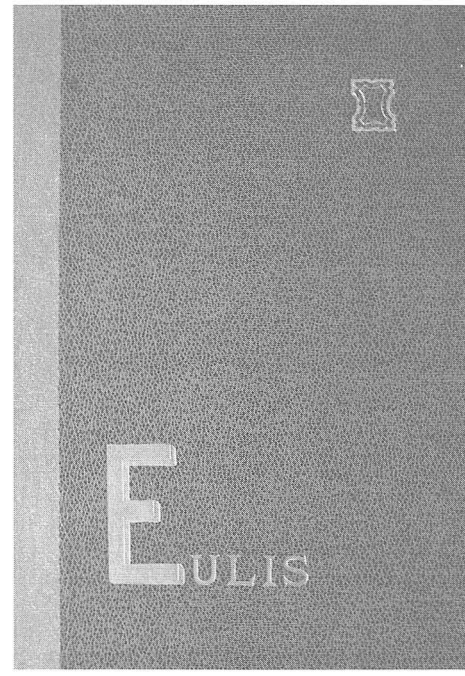

do zvláštní služby Technische Nothilfe, polovojenské organizace, což u jeho přátel-hermetiků vyvolává nepříjemné překvapení, jak se však ukázalo, zcela neoprávněné. Jako německý občan se však stává také nedobrovolným a neplaceným poradcem gestapáka Kiesewettera, který má na starosti okultisty a náboženské sektáře. Arvéd Smíchovský je nucen dát se do služeb sicherheitsdienstu, kde později vypracovává reference o sokolech, okultistech, zednářích a dalších organizacích, zajímajících okupanty.

Smíchovského reference o českých okultistech, které musel vypracovávat pro pražský sicherheitsdienst (německou bezpečnostní policii) nám nejsou známy, ale v Archivu ministerstva vnitra se zachovaly protokoly z jeho výslechů po skončení války, kdy byl jako kolaborant zatčen a později souzen. V těchto

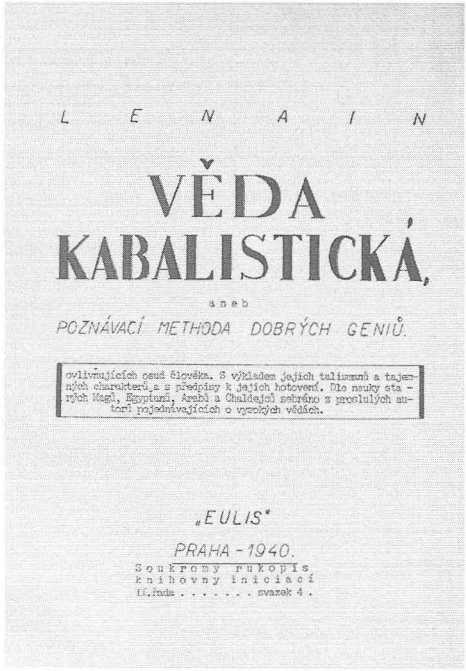
L E N A I N

VĚDA KABALISTICKÁ,

aneb

POZNÁVACÍ METHODA DOBRÝCH GENIŮ.

ovlivňujících osud člověka. S výkladem jejich talismanů a tajemných charakterů a s předpisy k jejich hotovení. Dle nauky starých Magů, Egyptanů, Arabů a Chaldejců sebráno z proslulých autorů pojednávajících o vysokých vědách.

„EULIS"

PRAHA - 1940.

Soukromý rukopis knihovny iniciací II.řada . . . . . svazek 4.

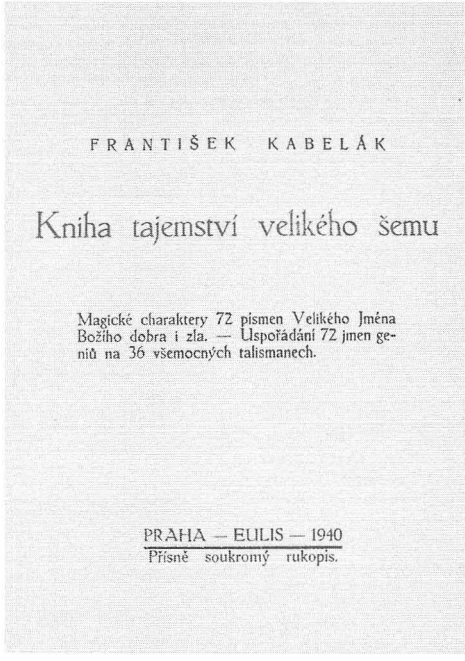
FRANTIŠEK KABELÁK

Kniha tajemství velikého šemu

Magické charaktery 72 písmen Velikého Jména Božího dobra i zla. — Uspořádání 72 jmen geniů na 36 všemocných talismanech.

PRAHA — EULIS — 1940

Přísně soukromý rukopis.

protokolech Smíchovský opakovaně zdůrazňuje, že se snažil možný nežádoucí vliv českých okultistů na zájmy Říše bagatelizovat. Němci věděli o propojení českého okultismu na okultismus francouzský a obávali se, že v rámci těchto styků by mohlo docházet ke špionáži. Seznamy českých okultistů měli již před okupací připraveny; synovec O. Grieseho, který s ním měl stejné příjmení, mi vyprávěl, že hned po příjezdu německého okupačního vojska do Přerova byl zatčen, ale prokázal, že jde o omyl a že hledaný Otakar Griese je již téměř sedm let mrtvý. Z pozoruhodné výpovědi dr. Smíchovského vyjímám následující:

„Z Kiesewetterova materiálu byly vybrány jen takové okolnosti, které zdánlivě odůvodňovaly další pátrání. Proti Weinfurterovi a jeho spolku bylo téměř nemožno konstruovati nějaké obvinění; zabýval se již léta se svými žáky křesťanskou mystikou, jsa spíše hlavou malé sekty než-li spolku, byl politicky naprosto indiferentní a takovou byla i jeho publicistická činnost. Bylo mu tedy alespoň kladeno za vinu, že pozval v roce 1936 do Prahy anglického spisovatele Pavla Bruntona, který měl býti Židem a zaměstnancem Intelligence Service. Keferův případ byl již složitější a nebylo v mé situaci snadno, prohlásiti jej předem za bezvýznamný. Dr. Kefer byl špatně placeným knihovníkem knihovny Národního musea v Praze a vybudoval si z theoretických znalostí okultní tradice všeho druhu a v obratném výběru zámožných členů pro svůj spolek pramen stálých příjmů, dosahující stotisícových obnosů. Pro své platící klienty vykonával Dr. Kefer theurgické obřady se všemi náležitostmi a kde bylo lze, léčil i jejich choroby okultními methodami. Z důvodů takového léčení, spoje-*

* Fritz Kiesewetter, jak již bylo poznamenáno, byl v pražském gestapu specialistou kromě jiného na české sektáře a okultisty.

*ného s vylákáním obnosu 50.000 Kč, byl také oznámen Gestapu českým architektem, jehož jméno v této chvíli nevzpomínám. Proti Keferovi a druhům bylo také vzneseno groteskní obvinění, sledované s plnou vážností Gestapem i našimi úředníky: Dr. Kefer se prý v létě 1938 nabízel kanceláři presidenta republiky, že za určitých podmínek vyrobí se svými adepty egregora, tj. bytost, působící jako živý a inteligencí svého tvůrce nadaný kondensátor sil, schopný zasáhnouti na dálku Hitlera i jiné nepřátele Československa. V prostředí stále vzrušeném a zmítaném občas nejfantastičtějšími pověrami, jako jím byly vysoké kruhy SD (tj. sicherheitsdienstu, německé bezpečnostní policie – pozn. M. N.), stačilo ovšem i takové podezření k vyslání na urychlenou smrt do koncentračního tábora, jak se v případě Keferově také stalo. Závažným bylo též, že léčil, prý neúspěšně, i říšské státní příslušníky. Pokud šlo o Dra Eliáše, bylo mu možno dokázati pouze mravnostní delikty,** byl však martinistou a byl udán, že jest mistrem praktické theurgické Kabbaly; postačovalo ostatně, že byly u něho nalezeny hebrejské texty. Podezření z nebezpečného čarodějnictví, přijímaná jako věrohodná, byla hromaděna i proti Lasenicovi. Jemu přitěžovaly zednářské sklony, neznámá minulost ve Francii a okolnost, že vystupoval jako supérieur inconnu Martinistů. Protože se mi i na tomto úseku policejní agendy příliš nevěřilo, nedostával jsem také úplné spisy o postupu vyšetřování. Zavolal jsem si tedy nedobrovolného důvěrníka Kiesewetterova v okultních věcech, F. Kabeláka, českého okultistu a samouka značné erudice – i jeho knihovna propadla konfiskaci a on sám ušel uvěznění jen proto, že Gestapo potřebovalo též svého odborníka (Kabelák žil v nuzných poměrech s četnou rodinou a stal se proto Němcem)*** – a nechal se od něho informovati, kolik a co Gestapo ví. Nebylo toho celkem více než-li se vědělo u nás. Pokusil jsem se tudíž znovu uvésti zájem Leitabschnittu**** na pravou míru, což se mi v nedlouhé době podařilo tak dokonale, že jsem mohl intervenovati za Weinfurtra a Lasenica a vymoci, bez vlastního ohrožení, jejich propuštění. Pokud jde o jejich zajištěné a později zabavené knihovny, z nichž jenom Weinfurtrova (soukromá, nikoliv ona spolku Psyche) a Eliášova mohly míti větší odborný význam a hmotnou cenu, nebyly tyto Leitabschnittem Gestapu předány a nebyl jsem také vyzván, abych je prohlédl a rozhodl o jejich určení. (Bylo to sice proti úmluvě sjednané mezi oběma institucemi, ale takové případy nebyly výjimkou. Šlo patrně o knihy dobře prodejné, o něž zájemce byl předem zajištěn a tak byly asi likvidovány Gestapem k užitku některého podnikavého referenta. Vím, že jsem se marně pokoušel získati pro sebe jedno Keferovo dílo, jehož celý náklad byl převezen na Gestapo. Podobný osud stihl asi velkou a cennou knihovnu Adamírovu. Část těchto knih, zabavených pro jejich okultní obsah, objevila se později v knihkupectví Andréově a Orbisu, kde byla prodávána jako nezávadná a za velmi vysoké ceny. Z toho je vidno, že Gestapo prodalo nebo postoupilo značnou část těchto konfiskátů podniku Volks u. Reichsverlag, náležejícímu SS.)*

** Eliášovy „mravní delikty" se týkaly toho, že pěstoval sexuální magii.

*** Kabelák se jako rakouský státní příslušník stal po „anšlusu" automaticky německým státním příslušníkem.

**** Leitabschnitt byl název pro specializované oddělení sicherheitsdienstu.

Internováním Keferovým a Eliášovým pominul i zájem Leitabschnittu na pronásledování okultistů, když se mu nepodařilo prokázati spojení českého okultismu s cizinou, neb alespoň jeho ustavení se jako organisace zednářské a Říši ohrožující.“

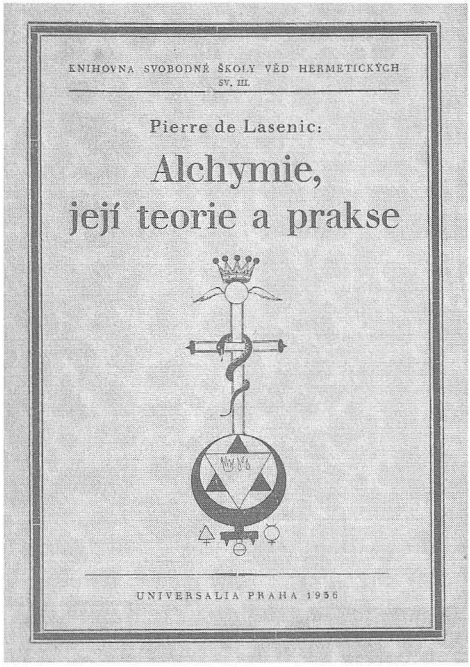

Je to pozoruhodná výpověď jednoho z předních českých okultistů, znalců kabbaly a dokonce praktikujícího theurga, ale není zcela pravdivá. Stranou ponecháváme fakt, že Smíchovský patrně sám neměl se svou okultní minulostí u okupantů potíže. Nepravdivé je především Smíchovského tvrzení, že Kefer měl veliké finanční příjmy od bohatých mecenášů, členů Universalie, neboť ta stále zápasila s finančním dotováním tisku knih, které vydávala; celá její činnost byla financována z příspěvků, které zdaleka nedosahovaly výše uváděné Smíchovským. Podle osobního svědectví paní E. P., která jako služebná žila v rodině Keferových, investoval Kefer do ediční a spolkové činnosti Universalie – paní E. P. řekla „utopil“ – celé nemalé věno své manželky, která mu to však nevyčítala. Ke Keferově zatčení gestapem se ještě vrátíme, ale domnívám se, že podnětem k němu nebylo Smíchovským zmíněné udání jistým architektem (ve skutečnosti toto udání podal ing. L.). Je možné, že Smíchovský intervenoval za Weinfurtera a Lasenica a že je to zachránilo před nacistickým koncentrákem; Smíchovský si Lasenica velmi cenil, a možná že u Smíchovského intervenoval za Lasenica Kabelák, který chtěl v Lasenicově díle pokračovat, jak se ještě dovíme dále.

V roce 1939, těsně před vypuknutím druhé světové války, se v Paříži v honosném hotelu Georges V. koná světový kongres Universální federace řádů, společností a bratrstev zasvěcenců, v jehož čele je tehdejší vůdce francouzských martinistů C. M. Chevillon,

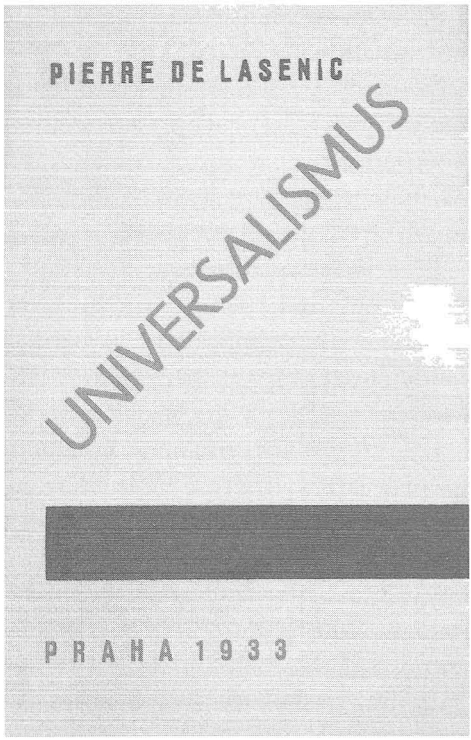

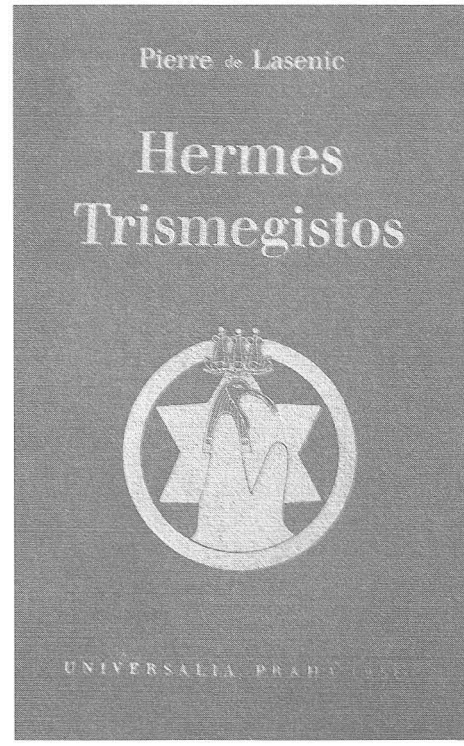

osobní přítel Lasenicův. Je zde i R. S. Clymer, pensylvánský nástupce P. B. Randolpha a současná hlava řádu New Eulis. Ale Lasenic se tam už nedostane. Nastala doba temna a zkázy. Rozvoj novodobého českého hermetismu, který v jeho nejlepších představitelích, oné výše uvedené triádě, dosáhl úrovně opravdu světové, je surově přerván. A pravděpodobně již nikdy nedosáhne onoho vrcholu, k němuž byl tehdy přiveden. Universalia a Horev-klub byly jedinečné organizace s neopakovatelným personálním obsazením, neopakovatelnou činností a neopakovatelným duchem. Sotva se najde někdo, kdo by dosáhl takové úrovně jednoty poznání a praxe jako ona již několikrát zmíněná trojice Lasenic – Kefer – Kabelák, hermetik-theurg a mág v klasickém slova smyslu, trojice lidí, kteří svůj život zasvětili tomu, co činili tak bezprostředně bytostně, ovládáni touhou po poznání. Trojice velkých hermetiků, odlišných osobností, ale spojených společnou ideou a vášní. Po válce pokračoval už jen Kabelák, strádající, osamělý a skrytý, a Kefer s Lasenicem žili už jen v obdivných a uctivých vzpomínkách těch nemnoha, kteří přežili okupaci a vrátili se k jejich odkazu.

Epilog

Druhou světovou válku, jak již bylo poznamenáno, z nejvýznamnější trojice českých hermetiků, skutečných zasvěcenců, přežil jen František Kabelák, který se odstěhoval z Prahy a dal se na cestu osamělého badatele. Pokračoval ve svých kabbalistických studiích, experimentální magické praxi a v duchu Lasenicova odkazu ve studiu filosofie Světla-Horev, ve svých magických operacích se stále věnoval magickým zrcadlům a později zejména zkoumání vztahu astrálu a rostlinné hermetické medicíny. Procházel pohraničím a do Prahy zajížděl jen zřídkakdy ke svému příteli akad. malíři Jiřímu Wowkovi, v jehož bytě v Anenské ulici přespával a kterého finančně podporoval.

Pokus učiněný již v roce 1946 J. Danzerem a O. Myslíkem o rekonstituci Universalie, založený úředním podáním dne 24. listopadu 1945, neměl již šanci na úspěch. Začala nová doba temna, v níž došlo i ke konverzím některých hermetiků v „dialektické materialisty" (účelové konverze zajišťující poklidnou občanskou existenci ve zdánlivě demokratickém státním zřízení). Stejně ztroskotal i pokus o rekonstituci martinistické lóže Paragava: V. Rohlíček se vypravil v roce 1947 do Paříže, kde sice získal novou chartu k této rekonstituci, ale pokus o ni spadal již do období, kdy se komunistická strana zmocnila vedení státu a začala důsledně uskutečňovat tvrdý totalitarismus. Nechyběly ani výslechy na StB, hrozby a perzekuce, které, jak mi sdělil V. Rohlíček, zažil.

Avšak již v prvních, relativně svobodných poválečných letech byly pokusy o rekonstituci některých starých spolků, zrušených nacisty, zamítány na základě dojemné spolupráce komunistů, národních socialistů a jiných tzv. „demokratických" stran. Tak např. ministerstvo školství a osvěty, a také vnitra a informací, odpovídalo stereotypně formulí: *„... již samotný název spolku je závažným důvodem pro pochybnost, že by se mohlo jednati o spolek, který by sloužil vážným vědeckým zájmům"*. Ministerstvo vnitra k tomu dodávalo: *„Utvoření spolku by nebylo ve veřejném zájmu."* To jsou výroky z dubna 1946! Zaznamenal jsem je v archivech příslušných ministerstev jako odpověď na žádost jisté skupiny osob, které žádaly o povolení k ustavení astrologické studijní společnosti. Nicméně kontinuita tradice byla udržována v činnosti jednotlivců a malých, tajně sdružených a pracujících skupin. V roce 1967 dokonce došlo, z podnětu neúnavného V. Rohlíčka, v Praze-Nuslích k pokusu o rekonstituci martinistické lóže za osobní účasti tehdejšího francouzského

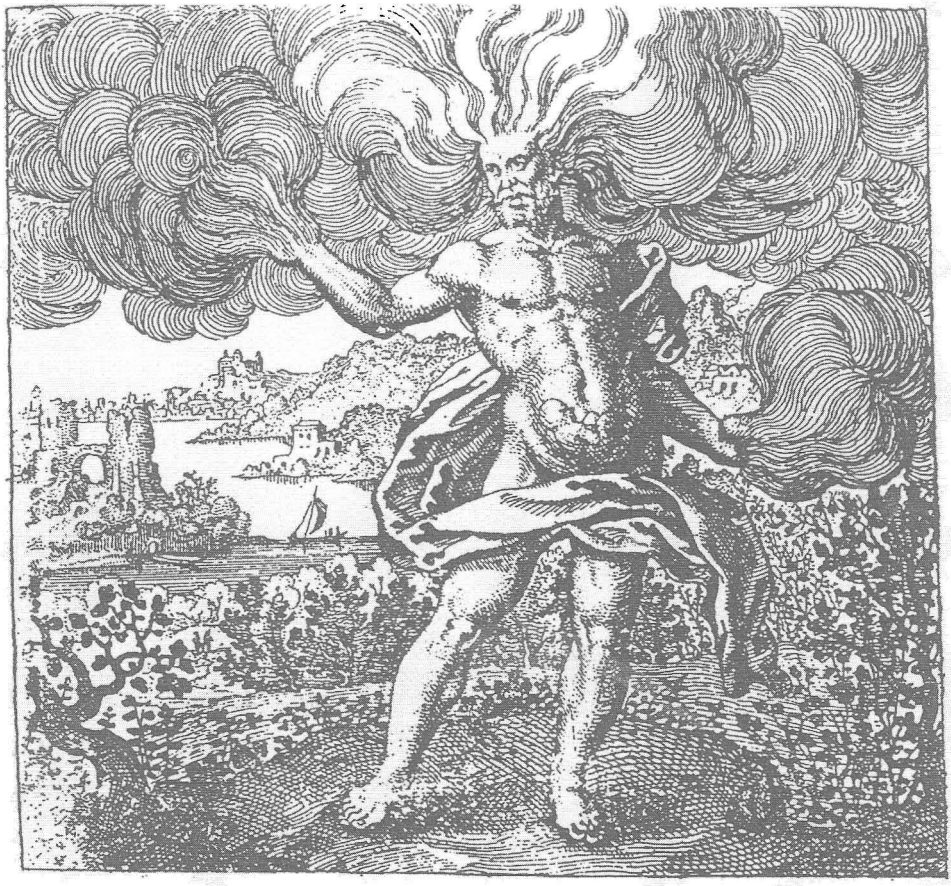

Abb. 210. »Der Wind hat es in seinem Bauche getragen« (»Tabula Smaragdina Hermetis Trismegisti«). Der »foetus spagyricus« ist der erneuerte Mercurius selber.

Emblema I aus *M. Majer:* »Scrutinium Chymicum« (Francofurti 1687).

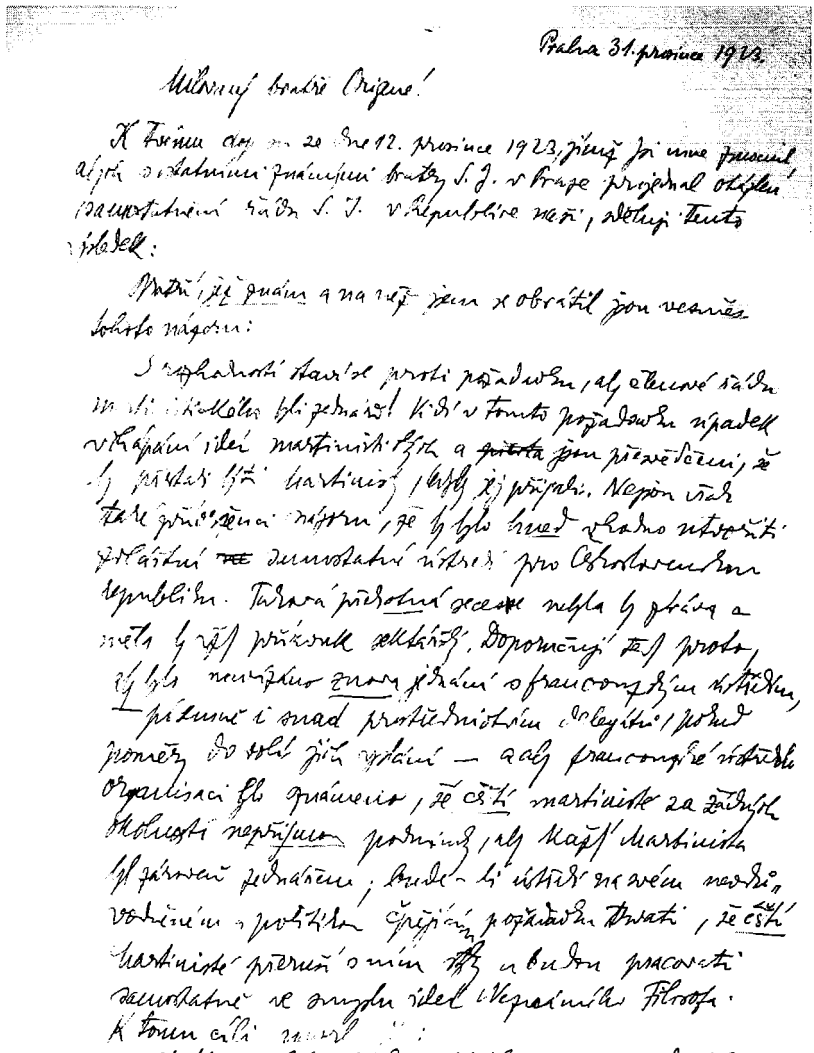

Lešehradův dopis Řebíkovi.

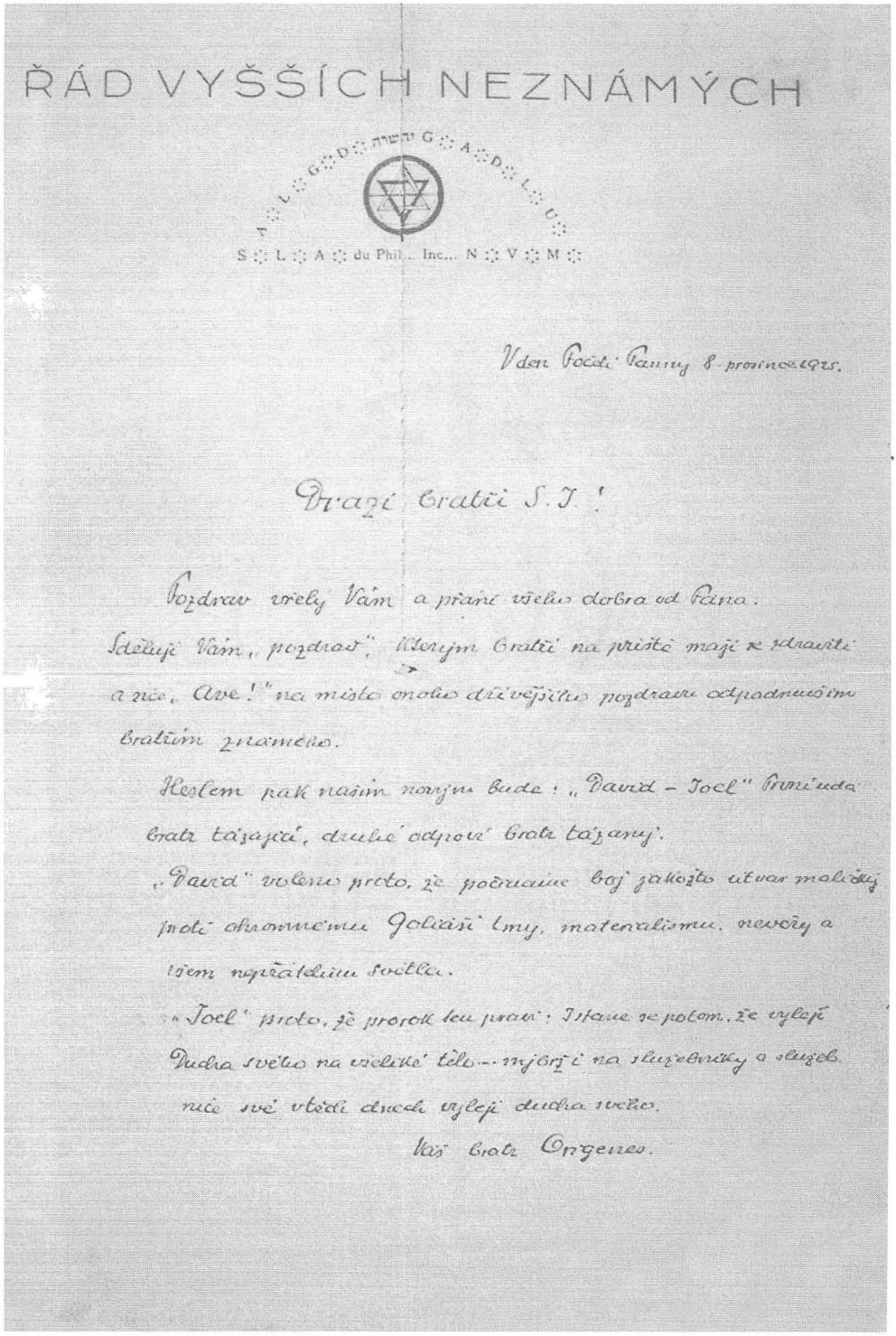

ŘÁD VYŠŠÍCH NEZNÁMÝCH

S ⁘ L ⁘ A ⁘ du Phil... Inc... N ⁘ V ⁘ M ⁘

V den Početí Panny 8 prominentis.

Drazí Bratři S. I. !

Pozdrav vřelý Vám a přání všeho dobra od Pána.

Sdělují Vám „pozdrav", kterým Bratři na příště mají se zdravit a ne „Ave!" na místo onoho dřívějšího pozdravu odpadnuvším bratřím zpátečním.

Heslem pak naším nový bude: „David – Joel" první uvádí bratr tázající, druhé odpoví bratr tázaný.

„David" volen proto, že počínáme boj jakožto útvar malý proti ohromnému Jolidáň tmy, materialismu, nevěry a všem nepřátelům světla.

„Joel" proto, že prorok ten praví: I stane se potom, že vylejí Ducha svého na všelikého tělo – mužů i na služebníky a služebnice své v těch dnech vylejí ducha svého.

Váš bratr Origenes.

Řebíkův dopis bratrům .....(nečitelné)

JAN KŘ. MAŠTALÍŘ

[redacted] na Král. Vinohradech, Lužická 1

[redacted] Jan Maštalíř byl plných 11 let placeným konfidentem tajné Pražské státní policie za stálý měsíční plat, který v posledních létech obnášel kolem K 400.- měs. a vedle toho cestovní útráty zvlášť.

V zabavené soukromé korrespondenci Chuma nalezeno kolem 20 ti konfidentských referátů [redacted] Maštalíře a soukromý dopis jeho Chumovi, v němž se o svoji konfidentské 10 leté činnosti zmiňuje a slibuje, že i nástupci Chuma věrně sloužiti bude. Podepsal se plným jménem, jinak používal značky Č. / Černý-/

Jeho referáty policii byly přesné a podrobné a referoval o všem možném kde se co dozvěděl. Byl specialistou pro zprávy o svob. zednářích. Jezdil velice často do Vídně a na Moravu, na různé sjezdy a i do ciziny. / Rumunsko/ Plat poukazoval se mu často jeho složním lístkem poštovní spořitelny. Na byt dostával měsíčně K 60.-

Ze zabavené korrespondence CHUMA a sice z referátu policejního komisaře K jest prokázáno, že Dr Šviha byl placeným konfidentem tajné státní pražské policie pod zn. W Z dotýčného referátu je zřejma celá Švihova činnost, jakož i mnoho li za svoje zprávy dostával platu. Dle sdělení dotýčného policejního úředníka byly zprávy od Švihy výborným a důležitým materialem, pro státní policii v Praze.

Zvláštní důležitosti jsou zprávy Maštalíře z kruhů jihoslovanských, které snad neprávem připisovány byly na vrub Formana. Ve svých referátech z dubna r. 1915 zmiňuje se obšírně o všenárodním výboru českém tak. zv.-desetě- o připojení soc. demokratů a agrárníků k jednotné všenárodní akci, o sjednocení odstínů všech radikalních stran a připojení radikálů k celku. Při tom udal celou řadu jednotlivých osob.

Zápis o Maštalířově udavačství.

velmistra Irené Ségureta, který přicestoval do Prahy jako turista v doprovodu obětavé francouzské martinistky českého původu, Milady Libanské. Pokus však skončil typicky českými spory a podařil se až v roce 1988. V té době tu již vyvíjela činnost řada dalších spolků. Avšak to je již nová etapa vývoje novodobého českého hermetismu.

ORGANIZACE

Martinisté

Jedním z nejrozšířenějších hermetických řádů dneška, který není vysloveně esoterní, ale disponuje esoterní doktrínou a jehož členství je výběrové, je martinistický řád. Řád je řízen nejvyšší radou se sídlem v Paříži a v jeho čele je velmistr, jímž je v současné době Emilio Lorenzo. Řád je rozšířen po celém světě a jeho příslušníci jsou organizováni v menších kroužcích (cerklech) a početně větších lóžích. Centrum s vedením řádu je nyní v Paříži, což – vyjma období, kdy toto centrum bylo dočasně v Lyonu – je tradiční. Řád založil buď sám „Neznámý filosof" Louis-Claude de Saint-Martin (1743–1803), který byl žákem theurga Jacquese Martinéze de Pasquallyho (1715–1774), nebo jeho žáci. Saint-Martin převzal Pasquallyho ideu reintegrace, ale odmítl jako jednu z metod reintegrace theurgickou praxi jako příliš riskantní. Dílo „Neznámého filosofa" bylo však též ovlivněno učením mystika Jakoba Böhma a vizionáře Emanuela Swedenborga a studiem Tarotu. Jeho obsahem je esoterní křesťanství a v tomto směru má velmi blízko ke klasickému rosekruciánství, které je ve své podstatě křesťanskou variantou staroegyptského esoterismu. Uvnitř martinistického řádu byl také nejvíce pěstován právě hermetismus, respektive jeho různé druhy, a významní hermetikové 19. a 20. století bývali členy martinistických lóží. Původní úzké spojení martinismu a svobodného zednářství esoterního druhu bylo později zrušeno a dnešní martinisté nemusí být a nebývají současně svobodnými zednáři. Další úzké spojení měl martinismus s iluminátstvím a na konci 19. století také s neognostickou církví. Martinismus prodělal také několik dočasných a přerušovaných spojení s martinésismem, jehož přívrženci byli členy řádu Elus-Cohen (Vyvolení kněží). Martinistický řád byl v Paříži rekonstituován Papusem, kterého inicioval těsně před svou smrtí Henri Delaage, jenž byl posledním článkem řetězu sahajícího až k Saint-Martinovi. Později se však ukázalo, že existovaly nejméně tři takové řetězy lidí, z nichž nejstarší byl přímo zasvěcen „Neznámým filosofem". Jak už víme, k ustavení řádu došlo v roce 1888 v Paříži. Další poslední článek řetězu představoval Jean Chabosseau, jemuž se dostalo zasvěcení z jiného pramene. Papus a Chabosseau se občas vídali u snídaně v jedné kavárně, oba měli zájem o okultismus a jednou zjistili, že jsou oba zasvěcenými martinisty.

Podstatou martinistické doktríny je esoterní výklad „pádu člověka" a jeho „vyhnání z ráje", iluze jeho pozemské-

ho života a podmínky „návratu k rajskému prastavu", tj. k reintegraci. V učení L.-C. de Saint-Martina je zdůrazněno, že primárně byl stvořen člověk jako boží idea, tj. ve stavu duchovním, a jeho zpronevěření se božskému poslání, k němuž byl svým tvůrcem předurčen, bylo tedy také duchovní povahy. Teprve potom, když byl člověk materializován, došlo k jeho druhému pádu. Martinistická doktrína, vyjádřená ve spisech Saint-Martina složitými symboly a tarotovými klíči, je v podstatě jednoduchá. Člověk byl primárně stvořen jako duchovní bytost zvláštního určení a žil v dokonalé jednotě se vším bytujícím. Avšak „pojedl se stromu poznání dobrého a zlého" a byl vyhnán z „ráje" svého prastavu. Je v něm však hluboce zakořeněna touha po návratu („k reintegraci") k prapůvodnímu prastavu a martinismus má být nápomocen k vydání se na tuto cestu. Jde v něm spíše o duchovní vedení než o sdělování třeskutých tajemství, je hnutím, které nikomu z jeho členů nebrání, aby taková tajemství hledal jinde. Martinismus je v tomto smyslu druhem krajního spiritualismu, a proto také klade důraz na vedení k duchovnímu životu; předpokladem duchovního života je „cesta srdce", uskutečňovaná především modlitbou, kterou však martinismus rozumí jakoukoli bohulibou činnost, tj. především obětavou práci pro druhé. Pojetí „cesty srdce" však bylo uskutečňováno až v poválečné fázi vývoje martinismu. Na začátku 20. století se martinistické lóže zaměřovaly především na pěstování různých forem okultního esoterismu (magie, alchymie, astrologie, studium tarotu, kabbaly atd.), neboť v tom byl spatřován vydatný zdroj duchovního života. Proto také byly tyto nauky pěstovány na vysoké ideové i praktické úrovni a martinistické lóže se staly zdrojem šíření hermetismu jako syntézy výše uvedených forem okultního esoterismu. Novodobý rituál pro činnost martinistických lóží vypracoval Papusův nástupce Teder (Detre – *Rituel de l'Ordre Martiniste dressé par Teder*, Paris 1913)

Činorodý a obětavý vyznavač esoterních nauk baron Adolf Leonhardi z jihočeské Stráže nad Nežárkou, majitel velkého, ale upadajícího panství a poslanec rakouské sněmovny, který měl mnoho styků se zahraničními okultisty všeho druhu a který sám byl hermetik, svobodný zednář, iluminát a teosof, je zakladatelem českého martinistického hnutí. S martinismem se seznámil při jedné ze svých častých cest do Paříže. Do učení řádu byl uveden samotným Papusem, který ho pověřil založením první české martinistické lóže a jmenoval ho současně delegátem pro země království českého. To se odehrálo na konci 19. století, kdy v tehdejším Rakousku-Uhersku již existovala lóže Walhalla ve Vídni a v bavorském Regensburgu (Řezně) pak další martinistická lóže. Baron Leonhardi pak po návratu do Čech založil, jak už je nám známo, nejprve roku 1891 první martinistický kroužek a potom, patrně až na konci roku 1895, v Českých Budějovicích první martinistickou lóži, která nesla název U Modré hvězdy. To byl současně název malého zájezdního hostince, nacházejícího se v blízkosti sta-

nice tehdejší koňské dráhy, kde se poprvé čeští martinisté sešli a kde se potom scházeli k lóžovým pracím. Tento hostinec, který ležel na rohu nynější Mánesovy a Lidické ulice proti parku známé Hardtmuthovy vily, byl v roce 1960 zbořen.

Lóži, jak již bylo poznamenáno, založil a vedl baron Adolf Leonhardi, který se však již na konci devadesátých let 19. století dostal do finančních nesnází a své panství velmi zadlužil, a proto byl nucen se vedení lóže vzdát. Vedení se po něm ujal mladý notářský koncipient z Českých Budějovic Jan Řebík, který tam přišel ze svého původního bydliště Lišova. Kdo byli členy lóže, nevíme, je sice zachován jejich seznam v lyonském Papusově archivu, ale jsou zde uvedeni jen svými lóžovými jmény. Ještě dříve, než je uvedu, je vhodné poznamenat, že českobudějovická martinistická lóže byla v lyonském archivu evidována pod německým názvem „Zum blauen Stern" pod číslem 29-c jako „mateřská lóže", což znamenalo, že může zakládat další martinistické kroužky, a pokud by její vůdce získal příslušnou chartu, i další martinistické lóže v distriktu zemí království českého. Dnes mohou martinistické kroužky a lóže zakládat martinisté uvedení do třetího a čtvrtého stupně zasvěcení. Martinistický kroužek vznikl v Českých Budějovicích již roku 1891, jak už víme, a v Lyonském archivu má číslo 12.

Seznam členů českobudějovické martinistické lóže U Modré hvězdy: (seznam je ze dne 22. února 1906):

1. Neznámý filosof: Origenes (speciální delegát pro Čechy).
2. Zasvěcený mistr: Cornelius v Budějovicích.
3. Mistr „associé": Nikodemus v Budějovicích.

Členové:

4. Nathanael v Husinci
5. Sthenelus v Budějovicích
6. Valentin v Praze
7. Konstantin „in Lettek bei Prag" (?)
8. Aristodemus v Budějovicích
9. Eusebius v Budějovicích
10. Hippokrates v Budějovicích

Poznámka: Výše zmíněné tři tituly jsou uvedeny francouzsky, regionální příslušnost členů německy. Baron Leonhardi korespondoval s francouzským centrem martinistů francouzsky, Řebík německy.

Z uvedeného seznamu členů lze spolehlivě identifikovat jen J. Řebíka, který měl lóžové jméno Origenes. Baron Leonhardi, který byl od roku 1903 vážně nemocen a žil již ve velké bídě, zde uveden není. A chybí zde i Julius Zeyer, jeden ze zakládajících členů lóže z roku 1895, protože v roce 1901 zemřel. Z uvedených lokalit, z nichž členové lóže pocházeli, je zřejmé, že až na dva byli všichni z Českých Budějovic nebo jejich okolí. O tom, kdo se skrýval za uvedeným lóžovým jménem, můžeme jen spekulovat. Možná, že k zakládajícím členům patřil i velmi nadšený okultista Karel Schopenhauer, velkoobchodník a majitel realit z Dobré Vody u Českých Budějovic, který byl teosofem a měl rozsáhlé styky se zahraničními okultisty. Pravá jména všech českých martinistů oznámil jistě později nám již

známý Maštalíř, který pracoval jako policejní informátor ředitele politického odboru pražského policejního ředitelství Chuma, avšak jeho hlášení jsou nedostupná, neboť o soukromý archiv ředitele politické policie se někdo postaral o něco dříve, než jsem měl možnost ho prostudovat. O českobudějovickou lóži v té době pečovali H. von Kleeberg z lóže vídeňské a Th. Krauss z lóže řezenské. Jak se martinistické hnutí na začátku svého vzniku v Čechách rozvíjelo, je nám již známo: asi r. 1899 zřizuje v Praze pro „volné" (tj. v kroužcích a lóžích neorganizované) martinisty lóži, resp. jsou přijati do zednářské lóže, a to buď do lóže Aux trois blancs lotos nebo U tří korunovaných sloupů (členy byli kromě Karla Draždáka, Emanuel Hauner, Josef Posch, Paul Leppin a Karel Weinfurter a nepochybně i další, jejichž jména nejsou známa). Již na samém začátku se řeší otázka, zda se martinisté spojí s iluminváty nebo neognostiky, ale jde nyní spíše o to, zda pražská lóže bude martinistická či iluminátská, nebo dokonce neognostická. Věci se pak vyvíjejí tak, že patrně z pražského martinistického kroužku vzniká roku 1905 lóže U tří korunovaných sloupů z původně smíšené lóže Aux trois blancs lotus (U tří bílých lotosů), nebo je tomu naopak. Současně trvají spory o vztah martinistů ke svobodnému zednářství. Duší českobudějovických martinistů byl Jan Řebík, který na únor roku 1906 svolal do Českých Budějovic sjezd martinistů, aby došlo ke koordinaci jejich činnosti a k případnému založení dalších lóží. O činnosti první pražské martinistické lóže není vcelku nic známo, ani o činnosti další lože, kterou v roce 1910 v Praze založil Jan Maštalíř (později odhalený policejní agent) a která měla jméno Slavia (ta už nese v archivu francouzských martinistů číslo 246) a vedl ji. V lóži pracují Miloš Maixner, Ladislav Danko, Odon Kopp a Josef Posch, patrně i Hauner, ale nikoli již Draždák, který se stal neognostikem. Zhruba v téže době, nebo už krátce předtím, vzniká další martinistická lóže v Olomouci (František Šídlo), později přenesená do Brna (o níž není známo nic) a patrně spolu s ní lóže v Přerově, kterou zakládá další, v Paříži zasvěcený martinista Otakar Griese. Je možné, že Grieseova přerovská lóže byla mateřskou pro vznik lóží v Olomouci a v Brně, protože Griese již na začátku 20. století zajížděl do Paříže a měl čilé přátelské styky s řezenským martinistickým delegátem Kraussem. Griesem od r. 1905 vydávaný časopis *Isis* se stal listem českých martinistů, když jejich původní tiskový orgán *Sborník pro filosofii, mystiku a okkultismus* (1897–1907) přešel do rukou neognostiků. Nicméně všechny výše uvedené lóže vznikly z českobudějovické „mateřské lóže". Podle zvyku svobodných zednářů, jimiž tehdejší martinisté všichni byli, bývaly další lóže zakládány „vnášením světla" některým z „bratrů" mateřské lóže, který k tomu byl oprávněn. Takové oprávnění tehdy patřilo jen „delegátu" Janu Řebíkovi (baron Leonhardi byl na začátku 20. stol. již ve směru spolkového života zcela inaktivní) a zřejmě i Otakaru Grieseovi, který v Paříži získal titul „doktora hermetismu" na známé Papusově vyšší „svobodné škole hermetických věd" na základě třetí disertační práce, kterou později, již za svého pobytu v Praze, vydal

tiskem (*Mumiální hermetická léčba. Příspěvek k medicíně starých*, Praha-Žižkov 1908).

Počátky českého martinistického hnutí, v jehož rámci se novodobý český hermetismus rozvíjel především, nejsou bohužel prosty destruktivních rozporů; na jedné straně jsou zde ti, kteří obětavě podporují toto hnutí, a mezi nimi na prvním místě baron Adolf Leonhardi, jenž však bohužel pro své existenční starosti brzy na činnost v martinistické lóži rezignuje; na druhé straně ti, kteří vše vztahují jen ke svému osobnímu profitu, starají se především o získání okultistických titulů, diplomů atd., s nimiž nejsou sice spojeny žádné hmotné zisky, nýbrž jen utajovaný status, ale to vše u celé řady těchto lidí velmi uspokojuje egovztažné pocity důležitosti a výjimečnosti. Korespondence prvních českých martinistů, českobudějovických a pražských, s francouzským ústředím je velmi rozporuplná a v řadě případů odráží onu nešťastnou českou malost, v jejímž bahně už bylo leccos ušlechtilého utopeno. V dopise ze dne 20. října 1908, který jeden z předních pražských martinistů adresuje francouzskému ústředí, se mimo jiné uvádí toto: *„Stav věcí, který dnes panuje, by neměl trvat déle, jestliže celý martinismus v Čechách se nemá stát smutným divadlem věcí nejvýš neblahých a zahynout pod bídnými údery jeho vlastních pletichářů" („de ses propres faiseurs")*. Tato pasáž vystihuje přesně podstatu problému. V těch dopisech, které do Francie posílalo několik českých martinistů, se až na vzácné výjimky týkající se skutečných problémů hnutí zdůrazňují především vlastní zásluhy a schopnosti, intrikuje se proti možným konkurentům na různé funkce, jako je vedení lóží, získání statusu delegáta atd. Jeden z pisatelů dokonce upozorňuje na to, že jistý „bratr" je podezřelý, že je špiclem rakouské policie, ale není jisté, že jím byl míněn Maštalíř, který tím špiclem skutečně byl – rakouský státní klerikalismus totiž esoterickým hnutím jakéhokoli druhu nepřál, a proto je dal sledovat tajnou státní policií. Svobodní zednáři, ale i okultisté byli různě perzekvováni a sledováni policií. Nelze vyloučit, že policejní konfident Maštalíř byl již tehdy někomu z martinistů jako konfident znám. Jak už víme, až po válce se zjistilo, že tímto špiclem byl Jan Maštalíř, jeden ze zakladatelů lóže Slavia. Mezi českými esoteriky všech druhů bylo nemálo sběratelů exkluzivních titulů a diplomů a největší honička za honosnými tituly a diplomy byla zejména mezi neognostiky. A tak se českobudějovická lóže kolem roku 1911 rozpadá a pražské lóže jsou znepřátelené, vedou se osobní spory a vlastní žádoucí činnost skomírá.

Delegátem martinismu pro české země Rakouska-Uherska se na začátku 20. století stal Theodor Krauss, drogista, lékárník a homeopat z Regensburgu (Řezna), který byl díky společným zájmům o hermetické lékařství osobním přítelem Otakara Grieseho. Na Moravě byly zřejmě jiné poměry. Griese byl muž ušlechtilé povahy a zanícený šiřitel světla, a tak se těžiště martinistického hnutí přesouvá, patrně nejprve do Přerova, kde Griese sídlil.

Ten také častěji zajížděl za vůdcem martinistů Papusem do Paříže a byl v přímém osobním styku i s Kraussem. Činnost řádu Vyšších neznámých čili martinistů krátce poté, co u nás tento řád vznikl, byla zachvácena osobními spory a činnost skomírala, ačkoli řádu nescházel počáteční rozlet, spojený zejména se založením *Sborníku pro filosofii, mystiku a okkultismus* (Praha 1897), v němž se angažuje trojice: K. P. Dražďák, H. Kosterka a E. Hauner. První ročník je tiskovým orgánem prvních pražských martinistických lóží, pak se jím stává časopis *Proč žijeme*, přezvaný v roce 1910 na *Nové rozhledy* („Revue pro souborné studium věd okkultních. Orgán Neodvislé skupiny přátel filosofie a vědy", což je krycí název martinistického hnutí). Sborník vede vynikající znalec hermetismu Alois Frant. May, vystupující pod jménem Tabris. Dalším listem martinistů je Grieseova *Isida*. Martinisté vyslali svého delegáta na mezinárodní Kongres spiritistů a spiritualistů, který se konal roku 1900 v Paříži. Delegátem byl bratr Apollonius, tj. Pavel Dražďák. Ale to je téměř vše, co je o jejich činnosti známo, kromě toho, že se pilně rozhlíželi a navazovali styky, hlavně se zednářskými lóžemi, u kterých bylo možno ještě najít stopy esoterismu. Budiž zde s politováním konstatováno, že motivy nepochybně celé řady osob, které se podílely na činnosti různých spolků pěstujících různé druhy okultního esoterismu, byly často velmi problematické. Mnohé z nich k vyhledávání styků s „velmistry" a lóžemi vede více touha po exkluzivních titulech, dekretech a rouchách, než bytostný zájem o okultní esoterismus samotný. To bylo charakteristické zejména pro vznešenými tituly oplývající funkcionáře neognostické církve, jejíž čelní francouzští představitelé vedli nečestné spory o vůdcovství této sekty, která v podstatě nabízela jen vznešené tituly, dekrety, roucha a rituály. Jan Řebík, nesmírně agilní muž, činný ve veřejných spolcích, politické straně, okultistických hnutích, sběratel, léčitel atd. atd., byl zakládáním esoterických spolků a hnutí přímo posedlý – na jedné schůzi martinistické lóže jeho nepřítomnost Lešehrad omlouval tím, že *„Řebík právě zakládá řád svatého Grálu"*. Řebíka však k této rozsáhlé činnosti nevedla ješitnost, spojená se získáváním exkluzivních titulů a dekretů, ale skutečný bytostný zájem o vše tajemné.

První světová válka (1914-1918) aktivity martinistického hnutí v Čechách zastavila, což byl celkem přirozený důsledek neutěšených válečných a poválečných poměrů. Maštalířův pokus obnovit činnost lóže Slavia ztroskotal, protože se zjistilo – či lépe potvrdilo podezření – že byl policejním agentem, nasazeným na zednáře a okultisty. Avšak v poválečné době vystupuje nový muž, Emanuel Lešehrad (Lešetický z Lešehradu), Řebíkův přítel, který koncem r. 1922 přemlouvá Řebíka, aby opět stanul v čele českých martinistů. Chytře využívá toho, že Řebík má v té době plné ruce práce v nacionalistické organizaci Národní hnutí a v dopise ze dne 19. prosince 1922 mu sděluje *„důležitou věc"*, že proti Národnímu hnutí *„pracují židovské živly"* a že do Prahy přijel *„žid Carnet"*, aby získal československé spiritisty pro Světový svaz spiritistů, *„či něco tomu podobného"*, a že se mu již podařilo ovládnout redakci spiritistického ča-

sopisu *Stopy duše*. Možná, že to byla pouze taktika, mající nacionalistu Řebíka vyburcovat k návratu mezi martinisty (Lešehrad byl později naopak obviňován, že je přítelem Židů). Lešehradův impulz byl účinný až o dva roky později, v době, kdy Griese musel ukončit svou činnost (v lednu 1924 vychází jeho *Isida* naposledy). Řebík takříkajíc zabral, 12. prosince 1923 píše Lešehradovi dopis, v němž stojí, že *„bratří"* (tj. martinisté) *„se rozhodně staví proti požadavku, aby členové řádu martinistického byli současně zednáři"*, a soudí, že by to znamenalo *„úpadek idejí martinistických"*, takže, kdyby byl takový požadavek přijat, přestali by být martinisty: *„Čeští martinisté za žádných okolností nepřijmou podmínky, aby každý martinista byl současně zednářem."* Po první světové válce ztratili čeští martinisté spojení s francouzským ústředím řádu, který se přesunul do Lyonu a v jeho čele stál přesvědčený zednář J. Bricaud, který na požadavku spojení zednářů a martinistů trval. Současně se na začátku dvacátých let aktivují „jihočeští bratří" (obchodník Emanuel Krása z Českých Budějovic, plukovník Josef Kňourek z Písku a Antonín Zeman, poštovní asistent v Táboře) a spolu s pražskými bratry je r. 1924 založena v Praze martinistická lóže Simeon v Ofiru. Vede ji bratr velmistr Origenes (Jan Řebík) spolu s bratrem Orfeem (Emanuel z Lešehradu), který se stal velmi aktivním sekretářem. Dalšími členy jsou: Josef Adamíra, Jiří Karásek ze Lvovic, akad. malíř Rudolf Adámek, smíchovský továrník Jaroslav Lichtner, Arnošt Tichý, dr. Jan Rejsa, dr. Roman Jirman, O. Parma, E.V. Kühnel, Čerenka a Odon Kopp, který žil dlouho v Paříži a stal se tam martinistou; za neofyty byli přijati Vošalík a Čermák. Činnost lóže se patrně vyvíjí příznivě, neboť již v prosince 1926 má být v Praze otevřena filiální lóže *„pro začátečníky"*, Gedeon, kterou má vést, ale nakonec nevede bratr Damis (Karásek ze Lvovic). Lóže však vznikla až v lednu 1927 a prosazuje se v ní později bratr Porfyrius (pod tímto lóžovým jménem vystupovali J. R. Adamíra a A. Kern, ale tím zmíněným aktivistou byl nepochybně, jak poznáme dále, Adamíra).

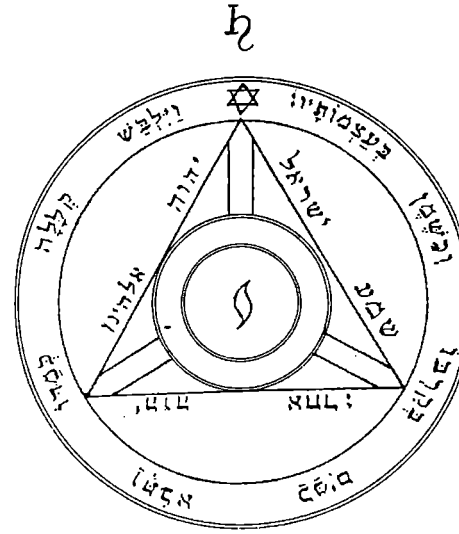

Teprve dlouho poté založil Jan Maštalíř lóži Slavia, která však brzy zanikla. Lóži Simeon v Ofiru založil až roku 1924 bratr Origenes (Jan Řebík) spolu s bratrem Orfeem (Emanuel z Lešehradu). Podle Lešehrada později několik členů této lóže vystoupilo a založilo „sesterskou lóži" Gedeon, kterou vedl bratr Porfyrius (J. Adamíra). Na veřejnost pak čeští martinisté vystupovali pod názvem Československá společnost intelektuálů. Co se s českým martinis-

tickým hnutí dělo v období těsně před a po první světové válce, není známo. Jisté je, že existovalo, jak o tom svědčí Zeno Haral, pseudonym pražského martinisty, který roku 1925 přeložil a vydal spis *Ejhle člověk* L.-C. de Saint-Martina. Z obsáhlého doslovu překladatele je patrné přinejmenším dvojí: 1. „Martinismus v Československu dosud trvá a v poslední době se dějí pokusy české martinistické hnutí osamostatniti od vlivu francouzského", a 2. v martinistickém hnutí krystalizují ideové spory, týkající se zejména jeho vztahů k svobodnému zednářství (francouzskou zednářskou organizaci „Grand Orient" označuje autor doslova s despektem jako *„materialistické a atheistické sdružení"*). Z obojího vyplývá, že snaha českých martinistů po osvobození se od pařížského ústředí řádu byla v podstatě snahou odpoutat se od vlivu zednářů na činnost a ideologii řádu. Překladatel (připomeňme si, že jím byl český martinista) dále ve svém doslovu zdůrazňuje, že *„martinisté snaží se býti a jsou opravdovými křesťany bez jakéhokoliv spojení s klerikalismem"*, a posléze uvádí: *„Martinismus je v pravé podstatě křesťanským illuminismem a zachovává jeho principy."* Co však znamená tento „křesťanský illuminismus"? Původní iluminăti Adama Weishaupta byli v podstatě více než esoteriky společenskými revolucionáři. Znamená to tedy, že i praví martinisté jsou společenskými revolucionáři? L.-C. de Saint-Martin přivítal Velkou francouzskou revoluci, ale v období teroru, který rozpoutala, se jí zřekl. Pokud byli čeští martinisté skutečně tím, za co je označil jeden z nich, byli tedy spíše reformátory než revolucionáři. V lednu 1927 odmítli čeští martinisté další spolupráci s iluminăty, *„protože jsou slovanskému myšlení naprosto odporující společnost. Ponechme je jejímu osudu"* (Lešehrad).

Dílo „Neznámého filosofa" L.-C. de Saint-Martina k nám však bylo uvedeno již na začátku dvacátého století, když známá a ušlechtilá pražská publicistka Pavla Moudrá, účastnice martinistického hnutí, přeložila stěžejní dílo „Neznámého filosofa" *Tableau Naturel des rapoports qui existent entre Dieu, l'Homme et l'Univerſe* z roku 1782 (francouzští martinisté je znovu vydali s Papusovou předmluvou r. 1900 v Paříži). Rukopis tohoto překladu, který u nás knižně bohužel nikdy nevyšel, se zachoval v pozůstalosti spisovatele Josefa Šimánka a čeká na mecenáše, který by byl ochoten finančně dotovat vydání tohoto obsáhlého a studijně náročného díla. Překlad byl hotov již v roce 1902, byl v ručně psaném vydání, provázen předmluvou Papuse a doslovem Sédira z května 1907, který vyslovil radost, že bude tento překlad uveřejněn, a naději, že dílo splní své poslání, tj. přispěje k duchovní obrodě jedinců i celých skupin. *„Kéž všichni pochopí skrytou nauku, kterou podává Saint-Martin, hluboké pochopení velkého arkána přeji z celého srdce bratřím Čechům,"* ukončil Sédir své poselství, adresované tehdy ještě do Českých Budějovic. Papus pak v předmluvě nazývá martinisty „velkým rytířstvem ideálu", které pracuje na duchovním vývoji svých spolubratří a na vlastním zdokonalení: *„Za naší doby surové, bezohledné honby za požitky hmotnými přináší martinista zoufalému*

bratru všeobecné morální přispění a osobní pomoc" (Papus). Papusova předmluva i Sédirův doslov-poselství „českým bratrům" je velkolepým dokumentem všelidského porozumění, jehož může být dosaženo jen v intencích duchovního života a sebezdokonalování.

Velkým arkánem martinismu je idea reintegrace, tj. cesty ke znovunalezení ztracené lidské duchovní podstaty, život v autentickém duchovním bytí, tj. rozšíření vědomí za hranice každodenních zkušeností k spirituálním dimenzím bytí a zduchovnění bytí osobního. Realizace tohoto cíle spočívá podle martinismu především v sebeobětavém životě a ve studiu esoterních nauk. Ideově je martinismus velmi tolerantní, vyžaduje jen víru v boha, ale připouští jakékoli jeho pojetí, tj. jakékoli náboženské vyznání. Martinisté pro tuto svou toleranci také splývali s nejrůznějšími esoterickými směry, zejména esoterně-zednářskými, které však na začátku 20. století již téměř vymřely, a s teosofií. Začátkem minulého století se pak vyvinula zejména orientace na esoterně-zednářský řád Memphis-Misraim, jehož tehdejší centrum bylo v Berlíně a jejž reprezentoval Theodor Reuss, osobnost bohužel velmi problematická. K odpoutání se českých martinistů od pařížského ústředí dal podnět jejich sjezd v roce 1924, na němž byla prosazena národní orientace a nezávislost na svobodném zednářství, za což se vehementně zasazoval zejména Miloš Maixner, národovec a nepřítel zednářství, které ve své době pokládal již za pokleslou politickou organizaci ovládanou sionisty. Čeští martinisté po výzvě pařížského ústředí z roku 1905, aby navazovali kontakty se zednářskými lóžemi, navázali prostřednictvím dr. P. Dražďáka styk s berlínským ritem Memphis-Misraim. A velká rada tohoto řádu pak pozvala delegaci českých martinistů do Berlína k slavnostnímu přijetí do lóže, která se nazývala Licht im Osten. Zprostředkovatelem byl berlínský dramaturg českého původu František Zavřel (nikoli totožný s pozdějším pražským básníkem a dramatikem téhož jména), který byl také ručitelem delegátů. Delegace, kterou tvořili E. Hauner, J. Adamíra, A. Kern a A. Nevařil, pak byla na Bílou sobotu velikonoční dne 22. dubna 1905 v Berlíně přijata a následující den pak uvedena do prvních tří stupňů jánského ritu a do stupně R+C Memphis-Misraim. Pražští martinisté pak ve spolupráci s Jednotou přátel filosofie založili v Praze zednářskou lóži U tří korunovaných sloupů, jejímž předsedou byl K. Dražďák a jednatelem E. Hauner. Od té doby byli za členy martinistického řádu přijímáni jen svobodní zednáři třetího stupně zasvěcení, což trvalo až do roku 1924, kdy se čeští martinisté, jak už víme, od svobodných zednářů oddělili. V roce 1935 založili martinisté v Praze Duševědnou společnost, kterou vedl J. Adamíra a která patrně byla bází Bergauerovy lóže, založené později. Již předtím vedl Hauner od roku 1920 Společnost pro psychická studia, jejíž utvoření bylo rovněž dílem martinistů.

Po první světové válce vede ideový otřes k silnému vlivu různých esoterních systémů a k zakládání různých

spolků s duchovně založenou činností. Byly to zejména kroužky mystiků různého druhu a velmi odlišné úrovně. Zakládali je a vedli nezřídka lidé ušlechtilí, dychtící po skutečném duchovním životě, ale nezřídka také propadající vlivům různých zahraničních šarlatánů. B. Kočí, K. Štětka a další patřili mezi takové ušlechtilé a obětavé průkopníky duchovního života, který měl vést k vyššímu vývoji lidské osobnosti i společnosti, ale byl to obvykle jen druh určitého utopismu. Na druhé straně se mnoho lidí poznamenaných válkou obracelo ke spiritismu a často i k magii; ve spiritismu byly hledány možnosti styku s milovanými mrtvými, v magii pak cesty k dosažení bohatství, úspěchu a jinak nedosažitelných slastí. Bylo to období hledajících, o němž se zmiňuji v jedné z předcházejících kapitol, ale to hledání mělo nejednotný cíl, jak je naznačeno shora, jeho subjekty byli lidé čestní i nečestní a různě životem poznamenaní.

České martinistické hnutí se v polovině dvacátých let koncentruje v pražské lóži Simeon, kterou roku 1924 zakládá Jan Řebík, ale vede ji fakticky Lešehrad. Řebík se také silně angažuje politicky v národoveckém hnutí. Členy lóže jsou Emanuel Hauner, znovu Odon Kopp, Emanuel Lešehrad, Karel Dewetter, Jaroslav Matoušek, dr. Oldřich Eliáš, kap. v. v. Antonín Bayer, dr. Bohumil Janoušek, Jiří Hynais, akad. malíř Rudolf Adámek, básník Jiří Karásek ze Lvovic, Josef Šimánek a jeho choť Zdenka a další.V roce 1926 vstupuje do lóže také Petr Kohout (tehdy „soukromník" z Proseka č. 97 u Prahy), jeho lóžové jméno je Milan a jeho ručitelem je člen lóže Jaromír Lichtner. Petr Kohout (pozdější Pierre de Lasenic) se přátelí hlavně s Lešehradem, ale již roku 1927 z lóže spolu s dalšími členy vystupuje. Mezi vystoupivšími byli mimo jiné Vladimír Žikeš, Zdeněk Hobzík (Zeno Haral) a Josef Fukar. Zvláštní skupinu, formující se proti Lešehradovu vlivu, tvoří spisovatel Josef Šimánek (Satornilos), Jiří Hynais (Eumolpos), Antonín Bayer (Aristides), Karel Dewetter (Boromeus), dr. Oldřich Eliáš (Etana), Jaroslav Matoušek (Markos) a další. Začíná se uplatňovat typická česká nesvornost, vedoucí posléze k rozkolu a rozpadu lóže Simeon. Neorganizovanými martinisty v té době zůstali, kromě dalších, Otakar Griese a Miloš Maixner. A již předtím, roku 1925, vystupuje z lóže skupina vedená Josefem Šimánkem (Satornilos) a obsazuje martinistickou lóži Gedeon, jejímiž členy jsou „vystoupivší bratři" Jiří Hynais (Eumolpos), Antonín Bayer (Aristides), Karel Dewetter (Boromeus), dr. Oldřich Eliáš (Etana), Jaroslav Matoušek (Markos) a další. Co bylo příčinou těchto událostí, není známo, známa je však typická česká nesvornost. Neorganizovanými martinisty v té době zůstali, kromě dalších, Otakar Griese a Miloš Maixner. Po rozkolu se vedení lóže Simeon ujímá Josef Adamíra (Porfyrios).

Co bylo příčinou rozkladu této lóže, není spolehlivě známo, ale ví se, že již 18. prosince 1923 v dopise Lešehradovi se Šimánek rozhodně postavil proti tomu, aby martinisté byli povinně také svobodnými zednáři, a to i za cenu rozchodu s pařížským ústředím. Jiní vy-

týkají Lešehradovi, že „do našich řad uvádí živly židovské, západní tradici nepřátelské". Ale již roku 1922 činí Hauner a Maixner pokus o úpravu martinismu „v duchu slovanském": *„Martinismus francouzský hledí na věc ze stanoviska lidské realizace jsoucna a ne ze stanoviska věčného absolutna."* Vůdčí ideou francouzského martinismu je trojnost, slovanského pak čtvernost a symbol lípy (1. semeno v zemi, 2. klíček vyrážející nad zemí, 3. *„prvopočáteční rozčlenění na dvě větévky"* a 4. *„členitost, čili dokonalý organismus"*). Hovoří se o „poslovanění" martinismu a o vývojové řadě jedinec-rodina-národ-lidstvo. Celý tento projekt, uchovaný jako nástin ideji v archivu Lešehrada, však čpí jakousi vyumělkovaností a politikou. Ostatně brzy nato se Hauner vrací ke svému katolictví a Maixner ke svému antisemitsky vyhrocenému nacionalismu a panslavismu, v němž neblaze pokračoval i jeho syn a který sdílel i Řebík. Zdá se však, že mnoho problémů kolem sebe vytvářel i Lešehrad, navenek noblesně vystupující, ale údajně také velmi malicherný, který se dokázal opravdově nadchnout, ale i projevit zarážející malost – soudí se se svým nájemníkem Haunerem, který se z jeho vily Na Santošce nakonec roztrpčen stěhuje jinam; Petra Kohouta, ještě jako společníka firmy Kohout a Skrčený, „továrny na obrábění dřeva" v Chrásti u Chrudimě, žádá dopisem dost nevhodně o slevu na dodaný nábytek a v roce 1948, patrně ze strachu, vstupuje údajně do KSČ! Nicméně v rozhovorech se mnou, tehdy mladým studentem, se naopak vyznačoval nejen laskavostí, ale i otevřeností a odvahou. Zdá se však, že nejvážnější příčinou rozpadu lóže Simeon byl nejednotný vztah jejích členů k zednářům a spory, které se o tomto problému vlekly celá léta. Svědčí o tom „bratřím" adresované provolání velmistra Jana Řebíka ze dne 11. prosince 1929, v němž se kromě dalšího uvádí: Mnozí zednáři zasahovali do veřejného a soukromého života lidí a to vedlo u mnoha „bratří" (členů martinistické lóže) k nedůvěře vůči zednářům. Nyní vydala Nejvyšší rada S. I. (pařížské vedení martinistického řádu) výnos, že členem martinistického řádu se může stát pouze svobodný zednář, ale *„to neodpovídá duchu Českému a řada bratří z lóže vystoupila"*. Řebíkův text pak pokračuje: *„Zednářství nehodí se pro naši povahu československou, upřímnou, čistou, přímou a nezáludnou, a proto nemůže nám Martinistům Československým nikdo vnucovati to, o čem víme, že se pro nás nehodí a není pro nás užitkem."* Proto „generální delegát" a „spoluinspektor Nejvyšší rady martinistické pro Československo" (tj. Řebík) „oznamuje bratřím", že: *„můžeme sami utvořiti pro naši republiku svoji vlastní samostatnou organizaci, své vlastní ústředí S. I., nezávislé na Nejvyšší radě Francouzské, která ovládána jest úplně svobodným zednářstvem, v jehož područí úplně se nalézá oproti dobám dřívějším za Papuse."* Proto Řebík žádá členy lóže o „projev souhlasu nebo nesouhlasu s osamostatněním řádu S. I. v Republice naší" a zmocňuje bratra Lešehrada, aby to s členy projednal. Provolání je podepsáno Řebíkem jako „Maître de cette grand loge Simeon". Jak hlasování bratrů dopadlo, mi není známo, ale v té době se již řada martinistů organizuje ve společnosti čes-

kých hermetiků Universalii, která však není ještě formálně ustavena jako spolek.

Od roku 1910 měly tedy pražské martinistické lóže status velkolóží, což nebyla záležitost počtu, ale spíše pocty ze strany francouzského ústředního vedení martinistického hnutí. To od roku 1918 ovládal zednářům nakloněný Jean Bricaud, který způsobil roztržku i v pařížském ústředí, takže se od řádu oddělil Ordre Martiniste Traditionel nejprve v čele s V.-E. Micheletem (1931) a potom s A. Chaboseauem. Od r. 1934 byl původní Ordre Martiniste veden Constantinem Chevillonem, Lasenicovým přítelem (zemřel v témže roce jako Lasenic, kdy byl zastřelen francouzskou fašistickou milicí). Lóže Simeon se do stavu jakési ospalosti dostala i proto, že stále hyperaktivní Řebík se začal silně angažovat politicky v hnutí, které se nazývalo velmi charakteristicky Radikální národovci československí.

Vraťme se však nyní o několik let zpět k době, kdy mezi pražskými martinisty vypukly výše zmíněné nesváry. Z dostupných, nikoli však bohatých pramenů lze zjistit, že tu šlo, kromě již výše uvedených aspektů politických, o osobní spory, jmenovitě o konflikt mezi Lešehradem a Šimánkem. Řebíkovi je vytýkáno, že zanedbává schůze lóže, protože se věnuje organizaci řádu sv. Grálu, Lešehrad píše Řebíkovi, že je sledován a denunciován, a Šimánek si stěžuje, že Lešehrad se chová nevhodně, když si např. v kavárně telefonicky sjednává schůzky s bratry, které hlasitě nazývá jejich lóžovými jmény. Již od r. 1925 se v činnosti lóže prosazuje dvojice PhDr. Josef Šimánek (Satornilos) a Jiří Hynais (Eumolpos), v jehož bytě se schůze lóže konají. Sekretářem je však Lešehrad (Orfeus), který vede zápisy o schůzích, ale později se na ně často nedostavuje. Hynais mu to vytkl a požádal ho, aby přinesl a předal zápisky, razítko a lóžové archiválie, ale Lešehrad to odmítl. Oba, Šimánek a Lešehrad, se potom obracejí se stížnostmi na Řebíka. Lešehrad vysvětluje svou neúčast na schůzích lóže nadbytkem pracovních úkolů, které ho časově zatěžují, ale také tím, že se práce lóže omezuje na *„pouhé teoretizování"*, a píše: *„nic nenávidím tak jako jalové (třeba filosofické) řeči a debatu"* a stejného mínění je i Karásek ze Lvovic (Damis). Šimánek si zase Řebíkovi stěžuje na *„svéhlavé velikášství Lešetického"* (jak se tehdy Lešehrad jmenoval), ale také na to, že Lešetický (Lešehrad) *„zavádí do lóže politiku"*, později nicméně o Lešehradovi uvádí: *„není to však zlá vůle, nýbrž pouze nešťastný temperament"*. Absurdní bylo, že Lešehrad, varující kdysi Řebíka před „židovskými živly", je nyní obviňován z židomilství: *„br. Lešehrad snaží se uvésti do Martinismu živly velmi blízké živlům židovským, západní tradici nepřijatelné a stojící zřejmě ve službách zakukleného materialismu"*, které *„se vplížily do našich dosud neposkvrněných řad"* (Šimánek). Na martinisty, mající pěstovat především vlastní duchovní rozvoj, vrhal tento trapný antisemitismus velmi temný stín. Lešehrad pak v dopise Řebíkovi (z 9. září 1925) radí, jak vést proti Šimánkovi rozhodný úder: na nejbližším zasedání obě strany (tj. příznivci Lešehrada a příznivci Šimánka) *„přednesou své výtky, potom krátce rozhodneš, vezmeš si*

jim zapůjčené věci" (plášť, rituální knihu) a *„s Tebou pak ihned opustím já a ti, kteří budou s námi souhlasit"*. Dále v dopise konstatuje, že *„těch, kteří s námi souhlasí, je pět, a těch, kteří s námi nesouhlasí, je také pět. Zmatlík vystoupil. Tak ihned s dalšími věrnými započneme práci novou."* Za Šimánkem rozhodně stáli: Hynais, Bayer, Kňourek a Eliáš, za Lešehradem Adamíra, Karásek ze Lvovic, Jirman a Dewetter. Rozhodující byla patrně schůze lóže, která se konala 7. dubna 1925 v bytě Zmatlíka na Letné, kdy za prozatímního předsedu lóže byl zvolen Šimánek (Řebík se musel dočasně věnovat organizaci jiných esoterických hnutí) a za předsedu filiální lóže Gedeon, která měla vzniknout, Karásek ze Lvovic. V Lešehradově zápise z této schůze, který byl zaslán Řebíkovi, je uvedeno vystoupení J. Matouška, za kterého však byl do vedení kooptován plukovník Kňourek, takže *„dvanáctka je úplná"*, konstatoval Lešehrad. Funkcionáři „velelóže Simeon" byli: ceremoniář Hynais, „uvaděč" Eliáš, pokladník a zasvěcovatel neofytů Zmatlík a sekretář obou lóží Lešehrad (druhá lóže s neofyty však zatím neexistovala). Mezi členy „velelóže" byly také spory o přijímání neofytů: např. Lešehrad marně prosazoval svého kolegu JUDr. Karla Mollendu, který byl členem Duchovědné společnosti, vedené Adamírou. Eliáš navrhoval spisovatele Otakara Theera, který však byl prokádrován až později. Zajímavý byl spor o přijetí známého pražského představitele „praktické mystiky" Karla Weinfurtera; Hynais, ačkoli byl jeho švagr, Weinfurterovo přijetí nedoporučil, *„protože se pro práci v lóži nehodí"*, a Lešehrad si při této příležitosti stěžoval na to, že *„kdosi chce do lóže zatáhnout celou Weinfurterovu kliku"*. Zvláštní postavení měl mezi českými esoteriky JUDr. Bohumil Janoušek, Grieseův spolupracovník, překladatel de Guaitova *Klíče k černé magii*, který však v té době působil na Slovensku v Rimavské Sobotě. Někdy na podzim 1925 došlo tedy fakticky k rozdělení „velelóže Simeon" a část jejích členů v čele se Šimánkem pak vytvořila členskou základnu pražské filiální lóže Gedeon, vzniklé na začátku r. 1926. V lóži, kterou vede Šimánek se objevuje řada nových martinistů (K. Šelepa, Zd. Hobzík, J. Fukar, Vl. Žikeš, ing. Zych, dr. Rejsa, dr. Hynek, Kurzweil a další, uvažovalo se i o vstupu nakladatele Boh. Jandy, který vydával, kromě jiného, např. pověstného ELKu, řadu významných okultních knih, hlavně překládaných, za lektorské spolupráce Em. Haunera).

Tím však nebyl rozkol mezi českými martinisty dokonán, další se již připravoval a jeho příčinou byly opět osobní vůdcovské ambice a animozity. Novým pretendentem na vůdce českých martinistů je nyní Josef Adamíra (Porfyrios), r. 1925 zvolený vedoucí „volných martinistů v Čechách". Ten se v r. 1937 obrací na tehdejšího velmistra martinistů K. Chevillona s žádostí o vydání charty k založení martinistické „řádné lóže", jejímiž členy by byli martinisté-zednáři (objevuje se mezi nimi znovu Em. Hauner, který Adamíru do martinismu zasvěcoval již r. 1904 a 1924 znovu, do vyššího stupně – oba byli členy lóže Aux trois blancs lotos, která byla možná spíše zednářská než martinistická nebo naopak). V dopise velmistrovi zdůrazňuje: *„vyprošuji si korespondenci jedině* [slovo je pisatelem podtrženo] *na mou adresu, níže uvedenou, ježto nikdo*

jiný nemá práva nadále vyjednávat se S . . C . . [Supréme conseille de l'Ordre Martiniste]". Opět slova ambiciózního lovce exklusivních titulů a dekretů. Lóži měli tvořit následující členové (v závorce je u každého z nich uvedeno jeho členství v zednářské lóži a stupeň martinistického zasvěcení):

J. A. Adamíra (18° lóže U tří korunovaných sloupů v Praze, 3° martin. zasv.)

E. Hauner (3° lóže Jana Amose Komenského v Praze, 3° martin. zasv.)

R. Adámek (3° lóže Bohemia v Praze, 3° martin. zasv.)

M. Maixner (3° lóže Bohemia v Praze, 3° martin. zasv.)

R. Vonka (18° lóže Jana Amose Komenského, 1° martin. zasv.)

Pavla Moudrá (4° lóže Dobrovský v Praze, 3° martin. zasv.)

Emanuel Lešetický (Lešehrad – 3° lóže Dílo v Praze, 3° martin. zasv.)

H. Matula (3° lóže Dílna v Praze, 1° martin. zasv.)

Do tohoto jednání o vytvoření další martinistické lóže v Praze vstupuje nyní Petr Kohout-Lasenic, nejprve jako prostředník styku mezi Adamírou a Chevillonem. Nelze s jistotou říci, zda v této době ještě existovala lóže Simeon, protože Lešehrad již usiloval o vstup do jiné lóže, která měla vzniknout, s jistotou však lze říci, že existovala lóže Gedeon, vedená Šimánkem. V jednání mezi Adamírou a velmistrem Chevillonem zprostředkovávávají Lasenic a Lešehrad, první asi proto, že zná velmistra osobně a může vést korespondenci ve francouzštině, druhý chce mít patrně věci pod palcem. Dopisem (ze dne 5. listopadu 1937) sděluje Lasenic Lešehradovi, že Adamírova žádost o zřízení lóže v Praze byla Nejvyšší radou martinistického řádu zamítnuta; je jí totiž jednak známo, že mezi českými martinisty *„panují osobní spory a rozhádanost"* (Chevillon v dopise Lasenicovi z 25. října 1937, který tato slova ve své dopise Lešehradovi cituje) a jednak byly charty vydávány jen do 1. prosince. V jiném dopise sděluje tehdejší velmistr martinistů C. Chevillon Adamírovi, že *„i z jiné strany české"* bylo požádáno o vydání charty. Tímto žadatelem je Petr Kohout-Lasenic a Adamíra to zřejmě ví, neboť v odpovědi Chevillonovi odmítá Lasenicovo oprávnění k tomuto kroku, poukazuje na jeho odchod z lóže Simeon. Velmistr francouzských martinistů je však Lasenicovým osobním přítelem a je mu známo, že Lasenic je neobyčejně vzdělán v oboru okultního esoterismu a že je členem řady významných esoterních společností, a chartu k založení nové pražské lóže mu vydá – vzniká martinistická lóže Paragava, kterou vede P. de Lasenic (Milan) a která se stává součástí rovněž jím založeného Horev-klubu (viz dále). Pozoruhodné je, že vlastníkem další charty je O. Eliáš.

V Praze tedy koncem dvacátých let existují dvě martinistické lóže, Simeon v Ofiru a její filiální lóže Gedeon. První, nazývající se „velelóží", navazovala na lóži Slavia, kterou založil policejní agent Jan Maštalíř v roce 1910 a která trvala asi do roku 1918. Schůze „velelóže" Simeon se odehrávaly v bytě Jiřího Hynaise v Praze v Soukenické ul. č. 25. Rozpory mezi Lešehradem a Šimánkem, který byl pověřen dočasným vedením lóže za časově přetíženého Řebíka, vyvrcholily odchodem Šimánkových příznivců. Pokusil jsem se nastínit vývoj

těchto pražských martinistických lóží zejména podle pramenů, uchovávaných v archivu Lešehrada.

Také Řebík se nakonec znovu postavil proti svobodným zednářům a v srpnu 1937 požádal dopisem Lešehrada o vrácení všech písemností, protože je jako zednář nespolehlivý. Tak se nakonec rozešli i dva bývalí spojenci a staří přátelé a činnost lóže Simeon tím patrně skončila. Naopak Adamíra, od roku 1926 představitel „volných martinistů v Československu", požádal Nejvyšší martinistickou radu v Paříži o vystavení charty ke zřízení „velké lóže martinistické" v Praze, „jejíž členové by byli zednáři". Avšak neuspěl a chartu dostal P. de Lasenic a kromě něho O. Eliáš (kdy a za jakých okolností, není známo).

V Praze jsou v té době, tj. koncem třicátých let minulého století, činné tři martinistické lóže: velkolóže Simeon (v čele s vrátivším se Řebíkem), Gedeon (kterou vede nejprve spisovatel J. Šimánek a po něm doc. MUDr. Vladimír Bergauer, písecký rodák, který je však roku 1942 jako odbojový pracovník zatčen gestapem a popraven. Lóže Simeon však někdy kolem r. 1937 zaniká a členy lóže Gedeon byli, kromě jiných: paleontolog doc. RNDr. Ferdinand Prantl (píšící pod pseudonymem Lögell), JUDr. František Holub, JUDr. Hubert Mattern, PhDr. Rudolf Vodička, dramaturg, psychiatr prof. MUDr. Vladimír Vondráček a další. Je zřejmé, že v martinistickém hnutí této doby převládali intelektuálové. O činnosti těchto lóží nemáme žádné zprávy, z osobního sdělení dr. R. Vodičky však vím, že to byla převážně činnost studijní.

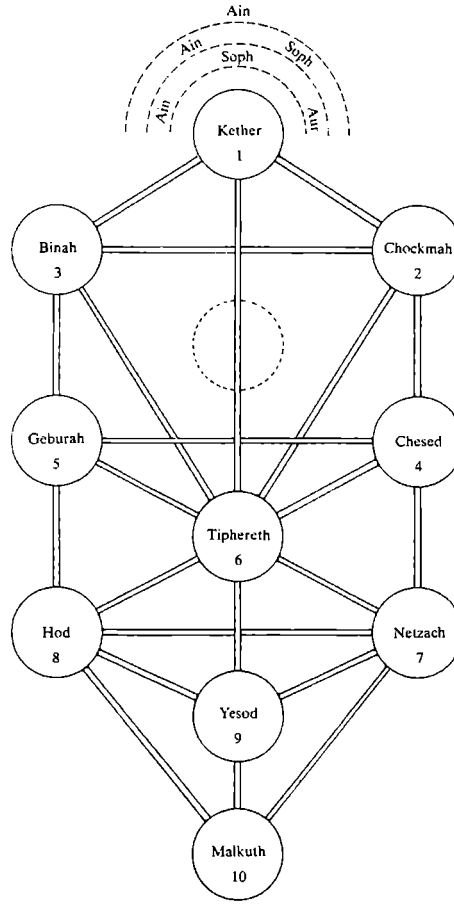

České martinistické hnutí vrcholí pak rokem 1938. Přední český hermetik Petr Kohout-Pierre de Lasenic vystupuje ze spolku Universalie pro nesouhlas s tím, že jeho představitel Jan Kefer preferuje veřejné šíření hermetických nauk. V létě téhož roku odjíždí do Francie a jako francouzský martinista třetího stupně zasvěcení si přiváží chartu k založení martinistické lóže v Praze. Zakládá nejprve Horev-klub (viz dále) a v jeho rámci též martinistickou lóži nazvanou Paragava. Původ pojmenování není znám. Současně odnímá, z důvodů ne zcela jasných, chartu E. Eliášovi. Jak ji ten získal, ne-

ní známo. V Praze v té době tedy existují dvě martinistické lóže, které jsou, pokud vím, také jediné na celém území tehdejšího Československa. Jsou to: lóže vedená Bergauerem a lóže vedená Lasenicem. Mezi oběma lóžemi prakticky neexistují žádné kontakty, protože členstvo i činnost lóže Paragava jsou v podstatě totožné s členstvem a činností Horev-klubu, který je úzce zaměřen na staroegyptský esoterismus a evokativní magii, a i když má centrum v Praze, odehrává se skupinová činnost jeho vybraných členů ve vile manželů Sedláčkových v Káraném u Prahy. Lasenicem vedenou lóži tvoří její tajemník Vladimír Rohlíček, Stanislav Kulovaný, manželé Alois a Zdena Sedláčkovi, Oldřich Eliáš a několik dalších osob, o nichž bude zmínka dále. Po Lasenicově smrti v létě 1944 prakticky lóže zanikla a její členové si rozebrali lóžovou dokumentaci a rozdělili mezi sebou věci svého Mistra, kterého si velmi vážili. Po válce, jak již bylo uvedeno, učinil V. Rohlíček pokus o její obnovení. Vydal se do Paříže, kde získal novou chartu na své jméno, ale než mohla být činnost lóže obnovena, došlo ke komunistickému převratu, s ním přišlo vyšetřování a varování před další činností, takže členové lóže již nepracovali skupinově a rituálně, ale scházeli se jen výběrově a nepravidelně. České martinistické hnutí tak rokem 1948 jako organizované hnutí fakticky zaniklo.

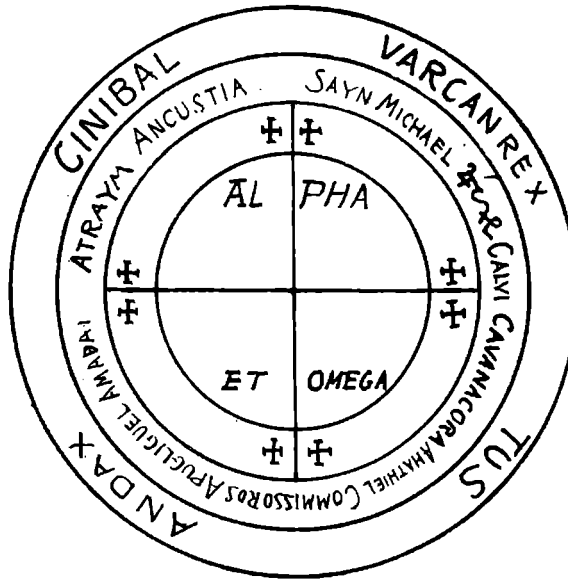

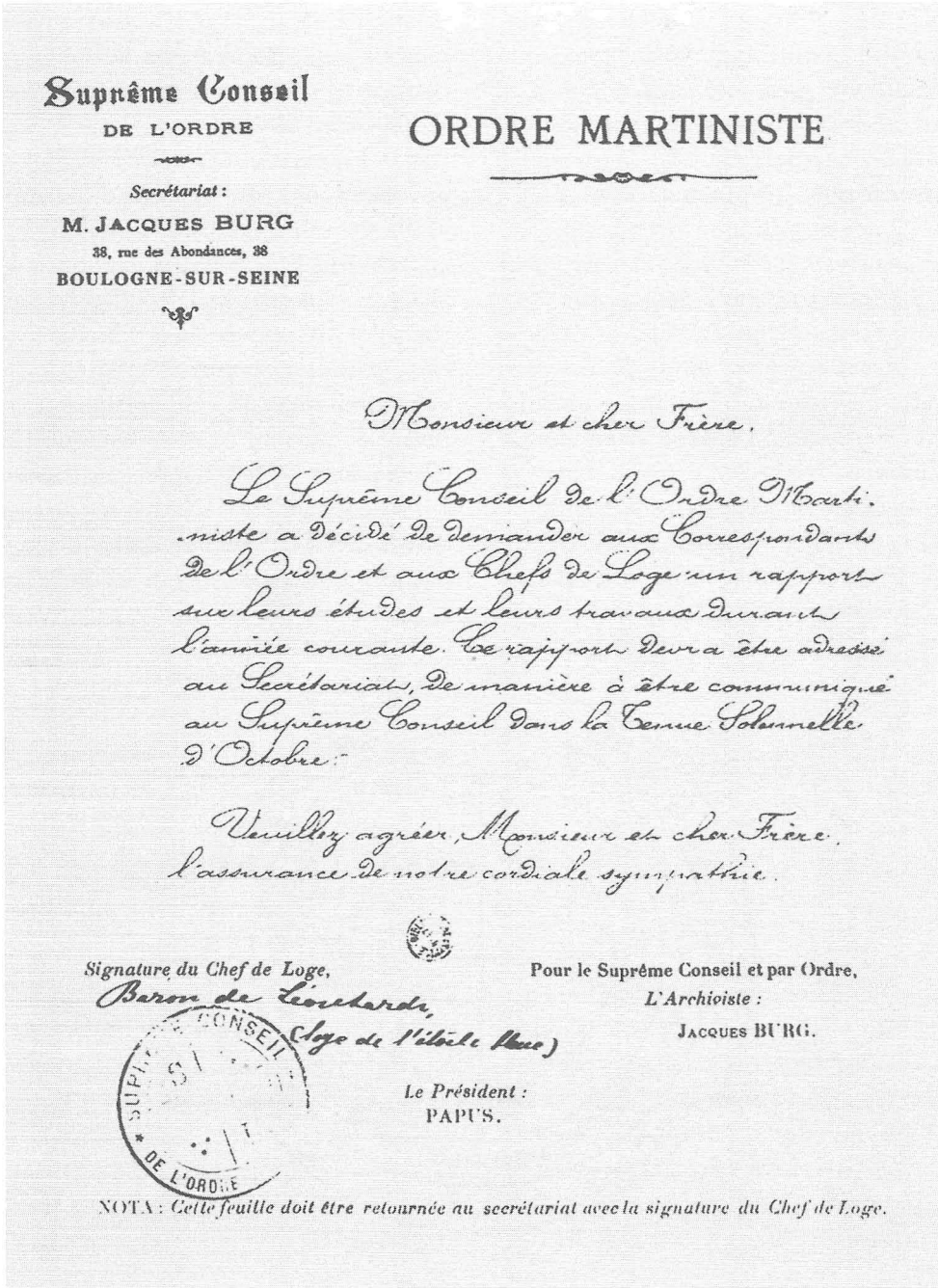

Suprême Conseil
DE L'ORDRE

Secrétariat :
M. JACQUES BURG
38, rue des Abondances, 38
BOULOGNE-SUR-SEINE

ORDRE MARTINISTE

Monsieur et cher Frère,

Le Suprême Conseil de l'Ordre Martiniste a décidé de demander aux Correspondants de l'Ordre et aux Chefs de Loge un rapport sur leurs études et leurs travaux durant l'année courante. Ce rapport devra être adressé au Secrétariat, de manière à être communiqué au Suprême Conseil dans la Tenue Solennelle d'Octobre.

Veuillez agréer, Monsieur et cher Frère, l'assurance de notre cordiale sympathie.

Signature du Chef de Loge,
Baron de Leonhardi,
(Loge de l'Idéale Rose)

Pour le Suprême Conseil et par Ordre,
L'Archiviste :
JACQUES BURG.

Le Président :
PAPUS.

SUPRÊME CONSEIL DE L'ORDRE

NOTA : *Cette feuille doit être retournée au secrétariat avec la signature du Chef de Loge.*

Dopis z pařížského ústředí martinistického řádu, adresovaný baronu Leonhardimu, žádající ho o podání zprávy o činnosti české martinistické lóže.

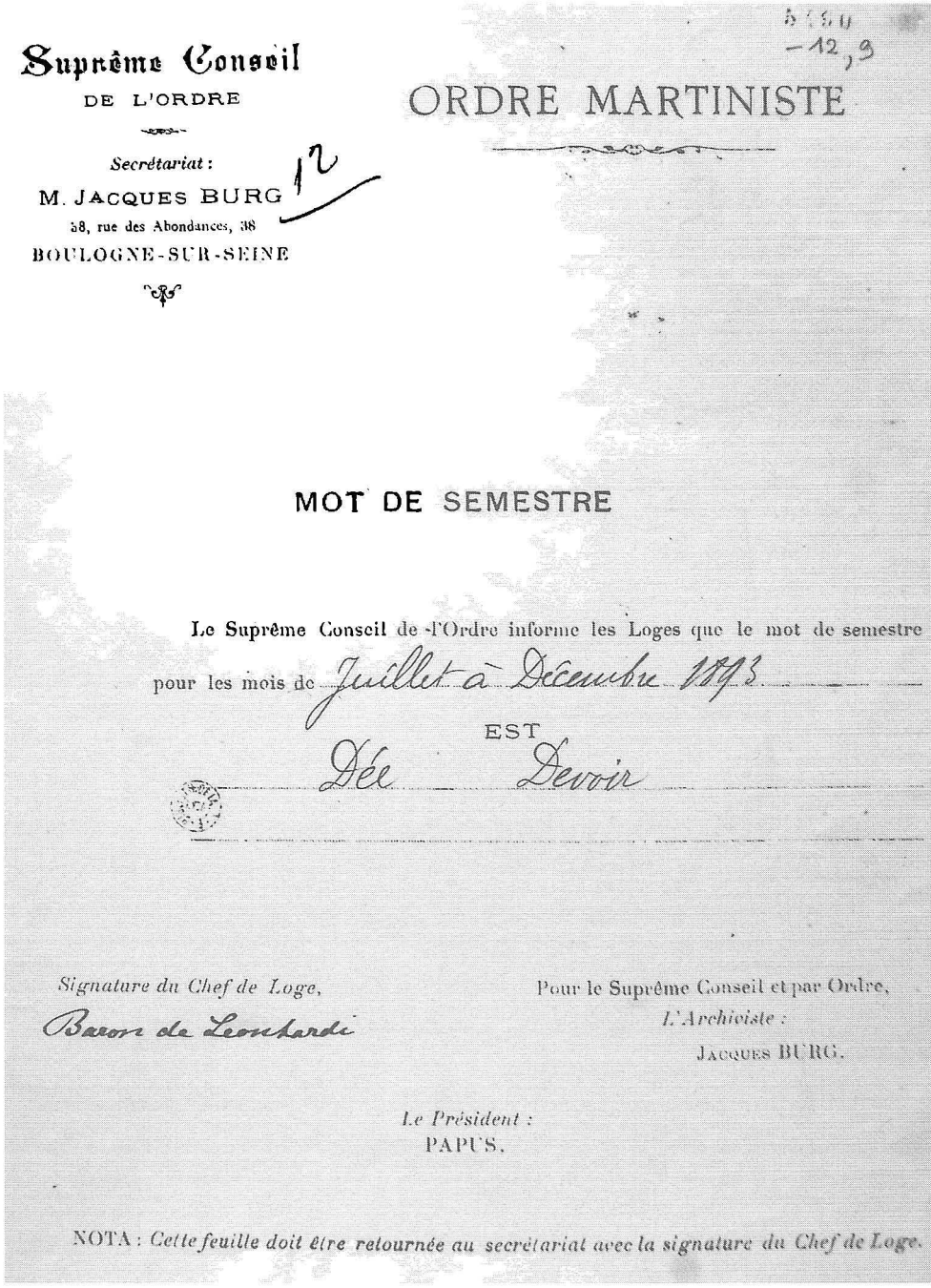

Suprême Conseil
DE L'ORDRE

Secrétariat :
M. JACQUES BURG
38, rue des Abondances, 38
BOULOGNE-SUR-SEINE

ORDRE MARTINISTE

MOT DE SEMESTRE

Le Suprême Conseil de l'Ordre informe les Loges que le mot de semestre pour les mois de Juillet à Décembre 1893

EST

Dée Devoir

Signature du Chef de Loge,
Baron de Leonhardi

Pour le Suprême Conseil et par Ordre,
L'Archiviste :
JACQUES BURG.

Le Président :
PAPUS.

NOTA : *Cette feuille doit être retournée au secrétariat avec la signature du Chef de Loge.*

Sdělení meditačního slova baronu Leonhardimu z ústředí martinistického řádu.

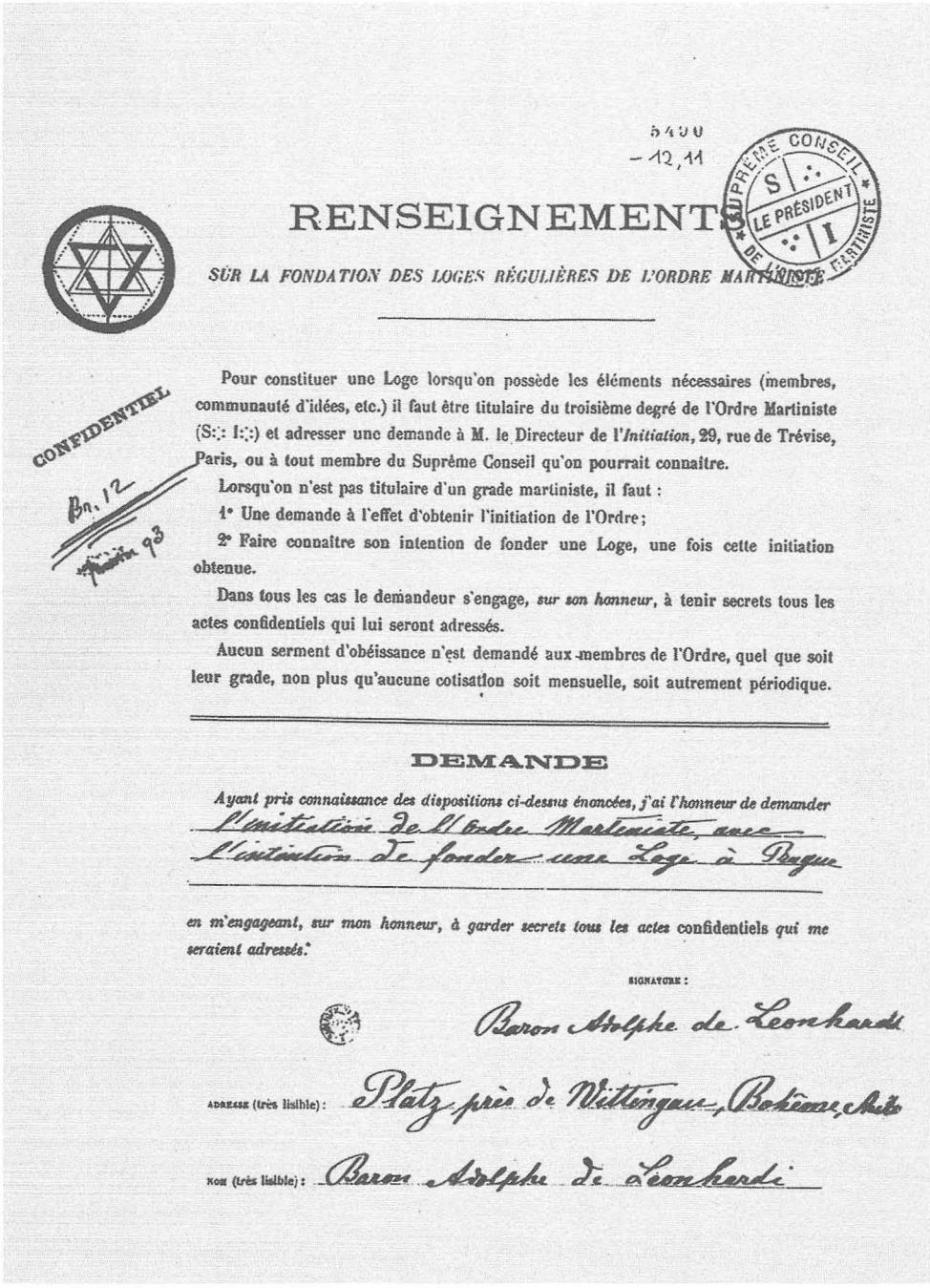

5400
– 12,11

SUPRÊME CONSEIL DE L'ORDRE MARTINISTE
S ∴ LE PRÉSIDENT ∴ I

RENSEIGNEMENTS

SUR LA FONDATION DES LOGES RÉGULIÈRES DE L'ORDRE MARTINISTE

CONFIDENTIEL

Pour constituer une Loge lorsqu'on possède les éléments nécessaires (membres, communauté d'idées, etc.) il faut être titulaire du troisième degré de l'Ordre Martiniste (S:: I::) et adresser une demande à M. le Directeur de l'*Initiation*, 29, rue de Trévise, Paris, ou à tout membre du Suprême Conseil qu'on pourrait connaître.

Lorsqu'on n'est pas titulaire d'un grade martiniste, il faut :

1° Une demande à l'effet d'obtenir l'initiation de l'Ordre ;

2° Faire connaître son intention de fonder une Loge, une fois cette initiation obtenue.

Dans tous les cas le demandeur s'engage, *sur son honneur*, à tenir secrets tous les actes confidentiels qui lui seront adressés.

Aucun serment d'obéissance n'est demandé aux membres de l'Ordre, quel que soit leur grade, non plus qu'aucune cotisation soit mensuelle, soit autrement périodique.

DEMANDE

Ayant pris connaissance des dispositions ci-dessus énoncées, j'ai l'honneur de demander l'initiation de l'Ordre Martiniste, avec l'intention de fonder une Loge à Prague

en m'engageant, sur mon honneur, à garder secrets tous les actes confidentiels *qui me seraient adressés.*

SIGNATURE : Baron Adolphe de Leonhardi

ADRESSE (très lisible) : Platz près de Wittingau, Bohême, Aut

NOM (très lisible) : Baron Adolphe de Leonhardi

Baron Leonhardi žádá na formuláři, kde jsou uvedeny podmínky pro zakládání martinistických lóží, o svolení k založení martinistické lóže v Praze.

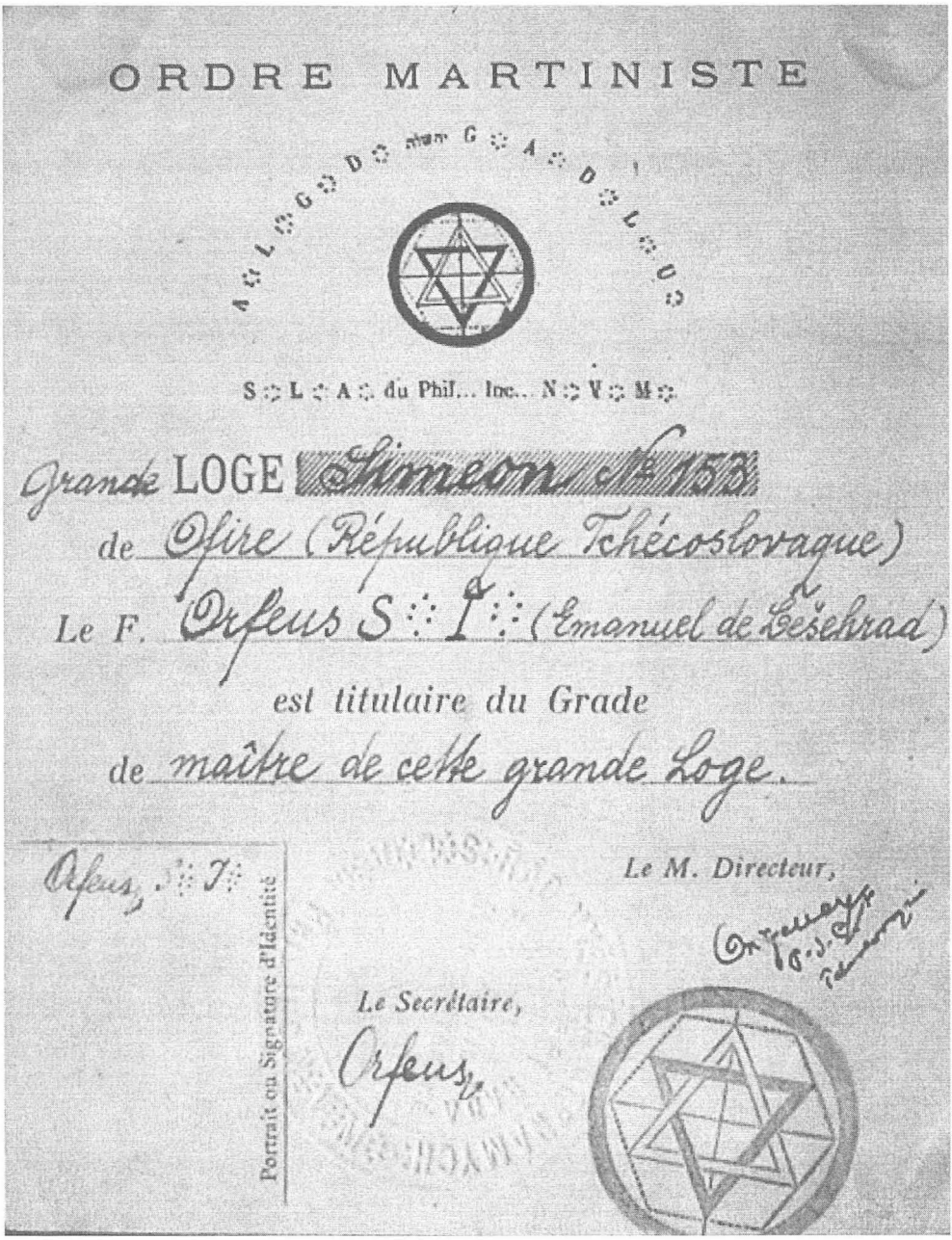
ORDRE MARTINISTE

A∴L∴G∴D∴G∴A∴D∴L∴O∴

S∴L∴A∴ du Phil... Inc... N∴V∴M∴

Grande LOGE Simeon N° 153

de Ofire (République Tchécoslovaque)

Le F. Orfeus S∴I∴ (Emanuel de Lešehrad)

est titulaire du Grade

de maître de cette grande Loge.

Orfeus, S∴I∴

Le M. Directeur,

Le Secrétaire,

Orfeus

Portrait ou Signature d'Identité

Charta vystavená Lešehradovi pařížským ústředím martinistického řádu (ustanoven Mistrem pražské velkolóže Simeon v Ofiru).

č 13.

Přihláška žadatele.

1. *Jméno a příjmení* Petr Kohout
2. *Den, měsíc, rok a místo narození* 14/IV 1900
3. *Stav – zaměstnání* [illegible]
4. *Zda svoboden, ženat, ovdovělý, provdána, vdova* ženat
5. *Jméno manžela (manželky)* [illegible]
6. *Zajímá-li se manžel (manželka) o pokrok vůbec a vyšší názor světový* ano
7. *Náboženské vyznání* [illegible]
8. *Věří vše, čemu učí jeho církev* [illegible]
9. *Jaké zásady sociální, metafysické a filosofické jsou mu (jí) známy* [illegible]
10. *Jaké směry duševních prací a nauk náboženských, či filosofických prozkoumal* [illegible]
11. *Věří-li ve Vyšší bytost* ano
12. *Co přivedlo ho ke vstupu do* [illegible]
13. *Kdo ho doporučil* [illegible]
14. *Zachová-li v tajnosti vše, co jako tajnost bude svěřeno* ano

V [illegible]

[illegible]

podpis [illegible]

[illegible]

Přihláška Petra Kohouta (Lasenica) do pražské martinistické lóže.

FÉLIX ACHILLE CAMMRA
DE LA CÁMARA
PRAGUE VI. 144. — TCHÉCOSLOVAQUIE.

V Praze, dne 10/21.

Vaše blahorodí,

račte přijmouti mé nejsrdečnější díky za Vaše krásné přání.

Dovoluji si tolikéž podotknouti, že moje práce na pozdvižení Velkého Pantheonu mému domu přinesla. Vdaleném létě r. 1923 Máj na Slovensku jsa, a Duch přání žádal jsem, aby mi dal k objasnění velkého Apisha, a tohoto pro zajímavé širší rozhovory, obšírnější dotýkám milostivého čtenáře, tuto na tento téma poukazuji.

20. t. mi. odjíždím do Francie a Španěl, kdež' v... a pobyl v městech pozdu Pantheonu, a tu dovoluji se na Vás obrátiti s velkou prosbou, zda by Váš zlé mínění mi dáti zaměstnání na některém z předních obchodních francouzských nebo Máj dějiště V. p. v Praze, čímž jistě moje touha v Francii pobývat.

Omlouvám prosím mnou činěné nestatek, a předem přijmouti prosím mnou hlubokého úctivě.

S dokonalé úcty
oddaný

Cammra de la Cámara

Cámarův dopis Otakaru Griesemu.

Svobodná Škola Věd Hermetických

Nejagilnější osobností českého hermetického hnutí se na začátku dvacátého století nepochybně stává přerovský rodák Otakar Griese. Sám se prakticky zabývá téměř všemi obory okultních věd, vede rozsáhlou korespondenci s francouzskými a německými okultisty, často zajíždí do Paříže, Drážďan, Berlína, Lipska a Vídně, kde je spolu se svou druhou manželkou Luisou, B. Janouškem, F. Šídlem (patrně zakladatelem martinistické lóže v Olomouci), R. Rašínem, F. Macounem a J. Zmatlíkem, nakladatelem z Prahy. Posléze se Griese koncentruje hlavně na francouzské martinisty a jejich vůdce Papuse, který dovršuje jeho zasvěcení. Griese zavádí na Moravě iluminátství, zakládá zde roku 1908 neognostickou společnost a zřejmě již v roce 1905 i martinistickou lóži v Přerově. Jeho lóžové jméno je Heliodorus. Avšak nejvíce ho přitahuje pařížská vysoká škola věd hermetických, odkud se šíří hermetismus především do celé Evropy a v jejímž lůně se hermetismus etabluje jako specifický druh okultního esoterismu. Dosud byly klasické hermetické nauky promíšeny s teosofií, různými esoterickými směry a dokonce i se spiritismem. A sám Griese, kterého zajímá téměř vše esoterní, se stále více profiluje jako hermetik: pěstuje magii a astrologii, hermetickou medicínu, spagyrii... je vzdělaný teoretik i poučený praktik, který celý svůj život zasvětil šíření hermetických nauk. Od roku 1905 začíná vydávat časopis *Isis* a studijní materiály, které mají být základem vzdělávacího centra, v němž by podle pařížského vzoru bylo vyučováno hermetickým vědám. Tyto materiály, vydané později v jednom svazku – druhý připravovaný už nevyšel –, obsahují překlady úvodních částí následujících klasických pramenů: Kiesewetter: *Dějiny magie*; Jollivet-Castelot: *Základy alchymie*; Papus: *Základy kabbaly*. Současně Griese začíná vydávat základní hermetické texty také knižně. Začíná Papusovými *Základy praktické magie*, pokračuje dvěma svazky Éliphase Léviho *Dogmatu a rituálu vysoké magie*, některé texty (*Kosmoskop, Astrologie, Mumiální hermetická léčba, Problém očarování* a další) píše sám (jeho *Novodobá astrologie* byla napsána a dospěla do stránkové korektury, ale nakonec nevyšla, stejně jako posledních několik vět jeho vydání *Sefer Jeciry* – komerčně založený nakladatel mu prostě s placením „nepočkal", ačkoli ho Griese kdysi, když ještě disponoval s dědictvím po matce, vytáhl z podnikatelského krachu – vděčnost nebývá obecnou vlastností). Jím vydávaná revue *Isis* se stává nejlepším hermetickým časopisem, který může soutěžit s jinými, i zahra-

ničními časopisy téže kategorie, vyznačuje se velkou ideovou tolerancí a je současně orgánem martinistického řádu v Čechách.

Nejprve Přerov, potom na čas Praha a posléze zase Přerov se stávají centry novodobého českého hermetismu. V prvním čísle prvního ročníku *Isidy* Griese formuluje v proslovu ke čtenářům své krédo a záměry. Avšak roku 1907, krátce potom, co obětavě začal své dílo, mu náhle zemřela jeho mladá žena Albína. (Byl právě v Paříži u Papuse, když jeho žena doma utrpěla úraz, který vedl k potratu a ten ke smrtelné sepsi.) Griese se vrací domů a jeho žena je už mrtvá. Toho roku také, aby se mohl plně věnovat šíření hermetických nauk, se i s rodinou stěhuje do Prahy. *„Isis vstupuje do života s nejkrásnějšími nadějemi,"* píše Griese ve zmíněném prvním čísle. *„Její program jest obsáhlý. Srovnávacím studiem starých i nových věd, bádáním ve všech soustavách náboženských a filosofických, analysou děl těch nejosvícenějších představitelů lidstva, pokusí se ona překlenouti propast mezi vědou a vírou, fysikou a metafysikou a objektivním studiem sil a zákonů okkultních, dosud též málo známých, bude hleděti v tomto ohledu poraziti předsudky moderní vědy. Nebude sledovati nijakých tendencí sektářských nebo politických, bude úplně neodvislým hlasatelem svobody smýšlení a průkopnicí Pravdy, Dobra a Krásna. Proto otevře pole každému přesvědčení, všem vážným snahám směřujícím k mravnímu povznesení člověka... Naše Isis nechce působiti k mysticisování exaktní vědy, nýbrž ke zvědečtění mystiky a zároveň chce dokázati, že moderní okkultismus není než rozšířenou transcendentální přírodní vědou, již lze právě tak zkoumati jako fysiku, chemii atd."*

Bylo to nepochybně ušlechtilé provolání, které se Griese snažil také uplatňovat v praxi, ale mělo jeden zásadní nedostatek, který už vytýkal historik francouzského hermetického hnutí V.-E. Michelet ve svých vzpomínkách na ně z r. 1937 mladým nadšencům pěstování hermetismu: pokoušeli se po vzoru své doby vysvětlovat okultní jevy vědeckými poznatky, a to je základní omyl, neboť hermetismus pracuje jinými metodami, má svůj specifický objekt studia, který určuje povahu metod a svůj symbolický jazyk; vykládat okultní jevy termíny fyziky, biologie a dalších přírodních věd je nepatřičné z hlediska rozdílných cílů, metod i jazyka. Griese musel ovšem ze svého náročného programu mnoho slevit. Především musel otisknout i takové věci, jako byl románek na pokračování o řádění satanistů, aby vyhověl vkusu průměrného čtenáře, neboť Isidu bylo také třeba prodávat. Ale otiskl také Deussenův náročný úvod do metafysiky v překladu mladého medika E. Benny. Původních prací bylo málo, většinou se překládalo z francouzské a německé literatury. Výběr byl informovaný stejně jako vybrané texty byly reprezentativní.

V *Isidě* se objevila i taková jména jako Anna Pammrová, přítelkyně básníka Otokara Březiny a svérázná myslitelka feministického ražení. Březina sám s časopisem nespolupracoval, ale *Isidu* čítával. Podle jeho životopisce O. Králíka (*Otokar Březina 1892–1907, logika jeho díla*, Praha 1948, s. 459 a jinde) měl Březina *„magický postoj ke sku-*

tečnosti" a *„nespočet je v Březinově poesii magických gest a situací"*. V Březinově četbě – uvádí dále Králík – najdeme *„vyznavače černé magie"*, Przybyszewského a Huysmanse, avšak větší vliv na Březinovy *„magické záliby"* měl J. Péladan, jako na zájemce o okultismus té doby vůbec. Nicméně v jednom dopise Pammrové Březina obdivuje Papuse! E. z Lešehradu (*Hledači mystických pramenů*, Praha 1934, s. 27) uvádí, že Březina byl od roku 1921 členem Stříbrného kruhu.

Griesem v Přerově založená Svobodná škola věd hermetických byla reprezentována ediční družinou, která připravovala překlady a vydávání učebních textů ze všech oborů hermetismu. Nejprve byly tyto texty vydávány hektograficky v rozsahu asi padesáti stran. Později některé z nich vyšly tiskem, většinou jen jejich úvodní části. Financování převzal plně Griese. Ediční družinu tvořily tyto osoby:

O. Griese, redaktor v Přerově. F. Grgac, učitel vojenské školy v Praze. E. Hauner, spisovatel v Praze. MUDr. J. Hoffner, lékař v Kvasicích. JUC. B. Janoušek, kandidát notářství v Praze. MUDr. K. Kaš, lékař v Dobrušce. F. Šídlo, odborný učitel v Holešově. Th. Krauss, spisovatel v Řezně.

Když Griese přesídlil na čas do Prahy, zůstali Hauner, Janoušek, Šídlo, Krauss a přibyli další (jeho přítel K. Tuček, B. Blažková, A. Pammrová, G. Náchodská, MUC. E. Benna).

Ve svobodné škole věd hermetických vyšly následující knižní publikace:

1. Encausse G.: *Praktická magie* (přel. M. Maixner), Přerov 1907.
2. G. M.: *Životní elixír* (překlad P. M.), Přerov 1906.
3. Patanjali: *Systém Radža-jogy* (bez údajů).
4. Braun P.: *Praktická metafysika* (bez údajů).
5. Randolph P. B.: *Tajemství eulidských mystérií* (bez údajů).
6. Randolph P. B.: *Ansairetická mystéri* (bez údajů).
7. Lévi E.: *Dogma vysoké magie, Přerov 1913, Rituál vysoké magie*, Přerov 1919; 2. vyd. v jednom svazku v Přerově 1920 (překlad B. Janoušek).
8. Agrippa z Nettesheimu C.: *Okultní filosofie neboli magie, kniha I.*, Přerov 1913 (přel. O. Griese); 2. vyd. rozšířené asi o polovinu druhé knihy vyšlo bez údajů.
9. Hašnu Hara: *Praktická joga* (překlad A. Janáček), Přerov 1920.
10. Griese O.: *Mumiální hermetická léčba*, Praha 1908.
11. Griese O.: *Problém očarování*, Praha bez vročení.
12. Aia Aziz: *Principy kosmické filosofie*, Praha 1907.
13. Hermes: *Tajemství indické jógy*, sv. I.-II., Praha 1908.
14. Griese O.: *Astrologie*, Přerov 1911.
15. *Světlo Egypta: hermetické listy učebné* (přel. K. Tuček), Přerov 1919 (autor neuveden, je jím však Burgoyne).
16. Subhadra Bhikšu: *Nauka vyvoleného, buddhistický katechismus* (přel. J. Dlouhý), Přerov 1919.
17. Sédir P.: *Povinnost duchovního člověka* (přel. E. Hauner), Sankaračarya: *Palladium moudrosti* (přel. F. Šídlo), Karel z Eckhartshausenů: *Vykoupení* (přel. E. Hauner), Přerov 1919 (vše v jednom svazku).

18. Bourgeat J. G.: *Tarot* (přel. A. Nedbal), Přerov 1920.
19. Sédir P.: *Magická zrcadla* (přel. O. Griese), Přerov 1921.
20. Griese O.: *Význam a užití kosmoskopu v okultní praxi,* Přerov 1920.
21. Mavéric J.: *Hermetické lékařství rostlinné* (přel. O. Griese, B. Blažková a K.Vlach), Přerov 1921.
22. Guaita S. de: *Klíč k černé magii, část I.* (přel. B. Janoušek), Přerov 1922 (dílo vyšlo nedokončené).
23. Griese O.: *Sefer Jecira: kabbalistická studie, část I.* (spolu s hebrejským originálem a překladem knihy Sefer Jecira), Přerov 1921 (vyšlo nedokončeno – Griese překládal z něm. textu E. Bischoffa, nikoli z hebrejštiny).

Grieseho *Novodobá astrologie*, dílo několikrát anoncované, které bylo rozšířeným vydáním jeho Astrologie, bylo již v tisku, ale nevyšlo. Kromě uvedených publikací vydal Griese barevný kosmoskop z tvrdého papíru, sloužící k analýze horoskopických korespondencí, inzeroval sestavování magických zrcadel, obstarávání zahraniční literatury a další služby zájemcům o hermetismus. Činil to nepochybně z důvodů finanční tísně, protože na vydávání knih doplácel, ale chtěl, aby přispívaly k šíření hermetismu. Činnost Svobodné školy věd hermetických byla definitivně přerušena v roce 1924, kdy vyšlo poslední číslo *Isidy*. Zastavení činnosti bylo způsobeno tím, že se Griese vydal ze všech finančních prostředků, které měl k dispozici, a zadlužil se u tiskárny tak, že mu další vydávání knih i časopisu bylo odmítnuto. Svědčí to o tom, že Griese na své činnosti nevydělával, naopak soustavně finančně ztrácel. Avšak šíření „ušlechtilých idejí okkultických", jak říkával, mu bylo důležitější než peněžní zisk. Griese ve své ediční činnosti utratil celé jmění, vydatně podporován svou matkou, a ještě se zadlužil tak, že musel své dluhy splácet až do konce svého života. Po jeho smrti v roce 1932 byl zbytek dluhu splacen prodejem jeho knihovny, nejprve Národnímu muzeu v Praze, ale v jeho depozitáři zůstala jen část této knihovny.

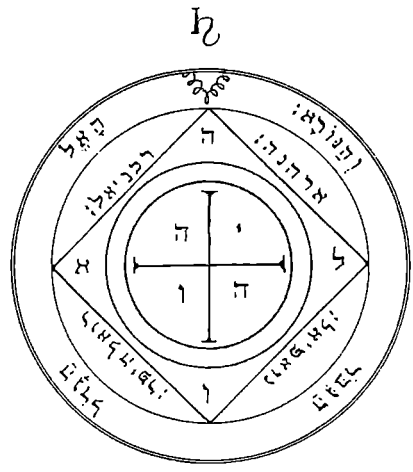

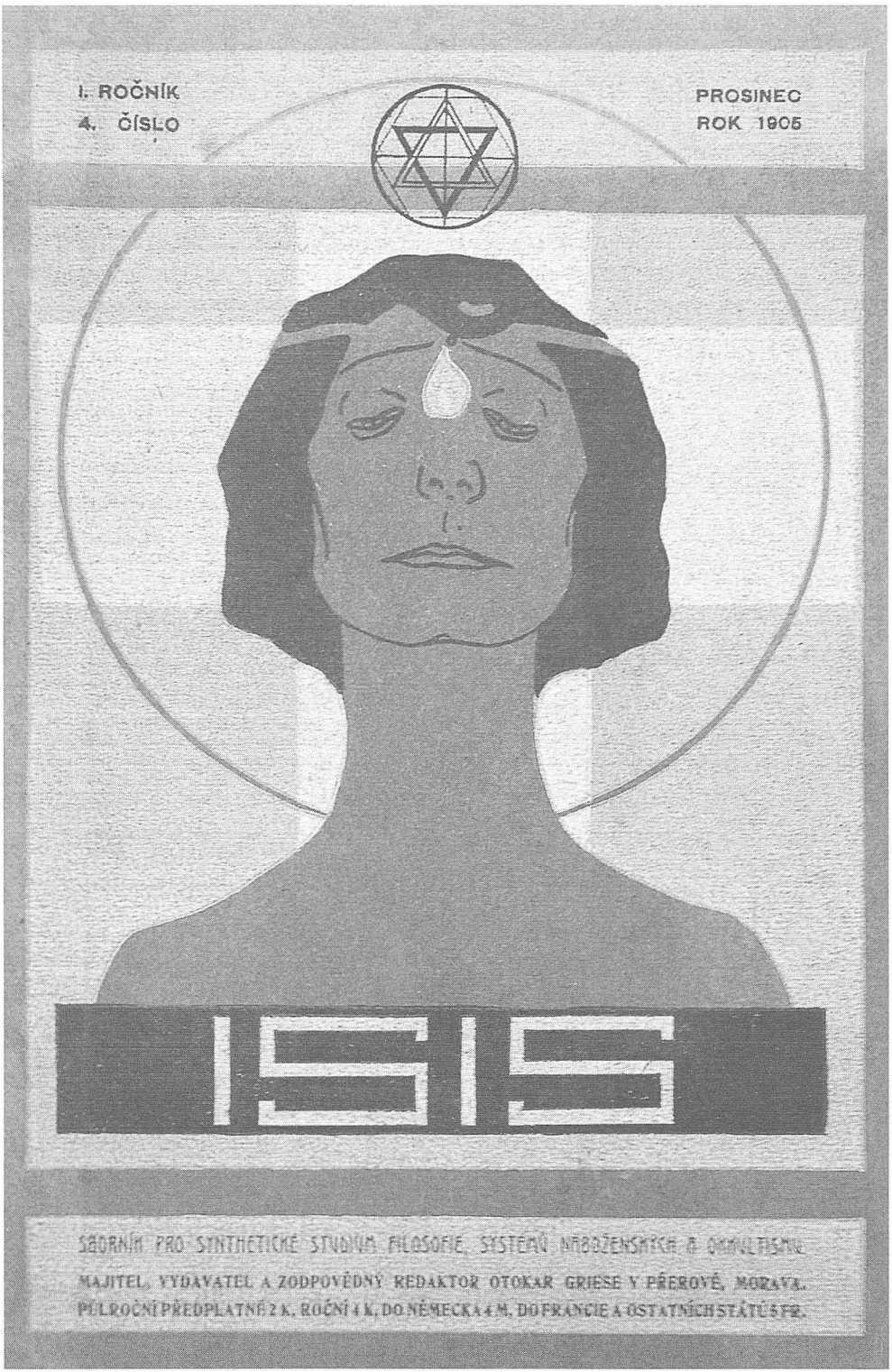
I. ROČNÍK
4. ČÍSLO
PROSINEC
ROK 1905
ISIS
SBORNÍK PRO SYNTHETICKÉ STUDIUM FILOSOFIE, SYSTÉMŮ NÁBOŽENSKÝCH A OKULTISMU.
MAJITEL, VYDAVATEL A ZODPOVĚDNÝ REDAKTOR OTOKAR GRIESE V PŘEROVĚ, MORAVA.
PŮLROČNÍ PŘEDPLATNÉ 2 K, ROČNÍ 4 K, DO NĚMECKA 4 M, DO FRANCIE A OSTATNÍCH STÁTŮ 5 FR.

Isis je dnes nejlevnějším okultistickým listem českým.

Naše práce je velmi obtížnou, uvážíme-li, jaké **hory starých předsudků a zakořeněných dogmat** na každém kroku jest nám překonávati nejen v cizích táborech, ale i ve vlastních řadách. **Pravda bývá hořkou a lidé neradi ji slyší a zamilovaných vidin a bůžků člověk odjakživa nerad se zříkal,** i když pravda mohutnými údery naň dorážela. Toho všeho jsme sobě plně vědomi a proto je třeba, má-li býti naše

opravdově míněná práce účinnou,

abychom shromáždili kolem sebe — když už pro pravdu riskujeme popularnost, oblibu a přízeň některých kruhů ideově nám blízkých — **jedince samostatně myslící, nestranné, nepodjaté, po pravdě a poznání toužící a především poctivé.** Podej nám proto pomocnou ruku **i Ty, nejchudší z nejchudších,** který nemůžeš přispěti ani haléřem, který však můžeš podepříti rozvoj našeho díla **přátelskou a láskyplnou myšlenkou, dobrou vůlí a snahou po lepším a vyšším.** Mnohdy bývají ty nejsubtilnější síly právě těmi nejmocnějšími hybly v dění světovém.

K našemu společnému cíli, poznání pravdy a všem z něho plynoucím důsledkům, **vedou cesty rozličné** a jde jen o to, aby byly **poctivé,** neboť jenom poctivost může omluviti event. omyly. Hlavní cestou je **pravá věda, jež spojena s pravým náboženstvím osvíceného lidského ducha, prostého jakýchkoli dogmat a směřujícího jen k nejvyššímu mravnímu ideálu,** přivádí k

Přátelům spiritualistického hnutí.

Srovnáváme-li na jedné straně rozsah spiritualistického hnutí, na druhé pak hodnotu literární spiritualistické renaissance u jednotlivých národů, shledáváme, že vysoce vzdělaný a kulturně ze slovanských národů nejvyspělejší národ český stojí v ohledu tom téměř na místě posledním a to vzdor tomu, že čítá spiritualistů různých směrů do tisíců. Psáti o hnutí spiritualistickém v zemi, kde jeho přívrženci nedovedli udržeti ani jednoho vážného listu trvale, kde vydavatelé museli zápasiti napořád přímo s hroznými obtížemi finančními, vlastně ani nelze Co činí v našich zemích dojem jakéhosi spiritualistického hnutí, není než zrůdou velkých myšlenek hrstky někdejších českých nadšenců, jimž vypadly po krátkém čase otěže vedení z rukou a kteří nedovedli po té více zabrániti, aby se jich neuchopili lidé nepovolaní, zfanatisovaní nezdravým náboženským cítěním a v okkultismu nedostatečně vyškolení. A právě oni stali se hrobaři vážných spiritualistických snah! Právě oni přivedli český spiritualism na dogmatářské scestí!

Příčinu této smutné skutečnosti dlužno hledati jednak v neznalosti základních prvků vědeckého bádání na poli okkultismu, jednak v nedostatečných a namnoze velmi problematických vědomostech okkultních. Vědecký okkultism nelze studovati z nahodile volených děl, podávajících mnohdy jen nepatrné zlomky té které okkultní doktriny. K vážnému studiu jest zapotřebí co možná úplného a hlavně soustavně zpracovaného materiálu studijního, a to jak po stránce historické, tak i s hlediska theorie a praxe. A takového soustavně zpracovaného materiálu učebného postrádají v mnohém ohledu i literatury cizí, natož naše chudičká okkultická literatura česká. Přece však cizina ve směru tom jest daleko před námi, majíc kromě obsáhlé a celkem dobré literatury okkultické ještě zvláštní hermetická učiliště (Francie, Amerika, Indie). Na školách těch přednášejí učitelé nauky okkultní po způsobu vysokoškolském.

U nás nemáme bohužel ani hojné literatury ani hermetických škol, a přece bylo by obého u nás tak zapotřebí. A to nejen proto, že by se interessentům poskytla dobrá a obsáhlá látka studijní, nýbrž český okkultism vydobyl by sobě respektu i obliby také u odpůrců, když by tito seznali, že vědecký okkultism není šarlatánstvím, jak nezasvěcenci z nevědomosti říkají, nýbrž právě tak jednou z odnoží přírodní vědy, jako jiné obory exaktně vědecké.

A jedině proto, aby se již jednou nedostatku řádného vědeckého vyškolení v okkultismu v našich zemích odpomohlo, rozhodli se někteří čelnější naši pracovníci založiti

Svobodnou Školu Věd Hermetických

knihovnu to systematicky, přehledně a při tom co možná obsáhle zpracovaných přednášek z jednotlivých oborů okkultní vědy.

Založení Svobodné Školy Věd Hermetických vyplynulo z nejpalčivější potřeby podati české obci spiritualistické dobrý okkultický materiál učebný. Naše hermetická škola objevuje se v době, kdy půda k zasetí obrodného semene jest již připravena, kdy v zemích koruny České nauky okkultní nejsou již tak neznámy. Půda obdělávána hluboce, ale — krvavě! Vzpomeňme jenom někdejších našich dobrých časopisů, nyní již neexistujících, vzpomeňme jejich obětavých vydavatelů, kteří poslední haléř vydali, aby listy udrželi — ovšem marně, a to jenom vinou veliké většiny lehkomyslných, neplatících odběratelů — a divné pocity sevrou srdce. Toho všeho jsme sobě plně vědomi, přece však vstupujeme milerádi do prvních řad bojovníků za zdravý a vyšší názor světový, nelekáme se obtíží, pevně doufajíce, že nám přátelé porozumí a podají pomocnou ruku. Dokažte jednou, bratří, že jste opravdovými stoupenci našich snah

Universalia

První světová válka s sebou přinesla, jako každá válka, krizi stávajících hodnot a příklon k iracionálnímu. Uměle je vyvolávána značná averze vůči katolické církvi, kterou opouští na půl milionu věřících. Hrstka kněží z ní zběhlých zakládá, z podnětu z nejvyšších míst, církev československou. Cestu k národu si razí ateistická Volná myšlenka, vzkvétá „rudá kultura" a marxismus, intelektuálové jsou okouzleni bolševickou revolucí a liberalismem, což je stejně stupidní jako spojování pokroku s marxismem a s „osvobozením sexu". Ale šíří se i vliv teosofie a volá se po „světle z Východu". Tyto všelijak se prolínající a protínající směry v duchovním životě člověka svědčí o zmatcích, které v této oblasti nastaly. Nastává také období pro rozkvět okultismu. V Praze vznikají nová centra spiritistického hnutí a stará (Ostrava-Radvanice, Nová Paka) zintenzivňují svou činnost. Jsou zakládány nové okultistické spolky a časopisy. V polovině dvacátých let zaniká sice časopis *Stopy duše*, který redigoval O. Eliáš, ale totéž nakladatelství, Zmatlík a Palička, začne vydávat *Okkultní a spiritualistickou revui* (1921–1924). Vzniká řada nových spolků zaměřených na studium okultismu a parapsychologie, mezi jinými to jsou: roku 1920 Společnost pro mystická studia (J. Bedrníček); v roce 1922 Společnost pro objektivní a experimentální okultismus (E. Knopp); Alchymistická společnost československá za přímé podpory Société Alchimique de France se ustavuje v roce 1925 v Plzni (V. Žikeš); k mystice má blízko „bratrství" Světlo, vznikající roku 1929 (F. Hájek-Hvězdínský), k níž přísluší i známý pražský popularizátor mystiky Josef Štětka; v květnu 1930 vzniká také, opět v Praze, Společnost pro studium okkultních nauk (V. Seifert); na jaře 1932 vzniká v Praze Společnost pro psychická studia, kterou vedou parapsychologové ing. V. Mikuška a dr. K. Vojáček, ale ve výboru, který vznikl v říjnu téhož roku, jsou i staří hermetikové E. Hauner a M. Maixner; roku 1935, opět v Praze, vzniká Duševědná společnost (J. R. Adamíra) a bylo by možno uvádět i další, již dříve uvedené. Nejvýznamnější však je Volné sdružení pracovníků okkultních, které je založeno na začátku dvacátých let a které se zaměřuje především na studium hermetických věd. Vede je zpočátku mladý Petr Kohout-Lasenic a po jeho odjezdu do Francie ing. Karel Mach, který však později rovněž odjíždí do zahraničí. V rámci styků mezi členy tohoto sdružení se začátkem dvacátých let ustavuje nový spolek, který pak sehraje rozhodující roli ve vývoji českého hermetismu, jenž jeho činností také vyvrcholí. Je to nejprve malá hrstka

zájemců o hermetismus, povahy soukromého studijního kroužku, který se pak na den sv. Jana Křtitele, 24. června 1927, ustavuje jako volné sdružení nazvané Universalia.

Ustavující schůze se koná v hotelu V sadech v Praze-Bubenči. Prvním předsedou je zvolen J. Š. Kmínek, ale brzy ho vystřídal agilní J. Řebík. Prvními universalisty jsou, kromě P. Kohouta-Lasenica a J. Kefera, student Jiří Grubner, Oldřich Eliáš, prof. Miroslav Kruml z Mladé Boleslavi (později pod pseudonymem Mirko Boleslavský vydá velkou učebnici astrologie), kabbalista prof. Julius Nestler (překladatel Papusovy kabbaly, pražský Němec z Prahy-Strašnic), akademický malíř Bohumil Hradečný, který se před devíti lety vrátil z Vídně a který se zabývá mystickou alchymií, dalšími členy jsou akademický malíř B. Adámek, Vojtěch Ježek z Třeboně a další. Prvními vůdčími osobnostmi sdružení se stali Jan Bohuslav Řebík, tehdy již notář z Lišova u Českých Budějovic, a Josef Štěpán Kmínek z Prahy. Dne 4. května 1930 se pak Universalia ustavuje jako úřady uznaná společnost vyvíjející veřejnou činnost. Od ledna 1933 začíná vydávat „organizační věstník Universalie, společnosti českých hermetiků", který je nazýván *Herold*, v jehož prvním čísle publikuje provolání o svém programu činnosti a své ideologii, které jsem tu již uvedl. Od roku 1934 pak vydává časopis *Logos*, revui pro esoterní chápání života a kultury.

Také počáteční činnost Universalie, která je už označena jako „společnost českých hermetiků", je poznamenána osobními spory, které souvisí s typicky českým bojem o funkce. Prvním předsedou veřejně činné Universalie se stává Jan Řebík, organizačním tajemníkem prof. C. J. Novák. Brzy se však ústředními postavami společnosti stávají J. Kefer a P. Kohout-Lasenic, první pracuje v Praze, druhý je v Paříži, kde prosazuje ideu universalismu a kde také zakládá roku 1932 filiální centrum, Universalia – Loge de France, které za Lasenicovy nepřítomnosti vede v Paříži usedlý Polák, majitel filmového ateliéru W. Klimowicz. Lóže pořádá přednášky, exkurze do egyptologických sbírek pařížského Louvru za vedení Lasenica, studijní výpravu do Egypta a další pozoruhodné akce. Kefer a Lasenic jsou ve stálém písemném spojení, neboť mezinárodní výbor Universalie připravuje velkolepý podnik. Chystá se vydávat obrovskou Encyklopedii okkultismu, filosofie a mythologie v lístkovém formátu rozměru osmerky, aby hesla mohla být časem doplňována. S vydáváním se započalo koncem prosince 1932 a nepravidelně se v něm pokračovalo až do roku 1940. Celkem vyšlo 58 sešitů nestejného rozsahu, tj. zhruba asi pětina původně plánovaného rozsahu. Toto dílo se stalo jedinečnou publikací světového významu a úrovně. Předsedou mezinárodního redakčního sdružení této encyklopedie byl tehdy již jednoznačně pod svým pseudonymem vystupující Pierre de Lasenic. Z českých členů redakční rady lze uvést následující: PhDr. Karel Galla (pozdější profesor sociologie na Karlově univerzitě); prof. Jiřina Karasová z Prahy; ing. František Kašpárek, pokladník České průmyslové banky

v Praze; PhDr. Jan Kefer, knihovník knihovny Národního muzea v Praze; Josef Štěpán Kmínek, předseda pražské Universalie; PhMg. Karel Křížek, lékárník na Kladně; Jaroslav Novák, studující Filosofické fakulty UK v Praze; MUDr. Jan Šimsa, lékař v Praze; Rudolf Adámek, akademický malíř v Praze; Karel Weinfurter, spisovatel v Praze. Posledně jmenovaný však brzy odstoupil, protože redakce nemohla splnit jeho požadavky na honorář za vypracovaná hesla. Ta vypracovávali zejména Kefer a Lasenic. Činnost Universalie se naplno rozjela v roce 1932, v roce Grieseova úmrtí. Vedoucím duchem společnosti byl již tehdy Jan Kefer, který, jak o tom svědčí dopis v příloze, počítal s Griesem, nestorem českých hermetiků, ale Grieseho smrt přišla nečekaně. Stejně tak se neuskutečnila spolupráce, kterou přislíbil již dříve Gustav Meyrink, žijící v Německu. Kromě činnosti organizační (získávání členů, zakládání regionálních poboček a sekcí, později také vybudování laboratoře a další) se vedení Universalie, které bylo prakticky v rukou tajemníka Jana Kefera, věnovalo zejména přednáškové a ediční činnosti. Kefer chtěl v Praze vybudovat skutečné centrum hermetického hnutí. Ediční činnost byla rozdělena do následujících kategorií produkce:

A. Díla klasická:

- Paracelsus: *Filosofie okultní,* 1932.
- Paracelsus: *Základy magie (Archidoxa magica),* 1933.
- Agrippa z Nettesheimu J. C.: *Okkultní filosofie, kniha I.,*1934*; kniha II.,* 1935.
- Lévi Éliphas: *Dějiny magie, část I.,* 1934.
- Lévi Éliphas: *Věda duchů,* 1936.
- Lévi Éliphas: *Kniha zasvěcení,* 1936.
- Guaita S. de: *Klíč k černé magii, díl II.*, 1936 (závěrečné kapitoly díla nevydané O. Griesem).
- Lévi Éliphas: *Klíč k velkým tajemstvím*, 1937.
- Krišnamurti: *Vítězství života,* 1937.
- Bardo Thedol *(Tibetská kniha mrtvých)*, 1938.

B. Díla dokumentární:

- *Černý drak, aneb tajné síly člověkem ovládnuté*, 1932.
- *Claviculae Salamonis (Klíčky Šalamounovy),* 1934.

C. Díla moderních autorů:

malý formát:

- Kmínek J. Š.: *Universalismus jako náboženství,* bez vroč.
- Kmínek J. Š.: *Cesta lásky křesťanství,* 1933.
- Lasenic P. de: *Universalismus,* 1933.
- Lasenic P. de: *Sexuální magie,* 1933 (a další dvě po konfiskaci opravená vydání).
- Lasenic P. de: *Hermes Trismegistos a jeho zasvěcení,* 1936.
- Kmínek J. Š.: *Cesta práce (universalismus),* 1934.
- Kefer J.: *Theurgie*, 1935.
- Holý V.: *Uskutečnění Boha,* 1938.

velký formát:

- Eliáš O.: *Úvod do magie,* 1935.
- Lasenic P. de: *Egyptské hieroglyfy a jejich filosofie,* 1935 (a další vydání).

- Lasenic P. de: *Alchymie, její teorie a prakse*, 1936.
- J. Kefer: *Praktická astrologie*, 1939.

Jako prémiové tisky:
- *Poklad alchymistů... Paracelsa Velikého*, 1936.
- *Alchymický traktát středověký zvaný Hermova tajemství*, 1939.

D. Periodika:
- *Encyklopedie okkultismu, filosofie a mythologie*, 1932–1940 (celkem 58 sešitů nestejného rozsahu).
- *Spektrum* (Knihovna klasických i moderních děl z oboru okultismu a filosofie vydávaná v sešitech).
- Agrippa z Nettesheimu: *Okkultní filosofie, díl II.*, 1935–1937 (7 sešitů čís. 1–10).
- Lévi Éliphas: *Dějiny magie, díl II.*, 1936–1938 (3 sešity, čís. 1-3).
- *Logos: revue pro esoterní chápání života a kultury;* 1934–1940, roč. I.-VII. (z posledního, VII. ročníku vyšla jen 3 čísla, poslední jako dvojčíslo, takže jen čís. 1-4).
- Kefer J.: *Praktická astrologie, 1939* (nejprve vyšla ve 3 svazcích, potom znovu v jednom svazku).
- Kefer J.: *Syntetická magie, 1935 až 1940* nepravidelně (vyšlo 23 sešitů různého rozsahu, čís. 1–30, celkem 488 str.).
- Kefer J.: *Astrologická diagnostika, díl I.*, 1940 (vyšel jen 1 sešit).
- Kefer J.: *Encyklopedie zapomenutého vědění*, sv. I., 1940 (vyšel jen 1 sešit).
- Görres J. von: *Křesťanská mystika, díl I.*, 1936 (vyšel jen 1 sešit).

E. Knihovna tajných lóžových iniciací:
- Kerning J. B.: *Listy o královském umění* (překlad a doslov P. de Lasenic), 1937.
- Lasenic P. de: *Hermetická iniciace Universalismu na základě systému rhodostaurotického*, 1937.
- Kefer J.: *Theurgie magické evokace*, 1937.
- Kabelák F.: *Kabbalistické zasvěcení*, 1938 (jen do str. 92, nedokončeno).
- Ragon: *Okkultní zednářství*, sv. I.-II., 1938.

F. Knihovna Eulis
(rotaprintovaná vydání, text byl svázán v modrých či rudohnědých deskách). Svazky vycházely v letech 1939–1941.

- Ragon: *Smysl antických mystérií*, I.
- Ragon: *Smysl antických mystérií*, II.
- *Enchiridion Leonis Papae.*
- Lenain: *Věda kabbalistická.*
- Faust J.: *Magia innaturalis.*
- Kabelák F.: *Kabbalistické zasvěcení*, II.
- Kabelák F.: *Kabbalistické zasvěcení*, III.
- Kabelák F.: *Kabbalistické zasvěcení*, IV.
- Kabelák F: *Magia nigrae.*
- Kabelák F.: *Praktická spagyrie.*
- Kabelák F.: *Herbarium spirituale siderum*, I-III.
- Arbatel: *De magia veterum.*
- Abano P. von: *Heptameron aneb Základy magie.*
- Kabelák F.: *Charaktery a pantakly luny* (vyšlo jen 10 výtisků).
- Paracelsus: *Filosofie okultní*, 1932.
- Paracelsus: *Základy magie (Archidoxa magica)*, 1933.

- Agrippa z Nettesheimu J. C.: *Okkultní filosofie, kniha I.*, 1934; *kniha II.*, 1935.
- Lévi Éliphas: *Dějiny magie, část I.*, 1934.
- Lévi Éliphas: *Věda duchů*, 1936.
- Lévi Éliphas: *Kniha zasvěcení*, 1936.
- Guaita S. de: *Klíč k černé magii, díl II.*, 1936 (závěrečné kapitoly díla nevydané O. Griesem).
- Lévi Éliphas: *Klíč k velkým tajemstvím*, 1937.
- Krišnamurti: *Vítězství života*, 1937.
- Bardo Thedol *(Tibetská kniha mrtvých)*, 1938.
- Kabelák F.: *Kniha velikého Šemu* (vyšlo jen 10 výtisků).

(Připravované svazky Lögell: *Alchymická iniciace* a Khunrath J.: *Chrám věčné moudrosti* již nevyšly.)

V knihovně Eulis vycházely „přísně soukromé tisky", jejichž získání bylo podmíněno reverzem, ale jen formálně, ve skutečnosti byly později prodávány volně.

Výše uvedené ediční činnosti předcházelo vydávání hektografovaných učebních textů, které byly distribuovány jen mezi zakládající členy Universalie. Celkem bylo vydáno následujících 22 svazků:

– *Tarot.* – *Klíčky Šalamounovy.* – *Mysterium stupně I.* – *Mysterium stupně II.* – *Mysterium stupně III.* – *Magické signatury.* – *Cesta lásky.* – *Cesta pravdy.* – *Kurs alchymie.* – *Kurs magie.* – *Kurs theurgie.* – *Kurs spagyrické léčby.* – *Kurs léčby mumiální.* – *Brevíř okkultistův.* – *Receptář stupně I.* – *Receptář stupně II.* – *Receptář stupně III.* – *Rituály tajných společností.* – *Magie grimoárů.* – Randolph: *Magie sexuální.* – Lévi: *Dějiny magie.* – *Tajemství Alberta Velikého.*

Další důležitou činností Universalie byly přednášky v rámci Svobodné školy věd hermetických (pokračování Grieseovy školy). První se konaly v místnostech novinářského klubu v Pařížské ulici, potom v kavárně Louvre na Národní třídě a od června 1938 ve velkém sále kavárny Zlatá husa na Václavském náměstí. Nejvíce přednášel Kefer, který často za ostatní přednášející zaskakoval. V roce 1937, kdy činnost Universalie vrcholila, byl program přednášek následující:
– 6. ledna: *Slovanská mystika* (dr. A. Smíchovský). – 13. ledna: *Metody psychometrie* (F. Kabelák). – 20. ledna: *Astrologie a lékařství* (E. Hejna). – 3. února: *Arijská mystika* (V. Lexa). – 10. února: *Theosofie a Krišnamurti* (V. Holý). – 17. února: *Okkultismus u J. de Maistre* (dr. A. Smíchovský). – 24. února: *Mediumita* (dr. J. Šimsa). – 3. března: *Kabbalistická theurgie* (F. Kabelák). – 10. března: *Idea svobodného zednářství* (S. Novák). – 17. března: *Moderní magie* (dr. J. Kefer). – 24. března: *Úvod do parapsychologie* (dr. J. Šimsa). – 31. března: *Tajné společnosti* (dr. A. Smíchovský). – 7. dubna: *Mystická kontemplace* (dr. J. Kefer). – 14. dubna: *Koncentrační metody* (F. Kabelák). – 21. dubna: *Chemie a alchymie* (E. Hejna). – 28. dubna: *Psychologie lóžového okultismu* (dr. A. Smíchovský). – 5. května: *Okultismus a nervosy* (dr. J. Šimsa). – 12. května: *Alchymie u Číňanů* (dr. J. Kefer). – 19. května: *Magické čtverce* (S. No-

vák). – 28. května: *Strom sefirotů* (F. Kabelák). – 2. června: *Katolická mystika* (dr. A. Smíchovský). – 9. června: *Tajemství lidské ruky* (V. Holý). – 16. června: *Magie a mystika* (V. Lexa). – 23. června: *Moderní idealismus* (dr. J. Kefer).

To je ukázka ilustrující tematickou šíři přednášek Universalie, která vyjadřovala její universalistickou ideu. Po prázdninách, v zimním semestru, pak byly zařazeny následující přednášky a cvičení (jejich autory již neuvádím, ale povětšinou je konal Kefer): Úvod do magie, Dějiny magie, Antropologie, Kosmologie, Analogie a syntésy, Signatury, Astrální svět, Symboly, Barvy a tóny, Magie čísel, Zákony magie, Tarot, Magická pracovna, Adaptace, Postup prací v magii, Theurgie. Lektorské jádro tvořili následující členové, u nichž uvádím také, co přednášeli:

- Jan Kefer: magie, theurgie, výklad apokalypsy, hermetické lékařství, okultní společnosti, hermetická filosofie, metafysika, dějiny magie.
- P. de Lasenic: hermetická filosofie, egyptský esoterismus, alchymie, spagyrie, tarot.
- Oldřich Eliáš: kabbala (zvláště dějiny), dějiny okultismu, úvod do studia magie, spiritismus, parapsychologie.
- František Kabelák: kabbala (teoretická i praktická), kabbalistická theurgie, zvědná magie (zvl. magická zrcadla), spagyrie.

Významným činem bylo vybudování laboratoře v roce 1937, o něž se zasloužil zejména F. Kabelák, který po svém příchodu z Vídně byl pro činnost Universalie velkou posilou. V laboratoři si mohli členové společnosti, zejména pod vedením Kabeláka, připravovat spagyrické arkány, magická instrumentária, zejména zrcadla, kuřidla atd. Pokusy s magickými zrcadly se pod vedením Kabeláka a Kefera konaly ve srubu paní Krajníkové v Třepsíně u Pikovic na Sázavě a byly spojovány s příjemným pobytem v krásné přírodě. Ředitelem Svobodné školy věd hermetických byl od roku 1936 dr. O. Eliáš. Na podzim roku 1937 byl F. Kabelák jmenován lektorem pro obor praktické magie, lektorem pro obor astrologie se stal Erich Hejna (v astrologické sekci se významně uplatňoval Josef Danzer). J. Kefer měl série přednášek o theurgii, magii, dokonce i o vybavení alchymické laboratoře a řadu dalších. Eliáš přednášel o kabbale, dr. Hubert Mattern „vybrané kapitoly z praxe středověkých čarodějů", P. de Lasenic „hermetické zasvěcení s ohledem na esoterismus astrologie a praktickou magii". Shrnující informace ze základních kurzů byly vždy publikovány v *Logosu* ve zvláštní rubrice tomu věnované. Na činnost laboratoře navazovaly „semináře pro praktický hermetismus", které se konaly jednou týdně večer v Zimní zahradě kavárny Zlatá husa na Václavském náměstí.

Velikým počinem universalistů bylo vydávání měsíčníku *Logos*. Revue pro esoterní chápání života a kultury, jehož první ročník vyšel r. 1934. Revui redigoval dr. Jan Kefer, zodpovědným redaktorem byl dr. Hubert Mattern. První číslo bylo uvedeno

prologem, v němž se říkalo: mnozí si položí otázku, jak je možné, že v dnešní *„době zachmuřeného nebe"*, v době, *„kdy hesla a snahy zdánlivě idealistické stávají se maskami nejhrubších zájmů"*, si *„hrstka lidí usmyslila studovati a propagovati věc tak jemnou a nečasovou, jako je esoterní pojetí života a kultury"*. Na to autor prologu odpovídá: ano, doba je taková, ale *„vlastní příčiny zmatku neprýštily z ducha, nýbrž z potřeb člověka dravce, který používá laciné magie slov a tisku stejně, jako používal kyje, mlatu či meče k utlačení bližního a ku kořistění, s tím rozdílem, že fráze je zbraň nebezpečnější"*. Avšak my věříme v člověka, pokračuje autor a říká dále: *„Zvolte si svůj životní úděl: opovrhněte námi a jděte za hesly dne, věřte v sílu nenávisti a moc peněz, vysmějte se bláznům, hledajícím slávu a nádheru života. Aneb podejte nám svoji ruku, naslouchejte hlasu století a volání tajemných konstelací hvězd, planoucích na nebesích oblohy i srdce, ozbrojte se vírou v člověka, láskou ke všemu, co existuje, a pravdou, která vaším prostřednictvím stane se požehnáním, posvěcením a vykoupením. Jest možné, že padneme. Avšak i v tomto pádu budeme spatřovati vítězství, neboť nelze zoufati nad dobou a poměry, které dovolují, aby se v ní objevili nejen lidé, ale i společenstva, která vyznávají a věří v Myšlenku, v Logos, Slovo, které má být učiněno tělem."* Autorem prologu byl nepochybně Kefer, neboť v něm lze spatřovat dikci jeho bytostného patosu, který mu byl vlastní a který nebyl nikdy frází.

Důležitou událostí bylo vystoupení P. de Lasenica z Universalie, k němuž došlo 23. září 1937 a které bylo motivováno neshodami s Keferovým pojetím spolkové činnosti. Lasenic v ní spatřoval příliš mnoho demokratismu a dával přednost pracím lóžovým. Byl proti hromadnému pěstování hermetismu, obávaje se jeho profanace. Lasenic si také přál, aby jeho spisy vycházely jeho vlastním nákladem, v čemž mu bylo vyhověno. S Lasenicem odešla řada členů do nové organizace, kterou Lasenic vytvořil a nazval Horev-klub, většinou však své členství v Universalii nepřerušili. Lasenic a Kefer se však proto nestali nepřáteli. Kefer Lasenica prohlásil *„za jemu známého největšího znalce hermetismu"* (*Logos* 1934, č. 3-4, s. 56) a Lasenic mu tuto poklonu také oplatil, a z jedné i z druhé strany to jistě nebyla jen pouhá formálnost. V polovině třicátých let Lasenic u Kefera bydlel, a i když si vykali, byli přátelé a vzájemně se respektovali.

Ačkoli Kefer Lasenicův odchod z Universalie respektoval, měl odmítavý postoj také k Lasenicovu pojetí pěstování magie. Vyjádřil to však později, až v přednášce konané 1. července 1940, když řekl: „V magii nemá úspěch ten, kdo není členem nějakého náboženství. Totéž říkají i rituály černomagické, že lidé, kteří nejsou příslušníky nějaké víry, nemají úspěch. Vždy je výhodnější spojiti se se silou, která je tu vytvořená, než pracovat s nějakou novou. Kdo je třeba věřícím katolíkem, posiluje tím tohoto égregora. Já si vždycky vyžádám pavézu katolické církve. Dobré je počkat na den, kdy se slouží památka nějakého anděla; ne-li, tedy dáti sloužiti ve třech až čtyřech

kostelích mše k andělům strážným. To je pak úžasně silné. Církev to velmi dobře zná, žádná světská moc nemá to, co církev. Církev dovede rozlišiti to, co je nutné, od toho, co je dobrovolné. Ty nutnosti musí zachovati všichni. Církev spojuje moc a svobodu. V tom spočívá umění organisovati život, který kypí každou chvíli jinak. Proto je účelné zapojiti se na nějaký vytvořený elementál. Pan Lasenic chce dělat egyptskou magii. Jde do Egypta a opírá se o ten starý pantheon. Ovšem když náboženství vymře, tak nepůsobí. Jediný účel opodstatněný je zapojiti se k údům živým. Je to nutné a každý okultista to cítí, přimknout se k oficiálním bohům."

Kefer a Lasenic byli sloupy českého hermetického hnutí, k nim později přistoupil Kabelák. V této trojici dosáhl český hermetismus nejvyšší úroveň své reprezentace. Nicméně si Kefer později postěžoval na poměry v českém hermetickém hnutí (*Logos* 1938, č. 2, s. 33n.) a hájil veřejnou spolkovou činnost: „*... neboť přes všechny obtíže, spolek má neobyčejné výhody. Je to organisace demokratická a hlas lidu je hlasem Božím. Hlas všeho členstva, hlas valného shromáždění má podivuhodný úsudek a podivuhodnou schopnost rozlišovací, podivuhodný cit pro to, co je obecným dobrem. A proto nehoršete se na vady spolkového života, naopak, chvalte demokracii a vše, co její jest, její nevýhody i její přednosti. Budiž pochválen spolek, kde rozhoduje plenum a kde každý hlas je slyšen! Je tu záruka, že organisace nebude míti diktátory, tajná hlasování a rozhodování, tajné účetnictví a tajné kroužky. Takový spolek vždy snese veřejnou kontrolu, vždy odrazí zlomyslnost, neboť dobrá a veřejná práce nemusí se chouliti před světlem zdravého lidského úsudku.*" Kéž by tato slova platila i pro demokracii státně politickou či politicko-partajní. V témže článku charakterizuje Kefer soudobý český hermetismus takto: „*... povšimněte si našich hermetiků. Před lety jich bylo v Čechách tak asi deset, a kdyby štítíce se spolkového života pracovali jako jednotlivci, bylo by jich dnes již mnohem méně. Nebáli se veřejného ódia a založili spolek. A dnes se můžeme pochlubiti takovým počtem vzdělaných pracovníků a kvantitou a kvalitou odborné práce jako snad žádná evropská země. Vzpomeňte faktu, že přes všechny slabosti lidí a spolkového života, přes všechny plodné i neplodné kritiky, půtky ideové i méně ideové, přes všechny exody členstva a jeho fluktuaci dokázala naše Universálka, že v našich vlastech je na sedm set osob ze všech povolání, od dělníka až po universitního profesora, průmyslníka a politika, a že tyto osoby považují vědu Hermovu za naplnění svého života. Nemyslíte, že tito lidé již dokáží, aby dějiny našeho národa byly zabarveny nesmrtelným odkazem této vědy?*" Nuže, tento předpoklad se sice dodnes nevyplnil, ale jisté je, že Universalia dala českému hermetickému hnutí pevné základy a jasnou orientaci, položila základy tradice, která, doufejme, už nebude opuštěna i přes mnohá protivenství, která ještě nastanou.

Jak intenzivní a všestranná byla činnost Universalie, dosvědčuje rubrika Aktuality v posledním čísle prvního ročníku *Logosu* (*Logos*, 1934, č. 8–10; s. 146), kterou zde pro ilustraci podávám in extenso: „*Podzimní kursy*

a přednášky ‚Universalie', spol. čsl. hermetiků, přinesly opět velmi mnoho zajímavého. Na srpnové členské schůzi přednesl p. Th. Kahle svoje velmi zajímavé poznámky k ‚Horoskopu Hitlerově' z hlediska objektivní a tudíž nepolitické astrologie. V září přednášel předseda společnosti J. B. Řebík a v duchaplných sentencích seznámil členy s esoterním pojímáním Nového Zákona; neobyčejně zajímavé byly jeho dedukce do oboru spiritismu, hermetického lékařství a dějin tajných společností v Čechách. – V říjnu přednášel vrchní rada Dr. O. Eliáš o ‚Problému Šemhameforaše'. V přísně logické a vědeckými fakty doložené řeči objasnil přítomným tuto nejvyšší záhadu kabbaly způsobem jedinečným. – V listopadu přednášel akad. malíř Hradečný o alchymii a mystickém obsahu Svatojánského evangelia; mimo to bylo referováno i o výsledcích studijní cesty P. de Lasenica po Maroku, které neobyčejně obohatily poznatky o arabské magii a zvláště partie o fascinaci a rituálu Aissanského bratrstva. Výchova členů v systematických kursech: Inž. Kašpárek pokračoval v astrologii partiemi o horoskopu solárním a transitech. J. Soumar konal praktická cvičení astrologická. Dr. Mattern konal kurs systematického úvodu do hermetismu na základě kabbaly, akad. malíř Hradečný konal cvičení alchymická a mystická, dr. Kefer seznámil posluchače s praktickou kabbalistickou magií." Komentovat to jistě není třeba.

Ideou Universalie byl universalismus, proto se jmenovala tak, jak se jmenovala. Byla to sice společnost českých hermetiků, ale neuzavírala se vlivům směřujícím k syntéze esoterního vědění. V příslušném hesle *Encyklopedie okkultismu, filosofie a mythologie* je Universalia charakterizována jako „neodvislá nedogmatická společnost pracující v zásadách filosofického i hermetického universalismu" a jejím posláním je „propagace hermetismu a filosofie, syntetické studium náboženských a okkultních nauk všech směrů a dob, aby byl posílen idealistický a duchovní proud v soudobé kultuře". Dále se tu uvádí: *„Universalismus jde za jedním hlavním cílem, Prapříčinou nebo Bohem, k němuž cílí všechno bytí po různých individuelně vhodných cestách. Nezavrhuje žádného náboženství, ani žádné metody k tomuto cíli vedoucí, jestliže je dobrá a individuálně vhodná. Universalismus je pokládán nejen za filosoficko-hermetický názor, ale i za určitou vyšší vývojovou fázi kritického badatele. Za hlavní realizátory universalismu jsou mimo jiné pokládáni farao Achuenaton (Amenhotep IV. stol. př. Kr.) a Platón, ze společností některé z gnostických, alchymisté, Bratrstvo Růže a Kříže, SES, New Eulis."* Lasenic, který je nepochybně autorem těchto slov, pak jinde (*Logos* 1934, č. 8–10, s. 113n.) charakterizoval universalismus těmito slovy: *„Fanatické zápasy náboženské, filosofické a esoterní zplodily podle tohoto zákona nový syntetický proud, jejž nazýváme universalismem. Universalismus jest porovnávací způsob nazírání na různé kultury, náboženství, filosofické směry a metapsychickou praxi různých národů a časů. Jeho stoupenci zapsali se již v nepamětnu do knihy dějin. Patří k nim většina esoterních filosofů a náboženských reformátorů... Chtěje ukázati na společnou pravdu všech směrů náboženských a esoterních,*

stavěl původní primitivní universalismus na symbolech společných všem. Neboť ony jsou abecedou hermetismu... Když chorobně skeptický rozum přelil se přes víru, postavil si universalismus svoje školy a chrámy a sloučil se ve společnostech pod různými jmény." Své universalistické krédo formuloval Lasenic i v brožuře, která přináší obsah jeho vstupní přednášky při založení pařížské odbočky pražské Universalie (Lasenic P. de: *Universalismus*, Praha 1932). Prvky náboženského universalismu spatřoval autor předmětné brožurky již v prvních uměleckých skulpturách: „*Všechna budoucí kultura byla skryta v těchto bezejmenných básních*", *a proto „celá kultura ducha a jeho víry pomáhá nám nésti naše světla*". Obraceje se nakonec k hledajícím, napsal: „*Váháš, žáku? Nestůj na rozcestí a nepři se, kterým směrem se dáti; vol svou cestu k Bohu a ať bude jakákoliv, budeme po tvém boku a pomůžeme ti nésti tvé břímě.*" (*Universalismus*, s. 8; 13n.). První tajemník Universalie Jaroslav Novák (*Logos* 1934, č. 3-4, s. 65n.) se vyjádřil takto: „*Jaká jest myšlenka Universalie? Jest to filosofický ethický universalismus, směr syntetický, nepohrdající žádnou složkou kulturního vývoje člověka, netkvící v problematických zásadách, neznající proroků, nýbrž vážící si všeho, co krásného a velikého přinesly minulé civilizace, vážící si pilných a skromných badatelů přítomnosti a vidoucí nad obzorem naší doby září příští syntetické, duchovní a lidské kultury.*" Universalismus Universalie tedy směřoval k pěstování úcty vůči všem esoterním a náboženským systémům a stoje na základech hermetismu, usiloval současně o jeho obohacení všemi plodnými proudy duchovního života, neboť hermetismus je těmto snahám otevřen více než kterýkoli jiný esoterní systém.

Sekretariát Universalie býval vždy v bytě dr. Kefera, nejprve to bylo v Malířské ulici č. 7 na Letné, od roku 1936 pak na Smíchově ve Švandově ulici č. 11, ve 3. patře proti schodišti. Kefer zde vyřizoval veškerou agendu, zde se scházel výbor Universalie, sem za ním chodívali jeho nejbližší přátelé. Keferovou pravou rukou býval Vojtěch Kempfer, který hlídal finance, a druhou pravou rukou byl pražský advokát, starý mládenec dr. Otto Myslík, který se staral o záležitosti právní. Na jeho chatu na Berounce v Zadní Třebáni Kefer občas zajížděl, aby si odpočinul, neboť vše, co pro Universalii dělal, tj. organizoval, přednášel, psal, činil při plném pracovním úvazku knihovníka.

V pátém ročníku *Logosu* (1938, č. 8, vnitřní strana obálky) nacházíme toto zhodnocení její činnosti: „*Universalia je jedinou esoterní společností ryze českého původu a práce. Nebyla, není a nikdy nebude závislá na cizině. Její činnost nesleduje bludiček filosofie a vědy všedního dne, je založena na ryzím a klasickém hermetismu, jehož zásady hrdě a nekompromisně hájí a propaguje.*

Universalia vybudovala českou hermetickou literaturu, vybudovala české hermetické školství, vybudovala české hermetické laboratoře. To vykonala dosud. Co vykoná v budoucnosti? Vybuduje mohutné iniciační středisko, zástavu budoucnosti českého národa, které vytvoří veliké duše, jedince silné duchem, pravdou a vírou!

Velikost českého lidu záleží jen na mohutnosti českého hermetismu! Tísní-li vás doba, nezoufejte, nebojte se! Žijte a pracujte! Pamatujte, že po Kalvarii následuje vždy vzkříšení! Toto vzkříšení bude vítězstvím odvahy a vědy!" Tato slova byla napsána v říjnu 1938, kdy se nad tehdejším českým národem stahovala temná mračna ze sousedního nacistického Německa. Vlastenecky založený Kefer, obávaje se o osud národa, se rozhodl. Nejprve se spolu s Kabelákem, za zprostředkování pražských svobodných zednářů, vydali na Hrad za Benešem – to bylo již na začátku roku 1938 – ale byli odmítnuti, nabízejíce pomoc magickou cestou. Prezident Beneš „měl svůj plán".* A tak bylo rozhodnuto podniknout tuto magickou akci bez jeho souhlasu. Tyto evokace byly na naléhání Kabeláka vykonány celkem tři, ale první se konala již v roce 1937 na křižovatce cest v brdských lesích, druhé dvě již za nacistické okupace. Mezi českými hermetiky o nich kolovaly různé pověsti, zejména se vyprávělo, že při jedné z těchto evokací byl Kefer zasažen zpětným odrazem, protože v jistém okamžiku magické operace pěvec Ludikar, který byl přítomen jako pomocník, uprchl z magického kruhu. Podle výpovědi L. M. však nešlo o „pěvce Ludikara", ale o člena Universalie téhož jména. Zpětným odrazem měl být údajně zasažen Kefer také při démonologické evokaci v brdských lesích. Fakta však tomu neodpovídala. Druhá velká evokace se konala v soukromé vile ředitele Karlíka v Mirošovicích u Prahy za účasti Kefera, Kabeláka, Kloubka a pánů B. a M. Cílem evokace byl magický útok na Hitlerův astrál. Evokace se konala těsně po západu slunce a proběhla bez fenoménů: *„jediné, co bylo pozoruhodné a co upoutalo pozornost všech zúčastněných těsně před západem slunce, bylo jedinečné panoramatické seskupení mračen na západě, od temně modré, k fialové, žluté, rumělkové i zelené, téměř celé spektrum se tu navršilo a prolínalo"* (L. M.). Operace se konala v září 1940. Třetí evokace za přítomnosti Ludikara, který ovládal magickou hůl, paní A. M. Kloubkové (nazývané „Lord"), která ovládala kalich, pana Mgr. E. Běhounka, který ovládal meč, paní Krotilové, která střežila pantakl, a Kefera-evokatéra se odehrála 13. dubna 1941 v 5 hodin ráno v neděli. Jednalo se tu o evokaci jupiterovského génia Jezalela, tedy nikoli o útočnou magickou operaci. Výše uvedené tvrzení o Ludikarově útěku z magického kruhu je tedy asi pouhou smyšlenkou, nebyla-li provedena ještě další operace, o níž ti, s nimiž jsem mluvil, nevědí.

Revue *Logos* (1939, č. 1; s. 26n.) v posledním čísle před nacistickou okupací republiky přinesla ne příliš zdařilé Proroctví na rok 1939: *„v tomto roce bude stoupati válečná horečka, avšak válka dosud nenastane"*, nicméně *„bude vyřízen případ španělský"*. Válka sice nastala, ale ve Španělsku na jaře definitivně zvítězil fašista Franco. Obecně panovala stísněná nálada a úzkost. Nad

* Pozůstalí po Kabelákovi jeho účast na návštěvě s Keferem u Beneše popírají. Předmětné operace se Kabelák neúčastnil, ani o ní nikdy nehovořil.

Josef Danzer, astrolog, člen Universalie.

zbytkem republiky se stahovala mračna a Kefer tušil svou blízkou smrt po příběhu, který se udál při oslavě jeho posledních narozenin, dne 31. ledna 1941, kdy mu jeho syn Reginald zapomněl blahopřát a na Keferův dotaz, co mu přeje k narozeninám, odpověděl: „Nic!" Kefer na to, podle tehdy přítomného pana L. M., řekl: „Nic, to je nirvána, to jsou poslední narozeniny!" Ten večer, na rozdíl od jiných návštěvních dnů plných pohody, prý vládla vážná nálada, Kefer hovořil o všem, co napsal a udělal, a skončil slovy: „Do šestatřiceti let jsem toho snad splnil dost, a tak bude čas odejít." Brzy nato byl zatčen gestapem a téhož roku zahynul v koncentračním táboře. V roce 1938 interní kruh Universalie, scházející se ve Švandově ulici v Praze na Smíchově až do konce, tvořili kromě dr. Jana Kefera František Kabelák, MUDr. Jan Kloubek, Ladislav Málek, MgPh. Evžen Běhounek, Vojtěch Kempfer, JUDr. Otto Myslík, Josef Danzer, paní Anna Kloubková a Josef Pánek z Mnichova Hradiště. Kefer intenzivně veřejně přednášel a Málek to stenograficky zachycoval – tyto přednášky později přepsal na psacím stroji a zůstaly tak zachovány. Patří ke skutečným pokladům českého hermetismu.

Keferových přednášek, jak plyne z několika zachovaných prezenčních archů, navštěvovalo obvykle kolem 50 až 60 zájemců, mezi nimiž byla více než polovina žen. Přednáškám asistovali „pořadatelé", hlavně Kabelák, Myslík, Kloubek, a „zapisovatel" Málek. Ten za několik dnů potom zajížděl do Keferova bytu, aby byl text přednášek upraven (např. zapsána správně cizí jména apod.).

L. Málek začal stenografovat Keferovy přednášky od 3. ledna 1938 a pokračoval až do 14. listopadu 1940. Tak zachytil asi 105 přednášek. Kromě toho stenografoval dvě přednášky o kabbale od Kabeláka, dvě z astrologie od Myslíka a také dvě z astrologie od Dagmar Keferové. Stenografické záznamy Keferových přednášek, jak jsme se již shora zmínili, pak s jejich autorem vždy konzultoval, aby se vyhnul možným zkreslením uváděných jmen apod.

Konec se však blížil a nastal dne 9. června 1941, když gestapo dr. Kefera zatklo a jeho pracovnu, kde byl sekretariát Universalie, zapečetilo. Téhož dne byla Universalia německou státní

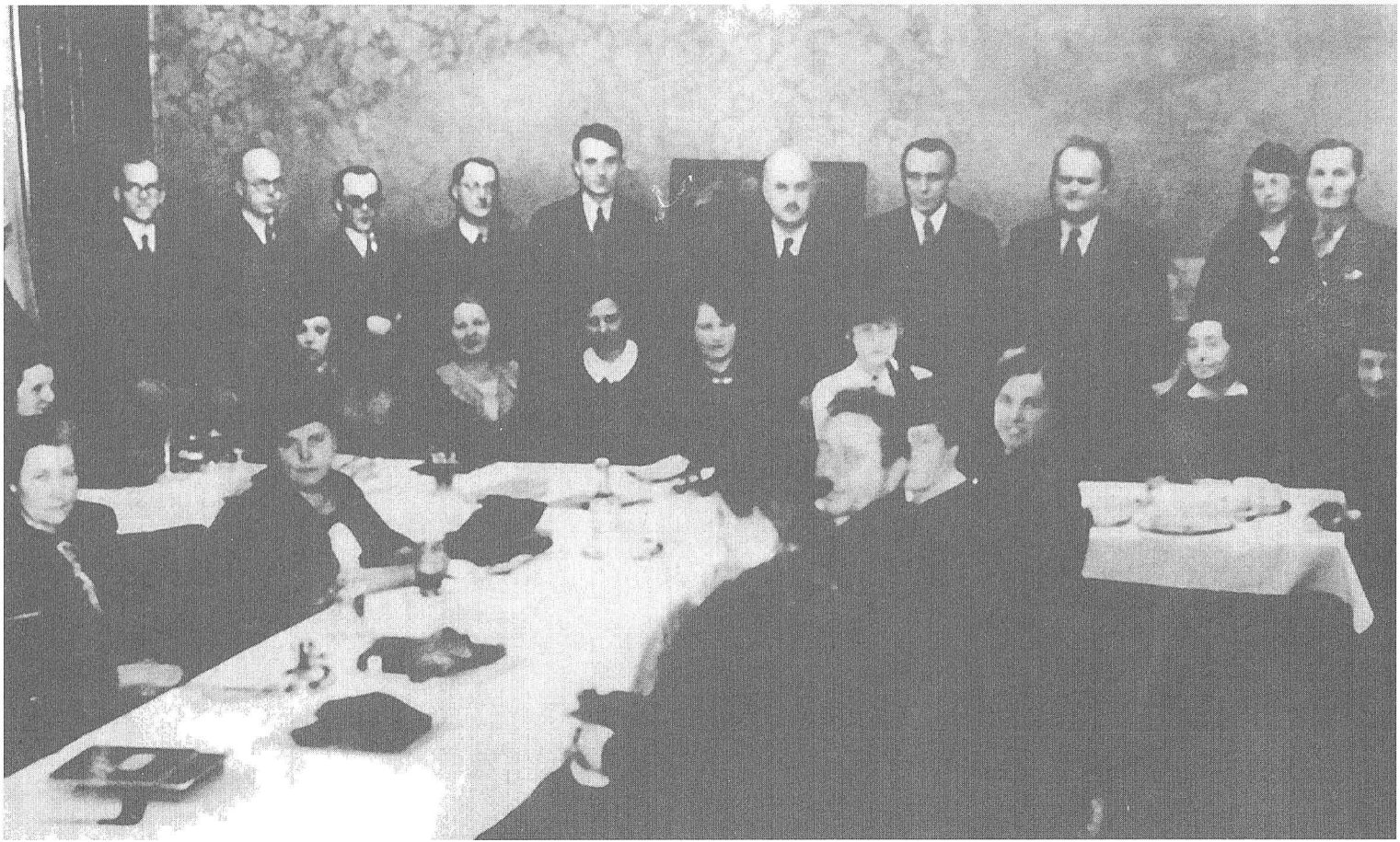

Skupina činovníků Universalie, společnosti českých hermetiků. Na fotografii je uprostřed zadní řady dr. O. Eliáš, po jeho levé ruce Lasenic, vedle něho dr. Kefer, po Eliášově pravé ruce St. Kulovaný.

HEROLD

Vychází ve volných lhůtách

Organisační věstník ‚Universalie'
společnosti československých hermetiků

Ročník I. LEDEN 1933. Číslo 1.

ÚVODEM

Na četné žádosti našich členů a přátel, kteří si přejí býti informováni o veřejných pracech, které naše společnost podniká, a o nových událostech ve světle okultním u nás i v cizině, rozhodl se ústřední výbor vydávati tento věstník prozatím jenom v jazyce českém a francouzském a zasílati jej zdarma zájemcům.

Neklademe si nároku na vědeckou neb representační úroveň této publikace. Naším cílem jest pouze informace a stručné registrování nových událostí. Platíme tímto svůj dluh těm našim členům, kteří pro vzdálenost svého bydliště nemohou býti s ústředím ve stálém osobním kontaktu a doufáme, že v nejbližší době budeme moci vydávati velkou informační revui okultní, kterou postavíme na basi mezinárodní a kde budeme moci využitkovati plně všech styků s našemi odbočkami v cizině.

J. K. — k.

KDO JSME A CO CHCEME

I.

Pohlédneme-li kolem sebe, po společnosti lidské, všude vidíme již delší dobu chaos, zmatek, řadu nedostatků a nesrovnalostí. Dnešní věda neuspokojuje plně člověka a mate jej množstvím různících se názorů a systémů. Žádná stávající náboženská soustava rovněž neuspokojí plně člověka

První tiskový orgán Universalie (pro členy společnosti).

„Universalia"

společnost čsl. hermetiků v Praze III. 412.

Vážený pane, milostivá!

V novém roce stojí naše společnost před novými úkoly. Zřizuje laboratoře, vydává časopis pro členy zdarma. Výbor se snaží splniti své povinosti vůči členstvu. Prosím, račte ulehčiti naší práci zapravením svého členského příspěvku na běžný rok

v částce Kč 24.—

(studenti a dělníci Kč 12.—) pokud možno brzy přiloženou složenkou.

V hluboké úctě

Ing. Fr. Kašpárek,
pokladník.

Dovoluji si upozorniti, že společnost (dle usnesení valné hromady 16. dubna 1931) považuje za členy jen ty, kteří mají vyrovnaný příspěvek na běžný rok.

Kursy Hermetického ústavu:

1. rok:
   Dějiny okultismu, astrologie, hebrejština.
2. rok:
   Alchymie, Hermetické lékařství, Okultní prvky v náboženství.
3. rok:
   Syntetická magie. Rituály hermetických společností. Teurgie.

Kursy vysoké školy v Paříži r. 1933.
(Mimo uvedené, které jsou povinné.)

1. Rostliny, nerosty a zvířena ze stanoviska okultního. 3 hodiny týdně.
2. Osobní magie. (2 hod.)
3. Věštecká magie. (2 hod.)
4. Mystika. (5 hod.)
5. Typologie (2 hod.)
6. Okultní prvky v moderní literatuře.
7. Optická magie.
8. Jazyky: (volný výběr.)

   Hebrejština, arabština, kambodžština, latina, řečtina, staroegyptština.

Tyto kursy jsou určeny (volný výběr) jen pro ty, kteří se přihlásí za posluchače školy.

Nové kulturně-historické dílo!

NUTNÝ DOPLNĚK KAŽDÉHO NAUČNÉHO SLOVNÍKU!

Dr. JAN KEFFER:

ENCYKLOPEDIE ZAPOMENUTÉHO VĚDĚNÍ

Známý autor ve svém novém díle vypisuje vše důležité, co o světě, věcích a přírodních jevech soudila starověká a středověká věda, lidová tradice a pověra.

Ve formě slovníku v abecedním pořadí hesel je jasně a přehledně uspořádáno vědění, které bylo vývojem buď překonáno aneb odsunuto z paměti moderního člověka, čímž se stalo neznámým.

Dílo je plodem dlouholeté historické srovnávací práce, informuje o odkazu minulosti důležitém pro doplnění obrazu lidské civilisace a kultury.

Kniha má na 500 stran s četnými ilustracemi. Je tištěna jasným písmem na specielním slovníkovém papíru. Stojí pouze K 150.— a lze ji obdržeti postupně v deseti svazcích po K 15.— u každého knihkupce.

UNIVERSALIA,

Praha XVI., Švandova 11.

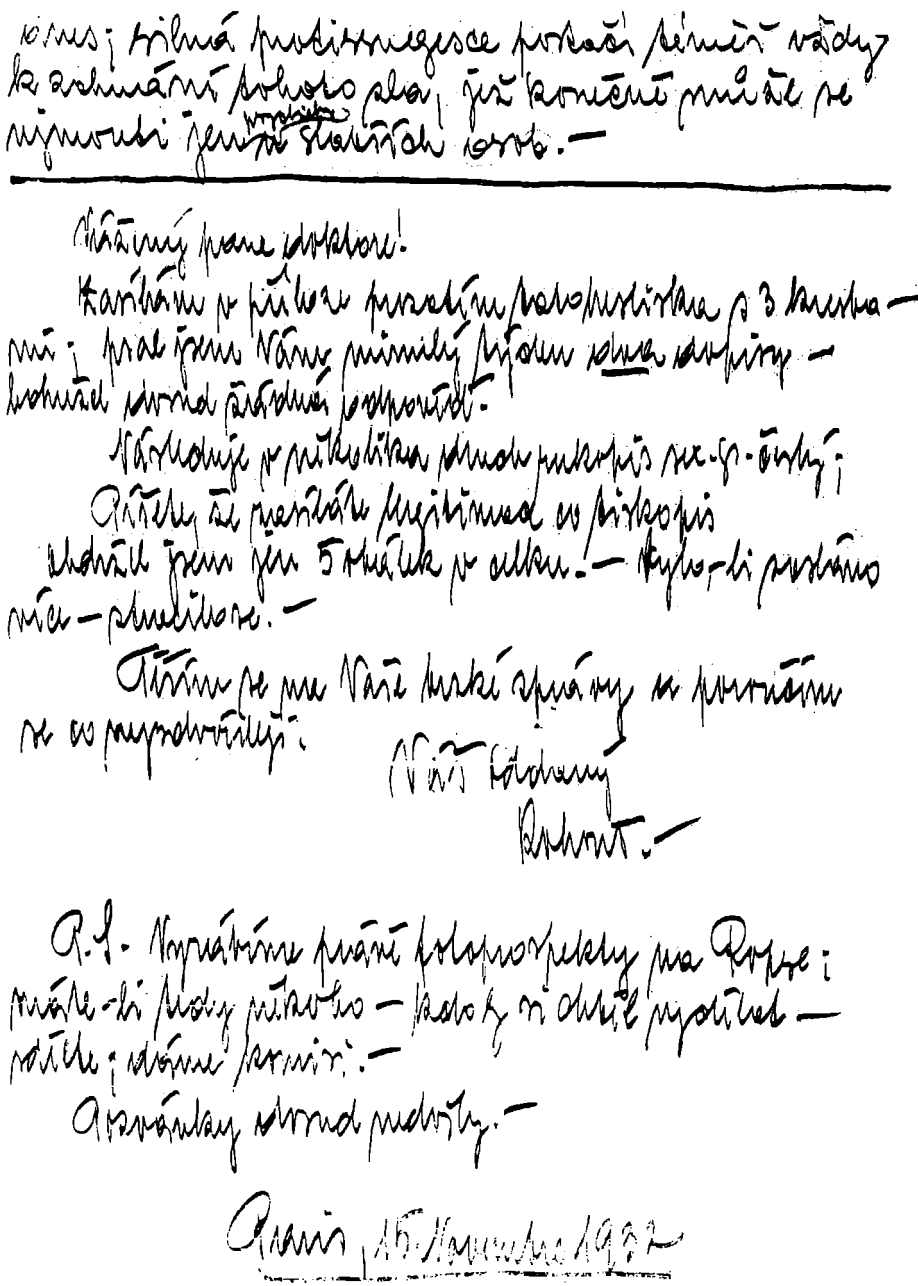

Rukopis Petra Kohouta-Lasenica (dopis Janu Keferovi).

UNIVERSALIA
SPOLEČNOST ČSL. HERMETIKŮ
PRAHA III. 412.

Praha .....28. října .....1932.

Čj. 1457-32.....

Slovutný pane doktore,

prosíme, abyste nám prominul, že si Vás dovolujeme obtěžovati svoji prosbou. Naše společnost míní v nejbližší době vydávati velkou encyklopedii okultismu, plod práce naší i našich doposujících členů zahraničních a naší odbočky v Paříži. Jsme si však příliš dobře vědomi, že redakce-byť sebe pečlivěji vybraná- by nebyla úplná, kdyby dílu nestál v čele znalec takového druhu, jakým ráčíte býti Vy. Prosíme Vás slovutný pane doktore, abyste ráčil naši prosbu vlídně přijmouti a přijal spolupracovnictví na tomto díle, které má býti u nás jedinečným. Samozřejmě, že vděčně přijmeme vše, cokoliv si budete přáti. Přijmete-li vlídně naše pozvání, račte prosím udati obory neb hesla, která byste si ráčil přáti vypracovati. Samozřejmě, že veškerá Vaše práce bude honorována obnosem, jehož výši si račte sám určiti.

Těšilo by nás Vaše kladné rozhodnutí, nejen pro Váš odborný věhlas, ale také proto, že téměř všichni naši členové, jsou Vašimi žáky. Byl Jste první u nás, který šířil známost a zájem o vědecký okultismus, nejen pro stránce odborné, ale i mravní, díla Vámi vydaná tvoří materiál k naší práci. Přijměte prosím v tomto dopisu nejen naše díky za Svou práci ale i náš obdiv Vaší povaze, která přes tolik překážek dovedla pracovati k dobru všech! Netroufáme si Vás požádati o spolupráci v naší společnosti, neboť jsme jen pouhými učedníky tam, kde Vy ráčíte býti mistrem, avšak bylo pro nás velmi lichotivé, kdybyste ráčil se postaviti v čelo našim vědeckým snahám, které nejsou nic jiného, než odlesk Vašeho životního díla.

Prosíme Vás, slovutný pane doktore, i v tom případě, kdybyste odmítl přímou spolupráci, abyste byl aspoň tak laskav a ráčil nám poskytnouti potřebných dat, jak biografických tak literárních, aby heslo v naší Encyklopedii Griese, bylo skutečně úplným obrazem Vašeho plodného života a díla. Jako protislužbou jsme hotovi Vám na jakémkoliv poli býti všestraně- pokud ovšem naše slabé síly stačí- býti nápomocni.

Prosíme ještě jednou za prominutí, bude-li náše prosba Vás obtěžovati a prosíme, abyste ráčil přijmouti nejen od nás, ale i od všech našich členů, domácích i zahraničních, projev nejhlubší úcty:

Za:

„UNIVERSALIA"
SPOLEČNOST ČSL. HERMETIKŮ
V PRAZE.

předseda.

Dr. Jan Kefer
jednatel.

Dopis vedení Universalie Otakaru Griesemu.

UNIVERSALIA
SPOLEČNOST ČSL. HERMETIKŮ
PRAHA III. 412.

V Praze, dne 26. XI. 1932.

Čís. jednací 1820-32.

Věc:

Odpověď k číslu

Přílohy:

Milostivá paní,

děkujeme Vám za Váš krásný a ušlechtilý dopis. Tušili jsme, ale netroufali jsme si věřiti. Váš dopis nás přesvědčil o smutné pravdě. Prosíme Vás, milostivá paní, aby jste Vy i Vaše vznešená rodina přijala projev naší nejhlubší soustrasti. Odešel velký člověk, naplniv svůj život pravdou, krásou a dobrem. Snad odešel jen proto, aby jeho velký, záživý příklad byl paladiem našich snah, nás, hledajících. Nebot Váš choť nepatřil jenom Vám a Vaší rodině, patřil celému národu a lidstvu a přijde jistě doba, která jej postaví do historie na místo, které mu patří. Jeho život byl smutný, obětoval vše a sklidil nevděk. Vyčítáme si, že jsme k Němu nepřišli dříve, ale chtěli jsme tak učiniti, až bychom mu mohli nabídnouti místo, které jedině mu příslušelo a pro které by dosud naše snahy nepostačily. Bohužel, naše touha se nevyplnila, ale snad budeme moci alespoň jeho rodině ponekud prospěti.

Prosíme Vás, milostivá paní, abyste ráčila věnovati svoji pozornost některým našim prosbám; račte nám prosíme, zaslati, o čem až budete moci bez úhony na svém zármutku- data biografická a literární Vašeho pana choti. velmi jich potřebujeme, abychom mohli uctíti jeho památku. Dále Vás prosíme, neračte ničeho prodávati z jeho pozůstalosti, což by bylo o cokoliv. Jeho pozůstalost má cenu nesmírnou a bylo by hříchem, by se dostala do rukou nehodných. Máte li míti nějaké nevydané rukopisy, které sama nepomyslíte vydati, račte nám je k vydání reservovati. vydáme je zcela zdarma a veškeren zisk si Vám dovolíme odevzdati. Snad by bylo možno vydati sebrané spisy zesnulého.

Báseň Vaší dcery otiskneme formou, která Vás jistě ve Vašem zármutku potěší.

Prosíme Vás, milostivá paní, o Vaši i vznešenou objednávku, děkujeme Vám za propagaci naší encyklopedie, které měl Váš zesnulý pan choť státi v čele, ale které nicméně bude odpovídati jeho snahám.

Račte přijmouti, milostivá paní, projev naší hluboké úcty:

předseda.

„UNIVERSALIA"
SPOLEČNOST ČSL. HERMETIKŮ
V PRAZE.

Dr. Jan Kefer.
jednatel.

Dopis vedení Universalie paní Grieseové – vdově.

„UNIVERSALIA"
SPOLEČNOST [illegible] HERMETIKŮ
V PRAZE!

Praha, 5. května 1933.

Vážený pane učiteli,

díky za krásné heslo a dále prosbu za prominutí, že jsem Váš dopis ihned nezodpověděl, dále že jsem neposlal štočky. Měl jsem toho velmi mnoho. Jednak jsem byl zaměstnán trochu odbornou prací /dělá-li člověk jednatele, nemá během roku mnoho chvil, kdy je nutno býti soustředěn/, a po skončení přijeli z Paříže pp. André Walter, tajemník Loge de France a její pokladník p. Klimowicz /naturalisovaný Polak/, bylí mými hosty a vite, jak hostitelství zavazuje. Dnes odjeli do Varšavy, kde dělají novou odbočku, hlavně prostřednictvím p. Klimowicze, který má mnoho známých, takže mám trochu více času, který mohu věnovati obšírnějšímu dopisu. Musím Vám říci, že Vaše heslo přišlo včas, celý večer jsme si je četli /ovšem s převáděním do francštiny byla práce/ a oba byli nadšeni. Domníváme se, že naše heslo je lepší než francouzské, co se týče skutečně jedinečného pojetí jak archaického tak i moderního. Kl. si dělal poznámky, rozumí trochu češtině pomocí polštiny, a rozhodně žádali, aby mohli Vašeho hesla použíti ať již v překladu pro Encyklopedii či jinak / v revui/. Myslíme, že Vaši práci by ve Francii jinak ocenili, pokusil jsem se jednati o případné vydání Vašich děl v Paříži. Čekám ještě bližších údajů, ale myslím, že není nutno čekati na Francouze a že heslo otiskneme bez vtrhávání, tak, jak je. Četl jsem Váš dopis ve výboru a mám Vám vyříditi pozdrav všech pánů, spojený s přáním, že již od příští valné hromady svolíte také zasedati ve výboru jak společnosti celé, tak i ve výboru alchymické sekce. Já sám osobně bych viděl rád Vaše vědčí postavení, poněvadž dosavadní náš alchemický předseda p. inž. Pecák se dosti svými pracemi finančně poškodil, takže nyní musí zvýšenou činností obchodní si existenci zajistiti; stále je mimo Prahu, takže jeho spolupráce je nyní minimální; druhý náš odbor dělá alchemii více mystickou. Samozřejmě, že si vážím osobně i tohoto odvětví, ale je dobře nepletou-li se organisačně oba tyto směry.
Štočky dosud nedošly. Tiskař "obtáhl" pouze některé, které posílám v kartáčovém otisku zvl. poštou. Je toho celá bedna a nevím bude-li možno všeho použíti. Spěchám s tím také; ze zaslaných štočků si vybérte a pod každý račte učiniti krátký výklad. Myslím, že do Vašeho článku se nebudou hoditi; buď je zařadíme pod Alchymii, či učiníme z toho pozdější samostatná hesla.
Nyní přímo zuřivě děláme hebrejštinu pro Encyklopedii. Francouzská má jen krátký výklad, rád bych mimo to ještě přidal krátkou gramatiku a slovník č.-hebr. a hebr.-č. poněvadž nic takového dosud u nás není. Ovšem naráží to na značné potíže, jak finanční tak i pracovní /korektury!/, takže nevíme zda by nebylo lépe sázeti slovník latinkou. Má to ovšem obtíže, ale co se dá dělati, když finance jsou tak omezené. Znamenalo by to, že by se některé čísla musila odbýti, aby se vyvážil průměrný náklad na číslo, poněvadž cenu, která je dosti značná nelze na hebrejské sešity zvyšovati. Tak si myslím, kdyby se Encyklopedie mohla tisknouti aspoň v 1000 výtiscích, jak by čísla vypadala. Také vyjednáváme o barvotisku, nevím jak to dopadne.
Díky za informace. I já jsem nezahálel, byl bych rád, kdybyste se dostal do Prahy; obcházel jsem odborné školy, nepotřebovaly-li by učitele francštiny. Kdyby se dal získati i menší příjem ze školy a zbytek by se doplnil žáky soukromými /členové společnosti, jejich děti, známí a příbuzní/ myslím, že by se tu existence tak na 1000 Kč měsíčně pro Vás našla. Nevím dosud nic určitého, ale spolehněte se, že za věcí jdu. S bankovním úřednictvím i státním, je to dosti těžké. Kdyby Vás lákala Paříž, máte k disposici naši společnost a tam jsou lidé velmi vlivní; ovšem okultismus je tam oficielní a modou, u nás lidé, kteří dělají hermeticky, straní se společnosti a mnoho v ní také neznamenají.
Spolehněte na přátelství nás všech, těšíme se vždy upřímně na každého pracovníka nového a předčí-li ostatní, mámex z toho největší radost my. Nějaké "adepství", a s tím spojené necnosti řevnivost, uskočnost a pod. u nás nikdy neexistovalo a také myslím a doufám, nikdy existovati nebude. Není pro to u nás živné půdy.
Těším se na další zprávy a hesla a spolupráci.
S projevem hluboké úcty:

Dr. Jan Kefer.

Promiňte papíru, „úřední" papíry jsou rozebrány a nové dosud nedošly.

Dopis dr. J. Kefera, jednatele Universalie, Josefu Loudovi (Th. Abbovi).

UNIVERSALIA
SPOLEČNOST ČSL. HERMETIKŮ
PRAHA III. 412.

V Praze, dne 20.III. 1933.

Čís. jednací 377-33

Věc: Podčkování.

Odpověď k číslu

Přílohy:

Vážený pane učiteli,

račte přijmouti náš nejvřelejší dík za vzácné obohacení naší knihovny svými knihami. Budeme se Vám revanšovati. Dílo Vaše je skutečně znamenité, pokládáme je za nejlepší český spis o tomto oboru. Je psán věcně, osvětluje dobře problém a možno jen se těšiti na Vaše vývody v dílech následujících. Jediná chyba díla je ta, že autor se zahalil pseudonymem. Račte se spolehnouti, že dílo odporučíme; máme případné objednávky říditi na Vás či na nakladatele? Obdrželi by naši členové slevu? Myslíme, že se bude dobře prodávati. P. nakladatel nedělá dílu velké reklamy a v dnešní nadprodukci knih snadno novinka, na kterou nebylo dostatečně upozorněno zapadne k veliké škodě věci i autora.

Na Vaši spolupráci nejvíce reflektujeme, ale budeme Vám velmi povděční, za každé obohacení našich vědomostí vašimi jistě bohatými zkušenostmi. Prosíme, přejete-li si některá hesla vypracovati do encyklopedie, abyste učinil své návrhy. Stejně tak i v časopise, který bysme již tak rádi vydali, jest vám k disposici rozsah jakýkoliv. Bohužel časopis není ještě zdaleka kryt. Když bychom jej dávali členům zdarma, a tu je třeba nákladu asi 12.000 do roka. Tyto peníze jsme doufali získati našimi knihami, hl. Encyklopedií, avšak doposud doplácíme na Encyklopedii 300 Kč na každé číslo. Ne snad, že by se nežádala. Ale knihkupci nám téměř ničeho neplatí a poněvadž jsou to velké položky zůstává mnoho aktiv na papíře. To co zaplatí jednotlivci zdaleka nekryje účet tiskárny. Jakmile budou však položky uvedeny do pořádku, ihned se přikročí k revui, která skutečně může a bude naši společnost a tím i celý český hermetismus representovati. Je nám skoro hanba, že zatím co v cizině se společnost rapidně šíří, u nás nemůžeme vykročiti z našich malých poměrů. Víte sám jaký náklad vyžaduje hermetické badání, má-li se díti seriosně s vyloučením sensace a zisku. Účelem je vlastní práce a místo toho mnoho času a peněz ztráví kursy pro nové členy, kterých přibývá každým dnem. Rozpočet odborů roste rok z roku a je skutečně přímo geniálním ukolem p. pokladníka xxxxx že vždy to umí zaříditi tak, aby společnost byla aktivní a bez dluhů. Doufáme však, že i tato stránka bude vyplněna, a že snad již tento rok, budeme míti nové krásné laboratoře a revui, čehož společnost potřebuje nejvíce. A proto tím více si vážíme Vaší spolupráce, poněvadž musí těšiti, každého našeho člena, že společnost skutečně soustředí všechny hermetiky naší vlasti k společné práci k dobru nás všech. Adresy členů z Vašeho kraje vyhledá a sdělí p. tajemník; jde však povětšině o pracovníky mladé a obáváme se, abyste snad nebyl příliš obtěžován, poněvadž k tak zkušenému pracovníku se jistě budou hrnouti.

Těšíme se na spolupráci a prosíme, abyste přijal znovu projev našich díků a nejhlubší úcty.

S bratrským pozdravem:

Za: „UNIVERSALIA"
SPOLEČNOST ČSL. HERMETIKŮ
dr. Josef Kefer?
jednatel.

Dopis vedení Universalie, podepsaný jednatelem dr. Keferem, Josefu Loudovi (Th. Abbovi).

policií zrušena a veškerý její majetek byl zabaven. Ze shora uvedené ediční a přednáškové činnosti Universalie, jakož i z veliké odborné erudice jejích lektorů nezvratně plyne, že tato ve světovém měřítku výjimečná organizace hermetiků dala českým zájemcům o hermetismus a okultní esoterismus vůbec vynikající předpoklady studijní, které však byly využity jen zčásti. Po válce to byl v podstatě jen F. Kabelák, který mohl být nazýván skutečným znalcem kabbaly a hermetismu.

Horev-klub

V září 1937, jak už víme, Pierre de Lasenic vystoupil z Universalie a založil o rok později klub Horev, který měl de facto povahu esoterní lóže. Z významných členů Universalie, resp. z řad jejích činovníků za ním odešli dr. Oldřich Eliáš a dr. Hubert Mattern. Členstvo klubu tvořili hlavně manželé Alois a Zdena Sedláčkovi (kteří byli také hlavními financiéry klubu), Vladimír Rohlíček (tajemník klubu), Stanislav Kulovaný, ing. Jiří Teyrovský, Julie Stejskalová (bývalá členka výboru Universalie), prof. František Váhala (tehdy bytem v Příbrami, pozdější profesor egyptologie na Filosofické fakultě UK v Praze), dr. Oldřich Eliáš, dr. Hubert Mattern, ing. Rudolf Libra a František Sýkora (který byl později z klubu vyloučen).

Jakýmsi externím členem, pro vzdálené bydliště, byl akad. malíř Vladislav Kužel z Turnova, k němuž později Lasenic zajížděl ke schůzkám s malou skupinou zájemců o hermetismus (viz: *Hovory s Lasenicem. Otázky kladl a odpovědi zapsal Vladislav Kužel*, Praha 1993). Schůzí se zpočátku zúčastňoval i dr. Oldřich Eliáš a ing. Josef Zavadil.

Horev-klub tvořil ideovou a programovou jednotu s martinistickou lóží Paragava, založenou v roce 1938, v témže roce, kdy Lasenic naposledy odjel do Francie právě pro chartu k založení této lóže. Klub vydával časopis *Horev*, revui pro srovnávací studium tradiční filosofie a náboženství, jehož zodpovědným redaktorem byl dr. O. Eliáš (vyšel jen jediný ročník). Po dlouhém hledání našli členové klubu v Modřanech k pronajmutí celou vilu, kterou pojmenovali „Vytoužená" a kde byly zřízeny klubovní místnosti pro rituální a jiné práce. Ve vile měl Lasenic též malý soukromý byt. Byla zde větší místnost vyzdobená staroegyptskými symboly, kde se konala shromáždění členů, místnost celá potažená černou látkou, kde se konaly meditace jednotlivců, magická oratoř, alchymická laboratoř a knihovna. Druhým centrem Horev-klubu byla společná vila manželů Sedláčkových a Lasenica v Káraném u Prahy. Zde byla vytvořena jakási malá komunita z osob, které byly Lasenicovi nejblíže. V této vile v Káraném měl Lasenic svůj druhý byt. Činnost Horev-klubu byla velmi pestrá, konaly se zde rozpravy na různá esoterická témata, práce alchymické, spagyrické i magické a Lasenic tu připravoval svůj poslední a velmi významný spis o Tarotu (*Tarot, klíč k iniciaci*, 1938–1939), který vycházel nejprve jako příloha revue *Horev* a posléze vyšel i jako samostatná kniha. Lasenicův *Tarot* byl doplněn úplnou sadou tarotových karet, které vy-

šly ve dvou verzích, černobílé a barevné (ručně kolorované několika členy Horev-klubu). Obsahovaly Lasenicovu originální rekonstrukci základních symbolů a zejména velkých arkán, jejichž obrázky zhotovil akademický malíř V. Kužel. Důležitou součástí, ne-li vůbec nejdůležitější, byly individuálně pojaté práce s vystupováním do astrálu a pozorování astrálních bytostí na vycházkách do okolní přírody (viz dále).

Poslání Horev-klubu bylo formulováno v provolání ke čtenářům v prvním čísle revue *Horev* v následujících třech bodech:

1. „Studium klasických hermetických kultur z hlediska reintegračního, náboženského i filosofického, shromažďování a řazení esoterních prvků, skrytých za každou tradicí, za každým kultem a každým symbolismem.

2. Spiritualizace lidské společnosti od jednotlivců ke kolektivu a realisace tradičních pilířů Síly, Vědění a Krásy duchovna, proti atheismu, citovému záporu a materialismu dneška.

3. Theoretické a hlavně praktické bádání o skrytých přírodních silách, jejich příčinách a zákonech.“

V témže provolání se zdůrazňuje martinistické východisko činnosti klubu: „Vycházíme ze systematických základů učení Neznámého filosofa, Louis-Claude Saint-Martina, jehož řád předal nám svoje Světlo…“ Vytčený cíl „není ve hmotě, ale v duchovnu a jedinou jest stálou hvězdou v mlhách naší pozemské Pouti“. Nicméně klub nepěstoval jen filosofii, pořádal vedle „debatních večerů“, které se konaly obvykle každé úterý v kavárně Louvre na Národní třídě v Praze, také praktické kurzy, jež se však později omezily jen na členy klubu a byly uskutečňovány ve vile „Vytoužené“, kde byla zřízena spagyrická laboratoř a „laboratoř pro pokusy v metafysice“. Ve spagyrii pracoval hlavně V. Rohlíček, S. Kulovaný se připravoval na magickou evokaci. Později se ještě odlévaly stříbrné pantakly, zhotovovaly se „planetární kondensátory“, pěstovala se talismanologie a konaly se praktické pokusy s aurou, hlavně „fotografování aurického záření“. Praktická činnost členů klubu se později přenesla do vily v Káraném u Prahy.

Založení Horev-klubu předcházel pokus o založení společnosti Eulis, resp. o zavedení této společnosti do Čech, ale ten ztroskotal na nedostatečném zájmu, stejně jako jiný Lasenicův pokus, vytvořit českou odbočku Société égyptienne secréte (Hakasutech – Město Sethovo). Eulidské ideje se pokusil u nás propagovat již O. Griese; jejich autorem byl P. B. Randolph, současník Éliphase Léviho, který je spíše znám jen jako představitel sexuální magie klasického druhu. Ve skutečnosti je eulidský systém založen šířeji na metafyzice lidské erotiky vůbec a jeho učení není z tohoto světa. Podle řádové legendy je prostřednictvím rozšířeného stavu vědomí, tzv. „sialamského spánku“, vyvoleným sdělily mimozemské bytosti, „neridiové“, „které učí filosofii zvanou eulidskou“. Ve velmi propracovaném systému praktické magie je pak zdůrazněna sekvence: posismus – chtění – dekretismus, a to v rámci sexuálního spojení, v němž se uplatňuje pohlavní eulidský princip, „rozvinutí vůle v lás-

ce". Muž-mág musí chtít dosažení účelu operace od okamžiku introitu až k okamžiku expulze a toto chtění musí být silně imaginováno. Ve vrcholném okamžiku sexuální interakce se vytváří „mocný magický náboj", či „duchovní semeno" tohoto imaginovaného a sexuálním aktem dynamizovaného chtění. Lasenic byl členem řádu New Eulis. Český Eulis-klub měl krátkou dobu středisko v Praze na Příkopech č. 14 a vydal leták obsahující základní teze Eulidy, který měl náborovou funkci – jak už víme – neúspěšnou. Eulidské teze zněly takto:

1. *Vše z jednoho a k jednomu se vrací. Poznati Zákon, pochopiti Zákon v jeho jednoduchosti i aplikacích a užít Zákona k uspíšení vývoje všech věcí.*
2. *Pravý rozum, pravá víra a pravý cit je pravou silou, mocí a krásou.*
3. *Ta která kultura sama o sobě nemůže být studována pod zorným úhlem kultury jiné, nýbrž prožita v její vlastní formě.*
4. *Theoretické badání, jež nebylo aplikováno na praxi, nemá samo o sobě ceny.*
5. *Člověk se nám snaží jeviti se takovým, jakým by si přál býti, chceme, aby se nám jevil takovým, jakým je, a aby byl takovým, jakým si býti přeje.*
6. *Ideálem vyššího člověka je ten, kdo poznal plnost vědy, umění náboženství a esoterismu a dovede nezištně tyto poznatky položiti v oběť těm, kteří si přejí krátceti jeho cestou.*
7. *Cestou Eulidy projdou jen ti, kteří po ní kráčejí ruku v ruce v dokonalém bratrství.*
8. *Chceme spojiti tyto jedince v dokonalý zapřísáhlý bratrský svazek. Dáti jim poznávací znamení a zajistiti je v případě neštěstí.*
9. *Chceme sloučiti společné ideály v harmonický celek společenským stykem, dávajícím úroveň všem složkám běžného života, a tím uskutečnit ideál nejen duchovní, ale i společenské úrovně.*
10. *Chceme být dokonalou školou esoterního vědění a poznání, školou absolutně neodvislou od té které kultury či náboženství.*

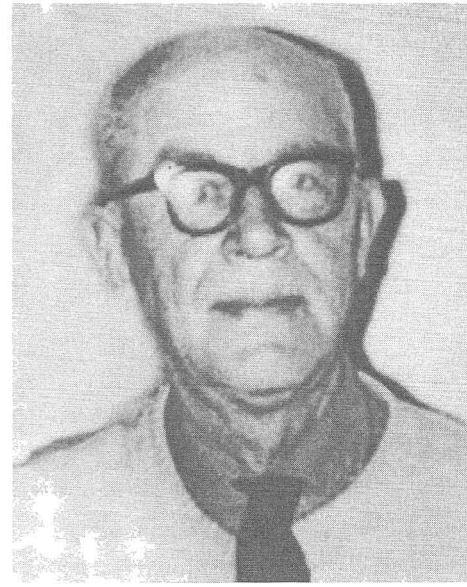

Vladimír Rohlíček, tajemník Horev-klubu

Pozoruhodný je třetí bod eulidského desatera, který mimo jiné znamená návrat k magickému prastavu prostřednictvím určitých pradávných kultů, jejichž psychický obsah může být rekonstruován theurgickou cestou. To byla do značné míry cesta Aleistra Crowleyho, omezená ovšem na sexuálně-magickou revokaci zejména dionýských kultů (ponecháme-li stranou Crowleyho satyriasis vydávanou jím za sexuální

magii). Lasenicova snaha zůstala nepochopena a Eulis-klub nikdy svou činnost nerozvinul. Nicméně „eulidská agapé" byla realizována v průběhu jedné silvestrovské noci, ale jen jedinou dvojicí, ve vile „Vytoužené" (podle sdělení paní M.).

Akad. malíř V. Kužel, Lasenicův přítel.

Pro úzký kroužek Lasenicových přátel a spolupracovníků zůstaly nezapomenutelné zážitky, k nimž je vedl ve vile v Káraném i v jejím tehdy ještě pohádkovém okolí. Na nočních procházkách lesem a lukami pozorovali život živlových bytostí, dokonce je pomocí zvláštní metody fotografovali. Na svých večerních cestách lesními pěšinami byli prý provázeni sedmi světýlky. Činnost skupiny v tomto období byla zachycena ve dvousvazkovém deníku, kde byly zážitky zaznamenány a kam byly vlepovány i fotografie skřítků, víl, bludiček a dalších živlových bytostí. Důvěryhodnost těchto fotografií je však více než pochybná.

V Káraném také došlo k setkání s prastarým gnómem, který obýval starý dub, přitahován krví, která zde byla kdysi prolita: nešťastně zamilovaná si tu prý před mnoha a mnoha léty jehlicí probodla srdce. Jak gnóma evokovat v rámci tzv. „ušlechtilých zábav", které zde vedle osobního výcviku byly provozovány, poradil skupině služebný duch, kterého měla k dispozici. Sdělení učinil jako vysvětlení určitých úkazů, které bylo možno pozorovat na zahradě vily. Sdělil jim však nejprve, jak se gnóm jmenuje, kde sídlí a proč si vybral právě toto místo, tj. onen starý, památkovým úřadem tehdy chráněný dub. A dále k nim promluvil takto: „Chcete-li s jeho pánem navázati styky – rozumí se s oním gnómem jako pánem uvedeného dubu – jděte zítra odpoledne k jeho sídlu a položte pod strom půl ... a druhou polovinu přineste domů a dejte ji na zahradu. Druhý den vykopejte jámu a přikryjte ji pečlivě. Sluneční květy, jež se o půlnoci objeví, jsou smrtící; nedotýkejte se jich, ale zakopejte je. Nato polijte hlínu, kterou byly květy zasypány, vodou a gnóm se projeví světlem. Pak můžete s ním kdykoli obcovati po dvoudenním půstu a každou sobotu o půlnoci na místě jeho bydliště. Běda vám však, nebudete-li čistí! Jinak nemusíte se báti žádného nepřítele ani zranění."

Učiněno tedy vše, co učiněno mělo být, a krátce po půlnoci byla jáma odkryta. Na jejím dně byly tři malé zá-

řící kameny, sestavené do trojúhelníku, a více velmi malých kaménků. Jáma byla zasypána a polita vodou, když po chvíli vyšlehl ze země „malý syčící plamének s ohnivým kulatým kloboučkem" a hořel asi šest vteřin. Pak následovala silná rána, objevil se „ohnivý snop" a silný zápach jako po petroleji. Služební duch později vysvětlil, že petrolej je astrální vůně skalních gnómů. O půlnoci se pak skupina odebrala ke starému dubu, ale měla zde pouze sedět a neevokovat. Bylo vidět jen jakási světla pohybující se směrem ke skupině a pak „gnómova lampička", ale při cestě zpět byla spatřena intenzivně ozářená paseka. Služební duch skupině později prozradil, že to byl „sněm živlových bytostí". Upozornil je, že se nesmí projevit první, aby nebyli v gnómově područí, ale mohou mu zatím jednou týdně přinášet k dubu určitou potravu. Na jedné cestě zpět od dubu k vile, právě když jeden z členů skupiny vyslovil zklamání, že se nic nedělo, „vyrazil z blízké kalužiny s typickým praskotem kulový blesk". Doma jim služebný duch sdělil, že gnóm šel za nimi, ale v měsíčním světle ho neviděli a že „zuří, protože jste jej nezavolali". Služebný duch byl vázán na magický vitální náboj, který byl ve skleněné trubičce uložen v nitru jisté sošky.

Zkrátím nyní líčení přípravy gnómovy evokace. Při jiném návratu od starého dubu slyšeli všichni „velmi hlasitý řev gnómův, podobný chroptění a ozývající se ze všech stran". Báli se, aby to neslyšela německá vojenská hlídka, která byla v blízkosti umístěna. Posléze skupina přistoupila k fotografování gnóma zvláštní metodou, při níž musely být fotografické desky určitým způsobem vitalizovány, muselo být použito určitých filtrů a určitého kuřidla. Jedna z těchto fotografií je zde zobrazena.

Skupina v Káraném se zabývala kromě evokace gnóma a jeho zobrazení uvedenou fotografickou cestou a evokací služebného ducha také evokací jisté bytosti vývojově vyššího druhu, s níž Lasenic vystoupil do astrálu. Měla velmi vysokou postavu a podobu staroegyptského kněze. Lasenic ji vytvářel v noci psychurgickou cestou, přičemž mimo jiné imaginoval únik vlastní ektoplazmy. Nejprve zaslechl „sílící se šelestění na okenní tabuli, asi takové, jako by motýl nebo velmi drobný pták tloukl do skla křídly". Pak se v pokoji, kde se operace odehrávala, objevil světelný bod, který začal stále rychleji vířit a obalovat se svítící mlhovinou, která se „po krátké době rozrostla ve sloup od podlahy až ke stropu a z něho se vytvářela lidská postava". Také tato bytost přinášela později důležitá sdělení.

K dalším činnostem patřilo fotografování „palouku víl", cvičení živlů, fotografování astrálních larev, večerní rozhovory s Milanem (to bylo Lasenicovo lóžové jméno), a zejména nezapomenutelné společné výlety, zvláště noční, pociťované jako vzrušující dobrodružství. Kdyby magie nebyla ničím víc než jen krásným probuzením dítěte v nás, kdyby byla jen iluzivním návratem do světa pohádek, nevyprávěných, ale žitých jako archetypická fantasmata, stojí za to, aby byla tou nejvíce vzrušující iluzí z těch všech, které pokládáme za

skutečnost. Tak to také asi cítili ti, kdož v létě 1939 začali psát svůj deník a vedli jej plných pět let až do dne Lasenicovy smrti. Zmiňuji se zde jen o „ušlechtilých zábavách", jak nazývali své výlety do světa živlových bytostí. Obsah jejich činnosti byl bohatší, byly to pokusy o vlastní duchovní vývoj vedené jejich Mistrem. Ale ty nepřinesly žádoucí výsledky a po více než dvaceti letech mi jeden z účastníků těchto pokusů přiznal, že Lasenic neměl nikoho, kdo by byl schopen vyššího duchovního vývoje. Prozrazovaly to snímky aury každého z nich. Zachovali si však vzrušující, blahodárné vzpomínky a tušení, které jim pomáhalo přežít těžké doby, které přišly. Lasenicovu smrt nesli velmi těžce.

Horev je staroegyptský výraz pro světlo či oheň, ve starořeckých textech často zaměňovaný se slovem „neuma", a vyjadřuje „filosofii Světla" či „Ohně", která byla pěstována hierofanty Ptahova chrámu v Menoferu (Memfidě). Kabelák ji pokládal za nejvyšší úroveň dosaženého poznání transcendentna. Z členů Lasenicova kroužku ji asi nejlépe pochopil František Váhala, kterého Lasenic inspiroval ke studiu egyptologie a který se později stal naším předním egyptologem, a snad i jeho nejoblíbenější žák Alois Sedláček. Podle V. Rohlíčka se však raději většina zabývala odléváním planetárních kovových kondenzátorů než studiem hermetické filosofie. Uvědomili si, jakou příležitost ztratili, až když Lasenic v létě roku 1944 zemřel.

Lasenic v místnosti Horev-klubu ve vile Vytoužená.

Vila „Vytoužená", pražské sídlo Horev-klubu.

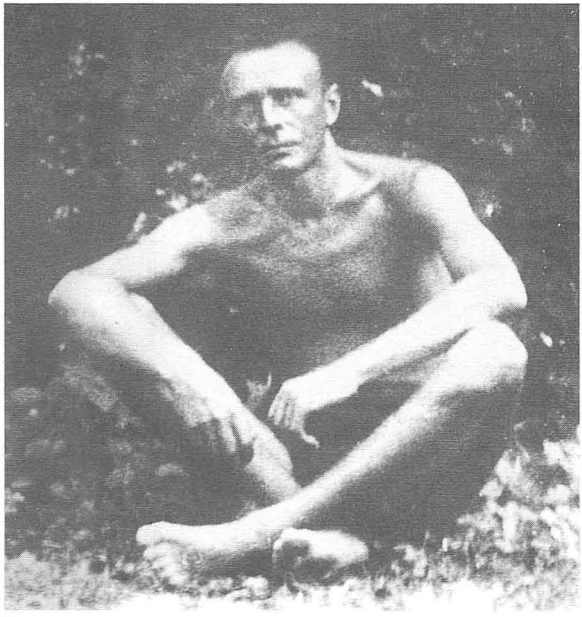

Lasenic na zahradě vily.

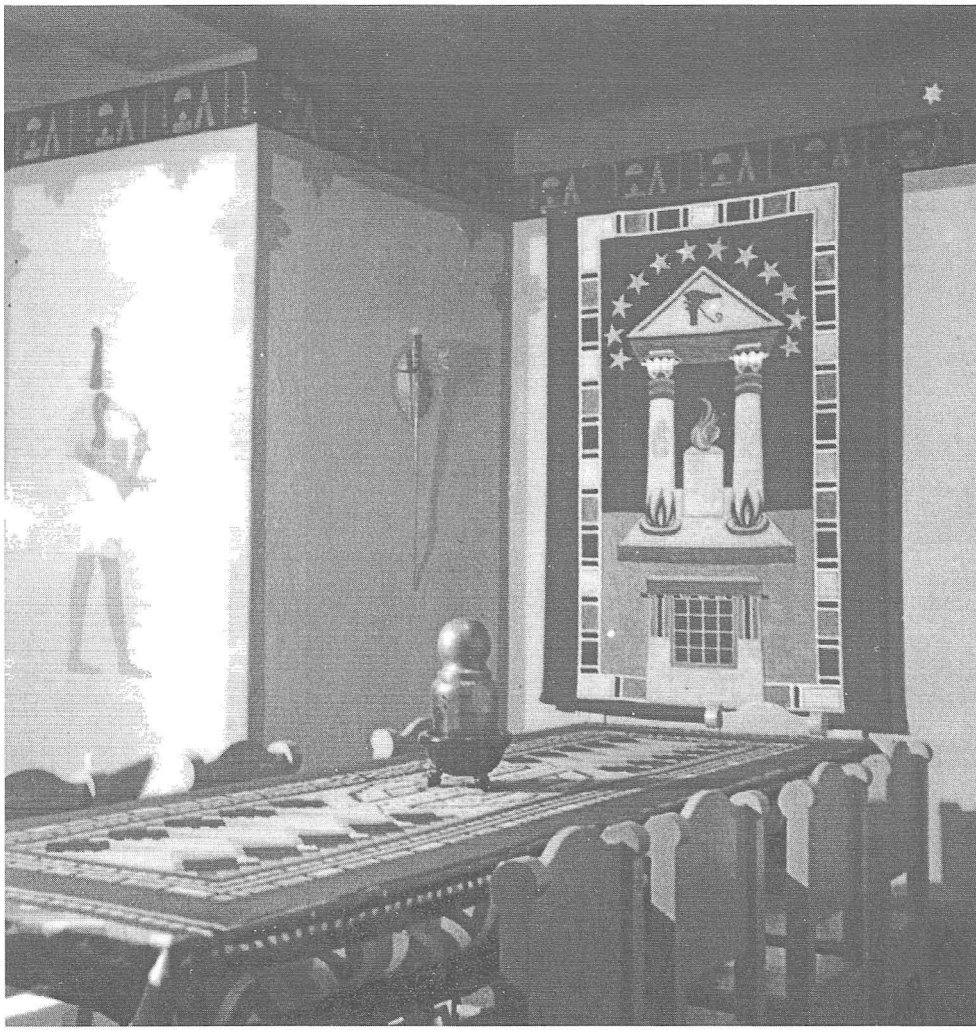

Interiér Horev-klubu ve vile Vytoužená.

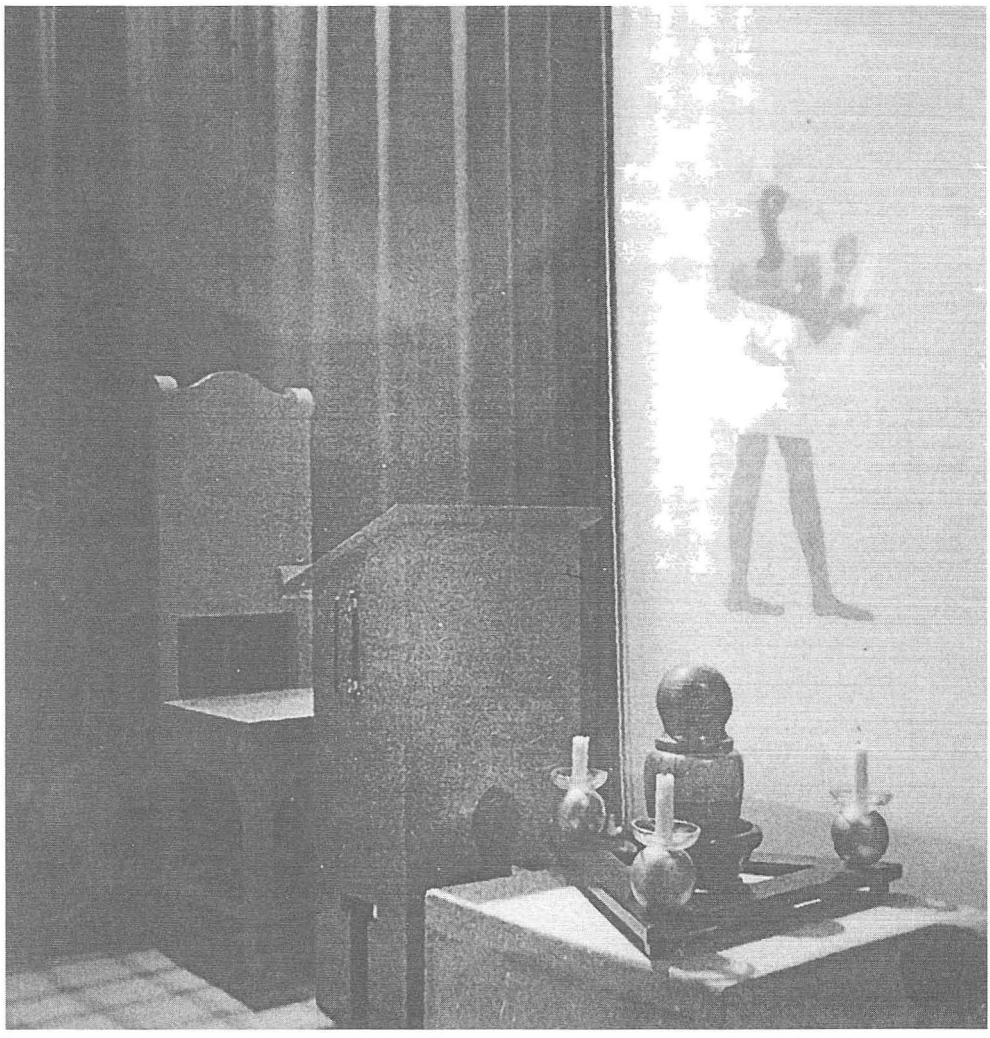

Interiér zasedacího sálu Horev-klubu.

Členové Horev-klubu ve vile Sedláčkových v Káraném. Čtvrtý zleva Lasenic, třetí zprava O. Eliáš.

Lasenic se dvěma členkami Horev-klubu.

Fotografie gnóma evokovaného členy Horev-klubu v lese u Káraného.

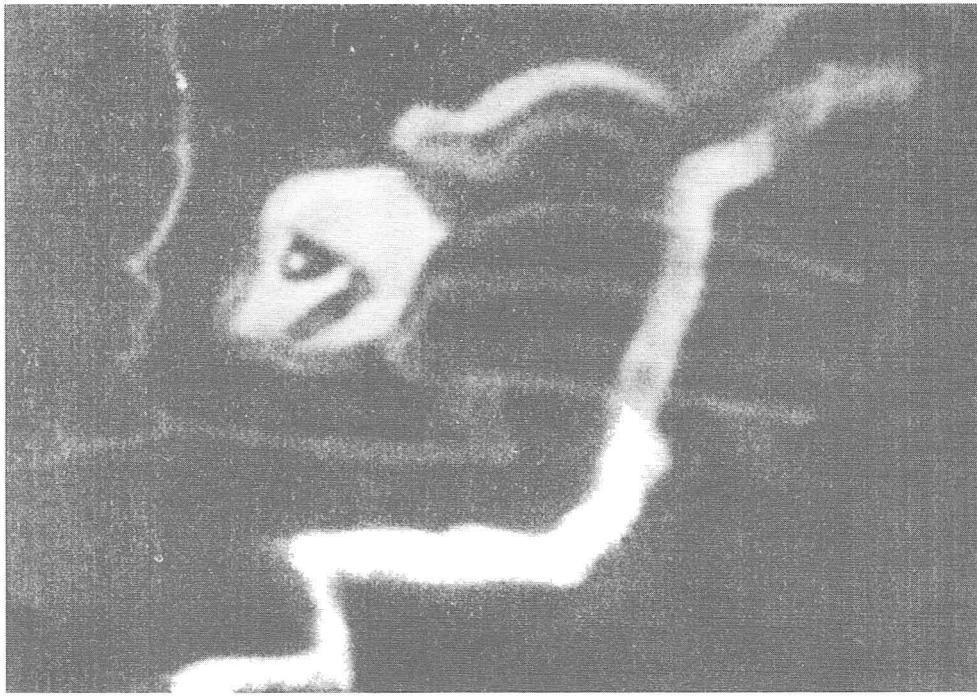

Astrální útvary (údajné fotografie P. de Lasenica).

Vila v Káraném č. p. 97, kde Lasenic zemřel.

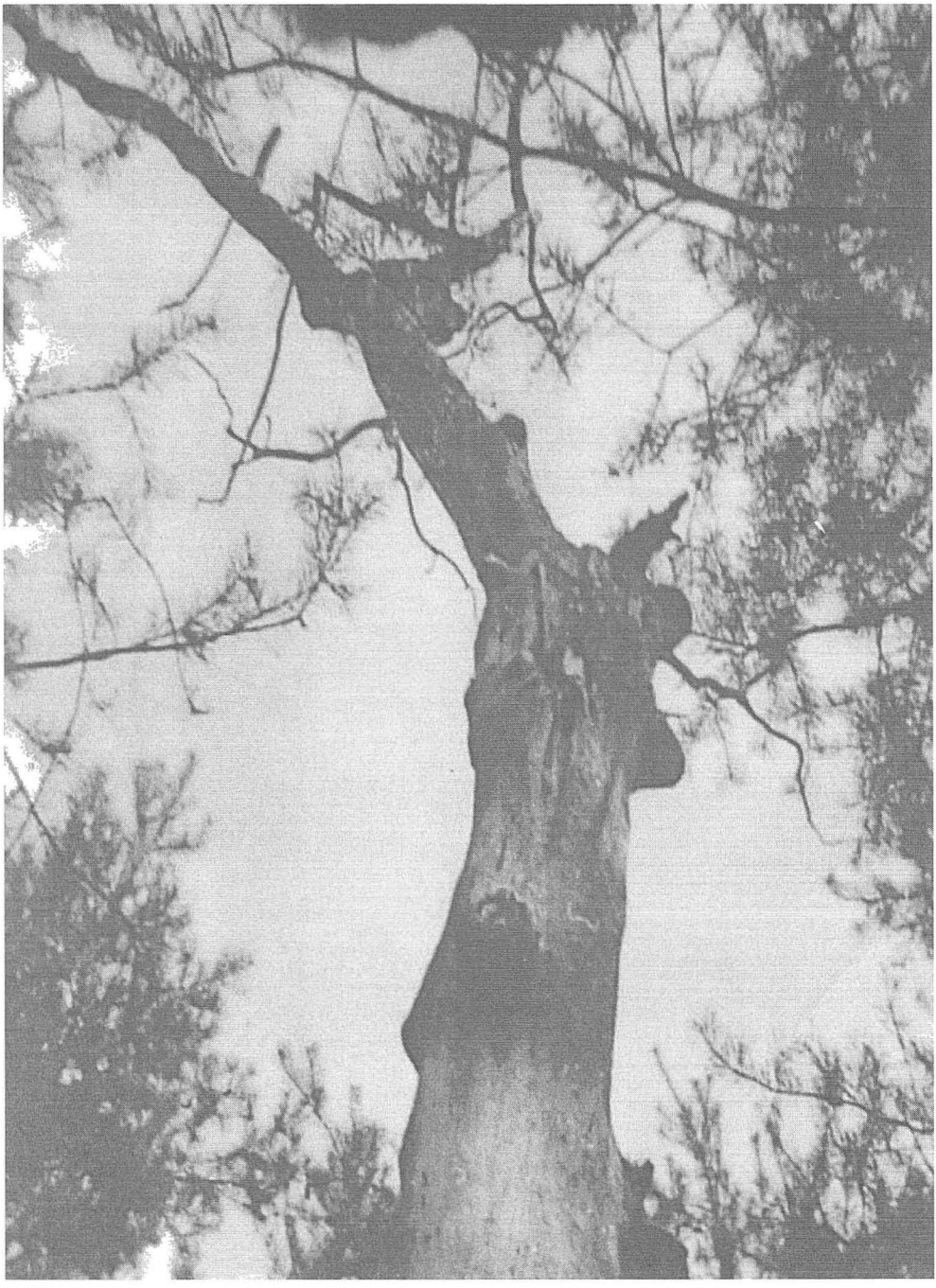

Gnómův dub v Káraném.

OSOBNOSTI

Baron Adolf Leonhardi

Baron Adolf Leonhardi ze Stráže nad Nežárkou

Otcem novodobého českého hermetismu byl v současných okultně esoterních směrech všestranně orientovaný baron Adolf Franz Leonhardi ze Stráže nad Nežárkou. Jeho třemi největšími duchovními láskami byly martinismus, illuminátství a teosofie. Mnoho cestoval po Evropě, zejména po rakousko-uherských zemích, zajížděl často do Berlína, Mnichova, Vídně a Řezna a také do Paříže, kde se mu dostalo postupně zasvěcení až do třetího stupně martinistického řádu. V Paříži se stýkal hlavně s Papusem, který byl jeho zasvětitelem, v Řezně s drogistou-lékárníkem Theodorem Kraussem, který byl delegátem martinistického řádu pro země koruny české, resp. Rakouska-

Uherska, a ve Vídni se stýkal s vůdcem tamějších martinistů Ernestem Rechnitzerem. Je velmi pravděpodobné, že vídeňskou martinistickou lóži Walhalla založil, nebo spoluzakládal sám baron Leonhardi. Do Vídně totiž jezdil často jako říšský poslanec a stýkal se tam s mnoha okultisty různých směrů, zejména s dr. Friedrichem Ecksteinem, a byl členem tamější teosofické lóže. Do Drážďan zajížděl za Leopoldem Engelem, tehdejším vůdcem německých iluminátů (Illuminati Germaniae). Jako svobodný zednář a okultista byl patrně pod policejním dohledem; naznačuje to v jednom ze svých dopisů Papusovi, kde mimo jiné uvádí, že tajným vědám se v Rakousku-Uhersku moc nedaří vlivem silného klerikalismu, který pronásleduje činnost všech esotericky pracujících lóží.

Dříve než se budu zabývat osobností a činností barona Leonhardiho, chtěl bych se krátce zmínit o psaní jeho jména. K. Weinfurter píše „Leonardi" a stejně tak je toto jméno uvedeno na hrobce ve Stráži nad Nežárkou; Emanuel z Lešehradu však píše „Leonhardi", tedy s h. Naštěstí však mám kopie Leonhardiho vlastnoručních dopisů s jeho podpisem, který je vždy „Leonhardi", a proto jsem přesvědčen, že tak se jeho jméno správně píše. Omyl na hrobce ve Stráži nad Nežárkou je snad vysvětlitelný tím, že baron zemřel úplně opuštěn a zcela chudý, a tak se asi správné psaní jeho jména přehlédlo.

Vraťme se však ještě k jinému problému. Em. z Lešehradu ve své knize *Po stopách tajemných společností* (Praha 1935, s.185) uvádí, že: „Nauky řádu Vyšších neznámých (tj. martinistů) uvedl do Čech v letech devadesátých baron Leonhardi ze Stráže, jenž byl do S. I.* zasvěcen v Paříži." Z korespondence barona Leonhardiho s tehdejším martinistickým ústředím v Paříži, zejména s Papusem, která je uložena v Papusově lyonském archivu, však plyne, že již na začátku roku 1892 existoval v Českých Budějovicích kroužek martinistů. Leonhardi referuje Papusovi o činnosti tohoto kroužku, žádá ho o sdělení „slova" (tj. vlastně aforismu, který by byl členy řádu meditován) a sděluje ve svých dopisech další fakta, která poukazují na to, že před založením lóže, která se později stala „mateřskou", neboť z ní pak vznikaly lóže další, existoval v Českých Budějovicích martinistický kroužek již zřejmě roku 1891, neboť začátkem ledna 1892 již baron Leonhardi posílá Papusovi zprávy o činnosti tohoto kroužku. Baron Leonhardi je zpočátku vůdcem tohoto kroužku, v r. 1895, kdy se hovoří již o martinistické lóži U Modré hvězdy v Českých Budějovicích, je však jejím druhým vůdcem Jan Řebík.

Rok 1903 byl pro barona Leonhardiho osudový: zemřela mu jeho žena, on sám těžce onemocněl ledvinovou chorobou, ztratil svůj majetek a zůstal sám zcela bez prostředků se svou dvanáctiletou dcerkou Ludvikou. Z tohoto období je zachováno několik jeho dopisů. Spoléhá se na vlivnou bratislavskou zednářskou lóži, prosí francouzské martinisty, aby u jejího vedení in-

* S. I. je zkratka pro Supérieur Inconnu, tj. Vyšší neznámý, jak se martinisté nazývají.

tervenovali za poskytnutí finanční záruky, kterou potřebuje, aby se dostal z dluhů. Lóže vyslala do Stráže nad Nežárkou tři delegáty, aby prostudovali situaci, ale nepomohla. Stejně se zachoval Th. Reuss, který se vydával za nejvyššího reprezentanta německého zednářstva, prokázal se jakýmisi dekrety, slíbil Leonhardimu finanční pomoc, ale nakonec ho poškodil (podle jednoho dopisu J. Řebíka). Situace se různým „bratrům" zřejmě jevila jako zcela beznadějná.

Leonhardiové byl starý šlechtický rod italského původu, jehož jedna větev se usadila v Čechách na zámku, který stojí v půvabném jihočeském městečku Stráž nad Nežárkou. Zámek koupil baron Karl Ludwig von Leonhardi, bankéř z Frankfurtu nad Mohanem, a v r. 1811 se zde s rodinou usadil. Zemřel zde ve vysokém věku r. 1873. Říkalo se o něm, že byl skvělý hospodář, strážské panství velmi zvelebil, přál chudým lidem a pomáhal jim v nouzi, avšak byl prý velmi přísný na své služebnictvo. Zámek ve Stráži koupil od zadluženého rytíře Josefa z Lilienbornu takříkajíc „za babku". Rytíř byl velmi zadlužen a po „černém pátku" r. 1811 musel platit třikrát tolik v bankovkách, takže se musel svého zámku ve Stráži vzdát a zemřel pak ve velké bídě. Zámek koupil i s panstvím od Kašpara Bertholda z Uherčic. Panství Stráž existovalo již v 11. století. Strážský zámek měl svou zajímavou historii. Byl prý zde ujednán plán zrady krále Přemysla Otakara II. Milotou z Dědic se Sezimou Rožmberským. Panství se zámkem patřilo také Jindřichu ze Stráže, nejvyššímu hofmistru krále Jiřího z Poděbrad. Dalšími majiteli strážského panství byl i Petr Vok z Rožmberka (za něho zde prý bylo protestantské středisko) a také komoří Vilém Slavata, oběť pražské defenestrace. Roku 1595 koupil Stráž od Petra Voka pan Adam z Hradce a o čtyři roky později od něho pak Joachym Oldřich z Hradce, „výstřední katolík", který z panství všechny nekatolické kněze vypověděl. Zámek měl ovšem i svůj přízrak, který bloudil po jeho chodbách, černou paní strážskou se „zlým pohledem". Zpočátku jezdil baron Karl Ludwig von Leonhardi do Stráže jen dvakrát do roka, později se zde usadil natrvalo se svou ženou Annou Marií, která byla polského původu, a se sedmi dětmi. Jeden z jeho čtyř synů, Ludvík Karel, otec našeho barona Adolfa, důstojník, se stal dědicem strážského panství. Na zámku s ním žily jeho sestry, baronesy, z nichž se jen jedna později nešťastně provdala za chudého barona, který příliš pil, a když byl zbaven správcovství strážského panství, odešel a později spáchal sebevraždu. Jižní stranu zámku obývaly neprovdané dcery Anna a Karolina a sestry barona Adolfa, severní stranu jeho bratr Ludvík Karel, bývalý důstojník, který zde náhle ve věku 26 let zemřel. K panství ve Stráži nad Nežárkou náležely vesnice Plavsko, Pístina, Mníšek, Příbraz, Vydří a část Libořez. Otec našeho barona Adolfa Leonhardiho se oženil ve Frankfurtu nad Mohanem s Kateřinou Mellingerovou, dcerou továrníka a velkoobchodníka, k velké nelibosti svého otce, Adolfova dědečka. Po svatbě se usadil na strážském panství. V r. 1846 se

jim narodil první syn Karel a dne 16. května 1856 ve Vídni pak syn Adolf Franz, náš baron. V r. 1873 připadlo strážské panství Adolfově matce, ovdovělé baronce Kateřině. V době, kdy panství převzala, byl v něm zahrnut dvůr zvaný Bašta, Nový Dvůr, Hutě a čtyři další dvory s rozsáhlými lesy. Cena panství v té době obnášela 5 milionů korun. Správcem panství se r. 1873 stal první Adolfův domácí vychovatel Josef Fechter, který však hospodářství vůbec nerozuměl, a tak od té doby začíná hospodářský úpadek strážského panství. Když r. 1892 Fechter náhle zemřel, byl majetek převeden na barona Adolfa Leonhardiho.

Mladý baron Adolf Leonhardi žil nejprve ve Vídni, kde prý měl „výstředního domácího učitele" dr. Morice Wagnera, světáka, který byl později pro špatný vliv na svého svěřence ze služeb propuštěn. Baron studoval nejprve ve Vídni, pak v Lipsku a posléze v Praze práva, ale nedokončil je. Věnoval se studiu esoterních nauk, mineralogickým a botanickým sbírkám, jezdil po Evropě a navazoval styky s tehdejšími významnými představiteli různých okultně esoterických směrů a hospodářské správě panství se mnoho nevěnoval. Jako říšský poslanec a starosta Jindřichova Hradce se věnoval také politice. Když se baron Adolf Leonhardi vrátil předčasně ze studií, usadil se na zámku ve Stráži a zamiloval se zde do hezké dívky Růženy Švecové z Lutové, která byla služkou u strážského řídícího učitele a dcerou chudého rolníka. Říkalo se o ní, že pochází z pytlácké rodiny, a neměla nejlepší pověst. Baron se do ní beznadějně zamiloval a později, když své matce oznámil, že si Růženu vezme, byl z toho v rodině poprask. Avšak baron věren rodinné tradici nepovolil, a tak byla slečna Růžena dána nejprve na dva roky na vychování do Prahy do jistého soukromého ústavu. Dne 16. listopadu 1879 se pak baron Adolf Leonhardi s Růženou Švecovou z Lutové oženil a novomanželé se usadili na strážském zámku. V městě se o této svatbě hodně hovořilo. Růžena Švecová, když sloužila u řídícího učitele ve škole ležící v blízkosti zámku, chodila do zámecké zahrady s putnou pro vodu a baron Leonhardi prý oknem pozoroval její ztepilou postavu. Nicméně Růžena navázala nejprve milostný poměr s lokajem Vilémem Princem, který byl pak ze služeb propuštěn. S baronem Adolfem se později scházela v zámeckém altánku, od něhož vedla stezka k Nežárce, jíž používala pozdější dočasná majitelka zámku operní pěvkyně Ema Destinnová, která se chodila ráda koupat a ráda rybařila.

Leonhardiové ze Stráže měli ve znaku pětilistou modrou růži na zlatém pozadí. Strážský kronikář zaznamenal „zámecké historky baronů z Leonhardi" a půjčil je zpěvačce Emě Destinnové, která zámek vlastnila a obývala v letech 1914–1930. Záznamy už kronikáři nevrátila a napsala podle nich svůj čtyřsvazkový román *Ve stínu modré růže – román zašlých vášní* (Praha 1924, 1925; 2. vyd. tamtéž 1927), který je plný zlých smyšlenek, například že jedna z Leonhardiho dcer se od jednoho ze správců nakazila syfilidou, na niž později zemřela. Jméno Leonhardi se zde

ovšem nevyskytuje, je však zřejmé, že byl napsán o baronově rodině. Manželé Adolf a Růžena Leonhardiové měli dvě dcery: jedna, Zlata, zemřela mladá na tuberkulózu v italském Meranu, kde byla na léčení; druhá, Ludvika, zemřela r. 1915 ve věku 22 let v klášteře benediktinek v Praze na Smíchově jako poslední člen této větve Leonhardiů.

Baron Adolf Leonhardi vedl čilý společenský život: byl říšským poslancem ve vídeňské sněmovně, po určitou dobu byl také starostou města Jindřichův Hradec, stýkal se s řadou významných lidí, politiků, umělců, ale především okultistů všeho druhu. Nejvýznamnějšími z nich byli tehdy, vedle Papuse, velmistr řádu a svatyně Memphis-Misraim v Berlíně Theodor Reuss a John Yarker z anglického Manchesteru, velmistr Royal oriental order of Apon, to byl údajně onen proslulý řád „asijských bratří", k němuž prý náležel již básník Petrarca a také Leonhardiho přítel, spisovatel Gustav Meyrink. Na zámku ve Stráži se scházeli přední evropští okultisté a svobodní zednáři esoterického směru, zde byla potvrzena smlouva o spolupráci mezi martinisty a iluminát y a konaly se zde i spiritistické seance, jimž byl baron velmi oddán. Když byla dražena knihovna Emy Destinnové, byl pořízen knižní katalog zámecké knihovny, která patrně původně patřila baronu Leonhardimu. Katalog, jehož kopii jsem získal, obsahoval množství vzácných starých tisků o magii a alchymii a vedle dalších oborů okultních věd také kompletní středověkou démonologickou literaturu. Destinnová měla o tuto tematiku zájem, ale knihy patrně shromáždil baron Adolf Leonhardi. Je možné, že vedle spiritistických seancí se oddával i praktické magii evokační. V rodu Leonhardiů byli svobodní zednáři; jedněmi z posledních byli jeho strýcové z německé větve, Johann Daniel Siegfried Leonhardi a Johann Peter von Leonhardi. První byl r. 1771 přijat do lóže spolu s básníkem G. E. Lessingem, druhý byl velmistrem jedné německé lóže. Jak se baron Adolf Leonhardi dostal ke svým zájmům o esoterismus okultního druhu, mi však není známo.

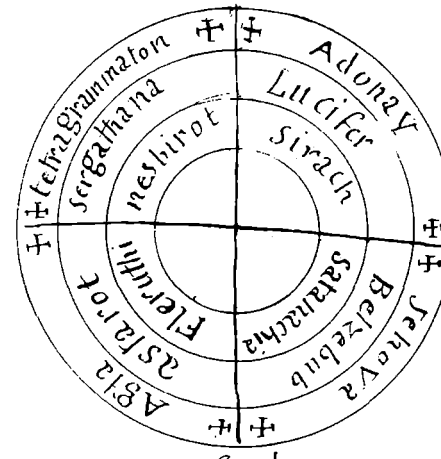

Strážské panství od konce 19. století hospodářsky upadalo a baron se silně zadlužoval. Činil různé pokusy, jak z dluhů vybřednout, ale marně. Pokusil se těžit kaolin a vyrábět z něho „zvonivé cihly", ale nezískal odbyt a zavedení výroby cihel vedlo k dalšímu zadlužení. Z nejhoršího mu pomáhalo kácení krásných vzrostlých dubů. Začátek katastrofy nastal, když se na stráž-

ském zámku stal sekretářem baron Gottfried Rumerskirch. Věnoval se zejména lovu a – paní baronce, s níž konal divoké jízdy na koních. Říkalo se, že se stal jejím milencem. Dne 9. srpna 1903 baronka Růžena Leonhardiová náhle zemřela ve věku 48 let. Povídalo se, že byla s baronem Rumerskirchem těhotná a že se pokusila o vyhnání plodu odvarem z listí túje, která rostla v zámeckém parku, a v důsledku toho prý zemřela. Avšak je to, vzhledem k věku paní baronky, spíše jen nepravděpodobná historka. Tuto nepravděpodobnou verzi podala také ve svém výše uvedeném zlomyslném románě E. Destinnová. Téhož roku, kdy zemřela jeho manželka, baron sám onemocněl ledvinovou chorobou, kterou získal, když pomáhal při kácení stromů a nastydl. Zoufalé pokusy o záchranu majetku, např. těžba rašeliny, otevření kamenolomu a další podniky, už nemohly odvrátit blížící se zkázu. Tu prý dovršila bouře, která zpustošila zámeckou zahradu, jakož i požár lihovaru a části pivovaru a uhynutí pěti koní. A tak se již r. 1900 konala v zámku první dražba a na velkostatek byla uvalena nucená správa. Druhý odhad ceny panství zněl již na necelou polovinu původní hodnoty, jen na dva miliony korun, a třetí dokonce již na 940 786 korun a 84 haléřů. Do zámku se nastěhovala rodina sekvestra N. Kruha, který, stejně jako následující dosazený správce, hospodařil především pro sebe. Baron Adolf Leonhardi se svou desetiletou dcerkou Ludvikou žil na vykázaném místě zcela bez prostředků. Vlastně už jen živořil, veškeré naděje vkládal nyní do nálezu uhlí. Chodíval sám na různá místa kopat, aby je nalezl. Při jednom takovém pokusu zle nastydl, vážně onemocněl a dne 11. února 1908 zemřel.

Baronka Růžena Leonhardiová.

Nebylo prý ani peněz na pohřeb, uvádí kronikář města. Baron byl pochován v rodinné hrobce na nedalekém místním hřbitově. Hrobka se v r. 1963 propadla a byla zasypána. Dceruška Ludvika byla dána do kláštera v Praze, kde za sedm let nato zemřela. Majitelem panství se stal sekvestrující věřitel, vídeňská banka Allgemeine Übersorgungsanstalt, která panství nemilosrdně exploatovala – v kronice je to označováno jako „lupičské hospodaření". Námitky, které baron podával proti nízkému poslednímu odhadu, nebyly uznány. Dva měsíce po baronově smrti bylo zadlužené panství prodáno ve veřejné dražbě Českobudějovické záložně za 636 000 rakouských korun. V dluzích a na-

prostém finančním úpadku skončila i další majitelka zámku, operní pěvkyně Ema Destinnová, v jejímž majetku bylo mnoho věcí, které kdysi patřily baronu Adolfu Leonhardimu. Ty však byly v dražbě rozprodány. O strážskou hrobku Leonhardiů pečovaly pietně řádové sestry, které v zámku, změněném posléze na azylový útulek pro těžce slabomyslné dívky, působily jako vychovatelky.

Osobnost barona Adolfa Leonhardiho byla neméně složitá jako jeho utrpením poznamenaný život. Baron byl jemný kultivovaný aristokrat, od dětství vychovávaný domácími učiteli a vychovateli a žijící v poněkud přefeminizovaných poměrech, které nebyly prosty napětí mezi neprovdanými baronesami a baronovou matkou, jež neměla šlechtický původ. O romantickém založení barona svědčí jeho poměr k prosté dívce z lidu, navíc dívce s poněkud pošramocenou pověstí, s níž se tajně scházíval ve starém altánu ve svahu nad řekou a v houštinách zámeckého parku v místech, kde tehdy stála pískovcová socha řeckého Pana a pod ní kamenná lavička. Byla to zpustlá část parku a říkalo se, že tam straší. Avšak baron měl také velmi realistické zájmy, které byly vyjádřeny v jeho rozsáhlých sbírkách minerálů a herbářů. Láska k přírodě a záliba v tajemném, to šlo dobře dohromady na bázi hluboce vyznávaného panteismu. Baron byl protestant, neměl rád rakouský klerikalismus a pokusy o germanizaci. Tak jako jeho předkové se staral o blaho svých sedláků a zámeckých zaměstnanců, mezi nimiž byl velmi oblíben, podobně jako jeho dědeček, který prý za své éry rozdal potřebným přes 90 000 zlatých, tedy celé velké jmění. Baron Leonhardi psal elegantní francouzštinou a jako říšský poslanec uměl výborně i německy, poradil si i s angličtinou (v tomto jazyce si dopisoval s velmistrem řádu Asijských bratří). Laskavost a důvěřivost, snad až přílišná, ho nesmírně poškozovaly. Plyne to ze zápisků jeho revírníka Františka Kythýra, které se dochovaly v městském muzeu. Pro práci v kaolinové cihelně najal italské dělníky, kteří odešli s vysokou výplatou, aniž by co udělali. Vyrobené cihly poslal do Vídně, ale tam je nechtěli, a tak je „prodal" na dluh podvodníkovi do Pešti. Peníze za ně nikdy nedostal. Stejně to dopadlo s vylámaným kamenem, který byl nakonec věnován na stavbu třeboňské školy a Budějovické brány v Třeboni. Baron nedovedl bojovat s bezprávím, podvody a lidskou chamtivostí, jíž byl obklopen. Na konci svého života však tento jemný aristokrat dokázal těžce pracovat s lopatou, sekerou a pilou. Žil sám v nuzném vykázaném příbytku, zdarma dostával jen otop, a staral se příkladně o své jediné dítě, zdrcen smrtí své milované ženy a jistě i tím, že byl svědkem, jak mu rozkrádají jeho majetek, jak ze zámku odvážejí starodávný nábytek, jeho sbírky... Dokázal vzdorovat ranám osudu; těžce nemocen, sužován horečkami, se potácel za svou tvrdou prací, aby si vydělal pár korun na nezbytné živobytí, muž, který se kdysi pohyboval v nejvyšších kruzích tehdejší společnosti a byl doma v luxusních hotelích řady evropských velkoměst. Zemřel posléze ve věku 52 let a jen pár spravedlivých se postaralo o to, aby mohl být pohřben

Novější podoba zámku ve Stráži nad Nežárkou.

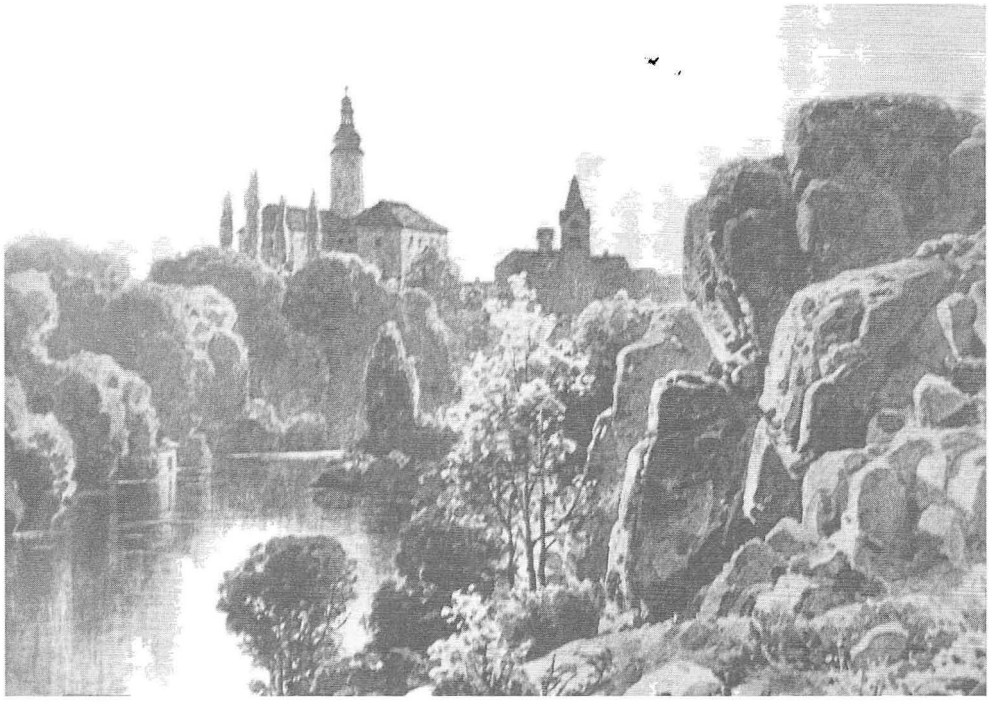

Historický obraz zámku ve Stráži nad Nežárkou.

Náhrobek rodiny Leonhardiů na hřbitově ve Stráži nad Nežárkou.

do rodinné hrobky a aby bylo postaráno o jeho dcerušku.

Baron Adolf Leonhardi, jak jsem už řekl, po sobě zanechal jen nemnoho korespondence. A přece dílo, které vykonal, bylo nesmírně cenné. Byl hlavním aktérem šíření esoterických idejí, zejména martinistických, teosofických a iluminátských v zemích koruny české a jedním z předních činorodých šiřitelů těchto idejí v Rakousku. Podobně jako jeho přítel Gustav Meyrink byl ve styku s předními představiteli významných esoterických hnutí v Evropě, byl členem řady významných lóží. Do Čech zavedl iluminátství, teosofii a martinismus a s ním i hermetismus. Proto může být právem pokládán za otce novodobého českého hermetismu a jen útrapy na konci jeho života, plného bolestných osudových ran, a předčasná smrt mu zabránily v tom, aby byl účasten také na rozvinutí tohoto svého úsilí. Nebyl, tak jako mnozí z jeho bezprostředního okolí, jen sběratelem podivných diplomů a poct, ale byl esoterikem bytostného založení, jak o tom svědčí několik jeho dopisů Papusovi, v nichž rozebírá symboliku českobudějovické martinistické lóže, kterou založil.

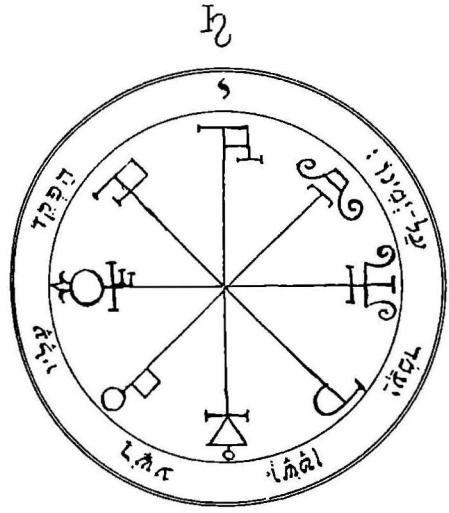

Otakar Griese

Otakar Griese.

Na začátku 20. století, kdy se ve vzájemných rozepřích začal projevovat první úpadek novodobého českého hermetismu, vstoupil na jeho scénu moravský rodák Otakar Griese, aby zachránil, co se ještě zachránit dalo. Není přehnané, řekneme-li, že organizaci a šíření hermetického hnutí věnoval celý svůj život, celé své jmění, a to na úkor vlastní badatelské činnosti, která však i tak byla rozsáhlá, a svého soukromého života.V tomto smyslu je Griese jednou z nejagilnějších, nejobětavějších a nejušlechtilejších postav novodobého českého hermetismu, a jen předčasná smrt zabránila tomu, aby se stal i uznávaným vůdcem tohoto hnutí. Nechyběly mu ty nejdůležitější osobnostní předpoklady: byl vynikajícím všestranným znalcem všech oborů her-

metismu, byl obětavým nadšencem a měl ušlechtilou povahu, i když se vyznačovala také neústupnou bojovností a nekompromisní zásadovostí. Od mládí se věnoval studiu astrologie, alchymie, hermetického lékařství, kabbale a zejména také praktické magii, aby se posléze věnoval organizační, redakční a vydavatelské činnosti, jejímž smyslem mu bylo „šíření vznešených idejí okkultických", jak sám nazýval své poslání. Této práci obětoval své zdraví a celý svůj majetek, aby na sklonku svého předčasně uzavřeného života mohl jen přihlížet tomu, co vykonal a co ještě vykonat mohl, kdyby byl měl ještě dostatek finančních prostředků. Když se na něj vedení Universalie obrátilo dopisem, aby se postavil do čela tomuto sdružení, byl již několik týdnů mrtev.

Otakar Griese se narodil 19. října 1881 v Přerově. Otec byl ředitelem obecné školy, ale rodinu opustil, takže Griese byl jako dítě vychováván jen svou matkou Emilií Grieseovou, která vlastnila v Přerově módní závod, zásobující hlavně prostějovskou „honoraci". Peněz však nebylo nazbyt, a tak si přivydělávala prodejem hraček, vyráběných olomouckým Andrem. V Přerově Griese nejprve r. 1899 maturoval a potom zde absolvoval vyšší hospodářskou školu. Krátkou dobu byl zaměstnán nejprve jako hospodářský adjunkt na blízkém velkostatku, poté jako praktikant okresního soudu v Přerově a konečně pak jako úředník poštovní správy v Přerově.

V roce 1905 však toto zaměstnání opustil, aby se mohl plně věnovat studiu hermetických věd a jejich šíření. Založil časopis *Isis* a knihovnu, které měly tomuto šíření napomáhat. V té době již byl znám českým hermetikům, kteří se o něm zmiňují ve zprávě o činnosti českých martinistů Papusovi. Do martinismu byl patrně zasvěcen tehdejším delegátem řádu pro země království českého, resp. pro Rakousko-Uhersko, Theodorem Kraussem, drogistou-lékárníkem v Řezně, s nímž sdílel společné zájmy o hermetické lékařství. V té době měl již také styky s českobudějovickými martinisty a s olomouckou martinistickou lóží, vedenou jeho pozdějším blízkým spolupracovníkem Františkem Šídlem. Nelze však vyloučit, že byl sám zakladatelem této lóže nebo iniciátorem jejího založení, po lóži přerovské, kterou sám předtím založil. Veřejná činnost na poli hermetismu se Griesemu stala životním osudem. Založil v Přerově martinistickou lóži a učinil Přerov centrem českého hermetického hnutí. Vybudoval zde středisko „Hermetických studií", přejmenované později na Svobodnou školu věd hermetických, organizovanou podle jejího pařížského vzoru. Jeho Ústřední nakladatelství okultních děl v Přerově na Moravě se nadlouho stalo duchovní oázou celého českého okultně-esoterického hnutí, neboť zde umožňoval vydávání publikací širokého esoterně obsahového rozpětí. Griese do Čech uvedl základní díla Éliphase Léviho a Papuse. Svá vlastní intenzivní a extenzivní hermetická studia prohluboval kontakty s českými i zahraničními hermetiky: z českých to byl zejména neméně ušlechtilý E. Hauner, ze zahraničních, kromě již zmíněného Th. Krausse, neméně nadšený propagátor hermetických idejí, Papus. V Paříži

se habilitoval svým spisem o mumiální hermetické léčbě (roku 1908 jej vydal v Praze tiskem) a již 5. března 1910 mu byl z Paříže udělen titul „čestného doktora hermetických věd" na základě disertační práce, kterou obhájil na pařížské Papusově Vysoké svobodné škole věd hermetických. O něco později se stal „čestným profesorem" Vyšší školy užitých věd lékařských v Paříži, kterou vedl rovněž Papus. Do Paříže Griese, který dobře ovládal francouzštinu, dosti často dojížděl, stejně jako K. Dražďák, J. Adamíra a O. Kopp (ten se zde i na léta usadil), kteří v pařížském centru evropského hermetického hnutí tehdy reprezentovali český martinismus.

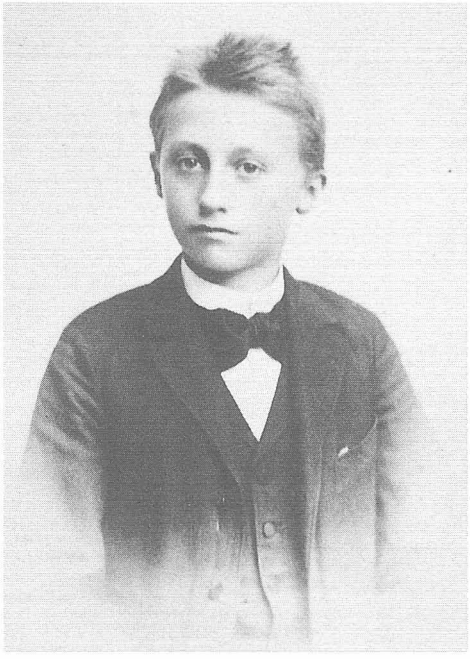

O. Griese jako student.

Roku 1907, 7. března, právě při pobytu v Paříži, byl Griese stižen osudovou ranou, když mu náhle po úraze zemřela na sepsi jeho mladičká těhotná manželka Albína. Byla to nejen oddaná Grieseova životní družka, ale i spolupracovnice, stejně jako jeho druhá žena Luisa. Griese, otec dcery a syna, ovdověl, ale ve svém organizačním a ediční úsilí neochabl. Na konci r. 1907 přesídlil do Prahy, usadil se na Žižkově v Táboritské ulici č. 13. Zde pokračoval ve vydávání časopisu *Isis* a knih, povětšinou překladů, ale také rotaprintem rozmnožovaných textů o dějinách okultismu, alchymii, kabbale a dalších (později něco z toho vydal tiskem, ale jsou to pouze zlomky, jen úvodní kapitoly díla K. Kiesewettera, Jollivet-Castelota, Papuse a dalších tehdy známých autorů). Grieseova dcera Emilie později vzpomínala na toto pražské Grieseovo období: byt býval plný čerstvě vytištěných knih; když došlo nové vydání, knihy se balily a zasílaly zájemcům. Mnozí z těch, kteří si je objednali, však neplatili. Griese totiž neposílal vše na dobírku – neplatiče omlouval, dlužné peníze nevymáhal. Hlavně že byly knihy mezi lidmi a byl o ně zájem. Nepostradatelným pomocníkem mu byla, jak již bylo zmíněno, jeho druhá žena Luisa, roz. Svobodová. Griese do své ediční činnosti investoval celé své jmění a byl vydatně podporován svou matkou a potom i dědictvím po ní. Umožňovalo mu to skromně žít „na volné noze", věnovat se svým zájmům, vydávat časopisy a knihy i cestovat často do Paříže, Berlína, Lipska a Drážďan. Avšak na vydávání časopisu a knih nevydělával, byl často poškozován, nejen neplatiči, ale i odběrateli z řad knihkupců. Snažil se později přivydělat si něco vý-

robou magických zrcadel na objednávku, dodávkami zahraniční literatury, ale historie se opakovala a Grieseho ztráty narůstaly. Není přesně známo, kdy se znovu vrátil do Přerova. Předtím než odešel do Prahy, bydlel na Horním náměstí č. 2; v r. 1909, kdy už je zase v Přerově, bydlí v Kojetínské ulici č. 9.V Praze tedy pobyl jen asi dva roky.

V Přerově pokračuje ve vydávání *Isidy* a hermetických knih. Na konci roku 1913 začne vydávat velmi výpravný „měsíčník věnovaný vědeckému studiu okkultismu", *Lucifer*. To však vzbudí nelibost klerikálů, a tak jej musí v létě 1914 přejmenovat na *Zasvěcení*. Ale vyjdou jen dva sešity, neboť propukne první světová válka. Griese je odveden, ale zůstává v Přerově u jakési zásobovací jednotky, na frontu se nedostane.

Po válce jej láká do Prahy letenský nakladatel J. Zmatlík, jeho přítel a martinista, který mimo jiné vydává také okultní a mystickou literaturu. Nabízí Griesemu, aby redigoval časopis, který chce vydávat. Časopis se má nazývat *Okkultní a spiritualistická revue*. Nakonec

Griese se svou první manželkou Albínou.

Griese jako voják za první světové války.

však jeho první ročníky rediguje Karel Weinfurter. U Zmatlíka, v jeho *Knihovně šťastných lidí*, se Griesemu podaří vydat jen nový překlad Piobbova *Formuláře vysoké magie*, v němž jsou odstraněny hrubé chyby ve vydání, které pořídila z komerčních důvodů pražská Vitrografie již předtím. V roce 1921 propuká Grieseho spor s K. Weinfurterem, jednak pro kritický přístup Grieseho k Weinfurterově póze arbitra ve věcech okultismu a mystiky a jednak proto, že Weinfurter odpověděl na celkem věcnou Grieseho kritiku svých názorů agresivním a podrážděným tónem. Oba si vyměnili i několik osobních dopisů, jejichž obsah je velmi kontrastní. Grieseho slušná neústupnost poukazující na zásadovost na jedné straně a Weinfurterova nervózní útočnost prozrazující uraženou ješitnost na straně druhé. Griese na základě toho, co mu svěřil přítel Zmatlík o různých Weinfurterových aférách, neměl navíc o tomto „mystikovi" vůbec valné mínění. Věcná stránka sporu šla posléze stranou a z Grieseho a Weinfurtera se nakonec stali nesmiřitelní odpůrci. Ale zatímco Griese zůstal u věcné argumentace, Weinfurter vnesl do polemiky osobní tón, který později Grieseho vyprovokoval k nesmiřitelné tvrdosti. Ve svém nenávistném útoku pokračoval Weinfurter i po Grieseově smrti, kdy Grieseho obvinil z černomagických útoků na svou osobu (viz dodatky, kapitolu Spor Griese–Weinfurter). Weinfurter se v tomto sporu zachoval hanebně, když po Grieseově smrti ve svých *Pamětech okultisty* (Praha 1933, s. 197n.) napsal očividně o Grieseovi následující: *„Brzy po uveřejnění mých prvních článků o mystice ve Zmatlíkově Revui byl jsem také napaden jedním okkultistou nepravým, který se chlubil svými magickými vědomostmi, ale později prohlásil celý okkultismus za humbug a šalbu. Útok byl s počátku tiskem a později se ono individuum pokoušelo uškoditi mně také čarodějstvím... Jednoho rána jsem obdržel od onoho člověka sešit jeho okkultního časopisu. Jakmile jsem jej vzal do ruky, pocítil jsem ihned nepřátelský vliv, který vanul ze zásilky. Proto jsem sešit odložil. Večer téhož dne, když jsme ulehli, zaslechl jsem v nábytku klepání, ve kterém jsem ihned poznal vyslaného elementála..."* Potom Weinfurter dramaticky líčí, jak se pomocí dřevěného uhlí, které mu bylo „posláno" – rozumí se jakousi vyšší bytostí –, tomuto černomagickému útoku ubránil. Weinfurterova nenávist šla tedy až za hrob a uvedená pasáž je špatnou vizitkou jeho mystic-

kého založení, které tak často zdůrazňoval, jakož i úrovně jeho duchovního vývoje.

Grieseho život byl rozdělen především na činnost vydavatelskou a organizační a na vlastní bádání. Měl, podobně jako později Lasenic a Kabelák, snahu ověřovat si magické, spagyrické a jiné formule vlastní praxí. Jeho zájem obsáhl celou oblast hermetismu, ale zajímal se i o jógu, teosofii a jiné esoterické směry. Věnoval se i ceremoniální magii a je o něm známo, že při magických experimentech používal černého psa, upoutaného v magickém kruhu, v němž operoval. Pes mu sloužil jako jakýsi biologický detektor astrálu. Pracoval též s magickými zrcadly a zejména pak v oboru mumiální hermetické léčby. Pokoušel se přiblížit oblasti hermetismu vědeckým nárokům na výzkum, ale v pozadí jeho snah, určujícím motivem jeho činnosti, bylo pomoci člověku. Toto ušlechtilé zaměření vyjádřil pak založením Bratrstva Bílé lóže. Došlo k němu již před první světovou válkou, ale přesnější datum není známo. Bylo to sdružení „volné esoterní skupiny českých okultistů" a Griese je veřejnosti prezentoval r. 1914 spisem Zasvěcovací materiál Bratrstva Bílé lóže, který obsahoval první a druhý stupeň zasvěcení do českého iluminátství a bratrstva „neznámých samaritánů", a to „na základě rukopisného materiálu uvedených okultních společností". V programu tohoto spolku se zdůrazňovalo, že není tajnou společností, ale „jakousi ideální rodinou světovou", která „jde ve šlépějích našeho velikého učitele, Mistra Nazaretského" a má za cíl „rozsévati jenom bratrství a lásku", jakož i „probouzet v lidstvu duchovnost a mohutnost mravní". Bylo zde dále zdůrazněno, že spolek vychází z „východního esoterismu", který „jest základem všech náboženských, filosofických i okultních systémů", protože v přítomné době „nejlépe vysvětluje nejpalčivější záhady života". Nebyl to odvrat od hermetismu, v jehož směru se Grieseho zájmy ubíraly dále, ale vedle něho příklon k Východu, inspirovaný zřejmě vlivem teosofie. „Jdeme za ideálem lidství," uvádí se v programovém prohlášení tohoto spolku, jehož ústředí bylo v Přerově a jehož členové, spojení svým duchovním založením, byli roztroušeni po celé tehdejší oblasti Čech a Moravy. Slibovaný zasvěcovací materiál 3. stupně už nikdy nevyšel, byl však připraven do tisku. První stupeň zasvěcení reprezentují Čeští illuminăti a je založen na sebepoznání. Druhý stupeň pak Neznámí samaritáni, přičemž těžištěm je již studium astrální úrovně, avšak z hlediska zhotovování spagyrických arkán a hermetického léčitelství. Zasvěcování se provádělo obřadně v kroužku vyspělejších bratrů.

Po první světové válce se u Grieseho objevuje nová orientace, totiž na „ansairetická mysteria" P. B. Randolpha, reprezentanta pozoruhodného magického systému a řádu Eulis, jehož středisko bylo ve Spojených státech severoamerických. Nevíme, jak eulidská idea pronikla do Čech, ale je jisté, že jí byl Griese, zhruba v téže době, ovlivněn stejně silně jako Lasenic. Griese byl

první, kdo s touto ideou seznámil české hermetiky. Měl jsem možnost nahlédnout do sešitu, v němž měl výpisky z jakého materiálu čerpal, a poznámky k tomuto tématu. Grieseho životní podmínky a činnost dobře charakterizuje vydávání časopisů, resp. přeryvy, které v tomto vydávání nastávaly a které nepochybně signalizovaly jeho finanční potíže. Tuto časopiseckou ediční činnost lze popsat takto:

– *Isis* (1905–1910 – roč. I.-IV.); – *Lucifer* (1913–1914); – *Zasvěcení* (květen 1914 – září 1914); – *Pentagram: Sborník pro filosofii, mystiku a okkultism* (1919–1920); – *Isis: Sborník pro filosofii, mystiku a okkultism* (1922–1924 – roč. V. a jediné číslo VI. roč., které vyšlo v lednu 1924 a jímž bylo vydávání časopisů ukončeno definitivně.

Grieseho předmluva k tomuto poslednímu číslu *Isidy* a bohužel také k poslednímu počinu jeho vydavatelského úsilí již prozrazuje určitý vývoj, jímž Griese prošel, a obrat, který v tomto vývoji nastal. Konstatuje, že „kvalitativní bilance okultismu byla u nás ještě do nedávna žalostná", ale že „dochází ponenáhlu k potěšujícímu obratu", který spočívá v tom, že „veliká část okultistické veřejnosti" přestává bezmyšlenkovitě přejímat to, co jí k věření předkládali „kněží okultní církve", a „začíná pomalu z duševního omámení se probouzeti a přemýšlí". Z dalších výroků je patrno, že se zde Griese, aniž kohokoli jmenuje, obrací především proti Weinfurterovi, který se přímo i nepřímo prohlašuje za nejvyššího arbitra veškerého okultního esoterismu a mystiky u nás. Také následující pasáž vypovídá především o Weinfurterovi: „Strhujíce závoje ze saiských padělků a kácejíce modly nezdravého mysticismu byli jsme často nuceni dotknouti se tvůrců i šiřitelů tohoto karikaturního okultního výtvarnictví, což nám bylo mnohými neprávem vykládáno ve zlé. Žel, že málokdo uznává nutnost zaujetí spravedlivého stanoviska vůči osobám úzce spjatým s určitými posuzovanými jevy veřejného života a že pořídku je těch, kdož jsou přesvědčeni o zdravé funkci nestranné a věcné kritiky v kulturním životě národů." Griese také Weinfurterovi vytýkal špatné pochopení Kerningových cvičení, která byla základem jeho praktické mystiky. Nakonec pak formuloval program „pracovního kruhu Isidy", který de facto reprezentuje především on sám: „Náš program je znám. Chceme pozvednout vědnou úroveň okultismu, rekonstruovati jeho filosofické jádro jako názoru světového a zbaviti ho všech náboženských přívěsků, které ztěžují jeho pochopení, aby nebyl více příhanou svým vyznavačům, nýbrž v řetězu jiných názorů světových filosoficky i vědně rovnoprávným jeho článkem. Abychom tohoto cíle alespoň z části dosáhli, voláme okkultisty jakýchkoli směrů k loyální součinnosti." To byla již myšlenka universalismu, a proto se ke Grieseho odkazu hrdě přihlásila o několik let později česká hermetická společnost Universalia, vyzývající Grieseho, aby se postavil do jejího čela. Jeho velkou zásluhou však bylo postupné očišťování hermetismu od přízemních pověrečných názorů a praktik. Jeho slabostí však byla snaha po vědec-

kém výkladu okultních jevů, která, jak jsem se zde již zmínil, byla omylem, neboť okultismus a empirkcá věda se sice mohou potkávat, ale nikdy nesplynou pro odlišné zacílení svých snah, pro odlišný předmět a metody jeho studia. Okultismus je druhem transcendentalismu, věda je přísně empirická. Je však nutno připomenout, že Griese odmítal vědu, která by okultní jevy vážila a měřila (viz dále), nýbrž chtěl vědu, která by zahrnovala i transcendentno, ale to by už nebyla konvenční věda empirická. Touto mylnou snahou o vědecké pojetí okultismu trpěli i první francouzští hermetici, jak uvádí V.-E. Michelet (1937) ve svých vzpomínkách na začátky francouzského martinismu. Na přelomu 19. a 20. stol. to byla infikace okultního esoterismu tehdy ještě módním pozitivismem.

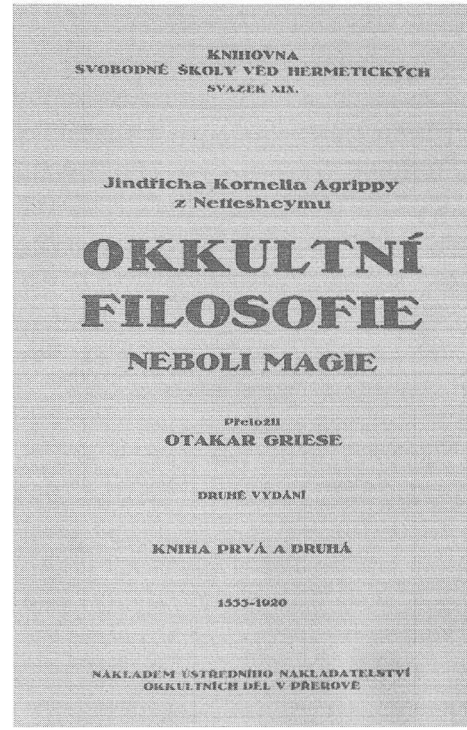

Svou ediční činnost chtěl Griese nejprve spojit se Zmatlíkovým nakladatelstvím v Praze na Letné, neboť jeho majitel byl Grieseho blízkým přítelem, okultistou a členem pražské martinistické lóže Simeon. Ten ale dával přednost hlediskům obchodním a Grieseho edičním záměrům nedůvěřoval. V této sféře je totiž komerčně úspěšnější literatura podřadná než dobrá – to je již tradiční a platí to stále. A tak Griesemu, který na šíření „ušlechtilých idejí okkultických" lpěl, nezbývalo než se dát sám do této ediční činnosti, kterou pokládal za základního činitele realizace svých záměrů. Avšak zisk z prodeje časopisů a knih, které vydával, sotva stačil na krytí nákladů a na to, aby uživil sebe a svou rodinu. Nakonec Griese, který nedokázal tvrdě vymáhat dlužné částky od nepoctivých abonentů, byl nucen dělat dluhy u tiskařů, kteří s ním často jednali bezohledně. Tak nemohl vydat celý *Klíč k černé magii* S. de Guaity, vynikající dílo, ačkoli bylo celé připraveno do tisku, protože neměl peníze na tiskárnu (dílo po řadě let dovydala Universalia). Stejný osud měla i *Okultní filosofie* C. Agrippy z Nettesheimu. Jeho dlouholetý tiskař mu dokonce odmítl vysázet poslední stránku jeho kabbalistické studie *Sefer Jecirah*, protože na ni Griese prostě neměl (kniha končí rozděleným slovem a k zakončení jí chyběla jediná věta!). Na začátku r. 1924 byly Grieseho finanční poměry již tak katastrofální, že musel své činnosti zanechat a zmizel ze scény českého hermetického hnutí v době, kdy jej přivedl již k prvnímu stupni rozkvětu, když mu opatřil nejdůležitěj-

ší prameny. Současně byl poškozován nepoctivostí, sobeckostí a záští svých odpůrců, a bohužel i některých přátel. A tak se vyčerpával neustálými boji a starostmi nejen psychicky, ale i fyzicky. Dostával se do sporu s ostatními nakladateli pro svou zásadovost, např. s Jandovou edicí Sfinx, když tomuto nakladateli vytkl neúplné vydání spisu S. de Guaity *Na prahu tajemství*, které bylo vydáváno za úplné (nakladatelství vydalo Guaitovo první vydání tohoto spisu, ačkoli v té době bylo na trhu již jeho vydání druhé, podstatně rozšířené). V tomto směru byl Griese, bojující za čistotu postojů, nesmlouvavý; kritizoval mimo jiné i chyby v díle O. Eliáše o magii a démonologii starých Babylóňanů a další. Problémů měl tedy Griese více než dost. Svou propagací hermetismu a okultismu vůbec si velmi pohněval přerovské klerikály. Ti šli ve své zlobě tak daleko, že nedovolili, aby byla Grieseho první žena Albína pochována na hřbitově, protože byla obviněna, že zemřela na uměle vyvolaný potrat. Griese protestoval, ale marně. A tak byl pro ni u hřbitovní zdi, vedle šachty sebevrahů, vykopán osamělý hrob, který později zdobily dvě štíhlé chvojky, modré kosatce, mramorová deska s kabbalistickou kresbou a – *„pod tím vším kus tatínkova šťastného života"*, jak mi o tom napsala jeho dcera Emilie R.

Po první světové válce byl pak Griese jeden z prvních, kdo vystoupil z katolické církve. Byl antiklerikál, avšak věřící a svým způsobem i zbožný. Chodíval s rodinou na slavnosti Vzkříšení a Božího těla a říkával, že z chrámu naplněného modlitbami, vírou a zpěvem stoupá něco nepostižitelného vzhůru a zase se jako dobro obrací k zemi. Nejkritičtější fázi jeho života charakterizovala paní Emilie R. těmito slovy: *„Rok 1924 – to začala tatínkova kalvárie. Život byl k neunesení. Nepřipustil, abychom se sestrou šly do zaměstnání, bál se o nás a vždy říkával, že svět je zlý. Chtěl nás toho ušetřit... Kolem roku 1920 stavěl tatínkův obchodní přítel, u kterého tiskl své knihy, velký dům a rozšiřoval tiskárnu. Potřeboval peníze a tatínek jemně, aby se ho nedotkl, mu nabídl celý svůj majetek, částku velmi vysokou, prý na papír dopředu. Doplatil na to. Přišla doba, kdy tiskárna zadržela náklad knih, a když jsme chtěli expedovat, museli jsme od ní kupovat výtisky po několika kusech! A zase vidím tatínka rozčileného, jak se vrátil z tiskárny, chodí dlouho sem a tam po velké kuchyni v Kojetínské ulici a říká: ‚Je to hrozný člověk, hrozný, jde přes mrtvoly.' V souvislosti s tímto případem je zajímavá i osoba tatínkova známého advokáta, který byl na čas i jeho společníkem. Všichni tři – tatínek, majitel tiskárny i advokát, zemřeli v jednom roce. A všichni poměrně mladí."* V roce 1924 tedy Griese, finančně i fyzicky vyčerpán, opouští scénu a uchyluje se do soukromí. Živí se sestavováním a opravováním rádiopřijímačů, které přicházejí do módy. Rediguje časopis *Máj*, který vydává jen krátce přerovská tiskárna E. Dobrovolného. Otiskl zde mimo jiné několik povídek E. Lešehrada. V této době hodně zatrpknul a jeho duševní stav z té doby vyjadřuje pasáž dopisu, který poslal svému příteli Jindřichu Vlasákovi krátce před svou náhlou smrtí (dopis je uložen

v Grieseho pozůstalosti v archivu Památníku národního písemnictví v Praze): *„Od studia okkultních nauk odtáhla mne železná, neúprosná nutnost. Stal jsem se obchodním jednatelem, komisionářem, radioobchodníkem. Není to můj živel, a tak se nyní zase vracím k svému zamilovanému studiu. Na nějakou větší vydavatelskou akci není ovšem prozatím pomyšlení, protože krvácím ze starých nakladatelských ran. Snad jsou to zkoušky, ale přetrpké... Po létech bedlivého a empirického studia pohlížím na okkultismus jinak. Není to neplodná nihilistická skepse, ale moje gnose mně ukázala jiné cesty, jiné mety. Jsou snad neromantické, bezútěšné, střízlivé, jsou však příslibem přibližování se ke Pravdě. Snad se nám děje to, co kdysi Kolumbovi, že hledaje cestu do Indie, nalezl Ameriku...“* Neznamená to však, že se Griese od hermetismu odvrátil – tohoto termínu používal jen vzácně, většinou užíval slova okultismus, jak o tom svědčí osobní záznamy, které jsem získal od jeho dcery Emilie. Něco z tohoto obratu, který znamenal spíše změnu takříkajíc metodickou než zásadní, ideovou, naznačuje také obsah jednoho z jeho posledních článků v časopise *Isis* (1922, čís. 2, s. 103; roč. V.): *„Je nutno, abychom už jednou z okkultního romantismu vybředli. Nepracuji v okkultismu od včerejška; prodělal jsem všechny fáze okkultního balamucení jako pokusné morčátko, dosáhnuv nejrozmanitějších hodností v různých okkultních společnostech a lóžích. A jaká je bilance této řádové práce? Že jsem vystřízlivěl, vrátil se k sobě a našel sebe.“* To o něco později prohlásil Weinfurter za Grieseův odvrat od okultismu a tvrdil, že jej Griese nakonec prohlásil za „humbug“. Griese se však neodvracel od okultismu, ale od nepravých „okultistů“, kterými byl obklopován, od jejich póz, které vydávali za zasvěcení, od jejich povrchnosti a přízemního prospěchářství. Prototypem takového „zasvěcence“ a „okultisty“ byl Th. Reuss a mnozí další. Ve výše uvedené pasáži ostatně Griese mluví o „vybřednutí z okkultního romantismu“, neodsuzuje okultismus jako takový.

Nové naděje svitly Griesemu právě v roce jeho smrti, kdy mu bylo necelých jedenapadesát let. Začátkem září odjel na Pražský veletrh jako „radioobchodník“. Setkal se zde s přáteli a vrátil se domů 9. září pln nadějí, ačkoli se již necítil zdráv. Chystal se znovu do Prahy v době sokolského sletu, v době, kdy se začalo připravovat veřejné vystoupení Universalie. Je pravděpodobné, že byl ve styku s jejím esoterním kruhem. Ale smrt ho zaskočila. V den 18. září 1932 náhle onemocněl a byl dopraven do přerovské nemocnice, kde byl u něho zjištěn tyfus a posléze tyfový zápal plic. Přes tento těžký stav nemocného, jehož organismus byl vyčerpán těžkými existenčními boji – Griese musel splácet dluhy ze své ediční činnosti – došlo k určitému, bohužel jen zdánlivému zlepšení jeho stavu. V předvečer své smrti ještě živě hovořil se svými nejbližšími a mluvil o svých plánech, o návratu na scénu českého hermetického hnutí. Měl tím nepochybně na mysli pražské universalisty. Avšak 2. října 1932 v časných ranních hodinách zemřel. O dva dny později byl v Olomouci zpopelněn a urnu

s jeho pozůstatky si k sobě vzala jedna z jeho dcer. Vysilující, ale bohatý život nejušlechtilejšího novodobého českého hermetika se tragicky uzavřel.

O Grieseho smrti kolovala zcela nepravdivá legenda, rozšiřovaná spiritisty, jejichž jedna centrála byla v blízkosti Grieseova pražského sídla v Táboritské ulici na Žižkově. Podle této fámy byl Griese zabit v jakési hospodě, když byl přistižen jako falešný hráč. Byla to pomluva velmi blízká fámě o smrti Paracelsově. Část Grieseho pozůstalosti byla předána v roce 1934 Památníku národního písemnictví v Praze na Strahově. Jeho knihovna byla z velké části prodána knihovně Národního muzea v Praze (patrně zásluhou Kefera). Zde bylo možno až do poloviny šedesátých let studovat Grieseho *Isidu* s jeho vlastnoručními poznámkovými vpisky, ale pak kdosi všechna čísla ze studovny, kam byla pouze půjčována, odcizil. Také literatura, než byla zařazena do fondů muzejní knihovny, prošla čistkou, byla zčásti rozprodána zájemcům a zčásti patrně rozkradena, jak o tom svědčí porovnání se zachovaným seznamem, v němž jsou odprodané knihy, tentokrát vlastně již podruhé odprodané, zaškrtnuty, ale a ve fondu chybí.

Dopis tehdejšího předsednictva Universalie ze dne 28. října 1932, podepsaný J. Š. Kmínkem a dr. J. Keferem (viz obrázek) svědčí o tom, že Griese byl tehdy pokládán za našeho největšího hermetika a že měl rozhodující vliv na české hermetické hnutí, neboť, jak se zde uvádí, *„téměř všichni naši členové jsou Vašimi žáky"*. Dopis pokračuje: *„Jste první u nás, který šířil známost a zájem o vědecký okultismus, nejen po stránce odborné, ale i mravní; díla Vámi vydaná tvoří materiál k naší práci."* Tehdejší tiskový orgán Universalie, „organizační věstník" *Herold* (roč. I., čís. 1 z ledna 1933) přinesl zprávu o Grieseově smrti, kde je mimo jiné uvedeno: „Byl to muž ušlechtilý, vzácných kvalit... Nedočkal se lepšího života mezi námi, zemřel chudý..." V témže čísle je také nekrolog In memoriam O. G. Jeho autor dr. M. Alter zde mimo jiné píše: *„... oplakáváme smrt, truchlíme tím více, že odešel Vůdce a Mistr."* Jako jedno z prvních hesel své Encyklopedie okultismu, filosofie a mystiky pak Universalia vydala heslo o Grieseově osobnosti a díle, které obsahuje tato pochvalná slova: *„Griese byl bezesporu nejlepším českým hermetikem, který*

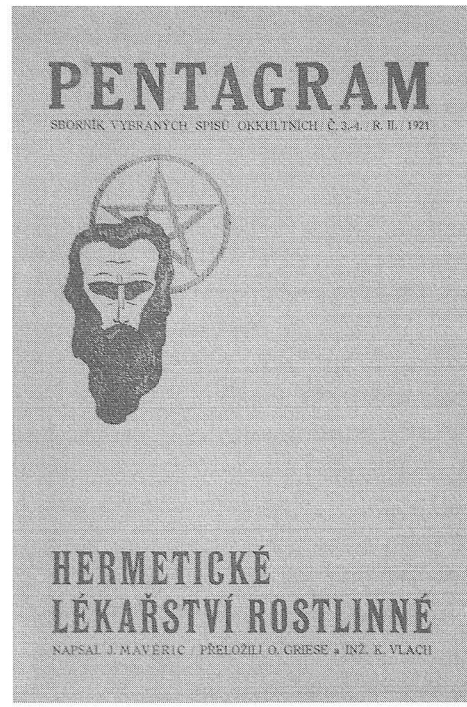

ovládal theoreticky i prakticky veškeré obory těchto nauk. Českému okultismu vtiskl provždy svoji pečeť. Z oblasti romantismu přenesl česká bádání na úroveň přísně rozumové vědy. Popularizoval zahraniční bádání, pracoval samostatně theoreticky a prakticky především na poli magie a theurgie. Jeho přečetné články, bohužel roztroušené po časopisech, tvoří spolehlivé kompendium znalostí pro každého vážného zájemce. Povahy jsa nanejvýše ušlechtilé, vychoval řadu velmi dobrých žáků a svými díly a příkladem dal podnět k utvoření Řádu Bílé lóže a později i k Universalii." Bylo to vysoké uznání Grieseovy osobnosti a díla, jehož osud v mnohém následoval Jan Kefer.

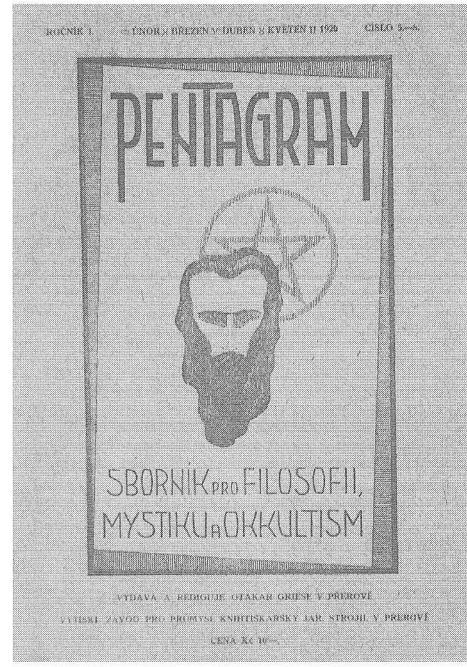

Grieseho ušlechtilost se projevovala kromě dalšího i ve vztahu k jeho rodině, o niž obětavě a láskyplně pečoval. Jeho dcery na něho s úctou a láskou vzpomínaly. Jeho velkou lidskou vášní bylo koupání v Bečvě a výlety, které s celou rodinou pořádal do okolí Přerova. Byla to svérázně pojatá turistika: celá rodina „vyrazila" do přírody, šlo se stále vpřed, často i daleko, a pak se rodina zpět vracela vlakem. Letní dny trávila rodina na březích Bečvy. Při častém koupání se Griese nachladil a trpíval laryngitidou, jinak byl však zdráv. Na své rodině velmi lpěl a věnoval jí mnoho času. Ačkoli ho velmi zaměstnávaly také jeho zájmy, patřilo zejména léto rodině. Jedna z jeho dcer vzpomínala na zvláštní výlet, který Griese uskutečnil se svou rodinou a oběma nejlepšími přerovskými přáteli, lékařem dr. Divokým a Aloisem Trčkou. Šlo se do Smolné u Lipníka, kde v lese na mýtině bylo místo, kam byli kdysi dávno po mnoho let pohřbíváni sebevrazi a popravení z celého kraje. Na místo dorazili pozdě večer. Pan Trčka narýsoval velký magický kruh, v němž všichni přenocovali. Ráno probudila Grieseho mladší dceru Vlastu zima. Chvíli se, ještě uvnitř kruhu, pokoušela zahřát, ale pak vyběhla z kruhu ven a ustrnula: zatímco v kruhu téměř mrzli, vně kruhu bylo teplé letní ráno. Po cestě zpět pak pozorovali zvláštní zvuky, jakoby „údery do traverzy", kovové zvuky, které lze slyšet při nekromantických operacích. Poměr obou Grieseho dcer k otci byl velmi něžný. Snažily se mu pomáhat, kde mohly, a starostlivě sledovaly jeho pracovní vypětí. Nosívaly mu vždy první sněženky, které rozkvétaly v lese u Bečvy. A Griese jim tyto pozornosti oplácel, kde mohl. Za první světové války byl Griese zásobovacím důstojníkem na přerovském nádraží. Spával doma a ráno chodíval kolem Bečvy na

„Bahnhofskommando". Jednou tam přišel a jeho velitel, Němec, hodný člověk, se rozesmál a povídá: „Griese, co to máte na šavli?" Griese se podíval a strnul. Střapec u šavle měl omotaný růžencem, se kterým šel přes celé město. Dcera Vlasta si chtěla tatínka vyzdobit. Potřebné přerovské rodiny zásoboval komisárkem a mlékem, které vojáci dojili od ustájených krav. Dělal to pro známé obětavě a zcela nezištně. Z prvního manželství měl Griese dceru Emilii (nar. 1904) a syna Otakara (nar. 1906), který však jako pětiletý zemřel. Patrně v roce 1909 se Grieseovi vrátili z Prahy do Přerova. V roce 1908 se Griesemu v druhém manželství narodila dcera Vlasta a roku 1910 syn Milan, který však zemřel ve věku necelých dvou let. Oba synové zemřeli pravděpodobně na tyfus, kterému později podlehl i jejich otec. Griese tak byl zasažen ranami osudu i na místě nejcitlivějším.

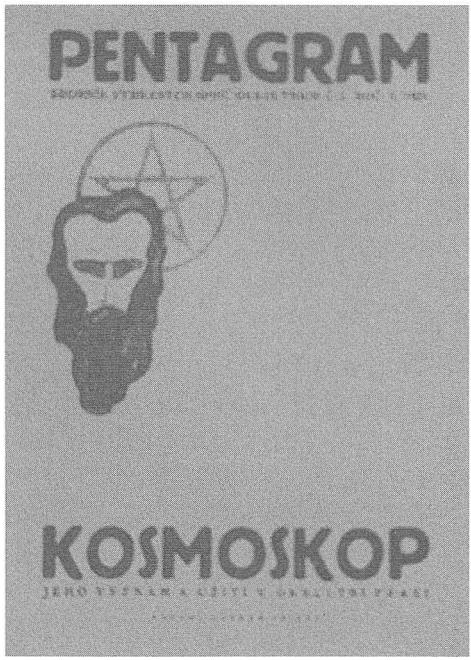

Jeho druhá žena Luisa byla spolu s Griesem členkou rakouské martinistické lóže Walhalla, která byla centrem martinistického hnutí v tehdejším Rakousku-Uhersku. Nejbližšími spolupracovníky Grieseho byli vůdce martinistické lóže v Olomouci F. A. Šídlo, R. Rašín a F. Macoun, v Přerově pak jeho dobrý přítel Alois Trčka. Bohatou korespondenci vedl Griese s pražským choreografem Joe Jenčíkem, básníkem Jiřím Karáskem ze Lvovic, O. Březinou, s táborským gymnazijním profesorem Rafaelem M. Bouškou a dalšími. Grieseho dílo je úctyhodné svým rozsahem i obsahem. Jedním z jeho prvních děl byla *Mumiální hermetická léčba, příspěvek k tajné medicíně starých* (Praha 1908; znovu vydáno v cyklostylované formě a s doplňky A. R. Svobody v edici Kruh r. 1946). Druhou významnou knihou byl *Problém očarování* (Praha b. l., asi r. 1908), v níž byly probrány základní klasické a novodobé techniky očarování a v níž byl podán i pokus o metapsychologický výklad tohoto fenoménu. V tomto smyslu byl Griese jedním z průkopníků i současné transpersonální psychologie, studující mimo jiné metapsychické aspekty okultních fenoménů. Griese však pečlivě rozlišoval tradiční „vědecké" a jím chápané vědecké pojetí těchto problémů, jak o tom svědčí jeho poznámky v rubrice Listárna redakce v časopise *Pentagram* (čís. 10 z r. 1920, s. 349), v nichž komentuje pověsti, že T. A. Edison vynalezl přístroj detekující projevy „duchů zemřelých osob": *„Jsou otázky, jež nerozřeší věda, pokud bude disponovati pěti stávajícími nedokonalými smysly a přístroji, jichž registrace bude se pohybovati*

v úzkých mezích fysikálního vážení, měření atd., a dokud nebude míti transcendentního měřítka pro transcendentní dění, jinými slovy, dokud nebude míti člověk buďto zostřeny smysly dosavadní aneb probuzeny nové, jemnější." Proto odsuzuje údajný Edisonův vynález jako *„bláhový pokus hmotařsky myslícího učence, jenž snaží se směstnati závratná tajemství vyšších úrovní a jemnějších skupenství hmoty v uzoučký kruh třírozměrného strojařství... Není lépe povznésti se raději svým čtyřdimensionálním anebo ještě snad vyšším jádrem naší bytosti do oněch oblastí a zkoumati tam ony zjevy, kde jsou vlastně domovem? A tam směřuje právě vyšší spirituelní praxe.*" To byla Grieseova varianta transcendentálního subjektu, kterou propracoval německý filosof mystiky C. du Prel (1910). A to bylo také Grieseovo vědecké pojetí okultismu, vycházející z uznání empiricky potvrzené existence vyšších schopností poznávání, které tehdejší věda neznala. Griese propracoval také svéráznou metodu jejich výcviku (*Pentagram* č. 2–4, leden 1920, s. 166). Astrologii věnoval Griese spis *Kosmoskop, jeho význam a užití v okultní praxi* (Přerov 1920), k němuž vydal pro potřeby zkoumání formálních znaků horoskopu kartonové astrolabium. Český astrolog M. Boleslavský jej považoval za jeden z nejvýznamnějších českých astrologických spisů. Kefer pak Grieseho prohlásil za jednoho ze zakladatelů české astrologické školy. Druhé vydání jeho spisu o astrologii nazvané *Novodobá astrologie*, připravené k tisku ve sloupcové korektuře, však již nevyšlo. Významným spisem Grieseho je také jeho překlad a komentář kabbalistického spisu *Sefer Jecira, kniha o utváření*, část první (Přerov 1921). Griese, jak soudí O. Eliáš, nepřekládal z originálu, ale z německého překladu E. Bischoffa (*Die Elemente der Kabbalah*, sv. I., Berlín 1913, s. 63–80). I když to nebyla studie originální, znamenala uvedení tohoto významného kabbalistického díla do češtiny. Neméně informativní byl i Grieseův spis *Tajemství indické jógy* (Přerov b. l.), obsahující kromě úvodu do hathajógy i metodiku výcviku jasnovidnosti a „jasnoslu-chu", jakož i vyvolávání snů a dosahování „astrálního vědomí" a dalších „vyšších magických schopností a stavů". Velkou zásluhu měl Griese také na vydání klasických autorů hermetismu, starých i novodobých, jako byl Agrippa z Nettesheimu, Éliphas Lévi, Papus, S. de Guaita, a některých dalších významných novodobějších autorů, jako byli Sédir, Mavéric atd. Všemi těmito skutky a také svou jedinečnou osobností si Griese zajistil přední místo v dějinách novodobého českého hermetismu.

Emanuel Hauner

Emanuel Hauner

Nejčistším, ale současně velmi složitým zjevem novodobého českého hermetismu byl úředník pražské pojišťovny Slavie a bibliofil Emanuel Hauner. Narodil se 24. prosince 1875 v Praze v chudé rodině (otec byl vrátným v ústavu v Kateřinkách). Spolu s K. Dražďákem, s nímž se však poněkud nesnášel, a svými dobrými přáteli, Hugo Kosterkou a dočasně i s Emanuelem Lešetickým z Lešehradu, v jehož vile Na Santošce nějakou dobu bydlel, stál u zrodu novodobého českého hermetického hnutí. S těmito přáteli ho pojily literární zájmy. S Hugo Kosterkou přispíval do symbolistní literární *Moderní revue*, mimo jiné také básněmi, které jsou ve dvou sbírkách, větší pozornost však vyvolala jen sbírka básní *Volání do kosmu*, publikovaná pod pseudonymem Aurel

Vlach. Současně byl činný v hnutí svobodných zednářů, v metapsychické společnosti, byl martinistou, redigoval první český hermetický časopis *Sborník pro filosofii, mystiku a okkultismus*, jehož redakce byla dočasně také přímo v jeho bytě v Blanické ulici č. 6 v Praze na Vinohradech. Byl autorem dvou hermetických spisků, *Stručného nástinu tajných společností* (1905) a *Spiritualistického slovníčku* (2. vyd. 1923), dále překladatelem, lektorem a redaktorem. Především však byl organizátorem a jakýmsi aktivistou hermetického hnutí u nás. V tomto směru se vyznačoval velkou obětavostí, neúnavností a nápaditostí. Organizoval např. v Praze jakousi obdobu pařížské Svobodné školy věd hermetických, staral se o obsazování přednášek, které pořádala a na které zvala i své francouzské bratry-martinisty. Veškerá tato činnost se totiž dála pod egidou pražského martinistického hnutí, jehož byl nejaktivnějším členem. Měl lóžové jméno Amis.

Po maturitě vstoupil do premonstrátského noviciátu ve Strahovském klášteře v Praze, ale již po roce vystoupil, nespokojen se způsobem přípravy. Zapsal se na teologickou katolickou fakultu v Praze na akademický rok 1894–1895, ale již po prvním semestru ji opustil a začal studovat filosofii na Karlově universitě. V semináři prof. Fr. Čády se zabýval Spinozou, avšak ani studium filosofie ho neuspokojovalo, a tak je přerušil a již se k němu nevrátil. Patřil k oněm těkavým duchům, plným vnitřního napětí, stále hledajícím a stále nespokojeným se sebou samými. Toto založení ho nutně přivedlo k okultismu a již roku 1896 působí mezi pražskými spiritisty. Pod vlivem pražského literárního dandyho, ale také skvělého překladatele a hermetika Hugo Kosterky přebírá po něm redigování martinistického *Sborníku pro filosofii, mystiku a okkultismus* a věnuje se bytostně hermetickým studiím. Ve svém pražském bytě v Blanické ul. cyklostyluje vlastní překlady hermetických autorů. Mezi jinými k nám uvádí Éliphase Léviho a sám také tyto překlady distribuuje. Je aktivním svobodným zednářem, spolupracuje s již zmíněnou *Moderní revuí*. Soukromým nákladem vydává r. 1899 symbolistickou sbírku básní, útlou šestnáctistránkovou knížečku, jejíž „dekadentní" obsah později zcela zavrhl a kterou pak sám skupoval, aby ji sprovodil ze světa jako „nezralý výkřik mládí". Inspirací této básnické sbírky byl tehdy módní motiv zhnusení sexem, ale snad více než osobní zkušenosti se zde uplatnil vliv vůdce českých dekadentů Arnošta Procházky (viz jeho „*Prostibolo duše*"). Mottem knížečky je verš: „*Jdu hnusu cestou k ideálům krásy.*" Hrdinka jeho veršů Tereza se později stává jeho manželkou a oddanou a obětavou, ale ne příliš šťastnou životní družkou. V silvestrovské noci z roku 1899 na rok 1900 se Hauner v kavárně Demínce, která byla tehdy centrem schůzek pražských hermetiků, ale také hnutí Sursum corda (Vzhůru srdce), seznamuje s básníkem Karlem Tomanem a odkládá se od idejí dekadence, kterou posléze prohlédl jako pouhou pózu. Snad zde zapůsobilo i mlčení jeho literárních přátel, kteří jeho literární dílo ponechali bez povšimnutí. V roce 1905 se Hauner stává funkcionářem Jednoty

přátel filosofie, ale pokračuje především v publikační činnosti v tehdejších různých okultistických časopisech, jako bylo Janečkovo *Nové Slunce* (kde publikoval od r. 1904), v němž mimo jiné uveřejňuje pozoruhodný článek *Julius Zeyer o okkultismu* a vynikající studii *Doktor Faust*.

V této době je pro něj určující přátelství s moravským hermetikem a martinistou Otakarem Griesem, s nímž sní o vydávání velké hermetické revue a založení české hermetické školy. Čile koresponduje v bezvadné francouzštině s Papusem a v rozporech mezi martinistou Janem Maštalířem a iluminátem Karlem Dražďákem se kloní k prvnímu z nich. Marně shání peníze na vydání prvního čísla „dobrého českého hermetického časopisu". Nakonec Griese sám zakládá a financuje vydávání časopisu *Isis*, kde Hauner publikuje pod jménem Platon. Avšak překvapivě přispívá i do Myslíkovy *Volné myšlenky* a jinam. Vrchol Haunerovy publikační činnosti však spadá až do období po první světové válce, kdy se stává poradcem nakladatele Bohumila Jandy, který v Praze vydává okultistickou edici zvanou Knihovna Sfingy a kde vedle spisů čistě konjunkturálních vychází i řada významných spisů hermetických (S. de Guaita *Na prahu tajemství*, *Chrám satanův*; du Potet *Odhalená magie* a další zde již uvedené a také zde sám publikuje druhé vydání svého *Spiritualistického slovníčku*). K některým zde vydaným knihám píše předmluvy a úvody a vydání některých rediguje. Kromě toho se stále zabývá spiritismem. Pro Haunerův duchovní vývoj je důležitý rok 1912, kdy vstupuje do katolické mystické literární společnosti Sursum (z hermetiků je zde také Josef Šimánek), neboť je to počátek jeho konečné konverze ke katolictví, které je později dovršeno příklonem k řeholnímu životu a opětovným působením v premonstrátských klášterech na Strahově a zvláště v jihočeském Želivu. Literárním výsledkem této konverze je kniha *Volání do kosmu* z r. 1919, kterou Hauner pod jménem Aurel Vlach vydává v Dankově Stříbrném kruhu s dřevoryty Josefa Váchala. *„Jdeme cestou, tmavou cestou hledajících duší. Hledáme cíl, třeba bychom si říkali, že cílem je nám Bůh. Leč Bůh se nám dosud nezjevil... Neznámy jsou nám i temné krajiny našeho putování"* (s. 27). Pobyt v premonstrátských klášterech, kam se uchyluje na celé týdny, nicméně koresponduje s jeho bytostným smyslem pro tajemnou dimenzi bytí. V jejich atmosféře je cosi magického, uznává se tu např. nutnost exorcismu a tím i jakási okultní substancialita ďábelského.

Velkou vášní E. Haunera bylo sběratelství: sbíral knihy, staré mince a medaile; byl jedním z nejvýznamnějších tehdejších pražských numismatiků a bibliofilů. Měl krásnou sbírku starých tisků, nikoli jen okultního obsahu, ale byl nucen ji z finančních důvodů během první světové války prodat, když potřeboval peníze na výživu rodiny a finanční výdaje se za války značně zvyšovaly. Měl tehdy čtyři děti (tři dcery, z nichž jedna ve věku dospívání zemřela, a jednoho syna). Hauner často navštěvoval pražské antikvariáty, zvláště tehdy proslulý antikvariát Řivnáčův, který se nacházel na rohu Nekázanky

a Příkopů, a často si tu s básníkem Jiřím Karáskem ze Lvovic, který byl neméně nadšeným bibliofilem, „vyfoukli před očima" různé staré tisky. Hauner měl vlastní pojetí sběratelství: bylo mu především dobrodružstvím hledání a nikdy neukojitelnou touhou. Na svých sbírkách však nelpěl. Když obsahovaly „skoro všechno", prodával je, nebo daroval. Občanské zaměstnání měl Hauner nudné: byl ředitelem kanceláře pojišťovny Praha a byl nerad, když se o tom hovořilo. O rodinu se po stránce hmotné vzorně staral, ale hodně ji zanedbával, neboť mnoho času si vyžádaly jeho zájmy. Jeho manželství nebylo šťastné, Hauner byl upnut na řeholní život, který mu byl jakýmsi ideálem. Manželství i péči své obětavé choti nesl jako určitou přítěž. Jeho manželka to údajně věděla a prý ho často přistihla, jak se zamyšleně dívá ke Strahovskému klášteru, ale milovala ho a byla z toho, co na něm pozorovala, velmi nešťastná.

Haunerův návrat ke katolictví byl dovršen roku 1924, kdy se v želivském klášteře zúčastnil pohřbu tamního převora Kosmase. Zapůsobila na něho silně atmosféra premonstrátských rituálů a trvale přilnul k premonstrátskému duchu. Dostal zvláštní povolení k pobytu a ke studiu v želivském klášteře a mohl se zde podílet i na řeholním životě. Ačkoli do řehole již nevstoupil, stal se prakticky premonstrátským mnichem. V želivském klášteře trávil veškerý volný čas. Studia hermetismu zanechal. V bohaté klášterní knihovně, kde bylo množství hermetické literatury a její knihovník se prý v ní dobře vyznal, studoval však především dogmatiku, církevní vědu, zvláště patrologii, dějiny premonstrátského řádu, jeho organizaci a symboliku. Výsledkem byla řada významných prací o premonstrátech, jejich historii, knižních značkách a medailích, o chrámu Narození Panny Marie v Želivě a řada dalších studií, které byly publikovány roztroušeně v různých specializovaných časopisech a sbornících. Současně studoval latinská hymnická díla a překládal je, věnoval se numismatice a heraldice.

Ačkoli se nyní stává ortodoxním katolíkem, nezbavuje se zcela svého smyslu pro magické. To bylo patrno zejména z jeho silného prožívání rituálu, mimo jiné i exorcismů, které zde byly čas od času uskutečňovány. Spolupracuje tehdy se známým spirituálem-kanovníkem Střížem a přispívá do časopisu *Vinice Páně*, mimo jiné např. zajímavým článkem o vodě sv. Řehoře (voda na svěcení oltáře), který prozrazuje, že se v jeho mysli stále uplatňuje magické myšlení. Katolicismus ho upoutává, tak jako J. K. Huysmanse, svou magickou stránkou a svým bojem proti démonickému. Stává se, jak to výstižně vyjádřil jeho tehdejší přítel, s nímž byl kdysi i ve strahovském noviciátě, „premonstrátským mágem", naplňuje svůj katolicismus magií a věří v démonismus jako v té době již málokdo – svět je dílem ďábla a ďábelské má i formu krásných, ale jedovaných květů. Kláštery byly Haunerovi jakýmisi středisky bílé magie a mše theurgickým aktem. Hauner byl, jak už bylo řečeno, „čistá duše" s bytostným smyslem pro objevování, pro tajemno,

ale i pro zvláštní entuziasmus, v němž se jeho já rozpouštělo v mystickém splývání s Bohem. Nehromadil ani peníze, ani statky, ani slávu, žil prý jakoby v jiném světě. Dospěl k jakési rezignaci na „život v slzavém údolí" a odevzdal se do „vůle boží", ale nebyla to kapitulace před životem, nýbrž smířlivé odevzdání se mu. Často při rozhovoru s ním byly prý u něho patrny absence, z nichž se jen obtížně vracel ke skutečnosti. Jeden z jeho mála intimních přátel, dr. B. Lifka (*Marginalie*, věstník spolku českých bibliofilů, 1943–1944, čís. 2) v nekrologu na něj napsal: „Byl to život větvitě rozsáhlé vnitřní členitosti a barokově vášnivého duchovního úsilí." „Bylo v něm cosi z Giacoma Leopardiho," píše jeho přítel dále a pokračuje: „zastírala mu zrak jakási pesimistická tíha, přemáhaná vypětím vůle. Jako by celým svým vnějším žitím cosi odčiňoval, co kdysi ho osudově minulo, kdy mělo být uchopeno a nazíráno jako svěřené vyšší mocí." Toto cosi byla patrně Haunerova rezignace na mnišský život v premonstrátském řádu v jeho mládí.

Hauner byl muž spíše vyšší postavy, silně prošedivělý, s hladce dozadu učesanými vlasy a malou bílou bradkou, spíše astenické stavby těla, ale „s bříškem". Trpěl anginou pectoris, na niž patrně i zemřel dne 14. června 1943 ve věku necelých osmašedesáti let. Koncem života trpěl také těžkým revmatismem. Jeho rodinný život, jak už bylo uvedeno, nebyl šťastný. V roce 1910 mu zemřela jeho nejmladší dcera a se svou dlouholetou láskou a manželkou Terezou si přestal rozumět. Patrně si byl i vědom toho, že ji učinil nešťastnou, když se nesplnila její naděje na rodinný život. Hauner byl vnitřně příliš neklidný a dynamický, než aby mohl zakotvit v pokojném rodinném životě. Adaptoval se více jen na tíži života občanského. Jeho místo úředníka ho sice finančně zajišťovalo, ale bylo mu utrpením. Teprve koncem svého života našel svou autenticitu, ale za cenu, která se stala další nezhojitelnou ranou, za cenu strádání bytosti, která ho milovala. Přilnul vnitřně ke katolicismu, ale zůstal ve své duchovní podstatě „premonstrátským mágem". Jeho životní pocity jsou stejné jako ty, které vyjádřil v jednom ze svých dopisů jeho starší současník, pozoruhodný český publicista H. G. Schauer (*Spisy*, Praha 1937, s. 577): *„Bolí mne srdce. Toužím po víře, po úkoji náboženském – a jsem skeptikem, chci se pohroužiti do jedné uspokojující soustavy filosofické – a kolísám mezi všemi; toužím po naivním nadšení určitého národního příslušenstva – nemohu se přiznati k žádnému reelnímu kmeni. Hamletovská bytost... Nesmiřitelné protivy v sobě a nemožnost je opanovati, a přitom všem úplně vědom toho. Boj logiky s touhou..."*

V roce 1911 vydal poprvé svůj stručný, ale informativní *Spiritualistický slovníček*. Jeho největším literárním příspěvkem novodobému hermetickému hnutí byl však především jeho překlad *Dogmatu a rituálu vysoké magie* od Éliphase Léviho, nejdůležitějšího díla novodobého hermetismu. Přeložil je spolu s B. Janouškem a vydal poprvé v r. 1918 a 1919 (vyšlo poprvé ve dvou svazcích) u O. Grieseho v Přerově.

Griese byl nucen text díla z finančních důvodů dosti redukovat. Toto dílo sehrálo rozhodující úlohu ve vývoji předních českých hermetiků, stalo se jejich jakousi hermetickou biblí. Ke knize pražského rabína S. Arjeho *Pojednání o židovské mystice* (Sfinx, Praha 1922) napsal na svou dobu velmi informativní úvod o kabbale. Haunerův význam v dějinách novodobého českého hermetismu, jak již bylo naznačeno, je především organizační: organizoval české hermetické hnutí. Protože velmi dobře ovládal francouzštinu, udržoval také, zejména pomocí korespondence, kontakt s pařížským Papusovým centrem. Jeho velkorysé plány na organizaci hermetického hnutí v Čechách a na šíření hermetických idejí však ztroskotaly. Trpěl nejen nedostatkem financí, kterých bylo k uskutečnění těchto plánů třeba, ale i typickou českou malostí a řevnivostí, která jeho nadšení a obětavosti zasadila nejednu bolestivou ránu. Hauner je pohřben na šáreckém svatomatějském hřbitůvku.

Petr Kohout (Pierre de Lasenic)

Petr Kohout (Pierre de Lasenic)

Nejvýraznější, ale současně nejzáhadnější postavou českého hermetismu v období mezi oběma světovými válkami byl bezesporu Petr Kohout. Narodil se dne 17. května 1900 v Brně ve starém domě ve Vávrově ulici, dnes již zbořeném, jako syn Petra Kohouta (narozeného roku 1867), technického úředníka a slavného přeborníka v jízdě na kole a krasojezdce, jehož otec, rovněž P. K., byl továrníkem v Praze na Smíchově. Matkou byla Anna Kohoutová, roz. Helmichová (narozena roku 1870), dcera majitele gruntu a hostinského ve Velké Chuchli, Františka Helmicha. Rodiče uzavřeli manželství roku 1891 ve Zbraslavi. V Brně rodina dlouho nepobyla. Roku 1910 je již rodina usazena trvale v Praze na Proseku, ve vile se zahradou a rybníčkem ve

Vysočanské třídě č. 35. Předtím bydleli Kohoutovi ve Vysočanech, Královská třída č. 178. Petr Kohout-otec byl úředníkem firmy Kolben a spol. v Praze. O dětství našeho Petra Kohouta nevíme mnoho. Jeho bratranec, ing. J. E., s ním trávíval prázdniny v romantickém prostředí Zbirohu, kam malý jedináček Petr, kterého charakterizoval jako velmi živého neposedného chlapce, zajížděl na léto s rodiči. Kohoutové byli rozvětvená rodina; někteří její členové umírali předčasně na tuberkulózu. Tento osud postihl i Petrova otce, který zemřel roku 1920 ve věku 53 let. Petrova matka zemřela roku 1940.

Petr vystudoval obchodní akademii v Praze v Resslově ulici. Po maturitě narukoval k leteckému pluku do Kbel a dosáhl během své vojenské služby u letectva hodnosti četaře. Dne 14. září 1924 se mladý Petr Kohout oženil s Jarmilou Skrčenou, dcerou bohatého obchodníka z Uhelného trhu. Manželé se odstěhovali do Chrasti u Chrudimi, usadili se zde ve výstavné vile a převzali vedení závodu na výrobu „ohýbaného nábytku". Za několik let se však rozvedli a roku 1929 již žije Petr Kohout sám a bydlí v Hotelu Mařík na Smíchově. V listopadu téhož roku se však již přestěhoval k Josefu Adamírovi do Vocelovy ulice v Praze na Vinohradech, k témuž Adamírovi, který stál u počátků českého hermetického hnutí na přelomu 19. a 20. století a udržoval úzké kontakty s pařížskými martinisty, jmenovitě s Papusem. Bydlel zde však jen půl roku. V létě roku 1930 odjíždí Kohout do Paříže, ale nebyla to jeho první cesta do tohoto „města, které znamená svět". V květnu roku 1933 se vrací do Prahy a bydlí u dr. Jana Kefera v Malířské ulici č. 230 v Praze-Bubenči, aby o rok později odjel opět na tři roky do ciziny, nejprve do Alžíru. Definitivně se do své vlasti vrací na jaře roku 1937 a usazuje se ve vile v Káraném u Prahy. Přechodně však bydlí i v Praze v modřanské vile, která patří klubu Horev, jejž v roce 1938 založil, a ve Školské ulici. Roku 1938 odjíždí ještě na několik týdnů do Francie a Alžíru. Umírá dne 23. června 1944 v Káraném na „tuberkulosis pulmonum haemaptoe" a dne 27. června 1944 je pohřben do rodinné hrobky na Olšanských hřbitovech.

To je stručné curriculum vitae člověka dynamické osobnosti, který vtiskl novodobému českému hermetismu jedinečnou pečeť a může být právem nazýván homo viator, člověk poutník. V usilovném hledání prošel snad celý svět: pobýval ve Francii, v severní Africe, v Egyptě, na Madagaskaru, pomáhal s rekonstrukcí chrámu Angkor Wat v tehdejší francouzské Indočíně, navštívil Indii...

Není známo, jak vznikl Kohoutův zájem o hermetismus. V archivu martinistické lóže Simeon v Praze se zachovala „přihláška žadatele" Petra Kohouta z Proseka ze dne 12. února 1926, v níž žádá o přijetí za člena. Uvádí, že ke vstupu ho přivedla „touha po pravdě" a že ho doporučil „bratr Lichtner". Zvolil si lóžové jméno Milan. Ale již v roce 1927 z lóže vystoupil. Z vyprávění nestora českých teosofů pana J. A. vím, že již v Chrasti u Chrudimi

se intenzivně zabýval studiem magie. Jezdila za ním tehdy malá skupina zájemců z Prahy, v níž byl i výše zmíněný pan A. Popisuje prostředí, v němž manželé Kohoutovi žili: paní Jarmilu jako velmi přívětivou a kultivovanou ženu a Petra Kohouta jako přátelského a otevřeného muže s velkým přehledem o esoterních systémech všech věků a kultur; samotné prostředí se vyznačovalo pohostinstvím a vládla v něm „atmosféra francouzského ducha" v celém životním stylu, který byl charakteristický příjemnou elegancí a neformálností. V průběhu jednoho rozhovoru o tajných společnostech ukázal Kohout rukou na jakousi skříňku stojící v pokoji na stolku a naznačil, že obsahuje důležité archivní materiály jisté tajné společnosti. Byly to patrně archiválie společnosti New Eulis, které byl Kohout již tehdy členem a jejíž doktrína silně ovlivňovala jeho tehdejší činnost. Kohout je jednou vyzval k účasti na jakémsi magickém experimentu – jinak sdílný pan A. však nechtěl o jeho podstatě říci nic bližšího, ale bylo na něm patrno veliké vzrušení. Kohout později zavedl onu malou skupinu zájemců o magii, která ho v Chrasti navštěvovala, do místnosti, kde měla být operace uskutečněna: byla celá potažena černou látkou – více pan A. neřekl, dodal jen, že všichni byli zděšeni a přestali do Chrasti dojíždět. Nicméně to mohl být ale také villonovský trik, jímž se tehdy Lasenic zbavil lidí, v nichž rozpoznal jen povrchní zvědavce, či poněkud škodolibá mystifikace. Zdá se, že se tehdy Petr Kohout zabýval tím, co bychom mohli nazvat experimentální magií. Zkoumal účinnost magických receptů a byl-li vyznavačem eulidského kréda, byly to nepochybně operace sexuálně-magické. To prý bylo také později důvodem toho, že se manželé Kohoutovi rozvedli.

V muzeu v Chrudimi je zachována část tehdejší Kohoutovy knihovny. V knihách, které mu patřily, je vlepen Kohoutův exlibris s pozoruhodným mottem: *„Cherchez la vie chez dieu"* („Hledejte život u Boha"). Bylo-li toto heslo Kohoutovi devízou jeho tehdejšího života, nemohla být jeho tehdejší sexuální magie jen jakousi primitivní praxí a pseudoesoterickou ideou, ale spíše variantou duchovní tantry. Pro esotericky založený duchovní vývoj platí, že se uskutečňuje v dyadě, tj. v heterosexuální dvojici, a sexuální magie v užším či konvenčním pojetí sexu je složkou duchovní interakce mezi oběma pohlavími. Již v té době používal Petr Kohout pseudonymu Pierre de Lasenic, resp. Petr z Lásenice. To vedlo některé pražské okultisty k domněnce, že pocházel z jihočeské Lásenice, obce, která leží v bezprostřední blízkosti Stráže nad Nežárkou, kde, jak víme, sídlil baron Adolf Leonhardi, zakladatel novodobého českého hermetismu. Je to však omyl! Petr Kohout se ztotožnil s osobností Petra z Lásenice, který sice pocházel z jihočeské Lásenice, ale žil na začátku 15. stol. na tvrzi v Krchlebích a r. 1444 se zde oženil s Machnou z Radíče. Historik českých hradů a zámků August Sedláček popisuje tuto tvrz těmito slovy: *„Tvrz krchlebská (jihovýchodně od obce Krchleby) byla takového zvláštního položení, že jí co podobného nenacházíme.*

Lasenic (stojící druhý zprava) jako voják v r. 1919.

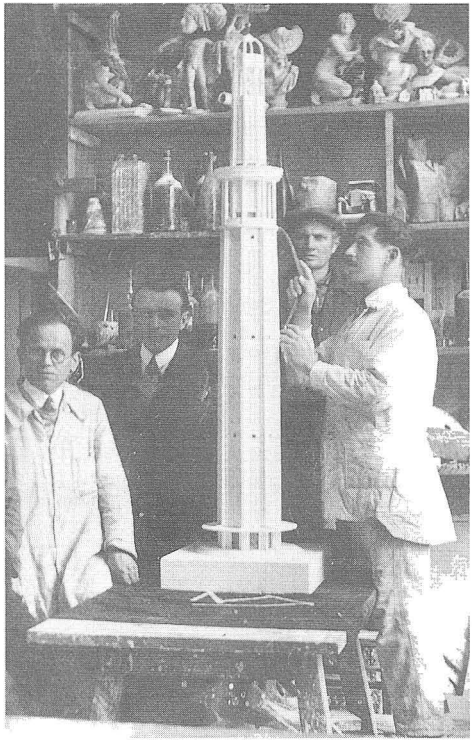

Lasenic (druhý zleva) v pařížském ateliéru.

Stávala mezi třemi rybníky: Hlubokým, Tvrzním a Starým, které nyní vesměs na louky přeměněny jsou. Mezi těmi spatřuje se val podoby vejčité, v jehož sevření se dva pahrbky, jeden větší, druhý menší, spatřují. Za starých dob bylo i zavření valu zatopeno vodou, která sem hojně z řečených tří rybníků prýštila. Stávala tedy tvrz ta v samé vodě. Byla zde dvojí stavení, jedna věž okrouhlá a ještě jedno stavení bezpochyby čtverhranné základu obdélného; obě pak spojoval most dřevěný. Lid říká tvrzišti Hanšpurka." O historickém Petru z Lásenice není vcelku nic známo. Chrudimsko je krásný kraj se zajímavou historií a Chrudim sama byla nazývána „východočeskými Athénami". Chrast byla vcelku provinční městečko; z jejíchž několika slavných rodáků lze připomenout zejména Františka Čupra († 1882), vynikajícího znalce a autora „staroindických učení". Byd-

liště manželů Kohoutových v Chrasti bylo v Horecké ulici č. 306 a po rozvodu se Kohout-Lasenic na čas ubytoval v Chrasti v Jiráskově ulici č. 62 u vdovy Františky Charvátové.

V té době se po Lasenicově rozvodu začíná podivuhodná odysea tohoto neméně podivuhodného muže. Je vyšetřován četnickou stanicí v Chrasti pro fingované vloupání do bývalého vlastního bytu, údajně aby získal pojistku za odcizené předměty, fotoaparát, rozmnožovací přístroj a psací stroj, který byl nalezen pohozený v žumpě. Později ho žaluje jeho bývalá tchyně Marie Skrčená, v jejímž bytě na Ovocném trhu Kohout-Lasenic při svých pravidelných pobytech v Praze přespával, pro odcizení řady cenných předmětů, ale potom činí prohlášení: „Trestní oznámení následkem vyrovnání škody béřu zpět." Žaluje ho i bratr jeho bývalé manželky, že na ní vylákal 14 000 Kč a že padělal zápis ve vkladní knížce záložny Hermes na Smíchově. V Praze je dokonce policií zadržen a dán do vyšetřovací vazby dne 10. srpna roku 1929. Existuje protokol z tohoto zadržení, v němž Kohout-Lasenic svým podpisem stvrzuje seznam předmětů, které mu byly odebrány, spolu s peněžní částkou 60 Kč. V roce 1932 je zatčen četnictvem v Chrudimi a dodán do vazby tamějšího krajského soudu. V hlášení je uvedeno, že je současně hledán okresním soudem trestním v Praze. Nechceme se zde zabývat analýzou těchto událostí, kterých bylo více, neboť Kohout-Lasenic byl mnohokrát vyšetřován, ale nikdy souzen a odsouzen. Nemilost policie ho provází ještě řadu let, je dokonce vyšetřován v souvislosti se senzační tehdy vraždou Vranské

a později z vraždy jakési Janotové, a když se nastěhuje k dr. Keferovi, udává ho jakýsi anonym z homosexuálních styků a uvádí, že pan Kohout je podezřelý mimo jiné proto, že „má ďábelsky zasmušilý výraz tváře".

V červenci roku 1930 odjíždí Kohout-Lasenic do Paříže, nikoli poprvé. Živil se zde, jak později řekl svým přátelům, nejprve tím, že v jisté restauraci vařil pro hosty kávu. Nějakou dobu byl zaměstnán také jako průvodce po muzeích a výstavách a organizoval zájezdy do Egypta, na nichž byl rovněž činný jako průvodce. Později je zaměstnán ve štukatérské dílně a odjíždí, jak už bylo uvedeno výše, do Indočíny, aby se podílel na opravách a rekonstrukcích chrámu Angkor Wat. V té době patrně také navštívil Indii a indonéské ostrovy. V Paříži zakládá Kohout-Lasenic lóži Universalia, která je pobočkou pražské Universalie, a posílá dr. Keferovi do Prahy řadu hesel pro Encyklopedii okultismu, filosofie a mythologie, která byla unikátním dílem světové hermetické literatury, bohužel nedokončeným. V Paříži bydlel Petr Kohout-Lasenic ve čtvrti Nantes, v Rue de Chatillon č. 13. Je velmi pravděpodobné, že se Lasenic během svého pobytu v Paříži stýkal s tehdy tam působící Marií de Naglowskou, významnou představitelkou sexuální magie, překladatelkou Randolphovy knihy o sexuální magii (viz také Hakl H. Th: *Marie de Naglowska a confrérie de la Flèche d'or,* in *Logos* čís. 1–2, 2007; s. 81). Lasenic v té době vydal v Paříži knihu *La Magie sexuelle* (později přeloženou do češtiny) a byla ohlášena jeho les rituels des sociétés de Magie sexuelle, ale dílo nevyšlo. V květnu roku 1933 se Lasenic, jak ho budeme nadále nazývat, vrací do Prahy a bydlí téměř rok v bytě dr. Kefera v Malířské ul. č. 230 v Praze-Bubenči. Zúčastní se již rozvinuté činnosti Universalie, publikuje v časopise *Logos*, který společnost vydává, a přednáší v rámci jí organizovaných kursů hermetismu. První přednášku má v prosinci roku 1933 v novinářském klubu v Pařížské ulici. Avšak v srpnu roku 1934 odjíždí znovu do zahraničí. Cílem cesty je Alžír, kam Lasenic cestuje přes Francii. Dne 2. září roku 1934 se v Marseille naloďuje na parník, který ho odváží do Casablanky, kde se zdržuje do 13. října téhož roku. Trasy jeho cest nejsou známy, zdá se, že byly přerušeny a že se na krátkou dobu několikrát vrátil opět do Čech. Jisté je, že je tentokrát v zahraničí až do dubna roku 1937, kdy se vrací do Prahy a bydlí asi půl roku ve Školské ulici č. 26 (čp.

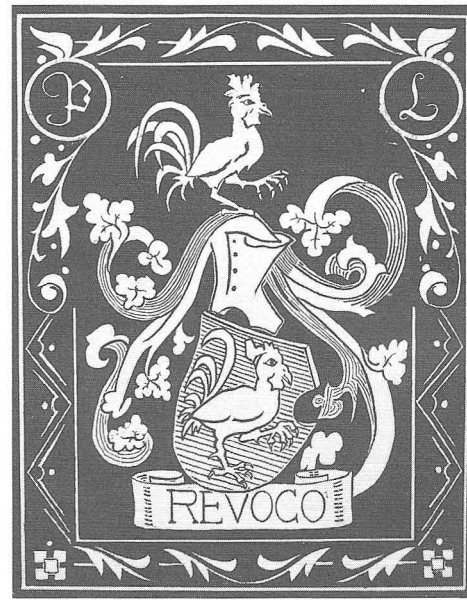

Exlibris P. de Lasenica.

693) u paní Čadové a potom ve vile v Káraném. V této době znovu působí v Universalii, kterou posléze v roce 1937 pro neshody s dr. Keferem na poslání této společnosti a na pěstování hermetismu opouští. Následujícího roku zakládá Horev-klub a současně martinistickou lóži Paragava. Chartu na založení této lóže mu vystavil jeho přítel, tehdejší martinistický velmistr Chevillon již v roce 1937 nebo 1938. Lasenic byl mezi francouzskými martinisty dobře znám, i předcházející velmistr J. Bricaud byl Lasenicovým přítelem. Jedno léto tráví s mecenáši Horev-klubu a jeho členy, manžely Sedláčkovými, na Côte d'Azure, kde se cítí velmi šťasten. Naposled pak jede do Francie, tentokrát do Lyonu, kde má přátele, významné martinisty, v létě roku 1938, ale zdržuje se zde jen dva týdny; podle razítka československé pasové kontroly v Chebu překračuje dne 11. září 1938 hranice do republiky. Jako by se touto cestou navždy rozloučil se svými francouzskými přáteli a se svou milovanou Francií.

Období od konce první republiky až do své smrti v roce 1944 tráví Lasenic převážně v Káraném u Prahy. Stal se zde majitelem poloviny vily č. 97, druhá polovina patřila manželům Sedláčkovým. Užší kroužek Horev-klubu zde konal svá živlová cvičení, zde došlo k proslulé evokaci jisté staroegyptské divinity a později též nebezpečného gnóma, zde se konaly kouzelné noční procházky loukami a lesem, při nichž byly pozorovány živlové bytosti. A zde také jednoho krásného letního dne, 23. června 1944 mezi 5. a 6. hodinou ranní, Lasenic po dlouhé a vysilující chorobě v záchvatu chrlení krve umírá. Pohřeb se konal až 27. června, protože se sháněla kovová rakev. Hlouček nejbližších ho provázel na jeho poslední cestě do rodinné hrobky na Olšanských hřbitovech. Zde odpočíval až do roku 1977, kdy byl z iniciativy jedné jeho obdivovatelky exhumován a uložen v prostém hrobě na nepříliš vzdáleném místě od hlavního vchodu. Exhumace přišla včas, neboť rodinná hrobka Kohoutů byla jejich dědici prodána a hrozilo nebezpečí, že pozůstatky zde pohřbených osob budou, podle zvyku, dány do společného hrobu. Nové místo Lasenicova posledního odpočinku, mezi hroby vpravo blízko hlavního vchodu na hřbitov, je prostý rov s jeho jménem a symbolem egyptského kříže ankh.

Poslední léta Lasenicova života se vyznačovala především jeho činností v Horev-klubu a edicí jeho nejdůležitějších spisů: *Hermetická iniciace Universalismu na základě rhodostaurotickém* a *Tarotu, klíči k iniciaci*, který byl doprovázen i vydáním originálních tarotových listů v černobílé a v barevné, ručně kolorované verzi. Jejich symboliku Lasenic znovu rekonstruoval, výtvarné provedení je dílem blízkého Lasenicova přítele, prof. Vladislava Kužela. Nemocný Lasenic, který se na počátku války podrobil v nemocnici na Bulovce těžké a bolestivé operaci na plicích, přijel asi třikrát, pokaždé na týdenní pobyt za prof. Vladislavem Kuželem do Moravské Ostravy a z jeho pobytu zde vznikly *Hovory s Lasenicem*, tj. Lasenicovy odpovědi na otázky, které kladl prof. Kužel a který také tyto otázky a Lasenicovy odpovědi zapsal. Předtím prof. Kužel,

přijížděl o sobotách za Lasenicem do Prahy z Příbora, kde tehdy působil, k jakýmsi nedělním konzultacím. Text koloval dlouhá léta jen mezi nejbližšími přáteli Lasenicovy osobnosti a jeho díla, až byl posléze roku 1993 nakladatelstvím Trigon v Praze vydán knižně jako cenné svědectví Lasenicových znalostí. Podle sdělení tajemníka Horev-klubu, pana Vladimíra Rohlíčka, trpěl Lasenic důsledky těžké dehydratace plic, kterou si způsobil, když se svým přítelem zabloudil v písečné bouři v egyptském Údolí králů. Jeho přítel zahynul, Lasenic s těžkými následky, které jej v posledních letech života těžce sužovaly, přežil. Ani toto poslední období Lasenicova života se neobešlo bez pronásledování. Byl zatčen gestapem a vězněn několik týdnů na Pankráci. Při jednom výslechu, kdy jeho vyšetřovatel na chvíli opustil místnost, Lasenic prý postřehl jakýsi nebezpečný doklad ve svém spisovém materiálu a rychle jej sežvýkal a spolkl. Gestapo ho nakonec propustilo, činnost Horev-klubu však byla zastavena, nicméně úzký kroužek se v Káraném scházel dál, až do Lasenicovy smrti. Lasenicovi přátelé pečovali o jeho hrob, poznal jsem dva z nich vlastně tak, že jsem se s nimi setkal ve výročí Lasenicovy smrti u jeho hrobu, který upravovali a zdobili květinami – bylo to víc než dvacet let po jeho smrti. V září roku 1940 zemřela Lasenicova matka Anna Kohoutová, tichá nenápadná žena, která se prý velice trápila nad budoucností svého jediného dítěte.

Lasenic vystupoval jako „redaktor" nebo „spisovatel" a žil většinu svého života, patrně i v zahraničí, takříkajíc na

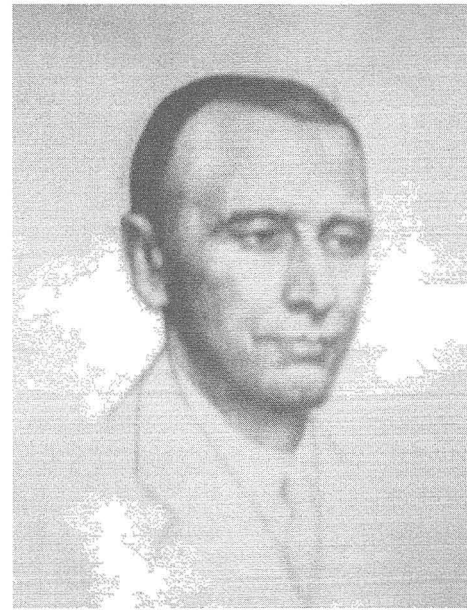

Lasenicův portrét (kresba akad. mal. J. Wowka.

volné noze. Nějakou dobu se skutečně živil jako redaktor edice *Masarykova naučného slovníku* a krátkou dobu i jako redaktor časopisu *Medium*, „měsíčníku věnovaného praktickým naukám psychickým", který vycházel v Praze. Od začátku r. 1940 redigoval tento časopis F. Kabelák, který výrazně pozvedl jeho dříve nevalnou úroveň. Lasenic pak redigoval jeho poslední dvojčíslo z května 1940, kdy časopis zanikl, zřejmě po zásahu okupačních úřadů, které pěstování okultismu nepřály. Lasenic žil v podstatě jen z jakési apanáže, kterou mu poskytovali členové Horev-klubu, a zejména pak z finanční podpory manželů Sedláčkových, které učinil univerzálními dědici své pozůstalosti. Nějakou dobu také soukromě vyučoval francouzštinu. Malou sumu peněz, která zůstala po matce, Lasenic omylem spálil, když zatopil v kamnech, kam si je uschovala. Menší příjem měl ze svých

spisů a z vydání tarotových listů, jichž několik sad bylo členy Horev-klubu ručně kolorováno a jsou dnes velkou vzácností. Před svým druhým odjezdem do zahraničí, mezi červnem 1933 a srpnem 1934, se patrně též živil překladatelstvím. V té době byl vyšetřován pro podezření, že chtěl v soukromé edici vydat proslulou pornografii, vzpomínky vídeňské prostitutky Josefiny Mutzenbacherové, a aby nezůstalo u jediného obvinění, byl vyšetřován pro podezření z vraždy jakési Janotové. V tomto období se Lasenic, který měl své stanoviště v kavárně Belcredi na Letné, živil opravdu všelijak, ale vždy v zákonem dovolených mezích. Vyšetřování pro podezření z účasti na dvou vraždách (Vranské a Janotové) roku 1933, jakož i další policejní perzekuce vynesly Lasenicovi patrně ono poněkud uzavřené vystupování a zdrženlivost v navazování přátelských vztahů, dokonce i jakýsi pohrdavý postoj k lidským slabostem a konvencím. Protože v době vyšetřování vraždy Vranské byl Lasenic ještě v Paříži, byla na něj dotazována policií jeho matka.

Lasenicova osobnost byla velmi složitá a lidé, kteří ho znali, o něm vyslovovali různá mínění. Od roku 1937 až do své smrti trávil léto s manžely Sedláčkovými v Káraném, na zimu jezdíval do Příbrami k manželům Váhalovým. František Váhala zde byl středoškolským profesorem a byl členem Horev-klubu. Lasenic podnítil jeho zájem o starý Egypt. Váhala po druhé světové válce studoval egyptologii a stal se posléze

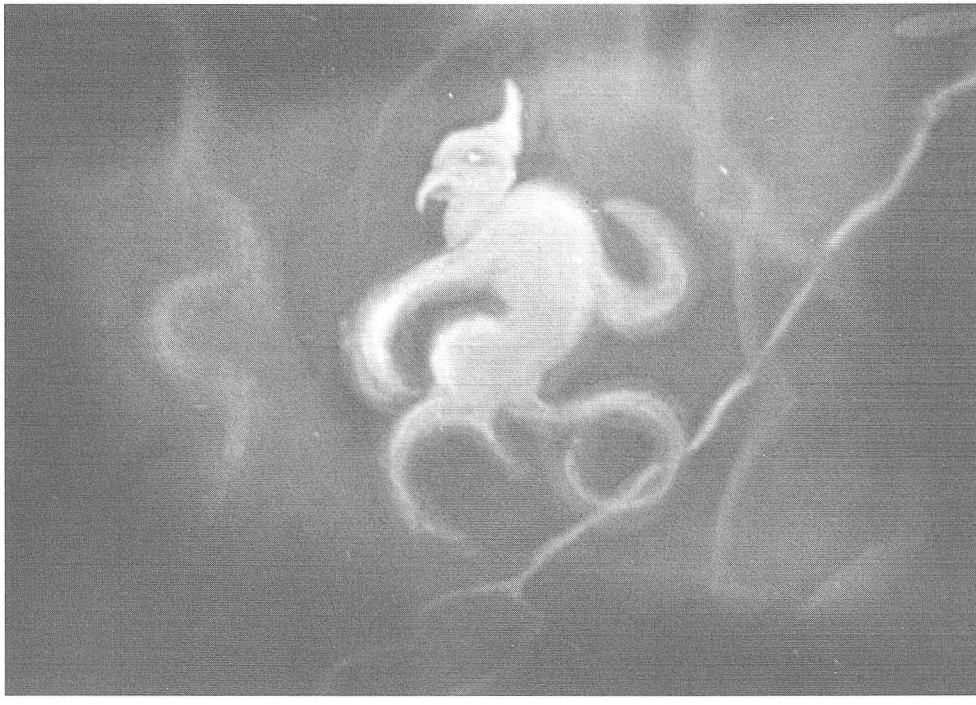

Jedna z Lasenicových fotografií(?!) astrálního jevu.

univerzitním profesorem egyptologie na pražské Karlově univerzitě. Po určitou dobu, jak už víme, pobýval také u manželů Kuželových v Moravské Ostravě. Všichni výše jmenovaní měli o Lasenicovi velmi příznivé mínění, oceňovali jeho nesmírné znalosti v oblasti esoterismu, jeho praktické zkušenosti v evokativní magii, ale i ve spagyrii a velmi pozitivně hodnotili i jeho vlastnosti povahové. Podle osobního sdělení paní Váhalové, paní Sedláčkové, ing. Teyrovského a pana Rohlíčka jevil se jim jako poněkud uzavřený muž, který o sobě mnoho nemluvil, ale současně jako přímý a dobrosrdečný člověk s elegantním, ale skromným vystupováním, se smyslem pro humor, ale i pro odpovědnost, milující život v přírodě, ale věnující se i celé hodiny studiu (zejména v zimě v bytě manželů Váhalových). Byl pokládán za jemného, senzitivního člověka, ale současně za energického, rozhodného muže.

Lasenicovo formální vzdělání nebylo velké: pět tříd obecné školy, čtyři třídy reálky a tři třídy obchodní akademie s maturitou, vyznačoval se ale velkou touhou po poznání a svých velkých znalostí nabyl sebevzděláváním a praktickými zkušenostmi. Podstatným znakem Lasenicovy osobnosti byl vyhraněný estetismus. Miloval výtvarné umění, sám trochu maloval, byl znalcem šperků (o jejich okultním významu vydal v Paříži lóžový spis) a v estetickém cítění spatřoval jednu z cest k transcendentnu. Znal mnohá tajemství přírody: syn manželů Sedláčkových, který poznal Lasenica jako chlapec, mi vyprávěl, jak jej Lasenic bral s sebou na procházky do lesa v Káraném a jak, mimo jiné, mu dovedl přivolat různá lesní zvířata, s nimiž jakoby dokázal zvláštním způsobem komunikovat. Lidem, kteří za ním do Káraného přijížděli a kteří tvořili úzký kroužek jeho oddaných přátel a ctitelů, dokázal objevovat tajemství živlové podstaty přírody. Avšak byli i tací, kteří v Lasenicovi spatřovali spíše ničím se neomezujícího bohéma, či dokonce jakéhosi kavárenského povaleče a dobrodruha, jako jeho spolužák z obchodní akademie pan J. K. Paní E. P., která v době, kdy Lasenic bydlel u dr. Kefera, vedla manželům Keferovým domácnost, byla přesvědčena, že byl příčinou celé řady Keferových potíží a že se jím nechal bezohledně vydržovat. Jednou prý dr. Kefer hledal psací stroj a Lasenic ho upozornil na to, že jej zastavil, protože potřeboval peníze. Laskavý Kefer, pro něhož peníze nikdy neznamenaly příliš mnoho, to pokládal jen za jakousi nepříjemnou lapálii. Bez peněz byl Lasenic téměř neustále, občas získal nějakou drobnější nenávratnou půjčku, trochu si vydělával jako redaktor a jako učitel francouzštiny. Později dostával, jak už víme, nevelkou, ale pravidelnou finanční podporu. Jedl střídmě a prostě, dovedl však připravovat velmi zvláštní jídla; oblečen býval rovněž prostě, ale elegantně, a když se, při několika málo příležitostech, takříkajíc „hodil do gala", např. při návštěvě divadla, stal se z něj velmi elegantní, pro ženy velmi atraktivní muž. Ačkoli měl nemocné plíce, dosti kouřil. Zjevem byl Lasenic asi 180 cm vysoký, štíhlé postavy a tmavých rovných vlasů, dozadu učesaných, s výraznými čelními kouty. Několikrát však překvapil své okolí

tím, že si obarvil vlasy na blond. Měl výrazné modré oči a pěkně vykrojená ústa, v řeči trochu ráčkoval, což byl možná spíše zvyk spojený s tím, že často užíval francouzštinu.

Záhadný byl jeho poměr k ženám. Pan J. D. tvrdil, že Lasenic měl intimní vztah k jedné známé pražské herečce, ale nikdy neprozradil její jméno. Paní E. P. říkala, že za ním do Keferova bytu chodila nějaká mladá žena, později zřetelně těhotná, s níž jednal velmi chladně. Ačkoli o sobě příliš nehovořil, jednou se nicméně svým nejbližším přátelům z Horev-klubu, jak mi sdělil jeho tajemník V. Rohlíček, svěřil, že na Madagaskaru zanechal dvě velké lásky, ženu a syna, o které, jak dodal, „je velmi dobře postaráno".

V Lasenicově povaze bylo cosi villonovského, jakési zvláštní spojení nadšení a opovržení, lyričnosti a tvrdosti, s níž reagoval nemilosrdně na lidské slabosti, které jej odpuzovaly. Říkalo se o něm, že přemluvil jakéhosi pražského obchodníka, aby prodal svůj majetek a odjel s ním do severní Afriky, že budou spolu vyrábět písečné lyže, což se údajně také stalo, k velkému pozdějšímu zklamání postiženého. Jednomu pražskému takyokultistovi slíbil, že mu ukáže ďábla, a ve sklepě jednoho domu na Staroměstském náměstí mu pak skutečně předvedl jakousi magickou operaci, při níž vyděšený zvědavec utržil několik „astrálních políčků". Fotografie skřítků a víl, které předkládal členům Horev-klubu v Káraném, jsou nepochybně fotomontáže s dokreslovanými prvky, a to ještě velmi nápadné. Od O. Eliáše si vypůjčil jeho martinistickou chartu, kterou mu už nikdy nevrátil s tím, že se charta nepůjčuje. Jednoho pražského okultistu, který Lasenica v diskusích po přednáškách zásadně oslovoval „chevallier de Lasenic", což se Lasenicovi nezamlouvalo, vyděsil tím, že u něho jedné noci vyvolal vizi svítícího lampionu, v němž zářil jeho obličej. Tato příhoda mu vynesla pověst čaroděje, která byla umocněna tím, že Lasenic zhotovoval různé malé plastiky, mezi jiným také figurky, které byly považovány za volty pro očarování. Při evokaci jedné staroegyptské divinity, která se odehrála v Káraném, zjev egyptského velekněze Lasenicovi mimo jiné řekl: „... a byť i mohu tě chránit jen před tebou samým, poznáš brzy, že je to dosti." Před svou smrtí zanechal Lasenic svému nejbližšímu spolupracovníkovi Aloisu Sedláčkovi nekromantický rituál, jehož užitím bylo možno vstoupit do styku s Lasenicovým astrálem. Nebyl však nikdy použit a jeho držitel jej před svou smrtí zničil. Před svou smrtí se Lasenic také v jedné kavárně na Václavském náměstí setkal náhodně s Františkem Kabelákem a požádal ho, jak mi Kabelák sám sdělil, aby pokračoval v dešifraci určitých textů z chrámu v Menoferu (Memfidě), které Lasenic pokládal za klíčové, ale které, jak sám věděl, už nestačí rozluštit. Pro Kabeláka to byla velká pocta a vzhledem k jeho úctě k Lasenicovi i velký závazek. Ačkoli se celý život zabýval především kabbalou a zvědnou magií, Lasenicovi slíbil, že se tohoto úkolu ujme, a skutečně to činil. Zanechal po sobě rukopisnou studii o „filosofii ohně-Horev" („světla-Horev"), jedinou v celé světové literatuře, kterou pokládal za vrchol

esoterního poznání. Bez Lasenicovy pomoci však nemohl svůj úkol zcela splnit, a proto se rozhodl, že vyvolá „Lasenicův přízrak", aby se ho dotázal na řešení několika problémů spojených s „ohněm" či „světlem" Horev, ale svůj záměr už neuskutečnil.

Lasenicův život poznamenávají dva paralelně probíhající děje: jednu řadu tvoří události vyznačující se zvláštním druhem skrupulí prostého bohémství, druhou tvoří bytostné oddání se kráse a tajemství. Astrologicky je Lasenicova osobnost signována Merkurem, který je ve znamení Blíženců, v němž se narodil, tedy intelektem ve spojení se saturnským érotem: osudové tíhnutí k lásce jako ideálu, který nemůže naplnit žádná konkrétní žena ani žádný erotický zážitek. Lasenic je autorem pozoruhodných „planetárních desater", z nichž „merkurovské" obsahuje tato přikázání:

„Ber vše, čeho potřebuješ k splnění svých cílů."
„Nemáš-li dosti síly, ani prostředků, lstí dobývej a vládni!"
„Nehleď na cestu, kráčíš-li za vytčeným cílem."
„Nelpi na životě, ale využij jeho krátkosti k novému bytí."

Lasenic jde vpřed za Světlem, okouzlen jeho září, neohlíže se, nedbaje kamenitosti cest a nevšímavý ke konvencím, jimiž pohrdá. V předmluvě ve své knize o alchymii (1936) hovoří o „zlatých trůnech, na nichž sedí naše civilizace a kultura", vyslovuje se s despektem o dravosti „sobeckými pudy" nadaného „nevyspělého člověka" a lidský život charakterizuje jako „neklidný spánek". Jan Kefer ve své *Syntetické magii* nazval Lasenica velkým objevitelem esoterního Egypta. A Lasenic jím skutečně byl. Předčasná smrt mu však nedovolila dojít až tam, kam díky svým zkušenostem a znalostem dojít mohl. Lasenic byl členem celé řady vysoce esoterních řádů, mimo jiné New Eulis a Société égyptienne secréte (esoterně Město Sutechovo). Nejvyššího zasvěcení se mu dostalo právě prostřednictvím této posledně jmenované společnosti, údajně přímo v pyramidě v Gíze, kde – jak sdělil jen několika svým přátelům – mu bylo kromě jiného umožněno přímé nazírání astrálu v iniciační kobce, v níž strávil noc. K cestám do astrálu se pak vrátil v posledních letech svého života. Zanechal po sobě olejomalbu ženského portrétu, středověké dámy se zdviženým ukazováčkem, kterým jakoby kývala a zvala kohosi k sobě. Je to vzpomínka na astrální potulky středověkou Prahou, při nichž spatřil v okně starého domu ženu, která ho k sobě zvala kýváním prstu. Těmito cestami se vracel i ke svému záhadnému jmenovci Petru z Lásenice, vzdělanému vladykovi z tvrze na Krchlebích.

Nejvýznamnějším Lasenicovým dílem je nepochybně jeho *Hermetická iniciace Universalismu na základě systému rhodostaurotického* (vyšla jako druhý svazek Knihovny tajných lóžových iniciací roku 1937 v Praze a vycházela také postupně v arších). Je úvodem k syntéze západního esoterismu a s ním spojeného rituálu a výcviku prvního stupně. V tomto smyslu podává nový pohled na souvztažnosti mezi učením rosekru-

ciánů, rytířů sv. Grálu, eulidským systémem a martinismem. Prozrazuje, že autor tohoto díla byl hluboce poučen ve filosofii i praxi těchto esoterních systémů, a význam jeho práce pak spočívá zejména v originálních formulacích hermetických zákonů. Lasenic v nich zřejmě integroval poznatky obsažené v utajovaných textech společností, jichž byl členem, s vlastními bohatými zkušenostmi ze studia hermetických nauk a z praxe. Je tu mimo jiné zdůrazněna metafyzika vůle a eulidské krédo o magické účinnosti spojení představ a vůle: „Každá představa, která je součástí vůle, ať už kladné či záporné, jest živá a jest silou, která tvoří, udržuje, nebo ničí; nic na tomto světě neexistuje, co by nebylo předem vůlí v astrálnu stvořeno" (*Hermetická iniciace*, s. 17). Eulidský systém aktivizuje toto komplexní magické agens ritualizovanou sexuální interakcí, v níž hrají důležitou roli astrologické korespondence a pózistické prvky. O této realizaci se však Lasenic ve své *Sexuální magii*, která vyšla francouzsky v Paříži nejprve jako soukromý tisk, zmínil jen velmi obecně a náznakově. Tou se pak (v českém překladu, který pořídil A. R. Hanousek) uvedl, spolu s brožurkou o universalismu, po svém návratu ze zahraničí ve své vlasti. Lidská sexualita, personifikovaná třemi legendami, kterými je toto dílo – v prvním vydání zabavené cenzurou – uvedeno, je tu pozdvižena na úroveň mysteria. Lasenic zde naznačil, že sexus je velký a účinný astrální agens, ale že má také svou esoterní dimenzi sakrální a iniciační. Jeho *Hermetická iniciace*, které o rok předcházel významný spis *Hermes Trismegistos a jeho zasvěcení*, patří k tomu nejlepšímu, co bylo na téma hermetismu, resp. okultního esoterismu ve světové literatuře vůbec napsáno. V tomto svém mistrovském díle podal dogmatické základy hermetismu rosekruciánské orientace (tedy syntézy staroegyptského klasického hermetismu a křesťanství). Současně je to dílo prozrazující básníka, který s vyvinutým smyslem pro krásu dávných legend teskní nad dobou, kdy člověk rozmlouval s bohy. Zároveň je tu zdůrazněn antropocentrismus esoterního poznání: *„Jdi k sobě, k sobě jdi a nebude pro tebe tajemství. V tobě je odpověď, šeptá sfinx prostým úsměvem dítěte jen proto tajemným, poněvadž tak prostým"* (*Hermetická iniciace*, s. 79). A také zde nacházíme onen estetizující akcent, jímž je celé Lasenicovo dílo poznamenáno: *„Chcete vniknout do tajemství? Studujte umění... Cesta krásy jest nejjistější cestou k Tajemství, neboť skutečný Život, Absolutno, Bytí, nebo chcete-li Bůh, jest živou, absolutní, nebo božskou Krásou..."* (*Hermetická iniciace*, s. 28). Vedle ideje krásy se v Lasenicově díle uplatňuje též idea lásky, a obě z něj tak činí emocemi naplněný novoromantický esej. Ve své *Sexuální magii* (3. vyd. 1933, s. 5) Lasenic říká: *„Prošli jsme chrámy bratrstva New Eulis, viděli jsme obřady kněžek Kamadevy v Indii, klečeli jsme v templu lásky v Egyptě, zúčastnili jsme se celebrací černých mší, succubistických sedánek i obětí satanistů... Viděli jsme všude jednu bohyni – Lásku – Isis – či Hekaté – ať tvořící či ničící..."* Magickou formou této Lásky je Lasenicovi především oběť: *„Obětí vzkřísil člověk Hór svého otce a obětí vykupuje si lidstvo cestu k cíli, na nějž přes moře věků ukazuje synům této země vrchol pyramidy"* (*Hermes Trismegis-*

tos, s. 51). Lasenicův článek o *Mysteriu oběti* (časopis *Logos*, 1935, č. 4-6; s. 78nn.) přináší jednu z nejhlubších sentencí ve světové hermetické literatuře vůbec, vyjadřující esoterní podstatu Lásky-oběti:

„V zahradách tvých, ó Pane, skláněl jsem se nad nejkrásnějšími květy života. Ptal se mne kdosi, co jsem zažil na své pouti. V Ankhor Watu obdivoval jsem zapadající slunce, jež zlatilo kovovým leskem jeho pohádkové skulptury. V Hali ben Gaa pět hodin zápasil jsem se smrtí v písečné bouři. A v Tanarive loučil jsem se navždy s bytostí, jež mně byla nadevše drahou. To jest vše, co stojí za zmínku. Ale nevrátím se v tato místa již nikdy, neboť světlo krásy, majestátnost smrti a hrůza bolesti, kterým jsem se tam postavil v tvář, byly příliš strhující a příliš krásné, a to stojí za to, aby byly obětovány životu. Jednou viděl jsem i boha; a ten byl v očích matky, která obětovala pomstu nad vrahy svého dítěte. A tehdy jsem poznal, že není vyšších sil a zákonů nad lásku a oběť.“

Této exaltaci božského v člověku postavil Lasenic protiklad hlubokého úpadku lidstva, když napsal (*Egyptské hieroglyfy a jejich filosofie*, 2. vyd. 1935, s. 27): *„Nevěřím v lidství, ale v jeho ducha věřím, nevěřím v soudnost, ale věřím ve věčnou Pravdu. Pro Pravdu jsem psal a ne pro omylnou soudnost stářím zdětštělého člověka, který kritizuje povzlety svého mládí, sedě nadutě na kupě svých mechanických hraček, na které je tak nevýslovně hrd... Sešlý, šedivý, vážný a impozantní – ale jen pro sebe – neboť z jeho bezzubých úst trčí třaslavé šidítko exaktního realismu, – jež má spasit svět, – a z něho skapává dlouhá, vláknitá, impotentní slina na bílou náprsenku sociálního pokrytectví... A povadlé líce pána přírody zardívají se nekonečnou pýchou nad komfortem, který dovedl po tak dlouhých letech úmorné práce vybaviti svoji pozemskou jídelnu... Podívám se snad jinak přes propast několika tisíciletí, než předpisuje móda intelektuálních směrů naší doby. Vím o této své chybě, jež jest vášní věčně hledajících nespokojenců, vášní dnes nemravnou a po právu i zavrženíhodnou.*

Pro dnešek pardon! Ale až jednou zub času změní módu našich názorů, kdož ví, zda pranýřované výstřelky včerejška nestanou se pravdou současnosti? ...“

Jednou z těchto povrchních „pravd“ současnosti byla Lasenicovi akademická egyptologie, proti níž postavil své esoterní pojetí staroegyptské kultury. Proto o něm J. Kefer právem napsal (*Syntetická magie*, s. 138): *„Závratnou magii starého Egypta odhalil teprve v nejnovější době Pierre Lasenic. Dovedl spojit bystrost moderního filosofického syntetika s tradicemi egyptských tajných řádů v geniální klíč ke svatyním starověkých kultů. Vytušil tajemství vnitřního řádu egyptských slov a aplikací jeho rozřešil podstatu egyptského esoterismu, jenž nyní může mluviti přesto k naší době, bez prostřednictví židovských podání, která jsou namnoze nedokonalým odrazem vznešených spekulací velekněžů země Misraim. Do nebe strmící stavba kabbaly, před kterou se sklánějí nejlepší z filosofů, objevuje se býti teprve druhotnou dcerou bohotvárné a kosmologické představy esoterismu egyptského, kterou teprve daleká budoucnost bude moci dokonale zvládnouti.“*

Nebylo to však jen úporné studium a rozšiřování vědomí tajnými cviky vysoce esoterních řádů, ale také bytostná empatie vzněcovaná láskou a nadšením,

které Lasenicovi umožnily průnik k podstatě egyptského esoterismu. Svědčí o tom pasáž, v níž Lasenic líčí svůj objev podstaty staroegyptského umění vyjadřovat konfrontaci dočasnosti a absolutna lidského života a věčnosti (časopis *Horev* č. 7, s. 56):

„Zvláštní, jakoby strnulé držení těla a údů na obrazech egyptských bohů působí na nezasvěceného pozorovatele dojmem vážné, často až přehnané nehybnosti. I já podlehl jsem kdysi tomuto chladnému kouzlu smrti, tak sugestivně klamnému a prchavému, a po dlouhém hledání jeho nejvnitřnější podstaty došel jsem jednou s duší vyprahlou a s trpkou chutí marnosti v srdci do jednoho z Isidiných templů na nilském pobřeží. V západu rudého soumraku kreslily sloupy svoje stínové dvojníky na vlhkou dlažbu chrámovou a kdesi v dálce volání chudých pastýřů chvělo se horkým vzduchem.

Na chladném kameni průčelní stěny rýsoval se obraz Isidy, vytesaný dnes mrtvou již rukou umělce před tisíci a tisíci léty. Pozvolna houstlo šero v ovzduší a jakási neznámá síla připoutala moje oči k obrazu bohyně. A tehdy přepadl mne pocit života. Jako blesk, spontánně a tak silně, že prohnal mráz celou mojí bytostí a vteřinová hrůza před něčím nezměrně velikým, neporovnatelně živým a všudypřítomným rozbušila mi srdce a rozšířila zornice: Ta Isida nestála; dále šla, tiše, majestátně, bez dechu, ale já jsem se zastavil; a teprve tehdy jsem pochopil, že život lidský jest jen vteřinou tak krátkou, tak zoufale krátkou, že z knihy kosmického dění, napsané těmito primitivními figurkami, můžeme postřehnout toliko momentní snímek…

Marně, marně mluví nová doba o starém Egyptu jako o přežité kultuře; žije dále v nás, s ním a kolem nás; byla-li by soudobou, prchala by z našich rukou jako chiméra a písek pouště; ale právě proto, že jest tak vzdálena, počínáme ji chápati. Svěží květy jsou v hlase jejích primitivních legend a jas v ústech jejích proroků a přes propasti věků mluví k nám útěchou majestátní píseň naivních pohádek starého Egypta do víru, shonu a útrap našeho století. Lidé bláhoví! Proč zoufáte uprostřed neklidného spánku? Vždyť přijde jednou ráno, které stvoříme si spolu! Až vzduch pohltí dým a země popel, probudíte se v říši Atumově, tak jako malé dítě z těžkého snu, abyste poznali, že jste součástí nekonečna a že vaše srdce buší uprostřed věčných dnů, pod duhou jeho majestátu, naplněnou naším, pozemskou bolestí rozzářeným štěstím!“

Lasenic však nebyl jen obratný esejista osobních impresí, dokázal také velmi přesně formulovat podstatné poznatky týkající se hermetických konceptů a principů. Jeho teoretické úvahy se vyznačovaly určitou precizností a systematičností, jakož i smyslem pro vystihování podstaty věci. Tak na ožehavé téma, co je esoterismus, napsal v článku *Úvod do esoterismu* (*Logos* 1934, č. 1; s. 2): *„Všechny vyšší koncepce, ať již filosofické, náboženské či umělecké, pramenily vždy z esoterismu některé z kultur; on byl zárukou lidského souručenství s Absolutnem, schopností a darem, Pratvůrce, jenž vede člověka přes spálená ohniště jeho nadějí a tužeb celou jeho vášní ku splynutí s objektem a jeho esenciální podstatou, dávaje vznik v prvé řadě projevům náboženským a uměleckým. A tak sledujíce tyto dva projevy té či oné kultury v určitém čase, můžeme dospěti k pochopení kvality jejích podnětů – jejího esoterismu, jenž vzhledem*

k své abstraktnosti nemůže býti ani jinak určen a posuzován. Umění a náboženství, posuzovány tímto způsobem jako celek, jsou oním legendárním mostem vedoucím k Prapříčině, mimo prostor a čas, tam, odkud každý z velkých geniů lidství a kosmu shlédl v okamžiku krátké a prchavé inspirace nekonečné kolotání světů v božím athanoru a chaos mikrobytostí na světech-molekulách, bytůstek, jež nadány jsouce jeho slovem mohly by svým hlasem otřásati práhem Stvoření." Lasenic tu obraznou dikcí vyslovuje důležitou pravdu, že totiž esoterismus je obsažen v umění a náboženství všech kultur (proto má každé světové náboženství vedle své exoterní stránky také svůj esoterismus a tajemství neviditelných světů je obsaženo také v umění). Neméně zásadně dovedl Lasenic podat také podstatu alchymie a zejména pak Tarotu. Jeho monografie *Tarot. Klíč k iniciaci* (1938–1939, dílo vycházelo nejprve jako příloha revue *Horev* a později bylo vydáno knižně) je nejlepším dílem této kategorie v celé světové literatuře, v němž najdeme, vedle hlubokých interpretací tarotových arkán, souvislosti těchto velkých arkán s kabbalou, astrologií, zednářskou symbolikou a dalšími oblastmi a systematické uspořádání výkladu tarotových symbolů jako nikde jinde, až po současnou, bohatou literaturu o Tarotu (viz v jeho uvedeném díle přehledy na s. 196-205 a vztahy k „systému rhodostaurotickému" na s. 176–182). Ale vraťme se k alchymii. Lasenic (*Alchymie, její teorie a prakse*, Praha 1936). Lasenic zde vystoupil proti obligátnímu tvrzení historiků chemie, že alchymie byla prototypem chemie, či protochemií ve smyslu „předchůdce analytické chemie". Těmito předchůdci byli *„tzv. sufléři, podvodníci a šarlatáni, kteří nedosáhnuvše zasvěcení do pravé cesty, hledali kámen mudrců dobrodružně a empiricky. Pravá alchymie naproti tomu neznamená pokusné hledání, nýbrž pevnou a jistou cestu tomu, kdo nepracuje pro zisk, nýbrž z lásky k vědění"* (*Alchymie*, s. 7). Precizní je také jeho definice alchymie: *„Alchymie jest hermetická nauka o životě hmoty, jejím vývoji a jejích proměnách"* (*Alchymie*, s. 8). Zvláštní na tomto díle je, že zcela ponechává stranou spirituální aspekt alchymie, který byl i součástí alchymie hmotné.

Lasenicovo pojetí universalismu zde již bylo uvedeno a znamenalo pro vývoj českého hermetismu nejen vzájemné obohacování o poznatky jiných směrů, ale i tolik potřebnou toleranci. V tomto smyslu se v Universalii sešli hermetikové s mystiky a esoteriky nejrůznějších směrů. Lasenicovi nejbližší byl ovšem esoterismus starého Egypta, jeho podstatu formuloval v osmi základních teorématech (viz: P. L. *Egypt*, in *Horev* 1938, č. 7; s. 54n.). Kefer prohlásil Lasenica za největšího znalce staroegyptského esoterismu a lze říci, že Lasenic v mnohém převyšuje díla těch mála nejznámějších znalců starověkého egyptského esoterismu, jako byli Schwaller de Lubicz, Énel (Skariatine) a několik málo dalších, hloubkou svých postřehů a úvah, které byly plodem celé jeho osobnosti, nikoli jen jeho vzdělanosti.

Lasenic byl svým způsobem zbožný, napsal si sám vlastní „otčenáš" a rád se zastavoval v katolických kostelech k tichému usebrání. Nejoblíbenějším

mu byl farní kostel sv. Štěpána v Praze na Novém Městě „Na Rybníčku", postavený ve své nynější podobě řádem Křižovníků s červenou hvězdou v letech 1351–1360 na místě původní rotundy. Má krásný renesanční oltář s obrazem Jana Křtitele od K. Škréty. Lasenic ale nebyl jen básnicky založený metafyzik osobitého ražení. Byl to také velký praktik, jímž zůstal po celý svůj život. Něco o tom tu již bylo uvedeno, ale chci se zmínit ještě o tom, co mi osobně vyprávěl F. Kabelák, když jsem se ho ptal právě na Lasenicovu praxi: „Viděl jsem ho jednou, jak si pohrával s kulovým bleskem," odpověděl Kabelák svým lapidárním způsobem. Ve své brožurce *Universalismus* (1933), která je českým překladem přednášky, již Lasenic přednesl o dva roky dříve na ustavující schůzi společnosti Universalia, Loge de France v Paříži, která byla odbočkou pražské Universalie, formuloval svou ideu universalismu: jde tu o syntetický proud, který zplodily podle zákona akce a reakce náboženské a filosofické boje a v tomto smyslu pak *„jest to porovnávací způsob nazírání na různé kultury, náboženství, filosofické směry a metapsychickou praxi různých národů a dob"* (cit. brož., s. 10). Je personifikován Sethem, třetím synem Adamovým, který převzal dědictví Kaina (hrubé síly) a Abela (oduševnělosti), a vyjadřuje tak moc jednoty síly a ducha; v rovině universalismu esoterického je vyjadřován společnými symboly, které jsou „abecedou hermetismu". Kromě spisů již uvedených (*Alchymie, její teorie a prakse*, Praha 1936) je pak vynikající zejména Lasenicova studie o esoterní podstatě a divinačních technikách tarotu (*Tarot, klíč k iniciaci*, Praha 1938–1939). Jeho rekonstrukce tarotových arkán zde předčila tu, kterou provedl jeden z největších znalců tarotové symboliky O. Wirth. Kromě toho přeložil a poznámkami doprovodil Královské umění J. B. Kerninga (1937, pod titulem *Listy o Královském umění*). Zaslouženou pozornost vzbudily také knihy nevelkého rozsahu, ale vrcholně zajímavého obsahu, *Sexuální magie* (1. vyd. 1932, 3. vyd. 1933) a *Hermes Trismegistos a jeho zasvěcení*, 1936). V knize o Hermovi (s. 55n.) podal originální syntézu hermetických zákonů, založenou na hluboké interpretaci tezí Smaragdové desky.

Doménou Lasenicova myšlení zůstal vždy starý Egypt: „Historie dokazuje, že všichni největší filosofové a myslitelé starověku doplňovali svoje vzdělání hermetickou iniciací, jejímž centrem byl tehdejší Egypt" (*Hermetická iniciace*, s. 21). Lasenic přijal hypotézu o atlantském původu staroegyptské kultury a esoterismu, za jehož vývojově nejvýše vyspělé středisko pokládal chrám v Menoferu (Memfidě), kde vznikla esoterní doktrína Světla-Horev. Egyptský esoterismus pak pokládal za „klíč ke skrytým prvkům všech náboženstev a mytologií pozdějších" (*Filosofie egyptských hieroglyfů*, s. 6). Za přímý doklad tohoto esoterismu pokládal Smaragdovou desku Herma Trismegista, a proto této mytické postavě a jejímu zmíněnému dílu věnoval výše uvedený samostatný spis, v němž podal stručný, ale pregnantní rozbor Smaragdové desky a odvodil z něho základní hermetické zákony.

Na podzim roku 1937 vystoupil Lasenic z Universalie, společnosti českých hermetiků, a založil klub Horev, který se měl zabývat studiem klasických hermetických kultur. Klub byl propojen s martinistickou lóží Paragava, k jejímuž založení dostal Lasenic z pařížského ústředí chartu a kterou vedl. Tiskovým orgánem klubu i lóže byl časopis *Horev* (1938–1939), který redigoval dr. O. Eliáš.

Vraťme se však ještě k jeho zde již naznačenému poněkud zvláštnímu vztahu k alchymii (viz jeho: *Alchymie, její teorie a prakse*, Praha 1936), v níž se kupodivu omezil jen na fyzickou stránku tématu, definoval alchymii v klasickém středověkém smyslu jako *„hermetickou nauku o životě hmoty, jejím vývoji a jejích přeměnách"* (Alchymie, s. 8). Za politováníhodnou považoval její záměnu s mystikou, což je nepochybně správné, ale téměř se nezmiňuje o rozdílu materiální a spirituální alchymie. Z toho však neplyne, že neuznával analogii transmutace hmoty a duše, naopak, ve své *Hermetické iniciaci* na tyto analogie poukazoval (viz tabulku na s. 101 uvedeného díla) a vysloveně uvedl: *„Veliké Dílo, nebo Magisterium Slunce, jež jest opředeno tolika podivuhodnými bájemi, legendami a gloriolou tajemnosti, není v podstatě ničím jiným než exaltací zlata v Kámen… Stejně jest i s člověkem: jeho posláním jest státi se Kamenem vyšlým z výhně usilovné práce z athanoru tohoto světa, Kamenem nebo Světlem, jejž temnoty nezkalí ani hrubost neznečistí, neboť jest principem měnícím, transmutujícím, nikoli měnitelným, otcem nebo tvůrcem svého vlastního prostředí, jež bytuje v jeho nejvnitřnější podstatě"* (*Hermetická iniciace*, s. 113). Mnohý čtenář jeho díla by nicméně usoudil, že Lasenic vztah alchymie a spirituality chápe jen jako analogii, nikoli jako dvě různé cesty; ve fyzické alchymii intervenuje i duch alchymisty a ve spirituální se uplatňuje jeho tělo, ale spirituální alchymie je přece jen obor relativně autonomní a její podstata je nejlépe vystižena symboly alchymie materiální. Zdůraznění této skutečnosti se však v hermetismu začalo uplatňovat až s rozšířením díla C. G. Junga (*Psychologie und Alchemie*, Zürich 1944), které bylo hermetikům známo až později. Na obrovský rozsah Lasenicových znalostí z oborů okultního esoterismu poukazují již shora zmíněné *Hovory s Lasenicem* (1993), v nichž byly zachyceny jeho hluboké popisy a analýzy, kromě jiného praxe s magickými zrcadly, jejich zhotovování, tvoření „subtrahentních bytostí", dynamika astrálního světa, povaha živlových bytostí, „přenos pocitů voltem" a další. Najdeme tu i pozoruhodné pasáže metapsychologické (o strachu, vášních a další); předposlední kapitola je věnována „učebnici imaginace". V devadesátých letech minulého století však vyšlo i několik textů přisuzovaných Lasenicovi, u nichž je ale jeho autorství sporné.

Lasenicův filosofický odkaz, který je výsledkem studií, praxe, úporného hledání a zasvěcení, jehož se mu dostalo nejen v lóžích, ale i v reflexi vlastních životních osudů, je formulován v následující pasáži jeho *Hermetické iniciace Universalismu* (s. 84): *„Duch lidský snil o světě a svět se stal vysněným bytím. Ale duše jsou rozdílné a jejich sny podobné, nikoli však stejné. Pravda jest harmonií*

myšlenek v jednom duchu; skutečnost jest ale souzvuk množství. Od věků k věkům vždy nové akordy planet zaznívají vesmírem do kosmického mlčení: měnící se světy, země i člověk se mění, ale věčná Pravda zůstává. Staré společenské útvary zanikají egoismem kast a nové lidstvo zotročuje se novými systémy. Věda, dříve ovládaná, podmaňuje si člověka a chemické formulky, nahrazující idoly dob minulých, smazává šedé bláto nových dnů. Ale nepřestane člověk hledat Ticho, jež nedává tato země, a tesklivě jednou obrátí svůj zrak na sešlé ruiny chrámů, v nichž tušíme Mír a Poznání. A z vírů divých dnů hluku, bouře a hrůzy, čas od času vyplouvá zlatá loď ke břehům tichých visí jiných, lepších sfér, jež září za polostíny život zušlechťující Bolesti, bez níž by byla směšnou představou pohádka o Království nebeském.“

Poslední měsíce života Lasenic velmi trpěl, sužován svou těžkou chorobou, ale poslední den podle svědectví těch, kteří byli s ním, měl velmi radostnou náladu, smál se často a zdálo se, že je šťasten. Pak přišla noc, v místnosti s ním byl Alois Sedláček. Lasenicův neklidný spánek přerušilo náhle prudké chrlení krve, pokusil se omýt si obličej a hruď vodou z umyvadla, které stálo na jeho nočním stolku, a pak řekl: „Je konec.“ To byla jeho poslední slova.

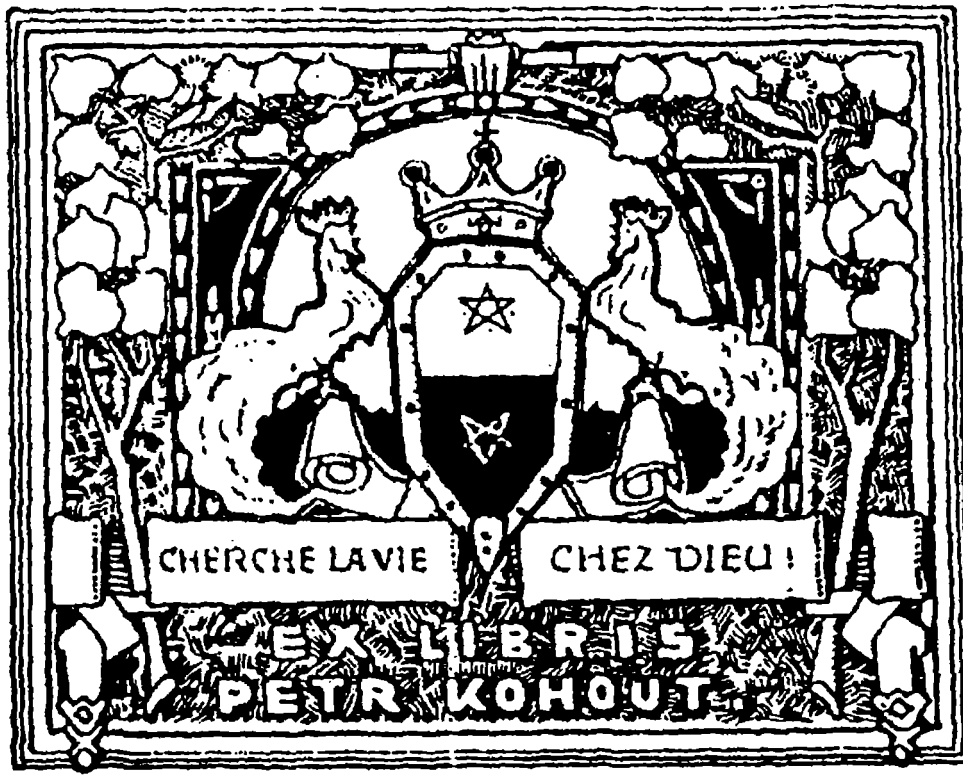

Lasenicovo exlibris z období pobytu v Chrudimi.

Exlibris Petra Kohouta-Lasenica.

Záběr ze smutečního obřadu při pohřbu P. de Lasenica (v popředí Vladimír Rohlíček, tajemník Horev-klubu, a manželé Sedláčkovi).

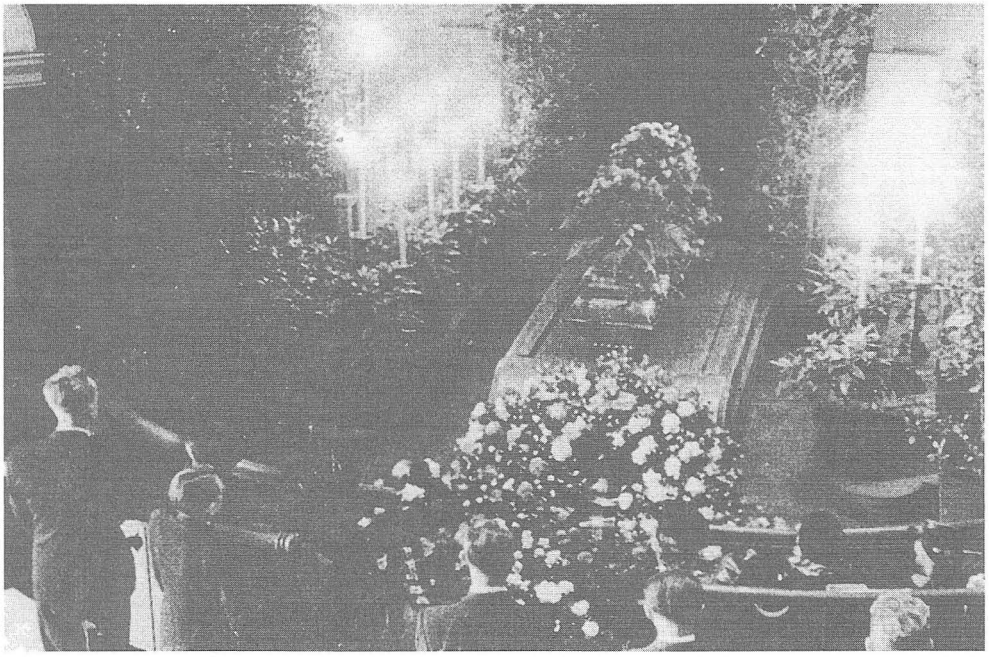

Průběh pohřebního obřadu.

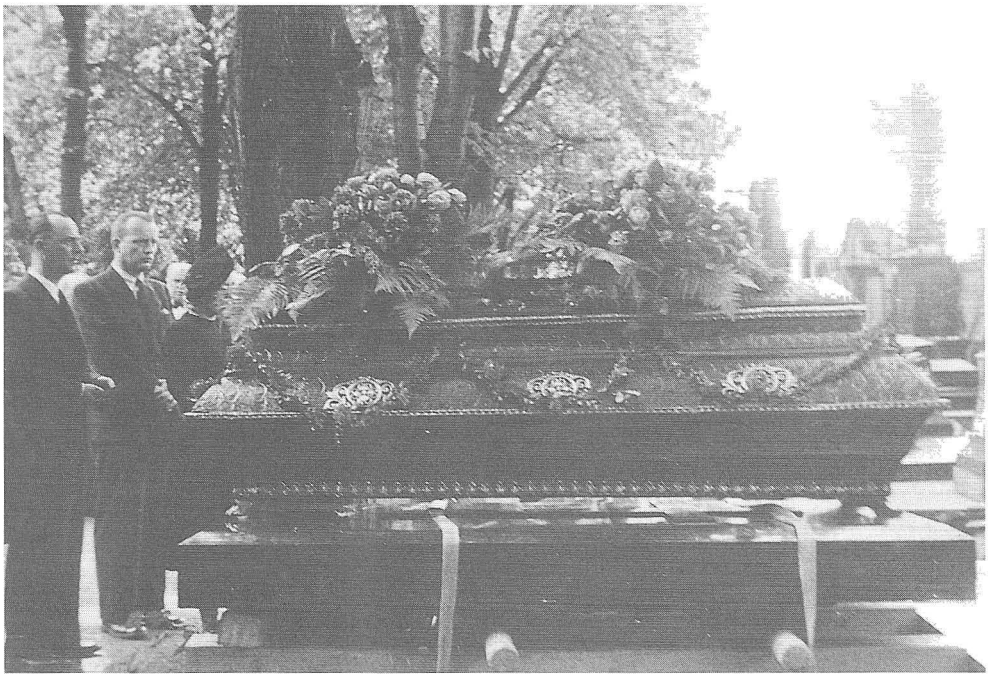

Rakev s Lasenicovými ostatky.

Ukládání rakve do země.

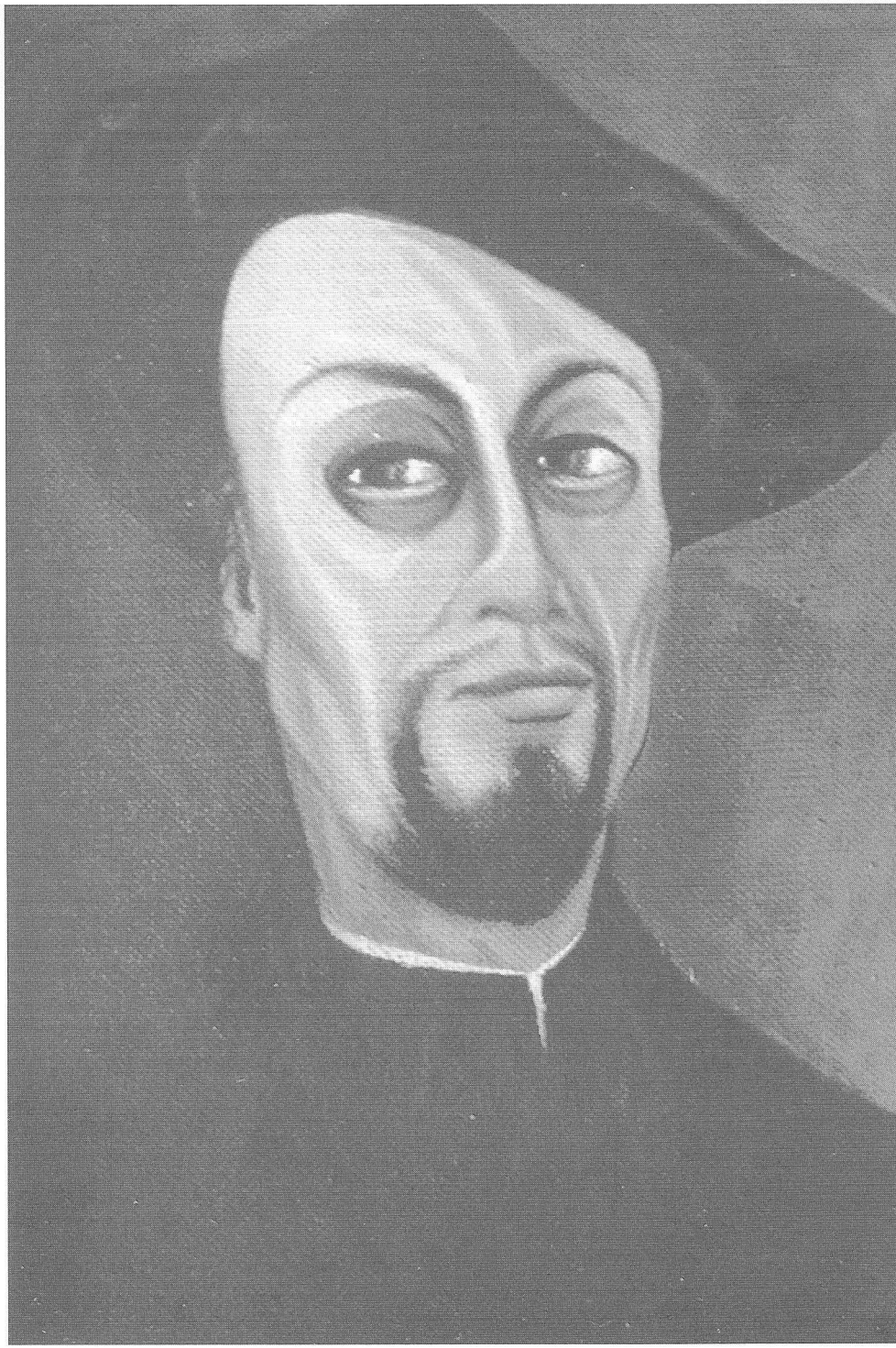

Imaginární portrét Petra z Lásenice (olej M. Nakonečného).

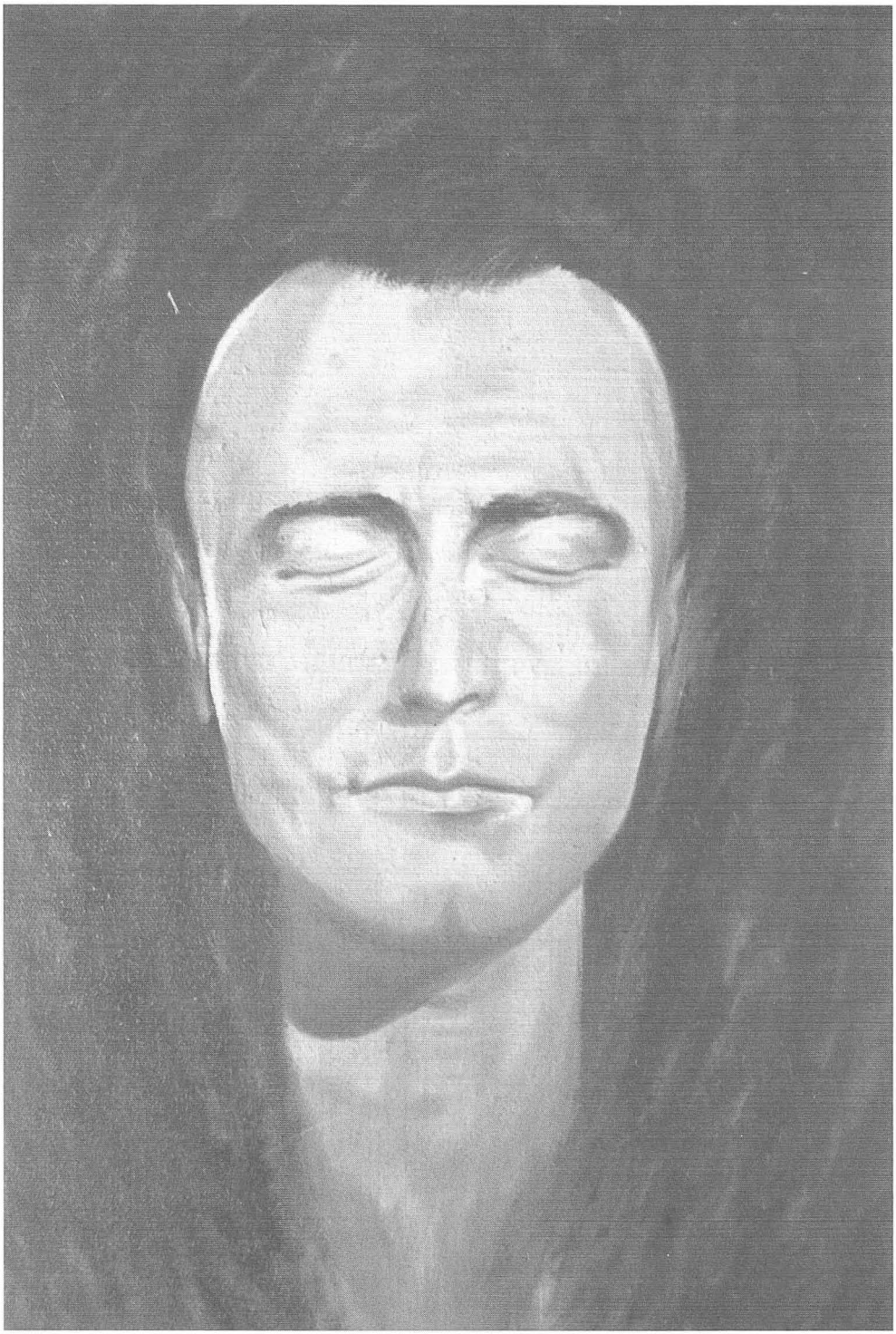

Portrét Petra z Lásenice (olej M. Nakonečného).

Jan Kefer

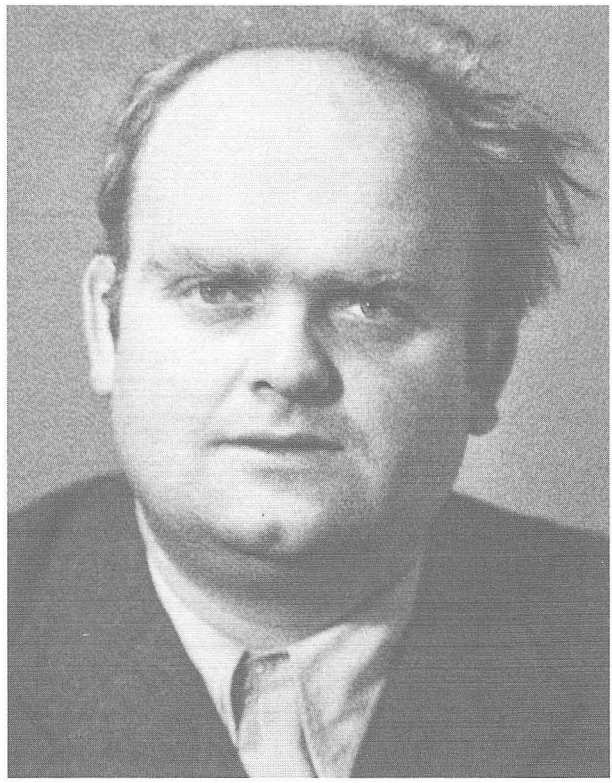

Dr. Jan Kefer

Svéráznou postavou novodobého českého hermetismu, neúnavným a obětavým činitelem společnosti českých hermetiků Universalie, od jejích počátků až do konce, ale i neméně neúnavným organizátorem a pilným spisovatelem významných hermetických děl, překladatelem a všestranným praktikem v hermetických vědách, to byl PhDr. Jan Kefer, knihovník knihovny Národního muzea v Praze, dlouholetý sekretář a posléze předseda Universalie, redaktor jejího časopisu *Logos* a především skvělý lektor na Svobodné škole věd hermetických, která byla jednou z nejvýznamnějších institucí českého universalistického hnutí, jakož i spisovatel vynikajících knih o teurgii, syntetické magii a praktické astrologii.

Jan Kefer se narodil 31. ledna 1906 v Novém Bydžově Ludvíku Keferovi, majiteli pily v Novém Bydžově, a matce Bohumile Keferové, rozené Svobodové, dceři měšťana v Novém Bydžově. Keferův otec se narodil v bavorském Regensburgu (Řezně). Jeho otec, tj. Keferův dědeček, byl německé národnosti. Manželství Keferových rodičů nebylo šťastné, kromě Jana neměli jiné děti a sám malý Jan se narodil jako nevidomý a zůstal jím až do tří let věku, kdy mohla být vrozená vada zraku upravena operací. O jeho dětství nemáme žádné bližší zprávy. Víme jen, že se s ním jeho matka přestěhovala do Prahy, kde s ním žila po smrti svého manžela osaměle. V Praze začal mladý Jan Kefer studovat na arcibiskupském gymnáziu, které bylo tehdy velmi slavné. Jeho třídním učitelem byl teolog a spisovatel vynikající knihy o mystice Jaroslav Ovečka. V červnu roku 1924 Kefer na arcibiskupském gymnáziu maturoval. Nějakou dobu prodléval v noviciátu Strahovského kláštera a chtěl se zřejmě stát příslušníkem premonstrátského řádu, ale pak z noviciátu vystoupil a zapsal se na Filosofickou fakultu Univerzity Karlovy. Studoval zde hudební estetiku a filosofii. Studium ukončil disertační prací na téma *Problém melodie a jeho hudebně-estetické řešení* a doktorátem (doctor in scientia artis musicae et aesthetica nec non in philosophia doctrinam probavit – tak zněla formule jeho diplomu).

Od dětství se učil hře na klavír, později sám komponoval, mimo jiné složil operu *Paleček*. Lze říci, že jako mladý muž měl vyhraněné zájmy estetické a umělecké, zejména hudební, a také filosofické. Nicméně neztrácel smysl pro praktický život. Po vystoupení z noviciátu krátkou dobu praktikoval, nejprve bezplatně v knihovně Národního muzea a jako nadšený skaut pracoval také ve skautském hnutí a stal se jeho funkcionářem. Vedl skupinu skautíků, jejímž členem byl také pozdější spisovatel Václav Čtvrtek, který na Kefera s vděčností a láskou vzpomínal. K jeho vzpomínkám se ještě vrátím. Na univerzitě navštěvoval Kefer také přednášky z psychologie a biologie a projevil tím smysl pro všestranné vzdělání.

Jak se Kefer dostal ke svému tak hlubokému a zasvěcenému zájmu o hermetismus, není známo. Je však známo, že k místu muzejního knihovníka mu dopomohl dr. Čeněk Zíbrt a také svobodný zednář dr. Josef Volf. Oba se zajímali o esoterismus, Zíbrt byl v jistém smyslu i historikem některých jeho odvětví (napsal např. brožuru o „kouzelném proutku", virguli a jiné práce na podobná témata). Je pravděpodobné, že se o Kefera zajímali již jako o člověka, který se studiem esoterismu zabýval, a to mohlo být již v době jeho studentských let vysokoškolských, možná že i gymnazijních. V roce 1933 složil Kefer knihovnické zkoušky a byl ustanoven odborným úředníkem a roku 1938 pak byl jmenován zemským muzejním komisařem. Jeho kvalifikace, jak vyplývá z jeho osobního spisu, který je uložen v archivu Národního muzea, byla vynikající, což mimo jiné prokazovala i jeho znalost následujících jazyků (jak je tu zaznamenáno): němčina, italština, francouzština, angličtina, latina, řečtina a arabština. Obraz Keferova intenzivního sebevzdělávání doplňují založená vy-

máhání dlužných částek za knihy, které nakonec vedly k určitému obstavení jeho platu. V Praze bydlel Kefer na několika místech, nejprve kdesi v Modřanech spolu s pozdějším sociologem K. Gallou, potom v Ovenecké ulici, pak na Letné v Malířské ulici č. 7 a naposled na Smíchově v ulici P. Švandy č. 11 (580).

Jak jsem se už zmínil, jako mladík se velmi věnoval skautingu. S oddílem skautů, který vedl, podnikal výlety po Lužnici a po Vltavě. Ke svým svěřencům měl velmi pěkný přátelský vztah. Jeho mládenecký byt v Ovenecké ulici jim byl kdykoli přístupný, chlapci si zde mohli číst, mohli se zde i z Keferových zásob najíst. Václav Čtvrtek vzpomínal, jak se jich několik v Keferově bytě jednou sešlo, namazali si chleba s máslem a hledali sůl. Našli jakousi nádobu s něčím, co vypadalo jako sůl, a protože to i jako sůl chutnalo, chléb si s tím osolili. Soli tam mnoho nebylo, a protože chlapců bylo víc, zásoba byla téměř spotřebována. Kefer, který později přišel a viděl to, se velmi zarmoutil: „Byla to sůl ze sedmi moří," vyčítal chlapcům; Čtvrtek později poznal, že ji Kefer používal jako ingredience pro své magické experimenty. Magií, která byla Keferovi hlavní doménou zájmu, se tedy zabýval již jako mladík. Čtvrtek s ním později tento zájem sdílel, ale omezil se spíše jen na to, že překládal různé texty ze staré francouzštiny, přesněji ze starých francouzských grimoárů (např. *Černého draka*, kterého Universalia vydala r. 1932). Dne 7. července 1935 se Kefer oženil s mladičkou a půvabnou dívkou, o deset let mladší Dagmar Moosovou, jejíž otec, inženýr, byl významným pracovníkem v oblasti budování železnic a jejíž matka byla nadšenou posluchačkou Keferových přednášek, pořádaných Universalií. Také Dagmar se zajímala o skvělého lektora i o hermetismus a chodila s matkou na Keferovy přednášky. Později s úspěchem a velkou akribií pěstovala astrologii. Manželům Keferovým se 27. července 1936 narodil syn Reginald, který byl po předčasné smrti manželů Keferových vychováván svými prarodiči, manžely Moosovými.

O Keferově mládí mi vyprávěla paní Eva Psíková, služebná rodiny Keferů a předtím i služebná Keferových rodičů. Podle ní žil Kefer v jakémsi stálém shonu a horečné činorodosti, neustále něco organizoval, psal, domů mnohdy přiběhl jen na chvíli, často prý míval i hlad, protože prostě neměl čas na jídlo, živil se prý hlavně rohlíky a burskými oříšky, kterých míval plné kapsy. Měl vyšší robustní, poněkud obézní postavu, čelní pleš a nebyl zcela zdráv. Dokázal však vyvinout obrovskou energii a činorodě se angažovat v široké oblasti zájmových aktivit. V mužném věku, kromě toho že vykonával zaměstnání omezující jeho časové možnosti, se věnoval hudbě, přednáškám, byl spiritus agens Universalie od jejího založení a ve všech oblastech její činnosti. Nejenže byl jejím nejagilnějším lektorem, ale často přednášel i za jiné, staral se o publikační činnost a chod společnosti, psal články a knihy, překládal z francouzštiny, zejména díla Éliphase Léviho, z latiny přeložil téměř celou třetí knihu *Okkultní filosofie* H. C. Agrippy z Nettesheimu, sestavoval hesla pro kartičkové vydávání *Encyklopedie*

okultismu, filosofie a mythologie a dokonce byl funkcionářem malé pravicové strany, do jejíchž novin přispíval politickými články. Jednalo se o Národní stranu lidovou, kterou založil Fr. Zelenka, neúspěšný kandidát v obecních volbách za lidovou stranu. Za protektorátu měl, tento poštovní úředník a kariérista, velmi podezřelé styky s okupanty (Smíchovský ho dokonce označil za konfidenta), ale současně založil ilegální organizaci Kruh svobody (která byla možná kontrolovaná gestapem, ale je sporné, zda to byla příčina pozdějšího Keferova zatčení, protože členem této organizace byl i funkcionář Universalie dr. O. Myslík, který nebyl zatčen). Kritický rok 1938 podnítil Kefera k politickým aktivitám, patřil k těm, kteří se snažili organizovat nové radikální politické síly, které by byly s to, aby se okleštěná republika vyrovnala s novými, těžkými životními podmínkami a zhoubnou činností politických partají. Keferovým krédem bylo: *„Ničí-li zlí dobré, pak je to chyba dobrých, kteří nedovedou státi pevně, aby panovali. Zdají-li se zlí býti na zemi silnějšími než dobří, pak jest tomu tak jedině proto, že zlí dovedou činiti zlo, kdežto dobří neumí činiti dobro. Zlí jsou pozorní a jednají, zatím co dobří se spokojují s vírou a modlitbou. Bláznі se pokládají za mučedníky.“* (E. Lévi: *Kniha zasvěcení*, Praha 1936; s. 104). Na dovolenou jezdívali Keferovi k přátelům do Plané nad Lužnicí u Tábora. Také zde Kefer, který nepromarnil ani chvilku, pracoval.

Dne 11. září 1935 odjel Kefer na studijní cestu do Itálie a Francie, při které navštívil, jak uvádí ve zprávě ze služební cesty, knihovny a muzea ve Vatikáně, proslulou milánskou Ambrosianu, uchovávající ve svých fondech řadu cenných hermetických rukopisů, a knihovnu v Turíně a Paříži. Není pochyb o tom, že této návštěvy využil také ke studiu vzácných hermetických spisů. V Turíně navštívil také egyptologické muzeum. Tato cesta navazovala na svatební cestu manželů Keferových, jejímž cílem byl Egypt a z níž se dochovalo několik pohlednic, které posílali paní Psíkové.

Největší úsilí a nejvíce času věnoval Kefer rozvoji hermetického hnutí. Přál si, aby se Praha stala jakýmsi centrem tohoto hnutí, a jako přesvědčený národovec věřil, že k jeho rozvinutí je nyní povoláno Slovanstvo a zejména Čechy. Byl v tom nepochybně i kus Keferova vlastenectví, které se odvážně projevovalo v jeho přednáškách, konaných již v období nacistické okupace. Avšak v jeho neúmorné činnosti nešlo jen o osobní fyzické a psychické vypětí, ale o velkorysou oběť vůbec. Kefer – a to bylo všeobecně známo – na účely šíření hermetismu obětoval celé, nemalé věno své manželky, nepochybně s jejím souhlasem, a navíc se zadlužil. Svědčí o tom několik exekucí na jeho plat, uložených v jeho osobním spise, z nichž zvláště neodbytná a povážlivá byla exekuce vyšlá z podnětu Grafických závodů Pour a spol. Praha 1 z 2. září 1940, která se týkala nesplacených účtů za tisk knih pro Universalii. Proto pozdější Smíchovského výpověď, že Kefer pro sebe čerpal z darů bohatých mecenášů, je zcela nepravdivá. Po rozdělení republiky se Universalii příjmy z darů ještě zten-

čily, neboť, jak se údajně vyjádřil její hospodář Kempfer, „Universalii finančně drželo Slovensko". Svých finančních obětí, za nimiž ovšem stálo i nutné uskrovnění pro celou rodinu, však Kefer nikdy nelitoval a výtkám, které mu paní Psíková jako starý člen domácnosti činila, se prý Kefer jen smál, „hlavně, že jsou věci v pohybu," říkával. Nebyla to ale lehkomyslnost, nýbrž pevná víra, že se vše, co je vynaloženo na šlechetné účely, v dobré obrátí. Třicátá léta jsou pro Kefera nejplodnější, ale také nejnamáhavější a znamenají především usilovnou činnost ve znamení Universalie. Vedle intenzivní činnosti organizační je to také činnost publikační a přednášková. Kefer vydává řadu významných knih a přednáší ve Svobodné škole věd hermetických na témata, která pokrývají téměř celý rozsah hermetismu. Přednáší o magii, jejích dějinách, o výkladu Smaragdové desky, ale i evangelia sv. Jana, o mytologii, astrologii a dokonce i o vybavení alchymistické laboratoře a na další témata. Nejvýznamnější je jeho cyklus přednášek o theurgii, který začal v politicky pohnutém období dne 7. července 1938 a pokračoval i následující rok již v období tzv. protektorátu. Kefer své přednášky hodně aktualizoval a z jejich zápisů, pořádaných jeho obětavým spolupracovníkem L. Málkem, je zřejmé, že se opakovaně dopouštěl „Říši nepřátelských výroků", což mohlo být gestapu známo.

Stenograficky tyto nejcennější Keferovy přednášky, vedle dalších, zachytil a obětavě přepsal jeho věrný přítel a žák, již zmíněný Ladislav Málek. Přednášky o theurgii jsou opatřeny charakteristickým a výstižným podtitulem: *„Od dob alexandrijských poprvé po dvou tisících létech přednáší theurgii doktor filosofie Jan Kefer"*. Keferovo theurgické dílo je jedinečné v celé světové literatuře a ještě se k němu vrátíme. Přednášky, které proslovoval zpaměti a které jsou naplněny faktickými údaji i sledováním širokých souvislostí (okultně-esoterická témata podávaná v historických kontextech a v souvislostech náboženských, filosofických atd.). Kefer však není jen funkcionář a přednašeč, zabývá se také praktickou evokační magií, a to velmi intenzivně. Ale magie je mu jen přípravou pro theurgii, která je vlastním smyslem jeho činnosti a vrcholem jeho díla.

Zmiňuji-li se o Keferově rozsáhlé činnosti, tak neuvěřitelně bohaté a obětavé, nemohu zde opomenout ani to, že v dubnu 1924 je odměněn za literární práci cenou Zeyerova fondu při Československé akademii věd a umění (nepodařilo se mi však zjistit o tom nic bližšího). Tím nejplodnějším rokem, 1938, kdy začal přednášet theurgii a psal své monumentální dílo *Syntetická magie*, se však také začíná naplňovat Keferův tragický osud. Přichází nacistická okupace českých zemí a s ní i nabídka, aby požádal o německou národnost, podporovaná poukazem na to, že má z otcovy strany německé předky. Vlastenec Kefer však hrdě odmítá. Ve svých přednáškách, které pokračují, učiní občas protinacistické poznámky a vyslovuje přesvědčení o nesmrtelnosti českého génia a víru v lepší budoucnost své vlasti. A tak na gestapo přichází udání od jisté paní L. P., datované dnem 2. prosince 1940. Ale

teprve 9. června 1941 v 8 hodin ráno přijíždí gestapo do Švandovy ulice a Kefera zatýká. Mezi gestapáky je i muž, který si pozorně prohlíží Keferovu pracovnu, která byla současně sekretariátem Universalie, osobně zabavuje a odnáší nějaké spisy a zle se obořuje na gestapáka, který se předtím těchto spisů nešetrně dotkl. Keferova pracovna je zapečetěna a Kefera odvážejí na Pankrác. Zde je jako vězeň nejprve pověřen tím, aby pro jakéhosi vysokého funkcionáře SS z množství svezených knih vybíral vzácnou hermetickou literaturu. Pro tento úkol nemohl být vybrán lepší odborník, ale Kefer je také Čech, a tudíž „vybírá" tak, aby se to nejvzácnější do rukou esesáckého velmože nedostalo. Potom je transportován do jednoho z nejhorších nacistických koncentračních táborů, do Flossenbürgu. Jeho spoluvězněm je tam František Sobek, člen městského divadla v Olomouci, který po osvobození vydal jedinečné svědectví o posledních dnech Jana Kefera. Jako ostatní vězňové musí i zesláblý Kefer pracovat v pověstném kamenolomu a vláčet po nekonečném schodišti těžké balvany, které jsou zase nahoře shazovány dolů. Jednou, když je už na smrt unaven – v té době se mu prudce zhoršila jeho cukrovka – se snaží vzít si lehčí balvan, ale esesácký dozorce to zpozoruje a Kefera surově zbije. S pomocí spoluvězňů se Kefer ještě dovleče do tábora, ale to už umírá a ví, že zemře. Pomodlí se ještě za svého vraha a večer 3. prosince 1941 vydechne naposled. Rodina dostává krabici s jeho popelem a Keferovy ostatky jsou uloženy v hrobě na hřbitově na Malvazinkách – snad jsou to opravdu jeho pozůstatky. Nešťastným řízením osudu mu však na hrob místo „Jan" napíší „Josef". Tragédie však pokračuje: Dagmar Keferová umírá 11. července 1942 náhle v Plané nad Lužnicí. Příčinou smrti prý byl tetanus, který dostala, když pomáhala při práci na poli a lehce se poranila. Měsíc předtím jí bylo dvacet šest let. Šestiletého Reginalda se ujímají dědeček a babička Moosovi a je z něj později významný hudebník, který dnes žije v Brně.

Mezi okultisty existovaly různé dohady o příčinách Keferova zatčení a jeho smrti. Nechyběla zde ovšem ani hypotéza „zpětného odrazu", související s několika magickými operacemi, které Kefer podnikl ve dnech krize československého státu, aby odvrátil nacistické nebezpečí. A nechyběla samozřejmě ani hypotéza, že byl obětí Smíchovského, hermetika, který ho navštěvoval a byl agentem sicherheitsdienstu. Možným udavačem však mohl být i jeho stranický šéf Zelenka, který byl prokazatelně agentem sicherheitsdienstu a, jak je o něm v jeho soudním spise uváděno, sháněl udavačské zásluhy kde mohl. Nejpravděpodobnější výklad je však ten, že nacisté zatkli Kefera v souvislosti s tažením proti okultistům a do koncentračního tábora jej dopravili proto, že právě jeho pokládali za „Říši nebezpečného", neboť, jak jsem už uvedl, měli zájem získat ho, ale nepodařilo se jim to a jejich experti věděli, že je vynikající theurg. Udání, která na gestapo došla, jen potvrzovala, že je nebezpečný, neboť svědčila o jeho bytostném národovectví i o jeho mimořádných znalostech a schopnostech okultních praktik.

Ačkoli se Kefer dožil jen třiceti pěti let, nedovedeme si představit život plnější a dynamičtější. Svědčí o tom již dílo, které po sobě zanechal. Jeho duchovním Mistrem byl Éliphas Lévi, jehož spisy překládal do češtiny (*Dějiny magie, Klíč k velkým tajemstvím, Věda duchů, Kniha zasvěcení – Kniha jasu* byla přeložena, ale k jejímu vydání již nedošlo, stejně jako k vydání celé druhé části Léviho *Dějin magie*). Podobně jako Lévi byl přesvědčeným a praktikujícím katolíkem a katolictví pokládal za jediné „magické křesťanství" a stejně jako Lévi nedůvěřoval „indickým naukám", které k nám v hojné míře pronikaly; odmítal jejich egocentrismus a odtržení od života. Svůj postoj k současnému, světem se šířícímu okultismu indickému vyjádřil Kefer touto pasáží ze svého největšího díla, *Syntetické magie* (s. 171n.):

„Podati objektivní nárys magické kultury indické jest značně nesnadné, neboť naše civilizace se dosud nezbavila nadšeného zaujetí pro asijský způsob myšlení, naopak, východní myšlenková kultura a východní chápání kolektivismu triumfuje dnes ve veliké říši ruské a hrozí pohltiti Západ. Osvobodíme-li se od pojmů obvyklých v okultismu a náboženství a převedeme-li je na čistě logické kategorie, možno snadno pozorovati velmi jasnou paralelu mezi extasí východních mystiků a zdánlivě železnou logikou dialektického materialismu. Indičtí bohové v devatenáctém století dovedli uchvátiti náboženský a mystický cit, ve století dvacátém pokoušejí se o Evropu, nikoliv již řečí snů, nýbrž slovem politiky." Keferova kritika indické kultury byla až příliš přísná, když napsal: *„Indická kultura jest civilizace bez programu, bez logiky, bez vědy, bez dogmatu, bez naděje a lásky, indický zasvěcenec zná jen sebe a svým učením jen potvrzuje daný stav, zatím co se západ snaží aspoň o ideál dokonalosti, pravdy a humanity, a i když zoufá nad jeho dostižením, přece chce pracovati, aby se lidský duch přiblížil ke slunci ideálu, které nejlepší duchové viděli vznášeti se nad mlhou této země"* (*Syntetická magie*, s. 184). Vysoce si však cenil prazdrojů indické kultury: *„Vzpomeneme-li si na exoterní náboženský panteon s 300 000 modlami, nesčetné sekty, velmi nesnadno hledáme spoje mezi tímto dosahem a vznešeným esoterismem védických hymnů. Z obrovského esoterního materiálu indického lze vyvoditi veliký, magický Šém, zcela analogický kulturám atlantským a otvírající klíče k nejvyšším rozpětím magické moci"* (*Syntetická magie*, s. 190). Úpadek indického esoterismu spatřoval Kefer ve vlivu brahmanismu: *„Brahmíni porazili buddhistickou mravnost jejím opakem, zdivinisovavše život, plození, sexuální instinkty, neřest a nemravnost. Jedině tímto způsobem možno vysvětliti nesoulad vznešeného indického esoterismu a barbarství esoterismu"* (*Syntetická magie*, s. 197). V rámci těchto úvah dospěl Kefer nepochybně i ke kritice současné západní kultury, zdevastované *„positivistickým učením"*, *„které nepátrajíc po tom, co býti má, postavilo bohočlověčský ideál Kristův do stejné řady s pověrou a primitivními věrami a tím se stalo chůvou perversního materialismu některých politických škol, měníc je v organisované sobectví určitých tříd a falšujíc poměr člověka k člověku v poměr výrobce a spotřebitele, až po moderní umělou evokaci nejhrubších pudů chátry zakrytou*

nemravným a obludným učením o jakési mystice třídních bojů, krve nebo půdy, tj. ďábelská fosforescence nezřízeného a divokého plamene světového požáru, vyhrožující zkázou každému snu o lidskosti, dobru a kráse, který odkázal veliký Nazaretský budoucím." Nemůže být pochyb o tom, že tu Kefer ostře odsoudil nacismus a bolševismus. Současně však čtenáři připomněl: „*Pamatujme, že za všechny květy evropské kultury děkujeme křesťanství, této vznešené touhy po jednotě Boha a lidstva, která pomalu postupuje za svým cílem. Kristovo učení, toť nejvyšší a nejušlechtilejší revoluce ducha, která přichází osvobozovati člověka a otřásati trůny tyranie a organisovaného otroctví.*" (*Syntetická magie*, s. 198).

Kefer tedy odmítl novodobý indický esoterismus, avšak odmítal také budovat moderní magii na staroegyptských rituálech, protože v jeho době již byly mrtvé. Nicméně Egypt „*vychází z magického zákona o analogiích. ‚Bozi egyptští', tj. vlastnosti Bytí, podle tohoto zákona mají svou bezprostřední hrubou obdobu v tomto pozemském světě*" (*Syntetická magie*, s. 139). Egyptské rituály jsou sice mrtvé, ale egyptská magie je živá v zákonu o analogiích, který je podstatou veškeré magie minulé i současné: „*Pro budoucnost očekává magie svoji renesanci, která má nastati po strašlivé krisi evropské civilizace v důsledku budoucí světové válečné katastrofy, k níž, podle zákona analogie, současné lidstvo spěje*" – tyto řádky publikoval Kefer v r. 1937, v době, kdy se hovořilo o míru a mír se zachraňoval! Kefer byl také jeden z prvních, kdo pronikli do esoterismu slovanské kultury, která mu byla nejbližší (*Syntetická magie*, s. 264n.).

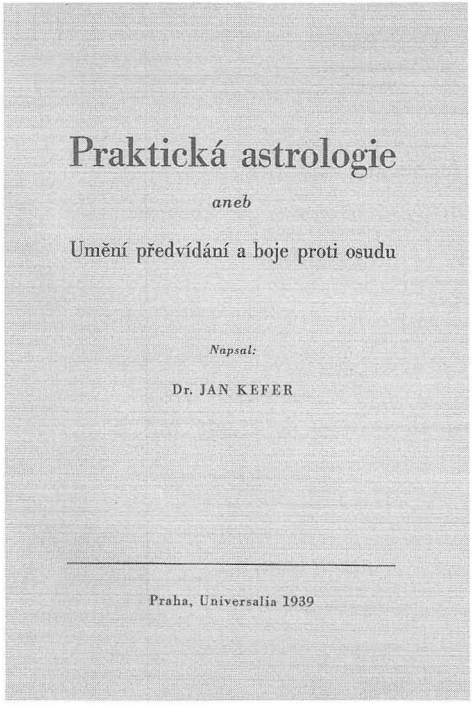

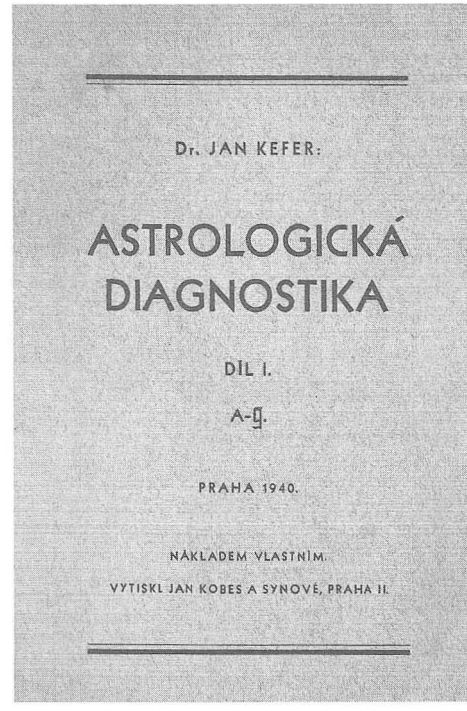

Jeho pojetí vztahu hermetismu a magie, která byla doménou jeho zájmů, byl takříkajíc „doma" ve všech jeho odvětvích, vyjadřuje dobře následující formulace: *„Praktickým projevem hermetismu je magie. Vývoj magie, jejíž syntézu vypracovali Agrippa a Paracelsus, se zastavil a zájem na sebe strhl spiritismus. Teprve dílo Éliphase Léviho dalo pozdějším generacím, tj. na konci 19. stol., podnět k regeneraci hermetismu; Lévi byl správně pochopen českou školou hermetickou, zemřelým Griesem počínaje a Universálií konče"* (*Logos* 1939; č. 1; s. 10). Kefer také pregnantně formuloval podstatu praktického hermetismu, jímž ovšem vedle magie je i alchymie a astrologie, když napsal: *„Základní větou hermetismu je, že vše na zemi má svůj korelát v astrálnu, aneb jinak řečeno, v duševnu. Hermetická akce děje se na pláni duševní a odtud teprve je působeno na pláň fysickou. Všeho, čeho docilujeme fysicky, lze dosáhnouti i magicky"* (*Logos* 1939; č. 2-6, s. 36). Oním „duševnem" tu ovšem nemínil to, co jím míní empirická psychologie, nýbrž okultně esotericky pojatou „duši světa", tj. astrální pláň a její složku, individuální psychiku, která má ovšem dimense metodám empirické psychologie nedostupné. Podstatu praktické magie spatřoval v práci s astrálem a v astrálu, a to především prostřednictvím imaginace ve spojení s vůlí, kterou je nutno cvičit sebezapíráním a která určuje „směr pohybu" astrálních bytostí, zvaných elementálové, *„a proto jsou to hlavně jen oni, pomocí nichž lze vykonávati díla bílé i černé magie"* (*Syntetická magie*, s. 189). Vrcholem praktické magie mu však byla theurgie. Magicko-kabbalistická evokace spojuje operatéra s *„určitými astrálními shluky, tvořenými kolektivními imaginacemi věků"*, kdežto: *„Nejvyšší magická evokace je zapojením člověka do nejušlechtilejších sfér a zdá se již dotýkati evokace theurgické. Rozdíl jest pouze v tom, že magie pracuje se silami již vytvořenými, do kterých se operatér zapojuje, zatím co theurgická evokace magické síly tvoří a donucuje lidstvo, aby se zapojovalo do sil, jež tvoří operatér"* (*Theurgie magické evokace*, Praha 1937; s. 67). V tomto citátu je skryt Keferův bytostný humanismus jako motiv jeho theurgické praxe; chce jí vytvořit astrální égregor, který by působil na zušlechtění lidstva.

Kefer byl nejen vynikajícím znalcem všech oborů hermetismu, byl nejen skvělým evokatérem a velmi poučeným spagyrikem, ale i vynikajícím astrologem; se svou vzácnou ženou věnoval mnoho času studiu horoskopů a byl novodobým představitelem astromagie, nauky boje proti osudu. Theurgii, v níž dosáhl nejvyšší úrovně svého vývoje jako okultisty-esoterika, chtěl budovat na nové bázi a požadoval: *„Použití extase tam, kde vládne rozum, a vykázat rozumu ony dráhy, jimiž se dosud ubírala extase"* (*Theurgie magické evokace*, s. 6). To bylo velmi hluboce pochopené kabbalistické „přestavění světel", v němž se dosahuje lidsky nejvyšší úrovně poznání transcendentních světů.

Kefer napsal a v edici Universalie vydal následující spisy: – *Syntetická magie* (vycházela od r. 1935 v sešitech; cel-

kem vyšlo 30 sešitů – 488 stran – dílo však zůstalo nedokončeno). – *Theurgie* (soukromý tisk 1935, 28 str.). – *Theurgie magické evokace* (lóžový tisk 1937, 102 str.).- *Praktická astrologie aneb umění předvídání a boje proti osudu* (1939, 338 str. – poprvé ve dvou svazcích, potom v jednom).- *Encyklopedie zapomenutého vědění* (1940, vyšly jen dva sešity).- *Astrologická diagnostika* (1940 – vyšel jen jediný sešit).

Velkoryse pojatá *Syntetická magie* nevyšla bohužel celá, podle plánované osnovy díla, která se zachovala, vyšla jen asi třetina toho, co Kefer původně zamýšlel vydat. Kefer chtěl toto dílo, o něž byl zájem i v Německu, vydat původně knižně, ale nenašel dostatečný počet subskribentů pro takové vydání, a tak je začal psát a vydávat nepravidelně v sešitech. Dílo vycházelo ještě na počátku protektorátu, ale když mu bylo oznámeno, že vydávání bude zastaveno, rychle je zhuštěním nejbližších kapitol poněkud neorganicky dokončil. Celá rozsáhlá praktická – nejoriginálnější a nejcennější – část však nebyla vydána. Dílo nebylo, jak je dnes již s jistotou známo, dokončeno ani v rukopise. Je však známa jeho původní osnova, kterou dále podávám. Kefer dovedl toto dílo jen ke zhuštěné IV. kapitole.

Osnova Syntetické magie:

Úvod: Definice magického – Magie, její podstata a problémy.

Kniha I.: Principy a theorie

Kapitola I.: Tradice Vznik a dějiny magie, její proměny v náboženstvích, civilizacích, magie proroků a bratrstev. Kapitola II.: Magické kultury Lemurie – Atlantis – Stará Amerika – Tibet – Čína – Egypt – Babylonie – Indie – Persie – Arabie – Eleusis – Slované – Druidové – Kabbala – Alchymisté – Růže a kříž – Lóžové kultury – Eulis. Kapitola III.: Legendy Magie individuelní i národní vtělená v mythy – Primitivové – Legendy Egypta, Indie a Řecka – Esoterní podstata mythologií – Klíč k legendám. Kapitola IV.: Mágové a čaroději Hermes – Zoroaster – Mojžíš – Apollonius z Tyany – Paracelsus – Agrippa – Stíny sabbatu – Fabre d'Olivet – Lévi – Randolph. Kapitola V.: Zákony Zákony bytí – Zákony dění – Zákony přeměn. Kapitola VI.: Analogie a syntézy Klíč k analogii – Syntéza přírody – Syntéza duševního – Syntéza duchovního. Kapitola VII.: Magie a život Realizace zákona syntéz – Adaptace jednotlivce a kolektivu.

Kniha II.: Praktická magie

Kapitola I.: Magický výcvik Kapitola II.: Magické rity Jasnovidnost – Hypnotismus – Magnetismus – Fascinace – Výstup astrálu – Sabbat – Evokace – Psychism – Magie meditační – Magie obřadní – Magie imperativní – Magie sexuální. Kapitola III.: Hermetická a mumiální léčba. Kapitola IV.: Astrologické prvky magické praxe. Kapitola V.: Magické drogy, minerály, flora a fauna. Kapitola VI.: Magický receptář Tisíc nejdůležitějších předpisů obsahujících syntésu všech magických škol, pokud se týče praxe. Kapitola VII.: Pomůcky a místa Nářadí

a přístoje k magické praxi – Magická oratoř – Volná příroda – Magická zrcadla. Kapitola VIII.: Magická písma a klíče. Kapitola IX.: Andělé, géniové a duchové; Jejich evokace ve spiritismu a magii. Kapitola X.: Magie pantaklů, fetišů, talismanů a kruhů. Kapitola XI.: Magické formy a symboly. Kapitola XII.: Inkantace a alokuce. Kapitola XIII.: Magický posism a astrální anatomie mikrokosmická. Kapitola XIV.: Klíč k formulářům a číslové převody k rituálu.

Kniha III.: Filosofie magického Světový názor na podkladě magie – Jeho logika, noetika a metafyzika.

Z osnovy je patrno, že pokud by byla tato kniha o magii napsána – a jen málokdo byl schopen ji v tomto pojetí napsat –, bylo by to nejúplnější dílo o magii vůbec, dílo, jež dosud světová literatura nemá. Keferova kvalifikovaná aprobace k sepsání takového díla byla dána jednotou jeho velkého vědění a velkých praktických zkušeností. Avšak i torzo, jímž Syntetická magie je, zůstává velkým dílem, ve světové literatuře ojedinělým, obsahujícím pasáže nesmírné ceny a svědčícím o velkém rozsahu i hloubce Keferových znalostí i zkušeností.

Po zatčení Kefera se dva odvážní členové Universalie, Keferovi blízcí spolupracovníci, s přispěním paní Keferové, dostali do jeho zapečetěné pracovny tak, že pečeť opatrně sňali a posléze opět přiložili. Vynesli tehdy z této pracovny Keferův nedokončený rukopis překladu III. knihy Agrippovy *Okkultní filosofie* a odnesli odtud i velké množství publikací vydávaných Universalií, knih, jednotlivých čísel *Logosu* a lístkové *Encyklopedie*. Tyto publikace pak byly celou válku uschovány v Mnichovicích u Prahy u p. Pánka. Přetrvaly protektorát, avšak až na zmíněný rukopis a určitý zlomek původního množství uvedených publikací nepřežily režim komunistický a byly na počátku šedesátých let z obavy před možnou perzekucí při jejich objevení zničeny. Keferovo dílo bylo velmi kladně přijato nejen zájemci o esoterismus. Tak např. o jeho *Praktické astrologii* byla v *Nedělním listě* (9. července 1939, s. 4) otištěna recenze, v níž bylo mimo jiné uvedeno: *„Předností publikace je kritičnost a jasné podání... Kniha českého autora však se vyrovná nejlepším dílům cizím a je zajímavá i pro toho, kdo se k astrologii staví odmítavě.“* Proto byly také za Keferovy spisy a zejména za jeho astrologii v období komunistického režimu nabízeny četnými zájemci obrovské sumy, byly rozšiřovány ve strojopisných opisech a patřily k nejvyhledávanějším „samizdatovým“ publikacím.

Kefer, jak jsem už poznamenal, chtěl pozvednout český hermetismus na světovou úroveň a vybudovat v Praze jeho světové středisko. První úkol se díky universalistické trojici Lasenic, Kefer, Kabelák podařilo splnit beze zbytku. Splnění druhého úkolu zabránila druhá světová válka, v jejímž průběhu Kefer a Lasenic zamřeli a po níž byl Kabelák odsouzen k osamocenému dalšímu bádání. Duchovně navazoval Kefer na svůj velký vzor, Éliphase Léviho, na jeho pokus o syntézu esoterního katolicismu a hermetismu. Avšak zatímco Lévi akcentoval svou snahu

studiem kabbaly, vycházel Kefer spíše z tradic Západu. Proto nejvyšší úsilí této syntézy spatřoval v theurgii, vrcholu praktického hermetismu, který měl kořeny v esoterním syntetismu alexandrijské školy. Evokativní magii, kterou se zabýval, pokládal jen za průpravu k praxi theurgické. Příklon k theurgii podporovalo u Kefera i jeho hudební založení. Napsal operu nazvanou *Paleček*, k níž text vytvořila členka Universalie, prof. J. Karasová. Zatímco však jeho velký historický předchůdce Martinéz de Pasqually († 1774) chápal theurgickou evokaci jako nezbytný předpoklad osobní reintegrace a vedl proto své žáky k jejímu uskutečnění, chápal vždy nadosobně, nadindividualisticky myslící Kefer theurgickou evokaci jako tvoření nových „světů", tj. nových idejí v nadsmyslovém světě, aby se pak tyto ideje mohly uskutečnit ve světě pozemském – to byl také ideál starých theurgů alexandrijské školy. Neboť vše pozemské je primárně dáno v astrálním transcendentnu, v němž jsou tedy obsaženy příčiny (činitelé) pozemského dění, jeho osudovost, neboť to, co se odehrává nyní, je důsledkem toho, co se zde odehrálo kdysi. To bylo velkou a ušlechtilou ideou Keferova díla, jak už tu bylo poznamenáno: povznesení lidstva cestou theurgickou, cestou transcendentní reevoluce. Proto také chtěl vybudovat v Praze středisko hermetismu a proto se angažoval jako theurg v pokusech ovlivnit neblahý vývoj událostí ve své vlasti v r. 1938. Tím se však lišil i od svého přítele Lasenica, jak tu již bylo naznačeno. Zatímco ten usiloval o vývoj individuální, usiloval Kefer o vývoj celku. Proto se dal Lasenic posléze – a zřejmě nikoli náhodně právě roku 1938 – na cestu hermetismu lóžového, zatímco Kefer zůstal universalistou a usiloval o veřejné šíření hermetických nauk. Zopakujme si Keferovo krédo: *„Magická evokace pracuje se silami vytvořenými, theurgická evokace tvoří je sama... Teprve theurgie dovede vytvořiti lidskému duchu nový svět a přiblížiti nové světy lidskému životu a lidské myšlence"* (*Theurgie magické evokace*, s. 5, 6). Theurg pracuje pro blaho lidstva, působí i sám na sebe, neboť: *„Účelem evokace theurgické je vytvořiti své osobnosti novou skutečnost vnímanou jiným způsobem, než vnímá většina lidí. Magie i theurgie obohacuje život, neboť člověk noří se do záhad bytí jemnými spoji, vnímá nádheru skutečnosti, okouší slasti života, jež není z tohoto světa, přičemž však zůstává v prostoru a času, na půdě této země"* (*Theurgie magické evokace*, s. 5). Tento

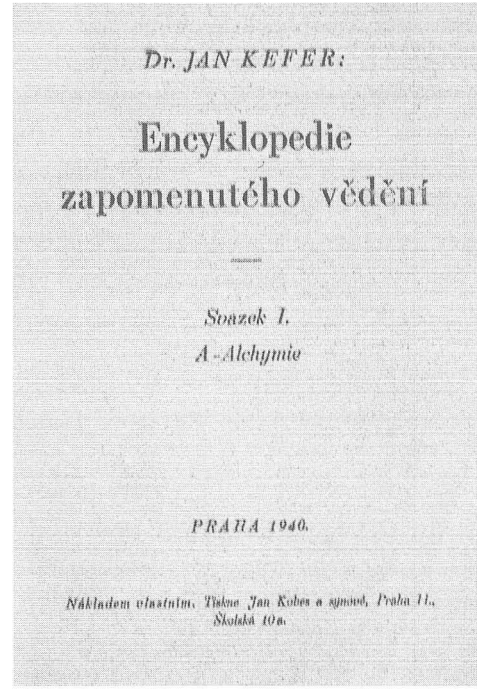
Dr. JAN KEFER:

Encyklopedie zapomenutého vědění

Svazek I.
A-Alchymie

PRAHA 1940.

Nákladem vlastním. Tiskne Jan Kobes a synové, Praha II., Školská 10a.

všelidský aspekt západního okultního esoterismu, tj. hermetismu, jehož vrcholem je theurgie, vyjadřuje Kefer výrazně také zejména ve své *Syntetické magii* (s. 73, 184 a jinde), když srovnává esoterismus východní s křesťanským, tj. západním, kde říká: *„Formule spasení a věčného života nepočíná slůvkem ‚já', nýbrž ‚on'; nezáleží na tom, jak pomáhali jsme sami sobě na cestě k Bohu, nýbrž jak jsme pomáhali jiným nésti břemeno života."* Tento sociální aspekt Keferova hermetismu, který nejen vyznával, ale i žil, byl podstatným znakem jeho života a díla. Proto také, jak tu již bylo uvedeno, zaujal kritický postoj k novodobému indickému esoterismu. Snaží-li se „orientálec", jak píše Kefer, uniknout utrpení tohoto světa, pak je třeba také vědět, že existuje utrpení, které „nutí člověka, aby se rozletěl k Absolutnu, které jitří hlubiny naší duše, aby ji koncentrovalo k veliké cestě osvobození, které nesmí býti útěkem ze světa a bytí, nýbrž překonáním světa a jeho zákonů" (*Syntetická magie*, s. 186).

Dne 7. července 1938 začal v Praze Kefer s přednáškami o theurgii a hned v té úvodní řekl, že: *„Magie je nauka o dokonalém zvládnutí světa duševního neboli světa astrálního; theurgie je nauka o zvládnutí světa duchovního neboli božského... Klasická theurgie se obrací do říše principů, do říše bohů, andělů, do říše první emanace."* Jejím předmětem jsou principy, ale lidsky pojaté, např. *„lidský theurgický princip lásky"*, tedy *„existence ideálna"*. Avšak *„stopy nejvyšších duchovních podstat ztratil člověk téměř úplně..."*. Ve své *Theurgii* pak napsal: *„A proto chce-li zrozenec této země hleděti opět do klidných světel andělského světa, musí v sobě probuditi, to je evokovati ony duchovní složky, které mu umožňují, aby podstaty andělské vpramenily do podstaty lidské a aby člověk byl zaměřen k nadsvětným sférám natolik, že věci duchovní budou mu skutečnější než světy hmotné"* (*Theurgie magické evokace*, s. 7). Tak lidé stejného duchovního založení tvoří v astrálu silný égregor určité ideje, jenž se nutně projeví v pozemském životě, neboť ideje působí „zdola nahoru" a „shora dolů". Keferovým ideálem bylo vytváření žádoucích astrálních égregorů duchovního života. Svou přednášku dne 29. září 1938 začal Jan Kefer konstatováním, že: *„Původ všech zmatků kotví v tom, že byla otřesena autorita."* A dále řekl: *„To znamená, že jakmile otřesete autoritou, musí povstati autorita nová, neboť svět bez autority nemůže existovat. Tuto obyčejně dává hrubá síla."* Nenechal nikoho na pochybách, že touto hrubou autoritou míní nacismus. Dále pak pokračoval takto: *„Pro nás jediná autorita je autorita duchovní, koruna svatováclavská... Je to autorita, která v astrálu existuje tisíc let."* Nakonec vyslovil přesvědčení, že: *„... tento velký égregor je tak silný, mocný a krásný, že nedá zahynouti nám ani našim dětem, kterým dá plnost života."* Toto proroctví se však dosud nevyplnilo, neboť plně tento národ nežil ani za nacistické okupace, ani za bolševického protektorátu a nežije plně ani dnes, v prostředí primitivního a zkorumpovaného českého kapitalismu. Kefer svým výrokem vyjádřil důležitý theurgický ideál: žije-li národ velkými tradicemi a nezrazuje-li je, tj. nezeslabuje-li jejich astrální égregor, těší se

kulturnímu vývoji ve směru těchto tradic. Tomuto vývoji, duchovně tak jedinečnému, se bude český národ těšit, až se vrátí ke své svatováclavské tradici, tj. ke skutečnému životu v bohu, tj. v pravdě, pokoře a lásce.

Tramsmutace osobnosti je podmíněna úrovní jejího morálního vývoje; theurgická komunikace s génii je podmíněna osvojením vlastností, které je personifikují. V magii intervenují „stíny", je tu konflikt a strhávání k astrálním proudům démonického negativismu. V theurgii se operatér spojuje s pozitivními égregory, posiluje jejich astrální bytí nebo je vytváří, a to směřuje k působení „dolů", na duši národů či lidstva. Kefer se velmi intenzivně věnoval také praktické evokativní magii klasického typu. Průnik tehdy vlivných a módních směrů, zvláště těch, které byly pod vlivem díla Aleistra Crowleyho, se Keferovy činnosti nedotkly. Věděl však o nich a měl k nim velmi kritický vztah. Zůstal, tak jako jeho velký mistr Éliphas Lévi, vždy věren svému osobitě pojatému katolictví, své, s ním spojené magické krédo Kefer vyjádřil těmito slovy: *„Autorovi této knihy jest magie soustavou, která využívá a zužitkuje způsobem zcela jednoduchým nezměrný obzor viditelných i neviditelných sil, jest mu snůškou zkušeností a praktik celých věků a činností, které vedou daleko za práh našeho analytického chápání a zasluhují si proto, aby byly studovány. Magie není mu pouhou řadou naivních receptů, jak by se na první pohled zdálo. Recepty samy o sobě skrývají v tomto případě daleko více, než co v nich může nalézti povrchní badatel. Magie jest mu naukou, před kterou se skláněli velicí duchové, jasní a kultivovaní badatelé, svědomití experimentátoři a vážní spisovatelé. Antická věda, vysoká magie, kabbala a hermetismus tvoří v základě jeden celek... Jen v mozcích bláznů evokuje magie bizarní a banální historky čarodějů. Moudrého uvádí do vzrušující kapitoly intelektuálního dobrodružství lidstva, vysvětluje, pokud slova a písmo k tomu stačí, odvěké touhy lidského srdce a duše, jest napínavým výkladem vesmíru, života a kosmu, jest filosofií, která nezná překážek a omezení"* (*Syntetická magie*, s. 38).

Kefer byl výrazným novodobým intelektuálem v pozitivním slova smyslu, chtěl spojit své akademické vzdělání, nemalé rozsahem i hloubkou, se studiem starých foliantů hermetických věd. V tomto smyslu šel k pramenům. Množství vzácných knih si vypůjčoval zejména z knihovny Strahovského kláštera, která byla pokladnicí hermetické literatury. Ale nezůstal jen u teoretických a praktických studií. Setkal jsem se v létě roku 1959 v podstatě náhodou se slovenským mágem prof. Jánem Okruhlicou v Liptovském Podhradí, kde bydlel v jakési moderně postavené vilce či chatě, v níž měl vybudovánu magickou oratoř. Byl jsem tehdy v tomto místě na vojenském cvičení a chodíval jsem pana profesora, který byl také malířem a v místě měl pověst čaroděje, po večerech navštěvovat. Znal dr. Kefera osobně a vyprávěl mi, jak jednou v Bratislavě, kam byl Kefer pozván, před malou skupinou zájemců o magii, v níž byl tehdy i pan profesor, oživil Paracelsův obraz. Okruhlica byl

přesvědčen, že Kefer patřil mezi nejvýznamnější představitele praktické magie své doby. Františku Kabelákovi jsem kdysi položil otázku po srovnání Kefera a Lasenica a dostal jsem tuto pozoruhodnou odpověď: „Lasenic víc mohl, než chtěl, a Kefer naopak víc chtěl, než mohl." Později jsem pochopil smysl této odpovědi: Lasenic se zabýval magií experimentálně a v určité fázi svého vývoje se jí už zabývat přestal, ačkoli mohl dospět dále; Kefer dospěl k theurgii, ale stanovil si nedostižný ideál theurgie jako činitele duchovního vývoje lidstva, kterého již nebyl s to dosáhnout. Zemřel mlád, ale zanechal nejen velkolepé a rozsáhlé dílo, ale i velkolepý příklad esotericky pojatého a v životě uskutečňovaného entuziasmu, jehož obsahem a cílem byli jedinci, národ a lidstvo.

Kefer byl velmi tvůrčí osobností. Ke své theurgické praxi si např. překládal žalmy, jimiž se géniové evokují, ale nepoužíval již stávající překlady podle *Bible české* (překlad J. Hejčla), nýbrž vytvářel vlastní překlady. Tak např. 36. génius Menadel se evokuje veršem *Žalmu 26*, odst. 8, který si Kefer přeložil takto: *„Pane, miloval jsem nádheru domu tvého a místa, kde přebývá sláva tvá"* (Hejčlův překlad stejné pasáže: *„Hospodine, miloval jsem okrasu domu tvého a místo přebývání slávy tvé."*). Také Keferův překlad modlitby sv. Tomáše Akvinského se liší od překladu olomouckého dominikána P. Em. Soukupa. Zní takto (*Logos* roč. V., č. 4; str. 86 je latinský text a na str. 61 jeho Keferův překlad): *„Nevýslovný Stvořiteli, jenž z pokladů moudrosti Své Jsi vyvolil tři hierarchie andělů a umístil je podivuhodným řádem nad nebe plamenná a jenž tak skvěle Jsi uspořádal oblasti vesmírů, Tebe, jenž právem se nazýváš pramenem světla a moudrosti a Počátkem Nejvyšším, prosím, rač osvítiti můj rozum paprskem Své záře, vysvoboď mne z dvojí temnoty, v které jsem se zrodil, z temnoty hříchu a nevědomosti! Ty, jenž uděluješ dar výmluvnosti dětem, učiň bohatou moji mluvu a vylij na rty mé milost Svého požehnání. Dej mi důvtip k pochopení, paměť k pamatování, metodu a snadnost v učení, bystrost při výkladu a jemnost slohu. Buď při, když začínám, řiď moji práci a korunuj konec. Skrze Ježíše Krista, našeho Pána. Amen."*

Při svých přednáškách se Kefer nevyhýbal útokům na nacistické okupanty a dokonce, byť skrytě, i na Hitlera. Tak např. při přednášce konané 18. listopadu 1939 uvedl, že podstatou *„německého ducha"* je *„bořit formy"* (Luther v náboženství, Wagner v hudbě a další, „o současnosti mluvit nebudu," dodal.). Své politické krédo projevil již dříve. V přednášce konané 26. září 1938, v době velké politické krize československého státu, kdy se začínaly prosazovat extrémně pravicové politické živly, uvedl: vládnout lze inteligencí nebo silou; člověka důstojné je jedině vládnout inteligencí, ale když inteligence selže, pak nutně musí nastoupit síla. Mluvil o „zprostituování inteligence" a řekl: *„poněvadž lidé nedovedou zacházeti s pravdou, nejvyšší silou boží, pak nutně musí podlehnout síle osudové"* a připomněl pasáž z Apokalypsy sv. Jana o vidění nevěstky, která smilnila se všemi králi světa – *„a to je ta lidská duše, která smilnila se všemi ná-*

zory a bludy světa". Na výborové schůzi Universalie dne 8. prosince 1938 pak Kefer řekl: „*Blíží se na nás, co se blížilo na Atlantidu. Proto je důležité iniciační středisko.*" Uvažovalo se o tom, co by se v tomto směru mělo a dalo učinit, a o možnosti zákazu Universalie, neboť v té době byla již řada politických i nepolitických organizací zakázána. Nacistický úder však přišel dřív, než bylo možno cokoli pro záchranu Universalie učinit.

Jan Kefer jako student Karlovy univerzity.

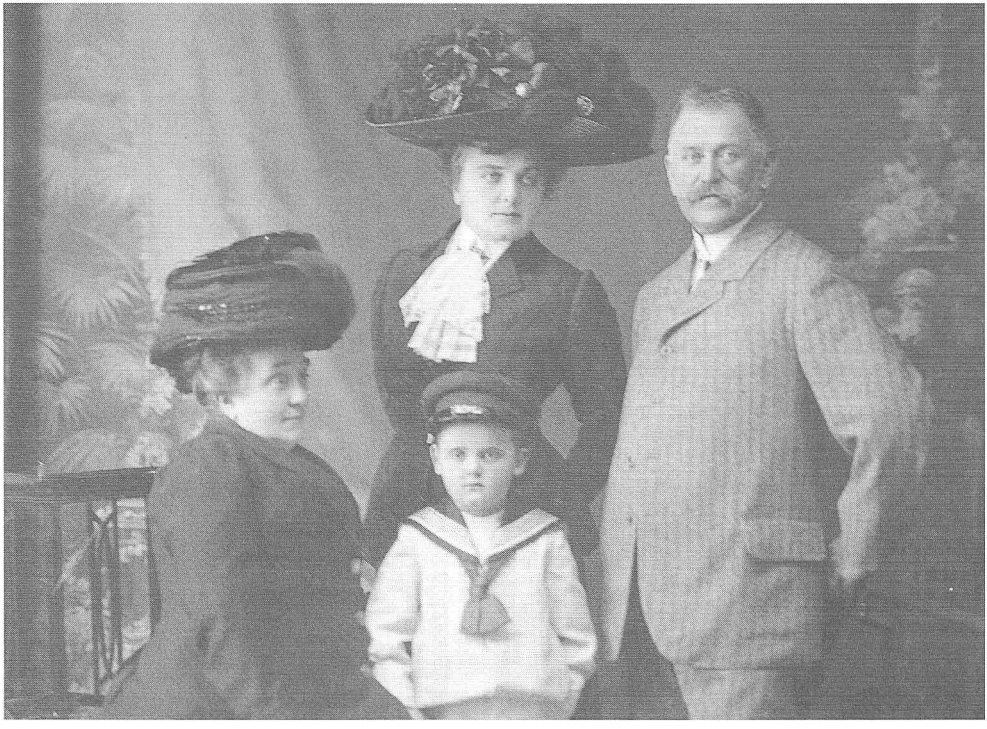

Rodina Keferových; matka a otec, malý Jan Kefer, žena sedící vedle jeho babička.

Kefer na prázdninách v Itálii (ležící třetí zprava).

Svatba Keferových.

Dagmar Keferová.

Novomanželé Keferovi.

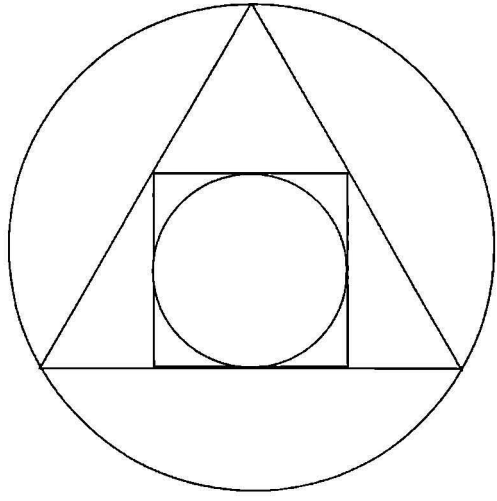

František Kabelák

František Kabelák (foto z konce třicátých let).

Koncem roku 1936 přišel do Prahy mladý vídeňský Čech, který se okamžitě zapojil do činnosti Universalie a stal se jejím aktivním členem. Žil většinou takříkajíc na volné noze, bydlel v Praze na Letné a jen příležitostně si obstarával peníze revizně-účetnickými pracemi. Jeho vědomosti a znalosti, zejména z oborů praktické magie a kabbaly, byly tak obsáhlé, že byl téměř ihned zapojen do „veřejných přednášek z oboru esoterismu", takže již následující rok v lednu začal přednášet. Touto novou hvězdou na nebi českého novodobého hermetismu byl František Kabelák. Brzy se stal, vedle Lasenica a Kefera, nejvýraznější a také nejvýznamnější osobností českého hermetického hnutí.

František Jindřich Kabelák se narodil 8. listopadu 1902 ve Vídni jako první dítě zahradníka Františka Kabeláka a Johanny Kabelákové, rozené Pleschmiedové. Kabelákovým se později narodila ještě dcera, která se usadila ve Vídni. O Kabelákově dětství a rané dospělosti nevíme téměř nic, protože to byl člověk uzavřený, který o sobě nikdy nemluvil. Poznal jsem ho osobně a stýkal jsem se s ním pravidelně téměř dva roky, ale jakýkoli pokus o rozhovor na téma jeho životních osudů skončil bezvýsledně a vždy se stočil na téma neosobní. Proto je zde i řada nejasností, především o pobytu rodiny Kabelákových či Františka Kabeláka v Čechách a v Rakousku. Je zjištěno, že František Kabelák měl v r. 1921 českou národnost a bydlel v obci Libáň u Kopidlna, do Čech však přišel z Vídně snad už r. 1931 a teprve r. 1936 pak přišel do Prahy. Nicméně tyto údaje jsou nejisté a v Kabelákově životopise je, zejména v otázce míst, kde pobýval před první světovou válkou a koncem dvacátých let, nejasno. Podle osvědčení o národnosti ze dne 8. června 1945 měl v únoru 1921 ve sčítacím archu pro „sčítání lidu republiky Československé" národnost českou, avšak v období protektorátu měl jako rakouský občan, přičleněný k Říši, národnost německou.

Podle údajů Kabelákova vnuka se jeho dědeček sice narodil ve Vídni (XVIII. okres), ale v letech 1919–1921, to je po první světové válce, žil v tehdejší Československé republice, potom pravděpodobně zase v Rakousku a do Čech se vrátil znovu v r. 1931, kdy byl přihlášen v obci Libáň u Kopidlna. Střední školu tedy patrně vystudoval ve Vídni, kde údajně po maturitě studoval na jedné vysoké škole dějiny chemie a na druhé indickou filosofii. Později uváděl různá zaměstnání, naposled pracoval jako „horník Jámy 3". V r. 1949 se rozvedl, ale v r. 1957 bylo manželství znovu sezdáno.

Kabelákův vnuk mne také upozornil na to, že Kabelák se nepovažoval za panteistu, jak byl charakterizován v minulém vydání této knihy, a dokládal to jeho záznamem: *„Možnosti panteismu zabraňuje zákon Absolutna, který v druhé části stvořitelského zákona, v části systematické, obsahuje systematickou totožnost, kterou lze nazvat ‚korunující unifikací'."* Připouštím, že Kabelák nebyl panteista, ale soudím, že uvedený výrok není s pojetím panteismu v rozporu.

Po válce potvrdilo rakouské vyslanectví v Praze, že Kabelák měl rakouské občanství (v r. 1921 však přiznal českou národnost), a občané, kteří s ním bydleli ve stejném domě, mu vydali osvědčení o bezúhonném chování za okupace a že své děti vychovávali Kabelákovi jako děti české, které ani německy nehovořily. Byl tak považován za rakouského příslušníka české národnosti a odsun občanů německé národnosti se na něj nevztahoval.

Nicméně mi sdělil, že již jako student se zabýval magií a byl členem vídeňského kroužku Magikon, který vedl spisovatel Karl Kraus. Vyprávěl mi, že členem tohoto kroužku byl i jiný vídeňský Čech, jakýsi Tůma, který se velmi intenzivně zabýval démonologickou magií a posléze skončil snad sebevraždou. Po jeho smrti se u něj našlo množ-

ství černomagických grimoárů, které pak skoupila jakási rakouská hraběnka. Po maturitě chtěl Kabelák studovat přírodovědeckou fakultu, ale po několika semestrech studia zanechal a vydal se do světa; o svém vysokoškolském studiu indické filosofie se nezmínil, ale to neznamená, že tomu tak nebylo. Dostal od otce nějaké peníze a cestoval nejprve po Evropě, pak odjel do Afriky a na Blízký východ.V Africe onemocněl malárií a důsledky této choroby trpěl celý život. Léta cestoval po světě a není známo, kde všude byl, vzpomínal jen, že v Palestině se setkal se skutečným „mistrem kabbaly" – toto setkání jej patrně silně ovlivnilo, neboť hlavní doménou jeho studií se stala kabbala až do doby, kdy Lasenicovi slíbil, že bude pokračovat v jeho studiích filosofie „Ohně" či „Světla-Horev".

Když přišel do Prahy, ovládal velmi dobře češtinu, což svědčí o tom, že ve Vídni, nebo předtím, žil v českém prostředí a snad i chodil do české školy. Kromě toho však ovládal i němčinu a francouzštinu a ovšem biblickou hebrejštinu, jazyk, který byl základem jeho kabbalistických studií, kterým byl bytostně oddán. Asi rok potom, co přišel do Prahy, se oženil s ženou o rok starší, již rozvedenou paní Zdeňkou Lacinovou, dcerou správce velkostatku a majitelkou textilního obchodu v Praze na Letné. Manželé bydleli až do roku 1946 ve Strossmayerově ulici č. 9. Z prvního manželství měla paní Kabeláková syna, z jejího druhého manželství s F. Kabelákem se narodili dva synové a dcera. Kabelák vystupoval jako soukromý úředník, ale, jak již bylo zmíněno, pracoval jen příležitostně tak, že určitým firmám dělal finanční uzávěrky, daňová přiznání, kontrolu účtů apod. Pro pracovní úřad uváděl, že je zaměstnán jako prodavač v jednom obchodě s fotoaparáty a fotografickými potřebami. Peněz měla rodina stále nedostatek a to vyvolávalo četné manželské konflikty. Navíc býval Kabelák často mimo domov. Mnoho studoval v univerzitní knihovně, která byla jeho oblíbenou duchovní oázou, hodně byl činný v Universalii, jako člen výboru až do jejího konce. Kromě přednášek se také zasloužil o vybudování a vybavení alchymické laboratoře. Přednášel o kabbale, ceremoniální a zvědné magii, o magických zrcadlech, psychometrii, spagyrii a o dalších tématech. Podstatně se podílel také na Hermetickém semináři revue *Logos*, kde byly tři roky uveřejňovány kurzy astrologie, magie a alchymie. Při jedné z prvních přednášek o theurgii náhle v sále spadl těsně před Kabelákovým stolem ze stropu lustr a rozbil se na tisíce kousků. Kabelák prý tehdy silně zbledl, na chvíli se odmlčel a pak přednášel dál, nezdálo se však, že by to bylo pouhé leknutí z nečekaného spadnutí lustru. Stýkal se převážně s dr. Smíchovským, a to mělo za následek, že nejen vysedával mnoho hodin v jeho proslulé knihovně, ale že s ním také mnoho nocí proflámoval. Jednou, když se několik týdnů zdržoval mimo domov, prodala mu manželka jeho celou knihovnu, což ho potom, když se vrátil, zdrtilo. Nicméně začal knihy shromažďovat dál a pořídil si pěknou sbírku literatury o tajných společnostech, ale gestapo mu za války tyto knihy zabavilo.

Tajné společnosti byly v ohnisku jeho zájmu; pečlivě studoval zejména spisy rosekruciánů, ale byl pevně přesvědčen o tom, že jeden z údajných rosekruciánských klasiků, Johann Valentin Andreae (1586–1654), byl nepravý rosekrucián a že jemu přisuzované spisy, zejména proslulá *Chymická svatba*, jsou bezcenné. Není to zcela ojedinělý názor, celá řada esoteriků soudí, že v temných alegoriích a symbolech ve spisech tohoto protestantského teologa je skryta kritika tehdejších náboženských poměrů a zejména „papeženství", jakož i ideály pansofistů. Je pozoruhodné, že Kabelák sám nikdy nebyl členem žádného esoterního řádu (s výjimkou výše zmíněného spolku Magikon) – to mi jednou řekl zcela otevřeně, ale přiznal, že byly zvenčí vyvíjeny snahy, aby se členem takového řádu stal. Byl tedy jen členem Universalie, která byla otevřenou společností esoteriků, ale nikoli společností esoterní. Kabelákovým přítelem se stal záhadný ruský emigrant-bělogvardějec kapitán Muchin, který se také zabýval praktickou magií a s nímž chodíval studovat do universitní knihovny hermetickou literaturu a zejména literaturu kabbalistickou. Hodně se stýkal také s hrabětem Felixem A. de la Cámarou, o jehož znalostech měl vysoké mínění. A byl to právě Kabelák, který mne upozornil na to, že tento poněkud excentrický hrabě a pražský dandy byl také mužem praktikujícím magii. S Cámarou ho spojoval nejen společný zájem o magii, ale také to, že pradědeček hraběte se stýkal s Cagliostrem. Hrabě si na tom velmi zakládal a byl skutečným znalcem „pravého Cagliostra". Ale byla tu jiná vazba, o níž

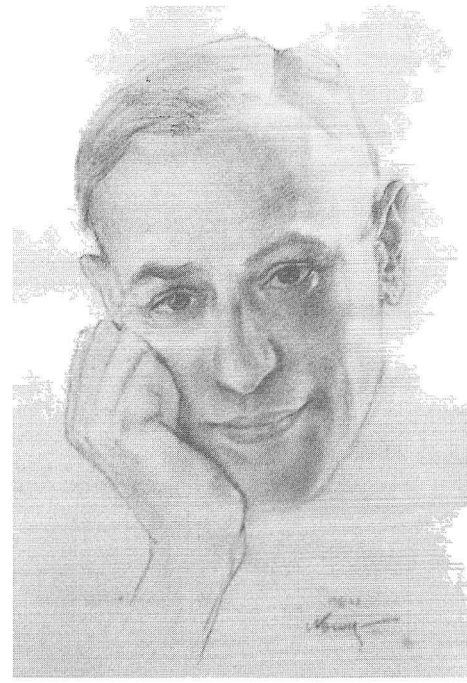

Portrét F. Kabeláka (kresba J. Wowk).

jsem se ovšem dozvěděl z jiných pramenů. Hrabě de la Cámara byl po určitou dobu ženat s pražskou primabalerínou ruského původu Jelizavetou Nikolskou a ta byla Kabelákovou velkou, ale tajnou láskou. Styky s de la Cámarou nicméně byly motivovány především společnými zájmy a trvaly i potom, co se hrabě s primabalerínou rozvedl. Kabelákovo manželství nebylo šťastné, a tak se oba manželé rozvedli, ale zůstali spolu, své manželství později obnovili a žili v jedné domácnosti až do Kabelákovy smrti. Skutečným asi nejbližším přítelem se Kabelákovi stal pražský malíř ukrajinského původu Jiří Wowk (vl. jm. Volkov), který se též přátelil se Smíchovským a s hrabětem de la Cámarou. S Wowkem se Kabelák stýkal i po válce, a protože Wowk žil tehdy ve velmi bědných poměrech, pod-

F. Kabelák s vnoučaty.

F. Kabelák se synem a vnukem.

poroval ho finančně, ačkoli sám nebyl nijak zvlášť movitý. Od Wowka dostal darem řadu portrétů vynikajících zahraničních i domácích okultistů, např. Lasenica a dalších.

Mezi pražskými hermetiky se Kabelák brzy etabloval jako skutečný znalec kabbaly a ceremoniální magie, jako přední činovník Universalie, jako pozoruhodný přednašeč a jako pilný autor pozoruhodných článků v *Logosu* a později i řady spisů, které většinou vycházely v přísně lóžové edici Eulis. Na začátku okupace se Kabelák ujal redigování časopisu *Medium*, jehož původní zaměření, vyhovující nízkému pověrečnému pseudookultismu, změnil ve skutečnou okultistickou revui, avšak zredigoval jen pár čísel. Poslední číslo tohoto časopisu redigoval Lasenic a pak bylo vydávání okupačními úřady zastaveno.

Na začátku čtyřicátých let byl Kabelák členem nejužšího kroužku vedení Universalie, zasedal v jejím výboru, ale stýkal se i s Lasenicem, a byl jím ovlivněn natolik, že svou bytostnou pozornost věnovanou kabbale změnil v hluboký zájem o staroegyptskou „filosofii Světla-Horev" a odvrátil se od svého zamilovaného předmětu ke staroegyptskému esoterismu. Slíbil Lasenicovi, že bude pokračovat v dešifraci menoferských textů o filosofii Horev, ale své dílo v tomto směru nedokončil, zůstavil jen stručný náčrtek o této nauce, kterou pokládal za vrchol esoterního vědění. Cestou zvědné magie se mu podařilo objevit i poslední centrum pěstování této esoterní nauky a určit jeho geografické souřadnice – bylo

F. Kabelák (třicátá léta minulého století).

to kdesi v Indii! Také Kabelák se, stejně jako Lasenic a Kefer, intenzivně zabýval ceremoniální magií všeho druhu, od evokací elementárních bytostí, nekromancie a démonologické magie až po theurgii, ale nikoli v pojetí Kefera; Kabelák měl zájem o magii a theurgii zvědnou; evokoval starodávná božstva, spojená s kulty a reprezentovaná určitými génii. Podařilo se mu evokovat optické fragmenty scény jednoho takového kultu, svědčící o existenci toho, co se v indické teosofii označuje jako „akáša", astrální kronika lidstva, uchovávající všechny obrazy dějů, které se v tomto světě odehrály. Vyprávěl mi o této evokaci, jejímž obsahem byl obraz tančících dívek a bubnujícího muže, oděného lví kožešinou. Na rozdíl od Lasenica a Kefera byl představitelem kabbalistické magie. Své životní dílo také uzavřel vrcholným pojednáním *Magia Divina* (Božská magie – jedna její verze s titulem Magie I. Magia divina vyšla jen jako rukopis), které je v jistém smyslu komplementárním dílem ke Keferově *Syntetické magii*. Dílo, které dokončil těsně před svou smrtí a bylo dlouho v rukopise, bylo konečně nedávno vydáno (fakticky až v r. 2007) a zájemce se v něm může seznámit s hloubkou a šíří Kabelákových znalostí věci.

Na začátku nacistické okupace byl Kabelák jako rakouský státní příslušník, který se po „anšlusu" stal automaticky německým státním příslušníkem, zmobilizován do jakéhosi polovojenského německého útvaru Technische Nothilfe, který zasahoval do následků ničivých leteckých útoků, a chodil občas v uniformě. Tak vznikla pověst, že byl za pražského květnového povstání zabit povstalci. Jiní tvrdili, že byl po válce souzen za kolaboraci. Nebyla to ovšem pravda. Kabelák byl souzen jen jednou v životě, a to za neplacení alimentů, avšak nebyl odsouzen.

Své bohaté zkušenosti ze své magické praxe a hluboké znalosti ze studia doktríny a historie všech hermetických nauk uložil Kabelák, jak již bylo poznamenáno, ve svém rukopise *Magia Divina*, svém posledním díle. Cílem magie je mu poznávání nejvyšší kosmogonické ideje, Souladu (harmonie); magie je mu tedy především metodou transcendentního poznávání. Je to poznávání zákona vesmírného souznění, které Pýthagorás nazýval „harmonie sfér". Nejvyšším transcendentálním zážitkem je pak „hudba sfér", stav, do ně-

hož ho uvedl jeho vídeňský mistr a který v něm vzbudil nepřekonatelnou touhu vracet se k této „velké zkušenosti". Označuje se jako poznání, ale je to ve skutečnosti stav tzv. zvláštního druhu „rozšířeného vědomí", tj. komplexní zážitek, který lze tak trochu srovnat s hlubokým estetickým dojmem, není to poznání zcela verbalizovatelné a verbálně sdělitelné. Podle Kabeláka pak s přihlédnutím k dílu Hoene Wrońskiho (který měl též velký vliv na Éliphase Léviho) je magie: 1. v teorii poznávací cestou kosmogenese; 2. v realizaci je mesianismem; 3. v adaptaci je *„užitím umocněné vůle člověka k rychlému vývoji živých sil přírody"* (Papus). V tomto smyslu pak Kabelák rozeznává následující druhy magie:

- Magia Divina = transcendentní poznávání
- Magia sympathetica = navozování ztracené harmonie
- Magia innaturalis = dynamizace metafyzických sil
- Magia naturalis = soulad exaktních zákonů fyziky a chemie se zákony magie

Ve svém rukopise *Magia Divina* oslovuje Kabelák adepty tajných věd těmito pozoruhodnými slovy: *„Pochopili jste, vy všichni, kteří se domníváte, že se stanete nadlidmi, šerosvit smutku zasvěcencova, který je a zůstane... jen člověkem?"* A na jiném místě říká: *„Dějiny magie a esoterismu vůbec jsou dějinami výbojné touhy. Jsou dějinami tragické námahy opustit svět materiální empirie. A to je zbavuje šerosvitu zklamání a smutku. Neleží na všech velikánech esoterismu něco podobného bolestné rezignaci? I v postoji nejohnivějších z nich jeví se něco podobného skryté bezútěšnosti. Avšak byli to lidé, a to je vše. Planula v nich ohnivá touha a touha je krví duše."* V těchto slovech je nepochybně promítnuta Kabelákova reflexe své vlastní cesty. Ve svém mesianistickém pojetí magie má Kabelák velmi blízko ke Keferovi.

Doménou Kabelákovy činnosti byla kabbala a kabbalistická magie, užívaná ke zvědným účelům. Tento nenápadný štíhlý muž střední postavy, s laskavýma modrýma očima a světle hnědými řídkými vlasy patřil mezi největší znalce praktické evokativní magie a byl snad ještě zkušenějším evokatérem než Kefer. Říkalo se o něm, že se pokusil o magickou korekci svého horoskopu, což byl velmi riskantní čin, vědělo se o něm také, že praktikuje s magickými zrcadly a že používá nekromantických operací jako symposií s dávnověkými filosofy, aby se mu podařilo hlouběji proniknout do jejich myšlení. Sám v jednom soukromém dopise popsal evokaci, kterou provedl, když studoval „egejská mysteria krásy". Chtěl evokovanému přízraku položit několik otázek k tomuto tématu. Přízrak Numenia z Apamei mu podal jasné vysvětlení, ale po prvním spánku, který po skončení evokace následoval, bylo vše zapomenuto a zůstalo jen jakési temné tušení odpovědi na to, na co se tázal. V evokacích tohoto druhu se mezi evokatérem a evokovaným zjevem uplatňuje ze strany zjevu mimoslovní komunikace. Evokatér chápe, co je mu takto sdělováno, a jen obtížně to verbalizuje. Uplatňuje se tu praforma komunikace

mezi pračlověkem a démonickou dimenzí přírody, jakýsi prapoetický zážitek nevnímatelných podstat. Svůj překlad knihy *Magia innaturalis*, připisované Faustovi, doplnil Kabelák v pasáži věnované charakteristice Mephistophiela touto pozoruhodnou poznámkou: *„Evokoval jsem roku 1938 za postavení Slunce v Rybách a ubývající Luny třikráte tuto jupiterovskou démonickou inteligenci s použitím Faustových charakterů a pečetí. Zjevil se mi vždy v podobě staršího muže menší rozložité postavy, oděný do středověké černé suknice přepásané černým řemenem. Na hlavě měl baret černé barvy s fialovou kuličkou na temeni a v ruce držel větvičku bodláku s abnormálně fialovým květem. Jsem od té doby přesvědčen o hodnotě této inteligence, takže se nijak nedivím uzavření paktu mezi Faustem a jí. Dle mé zkušenosti pouze Mephistophiel může vyhovět a ukojit nenasytnou touhu vzdělaného člověka faustovského ražení po vědomostech, jinak nikde nedosažitelných. Ne každý může evokovati archanděla Cadkiela, ne každý nese k tomu potřebné znaky světce. Mephistophiel byl proto racionalistovi Faustova typu bližším…"* (*Magia innaturalis*, vyd. Klubu Mladé poezie v Praze 1970, s. 46n.)

Kabelákova dcera mi vyprávěla, že otec, po odchodu rodiny z Prahy, si v lese v katastru obce, kde bydleli, zřídil sám jakousi chatrč, kde pobýval o dovolené v létě celé týdny. Když ho někdy s bratrem navštívili, vždycky je venku dobře pohostil, ale nikdy je nepustil dovnitř. Je velmi pravděpodobné, že tu pokračoval ve svých magických experimentech. Ty pak v té době zaměřil do oblasti hermetické medicíny, která jej velmi zajímala, a cestou magické evokace zjišťoval účinky různých arkán, které sám zhotovoval, ale i diagnózy osob, které léčil. K ověřování informací získaných magickou cestou používal pokusných psů. Avšak samotu potřeboval také proto, že propracoval a používal zvláštní metodu „cestování do astrálu", která vyžadovala podmínky, jež mohly být splněny jen na osamělém místě. Kabelák měl ve své osobnosti faustovské prvky stejně jako Lasenic, Kefer, Smíchovský a další z tehdejších pražských universalistů, ale jako nikdo z nich byl dokonalým typem renesančního mága, který se pohyboval mezi knihami, laboratoří a magickými kruhy, aby objevil tajemství přírody. Tato tajemství lákala Kabeláka nejvíce. Měl-li Kefer více smyslu pro svět idejí, měl Kabelák smysl především pro skrytou manifestaci těchto idejí v přírodě, pro skryté signatury věcí. Proto mu také nejbližší hermetickou vědou byla, vedle magie a zamilované kabbaly, hermetická medicína, založená na spagyrii a znalosti okultních vlastností rostlin a minerálií. Proto se také stal autorem jedinečného a rozsáhlého trojsvazkového rukopisného díla *Herbarium spirituale siderum*, které shrnovalo výsledky jeho bádání v tomto směru. Zachoval se také jeho deník, kam si zaznamenával výsledky svých experimentů s hermetickými arkánami. Kabelák byl především badatel empirického, či lépe řečeno transempirického typu, ale nechyběl mu ani smysl pro hermeticky pojatý a abstraktně vyjadřovaný transcendentalismus. Jako jedi-

ný propracoval do podrobností, byť spíše na kabbalistickém základě, základní témata esoterní ontologie a zejména gnoseologie. O jeho širokém záběru této problematiky svědčí i jeho pozoruhodná *Kniha o jógu* a jeho *Indická astrologie.*

Po skončení světové války se Kabelák, sice rozvedený, ale stále žijící s celou rodinou, odstěhoval nejprve do Telnice, pohraniční obce v severozápadních Čechách. Odtud pak později do Vodné, obce ležící poblíž, a po krátkém pobytu zde posléze do opět blízkého Bečova nad Teplou, kde se celá rodina usadila v malém rodinném domku. Kabelák zde žil v podkrovní světničce, ale se členy rodiny se stále stýkal, později také jako dědeček. Nevlastní syn se usadil v Praze, vlastní syn žil s ním a dcera se provdala a usadila v Novém Městě nad Metují. Pracoval jako důlní pumpař, do práce si nosil vždy tašku plnou knih, neboť stále, až do konce svého života, studoval. Během pobytu v Telnici si na opuštěném místě v lese, v katastru obce Sernice, zbudoval ono již zmíněné stavení, kde trávil všechny volné chvíle a kde se oddával svým studiím a experimentům. Z míst svého exilu zajížděl občas do Prahy a bydlíval vždy u přítele Jiřího Wowka v Anenské ulici. Měl zde snad i několik dalších přátel, ale nikdy o nich nemluvil. Za svého dřívějšího pobytu v Praze měl několik mecenášů. Patřila mezi ně především paní Barbara Přibíková, manželka bohatého pražského fotografa, a dále zejména bohatý soukromník J. Zajíček z Lázní Železnice. Zanechal pozoruhodné dopisy, adresované J. Zavadilovi do Prahy a přítelkyni do Vodné, které jsou propracovaným úvodem do studia kabbaly. V období tohoto, dalo by se říci, exilu vznikla nejlepší Kabelákova díla. Vytvářel je v tvrdých podmínkách každodenního pracovního zatížení, které bylo zdrojem obživy pro celou rodinu, a v neméně tvrdých podmínkách komunistického režimu. Po roce 1948 uvažoval o tom, že se s rodinou vystěhuje do Jižní Ameriky, zejména uvažoval o Argentině, ale nakonec z toho sešlo s ohledem na zdraví paní Kabelákové, a Kabelák přijal roli prostého dělníka, aby unikl nevlídné pozornosti mocných a mohl pokračovat ve svém díle. Jeho pobyt byl znám jen několika jeho přátelům, kteří jej utajovali, a tak se rozšířila i ona pověst, že zahynul za pražského květnového povstání. Teprve když jsem získal důvěru jednoho z jeho přátel, mohl jsem se s ním sejít a potom i pravidelně setkávat v Praze, kam dojížděl do malého kroužku zájemců o hermetismus.

Nemohu si zde odpustit následující poznámku: schůzky skupiny s Kabelákem se odehrávaly na jedné katedře Filosofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, Celetné ulici č. 20, kde jsem byl tehdy zaměstnán jako odborný asistent, tedy na univerzitní půdě, a to pod heslem: „pod svícnem bývá tma". A tak Kabelák v období tvrdého komunistického režimu přednášel o kabbale, magii a hermetických vědách... na půdě pražské Karlovy univerzity. Po skončení těchto přednášek jsem zvával Kabeláka na oběd do restaurace U supa a odtud jsme pak po obědě odjížděli taxíkem, obvykle ještě s jedním nebo

dvěma přáteli, k jednomu členu kroužku, kde besedy s Kabelákem pokračovaly už v kruhu vysloveně esoterním; u tohoto člena kroužku Kabelák také přespával. Byla to nezapomenutelná setkání, která znamenala, kromě jiného, kontinuitu českého hermetického hnutí, navazující na jednoho z jeho největších představitelů. Kabelák, již tehdy vážně nemocný, mi jednou řekl: „Sedím v rychlíku a ten se zanedlouho zastaví." Přijížděl vždy v tmavomodrém obleku s nezbytnou aktovkou s rukopisnými poznámkami. Hovořil vždy s přehledem, jistě a věcně, na dotazy odpovídal stručně, ale vždy informativně. Obdiv a projevy chvály nesnášel. Občas v Praze i přespával, neměl žádné nároky, přijal vždy jen malou částku, která se rovnala cestovnému. Pracoval tehdy na svém posledním díle, na již zmíněném rukopise *Magia Divina*. Vzpomínal na svého jediného možného žáka, přesněji řečeno muže, který se chtěl jeho žákem stát, ing. J. S., který však emigroval do Austrálie, odkud Kabelákovi psal a občas posílal i menší částky peněz na přilepšenou. Kabelák byl v té době již několik let v důchodu a měl minimální příjmy. Již v roce 1966 se u Kabeláka projevily symptomy jeho pozdější vážné choroby, těžké sklerózy. Nejprve mu selhává ledvina a dostává se do komatózního stavu, ale jeho organismus ještě vzdoruje a jeho vůle k životu vítězí. Prodělává však nezadržitelnou sklerotickou degeneraci srdce. Ví o svých špatných vyhlídkách, a tak ještě usilovněji pracuje, jak je patrno z dopisů, které jsem od něho dostal. Smrt ho zaskočila náhle: umírá v noci 13. srpna 1969 na selhání srdce. Najdou ho ráno zhrouceného u lůžka v jeho podkrovní světničce s rukou nataženou pro léky, které si již nestačil vzít. Potom je, proti své vůli, zpopelněn v Karlových Varech. Pohřeb se konal jen za přítomnosti členů rodiny, smuteční parte nikomu zasláno nebylo, a přece při pohřbu je i paní R. z blízké Vodné, jíž před lety posílal dopisy o kabbale. Zprávu o jeho smrti jsem se dozvěděl až po prázdninách, když jako odpověď na dopisy, které jsem mu adresoval a které zůstaly bez odezvy, mi tuto zprávu zaslal jeho syn.

Za několik měsíců nato vychází v edici Klubu Mladé poezie jeho překlad Faustovy *Magie innaturalis* v pěkném bibliofilském vydání, na které se velmi těšil. Kabelák objevil tento Faustovi připisovaný text v knihovně koburgského vévody. Latinský text s datem 1505 přeložil do češtiny a vydal již v lóžové edici Eulis roku 1940. Vodítkem mu bylo patrně i vydání pořízené v proslulé „klášterní knihovně" J. Scheibleho ve Stuttgartu roku 1849 v němčině. Kniha byla Kabelákovi důležitým pramenem jeho vlastní magické praxe, kterou opíral o díla klasická. Kabelákovo dílo zůstalo většinou v rukopisech, rozptýleno mezi jeho přáteli, sám je již vcelku nevlastnil. V arších začal vydávat od roku 1938 své vynikající *Kabbalistické zasvěcení*, které však zůstalo tiskem nedokončeno. Dokončil je pak až v roce 1940 ve třech svazcích vyšlých v edici Eulis a zahrnujících i text vyšlý předtím tiskem. Je to jedna z nejoriginálnějších kabbalistických studií, zahrnující celou základní problematiku kabbaly a opírající se převážně o studium původních heb-

rejsky psaných pramenů a o theurgické ověřování některých poznatků. Kabelák vydal tyto následující spisy:

- *Kabbalistické zasvěcení,* díl I., 1938 (tiskem jen do str. 92).
- *Kabbalistické zasvěcení,* sv. I.–III., edice Eulis 1940.
- *Kabalistické zasvěcení*, Brno 1995 (knižní vydání).
- *Pantakly a charaktery Luny*, Eulis 1940 (soukromé vydání 2006).
- *Kniha tajemství velikého šemu*, Eulis 1940.
- *Tajemství velikého šému. Magické charaktery zvířetníku*, Brno 1998 (kniž. vyd.).
- *Praktická spagyrie*, Eulis 1940.
- *Praktická spagyrie, Brno* 1996 (knižní vydání).
- *Herbarium spirituale siderium*, sv. I.–III., Eulis 1941.
- *Magia Nigrae (Černá magie)*, Eulis 1940.
- *Magia nigrae,* Brno 1994 (knižní vydání).
- *Magia innaturalis (překlad)*, Eulis 1940 (členské vydání klubu Divoké víno, Praha 1970).
- *Magie I.: Satanismus, démonie, sexualita*, soukromý tisk 1940.
- *Indická astrologie*, soukromý tisk v sešitech 1941, nedokončeno.
- *Kniha o jógu*, rukopis.
- *Psychurgie všeobecná a speciální*, rukopis.
- *Učení mistrů*, kabbalistický rukopis.
- *Merkabští jezdci,* kabbalistický rukopis.
- *Magia Divina*, rukopis: knižní vydání v Praze 2007 (vročení 2006).

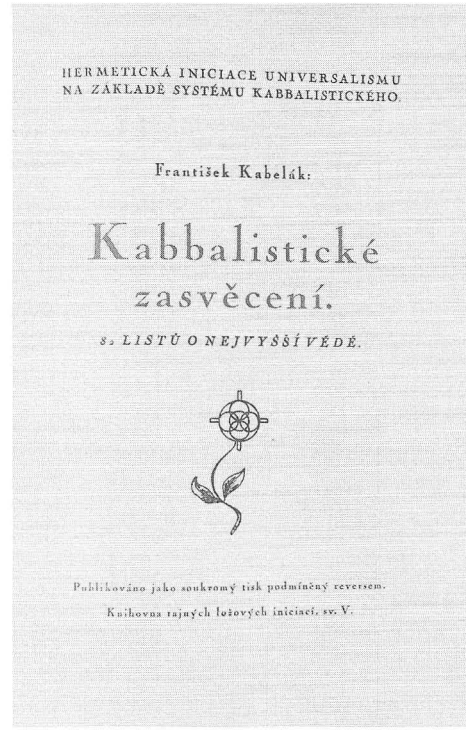
HERMETICKÁ INICIACE UNIVERSALISMU
NA ZÁKLADĚ SYSTÉMU KABBALISTICKÉHO.

František Kabelák:

Kabbalistické
zasvěcení.

S 3 LISTŮ O NEJVYŠŠÍ VĚDĚ.

Publikováno jako soukromý tisk podmíněný reversem.
Knihovna tajných loožových inicíací, sv. V.

Výše uvedený seznam Kabelákových spisů není možná úplný. Ačkoli po pádu komunistického režimu vyšlo pět Kabelákových knih, vydávání jeho díla, které by bylo velmi žádoucí, nebylo dokončeno a některé ztracené rukopisy se stále hledají (např. *Merkabští jezdci* a další). V Kabelákově pozůstalosti se našly další rukopisy, série dopisů a velmi cenný sešit poznámek, již zmíněný, obsahující poznatky o hermetické medicíně, rekonstrukce charakteru géniů, nedokončený překlad d'Alveydreova *Archeometru* a další. Soukromý tisk o satanismu je v podstatě dalším vydáním spisu *Magia Nigrae*, který Kabelák sepsal, stejně jako svůj spis o spagyrii, na žádost dr. Kefera jako kompilaci sloužící pro informaci o daném tématu. Pramenem k *Magii Nigrae* mu byl zejména spis *Satanische Magie* od Gregoria a „za-

svěcovací dopisy" řádů Ordo Templi Orientis a Fraternitas Saturni, které byly tehdy v Praze k dispozici. neboť je od uvedených řádů dostával, kromě jiných, dr. O. Eliáš. Kabelák také tento spis nevydával za své původní dílo, obohatil jej však řadou vlastních originálních poznámek. Kompilací je také jeho spis o spagyrii. Úplný seznam jeho díla však dodnes chybí a sotva již bude pořízen, neboť jeho úplné dílo vlastnil, pokud je mi známo, jen J. Zajíček, avšak po jeho zatčení komunistickou StB byla jeho knihovna, obsahující kromě jiného také Kabelákovy rukopisy, vyvezena do sběrny starého papíru. Odvážná Zajíčkova sestra odtud část materiálů vykoupila, ale všechno se zřejmě nezachovalo a z toho, co bylo zachráněno, byla část ztracena pozdějším půjčováním rukopisů, které nebyly vráceny. Také Kabelák, stejně jako Kefer, měl snahu o syntézu svého vědění a jako málokdo byl také on k této syntéze, založené oproti Keferovi na kabbale, povolán. Náčrt této syntézy zůstal zachován a je následující (napsána z toho však byla jen část, odhadem jen asi třetina):

A. Kabbalistické zasvěcení

I. Brány světla 1. Stvoření – Berešit 2. Trůnní vůz – Merkaba II. Cesty moudrosti 1. Filosofie čísel a písmen 2. Kombinace čísel a písmen III. Nauka: Esoterismus přírody, krásy a mravnosti IV. Pantheon: Úplný soubor znaků kabbalistických personifikací

B. Magie

1. Magia Divina 2. Magia Sympathetica a. Sympatie, mumie a talismany b. Drahokamy a kovy 3. Magia Innaturalis a. Magie kabbalistických zosobnění b. Magie párských zosobnění 4. Démonismus, satanismus a sexualita 5. Magia Naturalis 6. Sbírka magických textů a. Jamblichos: De mysteriis Aegyptorum b. Agrippa: De occulta philosophia c. Faust: Magia Innaturalis d. Faust: Magia Naturalis e. Claviculae Salomonis et Theosophia pneumatica f. Arbatel: De magia veterum g. Magické orakulum Zoroastrovo h. Zoroastrův teleskop i. Pictor: O druzích obřadné magie j. Herpentil: Kniha zaklínání k. Grimoár papeže Honoria.

C. Theurgie

1. Tři činitelé plánu – Sedm činitelů konstrukce 2. Čtyřicet dvě evoluční síly 3. Teorie, realizace, adaptace 4. Sbírka theurgických textů

D. Alchymie

1. Alchymická teorie 2. Chemická realizace 3. Spagyrická adaptace 4. Tři říše přírody 5. Alchymie a alchymisté

E. Astronomia magna

1. Vesmírná filosofie 2. Apriorita 3. Kauzalita 4. Mathesis a. Efemeridy stálic b. Efemeridy oběžnic

F. Tarot

1. Esoterní logika 2. Pantakly (tarotové lamy)

G. Psychurgie

1. Speciální a. Kniha Zlatého květu b. Kniha o jógu ba. Teorie a praxe bb. Tattvy, mantry, mandaly, indická esoterní anatomie c. Kniha sufí d. Kniha saošjanti e. Kniha chasíd f. Kniha Horev 2. Všeobecná

H. Herbarium spirituale siderum

1. Syntetická fysiologie 2. Filosofická anatomie 3. Všeobecná etiologie a patologie 4. Diagnosa a prognosa 5. Terapie a. Contraria contrariis b. Similia similibus c. Methoda sympathetica 6. Farmacie a spagyrie 7. Herbář hermetikův a. Rostliny b. Látky nerostné c. Látky živočišné d. Prostředky theurgické a psychurgické

Jak je z přehledu patrno, je to projekt obrovského díla, encyklopedického záběru, v jehož uskutečnění zabránily Kabelákovi tvrdé životní podmínky a předčasná smrt. Z rozvrhu je patrno Kabelákovo syntetické pojetí hermetických věd, zahrnující hebrejskou variantu hermetismu, kabbalu. Ta byla Kabelákovi klíčem k objevování skrytých souvislostí, avšak později za nejlepší klíč k objevům okultních analogií a souvislostí pokládal *Archeometr* M. Saint-Yvese d'Alveydra (1912), který také zčásti přeložil a s poznámkami vydal v rukopise, bohužel jen velmi stručného obsahu. Když jsem se jednou Kabeláka otázal, co mu mám přivézt ze zahraničí, kam jsem měl brzy odcestovat, bez váhání odpověděl „archeometr". Z toho, že archeometr v jeho projektu není uveden, je patrno, že výše uvedený plán hermetické syntézy nemusel být poslední a že by byl patrně poněkud změněn. Mnohé z toho, co bylo plánováno, ale nebylo nikdy napsáno, je in nuce obsaženo v Kabelákově díle *Magia Divina*, které je tak, vedle jeho kabbalistických studií, jeho nejcennějším odkazem.

Toto dílo, existující ve strojopise, je datováno rokem 1960, avšak Kabelák je upravoval a opatřoval řadou vsuvek svým charakteristickým energickým rukopisem ještě v roce 1969, tedy krátce před svou smrtí, zejména v jeho obsáhlé části historické, jíž vlastně celé toto jedinečné dílo začíná. Je mi známo několik variant přepisů tohoto díla, které se od sebe dosti liší, zejména chybějící historickou částí, která obsahovala hlavně alchymistickou problematiku. Kabelák v tomto svém posledním díle, které bylo nepochybně syntézou a je zaměřeno především na nástin okultní ontologie a gnoseologie, formuloval své esoterické krédo, k němuž dospěl vyvrcholením syntézy svých studií a své praxe. V díle věnuje nápadnou pozornost teurgickým operacím M. de Pasquallyho, resp. jeho zasvěcovacím dopisům k tomuto tématu, adresovaným Willermozovi (str. 57–78 kniž. vyd.). Dílo samo je možno chápat především jako pokus o jednotný okultně-esoterický (hermeticko-kabbalistický) výklad skrytých forem skutečnosti a jejího poznávání, jehož rámcem bylo Pasquallyho pojetí reintegrace.

Hned na první stránce díla *Magia Divina* čteme: *„Ve Všehomíru není nic bez života; vše jest naplněno životem jemu vlastním; nebeská tělesa i celé vesmíry, živly i vše v pozemské přírodě... Svět těchto transcendentních životů jest obklíčen zákonem Souladu (harmonie), takže jej lze přirovnati ke struně, napjaté mezi absolutně dobrým a zlým, která se chvěje a zvučí, je-li do ní člověkem v jejím středu udeřeno... Člověk následující svoji vyšší nebo nižší přirozenost může navázati styk se životy výšin nebo propastí; aby toho dosáhl, musí se jim co nejvíce přizpů-*

sobit." Kabelák tu zkoumá nejen hermeticky pojatou povahu jsoucna, ale i jeho hermeticky pojatou gnoseologii, podstatu divinační magie, vztah magie a *„neporušitelnost zákonů empirického dění – fyziky"* a řadu dalších významných problémů naznačujících nejvyšší a nejskrytější tajemství hermetických věd. Mathesí, tj. syntetickou formulí tohoto esoterně pojatého světa, je mu pak aritmosofická a kabbalistická „definice" jeho úrovní a jednoty. *„Nejvyšší kosmogonická idea nazývá se Soulad (harmonie); extatické zření této ideje jest nejvyšším cílem magie jako poznávací cesty"* (*Magia Divina*, rukopis, s. 93). Kabelák dále propracoval tuto metodu „extatického zření" jako základní „techniku" esoterního poznávání, která spočívá ve *„stržení šatu apriority"* z nazíraného objektu, tedy v eliminaci a priori daných forem nazírání v kantovském smyslu a umožňuje tak extatické nazírání souladu, jeho tří základních aspektů, pravdy, krásy a dobra. Na to navazuje přísně normativní jednání s esoterními účinky, tzv. rigorismus. Dosahuje se toho magickými prostředky vyvolanou extází. Je-li rituální, pak je to magický akt, jehož důležitým předpokladem byla mimo jiné přirozená askeze. Na tu kladl Kabelák silný důraz a zvyšoval její účinky užitím určitých drog a přísnou dietou. Extatické zření je univerzální, lze ho jako metodu najít v hermetismu stejně jako v taoismu, súfismu a jinde.

Výše zmíněnou nekromantickou operaci, jíž evokoval přízrak pythagorejského filosofa Numenia z Apamei, podnikl Kabelák roku 1940 v oratoři ve vile svého přítele poblíž Prahy a použil k ní upraveného Eckhartshausenova nekromantického kuřidla. Z úst Numeniova přízraku získal, jak uvádí ve svém dopise, *„podivuhodně jasný výklad pythagorejských čísel jako idejí a jejich totožnosti s archetypy objektů"*. Dále uvádí: *„Po celkovém ukončení evokace byl jsem získaným poznáním tak proniknut, že jsem měl dojem, jako by jeho jas prozařoval nejen mne, ale i vše okolo mne."* Za okamžik nato, uvádí dále Kabelák, začalo v něm vznikat *„druhé vědomí"*, stav, *„jehož existence byla neodvislá od vědomí proniknutého získaným poznatkem"*. Posléze „se s velikou námahou" přinutil k tomu, aby se vykoupal a šel spát. Po probuzení však *„jas evokačního poznatku zcela zmizel a poznatek sám byl zakryt neprostupnou mlhou"*. To je základní poznatek gnoseologicky pojaté magie – symposium evokatéra a evokovaného, jehož důsledek zůstává a působí „v duši", ale jehož obsah si už nelze v paměti vědomě vybavit jako verbalizovatelné pochopení toho, co bylo předmětem tohoto magicky vedeného dialogu. Důležitým momentem Kabelákova osobního vývoje – jak mi osobně sdělil – bylo „náhodné" (!?) setkání s Lasenicem v jedné kavárně na Václavském náměstí v Praze roku 1942. Lasenic tu Kabeláka požádal a přesvědčil, aby pokračoval v rekonstrukci aforismů filosofie Horev, které byly zaznamenány v hieroglyfických textech předdynastického Egypta, zejména v Ptahově menoferském chrámu. Kabelák to Lasenicovi, který už tušil svůj blížící se konec, slíbil. Těžiště svého zá-

jmu pak přesunul z kabbaly na studium filosofie Světla (Ohně)-Horev, ale ani Kabelákovi nebylo dopřáno toto dílo dokončit. V jednom ze svých dopisů z roku 1961 se Kabelák k tomuto tématu vrací a konstatuje, že předpokladem splnění úkolu je i sestup do říše Amenti, *„aby se podrobil soudu Velkým Jménem – protože poznávací cesta staroegyptského Chu jest na esoterním poli ničím nepřekonatelnou skutečností"*. Sestupu měla předcházet evokace Lasenica, *„jehož přízrak mu měl být nápomocen"*. Operaci však již neuskutečnil.

Stěžejním Kabelákovým dílem z období jeho universalistických začátků, kdy se zaměřoval plně na kabbalu a ceremoniální magii, bylo jeho *Kabbalistické zasvěcení*, které začalo od r. 1932 vycházet tiskem v arších a vyšlo, jak již bylo poznamenáno, jen do str. 92. Dílo vycházelo v „Knihovně tajných lóžových iniciací" jako „soukromý text podmíněný reversem". Plný název díla je: *Kabbalistické zasvěcení. 82 listů o nejvyšší vědě*. V předmluvě tohoto díla Kabelák uvedl, že toto jeho dílo je výsledkem téměř dvaceti let pilných studií, kterým „bylo obětováno vše". Jednoduchou početní operací s rokem vydávání tohoto díla (1937), dvaceti léty práce na něm a rokem Kabelákova narození (1902) lze dospět k závěru, že se studiu kabbaly věnoval již od patnáctého roku svého věku (1937 minus 20 je 1917, kdy bylo Kabelákovi patnáct let).

Z tohoto údaje lze také hypoteticky odvodit, že když po maturitě odjížděl do zahraničí, měl již cestovní zá-

měry sladěné se svými zájmy, zkrátka řečeno, jel hledat Mistry, a to se mu skutečně, jak už víme, podařilo (našel Mistra kabbaly v Palestině). V úvodu tohoto díla, kde Kabelák jmenuje ty, kdož ho inspirovali, jmenuje také Éliphase Léviho a potvrzuje tak, že velká česká hermetická trojice (Lasenic, Kefer, Kabelák) měla, kromě jiných, jednoho společného duchovního vůdce, jímž byl i pro Kabeláka *„provždy nepřekonatelný Elifaš Lévi"*.

Pokusím se nyní ještě vrátit k oběma základním Kabelákovým dílům, k prvnímu svazku jeho *Kabbalistického zasvěcení* a ke knižnímu vydání jeho *Magie Diviny*, a podat stručný nástin jejich tematiky. Náročná cesta kabbalistického zasvěcení začíná „otevíráním padesáti bran", počínaje bránou padesátou, nejnižší: *„chce-li někdo pochopit nejnižší, jest mu řešiti nejvyšší"*, *jímž kabbalisté rozumějí absolutno, „En Soph"*, staroegyptské „Nun", staročínské „Tao", to, co křesťané nazývají „Bůh" a indický esoterismus „Parabrahma". Je to *„nejskrytější nitro, obsahující vše, absolutní čistotu neexistující mimo prostor a čas, jsoucnost ničím nepodmíněnou a naprosto samostatnou"* (*Kabbalistické zasvěcení*, s. 13). Vše existující je emanací tohoto duchovního absolutna. V následujících pasážích pak Kabelák podal originální pojetí všech hlavních témat kabbaly, tedy výklad toho, co je „En Soph", „Slovo stvoření", „Prasvětlo" („Ór En Soph"), sefiry atd. Pracoval svou metodou jednoty teorie a praxe, jak dosvědčuje následující citát: *„Abychom ověřili svoje these, jsme již po druhé nuceni sestoupiti do oblasti experimentální magie. Objektiv-*

nost těchto visí byla před krátkou dobou znovu ověřena pokusy našeho přítele Dra A. Smíchovského" (*Kabbalistické zasvěcení*, s. 90, pozn. pod čarou). Kabelák tu formuluje důležitou tezi: boha, tedy ono absolutno, jehož studiem kabbala začíná, je možno poznávat jen ve vztahu k člověku, sám o sobě je nepoznatelný. Hebrejské sloveso „jodáa", poznávat, *„neznačí abstraktní vědění, nýbrž empirické poznání prostřednictvím smyslů. Neznamená tedy poznání o předmětu o sobě, nýbrž ve vztahu k poznávajícímu"* (*Kabbalistické zasvěcení*, s. 91). Kabelák pokračuje: *„Cesta, která k tomu vede, je pozorování přírody v celku i jednotlivostech (Job 28,1-14), tak i člověka (Žalm 139), vlastností božích, projevujících se ve vládě a řízení světa (Ex 33,18-23), odměňování dobra a zla (Jes 41 a 43)."* (*Kabbalistické zasvěcení*, s. 91). M. Szepesová a W. Charon (*Academia Occulta*, München 2000; s. 113 a 118) nazývají tuto cestu esoterního poznávání „zážitky kabbalistické jógy" či „revitalizací třetího oka"; kabbalistická jóga kromě jiného spočívá v zaujetí „pozice embrya", usnadňující revitalizaci zakrnělého „třetího oka", tj. epifýzy.* Kabelák tuto cestu rozšířil o rituální koncentrování se na jistou nebeskou stálici a na užívání magické evokace, jak tu již bylo naznačeno. Obojí jsou dvě formy „extatického zření". Podle Kabeláka je inteligence člověka „vnímavá jen pro určitý řád pravd" a v esotericky pojatém poznávání jde o rezonanci mysli s archetypicky založeným poznáním Pravdy, Dobra a Krásy, které jsou imanentní vnímané fyzické skutečnosti, ale v její symbolické rovině (každá forma fyzického bytí má svůj symbol, poukazují k jeho transcendentnímu významu); je tedy třeba rozlišit fyzický fenomén a jeho symbol. Uvedená rezonance je přirozeným důsledkem toho, že individuální duše jsou organickou součástí duše světa a ta je součástí duchovního řádu vesmíru. Kabelák výslovně zdůraznil, že: nikdo nedospěje k Pravdě, *„zamítá-li hyperfyzickou skutečnost jako podmínku fyzické skutečnosti"* (*Magia Divina*, 2006; s. 259). Tato „hyperfyzická skutečnost", či „věci o sobě" je to, co se označuje jako transcendentno, neboť je to svět transcendující naše empirické vědomí (opírající se o druhově založené vnímání a myšlení). Tvořivý magický akt má podle Kabeláka tři formy: 1. egejskou, vyjádřenou číslem jako symbolem; 2. kabbalistickou, vyjádřenou jménem (slovem), a 3. indickou, vyjádřenou myšlenkou (mantrou), ale *„ve skutečnosti není mezi nimi rozdíl"*. To je, zdá se, velmi pozoruhodná diskutabilní část Kabelákova pojetí esoterní gnoseologie, neboť jsou tu empiricky chápané termíny (symbol, myšlenka) spojovány s transcendentálními obsahy; současně je to oblast, kde se uskutečňuje přechod či transformace vědomí jednoho řádu věcí ve vědomí jiného řádu věcí, vědomí konvenčního ve vědomí rozšířené, překračující konvenčně vnímatelný a myslitelný svět. Za důležitý nástroj esoterního poznávání však Kabelák považoval také Tarot:

* Teorie mnichovského paleontologa E. Dacquého z třicátých let min. stol. o epifýze jako percepčního orgánu pračlověka, umožňujícího zření „přírodní démonie".

„Pomocným nástrojem normativně řízeného esoterního myšlení je Tarot. Jako takový je Tarot nástrojem esoterního normativního umění, esoterní logiky" (*Magia Divina*, s. 310). Současně však zdůraznil, že: *„Ideje esoterního světa se liší svojí životností od idejí abstraktního světa filosofie, které jsou pouze pomyslné. Ideje esoterního světa jsou ideami realistickými ve smyslu přírodních sil a nikoli idealistickými ve smyslu transcendentálním"* (*Magia Divina*, s. 315). Jádrem tohoto výroku je hermetické pojetí duchovního jako formy metafyzikálního činitele, jako inteligibilního přírodního činitele – příroda je ve své podstatě duchovní (L.-C. de Saint-Martin). Na konci Kabelákovy *Magie Diviny* lze najít souznění s Keferovým pojetím nadosobního poslání theurgie: *„Vrchol magického umění představuje mágův zásah do životní katastrofy člověka, kdy se objevuje hrůzná stránka života, bezmezná bolest, nářek lidstva, triumf špatnosti, vysmívající se zloba osudu a neodvratný pád spravedlivého a nevinného; neboť v tom se nachází pro mága významný pokyn o utvářenosti světa a jsoucna"* (s. 319). Je zvláštní, že filosof Kefer dospěl kromě jiného k identifikaci psychofyzických podmínek operativní magie, její nejvyšší formy, theurgie, zatímco Kabelák, kabbalista a mág renesančního typu dospěl k pokusu stanovit archetypické psychické podmínky objevování esoterní Pravdy, blížící se absolutní metafyzice Světla-Horev. Kefera a Kabeláka pak spojovalo mesianistické pojetí magie, resp. její nejvyšší formy, theurgie.

Kabelákovo vědění a láska k vědění byly nezměrné, a nevíme ani, co všechno podnikl a čeho se odvážil na svých cestách za poznáním. Řekl mi například, že se mu podařilo exaktním rozborem dokázat zásadní vliv perského mága Ostana na některé Demokritovy ideje, přičemž důkaz, z něhož vycházel, mu poskytl téměř neznámý rukopis, který se nachází v knihovně dóžecího paláce v Benátkách. Dnes můžeme jen tušit skutečnou hloubku vědění tohoto osamělého hledače pravdy a jen stěží můžeme a smíme nahlédnout hlouběji do života člověka, který svému poznávání obětoval vše a který se v rozhodujících okamžicích svého hledání dokázal uzavřít ve své opuštěné lesní chatě, aby zde ještě hlouběji pronikl do tajemství přírody metodami nejriskantnějšími. Nepříslušel nikdy žádné tajné společnosti, měl jen své Mistry, mezi něž patřili, jak sám napsal ve svém *Kabbalistickém zasvěcení*, zejména legendární čínský král Wen, staroegyptský kněz Petusirev, S. de Guaita a Éliphas Lévi. V tomto prostém člověku s vyzařující energií a rozhodností by byl nikdo nehledal muže, který rozmlouval s filosofy již celá staletí mrtvými, který se nebál evokovat ani samotného ďábla, který prošel kus světa, aby se setkal s Mistry, a který velkou část svého života strávil studiem dávno zapomenutých rukopisů a vzácných tisků, hledaje ztracené pravdy.

Kabelák byl formálně českobratrského vyznání, ale nepraktikoval je. Věřil ve všudypřítomnost metafyzicky pojatého života, v jeho finální uspořádání a bohoslužbou mu byla theurgická evokace, tj. nadvědomá komunikace s bož-

skými evolučními silami, ovládajícími život všeho, co jakýmkoli způsobem je. S jeho smrtí zanikla velká epocha novodobého českého hermetismu, tvořená zejména trojicí Lasenic-Kefer-Kabelák, tak bytostně oddanou svým esoterickým studiím a praktikám, která byla a provždy zůstane naprosto jedinečná.

F. Kabelák s manželkou.

F. Kabelák se synem a snachou.

F. Kabelák se synem.

F. Kabelák se synem a manželkou.

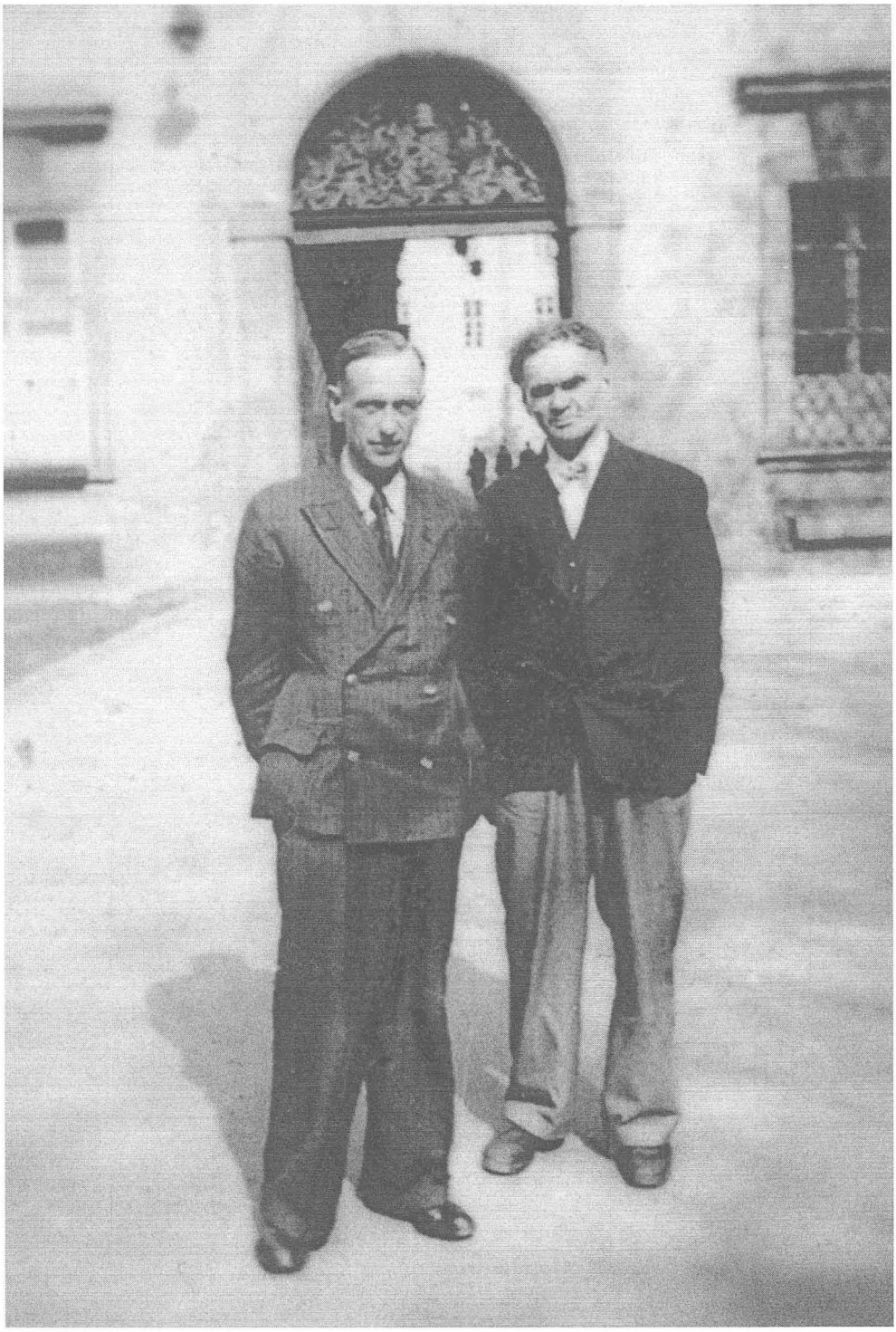

F. Kabelák s kapitánem Muchinem.

Obsah kapitoly :Adaptace učení mistrů divinační magií

.Část.~~prvá~~.prvá.

ZÁKLADY DIVINACE

A. E s o t e r n í e s t e t i k a .

B. E s o t e r n í l o g i k a .

1. ~~esoterní~~ analytika a syntetika

a/ analytika a syntetika pojmů
b/ dedukce a indukce ~~intuitivních~~ pojmů
c/ přechod k ~~ekstatické~~ dedukci ~~ideji~~

2. doktrina esoterního soudu

a/ schematismus ~~intuitivních~~ pojmů
b/ soustava pouček ~~intuitivní~~ schopnosti a mohutnosti
c/ důvod ekstatického rozlišování

3. dialektika zřece

a/ ekstatické pojmy
b/ poznávací závěry soudů ekstatickou mohutností
c/ ekstase - ideál zřecův

C. M e t o d i k a e k a t a t i s m u .

1. disciplina extatické mohutnosti

a/ ekstatická disciplina v dogmatice
b/ ekstatická disciplina se zřetelem k ~~poznávání~~
c/ ekstatická disciplina se zřetelem k vědění zasvěcenčovu

2. zákoník ekstatické mohutnosti

a/ konečný účel získání a používání ekstatické mohutnosti
b/ nejvyšší ~~idéi~~ ideál teoretického a praktického esoterismu
c/ "vědění tří světů" jako výsledek zasvěcencova poznání syntézy formálního, kontemplativního a ekstatického ~~zření~~

3. ~~výstavba~~ ekstatické mohutnosti

a)
b) ~~kontrolní~~
c) ~~divinum~~

Část druhá

~~TECHNIKA~~ DIVINACE A JEJÍ SYNTHEMATOGRAFIE.

A. D i s c i p l i n y d i v i n a č n í t e c h n i k y .
B. Z á k o n y d i v i n a č n í t e c h n i k y .
C. V ý s t a v b a d i s c i p l i n ~~x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x~~ a s y n t h e m a t o g r a f i e d i v i n a č n í t e c h n i k y .

Kabelákovy rukopisné poznámky ke strojopisu díla Magia divina.

Jiří Arvéd Smíchovský

Dr. Jiří Arvéd Smíchovský

Novodobým pražským Faustem může být nazýván malý temperamentní muž s bujnou černou kšticí a pronikavýma světle modrýma očima, který se jmenoval Jiří Arvéd Smíchovský (v období protektorátu Georg Arved Smichowski). Byl doktorem filosofie a práv. Také však špionem, aktivním fašistou a nacistickým agentem, kabbalistou a theurgem, bonvivánem a satanistou, který posléze bídně zahynul v komunistickém vězení, ale předtím prošel i věznicemi gestapa.

Narodil se 1. května 1898 v Praze v Jilské ulici v domě za kostelem č. 447/8 (10/400) v patricijské rodině, jejíž předkové se v Praze usadili před více než dvěma sty lety. Bohatí rodiče později zakoupili v Praze Na Klárově rohový dům na křižovatce ulic Leten-

ské a u Lužického semináře, který se jmenoval „U zlaté lodi" a který dali upravit, respektive zrekonstruovat do jeho původní renesanční podoby a posléze se sem přestěhovali. Dům postavil roku 1518 rytíř Hrzán z Harasů a hraničil se zahradou řádu Bosých karmelitánů u sv. Josefa. Původně, jak se zjistilo při stavebních úpravách, tu bylo pohřebiště. Zjevoval se tu přízrak muže ve středověkém úboru. Možná, že to však byl přízrak muže, který zde byl zabit v době, kdy dům byl zájezdní hospodou, do níž chodíval i pověstný lupič V. Babinský. Otcem Jiřího Arvéda Smíchovského byl bohatý podnikatel Rudolf Smíchovský, který v domě zřídil dílnu na výrobu tiskařského nářadí. Matkou byla Růžena Smíchovská, rozená Rožánková. Manželům Smíchovským se, kromě syna Jiřího Arvéda, narodila r. 1896 dceruška Gabriela, která však ve věku asi čtrnácti měsíců zemřela. Druhá dceruška, Irena, se narodila r. 1902 a zemřela na cestě po Itálii r. 1909 jako sedmiletá. Nejmladším dítětem byla třetí dcera, Blanka, nar. 1904. Rodina byla silně katolicky založená, rodiče měli styky s Vatikánem, byli i přijati papežem, s nímž prý malý Arvéd, jak mu rodiče říkali, který se od dětství učil italsky, při jedné audienci promluvil několik italských vět. Starý pan Rudolf Smíchovský byl čestným občanem italského městečka Trévi a rytířem řádu Božího hrobu. Jednou z jeho zálib byla sbírka starožitností a cenných předmětů, zejména uměleckých děl a starožitného nábytku. Těmito věcmi byl rozsáhlý byt Smíchovských vyplněn. Později byly shromážděny ve velké místnosti s krásným, dřevěnými trámy prokládaným renesančním stropem. Dům navštěvovala řada tehdejších významných osobností, mezi něž patřili malíř Max Švabinský, strahovský opat Zavoral, slavný legionářský generál a vůdce českých fašistů Radola Gajda a další. Rodina Smíchovských patřila k významné malostranské honoraci.

Malý Arvéd byl neposedné dítě, ale byl přísně vychováván. Navštěvoval nejprve obecnou školu u sv. Jiljí na Uhelném trhu a po maturitě na německém gymnáziu ve Štěpánské ulici r. 1916 nej-

Smíchovský jako student gymnázia.

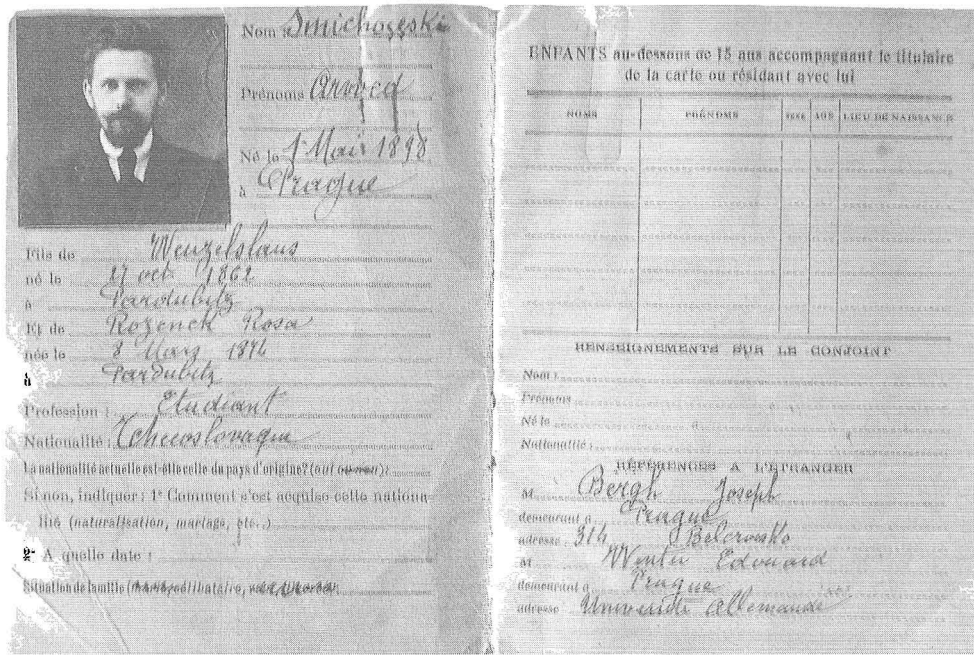
Nom Smichovsky
Prénoms Arved
Né le 1 Mai 1898
à Prague
Fils de Wenzeslaus
né le 17 oct 1862
à Pardubitz
Et de Rozenek Rosa
née le 3 Mars 1876
à Pardubitz
Profession : Etudiant
Nationalité : Tchecoslovaque
La nationalité actuelle est-elle celle du pays d'origine? (oui ou non):
Si non, indiquer : 1° Comment s'est acquise cette nationalité (naturalisation, mariage, etc.)
2° A quelle date :
Situation de famille (célibataire, marié(e), divorcé(e)):
ENFANTS au-dessous de 15 ans accompagnant le titulaire de la carte ou résidant avec lui
NOMS | PRÉNOMS | SEXE | AGE | LIEU DE NAISSANCE
RENSEIGNEMENTS SUR LE CONJOINT
Nom :
Prénoms :
Né le :
Nationalité :
RÉFÉRENCES A L'ÉTRANGER
M. Bergh Joseph
demeurant à Prague
adresse Bělehradská 314
M. Wenig Edouard
demeurant à Prague
adresse Université allemande

Studentský index Arvéda Smíchovského.

prve rok studoval v semináři katolické teologické fakulty v Praze; průběžně s tím studoval v Praze filosofii a současně se zapsal na pražskou německou univerzitu, kde začal studovat práva, ale v průběhu první světové války byl mobilizován a sloužil jako zpravodajský důstojník na italské frontě. Využil první příležitosti a zběhl. Nějakou dobu se ukrýval v jednom italském klášteře v okolí Pisy, pak se dostal do italského zajetí a po válce se vrátil do vlasti jako italský legionář a byl činovníkem svazu italských legionářů. Dokončil své studium práv doktorskou promocí r. 1921 a současně pokračoval ve studiu na teologickém semináři a ve studiu filosofie na Karlově univerzitě do r. 1923. Po promoci na doktora „obojího práva" pokračoval nejen ve studiu teologie a filosofie v Praze, ale v letech 1921–1923 studoval také na univerzitě v Toulouse, kde získal titul „licenciát filosofie", který odpovídal u nás titulu doktora filosofie. Během studia se dále učil cizím jazykům, mimo jiné také hebrejštině, které ho vyučoval jeden pražský rabín. Než se vydal do Říma na studium teologie – bytostně toužil stát se knězem –, uměl řecky, latinsky a hebrejsky, ale také italsky, francouzsky a ovšem německy, mohl číst v angličtině a pasivně prý ovládal ještě několik dalších jazyků. V rodině se mluvilo česky, příležitostně i německy a v obou těchto jazycích psal i rodičům z ciziny, kam se vypravil na studia, která mu rodiče rádi umožnili.

Důležité informace získané přímo v Římě a vedoucí ke korekci některých dřívějších údajů v životním kurikulu Arvéda Smíchovského mi poskytl

ThDr. Efrém Jindráček OP, který je získal přímo v příslušných italských archivech a které se týkají hlavně Smíchovského studia teologie v Římě na papežské Gregorianě a jeho pobytu na koleji Collegium Germanium et Hungaricum, kam Smíchovský přišel v říjnu r. 1924. Na tato studia ho doporučili pražský jezuita P. Alois Stork a dominikán P. Jindřich Saip, farář u sv. Jiljí v Praze, pozdější plzeňský děkan. Vzhledem ke svým již získaným titulům JUDr. a PhDr. začal Smíchovský studovat již v prvním semestru třetího ročníku. Ve stejném ročníku s ním studoval Marcel Lefebvre († 1991), později proslulý kardinál, odpůrce výsledků II. vatikánského koncilu. Smíchovský na studiích neuspěl a musel kolegium 6. března 1925 opustit s následujícím odůvodněním (jeho překlad z latiny pořídil rovněž ThDr. Efrém Jindráček, OP): *„Bylo mu doporučeno, aby odešel, a smířen se svými představenými dne 6. března opustil kolej (Germanicum). Nezdál se být vhodný ke kněžství pro velikou slabost vůle a nestálost, která byla spojena s lehkomyslností téměř dětinskou. Často lhal, aby se dostal z těžkostí. Zanedbával studium, často přestoupil domácí řád, oddán jsa světským marnostem. Na druhou stranu je mu třeba přiznat ušlechtilost a pokoru, kterou občas projevil, a velké lpění na vytouženém kněžství."* Doktorát teologie tedy nikdy nezískal, jak se tvrdilo a jak tvrdila také jeho sestra Blanka Č. Nicméně po vyloučení ze studia teologie zůstal Smíchovský v Římě a na Královské univerzitě, na Scuola di studi storici religiosi, si zapsal studium srovnávací religionistiky. Věnoval se studiu náboženských sekt a údajně se zde

Smíchovský jako vysokoškolák.

stal soukromým docentem srovnávací religionistiky. Během svého pobytu v Římě i později, do r. 1935, byl Smíchovský v čilém styku s časopisem *Riccerche religiose* a s nakladatelstvím Laterza, kde chtěl vydávat středověké rukopisy, zejména pak dílo Joachima z Fiore. V r. 1925 také dostal stipendium na Harvardovu univerzitu, avšak pro potíže neznámého druhu je nevyužil. Z materiálů uvedeného kolegia lze také zpřesnit předtím nepřesně uváděný průběh Smíchovského studií doma i v zahraničí a jeho tituly: spolehlivě zjištěno je, že Smíchovský byl tedy doktorem práv a filosofie. Údaj, že nějakou dobu působil v Římě jako soukromý docent srovnávací religionistiky, není ověřen. Kdy se vrátil k trvalému pobytu do Prahy, není spolehlivě

známo, a z období let 1925 až 1930 není o jeho životě prokazatelně známo vůbec nic. Teprve r. 1931 nastoupil jako advokátní koncipient u pražského advokáta JUDr. Jiřího Branžovského, který se však věnoval více politice jako přední funkcionář Národní obce fašistické. Patrně při této příležitosti se Smíchovský seznámil s generálem Gajdou a stal se jeho poradcem. V té době byl českými fašisty obviňován, že je tajným jezuitou a svobodným zednářem. Zda byl členem obou těchto organizací, je však sporné, a po svém debaklu na Gregorianě by byl rozhodně za člena jezuitského řádu nebyl přijat, nebo by z něj byl vyloučen. Nacističtí okupanti o něm zjistili, že byl agentem italské tajné policie, tehdy již fašistické, a nelze vyloučit, že byl odtud pověřen dohledem nad generálem Gajdou, který byl s italskými fašisty v kontaktu a usiloval u nich o finanční podporu českého fašistického hnutí.

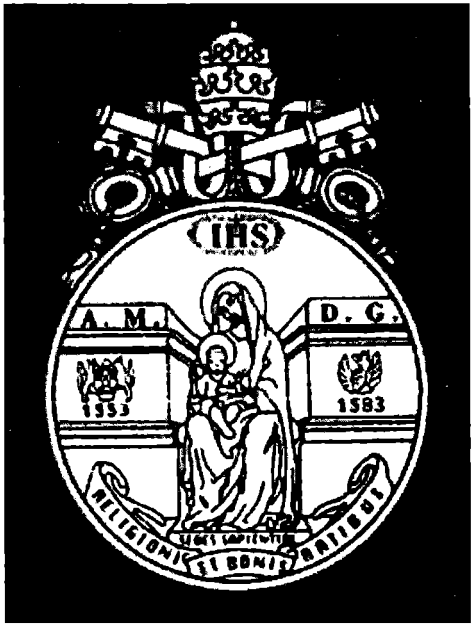

Pokusíme-li se nyní o přehled Smíchovského studií a jeho vzdělanosti, dostáváme obraz člověka v mládí zcela oddaného vzdělávání, tj. poznávání. Studuje na několika vysokých školách postupně několik oborů (právo, filosofii, teologii) a věnuje se nepochybně také intenzivnímu sebevzdělávání a osvojení si cizích jazyků, což mu umožňuje studium na zahraničních vysokých školách. Kromě toho se již ve dvacátých létech věnoval se stejně širokým záběrem studiu okultních nauk, resp. esoterismu. Svědčí o tom jeho pozdější, byť jen vzácně uskutečňované přednášky pro Universalii (o „lóžovém okultismu", slovanské mystice atd.). Avšak když se začátkem třicátých let usazuje v Praze v domě svých rodičů v Letenské ulici, kde má velkou místnost naplněnou a stále doplňovanou knihami a vlastní byt s pěknou terasou, pracuje jako advokátní koncipient a vede bouřlivý život více jako bohém a bonviván než jako vzdělanec pátrající v hlubinách tajných věd. Vede život, kde se prostupují celodenní a celonoční pitky s celodenními a celonočními debatami, jak to líčil jeho tehdejší druh František Kabelák, vzpomínající na společná sezení ve vinárnách i ve Smíchovského knihovně, kde se Smíchovský projevoval také jako hluboce poučený hermetik. A je tu ovšem ještě de la Cámara, s nímž, pokud je tento stejně kontroverzní hrabě přítomen v Praze, podniká riskantní experimenty s evokativní magií.

Je osobní tragedií novodobého pražského Fausta Smíchovského, že své rozsáhlé vědomosti mohl později uplatňovat až ve službách nejprve nacistické a později komunistické tajné policie. Přinese mu to nejprve pohrdání, potom trpký ža-

lář a opět pohrdání, tentokrát od spoluvězňů, kteří vědí nejen o jeho často vynucovaných svědectvích při souzení zrádců národa a kolaborantů partajním sekretariátem předem odsouzených, a posléze i od těch, ale kteří vědí také o jeho vězeňském špiclování. Všichni ho opustili, je jen zneužíván, jeho osobní identita je hluboce otřesena, neboť nikdy nechtěl být tím, kým se nakonec stal, věznem-udavačem, kterým všichni opovrhují a který je nakonec zavražděn, když ztratil svou jedinou oporu v komunistickém estébákovi, který, tak jako on, politicky dohrál svou roli. Člověku ponižovanému, nenáviděnému a s postupně ztrácenou nadějí, že by se mohl ještě vrátit k plnému duchovnímu životu i pohodlí svých studentských let, se v jeho mysli muselo odehrávat ono mučivé inferno střetávání vzpomínek a hasnoucích nadějí, v němž se člověk stává už jen stavem úzkosti.

Domů se tedy vrátil asi v roce 1930, nebo spíše ještě později, a pracoval nejprve nějakou dobu jako advokátní koncipient u dr. J. Branžovského, který patřil k předním funkcionářům Národní obce fašistické a byl léta pravou rukou generála Gajdy. Také Smíchovský se tehdy stal členem této fašistické strany, a dokonce i jejím předním funkcionářem, ale údajně zapřel, že je současně jezuitou a svobodným zednářem. Byla to záhadná kombinace zájmů a postojů, dodnes nejasná. Určité vysvětlení snad přináší skutečnost, že se Smíchovský během svých římských studií stal agentem italské zpravodajské služby a že špicloval i u svobodných zednářů. Údajně, že by byl také jezuitou, resp. „tajným jezuitou", jak se později domnívali nacisté, je velmi nespolehlivé tvrzení, protože přijímání za člena jezuitského řádu bylo velmi přísné a Smíchovský by byl jistě neuspěl. Z výše uvedeného odůvodnění jeho vyloučení z kněžské koleje a teologických studií není sice zřejmé, čím se konkrétně provinil, ale z faktu, že byl vyloučen ze třetího ročníku, je zřejmé, že to byla obvinění závažná, která by ani nedovolovala, aby zůstal jezuitou, byl-li členem tohoto řádu již před vstupem na Gregorianu. Na druhé straně je známo, že významný pražský jezuita Stork mu byl velmi nakloněn a jeho reference o Smíchovském jsou velmi pozitivní. Oba pražští kněží, kteří ho doporučili ke studiu teologie v Římě, zemřeli až po druhé světové válce (Saip 1947 a Stork 1970) a dožili se tedy odsouzení Smíchovského jako zrádce národa (jeho proces byl tiskem velmi sledován). Na začátku třicátých let, kdy měl Smíchovský za sebou již gigantické formální vzdělání a neméně rozsáhlé a hluboké sebevzdělávání, neboť se zajímal téměř o všechno, žil velmi bouřlivě. Podle paní E. T., která ho v té době znala, „dovedl o všem znalecky hovořit", měl úžasnou paměť, z níž dovedl naprosto přesně citovat celé rozsáhlé pasáže ze světové literatury filosofické, politologické, teologické, ale i z beletrie – znal prý kromě jiného zpaměti a v originále celou Danteho *Božskou komedii*, dílo, jímž byl uchvácen. Ale také hodně flámoval a měl velké dluhy v řadě pražských vináren, zejména ve vinárně U Petříků na Perštýně (později vinárna U medvídků), kde měla své stanoviště parta, jíž byl jakýmsi leadrem. K ní patřili P. L. (přítel paní E. T.), malíř Jiří Wowk, tehdy známý pražský bohém a vlajkař Jaroslav Slavata, carský kapitán a emigrant Muchin a jakýsi astrolog

Smíchovský jako rakousko-uherský voják.

z Podkarpatské Rusi Hrevuš. Kromě několika dalších patřil k této skupině později i František Kabelák, který se k nim připojil, když poznal, že Smíchovský je také vynikající kabbalista a theurg. S kapitánem Muchinem pak Smíchovského navštěvoval také v jeho bytě v domě U zlaté lodi, kde v jeho knihovně vedli nekonečné rozhovory, které často trvaly celé noci. Smíchovský ho zde přesvědčil, že není jen teoretický znalec, ale i praktikující theurg. Ve svém *Kabbalistickém zasvěcení* (Praha 1938, s. 90) to Kabelák později potvrdil a mně to ústně potvrdil i osobně.

Od serafického k diabolickému existuje často jen krok. Od theurgie k černé magii přivedl Smíchovského jakýsi osudový zvrat, vzpoura člověka, který se kdysi málem stal knězem a který byl plný vnitřních rozporů. Platilo o něm ono tragicky villonovské „mám v mysli vše, jen ne to nejbližší". Existuje svědectví, že Smíchovskému při provádění démonologických operací ve sklepení domu „U zlaté lodi" v některých případech asistovali de la Cámara a bývalý carský kapitán Muchin, bělogvardějský emigrant usedlý v Praze. Podrobnosti nejsou známy, ale mnohé si lze domyslet. Lze říci, že to byl osudný krok. Avšak než člověk propadne satanské lsti, dává mu boží milost, jak praví kabbalisté, nahlédnout propast „šeolu", kterou Bůh stvořil spolu s rájem, „edenem" (*Midraš rabba*, IX). Kdo uvěří satanským přeludům, stává se otrokem svých skutků.

Smíchovského život byl řetězem erupcí a srážejících se protiv: katolík a svobodný zednář, student teologie

Smíchovský jako italský legionář.

a satanista... V té době, jak už bylo naznačeno, žil Smíchovský jakýsi dvojí život. Absolvoval nesčetné pitky, přicházel domů opilý, ale také se celé dny uzavíral ve své knihovně, ve které ho, podle E. T., „navštěvoval ďábel", rozbíjel schůze různých politických stran, ale přednášel i v kurzech společnosti českých hermetiků Universalii o slovanské mystice, tajných lóžových společnostech a filosofii katolického fundamentalisty J. de Maistre. Navštěvoval dr. Jana Kefera v knihovně Národního muzea, kam prý vždy, podle jiné svědkyně, přicházel v jakési fašistické uniformě, v černých holínkách, černých rajtkách a šedé košili s černou vázankou. Vypůjčoval si tu patrně vzácné knihy, jimiž býval dr. Kefer zásoben. Kromě toho se knihovník Kefer zabýval též theurgií. Krátkou dobu byl Smíchovský asistentem archeologického oddělení německé pražské univerzity. Než se vrátil ze svého pobytu v zahraničí zpět do Prahy, byl údajně krátkou dobu i soukromým docentem v Římě, kde přednášel o náboženských sektách. Později také publikoval v časopise *Logos* (č. 1, 1938) svůj překlad epigramů Omara Chajjáma, *„jež vystihují básníka jako hlubokého esoterika"* (redakční poznámka k úvodu překladu). Chtěl tehdy napsat velké dílo o náboženských sektách, ale nesehnal sponzora a rodiče jej pro jeho velké dluhy odmítli dále finančně podporovat. Z téhož důvodu se asi neuskutečnila ani jeho studijní cesta do Spojených států, která již byla vyjednána. Respekt vzbuzovaly nejen jeho ohromné znalosti, ale také jeho ohromná knihovna, umístěná ve velké samostatné místnosti opatřené spletí četných regálů, kde bylo možno nalézt množství vzácných spisů z mnoha oborů. Měl jsem možnost navštěvovat tuto knihovnu, kde byly zbytky rozsáhlé sbírky knih, které Smíchovský po svém poválečném zatčení uložil u své sestry, bydlící v témže domě. Po letech byly do místnosti bývalé knihovny vráceny. O její skladbě si bylo možné učinit představu podle zachovalých kovových štítků, jimiž byly označovány kategorie zde uložených knih. Bylo tam skoro vše, co se týkalo humanitních oborů, zejména filosofie a religionistiky, ale především všech oblastí okultismu. Smíchovský se však věnoval především studiu hermetismu, později theurgické a bohužel posléze i černomagické praxi. Knihy sbíral všude, posílal je z Itálie a z Francie domů v celých balících, objednával je z Německa i z Francie a poslal domů dokonce – jak mi řekla jeho sestra Blanka Č. – i bednu knih, které získal z jakési klášterní knihovny v Itálii v době, kdy tam sloužil jako voják rakousko-uherské armády. Byl posedlý knihami a shromáždil neuvěřitelnou sbírku vzácných tisků. Nezanechal však po sobě žádné písemné dílo, kromě zmíněných překladů z poezie arabského súfisty a hebrejské liturgie, které publikoval v revui *Psyche*. Vedl bouřlivý život plný protivenství a později i vážných afér a konfliktů. Měl tři sestry, dvě zemřely jako děti, jedna zemřela na jedné cestě do Itálie, kam rodina na léto často zajížděla, mladší, Blanka, studovala rovněž v Toulouse. Stala se později středoškolskou profesorkou francouzštiny a provdala se za usedlého a pracovitého muže. Její život kontrastoval s životem jejího bratra, který

byl jeho přísnému otci trnem v oku. Dluhy za Arvéda Smíchovského platila jeho matka bez vědomí otce a měla co dělat, aby je sprovodila ze světa.

Avšak tento Arvédův horečný život měl nejen kořeny v jeho faustovské povaze, ale i v jeho homosexuálním založení, které, jak je patrno z jeho korespondence, vzniklo během jednoho jeho pobytu v Itálii na konci dospívání, kde se jeho prvním homosexuálním partnerem stal patrně jakýsi kněz. V dopisech, které odtud posílal svým rodičům, které často oslovoval „carissimi", se k tomu přiznává a píše o hlubokých depresích, které prožíval, i o pokusech zbavit se svého údělu tím, že vyhledával pomoc u různých lékařů. V Praze měl několik homosexuálních afér, které byly takříkajíc ututlány, ale zůstaly v záznamech policie. Osudovým partnerem, jak poznáme později, se mu stal jeho kumpán v pitkách, ale i okultista a fašistický činovník P. L., který po určitou dobu také spolupracoval, stejně jako Smíchovský, s Weinfurterem. Z Itálie píše Arvéd domů krásné dopisy, které svědčí o jeho hlubokém duchovním založení, obdivuje se věčnému Římu a „kouzelné Florencii", plné uměleckých a historických pokladů. V jednom z dopisů si píše o Zeyerův román *Jan Maria Plojhar*, protože „je psán překrásnou češtinou", ale současně píše o svém osudovém předznamenání a „ví, že mu není pomoci". Studuje do úmoru, načas pobývá i v Heidelbergu, kde šetří na stravě, aby mohl posílat domů celé balíky knih, a posléze, jak naznačuje jeden jeho dopis, onemocní v této době tuberkulózou.

Smíchovský na cestě na Kampu.

Přichází rok 1938 a Smíchovský v období mobilizace nastupuje jako československý záložní důstojník v hodnosti poručíka k útvaru na Podkarpatskou Rus. Pak se vrací do Prahy, stačí se zde ještě připojit k manifestacím proti Mnichovu, ale také jako velitel fašistické úderky zaútočí na vinohradskou synagogu. V policejní zprávě se pak uvádí, že tak patrně učinil proto, aby se zmocnil cenných knih, které tam byly uloženy.

Smíchovský se sestrou Blankou na dvoře domu v Letenské ulici.

Nicméně je také v čele fašistického útoku na sociálně-demokratický Lidový dům v Hybernské ulici. A pak přicházejí první dny okupace a jeho tragický života běh se začíná dovršovat. Již třetí den okupace je vyzván, aby se dostavil do hotelu Alcron, a když tam přijde, objeví se několik agentů sicherheitsdienstu. Řeknou mu, že o něm vědí, že jako rakouský důstojník dezertoval, že je italským špionem a že za to může být souzen. A pak mu dají na vybranou: buď vstoupí do jejich služeb, nebo... Smíchovský se rozhoduje stát se agentem sicherheitsdienstu. Pověří ho nejprve tím, že v jedné pražské služebně, která má krycí název Deutsche Nachrichtendienst a nachází se v tehdejší Lützowově, nynější Opletalově ulici č. 5 (ve skutečnosti to byl tzv. SD-Leitabschnitt, který vedl opilec a zkorumpované individuum Leopold Überlacker, který byl sám později gestapem zatčen), zpracovává hlášení „agentů chodců", tzv. „meldrů", a vypracované svodky posílá výše. Je to však spíše jen jakási prověrka, neboť brzy je mu uložen jiný úkol, protože se v dosavadní funkci vcelku neosvědčil. Jeho nadřízeným se stává šéf pražského sicherheitsdienstu W. Jacobi a Smíchovský je nyní vytěžován jako znalec, především české historie. Dostane v pražské Universitní knihovně zvláštní místnost a má zpracovávat problematiku českých zednářů, české protirakouské mafie, Sokola a – okultistických společností.

Smíchovský se ujímá svého úkolu a stává se expertem německé bezpečnostní služby, spolupracuje kromě jiných také s vedoucím oddělení gestapa pro okultisty a náboženské sektáře F. Kiesewetterem, který je ironií osudu jmenovcem slavného německého historika okultismu Kiesewettera. Má se také vyjádřit k problému, zda a za jakých okolností lze pro válečné účely použít okultních poznatků, má za úkol najít jistou

Smíchovský se sestrou Blankou.

vzácnou knihu, která je kdesi v Praze, a má sledovat generála Gajdu, jemuž naciste nevěří. Své úkoly svědomitě plní, najde i onu vzácnou knihu, ale generálu Gajdovi, jehož pravou rukou býval, řek-

Smíchovský jako student teologie v Římě.

ne otevřeně, že má o něm podávat zprávy nacistům. A na obsahu těchto zpráv se pak oba podílejí. Když má – možná z vlastního podnětu, ale především jako znalec hebrejštiny – zpracovávat archivy židovské náboženské obce a pražského židovského muzea, vymůže si, aby s ním mohla spolupracovat řada židovských odborníků, a je mu vyhověno. Tím zachraňuje řadu lidí před koncentračním táborem, a tak i téměř před jistou smrtí. Je mezi nimi dr. Štefan Plaček, o němž ještě bude důležitá zmínka, protože sehrál v poválečném životě Smíchovského rozhodující úlohu, zachránil ho před popravou.

Ale pak dochází k obratu. Nacisté objevují, že některé zprávy „meldrů" potlačoval, že jeho expertizy o českých zednářích jsou příliš abstraktní a nejsou dovedeny do současnosti. Totéž se týká i českých okultistů, kteří jsou gestapem pronásledováni jako „Říši nebezpečné živly", a posléze objevují i to, že má homosexuální poměr s jakýmsi německým vojákem, s nímž se scházívá v jednom pronajatém bytě v blízkosti Loretánského náměstí. Současně se nacisté dozvídají o jeho údajné zednářské, ale i jezuitské minulosti. Smíchovský je gestapem zatčen a připravuje se s ním proces. Poprvé je uvězněn již v srpnu 1941 a je držen ve vazbě až do Vánoc téhož roku, podruhé je vězněn od září 1944 do konce dubna 1945 a potřetí je znovu zatčen 1. května 1945 a zůstává ve vazbě na Pankráci až do osvobození ve dnech pražského květnového povstání.

Patrně proto, aby se vyhnul dalšímu podezřívání z homosexuálních styků, oženil se Smíchovský r. 1943 s ruskou emigrantkou Naděždou Ragozinovou, která byla zaměstnankyní Univerzitní knihovny a předtím ruské univerzity

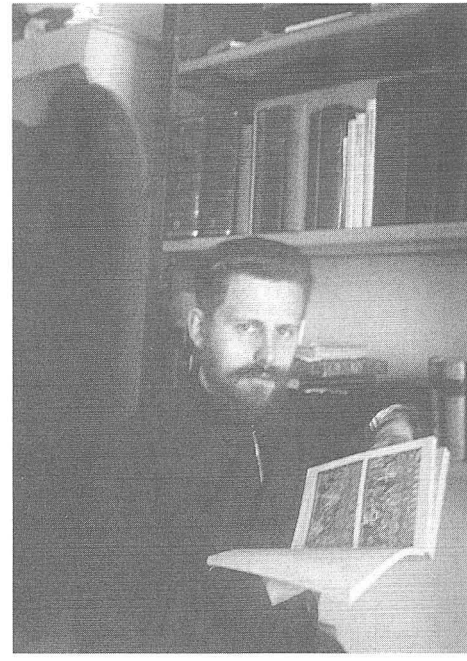

Smíchovský jako student teologie v Římě.

v Praze. Její otec, univerzitní profesor Jastrebov, byl přítelem T. G. Masaryka a dr. Ragozinová napsala pozoruhodnou monografii o Masarykově humanitní filosofii. Manželství je však nešťastné, manželé spolu nežijí a Ragozinová tím velmi trpí. Po válce byla, jako mnoho ruských emigrantů, sovětskou tajnou policií odvlečena z Prahy, ale po létech se ozvala Smíchovského sestře odněkud z bývalé NDR. Nacisté sice Smíchovského několikrát zatkli, ale nikdy nesoudili, ačkoli první soud s ním měl být skutečným „monstrprocesem", jak se vyjádřil jeden ze zaměstnanců pražského gestapa. Zůstává dokonce agentem sicherheitsdienstu, ale je přidělen jako kontrolor službě zabývající se stíháním hospodářských deliktů. V této své funkci je zatčen v květnu 1945 a je obžalován, že zneužil svého služebního postavení tím, že při jedné domovní prohlídce odcizil cenný prsten.

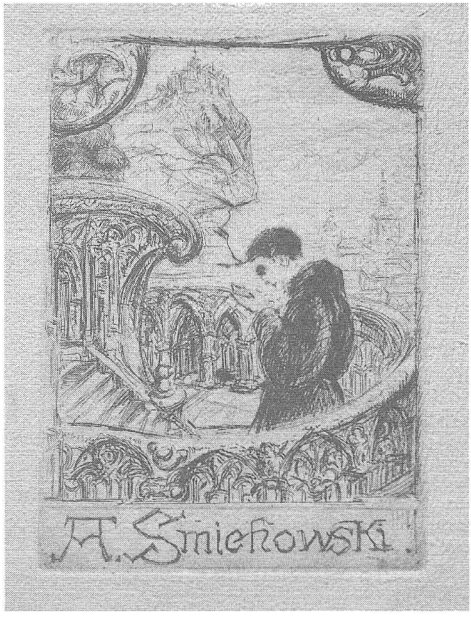

Smíchovského exlibris.

Zdá se, že se Smíchovský přímo snažil, aby byl na konci války nacisty uvězněn, neboť se obával důsledků své kolaborace s nimi. Připravoval se také před skončením války k útěku do Německa, ale nedošlo k tomu, protože mu to jeho homosexuální přítel P. L., astrolog, rozmluvil, jak později uvedl před soudem, úmyslně, aby mu zabránil v útěku.

Za války poznává Smíchovský další spřízněnou duši, a to ve dvojím smyslu: člověka, který je přesvědčeným fašistou a současně okultistou. Je to hrabě Felix Achile de la Cámara del Campo, dobrodruh a světoběžník, spisovatel pokleslé literatury (převážně na okultní tematiku à la *Černý mág*, *Ve spárech démonů* apod.). Hrabě bydlí nedaleko v Míšeňské ulici č. 3, a tak se vzájemně často navštěvují. Ve Smíchovského knihovně sedávají také Kabelák, kapitán Muchin, a když přijde čas, sestupují do sklepení starobylého domu s hlubokou studnou... Ve Smíchovského mládeneckém „červeném pokoji" se od jisté doby ozývalo klepání. Po krátkém pobytu s manželkou v Jičínské ulici č. 8, na druhé straně Vltavy proti Klárovu, se Smíchovský natrvalo vrátil do domu U zlaté lodi a zde byl také později zatčen, tentokráte naposled.

Smíchovského zatčení po pražském květnovém povstání předcházely velmi dramatické události. Jak už víme, byl začátkem května roku 1945 zatčen nacisty a vsazen do vězení na Pankráci. Když ho odtud osvobodila květnová revoluce, byl při cestě domů kýmsi rozpoznán a odvlečen do jisté oblasti na pokraji Vinohrad, kde se uskutečňovala hromadná likvidace zadržených nacis-

Smíchovského manželka Naděžda

tů a českých kolaborantů. Nejprve však byl přinucen kopat si vlastní hrob, ale tu ho opět někdo poznal, odvedl ho stranou a umožnil mu útěk. Tentokrát se mu podařilo dostat se domů do svého bytu v domě U zlaté lodi. Přišel zbitý, fyzicky i psychicky vyčerpaný, ale dlouho se ze své svobody netěšil. Jak už víme, byl na základě udání P. L. 15. května 1945 zatčen a znovu dopraven do vězení na Pankráci, které před několika dny opustil v davu osvobozených politických vězňů. Stačil už jen vybrat několik svých nejoblíbenějších knih (bylo mezi nimi krásné první originální vydání de Guaitovy trilogie *Had Genese*) a předat je své sestře, která bydlela ve stejném domě. A pak mu nezbývalo než čekat. Očekávat mohl jen to nejhorší, protože již během okupace byl dvakrát někým přepaden, vždy v blízkosti svého bydliště, a zbit. Musel si být vědom toho, že s jeho fašistickou minulostí (byl v době „ohrožení republiky" aktivním fašistou) a s jeho zradou národních zájmů v období protektorátu bude tvrdě zúčtováno. Své zkušenosti již měl, když byl hnán davem revoluční Prahou do míst, kde měl být fyzicky likvidován. Budoucnost se na něho šklebila jako obličej ďábla, jehož figura visela v jeho knihovně...

P. L. o něm Lidovému soudu poslal přípis, v němž mimo jiné stojí: *„Vše jej zajímalo a jsa obdařen fenomenální pamětí, nikdy nezapomněl co slyšel, četl a se naučil. Ovládal češtinu, němčinu, francouzštinu, italštinu, polštinu, latinu, řečtinu a hebrejštinu. Byl doma v literatuře všech věků a národů, ve filosofii, v politických naukách, náboženských vědách, v medicíně, i ve vědách přírodních, v gastronomii, historii i právech. Byl znám neomylnými citáty a každý se od něho dozvěděl, co vědět potřeboval. Říkalo se mu chodící lexikon. Vyzkoušel předpisy na zaklínání ďábla se stejnou zvědavostí jako recepty kuchařské (byl znamenitým kuchařem)"* (s. 199 soudního spisu MLS-Praha č. 2285/47, Smíchovský J. A.). Přelíčení začalo dne 29. dubna 1947 u Městského lidového soudu v Praze na Karlově náměstí. Byl to jeden z posledních procesů dle tzv. retribučního dekretu, podle něhož byli souzeni čeští zrádci a kolaboranti, protože Smíchovský byl využíván často jako svědek v klíčových procesech. Na tomto místě je však třeba říci, že byl jako „svědek" zneužíván tam, kde bylo třeba z politických důvodů někoho usvědčit, a to zařizoval dr. Š. Plaček, který se stal jako policista jeho vyšetřovatelem a po válce pracoval

pro komunistickou stranickou zpravodajskou službu. Je zřejmé, že již v té době se stal nástrojem v rukách svého vyšetřovatele dr. Š. Plačka (!), onoho Plačka, kterého jako nepostradatelného odborníka pro židovské otázky vyreklamoval a tak zachránil před nacistickým koncentrákem. Smíchovský se stal jeho osobním vězněm, byl často odvážen ze své cely v pankrácké věznici a držen ve zvláštní místnosti v hotelu Esplanade, kde měl Plaček, který pracoval také v bezpečnostní službě komunistické strany, své pracoviště. Později byl Smíchovský dokonce přesunut do zvláštního vězení v nynější Opletalově ulici, kde měl svou vlastní celu, psací stroj, pohodlné lůžko, sbírku dýmek, dostával jídlo z restaurace a zabýval se vypracováváním expertiz o činnosti různých prominentních osob v období protektorátu (podle očitého svědka A. S.). Skutečný vyšetřovatel Smíchovského, K. P., pozdější generální ředitel Krátkého filmu, ale také jeden z předních pracovníků poválečné StB, si na to stěžoval, protože si musel pro výslechy Smíchovského půjčovat. Nicméně tu byl vyšší zájem jak Smíchovského vytěžit a také použít jako svědka. Tak byl například použit v jednom z prvních procesů s generály Rychtrmocem, Bláhou a majorem Mohaplem, který měl vést k diskreditaci českého důstojnického sboru. V přímé konfrontaci před soudem „usvědčil" generála Bláhu ze spolupráce se sicherheitsdienstem. Četnický generál skutečně byl agentem sicherheitsdienstu, nicméně Smíchovský v případě generála a mnoha dalších osob vydával „svědectví" o tom, že byly agenty sicherheitsdienstu nebo gestapa, protože úplné seznamy těchto agentů chyběly. V této roli klíčového „svědka" Smíchovský vystupoval dost často a později se svým spoluvězňům chlubil, že přivedl na šibenici osmačtyřicet nevinných lidí. Soudní proces se Smíchovským byl jedním z posledních procesů proti „zrádcům a kolaborantům" právě proto, aby mohl být vytěžován jako živý svědek v jiných procesech, z nichž mnohé byly politicky zmanipulovány.

Přelíčení se Smíchovským budilo velkou pozornost, protože mu předcházela ostrá tisková kampaň, v níž byl nazýván „malostranským ďáblem" a podobně a v níž byla odhalována jeho role agenta sicherheitsdienstu. Podrobnější průběh přelíčení podávám v příloze, zde se omezím na stručné vylíčení. Smíchovský byl obviněn z několika udavačství, byl zaměněn s jedním významným agentem gestapa, který pracoval v ilegálních odbojových organizacích, a konečně byl obviňován z toho, že pro sicherheitsdienst vypracovával důležité expertizy o české mafii, svobodných zednářích, sokolech a okultistech a že byl pracovníkem této nacistické tajné služby vůbec, také například ve funkci vyhodnocovače udání tzv. „agentů chodců", kteří slídili po pražských ulicích, obchodech, kavárnách atd. a udávali osoby, které učinily výroky proti Říši. Advokáta ex offo Smíchovský odmítl s tím, že je právník a že se tedy bude hájit sám. Hájil se skutečně dobře, neboť se všeobecně očekávalo, že dostane trest smrti, ale rozsudek, který byl posléze vynesen,

zněl jen na doživotí. K záchraně jeho života přispělo však především to, že měl jisté kompromitující materiály na tehdejšího prezidenta Beneše a že je svému vyšetřovateli nabídl za záchranu svého života. Uvedená skutečnost, kterou mi jeho tehdejší vyšetřovatel K. P. vyprávěl, měla přímo švejkovské souvislosti. Smíchovský prohlásil, že doklady proti Benešovi má uschovány v domě, kde bydlel, ale odmítl sdělit kde a požadoval, aby je směl sám vyzvednout. A tak s ním poslali dva „tajné" a Smíchovský je přivedl zpět úplně opilé. Doklady, které mu zachránily život a které pocházely ze zednářských pramenů, přinesl ovšem také. Plaček si je ponechal a zařídil, že Smíchovský nedostal trest smrti. Před soudem bylo mimo jiné čteno svědectví bývalého šéfa Smíchovského, jednoho z předních činitelů sicherheitsdienstu W. Jacobiho, který charakterizoval Smíchovského dvojakou povahu, kolísající mezi „vyslovenou dobromyslností a chladností srdce", jakož i „osobní velkorysostí, která nebyla hrána", a „brutalitou bez skrupulí, kterou vykazoval v ideologických rozhovorech".

Po vynesení rozsudku – Smíchovskému bylo 49 let – byl z pankrácké věznice převezen nejprve do vězení na Borech u Plzně a odtud byl přemístěn na práce v kamenolomu, který byl u vězení v Horní Bříze. Jako vězeň byl Smíchovský neustálým předmětem agrese ze strany spoluvězňů, v kamenolomu na něj například pustili vozík naplněný kameny a způsobili mu poranění páteře a hrudníku. Od začátku dubna 1947 byl vězněn na Borech, krátce potom v Terezíně a posléze na Mírově, kde se stal prominentním vězněm, jak o tom svědčí jeho dopisy z vězení. Také zde ho Plaček a jiní, nyní již důstojníci StB, „vytěžovali", využívajíce jeho ohromných vědomostí. Lze říci, že Smíchovský pomáhal budovat komunistickou StB. Potom co komunisté v únoru 1948 uchvátili moc ve státě, začaly nové procesy a Smíchovský byl využíván i v některých z nich. Když se jednou seznamoval s nově přibyvším vězněm a ten se mu představil, Smíchovský prohlásil, že zná jeho případ, protože na něm pracoval, a uvedl mu podrobnosti, které to dokazovaly. Měl nejprve samostatnou celu, kde mohl mít své oblíbené svíčky a kde si mohl sám vařit. Jeho dopisy matce a sestře z té doby se týkají převážně jen toho, co mu mají poslat, aby si mohl připravovat svá oblíbená jídla a „silné polévky". Je to velký rozdíl oproti jeho dopisům z Itálie, a dokonce i ve srovnání s těmi, které psal občas z vyšetřovací vazby na Pankráci. V jednom z prvních žádá, aby si mohl nechat od své sestry poslat dýmku a tabák – předtím žádal na veliteli věznice, aby mu bylo dovoleno kouřit jako ostatním vězňům – a dále chce nechat poslat řecký text Nového zákona ze své knihovny. Ještě ve věznici na Mírově, kam Smíchovský přišel v r. 1948 se mu, jako prominentnímu vězni, vedlo dobře, jak o tom svědčí jeho dopis ze dne 22. června 1948, adresovaný jeho matce: „Potřebuji nějakou slušnou kravatu, tmavou, jen ne zelenou, a možno-li takovou, která by se nemačkala. Také bych si časem přál tmavší a důkladnější klobouk. Na to je ovšem dosti času." Vězeň, na doživotní odsouzený Smíchovský, si píše o kravatu, pokud možno nemačkavou, a předběžně si objednává i klobouk!

Později, když jeho a Plačkova hvězda pohasla, si však píše už jen o jídlo. Také poměry se radikálně změnily a Smíchovský zůstal sice na VI. oddělení, ale už nemá vlastní celu, kde si svítil oblíbenými svíčkami a vařil oblíbené polévky; byl umístěn v cele č. 3 spolu s brněnským dominikánem Jakubem Zemkem, později byl jedním z jeho dalších spoluvězňů Vladimír Struska. Slibovali mu, že bude jako německý státní občan odsunut do tehdejší NDR, ale pak přišlo zatčení samotného dr. Plačka a Smíchovského osud byl zpečetěn. Nesl to, podle svědectví svého spoluvězně, velmi těžce. Strašně toužil po svobodě, a byl-li občas někdo propuštěn, dostával prý hysterické záchvaty. Nakonec se opět uchýlil k ďáblu. Díky své fenomenální paměti znal spolehlivě jakousi starořeckou formuli pro vyvolávání ďábla a opakovaně se, v podmínkách vězeňské cely, pokusil o satanskou evokaci. Pro jeho spoluvězně to bylo úděsné a považovali to za šílenství. Ale učinil tu údajně ještě něco šílenějšího: „Ve vězení měl údajně přestoupit na judaismus a ve stavu polovičního šílenství vykonal na sobě obřízku, ‚infikoval se a zemřel sepsí'" (Státník D.: *Agenti německých bezpečnostních služeb Gestapa a SD ve službách StB,* in *Sborník AMV* č. 1, 2003). To je ovšem v rozporu se svědectvím, že byl zabit dozorcem. Také na Mírově byl Smíchovský mezi vězni velmi neoblíben. Donášel na své spoluvězně, byl považován za „bomzáka". Psal ministru vnitra, že nechce žít „se spodinou lidské společnosti", fetoval. Jednou ho spoluvězňové potrestali tím, že ho kdesi na umývárně přepadli a nacpali hlavou do kádě plné vody. Jen taktak to přežil. Občas za ním přijížděla jeho sestra Blanka se svým manželem na návštěvy. Byl bledý, pohublý, prošedivělé vlasy měl ostříhané „na ježka". V návrat na svobodu již přestával věřit, ale znovu a znovu se chytal každé naděje, stále urgoval, aby sestra žádala o intervenci jakéhosi dr. Roušala. Poslední den těžkého života nadešel dne 22. ledna 1951. Ten den dopoledne, patrně z vyššího příkazu, udeřil jeden z dozorců Smíchovského, pohybujícího se před svou celou, nějakým těžkým předmětem do hlavy. Těžce zraněný Smíchovský byl dopraven do vězeňské nemocnice, kde pomalým dušením umíral až do pozdního odpoledne. Dne 25. ledna 1951 byl pohřben na vězeňském hřbitově na Mírově a jeho hrob dostal číslo 301. Smíchovského sestra zde vysadila túji, ale vězeňský hřbitov byl později zrušen a přeměněn v park, a tak Smíchovského hrob nelze již dnes spolehlivě určit. V rodinné hrobce na Olšanských hřbitovech je uvedeno i jeho jméno, ale jeho tělesné pozůstatky tam nejsou.

Po odsouzení Smíchovského byl jeho veškerý majetek zabaven. Jeho obrovská a skvělá knihovna byla odvezena do jakéhosi depozitáře, patrně Univerzitní knihovny. Mezi osvobozením Smíchovského z nacistického vězení na Pankráci a jeho uvězněním opět na Pankráci, ale již jako českého poválečného vězně, uplynulo několik dní, v nichž se mu podařilo ze své knihovny vyčlenit určité množství cenných knih a umístit je v bytě své sestry. Té později připadla i místnost, v níž byla Smíchovského knihovna umístěna. Navštěvoval jsem jeho sestru několik let a v této knihovně, kde byla ještě v této době zachována spleť regálů, v jednom koutě

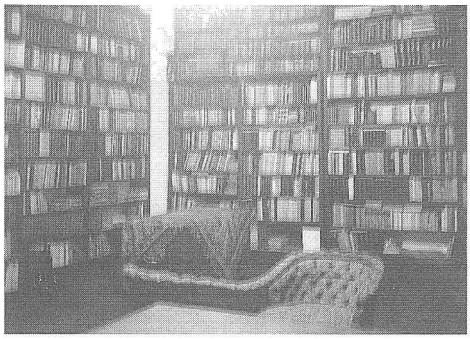

Část Smíchovského knihovny

množství knih a časopisů, konferenční stolek a zvláštní křeslo, které umožňovalo dvěma osobám, aby seděly vedle sebe tváří v tvář, v této knihovně byla zvláštní věc. Byla to dřevěná figurka ďábla, asi 60–70 cm vysoká, obarvená. Jednu paži měl tento ďábel pokrčenou, druhou vztyčenou se zahnutou rukou, za niž se figurka zavěšovala. A ta byla skutečně více než dvacet let zavěšena stále na stejném místě, na jednom z knihovních regálů. Když drsní pražští stěhováci po odsouzení Smíchovského, jehož majetek byl zabaven, vyklízeli jeho knihovnu, odmítli s sebou vzít tuto figurku a očividně se zdráhali se jí i jen dotknout. A tak tam ta ďábelská figurka zůstala až do doby, kdy jsem do těch míst začal docházet. Laskavostí Smíchovského sestry, paní B. Č., mi bylo umožněno, abych zde trávil celé hodiny. Jednou večer jsem si v setmělé místnosti prohlížel pomocí baterky různé tiskoviny, které tu byly nakupeny, a náhle jsem se z jakéhosi impulsu vztyčil právě před touto figurkou a světlo baterky dopadlo na její tvář. V tu chvíli jsem pocítil, že je to něco ohyzdně živého a děsného. Nelze popsat obličej tohoto ďábla, měl jakousi obyčejnou lidskou tvář, a přece z ní vyzařovalo něco děsivého. Podle paní B. Č. si tuto figurku Smíchovský přivezl odkudsi z Blízkého východu a byl to očarovaný předmět, který mu přinesl neštěstí.

V polovině sedmdesátých let byla bývalá Smíchovského knihovní místnost spolu s dalšími postoupena Ústavu pro výzkum kultury a jeden z jeho pracovníků si prý tuto figurku ďábla odnesl. Asi za týden nato, když šel po ulici, na něj spadl okenní rám a poranil mu páteř...

Portrét Smíchovského (kresba J. Wowka).

Zájemce o český hermetismus bude jistě zajímat, jak to bylo s vězněním předních českých okultistů (i hermetiků) za nacistické okupace. Po válce se rozšiřovaly pověsti, že byli uvězněni na základě udání Smíchovského, jemuž byla kladena za vinu Keferova smrt i smrt českého mystika K. Weinfurtera, který zemřel krátce potom, co byl z vězení

gestapa propuštěn. Smíchovský, jak už víme, vinu na těchto uvězněních popíral a tvrdil dokonce, že české okultisty (včetně Weinfurtera) chránil tak, že o nich podával jakási dobrozdání, že nejsou Říši nebezpeční. Jak to ovšem bylo ve skutečnosti, se již nedozvíme, ale lze mít za to, že Smíchovský, kterému bylo prokázáno jediné udání (viz dodatky), české okultisty neudával. Tato domnělá udání byla také před soudem projednávána, ale nebyla prokázána, a nepotvrdil je ani gestapák Kiesewetter, který měl nad okultisty dozor.

Smíchovský byl nepochybně nejvzdělanější český hermetik, ovládaný faustovským komplexem neukojitelného poznávání, který ho nejprve přivedl k theurgii a posléze z něj učinil černého mága v pravém slova smyslu. V touze po poznání a posléze v touze po osvobození se oddal černé magii jako jeho historický prototyp a jako on měl svého Mefista a také „nejvyšší svou chvíli" prožil ve vězení. Své poslední hodiny prý Smíchovský strašlivě prokřičel, snad ze strachu z udušení, neboť úder do hlavy, kterým byl smrtelně zraněn, mu patrně poškodil prodlouženou míchu, v níž je také centrum regulace dýchání, a on se postupně stále víc a víc dusil a po smrti prý „zčernal". Když se tyto podrobnosti jeho smrti spojily s faktem, že ve vězení vyvolával ďábla, vznikla snadno mezi tehdejšími okultisty pověst, že si Smíchovského odnesl ďábel. Jak je vidět, středověké okultistické zkazky do současnosti nevymřely. Avšak nezávisle na této pověsti tu Smíchovského ďábel skutečně byl – v něm samém rozněcoval všechny jeho osudné vášně a podněcoval jeho činy, které mu posléze získaly onu pověst „malostranského ďábla" či „ďáblova přítele", jak byl označován v tiskové kampani vedené proti němu. Ale nepochybně prožíval i chvíle pochyb o smyslu svého života ve znamení „černé moci", a proto snad i o něm platí slova sebeobžaloby Goethova Fausta:

„Kdybych, prost magie, moh světem jíti,
kouzelných hesel zcela zapomníti,
před tebou, přírodo, jak muž bych stál
a s pýchou bych se lidským tvorem zval.
Já se jím zval, než v temna tajuplná
jsem zabřed, sobě sám i světu klna...
Tak žijem, mlhou pověr zmateni:
jsou zde, jsou tam, teď hlas, teď znamení;
a zlekán, každý z nás je sám a sám..."

Knihovna dvojnásobného doktora ani tajemné sklepení domu U Zlaté lodi už nevydají žádné svědectví o zběsilé touze pražského Fausta našeho století, který cestu za pravdou skončil ve světě přízraků. O jeho osudu lze opět s Goethovým Faustem říci:

„Běsů se člověk snadno nezhostí,
pout přísných duchů nelze zpřetrhati."

Kým vlastně byl Arvéd Smíchovský, tento „ďábel s andělsky modrýma očima", jak jej nazval jeden z jeho spoluvězňů, tento „ďáblův přítel", jak jej nazval jeden novinář? Zevnějškem byl malého vzrůstu, původně poněkud obtloustlý a měkký, s bohatými vlnitými černými vlasy a výraznýma modrýma očima. Nosíval plnovous, nebo jen silný knír, ale chodíval i bezvousý. Srovnáme-li jeho různé fotografie z období dvacátých a třicátých let, máme dojem, že se tu jedná o různé osoby; z fotografií se na nás dívá chlapecky živá, ale také zasmušile duchovní i bonvivánsky poživačná tvář. Dokázal být,

podle svědectví různých osob, laskavý a obětavý, ale i krutý a mstivý. Ženu jednoho známého astrologa, trvale upoutanou na lůžko s roztroušenou mozkomíšní sklerózou, dlouho theurgicky léčil tím, že jí po značný čas téměř denně nosil vzácné květiny, které jí kladl k hlavě. Dokázal být velkorysý i malicherný, obětavý i sobecký, přístupný i uzavřený... Jeho osobnost byla plná dynamických protikladů. Dokázal přijít na schůzku se svými přáteli, odložit tašku plnou knih – téměř stále se pohyboval s odřenou taškou plnou knih – a pít a bavit se až do rána, zpívat a hrát na kytaru. Ale dokázal být také celé týdny sám, ponořen do svých knih. Miloval dobré jídlo a víno, ale nadevše miloval knihy a zase jenom knihy, za jejichž získáním podnikl neuvěřitelné výpravy. Připomeňme si, že aby se zmocnil jistých kabbalistických spisů, stál v čele útoku fašistické bojůvky na vinohradskou synagogu. Cítil se být, jak sám přiznal u soudu, více Němcem než Čechem, protože trpěl malostí českých poměrů a českou přízemností. U soudu vůbec dokázal být hrdý a otevřený, a přece se propůjčil k hanebnému „usvědčování" nevinných a ve vězení podlému udavačství. Je to osobnost ovládaná dravou touhou po neustále se prohlubujícím a rozšiřujícím poznání, připravená obětovat mu vše, ale má, zejména ve vězení, i období krize, v nichž se zoufale upíná na záchranu holého života.

V co vlastně věřil tento údajně „tajný jezuita", svobodný zednář, fašista, theurg i satanista? Vroucně miloval hebrejskou liturgii. Jeho překlad hymnu *Melek Eljon* (*Psyche* 1936, č. 8) to dokazuje jako jedna z mála prací, které po sobě zanechal, ale dokázal i pokřikovat na politických schůzích hesla rasové nenávisti, útočil jako jeden z velitelů fašistických gard na Židy, ale dokázal je i zachraňovat před zlobou nacistů. Chlubil se svým katanstvím, ale u soudu vystoupily i osoby, které dosvědčily, že jim pomohl zcela nezištně a obětavě. Udal sám jen jednou, ale i potlačoval udání „meldrů"... Nikdo už nebude s to analyzovat složitou psychiku tohoto pražského Fausta, ani identifikovat smysluplné souvislosti jeho života, v jejichž pletivu se jeho duše utvářela a vybuchovala jako mnohobarevný gejzír, nikdo už nebude s to pochopit tyto psychické iluminace plné tlumených i jedovatě zářících barev. Možná, že v něm byla přítomna nevědomá tendence k sebedestrukci vyvstalá z aktivace jeho démonického alter-ega, nutně provázející jeho černomagickou praxi, možná, že to byla spíše jen nevědomá, ale přirozená touha po sebezničení života tak dynamického, ale současně neplodného, plného podivuhodných zážitků, v němž však jako hluboká rána tkvělo i jeho lidské nenaplnění. Smíchovský je v jistém smyslu i jakousi postavou z hrdinů anglického gotického románu, je z rodu tajemných a zrůdných mnichů, kteří za sebou vlečou zlo jako tragický nevyhnutelný osud, který je hněte a současně pohlcuje. Sklepení malostranského domu, kam sestupoval, aby zde narýsoval magický kruh a evokoval démony, je symbolem jeho vlastní duše – sestoupil až na její dno a oslepen zeleným přísvitem půlnočního

Čtyři různé tváře Jiřího Arvéda Smíchovského.

slunce, které zde plane, už nenašel cestu zpět k lidskému slunci polednímu. V honosné hrobce rodiny Smíchovských na Olšanském hřbitově, v jejíž kapli, vyzdobené komturskými stuhami vybledlých barev, kde byly slouženy zádušní mše za jeho otce, je uloženo jen jeho jméno, většinou těch, kdož se s ním stýkali, proklínané a nenáviděné. A přece za sebou nezanechal jen pohrdání a nenávist, ale – a to především – také velkou hádanku či velké tajemství, které už nikdy nebude odhaleno. Jeho psychologické, ale i etické, esoterické a jiné aspekty můžeme už jen tušit.

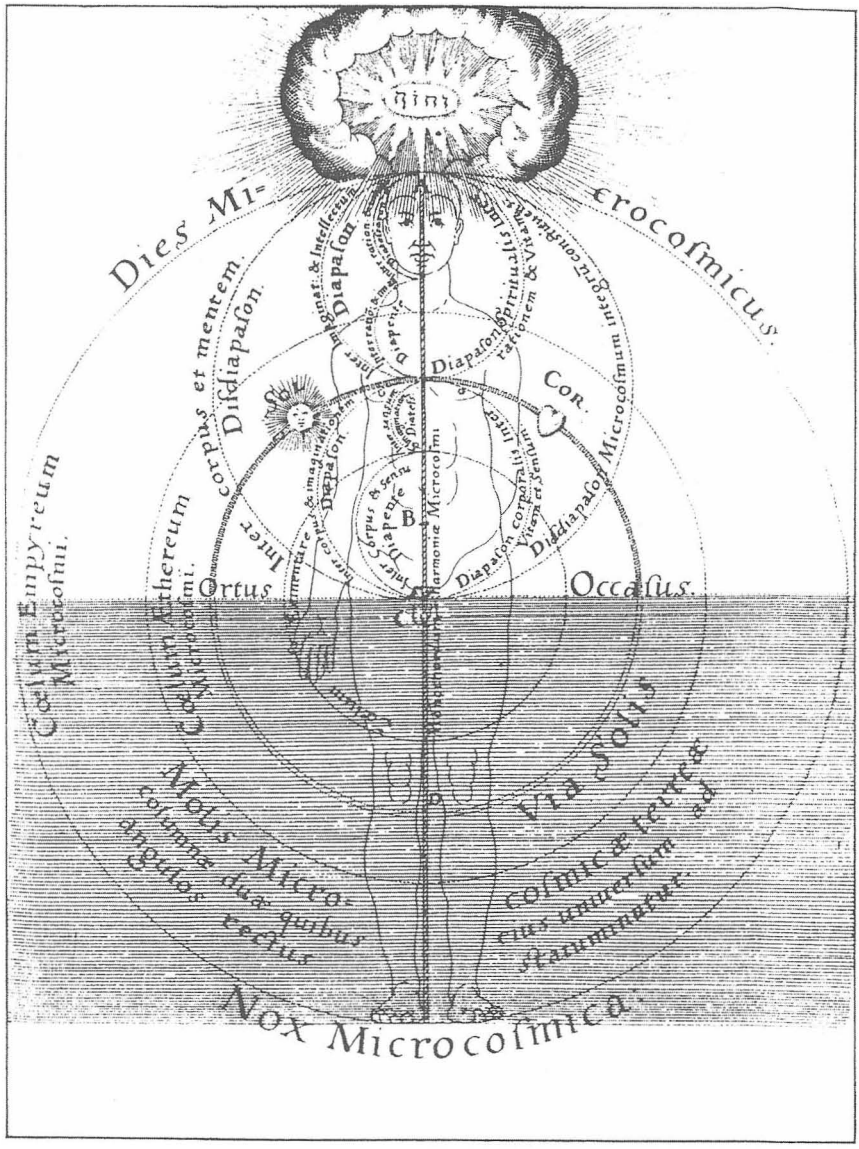

Oldřich Eliáš

Oldřich Eliáš

Vzdělaný a pilný hermetik a zejména učený kabbalista romantického založení JUDr. Oldřich Eliáš se narodil 24. září 1895 v Táboře v rodině státního úředníka. Otec, píšící tehdy hodně čtené dětské knihy, zvláště pohádky, pod jménem T. E. Tisovský, byl zaměstnán na finančním úřadě. Matka, přísná katolička vychovaná v klášteře, byla učitelkou. Otec přispíval také četnými články do místních regionálních časopisů pod záhadným pseudonymem „Marta". Manželé Eliášovi měli celkem čtyři děti, a to dva syny, Oldřicha a Mojmíra, kteří oba zemřeli v nacistickém koncentračním táboře (Mojmír byl gestapem zatčen na základě četných pokusů o záchranu svého bratra Oldřicha, který byl zatčen dříve), a dvě dcery, z nichž jedna se stala spisovatelkou

lehkých společenských románů, které vydávala pod pseudonymem Hüttlová, a druhá se stala profesorkou na gymnáziu. Někdy kolem roku 1910 se Eliášovi odstěhovali z Tábora do Prahy, neboť otec zde získal místo ředitele na Zemském finančním ředitelství.

V Praze dokončil Oldřich Eliáš, nejstarší syn, gymnazijní studia, která začal v Táboře. Poté vystudoval pražskou právnickou fakultu. Po dokončení studia a snad už i během něho se věnoval návštěvám přednášek o asyrologii a egyptologii a pilně se učil hebrejštině. Za první světové války byl mobilizován do rakousko-uherské armády, ale na frontu nešel, sloužil v kanceláři leteckého útvaru na známém letišti Schwechart u Vídně. Asi kolem roku 1921 se oženil s bohatou dívkou, která dostala věnem několik činžovních domů v Praze, ale jeho manželství nebylo šťastné a býval prý často viděn v doprovodu dámy, které říkal Anynka a jež byla nejen jeho přítelkyní, ale sdílela s ním i zájem o okultismus. Po vystudování práv nastoupil dr. Eliáš na místo úředníka a stal se později vrchním radou Nejvyššího finančního kontrolního úřadu v Praze, což bylo společensky vysoké a finančně výnosné postavení, které mu umožňovalo, aby se věnoval plně svým zájmům a zálibám. Největšími z nich bylo studium kabbaly v širokých souvislostech dějin židovského národa a mysticismu, ale také měl zálibu ve sbírání čarodějnické literatury, zejména starých grimoárů a černomagických receptů. Aktivně se však věnoval jen spiritismu, a ačkoli byl znalcem magie, k její praxi nikdy nepřistoupil. Byl činný ve Společnosti pro psychická studia, publikoval články ve Zmatlíkově pražské *Revui šťastných lidí*, působil a přednášel ve spolku Universalia a koncem třicátých let působil dočasně v jedné pražské martinistické lóži. Několik let redigoval časopis *Stopy duše*. Jako znalec mezinárodních finančních dohod a finančního práva cestoval služebně často do zahraničí, zejména do Rakouska a Německa. Po několikeré výměně bytu se s manželkou usadil na Smíchově v dnešní Nádražní ulici. Manželé však spolu nežili asi od poloviny třicátých let. Tato okolnost vedla k tomu, že po zatčení gestapem byla uchráněna od zabavení Eliášova knihovna, bohatá na kabbalistickou a magickou literaturu, a uchováno zůstalo i několik rukopisů, zejména rozsáhlé dějiny okultismu a obsáhlá učebnice kabbaly. Paní Eliášová však před svou dobrovolnou smrtí tuto knihovnu rozprodala a rukopisy ukryla ve sklepě pod uhlím, kde podlehly zkáze, protože byly uloženy jen ve velké plechové krabici. O Eliášově zatčení gestapem kolovaly různé domněnky. Soudilo se, že byl zatčen proto, že byl považován, jako znalec kabbaly, za přítele Židů, ale také, že byl považován za příbuzného generála A. Eliáše, předsedy protektorátní vlády, který spolupracoval s protinacistickým odbojem a byl za to později nacisty zatčen a popraven. Jeho příbuzným však nebyl. Po krátkém věznění na Pankráci byl Eliáš převezen do koncentračního tábora v Osvětimi, kde 8. listopadu 1941 zemřel. Údajně prý na otravu krve, kterou si sám přivodil, když si ošetřoval vřed, který se mu na těle vytvořil. Své

zatčení a svůj osud si sám předvídal. Mluvil jsem s ženou, která ho osobně znala, a ta mi sdělila, že se s ní a se svými nejbližšími přáteli před svým zatčením rozloučil s tím, že se už nikdy neuvidí, protože bude zatčen a z vězení gestapa se už nevrátí. Eliáš prý byl vynikajícím chiromantem, ale prakticky provozoval tuto divinační metodu jen zřídkakdy. Krátce před svým zatčením byl prý velmi rozrušen, míval depresivní stavy, povahově se velmi změnil a prosil své známé, aby se za něj modlili. Tělesně býval zdráv, trpěl však silnou nedoslýchavostí, kterou získal již jako dítě v důsledku prodělané spály. Byl vyšší, spíše gracilní postavy s vysokým olysalým čelem a bílými vlasy. Nedoslýchavost prý kompenzoval výborným odezíráním. Lidé, kteří dr. Eliáše znali z doby dlouho před nacistickou okupací, kdy se mu až na jeho manželské problémy dobře dařilo, ho charakterizují jako velmi příjemného, i když zdrženlivého a poněkud suchého člověka, nicméně se smyslem pro jemný

O. Eliáš s manželkou.

intelektuální humor, velmi pracovitého a maximálně šetřícího svůj drahocenný čas. Konzultace prý často poskytoval v chůzi, neustále sledoval čas se zřetelem na svůj pevně stanovený denní program. Měl prý chorobný strach ze špinavých věcí, zejména z použitých bankovek, které si vyměňoval za čisté, nepoužité. Jeho táborský spolužák P. F. ho charakterizoval jako milého, i když poněkud uzavřeného kamaráda a později obětavého přítele, který byl vždy ochoten pomoci. Docházel do pražského Rotary-klubu a jeho nejlepším přítelem prý byl tehdejší vrchní pražský rabín.

Jako jeden z mála českých hermetiků ovládal starou hebrejštinu a byl schopen číst kabbalistické spisy v originále. Byl vůbec velkým znalcem židovské kultury, a když se zúčastnil exkurzí do staropražské synagogy, často prý přebíral výklad, když ho o to průvodce, který znal jeho velké vědomosti, požádal. Dokázal prý zasvěceně a zaujatě vyprávět různé historické zajímavosti. Byl velmi hloubavé povahy se zájmem o literaturu a o vše tajemné. Čítával rád horory a jeho nejoblíbenější knihou byly prý staropražské pověsti Popelky Biliánové, v nichž byla řada hrůzostrašných historek. Fascinoval ho údajně oheň a už jako chlapec míval jakési pyromanické tendence. Se zaujetím, a takříkajíc v terénu, studoval fenomén lidového čarodějnictví, který také na několika případech venkovských čarodějnic, které se tehdy ještě tu a tam vyskytovaly, popsal a publikoval. Tak např. popsal souboj zlé čarodějnice se „starým moudrým písmákem, jinak dobrotivým čarodějem", který se odehrál kdesi na venkově; při pohřbu tamější čarodějnice se prý strhla taková vichřice, „že rvala příkrov z její rakve" (Eliáš O.: *Čarodějnice mezi námi*; 1938, *Horev* č. 5, s. 41n.). Velmi se prý obával zdánlivé smrti, protože se v jeho rodě takový případ stal. Jednalo se o mladého muže, který byl zdánlivě zabit bleskem a pak pochován v kovové rakvi v rodinné hrobce. Při dalším pohřbu se zjistily stopy marného pokusu tohoto zdomnělého nebožtíka dostat se ven. Zájem o okultismus měl u Eliáše patrně dvojí původ, jednak to byla výše zmíněná četba strašidelných pověstí, která ho vzrušovala, a dále vliv jeho rodičů, zvláště matky, která byla údajně médijní, a ač zbožná katolička se prý zabývala spiritismem. Spiritistické seance Eliáše také přitahovaly a spolu s dr. Karlem Kuchynkou, předním českým parapsychologem, se zúčastňoval seancí se známými českými i zahraničními médii, jejichž výzkum sponzoroval pražský nakladatel Neubert. Pravidelně zajížděl do osady Smolotely u Příbrami a studoval zde médijní projevy jisté osoby, které se realizovaly jako „strašení". Rodiče dr. Eliáše se nakonec odstěhovali do Sadské a bydleli zde ve vile u lesa, v němž prý žili skřítkové. Pravidelně jim na určité místo v lese přinášeli sůl a med a jejich existenci brali jako něco samozřejmého, protože se jim prý vícekrát zjevili. Eliášův zájem o okultismus byl hluboký a o jeho začátcích sám píše v časopise *Stopy duše*, který po určitou dobu také redigoval.

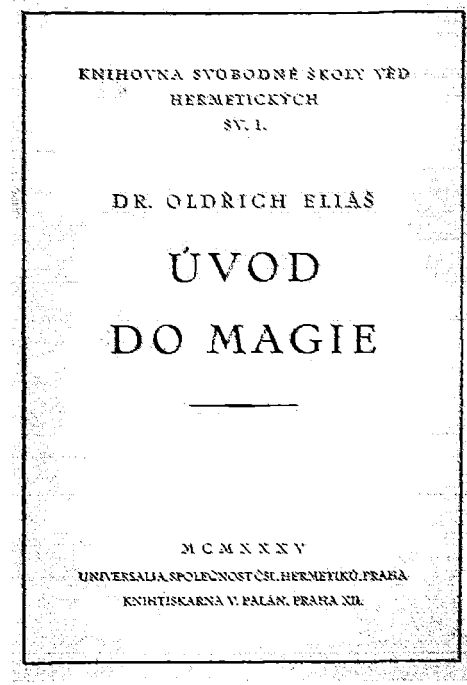
KNIHOVNA SVOBODNÉ ŠKOLY VĚD HERMETICKÝCH
SV. I.

DR. OLDŘICH ELIÁŠ

ÚVOD DO MAGIE

MCMXXXV
UNIVERSALIA, SPOLEČNOST ČSL. HERMETIKŮ, PRAHA
KNIHTISKÁRNA V. PALÁN, PRAHA XII.

Doménou jeho zájmů však byla kabbala, jíž byl skutečný znalec. Měl styky s tehdejšími německými okultisty, zejména z okruhu členů řádu Ordo Templi Orientis a Fraternitas Saturni, a dostával od nich „zasvěcovací dopisy". Patrně také jako jeden z mála českých okultistů se v Hannoveru osobně sešel s Aleistrem Crowleyem. Byl prý však typem učence knižního typu a jeho poněkud abstraktní přístup se výrazně projevuje zejména v jeho spise *Úvod do magie* (1935).

Eliáš patřil k zakládajícím členům Universalie, ale v roce 1938 se také stal, aniž své členství v Universalii přerušil, členem Lasenicova Horev-klubu, ale nikdy nepatřil k jeho užšímu kroužku. V téže době ho také Lasenic „připravil" o martinistickou chartu a převzal vedení jedné ze dvou tehdejších pražských martinistických lóží. Eliáš byl také členem řádu iluminátů a ve výboru Universalie zastával funkci místopředsedy a předsedy smírčího soudu.V rámci svého působení v Universalii patřil k nejčastěji přednášejícím lektorům a jeho přednášky z kabbaly, konané v kavárně Louvre, vyvolávaly značný zájem posluchačů. Na Lasenica prý poněkud žárlil, protože ten byl pokládán za většího znalce hermetismu než on. Eliášův výklad magických fenoménů, jak je podal ve své výše uvedené knize, která sloužila jako učebnice pro hermetické kurzy, byl dosti mechanistický a v podstatě naivně materialistický, formálně dost suchý, nicméně prozrazující velké znalosti. Eliáš, který nosil anglicky zastřižený knír a měl tmavé, měkké oči, jemné vystupování a chodil vždy pečlivě ustrojen, byl přes svou určitou uzavřenost velmi oblíben. Zabýval se jógickými dechovými cvičeními, ale duchovně v tomto směru nijak nepokročil, činil to spíše z jakýchsi zdravotních důvodů – velmi dbal na hygienu a na své zdraví.

Do hermetické literatury vstoupil spiskem *Mrtví se mstí – na okraj záhadné smrti objevitele hrobky Tutanchámonovy* (Praha 1923). Bylo to tehdy vzrušující téma a Eliášovi dalo příležitost pojednat zde o svých oblíbených tématech. Téhož roku vydal velké dílo *Magie a démonologie ve staré Babylonii* (Praha 1923), které bylo výsledkem jeho intenzivních a extenzivních studií. Ačkoli bylo na světové úrovni, nedosáhlo informační hodnoty monografií Fosseye nebo Lenormanta. Nicméně bylo v mnoha směrech významným přínosem ke studiu daného tématu a v několika případech opravilo i historické omyly Lenormantovy. Prozrazovalo již velmi erudovaného badatele a cenný byl zejména jeho úvod do magické praxe starých Babyloňanů. O rok později vydal Eliáš v témže nakladatelství vynikající monografii *Golem – historická studie na podkladě okkultním* (Praha 1924). Toto dílo patří mezi nejlepší, co bylo ve světové literatuře k problematice magicky oživených soch, a pražského Golema zvláště, napsáno. Shrnul v něm vše, co bylo známo o magickém stvoření živých soch, a vše, co bylo známo o pražském i jiných golemech. Pražského golema nepovažoval jen za legendu, ale za skutečnou událost a pokusil se i vystopovat jeho další osudy, například i místa, kde byl po svém zničení jeho tvůrcem, pražským rabbim Jehudou

Dr. O. Eliáš. **Očarování.** 1.
(Maleficium)

Z dějin evropského okkultismu, od jeho nejstaršího počátku až po naše dny vystupují povždy dva základní znaky, ba mohou říci směry, jež ji odlišují od okkultismů jiných světadílů, zvláště orientálních. Jest to předně nauka o stycích s duchy, zvláště demonologie v nejužším smyslu slova, evokacemi ďáblů, andělů a genií počínaje a seancemi moderních spiritistů konče. Na místě druhém vystupuje pak očarování, onen široký pojem pro „ovládnutí jiných bytostí (hlavně lidských), za účelem zlomyslném", jímž může býti stejně láska, jako smrtelná nenávist. Moderní formou očarování v tomto nejširším smyslu jest hypnosa ve své aktivní formě. A oba dva tyto směry podnítily kdysi papeže Innocence VIII. vydati (5. prosince r. 1484.) onu pamětihodnou bullu „Summis desiderantes..." a jeho dva fanatické katy, inkvisitory Sprengera a Institoris, se pak k sepsání strašné knihy: Malleus maleficarum (= „kladivo na čarodějnice"); a tento zákonník brzy může říci, čeho byl původcem, soutěžiti i s trestním zákonníkem bolševickým.

Vyžadovalo by mnoha svazků objasniti jen poněkud dosti řečně historii a rozbor obou zmíněných odvětví hermetických praktik. Ve svém současně vydaném díle o magii a demonologii v Babylonii pokusil jsem se stručněji nastíniti původ a nejstarší raz systémů demonologických a očarovacích, vzniklých na půdě prastaré sumerské kultury dávno ve 3. a 4. tisíciletí př. Kr., odkud se potom zdá dva výše zmíněné druhy magických doktrin rozšířily na západ. Bylo nutno za tím účelem vypracovati předem theoretickou stránku očarovací techniky a sestaviti zvláštní terminologii. Zdá práce jest ovšem pouhým pokusem díla, o němž platí: obsáhnouti dokonale, se stránky historické, theorie i praxe celý ten zajímavý systém okkultních věd budiž stejně odpor jako přitažlivost: maleficia. Jest mnoho zvláštního v materiálu, který jsem dosud poznal; četné praktické návody jsou však velmi životné a — nepřináší těžké k provedení v rukou poněkud nadaného praktika, jenž by pronikl do jejich záhonů. Proto jest na provázenou uvésti ve známost zlověstné osy methodu,

Löwem ben Becalélem, uložen, a označil i hypotetické místo, kde byly zbytky golema posléze pohřbeny. Opět s velkou erudicí popsal způsob kabbalistického tvoření golema v opuštěné košířské cihelně. V mnoha směrech je tato Eliášova kniha lepší než světově známé monografie na dané téma od H. L. Helda a Chajima Blocha. Méně zdařilá byla jeho další kniha *Úvod do magie* (Praha 1935, nákladem Universalie), ačkoli byla v recenzi přijata příznivě. Měla to být učebnice, resp. studijní materiál sloužící kurzu o magii, který Universalia opakovaně pořádala. Eliáš tu uvedl množství různých definic magie, ale sám k přesnějšímu vlastnímu vymezení nedospěl. Zavedl zde však pojem „mentální magie", „omezené na síly a prostředky vlastní psychické osobnosti operatérovy" (pokládal za ni např. hypnózu). Bylo to zcela sporné pojetí a více než vlastní magii se v této poměrně útlé knize věnoval především kabbale. V knize, která má celkem jen 119 stran, pojednává na str. 19–32 o spiritismu, na str. 33–39 o parapsychologii, na str. 41–69 o kabbale a na str. 110–119 o mystice. Magie je zde v podstatě ztotožněna s kabbalou, jíž je věnována podstatná část díla, a magie je tu pojednána, jak již bylo naznačeno, dosti abstraktně a suše. Téměř polovina knihy je věnována kabbale a také spiritismu a parapsychologii. Předností je ale jinde zanedbávané rozlišování magie na psychurgii a theurgii: první je „magické umění vcházeti ve styk" s duchovními bytostmi nižšího, druhé s bytostmi vyššího řádu. Za nejlepší vystižení podstaty magie pokládá formulaci Papusovu: „Magie jest užití dynamisované vůle lidské k rychlejšímu vývinu živoucích sil přírody", která však sama vyžaduje další vysvětlení. Posledním Eliášovým dílem je pak stručně psaná *Kabbala. Pojem, dějiny a prameny* (Praha 1938), která byla snad přípravnou prací k jeho, bohužel zničené, učebnici kabbaly a která byla ve své době nejlepším informativním dílem o dějinách kabbaly v české literatuře. Dílo bylo psáno zjevně s velkým přehledem a zaujetím. V knize je zdůrazněn zásadní význam kabbaly pro hermetismus, ale je tu odmítnuto pokládat kabbalu jen za „pomocnou vědu" pro hermetismus. Autor zde také poukázal na to, že v jistém směru bude mít kabbala *„povždy přednost před Magií pouze astrální z toho důvodu, že vycházejíc z nejvyšší úrovně pláně života, působí dolů s přirozeným proudem světového dění, jež se našemu vědomí jeví jako Čas"*. V praktické Kabbale (Eliáš píše velké K) je nejdůležitější *„zdařilá dynamická projekce kabbalistovy vůle do úrovně hmotného, nebo aspoň astrálního světa"* (oba citáty za spisu *Kabbala*, s. 3).

Eliáš hodně publikoval časopisecky v různých revuích pod řadou pseudonymů, jako například Etana, Echad, Etelot ve *Stopách duše* a jinde. A byl to patrně on, kdo dal podnět k českému překladu (který byl rozšířen jen v rotaprintové formě) úvodních kapitol díla o magii proslulého Aleistra Crowleyho. Jak již bylo uvedeno, Eliáš byl také patrně jediným významným českým hermetikem, který se s Crowleym osobně sešel. Stalo se to někdy uprostřed třicátých let v Hannoveru. Schůzka byla domluvena v jisté kavárně, ale než k ní

mělo dojít, Eliáš se ještě s jedním pražským hermetikem procházeli v přístavu, když k nim přikročil nějaký muž, který se představil jako Crowley. I když se o Eliášovi tvrdilo, že se zabývá sexuální magií, nebylo tomu tak a tato pověst vzešla zřejmě z toho, že z jeho podnětu vyšla v rotaprintovaném vydání dvoje skripta obsahující Crowleyův úvod do magie.

Originálním dílem Eliáše byl pokus o tzv. „národní kabbalu", tj. o převod kabbalisticky pojatých relací mezi písmeny a čísly, který vychází z hebrejštiny, na češtinu, tedy pokus přiřadit českým písmenům číselnou hodnotu k účelům zvědným. Podnítili ho k tomu patrně němečtí badatelé Peryt-Schou a A. Strauss, kteří se pokusili – neúspěšně – o národní kabbalu německou. Eliáš věnoval teoretickým základům problému národní kabbaly enormní část svého díla o magii (s. 102–109), aniž se jen přiblížil jeho konkretizaci pro národní českou kabbalu. Také s předčasně zesnulým Eliášem odešlo z novodobého českého hermetismu cosi jedinečného, osobnost a dílo, které byly bytostnými realizacemi jakéhosi vyššího předurčení. Byl-li František Kabelák především kabbalistickým mágem a filosofem, byl Oldřich Eliáš především velmi poučeným historikem kabbaly a filosofem kabbalistické magie. Patřil ke světlým zjevům duchovního hnutí, které pomáhal utvářet a jehož povahu poznamenával svou erudicí a přirozenou důstojností.

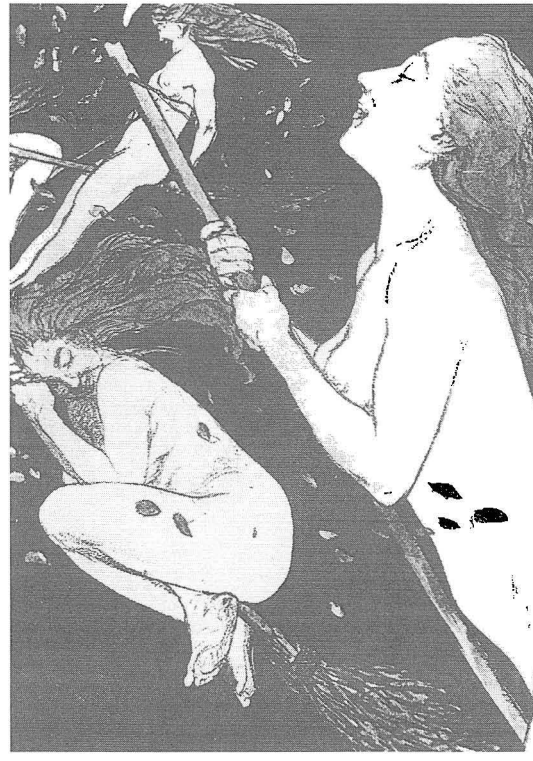

Josef Louda (Theophanus Abba)

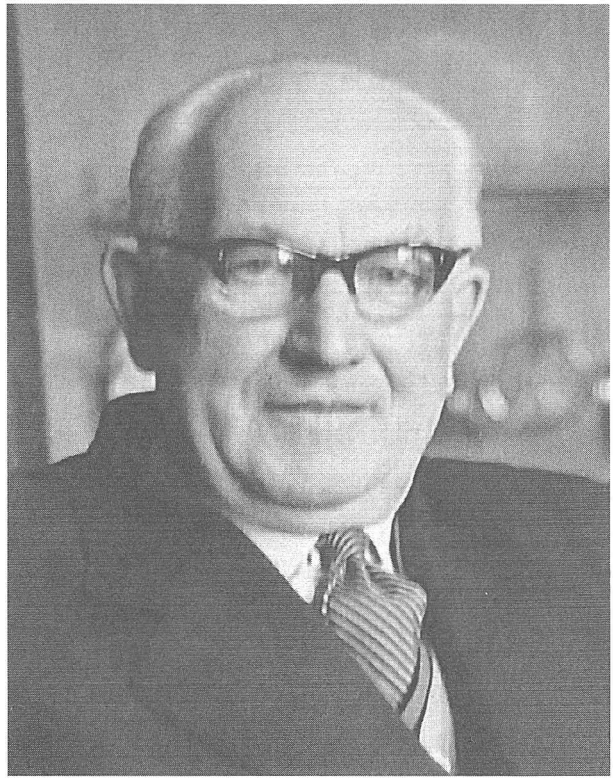

Josef Louda (Theophanus Abba)

Poslední výraznou osobností z kruhu českých universalistů, s níž jsem se osobně setkával, byl přátelský a milý člověk, znalec Tarotu a alchymista Josef Louda, píšící pod pseudonymem Theophanus Abba. Setkávali jsme se v Praze, kam Abba, jak ho budu dále jmenovat, dojížděl z místa svého posledního bydliště, ponurého domku z neméně ponuré ulice v Terezíně.

Narodil se 14. prosince 1901 v Hodkách u Světlé pod Ještědem, v kraji spisovatelky Karoliny Světlé, jako prvorozený syn Václava Loudy, pekařského dělníka, a Marie Loudové, rozené Kabátkové, dcery chalupníka z téže obce. Pocházel tedy z chudého prostředí a rodina se později, ještě s dalším synem, přestěhovala z hor do Mnichova Hradiště, kde otec zakoupil starou pekárnu, z níž poz-

ději vybudoval podnik, který pekařskými a cukrářskými výrobky zásoboval celé okolí. Ještě před první světovou válkou rodina měla čtyři děti, tři syny a jednu dceru. Válka do života Loudových tvrdě zasáhla, protože nebyl dostatek mouky a jiných materiálů pro výrobu a otec narukoval do války. Rodina živořila a mladý Josef Louda se rozhoduje, že začne studovat tříleté obchodní učiliště v Mladé Boleslavi, aby jako nejstarší syn rodině co nejdříve pomohl. V roce 1918 toto studium absolvuje a je pak zaměstnán jako účetní a česko-německý korespondent u textilní firmy v Liberci. Pro funkci korespondenta je kvalifikován tím, že v letech 1913–1916 absolvoval německou měšťanskou školu v tehdy německé osadě Haida u České Lípy, dnes zvané Český Bor. Ale již za rok přechází k jiné textilní firmě v Mladé Boleslavi, kde pak setrvává několik let a kde se zapracovává do oboru obchodování s textiliemi. V létech 1921–1922 vykonává prezenční vojenskou službu v Turnově a v Mladé Boleslavi. V této době se již zajímá o hermetismus a kabbalu. Dochází na hodiny hebrejštiny k místnímu rabínovi dr. Goldmannovi. Na sklonku roku 1929, vybaven solidními znalostmi francouzštiny, odjíždí na zkušenou do Francie, setrvává nejprve devět měsíců v Paříži a pak odjíždí do Bordeaux, kde nachází zaměstnání jako francouzsko-německý obchodní korespondent. Ve volných chvílích hodně cestuje, poznává Azurové pobřeží, navštěvuje Monte Carlo, Brusel a jiná místa. Studuje francouzskou hermetickou literaturu a množství knih, které si v Paříži zakoupil, si později přivezl domů, mimo jiné i téměř kompletní vydání úplného francouzského překladu kabbalistické knihy *Zohar* od J. de Paulyho z roku 1906, kterého bylo vydáno jen tři sta výtisků a patří dnes k velkým vzácnostem. Chyběl mu pouze pátý svazek, ale ten chybí téměř každému držiteli tohoto díla, protože byl po vydání kýmsi skupován. V době svého pobytu ve Francii se stává honorovaným dopisovatelem *Národní politiky*, tehdy předního českého deníku, do něhož přispívá zprávami o politických a kulturních událostech ve Francii. Předtím, než se vrátí do Prahy, kde má složit zkoušky jako lektor francouzštiny, navštěvuje ještě Lurdy a Španělsko. Záliba ve vyučování francouzštiny Abbovi zůstala po celý život, stále míval nejméně deset soukromých žáků a honoráře za toto vyučování mu pomáhaly překonávat pozdější trpký úděl důchodce buržoazního (!) původu.

Po krátkém pobytu v Čechách odjíždí roku 1931 znovu do Francie, ale téhož roku se také vrací zpět do vlasti, kde je pak zaměstnán jako textilní odborník u různých firem, až si konečně zařídil vlastní obchod textilem v Opočně pod Orlickými horami. V roce 1932 se oženil, ale roku 1959 bylo toto manželství rozloučeno a Abba od té doby žil osaměle, i když jeho styky s ženami, akcentované zvláštním lyrickým pojetím, nebyly vzácné. Za druhé světové války podporoval francouzské válečné zajatce pracující v Opočně potravinami a oděvy a vysloužil si za to krátkodobé zatčení a výslechy na gestapu. Po „vítězném únoru" 1948 je nucen předat svůj obchod do národní správy a přijmout manuální práci. Později se však stává mzdovým účetním v cukrovaru v Českém Meziříčí, ale pracuje zde jen krátce, brzy nastu-

puje zaměstnání v pobočce brněnské zbrojovky v Opočně, nejprve jako skladník, pak jako dispečer dílenské práce. Jako chemik se hlásí na rizikové pracoviště a pracuje jako galvanizátor. Důsledkem je však lehké astma, které ho trápí do konce života. Za práci dostává od vedení podniku pochvalu a v roce 1961 odchází do důchodu. Přilepšuje si finančně vyučováním francouzštiny, kterou soukromě vyučoval téměř stále, a usazuje se v Mnichově Hradišti. V roce 1973 se stěhuje do Terezína, kde po těžké nemoci 22. prosince 1975 umírá a kde je také pohřben.

Hermetismem se Abba intenzivně zabýval společně se svým nejlepším přítelem Josefem Pánkem z Mnichova Hradiště. To byl jeden ze dvou mužů, kteří po zatčení Kefera vynesli z jeho gestapem zapečetěné pracovny množství publikací Universalie a několik Keferových rukopisů. Společnou přítelkyni, která se později stala Pánkovou manželkou, paní Boženu Ferklovou, jež byla vynikajícím médiem, používali k nekromantickým operacím. Zde vznikly Abbovy „nadpřirozené kontakty" s Paracelsem, které daly později vzniknout jeho dílu o Tarotu, které je dodnes v rukopise. Ale v Mnichově Hradišti na zámku je také vynikající knihovna s množstvím vzácné hermetické a zvláště magické literatury, a tak mají oba, Abba i Pánek, zdroj hermetických studií na dosah ruky.* U Pánka byla také po celou válku uložena literatura, zachráněná před gestapem z Keferovy pracovny. Paní Ferklová-Pánková zachránila v roce 1922 Abbovi život, když jasnovidně určila správnou diagnózu choroby, kterou Abba tehdy prodělával během své hospitalizace v nemocnici v Mladé Boleslavi. Lékaři stanovená diagnóza a terapie byla mylná a byla by vedla k osudné otravě organismu a k nevyhnutelné smrti.

Počáteční Abbův zájem o kabbalu a alchymii – laboroval také podle klasických receptů a věnoval mi později alchymistickou cestou vyrobené stříbro – je později vystřídán zájmem o Tarot, v němž právem spatřuje syntézu hermetického učení. Nejvyšším vzorem a později duchovním Mistrem, s nímž má psychurgický kontakt, je mu Paracelsus. Abba začal publikovat v časopise *Logos* a jeho příspěvky byly tak pozoruhodné, že jej Kefer zve k trvalé spolupráci do Prahy (viz přílohu). Knižně, po dlouhých přípravách, vydává v roce 1939 u nakladatele Kočího, který byl příznivcem esoterismu a zejména mystiky, první díl své připravované trilogie *Z odkazu proroků*, nazvaný *Alchymie ve světle chemie současné*, a brzy nato druhý díl *Výklad zjevení Jana Theologa*, obě knihy pod pseudonymem Theophanus Abba. Třetí díl, věnovaný Tarotu, se mu už nepodařilo vydat, protože přišla nacistická okupace a s ní zákaz okultních publikací. Tento třetí díl uvedené trilogie, hluboká analýza Tarotu inspirovaná psychurgickými komunikacemi s „duchem" Paracelsa, byl však napsán a čeká v rukopise na vydání, které by bylo nesporným obohacením původní české hermetické literatury. Studie o Tarotu je psána ve for-

* Na zámku v Mnichově Hradišti je pozoruhodná sbírka středověké literatury o magii a kromě jiného též sbírka rukopisů Šalamounových klíčků.

mě dopisů Paracelsovi a je doprovázena vlastní rekonstrukcí dvaadvaceti velkých tarotových arkán. Jejich obrazy později nakreslil jeden z Abbových spolupracovníků a přátel, známý pražský malíř a grafik Martin Stejskal. V rukopisné pozůstalosti, kterou mi Abba před svou smrtí odkázal, je řada dalších cenných prací, které by bylo vhodné vydat knižně; mimo jiné syntetická práce o *Duši světa*,

kabbalistická a hermetická „miscelanea", jak Abba nazval své drobnější práce shrnuté do dvou svazků rukopisů, v nichž mimo jiné tematizuje i problém homuncula a další. Abbovu rukopisnou pozůstalost, kterou jsem dal k dispozici jednomu pražskému nakladateli, tvoří následující rukopisy:

– *Praktická mystika* (bez data) – *Mystika* – *Autopsychoterapie* (1964–1967) – *Homunculus* (1966) – *Vznik všemu živému jen voda dala – esoterismus v umění* (1968) – *Duše světa* (1969) – *Kabbala* (1970) – *Esoterická miscelanea, sv. I–II* (1974) – *Dopisy Paracelsovi – 22 arkán Tarotu* (bez data)

Na *Dopisech Paracelsovi* pracoval Abba až do konce života, neustále je doplňoval a přepracovával, posílal mi k nim různé dodatky a opravy téměř do posledních dnů. Abba však nepracoval jen teoreticky. Jak už bylo uvedeno, také alchymicky laboroval, a ještě roku 1975, v roce své smrti, chtěl u jednoho ze svých dalších pražských přátel, dr. Z. Rejdáka, na jeho parcele v Hodkovičkách s jeho pomocí vybudovat alchymistickou laboratoř pro fyzické transmutace a výrobu spagyrických esencí. Ale pro jeho rychle pokračující nemoc k tomu již nedošlo. Svou smrt vytušil. Zemřel v noci 22. prosince 1975 ve svém bytě v Terezíně v tehdejší Gottwaldově ulici č. 21.

Abbovou každodenní zálibou byla četba v *Zoharu*, byl jeho skutečným znalcem a dovedl pozoruhodně vykládat i jeho nejtemnější místa. Ve své pozůstalosti zanechal množství poznámek a výpisků, které svědčí o tom, že studoval s velkou pílí a s velkým přehledem. Prostřednictvím Beatrice (B. Ferklové) se svým přítelem Pánkem pěstoval styk s transcendentními bytostmi. Jednou z nich byl génius Anael, projevující se v postavě malého chlapce. Abba sám výcvikem vysoké úrovně duševní koncentrace (sammásamádhí) vstupoval ve styk se svým duchovním mistrem Paracelsem i potom, co paní Ferklová-Pánková již nežila. Klasickou formou ceremoniální magie se nikdy nezabýval, může být označen spíše za alchymistu klasického typu, i když se intenzivně zabýval i studiem výkladu Tarotu, kabbalou a výkladem Apokalypsy. Metodou transcendentální gnoseologie, založené na výše uvedeném mentálním výcviku, kterou sám nazval „nadpřirozené sny", získal podle svého vlastního doznání nejvíce nejhlubších poznatků. Zabýval se jí hlavně během svého pobytu v Kutné Hoře a v Mnichově Hradišti (v Kutné Hoře pobýval v létech 1957–1964).

Josef Louda-Theophanus Abba byl milý a živý člověk, příjemného zevnějšku a velmi distingovaného, ale vřelého vystupování, středně vysoký, štíhlý s úplně šedivými vlasy a vysokým lysým čelem. Charakteristickým rysem jeho osobnosti byly rychlé reakce, vlídné a přátelské vystupování, sklon k humoru, neobyčejná pracovitost, poctivost, spolehlivost a životní ukázněnost. Vážné onemocnění, které ho postihlo v roce 1974, a očekávanou těžkou operaci nesl stoicky, klidně pořádaje své dílo, a našel dost času i pro styk se svými pražskými přáteli, kterým imponoval svými nevšedními a velkými znalostmi a kteří ho milovali.

Ostatní

Dále uvádím v abecedním pořádku jména osob, které se podílely na vývoji novodobého českého hermetismu, i když některé z nich nebyly hermetiky. Jejich vliv nebyl tak výrazný jako u osobností uvedených v předchozí kapitole, ale rozhodně stojí za zmínku.

Josef R. Adamíra

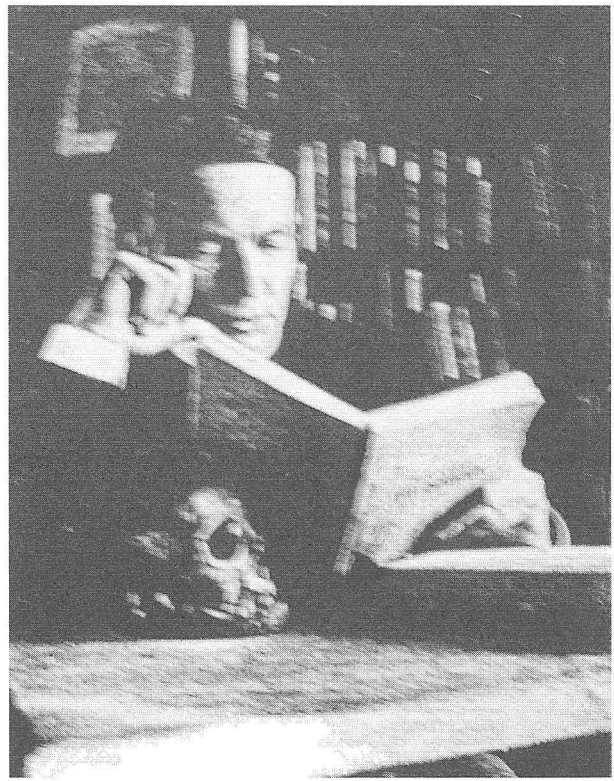

Josef R. Adamíra

Narodil se roku 1877 a byl nejprve zaměstnán jako rada „lučebního ústavu zemědělské rady" v Praze. Později žil jako bohatý soukromník a majitel domu v Praze ve Vocelově ulici č. 10 nad Národním muzeem. Měl pověst mága, patrně nezaslouženou, i když se v mládí údajně věnoval magii. Vyznačoval se velkou agilností a organizátorskou činností, redigoval *Sborník pro filosofii, mystiku a okkultismus*, zajížděl k Papusovi do Paříže, kde získal titul „bakalariátu kabbaly", vedl pražskou Duševědnou společnost, pokusil se o rekonstituci neognostické církve a ještě po druhé světové válce redigoval časopis *Psychická knihovna* (vyšly jen dva svazky: Život duše a Septuagesima). Ve svém bytě organizoval kroužek zájemců o okultismus (vedl zde jakýsi Isidin kult). Po-

cházel z Hradce Králové, ale působil převážně v Praze, kde také roku 1953 zemřel. Deník, který zanechal spolu s velkou sbírkou pornografie, svědčí o tom, že byl neméně agilní i v jiných sférách a že ideu „duchovního povznesení", kterou hlásal, chápal dosti široce a svérázně. Se svou rodinou se rozešel, jeho manželka zahynula při náletu na Prahu. Část své velké a vzácné knihovny věnoval Adamíra Československé akademii věd, druhá, značná část, obsahující velmi vzácné tisky, byla řadu let po jeho smrti jeho družkou prodána do jednoho pražského antikvariátu, který ji pak prodal do zahraničí za směšně nízké ceny. Možná, že řada knih z knihovny S. de Guaity, opatřených jeho exlibrisem, která byla před několika léty nabízena v aukci jedním pražským antikvariátem, pocházela z tohoto zdroje. Mnoho vzácné hermetické, ale i jiné literatury tehdy končívalo v jednom amsterodamském a jednom newyorském antikvariátě. V tehdejším pražském antikvariátě v ulici 28. října, kde jsem měl jisté konexe, které mi umožňovaly podívat se do skladů, jež byly zčásti vzadu za místností prodejny a z větší části ve sklepě, jsem jednou narazil na obrovskou hromadu dosud nezpracovaných knih. Na jejím povrchu jsem mohl zřetelně číst názvy mnoha z nich, byla to převážně díla Papusova, Léviho apod. Projevil jsem zájem a dozvěděl jsem se, že jsou z pozůstalosti pana Adamíry a že by je bylo možno získat na potvrzení, že budou sloužit k odbornému studiu. Marně jsem tehdy sháněl někoho, kdo by mi byl ochoten takové potvrzení vystavit, nebo knihy převzít do nějaké ústavní knihovny. Za několik dnů potom byla tato sbírka knih prodána do zahraničí.

Adamíra (Porfyrios) stál u počátků českého hermetismu, byl členem martinistického řádu a celé řady dalších okultistických a jiných společností zabývajících se výzkumem „duše", byl svobodný zednář, ale především byl neognostik. Nějakou dobu u něho ve Vocelově ulici v Praze pobýval také Petr Kohout-Lasenic, s nímž však později marně soutěžil o získání dekretu na založení martinistické lóže v Praze. Adamírův zájem o hermetismus a okultismus vůbec byl hluboký, ale i když se věnoval i organizaci hnutí za šíření okultistických idejí, byl rozptylován šíří svých zájmů, v nichž hermetismus asi nebyl dominantní.

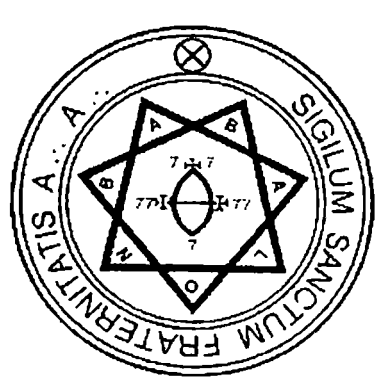

František Bardon

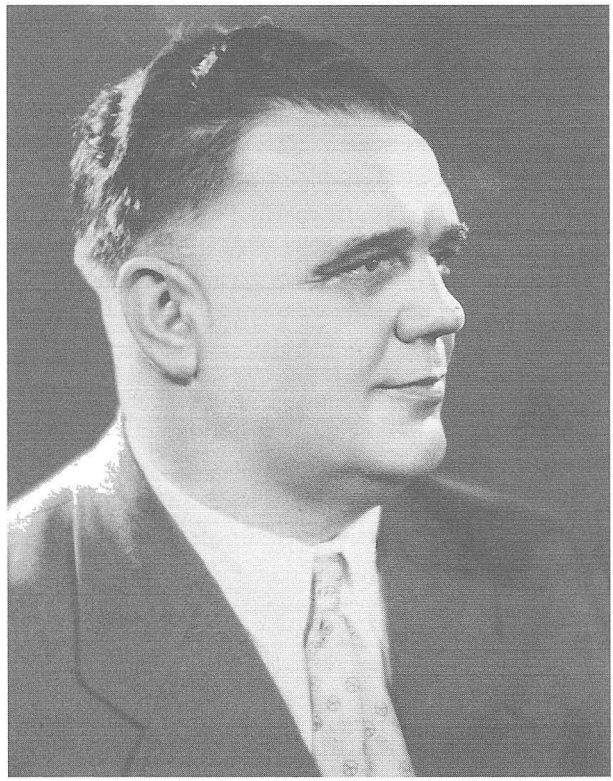

František Bardon

Narodil se 1. prosince 1909 a žil převážně v Opavě. Vystupoval v Německu jako varietní artista pod pseudonymem Frabato (což je spojení počátečních písmen jeho vlastního jména v němčině a příjmení). Objevoval se však také v Praze, ale nepodařilo se mu dostat se do vnitřního kruhu Universalie, protože se jejím představitelům nelíbilo jeho vystupování a Kefer a Kmínek s ním pak přerušili styky. Bardon byl žákem Wilhelma Quintschera (vystupujícího jako Rah-Omir-Quintscher) a nepochybně, jak je svědecky doloženo, ovládal magické operace v astrálu. To prý jednou prokázal také tím, že po jistém sporu s jedním svým kritikem vyvolal na vinohradském náměstí Míru za jasného bezoblačného dne blesk, o čemž se

údajně tehdy psalo i v novinách jako o přírodní kuriozitě.

Bardon pocházel z chudé rodiny, vyučil se jemným mechanikem, ale své zaměstnání dlouho neprovozoval, žil takříkajíc „na volné noze", zabývaje se přípravou homeopatických léčiv, která zhotovoval ve vlastní laboratoři v Opavě. Kvůli tomu byl také vyšetřován policií, roku 1958 byl obviněn z nelegálního provozování léčení, byl zatčen a ve vězení v Brně téhož roku 10. července zemřel na neošetřenou peritonitis. Již předtím dojížděl do Prahy, kde vedl kroužek zájemců o okultismus a kde s pomocí paní O.Votavové, v Praze-Holešovicích v ulici Komunardů, diktoval svou později na Západě proslulou esoterickou trilogii a svůj autobiografický román. Jeho rukopisy byly tajně dopraveny do Německa a vyšly v nakladatelství H. Bauera ve Freiburgu/Breisgau. Vzbudily velkou pozornost, byly později překládány i do angličtiny a vycházely v dalších vydáních; zjednaly mu pověst velkého znalce magie. Zejména v Německu pak byly zakládány kroužky Franze Bardona a pěstován jeho kult. Bardonovy spisy vyšly mnohem později také v českém překladu (*Praxe magické evokace. Návod k vyvolávání bytostí ze sfér, jež nás obklopují*, 2. vyd. Praha 1998; *Klíč k opravdové kabale. Kabalista jako dokonalý vládce mikro- a makrokosmu*, Praha 1998; *Brána k opravdovému zasvěcení*, Praha 1998; *Frabato. Magický román*). Jeho iniciační trilogie je pozoruhodná a obsahuje cenné informace spíše praktického než teoretického rázu a patří nepochybně k základnímu fondu zejména literatury o magii. Avšak kriticky, a dokonce i méně kriticky smýšlející hermetik musí rozhodně odmítnout mnohé Bardonovy výroky, uvedené v „magickém románě" *Frabato*, který je v podstatě pokusem o primitivní autostylizaci. Autor zde „autobiograficky" líčí své vítězné souboje s černými mágy apod. Korunu dodala těmto smyšlenkám poznámka nakladatelství na zadní straně knihy, že: *„Během války mu* [rozumí se Bardonovi, pozn. M.N.] *Hitler nabídl za magickou pomoc vysoké místo ve své vládě."* Sporné jsou i jeho mnohé „mistrovské" výroky jako odpovědi na dotazy jeho žáků (viz: Rüggeberg D. (vyd.): *Otázky na Mistra Ariona /Františka Bardona/*, Praha 1999). Bardonův kult byl pěstován i v jeho pražském kroužku, jehož členové později tvrdili, že Bardon byl ve svých minulých životech Hermem Trismegistem, Lao-c'em, Nostradamem, Robertem Fluddem, hrabětem Saint-Germainem a v předposledním vtělení, jak oznamuje soukromý nekrolog, který vydali jeho pražští žáci, také tibetským mudrcem Mahum Tah-Ta, zvaným „Mudrc z hor". Hodnotu jeho „zasvěcovací trilogie" to nesnižuje, ale nezaujatému hodnocení jeho osobnosti to uškodilo, stejně jako pózování artisty-kouzelníka s rukou plnou obrovských prstenů.

Bardon byl u nás již koncem třicátých let znám jako vynikající praktický magik a v zahraničí je dnes pokládán za jednoho z nejvýznamnějších představitelů moderní magie, ačkoli prosazoval klasické metody magické evokace, které jsou dnes stále více nahrazovány na večerních party pohodl-

nější skupinovou „psycho-magií", následující po intelektuálním potlachu a dobré večeři. Za nejcennější lze pokládat jeho dílo úvodní, informativní a propracovanou přípravu adepta, a jeho dílo vrcholné, systematický návod k provádění magických evokací. Do vývoje novodobého českého hermetismu v období, jímž se náš spis zabývá, však nezasáhl.

Rafael Maria Boušek

Rafael Maria Boušek

Tohoto velmi zajímavého člověka jsem poznal osobně. Narodil se v Klokotech u Tábora roku 1892 jako syn řídícího učitele a zemřel roku 1969 v domově důchodců v Chýnově u Tábora. Byl, jak mi sdělily řádové sestry, které v domově pracovaly, podle svého přání pochován „ve zvláštním starobylém oděvu a s mečem po boku" v rodinné hrobce v Klokotech.

Boušek vystudoval v Praze Přírodovědeckou fakultu, obor biologie, v r. 1914 zde získal doktorát, a než se stal středoškolským profesorem na táborském reálném gymnáziu, kde až do konce protektorátu vyučoval biologii, zejména předměty zoologii a botaniku, vyučoval na gymnáziích v Rakovníku, ve Dvoře Králové a v Nymburku. Na gymnáziu v Táboře byl proslaven četný-

mi neobyčejnými kousky. Např. na výletě se studenty chytil zmiji, přiložil si ji k paži a nechal se jí uštknout, jindy zase organizoval krojovanou skupinu studentů, kteří měli přivítat kdesi příjezd jakéhosi budoucího českého krále... Boušek publikoval řadu odborných, převážně vědu popularizujících článků v zahraničí a v českých časopisech (*Český jih*, *Příroda*, *Biologické listy*), vydal knihu *Herpetologie v zemích českých* (1934) a byl členem Československé biologické společnosti v Brně, Deutsche zoologische Gesellschaft v Berlíně a Societa zoologica italiana v Římě. Především však byl vynikající herpetolog a celé jedno patro jeho velkého domu, stojícího v rozsáhlé zahradě, bylo viváriem, kde pěstoval mnoho cizokrajných hadů. Jejich nákupy se tak zadlužil, že měl celá léta obstavený plat, občas mu prý, k velkému zděšení sousedů, nějaký had unikl do zahrady, kde ho pak lovil. Bouškovým žákem byl univerzitní profesor MVDr. V. Dyk, DrSc., který na svého učitele s úctou vzpomíná ve *Zprávách československé společnosti limnologické* jako na průkopníka přehradního výzkumu u nás a jako na významného českého biologa, který v táborském rybníce Jordánu prováděl významný výzkum sladkých vod, první svého druhu vůbec. Boušek pak na základě svých výzkumů vypracoval skvělé přehledy o periodicitě planktonu, doprovázené „mistrnými kresbami".

Po první světové válce ho však potkal životní neúspěch, když byl povolán k vědecké práci na jedné italské univerzitě, ale nebylo mu povoleno vycestovat, protože neměl splněnou vojenskou povinnost. Byl prý přehlížen i později a jeho výzkumy nebyly brány na vědomí. Druhou osudovou ranou byl nešťastný sňatek v r. 1936 s dívkou o čtyřiadvacet let mladší. Zcela disharmonické manželství se rozpadlo o šest let později, kdy bylo rozloučeno. Na jeho svatbu místní pamětníci dlouho vzpomínali, protože se tehdy na veřejnosti objevil ve zvláštním oděvu s okružím, připomínajícím vzezření středověkého rytíře, mimo jiné s hrotitými náramky, které mu dokrvava rozdíraly zápěstí. Boušek byl později velmi zatrpklý, uzavřel se do sebe, oddával se pití a požívání opia, které nosil ve stříbrné lahvičce na řetízku na hrdle.

V padesátých letech, kdy jsem ho poznal, byl již svéráznou táborskou figurkou, býval často viděn opilý, jak se potácí a snaží se udržet rovnováhu, často s řadou knih pod paží a vždy s holí zavěšenou za okraj kapsy ošuntělého tříčtvrtečního černého kabátu. V té době také rozprodával svůj majetek, především své obrazy, které porůznu visely v různých táborských hospodách, a své knihy, v nichž bylo charakteristické exlibris s obrázky hadů a s heslem: „Solus semper et ipse desertam viam gradior" (viz přílohu). Ačkoli byl tělesně sešlý, byl neobyčejně duševně bystrý, vtipný, vždy velmi slušný a ochotný, i když mi jednou řekl, že ho vždy více zajímala zvířata než lidé. Knihy z jeho knihovny se občas objevovaly v táborském antikvariátu, ale jeho velkou sbírku okultní literatury koupil jakýsi fanatický katolík, který pokládal za svou povinnost ji zničit. Podařilo se

mi ho najít a byl jsem šokován tím, co jsem u něj viděl. Zavedl mne do zahradního domku, kde měl zbytek těchto knih v truhle u kamen, aby s nimi mohl topit. Zůstala tam ještě řada vzácných knih, ale on za jedinou knihu hodnou pozornosti pokládal bibli. Dovolil mi, abych si některé z těch knih prohlédl, byly ve svém textu hustě popsány Bouškovými poznámkami, které svědčily o tom, že jejich obsah úporně promýšlel.

Později jsem profesora Bouška navštěvoval v domově důchodců v Chýnově u Tábora, kde ležel s těžkým revmatismem v místnosti s asi dvaceti lůžky, mezi lidmi postiženými většinou senilní demencí. Chtěl jsem se pokusit o jeho přemístění do lepších podmínek, ale odmítl to. Sedával jsem u jeho lože a on mi vyprávěl o svých zkušenostech ze studia magie. Bral ji jako experimentální vědu a byl k ní přiveden, když se v Českých Budějovicích seznámil s Otakarem Griesem, který tam dojížděl k jakýmsi svým přátelům. Vyprávěl mi o jedné démonologické operaci, při které byl, stoje v kruhu, obklopen velkým množstvím černých vran, které se náhle slétly a poletovaly těsně kolem magického kruhu. Vyprávěl mi také o tom, jak se ďábel projevuje ve světě, jak se jistý démon pokusil třikrát ho připravit o život... Později jsem objevil v městském muzeu v Táboře pozůstalost profesora Bouška. Kromě několika málo fotografií obsahovala sešitek s latinsky psanou ódou na Satana a zvláštní tlustou knihu, psanou tajným písmem a plnou záhadných barevných obrázků, na nichž vystupovaly rytířské přilby a stylizovaní netopýři. Na jednom z těchto obrázků je na černém pozadí rudá lebka držící v zubech zlomenou kost, signovanou následujícím znakem: 8^{v}. Je to signum, které Boušek používal ve svém exlibris i ve svém osobním razítku, a je to signum satanistického spolku. Poslední kresba představuje padající oltář s maltézským křížem; u oltáře stojí rytíř, jehož jedna ruka je již změněna v netopýří křídlo, za ním stojí kostlivec, kolem něho poletuje množství netopýrů, ze země vyrůstají zkrvavené kostlivecké ruce s ohnutými, ale jakoby přísahajícími prsty. Celý děj je situován v jakémsi prostorném, studeném chrámu s vysokou klenbou. Tato kniha je v archivu vedena jako „heraldická studia", je to však kniha nepochybně okultního obsahu. Jiná podobná kniha psaná prof. Bouškem se dostala zvláštní cestou do držení bývalého táborského kaplana, který ji však odmítl komukoli ukázat. Výše zmíněnou Bouškovu knihu psanou tajným písmem dešifroval významný představitel současné české magie Josef Veselý.

Boušek si o svých magických evokacích vedl podrobný deník, ale zničil jej spolu s rukopisným vydáním *Šalamounových klíčků*, podle nichž pracoval. Řekl mi o nich jednou, že je nesměl prodat, jen věnovat, a proto je zničil. Podivuhodný svět profesora Bouška zůstane už provždy uzavřen nepronikutelnou oponou, za níž však prosvítají siluety jakéhosi satanského reje. A také otázka, proč se tento významný přírodovědec oddával magii tak drsných forem, zůstane nezodpovězena.

Profesor Boušek byl po většinu svého života osamělým badatelem přírodních zákonů i přírodních tajemství, badatelem, který věděl a věřil, že za hranicemi přírodních věd je ještě jiný svět, ale jehož tragický osud strhnul na dno života, aniž však pokořil jeho intelekt a hrdost.

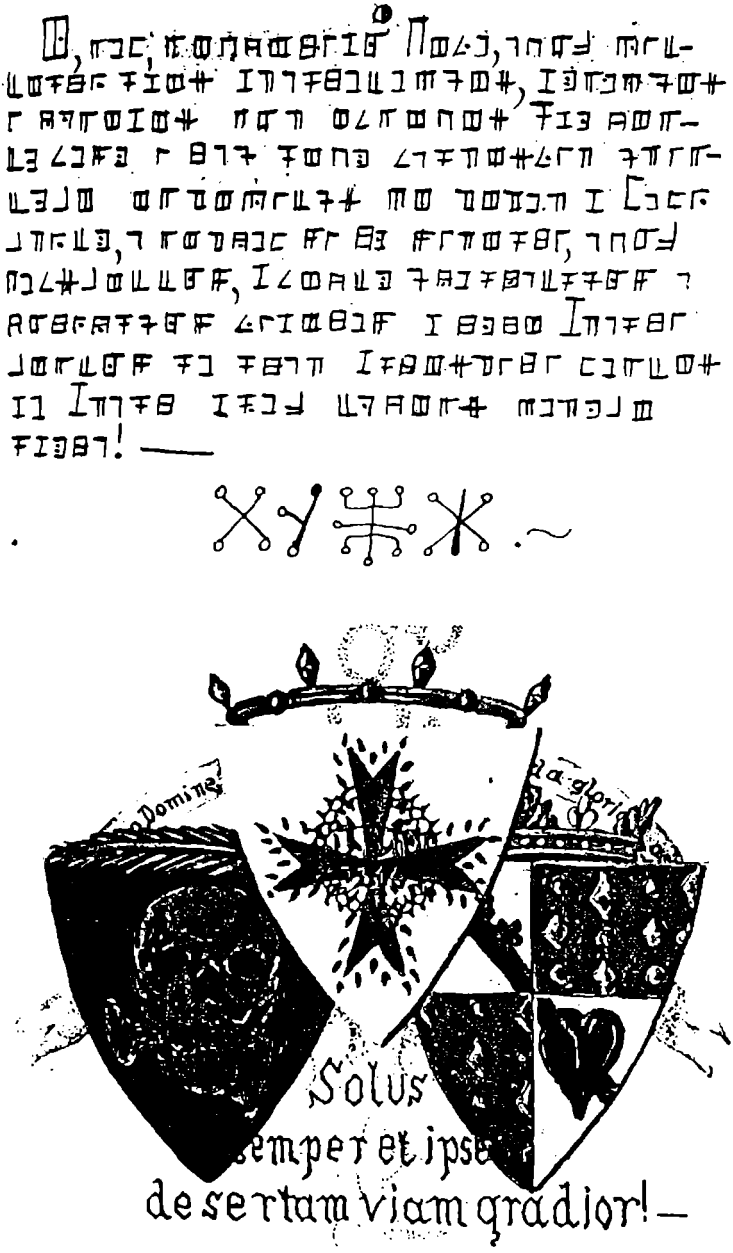

Nahoře je ukázka Bouškova tajného písma.

Felix Achille de la Cámara

Felix Achille de la Cámara

Kdyby mi o tomto zvláštním muži nebyl vyprávěl František Kabelák, který jej osobně znal, nebyl bych ho nikdy zařadil mezi osoby podílející se na českém hermetickém hnutí, neboť jsem ho znal jen jako autora několika knih pokleslé úrovně o černé magii, malé monografie o Cagliostrovi a poněkud lepší knihy o Isidě. Jinak byl u nás znám jako spisovatel nevalné úrovně, za nacistické okupace jako propagátor fašistického Španělska a cenzor české filmové tvorby v příslušném odboru říšského protektora. Poněkud lépe se prezentoval jako autor pohádek a výrazněji jako majitel divadla, obchodník s filmy, manažer slavných světových filmových hvězd a jako přední český fašista. Avšak i jeho plytké černomagické romány prozrazují znalosti magie. Jeho dopis

O. Griesemu (viz přílohu) svědčí o badatelských snahách v tomto směru a svědectví F. Kabeláka prozrazuje, že tento jinak veskrze prakticky založený muž s pověstí novodobého dandyho, sestupoval do ponurého sklepení, aby byl účasten úkonů evokativní magie, především ve společnosti a v sídle svého druha in artibus magiae Arvéda Smíchovského. S typicky českou plebejskou animozitou vůči šlechtě a jejím titulům se jakýsi pisálek kdysi vysmíval, že de la Cámara se vlastně jmenuje Cammra. Pravda je taková, že de la Cámara pocházel skutečně ze starobylého španělského šlechtického rodu, jehož jedna větev byla nucena emigrovat a usadila se v Čechách a v předposledním pokolení si změnila jméno z de la Cámara na Cammra. Náš de la Cámara toto přejmenování, kterého se dopustil jeho dědeček, opustil a vrátil se ke svému původnímu jménu a španělský diktátor Franco později jeho jméno a šlechtický titul uznal. Cámara byl šlechtic nejen krví, ale i svým silně aristokraticky stylizovaným vystupováním; mimo jiné nosil i monokl.

Cámara se narodil roku 1897 v Kutné Hoře jako syn důstojníka tamějšího pěšího pluku. Jeho otec se zde oženil s Karolinou Marií Scholzovou, dcerou známého kutnohorského knihtiskaře, nakladatele a knihkupce, který si později zčeštil jméno na Šolc. Felix Achille de la Cámara byl posledním potomkem svého rodu, jehož erb tvořila dvě zkřížená břevna a heslo „Un Dios y una Espada" („Jeden Bůh a jeden Meč"). Později za svého pobytu ve Francii získal ještě další dědičný titul, prý za úplatek, takže se plným jménem posléze jmenoval hrabě Pierre Fourier Marie Etienne Fourier d'Hincourt, Seigneur de Chéronval de Charny, hrabě Felix Achille de la Cámara del Campo – zlí jazykové opět tvrdili, že poslední jméno si dal sám, protože bydlel dlouhá léta na pražské Kampě. Cámara vystudoval v Kutné Hoře gymnázium, údajně s jistými potížemi, protože se věnoval více studentským radovánkám než studijním povinnostem, a jako sedmnáctiletý se dobrovolně přihlásil do rakousko-uherské armády, když vypukla první světová válka. Sloužil pak u proslulého 13. dragounského pluku „Prinz Eugen von Savoyen" na ruské frontě a byl za bojů vyznamenán německým Železným křížem, třemi rakouskými řády a medailí za statečnost. Válku bral zřejmě velmi vážně, neboť odmítl demobilizovat a na konci války organizoval zbytky pluku k boji s rudými gardami v Maďarsku. Vůči bolševismu pociťoval bytostný odpor a podporoval proto později španělské fašisty v boji proti komunistům v období občanské války a v období protektorátu se stal jedním ze zakládajících členů Ligy proti bolševismu. Když se vrátil do Čech, odmítl se dát aktivovat jako důstojník z povolání a věnoval se spisovatelství. Psal laciné románky jako *Černý mág*, *Ve spárech démonů* apod., ale byl též později autorem řady filmových libret, z nichž nejúspěšnější byla *Dívka v modrém*. V Praze byl znám jako poněkud výstřední dandy a také jako manžel známé primabaleriny ruského původu, Jelizavety Nikolské. Ta se s Cámarou však poměrně brzy rozvedla a po válce tajně emigrovala do Jižní Ameriky.

V Praze Cámara hodně vydělával spisovatelstvím, ale dal se také do divadelního podnikání a získal koncesi na provozování divadla. První se jmenovalo Apollo, druhé Komédia a bylo umístěno v „oranžovém salonu" paláce Lucerna. Prošla jím řada později známých českých herců, ale bylo poplatné dobovému vkusu a kritika jeho repertoár i výkony příliš nechválila. V roce 1926 v dubnu vstoupil Cámara do Národní obce fašistické a začal s politickou publicistikou. Jako zajímavost uvádím skutečnost, že v archivu pražského policejního ředitelství je v jeho složce založen dotaz dr. Popelky z kanceláře prezidenta republiky z roku 1938 na jeho „spolehlivost". Dotazuje se tu vlastně E. Beneš, tehdejší státní prezident, který byl Cámarou ostře napadán. Objevují se snahy zbavit Cámaru divadelní licence. Záminkou je, že jeho divadlo sehrálo operetu *Fifi*, což není v licenci povoleno. Cámara se bránil, že je to „hra se zpěvy", nikoli opereta. To bylo v roce 1926, v následujícím roce 1927 divadlo Komédia vyhořelo.

Cámara se rozvedl a odjel do Paříže. Zde začínal téměř z ničeho, ale znal řadu světových jazyků a stal se nejprve manažerem filmových hereček, byl mimo jiné i ve stycích s Mary Pickfordovou a Grétou Garbo, s tanečnicí Josephinou Bakerovou (napsal i její životopis) a dalšími tehdy slavnými filmovými herečkami. Kromě toho píše francouzsky romány a vydává knihu okultních povídek *Soumrak*, která je velmi úspěšná. Daří se mu opět velmi dobře, tak dobře, že žil v pronajatém paláci v ulici sv. Dominika, pohybuje se v nejvyšších společenských kruzích, bydlí dokonce v pronajatém paláci, je adoptován jistým hrabětem, který na něho přenáší své tituly a jména, a v roce 1935 se stává majitelem prosperující firmy Cámara-Films Paris. Současně francouzsky píše a v Paříži publikuje řadu okultních románů. Zajíždí do Španělska, pobývá v Berlíně, kde rozšířil svou spolupráci s německými filmovými producenty, ale žije i v Paříži a občas zajíždí i do Prahy, kde žije jeho matka. V policejním archivu v Praze je o něm založena zpráva z 26. dubna 1937, že „vede řádný život". Roku 1931 mu španělský král Alfons XIII. udělil řád královny Isabelly za jeho působení ve prospěch Španělska, tehdy ještě nefašistického. Po vypuknutí občanské války ve Španělsku horuje pro „národní Španělsko" generála F. Franka, odjíždí do bojující země a píše válečné reportáže a monografii *Il Caudillo* o generálu Frankovi. V létech 1936–1939 pak z pověření generála Franka vede v Praze propagační oddělení falangistického Španělska a začátkem roku 1939 se opět trvale usazuje v Praze na Kampě v Míšeňské ulici č. 3. Odtud pocházejí výše zmíněné posměšky, že si ke svému jménu přidal ono „del Campo", ve skutečnosti je měl po svém strýci ze Sevilly, vicomtu del Campo.

Cámara se ve třicátých létech znovu vrhl do politiky, tentokrát nejprve jako člen a spolupracovník české nacionalistické organizace Vlajka (Nové Československo). Napsal desítky článků do *Národní politiky* (spolupracoval s redaktorem dr. S. Nikolauem, výraz-

ným českým nacionalistou), do *Národní výzvy* (spolupracoval úzce se spisovatelem Jaroslavem Durychem), od začátku roku 1938 pomáhal při redigování čtrnáctideníku *Svítání* a spoluzakládal spolek Přátelé národního Španělska, který se stal ideovou protiváhou levičáky založeného Výboru pro pomoc demokratickému Španělsku. Již koncem roku 1937 napsal výše zmíněnou knihu o generálu Frankovi, ale mohl ji vydat až za protektorátu v roce 1939 (znovu pak 1942). V roce 1937 vydal ideově vyhraněnou knihu *Kupředu Španělsko – Arriba España*, jíž dovršil svůj krajně pravicový, antibolševický postoj. V této době se na něj velmi útočilo v levicovém demokratickém tisku, byl různě ostouzen, zejména za styky se španělskými falangisty a francouzskými „Ohnivými kříži", fašistickými bojovnými organizacemi. Poštval si proti sobě levicové intelektuály knihou *Parfumy zla* (1942), protože zde popisoval zločiny španělských komunistů, kterých se dopouštěli během občanské války a o nichž čeští levicoví intelektuálové takticky taktně mlčeli, zločinnost spojovali jen s fašisty a na komunisty, jak je známo, nedali nikdy dopustit. Potom přišel protektorát a de la Cámara se začal objevovat v uniformě SA, neboť se stal říšským státním příslušníkem a stal se filmovým poradcem v kulturním oddělení říšského protektora; rozhodoval o výrobě a uvádění českých filmů. Dokonce zažádal o vstup do německé armády, ale neuspěl.

Ale potom přišel konec. Osmého května 1945 v průběhu pražského povstání skupina „národní (střelecké) gardy" si pro de la Cámaru přišla do jeho bytu v Míšeňské ulici. Gardisté se báli, že je ozbrojen a že se bude bránit, poslali tedy za ním mladého chlapce, který Cámaru vylákal na chodbu; tam se na něho vrhli a „zatkli ho". Odvlekli ho z domu a kdesi na Kampě ho údajně zaživa upálili; už se nikdy potom neobjevil a jakékoli zprávy o něm po tomto dni chybí. Krutý osud potkal i jeho matku Karolinu, která s ním bydlela. Do Cámarova bytu se nastěhoval kdosi, kdo se vrátil z nacistického koncentračního tábora a jemuž byl přidělen, jak bylo tehdy zvykem, byt po „zrádci národa", ale přivlastnil si i jeho majetek a s Cámarovou matkou prý zacházel jako s prašivým psem a po roce ji doslova vyhodil na ulici. Ujala se jí její bývalá služebná, která ji u sebe nechala dožít.

Cámara si svou krutou smrt nepochybně nezasloužil. Byl sice ideovým fašistou, antisemitou a zpočátku i extrémním nacionalistou, ale nikdy nikoho neudal, i když jistě nejednomu pánovi od filmu způsobil starosti jako cenzor. Byl ovšem také zakládající člen České ligy proti bolševismu, členem nenáviděné Vlajky, obhájcem španělských falangistů, stal se německým státním občanem a členem SA. Pravděpodobně byl již za první či druhé republiky i agentem sicherheitsdienstu. Měl toho tedy na svědomí mnoho, ale neprovinil se o nic víc než někteří jiní kolaboranti, kteří byli později vzati na milost, a už vůbec ne víc než mnozí sadističtí estébáci vyšetřovatelé a dozorci z komunistických koncentráků, kteří po „sametové revoluci" odcházeli s vysokými důchody a začali bez-

trestně podnikat. Avšak ne všechny převraty jsou revoluce a ne všechny revoluce jsou něžné. Cámarovým největším zločinem bylo, že šel důsledně proti partajnické pseudodemokracii a intelektuálskému pseudohumanismu. To byly nepochybně postoje, na které měl právo, neměl však právo na svůj vyhraněný agresivní antisemitismus, na svou národní zradu. Ale neměl podle tehdejších regulí, jako o pětačtyřicet let později mnozí jemu podobní, právo na své omyly, ani na eventuální konverzi, jako později proslulí „osmašedesátníci" a polistopadoví komunisté. Majitelka domu, v němž de la Cámara bydlel, mi vyprávěla, jak jednoho večera, když se u ní poslouchal Londýn – což se v té době trestalo i smrtí –, „pan hrabě" u nich zazvonil a upozornil je decentně, že rozhlas je moc hlasitý a že jsou u něj nějací němečtí hosté. Byla to jedna z více epizod, jimiž hrabě de la Cámara prokazoval své lidské vlastnosti, které o něco později chyběly mnoha zastáncům třídního boje, aniž by jim to, zase o něco později, vadilo stát se plnokrevnými demokraty.

Víme tedy poměrně dost o životě hraběte Felixe Achille de la Cámary, ale jen málo o tom, co činil jako hermetik, zejména jako praktikující mág. Podle Kabelákova svědectví víme, že participoval na magických operacích Arvéda Smíchovského, které se za spoluúčasti carského kapitána Muchina konaly mimo jiné také ve sklepení domu U zlaté lodi na Klárově. Dále víme, že se, jak to tvrdil sám Cámara, jeho pradědeček stýkal s Cagliostrem a Cámara se o Cagliostra velmi zajímal. Cámarovi předkové pocházeli ze starého kastilského rodu a právě tento praděd byl nucen po abdikaci španělského krále Carlose IV. emigrovat do zahraničí; usadil se v Rakousku a žil v ústraní. Cámara ve své knížce *Hrabě de Cagliostro. Kritická studie* (2. vyd. Kutná Hora 1922) prokázal slušnou znalost tématu a jeho literatury a hájil tezi, kterou před ním vyslovil Marc Haven, že Josef Balsamo byl nepravý Cagliostro.* Pravý Cagliostro byl skutečným Velkým Koptou a zakladatelem egyptského esoterického svobodného zednářství. Avšak to nebylo svobodné zednářství politického druhu, proti kterému fašisté ostře vystupovali. Podle Cámary byl pravý Cagliostro nejen také pravý esoterik, ale i jeden „z posledních mučedníků katolického Říma"* (*Cagliostro*, s. 136). Větší knihu o Cagliostrovi, kterou oznamuje jako připravenou k vydání, však již nevydal.

Pozoruhodná byla též jeho kniha *Královské potěšení Isis*, kterou vydal roku 1943 a kterou doprovodil ilustracemi akademický malíř Jiří Wowk (jeho kresba klečícího muže v této knize na str. 126 je obraz de la Cámary). Je to pokus o beletristické zpracování „nejstarší báje lidstva", plné hlubokých tajemství. Cámara ji uvedl úvahou, která svědčí o jeho nevšedních znalostech dané problematiky a o tom, že i jako spisovatel byl člověkem dvojí tváře.

* Viz: Haven M.: *Le Maitre inconnu Cagliostro. Étude historique et critique sur la haute magie, nové byd. Paris Derain 1964.*

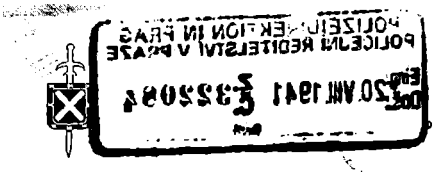

Praha, dne 19. srpna 1941

Felix Cámara Graf del Campo
Oberleutnant a.D.
Prag III.
Meissnergasse 5.

Reichsdeutscher Staatsangehöriger

P.T.

Policejnímu ředitelství

v Praze

Žádám o laskavé vystavení německého potvrzení, že jsem se v roce 1918 po 28. říjnu, hlásil jako nadporučík m.s. čs. drag. pluku č. 15 a udal jsem národnost španělskou.

Archiv Ministerstva vnitra dle přípisu ze dne 1.VIII.t.r. - Z. 12031/ arch ai 1941 mi nemohl toto potvrdit, jelikož jsem v dny sčítání t.j. v letech 1930 a 1921 byl mimo hranice býv. Československé republiky. / v Paříži /.

Potvrzení potřebuji jako doklad k podanému již spisu na Oberkommando der Wehrmacht.

Felix Cámara Graf del Campo

Ing. J. K., Kyjevská 4.

FÉLIX ACHILLE CAMMRA
DE LA CÁMARA
PRAGUE VI. 144. -- TCHÉCOSLOVAQUIE.

V Praze, dne 10/21.

Vaše blahorodí,

račte přijmouti mé nejsrdečnější díky za Vaše laskavé přání.

Dovoluji si tolikéž podotknouti, že moje práce na poslaleckém Velvělo Pagliottova není dosud skončena. V druhém díle „Básníž Máje" na Slovensku pracuji, a chci právě tak jako jsem učinil, jistě mnou k objasnění velkého Mistra, a tolik se zajímám jeho životní osudy, obšírnou dosavadní literaturu o romantikovi, tuto na tomto místě pokračovati.

20. t. m. odjíždím do Francie a Španěl, kdež mi dal a přátelé v místech pobytu Pagliottova, a tu dovoluji se na Vás obrátiti s velkou prosbou, zda by Vám zde možno, mi dáti odpovědi na některé z publikací o básníkovi francouzských, neb „Básníž Máje" vyšla v Paříži, činím jistou moji cestu v Francii zbytečnou.

Omlouvám prosím mnou učiněné, a račte přijmouti projev mého hlubokého uctívání.

S dokonalou úctou
oddaný

Cammra de la Cámara

Karel Pavel Dražďák

Za dob svých pražských právnických studií patřil K. Dražďák, později doktor práv a advokát v Opočně, mezi nejagilnější činitele českého hermetického hnutí. Stal se martinistou, ale byl především iluminátem, a když se martinisté a iluminati spojili, prosazoval k nelibosti E. Haunera dominanci illuminátství. Dražďák byl v čilém písemném styku s francouzským martinistickým ústředím, získal na Papusově pařížské škole hermetických nauk „bakalariát kabbaly" a byl jedním z mála českých členů řádu Rose-Croix-Cabbalistique, který až do své předčasné smrti vedl S. de Guaita, největší hermetik své doby. Dražďák, který žil v létech 1872–1921, se podílel na vydávání *Sborníku pro filosofii, mystiku a okkultismus* v Praze, zúčastnil se literárního ruchu kolem *Moderní revue* A. Procházky a Jiřího Karáska ze Lvovic, který byl jeho přítelem, stál určitou dobu v čele českého martinistického hnutí. Byl též neognostikem a svobodným zednářem. Zemřel předčasně ve věku čtyřiceti devíti let.

Vojtěch Kempfer

Prakticky založený a velmi schopný organizátor akcí i ediční činnosti pražské Universalie byl V. Kempfer, který těmito vlastnostmi vyvažoval idealismus Jana Kefera. Kempfer se narodil roku 1916 ve Štrasburku ve smíšené francouzsko-české rodině (otec byl Francouz, matka Češka). Když mu bylo šestnáct let, odešli rodiče do Čech a usadili se zprvu v Olomouci a později v Praze. Kempfer pracoval nejprve jako tajemník hraběte Lozovského a potom jako náměstek vedoucího Sdružení českých pil. Nakonec pracoval jako vedoucí restaurací v Krkonoších a v Českém Šternberku. Zemřel v roce 1972. Byl dvakrát ženatý a měl z každého manželství dvě dcery. V Universalii měl určité výsadní postavení, protože Kefer si vážil jeho schopností, a tak o něm někteří členové rozšiřovali pomluvu, že se na úkor ediční činnosti této společnosti obohacuje. Ještě po zániku Universalie a Keferově smrti vydal Kempfer soukromý katalog, v němž nabízel řadu vzácných lóžových tisků, které vycházely nákladem Universalie v řadě zvané Eulis. Protože byl stále s Keferem, dali mu členové užšího kruhu Universalie nepříliš lichotivou přezdívku „Ratlík". Jeho jedinou publikací na téma hermetismu byl článek *Hermetické lékařství rostlinné* (*Logos* 1939, č. 2–6; s. 36).

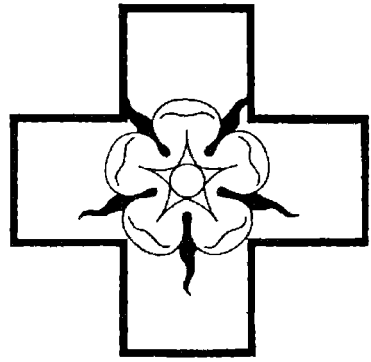

Petr Klíma-Toušek

Petr Klíma-Toušek

Vlastním jménem Petr Klíma, jméno Toušek převzal po svém pradědečkovi z matčiny strany, který byl přírodním léčitelem a vládl okultními silami. Narodil se roku 1901 v Kamenném Újezdě u Českých Budějovic v rodině chudého zemědělce. Jako dítě pásával dobytek bohatého místního sedláka a při skotačení si zlomil obě nohy v kotnících. Tato událost ho významně poznamenala, stal se uzavřený a samotářský.

V Českých Budějovicích začal navštěvovat mystický kroužek a roku 1922, sužován těžkými sociálními poměry, odešel do Vídně, kde se usadil a živil jako skladník, překladatel i jinak. Velikou péči věnoval sebevzdělávání, prostudoval množství filosofické, teo-

logické, mystické a okultní literatury a naučil se dobře německy a anglicky. V roce 1927 se na čas vrátil do Prahy a stýkal se s pražskými mystiky a okultisty, zvláště s K. Weinfurterem, ale později měl vůči jeho osobě i jeho učení značné výhrady a rozešel se s ním velmi kriticky. Přispíval do časopisů *Das neue Licht* (Vídeň), *Psyche* (Praha), do spiritistické *Psychické revue* (Radvanice u Ostravy) a dalších. Cvičil pilně bhakti a džňána jógu a stal se duchovním žákem Maharišiho. V roce 1946 přesídlil trvale do Prahy a žil na Žižkově v jediné podkrovní místnosti osaměle a chudě, navštěvován nemnoha žáky.

Navštěvoval jsem ho také, ale zejména proto, abych se dověděl něco o osobnostech a okolnostech českého hermetického hnutí. Býval velmi náladový a zejména hyperkritický ke všem, kdož se nehlásili k jeho cestě. Opovržlivě se vyjadřoval o Weinfurterovi, Bo-Yin-Raovi, Abdrušinovi, Paulovi Bruntonovi a jiných známých osobnostech v kruzích mystiků a okultistů. Bruntona prohlašoval za podvodníka, který s mystikou pouze obchoduje, Weinfurtera za člověka zatíženého silnými vazbami na určité astrální larvy.

Klíma-Toušek byl praktikující mystik, ale prodělal složitý duchovní vývoj. Uváděl k nám klasické rosekruciánství, spoluzakládal českobudějovický rosekruciánský kroužek, který později vedl pan Reitinger, přeložil rosekruciánské *Tajné figury*, které vyšly tiskem v Plzni, přeložil a v rukopisech rozšiřoval dílo *Poimandres*, připisované Hermu Trismegistovi, ale překládal i taoistické a jiné texty. Knižně vydal významného průvodce mystikou *Cesta do nitra duše* (Praha 1947). Petr Klíma-Toušek se velmi zasloužil o to, že českým zájemcům o duchovní život zprostředkoval mnohé cenné zahraniční prameny k jeho pěstování.

V mládí se zabýval i evokativní magií. Publikoval jednu z příhod, kterou v té době zažil, ve *Spiritistické revui* a později mi znovu vyprávěl zážitek, který ho od praktikování magie odvedl. V jednom „prokletém místě" v Kamenném Újezdě, kde tehdy bydlel, se odehrála řada tragických událostí, a proto usoudil, že toto místo je obýváno „autochtonním bůžkem" zlé povahy, tj. patrně nějakým elementálem. Chtěl jej evokovat a zničit, nebo připoutat na jiné místo. Jednou při přípravě na tuto evokaci, sedě na svém lůžku, se nečekaně manifestovala silná astrální larva v hrůzné podobě: zpozoroval náhle, že ze stěny místnosti jako by vystoupila obludná bytost, která se na něj dívala a za chvíli nato opět zmizela. Byl tímto zážitkem tak otřesen, že od svého úmyslu evokace upustil a k magii se již nevrátil.

Zůstal svobodný s poněkud misogynskými postoji; trpěl tím, že o něj nebyl takový zájem jako o jeho „konkurenta" Květoslava Minaříka, který v šedesátých letech měl v Praze početný kroužek zájemců o mystiku a který zdaleka nedosahoval ve všech směrech úrovně Klímy-Touška. Klíma-Toušek byl velmi vzdělaný a zkušený mystik a jeho příspěvek k duchovnímu vývoji u nás spočívá hlavně v jeho překlada-

telské činnosti; v tomto směru je to příspěvek úctyhodný a značný. Zemřel po dlouhé těžké nemoci v péči svého oddaného žáka-lékaře roku 1976.Vlastnil řadu významných rukopisů, mimo jiné deník Gustava Meyrinka, o který však přišel, když ho půjčil jednomu zájemci do Rakouska, a jiné vzácné doklady o životě a díle tohoto významného pražského okultisty.

Josef Štěpán Kmínek

Pocházel ze zemědělské rodiny v Polabí, byl hluboce nábožensky založen a již jako mladík se zajímal o okultismus a se svým strýcem se údajně věnoval i magii. Koncem roku 1920 se usadil v Praze, kde prošel různými povoláními: byl úředníkem v cukrovaru, na poště, na pražském magistrátě. Patřil k zakládajícím členům Universalie a krátce ji také vedl. Náhle však ztratil v důsledku zánětu duhovek a sklivce zrak a jako téměř nevidomý byl nucen přijmout místo hlídače v parku (!), což ho velmi sužovalo. V Universalii ho nazývali „Čaroděj" a soudilo se o něm, že mívá časté vize astrálních bytostí, neboť je někdy živě popisoval. Byl členem různých církví, spolu s Farským, Brodským a jinými bývalými katolickými kněžími byl spoluzakladatelem Československé církve, ale byl i členem starokatolické a dokonce i pravoslavné církve. Zabýval se posléze mystikou a zdůrazňoval vzor života Ježíše Krista.

Ideově byl průkopníkem universalismu a k předmětu svých zájmů napsal řadu pozoruhodných brožurek: *Cesta svět-*

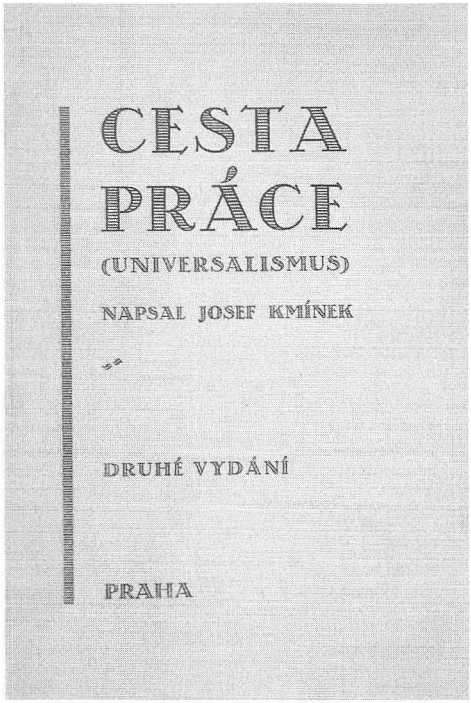

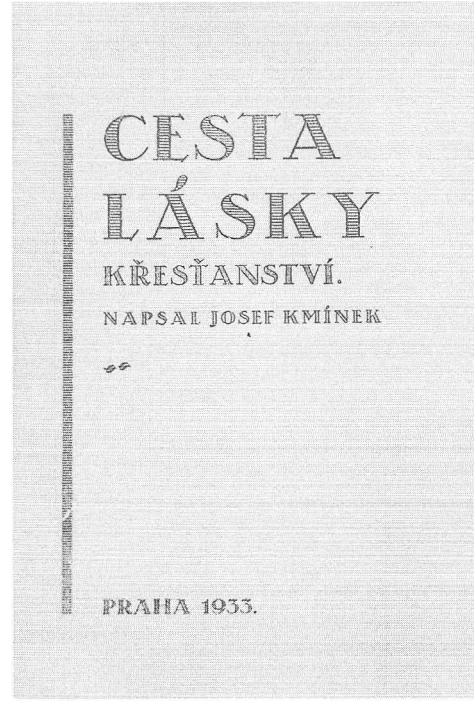

la, *Cesta práce*, *Cesta lásky*, *Universalismus jako náboženství budoucnosti* (všechny vyšly nákladem Universalie). Keferovi skautíci, jak mi sdělil spisovatel V. Čtvrtek, nazývali Kmínka „Čaroděj Kmín", ale nebylo to míněno hanlivě, naopak, měli ho rádi a vážili si ho. Potom co téměř oslepl, odstoupil z funkce v Universalii, ale s Keferem se stýkal dále. Zemřel v Praze roku 1953.

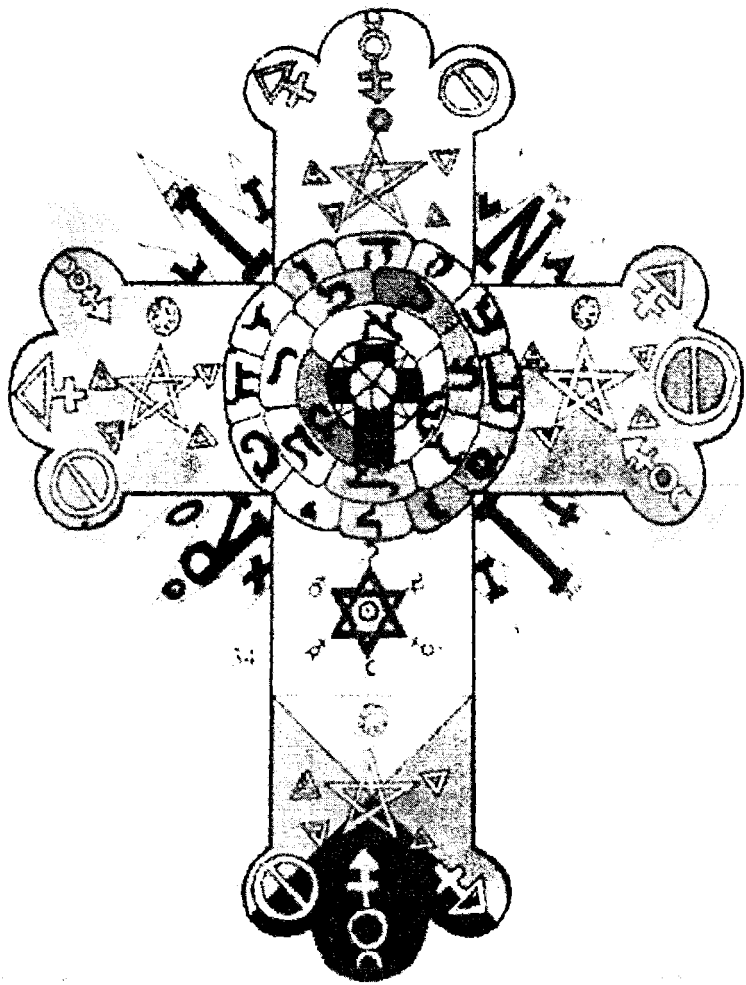

Odon Kopp

Odon Kopp

Mezi prvními českými martinisty z konce 19. století nacházíme jméno Odon Kopp. Byl to člověk technického vzdělání, elektrotechnik s velkým smyslem pro literaturu a esoterismus. Usadil se později v Paříži, stal se roku 1895 členem pařížské martinistické lóže Hermanubis a členem nejvyšší martinistické rady, jakož i osobním přítelem Paula Sédira.V Paříži žil mnoho let jako technický úředník, podporoval tam, mimo jiné, tehdy na studiích meškajícího básníka Jindřicha Hořejšího a jiné české studenty. Po návratu do Prahy žil jako penzista.

Obrovskou a vzácnou knihovnu, kterou si z Paříže přivezl, zdědila jeho dcera, ale po její nešťastné sebevraždě se knihovna rozplynula v jednom

pražském antikvariátě, který ji z větší části prodal do zahraničí. Odon Kopp se narodil roku 1870 a zemřel ve vysokém věku v roce 1958. Byl to nejdéle žijící svědek počátků českého hermetického hnutí, který stál u jeho začátků v Čechách a u jeho vrcholu ve Francii.

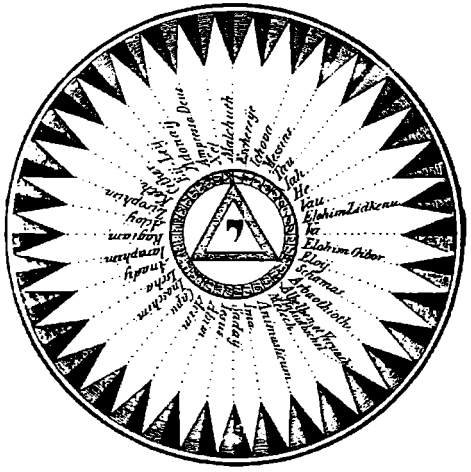

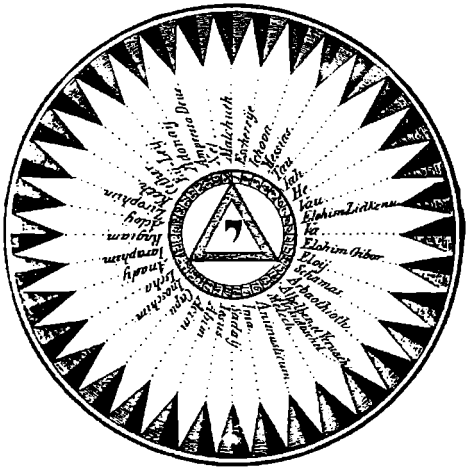

Emanuel Lešetický z Lešehradu

Emanuel Lešetický z Lešehradu

Svérázný český básník panteistické orientace, překladatel poezie prokletých básníků, ale i jiných, ctitel W. Whitmana, historik českého klasického rosekruciánství a esoterních společností, svobodný zednář a martinista, autor tajuplných povídek – to byl Lešehrad, jak býval krátce nazýván. Poslední mužský potomek starého českého šlechtického rodu, jakýsi český Maria Rilke, který ve své vile v Praze-Radlicích Na Santošce vytvořil velice vzácný a cenný literární a historický archiv, známý jako Lešehradeum. Jako zakládající člen pražské martinistické lóže Simeon měl příznačné lóžové jméno Orfeus. Narodil se roku 1877 a zemřel náhle v Praze na selhání srdce roku 1955. Žil osaměle se svou sestrou Marií Lešetickou ve své vile, obklopen knihami a zajímavými archivá-

liemi a předměty (například sbírkou mandragor), které prozrazovaly jeho zvláštní romantické založení. V jeho sbírkách se kromě jiných kuriozit prý nacházel i šátek smočený při popravě Marie Antoinetty v její krvi. Občanským povoláním byl úředníkem Zemské banky v Praze. Finančně celkem dobře zajištěn se věnoval hlavně literatuře a mimo jiné také hermetismu. Jako bratr Orfeus spoluzakládal první pražskou martinistickou lóži Aux trois blancs lotos či U tří korunovaných sloupů (není spolehlivě známo, zda to byla již lóže martinistická, či lóže zednářská martinistického zaměření, resp. s řadou členů-martinistů) a velmi aktivně pracoval v lóži Simeon, kde byl sekretářem. Lešehrad (psával se také Lešetický či Lešetický z Lešehradu) byl také členem pražské zednářské lóže Dílo a měl úzké styky zejména s J. Řebíkem a s P. Lasenicem.

Jeho světonázorové krédo vyvrcholilo ve sbírce básní *Kosmická pouť* a literární činnost, mající vztah k hermetismu, pak zejména v knihách: *Pokus o historii bratrstva Růže a Kříže ve styku s Jednotou českobratrskou* (1921), *Tajné společnosti v Čechách od nejstarších časů do dnešní doby* (1922), *Po stopách tajemných společností* (1935) a ve sbírce okultních povídek *Schodiště přeludů* (1947) a dalších. Jeho básnickým debutem byla sbírka *Smutné kraje* (1898), lyricko-melancholického obsahu. V těžké době protektorátu však napsal a vydal odvážné verše vlastenecké ve sbírce *Jen víra!* (1940). Jeho odvážné vlastenectví se projevilo i tím, že roku 1917 jako jeden z prvních podepsal proslulý manifest spisovatelů za národní a státní českou samostatnost.

Lešehrad byl člověk noblesního, ale nikoli chladného, nýbrž velmi přátelského vystupování a jeho neočekávaná smrt pro mne znamenala, kromě velkého smutku nad jeho odchodem, i ztrátu dalšího osobního svědectví o počátcích českého hermetického hnutí. Později jsem se v archivu Lešehradea bohužel dověděl, že byl od roku 1948 členem komunistické strany. Snad to učinil ze strachu, ale se mnou v těžkých dobách padesátých let, kdy jsem ho jako student navštěvoval, hovořil o současných poměrech velmi otevřeně a kriticky. V té době se s ním kromě dalších velmi přátelsky stýkal i V. Effenberger, pozdější vůdčí osobnost mezi pražskými surrealisty.

Miloš Maixner

Tento svérázný pražský okultista a hermetik, autor brožury *Okkultismus* (1922) a útlé knížky *Mantika* (1923), překladatel Papusových *Základů praktické magie* a de Guaitova *Chrámu Satanova*, se narodil roku 1873 jako syn známého malíře Petra Maixnera. Zemřel v roce 1937. Působil jako profesor kreslení na gymnáziu v Berouně a později jako tajemník ministerstva národní obrany. Četné spory s okultisty mu vyneslo jeho nekritické slavjanofilství, nacionalismus a jeho vášnivý odpor ke svobodnému zednářství, spojený s antisemitismem, ačkoli byl sám po určitou dobu členem zednářské lóže Bohemia v Praze. Byl velkým znalcem hermetismu a má, svou překladatelskou činností zejména, zásluhy o rozvoj hermetismu u nás. Spory, do kterých se pouštěl zcela nekompromisně, ho však nakonec vedly k tomu, že se zcela stáhl do soukromí. Spolupracoval zejména s Otakarem Griesem a spolu s právníkem Bohumilem Janouškem patří k překladatelům nejlepší francouzské hermetické literatury do češtiny. Janoušek k nám v letech 1913 a 1919 uvedl ve dvou svazcích, vydaných „Nakladatelstvím okkultních děl v Přerově na Moravě", nejdůležitější dílo novodobého hermetismu vůbec, *Dogma a rituál vysoké magie* Éliphase Léviho. Maixner také řídil spolu s E. Haunerem významnou ediční činnost nakladatele B. Jandy (edice Knihovna Sfingy), která sehrála významnou osvětovou roli také na poli okultismu.

Gustav Meyrink

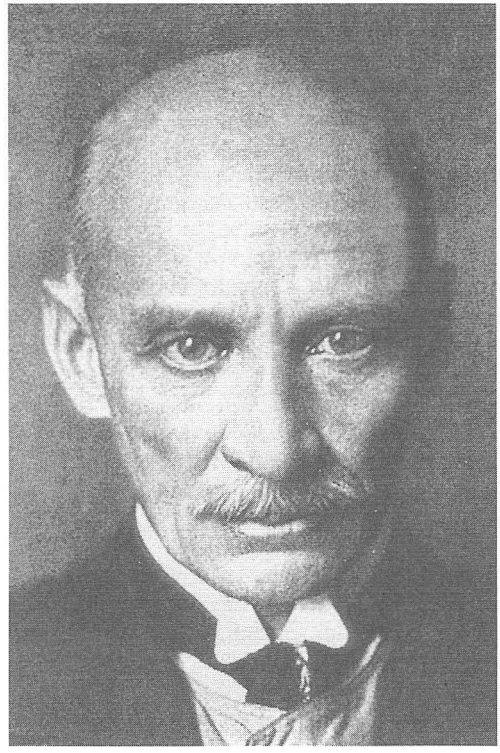

Gustav Meyrink, vlastním jménem Gustav Mayer, proslul především jako spisovatel.

Vlastním jménem Gustav Meyer, dnes už i u nás dostatečně známý německý spisovatel světové úrovně, vstoupil do literatury krátkými časopiseckými povídkami a pak náhle zazářil vynikajícími okultními romány, vycházejícími v tehdy neuvěřitelných nákladech: *Golem* (1915 – 220 tisíc), *Zelená tvář* (150 tisíc), *Bílý dominikán*, *Anděl západního okna*, *Alchymistovy povídky* a řadou dalších. Nejdůležitější Meyrinkovy spisy vyšly zatím v šesti svazcích v pražském nakladatelství Argo. Zde uvedené Meyrinkovy knihy jsou sice díla beletristická, ale jsou současně vynikajícími úvody ke studiu a pochopení okultního esoterismu.

Méně známo je, že Meyrink začínal svou rozsáhlou okultní praxi v Praze a že jej Praha jako magické město po

celý život inspirovala. Jeho nejslavnější román *Golem* je příběhem odehrávajícím se v pražském židovském ghetu a v jeho pozadí vystupuje proslulý hliněný sluha pražského rabbiho Löwa ben Becaléla, kterého vytvořil pomocí kabbalistické magie. Je to však především typický „román dvou světů", v němž jeho hrdina překračuje práh mezi těmito oběma světy. Ze světácky založeného pražského bankéře Meyera se v Praze stal okultista Meyrink.

Narodil se roku 1868 ve Vídni jako nemanželské dítě herečky Marie Meyerové a würtenberského ministra Carla, svobodného pána von Varnbühler von und zu Hemmingen. Pobýval v řadě měst, podle toho, kde jeho matka získala herecké angažmá. V Mnichově začal studovat na gymnáziu, v roce 1885 odtud přešel přes Hamburk do Prahy, kde roku 1888 absolvoval obchodní akademii. Zde ho matka opustila, když získala další angažmá v Berlíně. V Praze Meyer po několika přechodných zaměstnáních založil s jedním společníkem bankovní závod. Ostrou kritikou měšťáckých manýr německé pražské společnosti si vysloužil četné nepřátele, kteří ho obvinili z bankovních podvodů. Meyer byl zatčen, a ačkoli se ukázalo, že obvinění jsou falešná, ztratil obchodní důvěru a byl z Prahy vyštván. Nějakou dobu strávil ve Vídni a na cestách po Evropě, až se se svou druhou manželkou usadil roku 1906 v Mnichově a v roce 1911 v malém dřevěném, dnes již bohužel neexistujícím, domě ve Starnbergu u Starnbergského jezera poblíž Mnichova. Dům pojmenoval, jako vzpomínku na Prahu, „U poslední lucerny" (název mytického domu v pražském podhradí, který je vestavěn do hradební zdi a který je možno spatřit jen za určitých nocí – je jedním z několika míst v Praze, jímž lze podle pověsti v určité noci vstoupit do astrálu).

Meyrink slavil jako spisovatel velké úspěchy, ale čím více esoterismu jeho literární dílo obsahovalo, tím více později, když vlna zájmu o okultismus opadla, klesal zájem o ně. Meyrink byl od určité doby sužován osudovými ranami, chorobou páteře, tragickou sebevraždou svého syna Hano a posléze i bídou, která ho stihla po neúspěších jeho literární tvorby. Za svého pražského pobytu, vyčerpán neustálými konflikty, rozhodl se Meyrink pro sebevraždu, ale přikládaje ke spánku browning, všiml si, že mu někdo strká pod dveře jakési papíry. Odložil sebevražedný výstřel, aby se podíval, co to je. Byly to prospekty na okultistickou literaturu, které ho tak zaujaly, že ze sebevraždy sešlo a zcela propadl tajným vědám. Energický Meyrink si začal obstarávat celé haldy knih, které mu docházely z Německa, Anglie a odjinud. Začal si také dopisovat s tehdejšími významnými okultisty, navazovat kontakty s různými řády a stal se posléze členem bratrstva Sad Bayů, které údajně založilo Prahu a bylo nazýváno Asijští bratři.

Brzy objevil magické kouzlo Prahy, které jej uchvátilo už navždy. Jeho povídka *Neviditelná Praha* je vyznáním této lásky k magické Praze. Meyrink tu napsal: *„Neznám jiné město, které by člověka – bydlí-li v něm a zvětrá-li s ním duchovně – k sobě tak podivuhodně kouzelně*

vábilo a jež by tak neodolatelně vybízelo k návštěvě míst jeho pohnuté minulosti – jako Praha. Vypadá to, jako by mrtví volali nás živé na místa, kde kdysi trávili své pozemské bytí, aby nám pošeptali, že Praha nemá své jméno nadarmo – že je ve skutečnosti prahem mnohem užším než na jiných místech země... pak kráčíme jakoby pod jakýmsi vlivem, nevidíme a neslyšíme nic, co bychom už dávno nevěděli, ale odnášíme si pocit, na který nelze zapomenout do pozdního stáří – podivný pocit, jako bychom nějakým způsobem překročili práh."

Tuto lásku k tajemné neviditelné Praze sdíleli s Meyrinkem jeho současníci Paul Leppin a Jiří Karásek ze Lvovic. První z nich také podal Meyrinkův portrét v jedné z postav svého románu *Severinova cesta do temnot.*

V Prokopském údolí u Prahy konal Meyrink své první pokusy s evokativní magií, v Praze na Kampě, sedě jedné zimní noci na lavičce, ponořen do meditace o vnitřním zření, prožil vizi, která mu otevřela „vnitřní oko". Třiadvacetiletý Meyrink se v Praze stal okultistou a později jogínem a od roku 1892 mystikem, žákem rakouského „tkalce" Friedricha Mailändera. V té době měl také úzké osobní styky s baronem Adolfem Leonhardim a byl členem jím založené pražské teosofické lóže. „Jako prorok dávných dob tvořil Meyrink své dílo," napsal o něm jeho životopisec, pražský Němec a okultista H. Fritsche, který byl jeho přítelem a který vydal v Praze v Neubertově nakladatelství pozoruhodné dílo *Kleines Lehrbuch der weissen Magie* (1934).

Meyrinkovo dílo velké Zkušenosti a velkého Poselství všem hledajícím musí nutně potkat a prožít každý vážný zájemce o jakýkoli druh okultního esoterismu. Dne 3. prosince se Meyrink rozloučil se svými nejbližšími, zaujal jógickou pozici a s východem slunce dne 4. prosince 1932 vědomě a naposled překročil navždy práh: „Jeho věčné oči pohlížely k východu, k Praze," napsal Fritsche (*August Strindberg – Gustav Meyrink – Kurt Aram: Drei magische Dichter und Deuter*, Prag-Smíchov 1935, s. 22). O Meyrinkových pražských magických operacích napsal v roce 1948 pozoruhodný článek J. Viktora (*Pověst o pražském magikovi Gustavu Meyrinkovi*, in *Světový pramen zábavy a poučení*, č. 56, str. 29–32). Vynikající knihu o Meyrinkově díle a jeho okultistických aspektech napsal přední znalec hermetismu u nás D. Ž. Bor (V. Zadrobílek) s charakteristickým názvem *Bdělost, toť vše. Gustava Meyrinka cesta k nadsmyslnu* (Praha 2002).

Jan Bohuslav Řebík

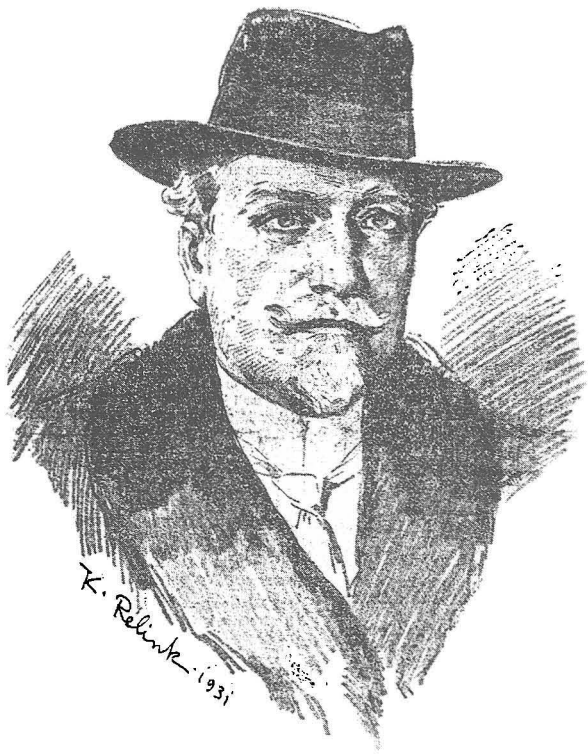

Jan Bohuslav Řebík

Jihočeský rodák Jan Bohuslav Řebík se narodil roku 1867 v Přesece u Třeboně v rodině chudého chalupníka, která byla silně nábožensky založená. Jeho matka byla venkovská vědma, která, jak o ní lidé po její smrti říkali, byla „požehnáním" pro celé okolí, neboť mnoha lidem pomohla účinnými bylinnými léky a moudrými radami. Zemřela, když bylo Janu Řebíkovi sedmnáct let. Jeho dva bratři se vystěhovali do Severní Ameriky, kde dosáhli významných společenských postavení, o mladšího bratra, údajně duševně postiženého, musel sám pečovat. Měl velmi tvrdé mládí, plné odříkání, ale také snah o duchovní vývoj. Absolvoval gymnázium v Třeboni a v Českých Budějovicích a potom s pomocí své tety vystudoval v Praze práva. Po absolvování působil

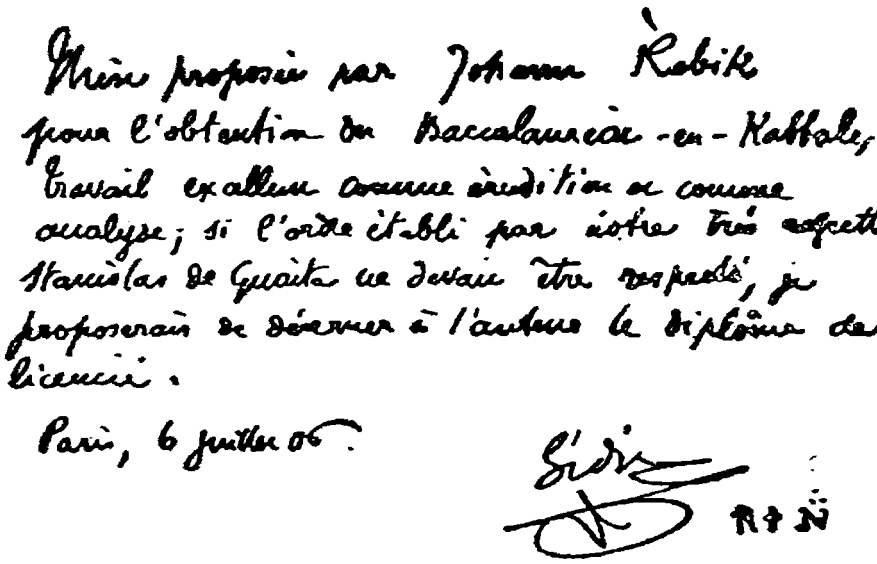

Sédirův návrh na udělení diplomu kabbaly Janu Řebíkovi.

nejprve jako advokát, žil v Lišově, jako soudce, později jako notářský koncipient v Českých Budějovicích a posléze od r. 1927 jako notář v Klatovech.

Již během své praxe v Lišově a v Českých Budějovicích se seznámil s baronem Leonhardim a stal se nejprve členem a později také vůdcem první martinistické lóže v Českých Budějovicích, svobodným zednářem (s lóžovým jménem Origenes), iluminátem, později vůdčím pracovníkem řádu Bílé lilie a posléze prvním předsedou spolku českých hermetiků Universalie a již v r. 1924 také velmistrem martinistické lóže Simeon v Praze.V roce 1906 získal v Paříži diplom bakaláře kabbaly, podepsaný Sédirem. Zpočátku se věnoval zejména spiritismu a teosofii, později praxi přírodního léčitelství a studiu dějin tajných společností a osobnosti Ježíše Krista. Byl to velmi přátelský a dobrotivý, avšak poněkud ambiciózní muž, zatížený i nesčetnými veřejnými funkcemi, od r. 1918 se angažující také v českém nacionalistickém hnutí, dlouho svobodný, osaměle žijící, snad až příliš důvěřivý, s návyky starého mládence (nakonec se však přece jenom oženil).

V polovině třicátých let přišel o celé jmění, když byl oklamán podvodným podnikatelem. Oklamán znovu podvodníkem, koupil za horentní částku nepravou sošku Věstonické venuše. Dopustil se prý proto peněžní zpronevěry u svých klientů, což ho od roku 1940

vyřadilo z veřejného života. Byl čilým organizátorem zejména spiritistického a později martinistického hnutí a čestným předsedou Universalie zůstal až do jejího konce. Patří k předním aktérům počátků českého hermetismu. Avšak angažoval se jako funkcionář celé řady veřejných kulturních a jiných organizací (např. také organizace pečující o propuštěné trestance) a velmi aktivní byl v malé politické straně Radikálních národovců československých. Datum jeho smrti mi není přesně známo, zemřel někdy na počátku padesátých let.

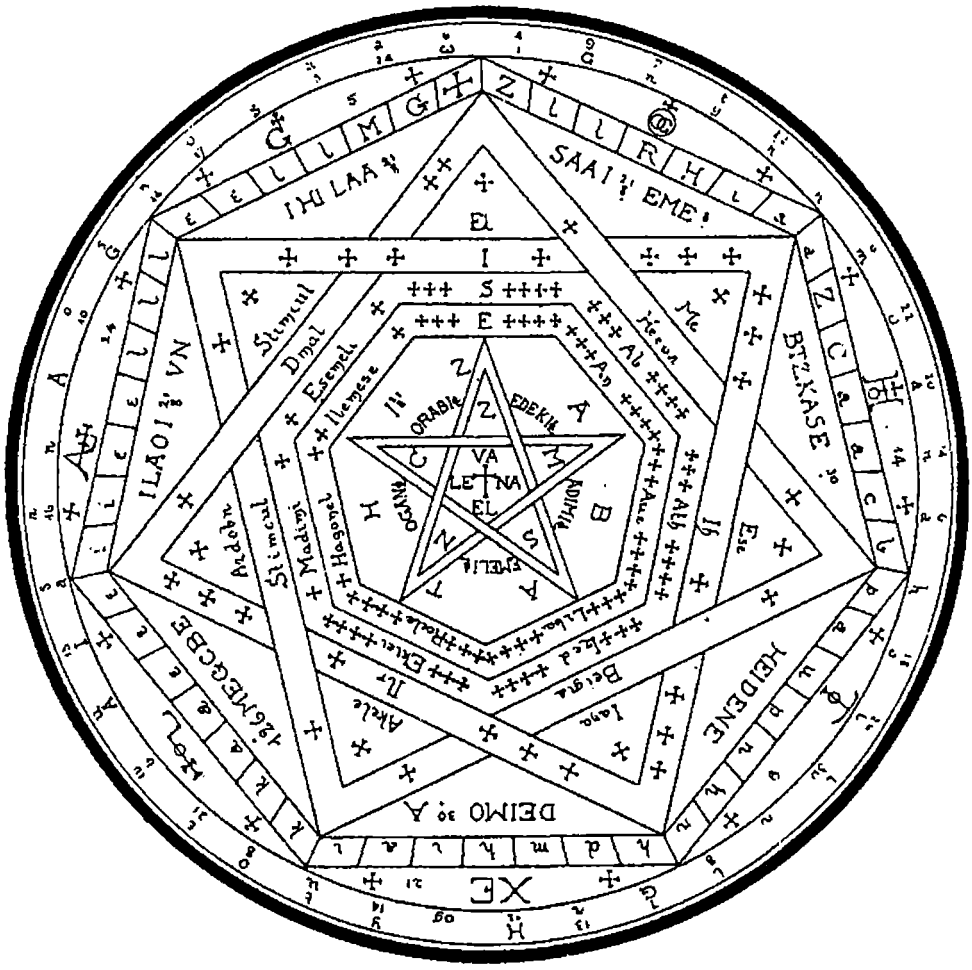

Josef Šimánek

Josef Šimánek

Dnes již nepříliš známý český spisovatel PhDr. Josef Šimánek, občanským povoláním úředník, se narodil roku 1883 v Jindřichově Hradci. Působil později jako knihovník ministerstva zemědělství a posléze jako úředník Státního pozemkového úřadu v Praze. Intenzivně pracoval jako činovník a ideolog skautingu (spis *Skauting, jeho podstata, význam a etika*, 1925). Ale nejintenzivněji se věnoval literatuře a byl autorem řady dnes již téměř neznámých románů a sbírek básní s esoterní tematikou, psaných v duchu jakéhosi neopohanství (*Háj Satyrů*, *Oživlé mramory*, *Propasti a plameny*, *Bratrstvo smutného zálivu*, *Hudba Acherontu*, *Bitva stínů*, *Bohové na zemi*, *Bílá paní*), vydávaných ve dvacátých a třicátých letech. Pře-

kládal také spisy Rudyarda Kiplinga a psal básně, které však zcela zapadly bez povšimnutí. Ve třicátých létech nejprve zastupoval ve vedení lóže Simeon J. Řebíka a potom vedl druhou pražskou martinistickou lóži Gedeon. Ohlasem této činnosti je jeho román *Bílá paní* (1937), v němž je zmínka o C. de Saint-Martinovi a v němž je patrný vliv martinistických idejí. Nejedná se tu však o známý zjev „Bílé paní" Perchty z Rožmberka. V jiném svém románě, *Háj Satyrů* (1926), vyjadřuje své zaujetí pohanskou antikou a symbolikou jejích mysterií (nymfa Chrysis, velký bůh Pan, podzemní chrám neznámého božstva a tajemný háj Satyrů). Okultní tematika (novela *Upír*) a okouzlení pohanskou antikou (*Smrt Perikleova*, *Smutný Faun*) zaznívá také ze sbírky novel *Ožívlé mramory* (bez data), jakož i v „novelách a mythech" *Bohové na zemi* (1925), kde vystupuje téma věčného trvání mýtů (*Duše studánky*, *Hlas propasti*), a v dalších pracích.

Tematicky a ideově příbuzný mu byl spisovatel Rolf Fremont (JUDr. Rudolf Fiedler, narozen v roce 1879 v Mladé Boleslavi, žijící tehdy v Praze), autor románového cyklu *Ve stínu věčnosti*, který byl pokládán za českého Bulwer-Lyttona, ale byl zaměřen spíše na mysteria starého Egypta.

Také Šimánek měl vztah ke kruhu kolem *Moderní revue* a vstoupil do literatury knihou básní *Ve chvílích světlých i temných* (1902). Kritik J. Borecký (1917) o něm napsal: *„Josef Šimánek vychází z české dekadence... S dekadenty tehdejšími souvisí skvělou vybroušenou formou, výrazem sytým a nádhery milovným, slovem melodicky zrythmisovaným, zálibou v nejvybranějších a nejrafinovanějších požitcích smyslů, sklonem k satanismu..."*

V Jidřichově Hradci vystudoval Šimánek tamní gymnázium, v Praze pak Filosofickou fakultu UK, kde roku 1909 získal doktorát filosofie. Ačkoli o něm jistý anonymní kritik napsal, že dokázal spojit svou zálibu v *„rozkošnickém helénství"* s *„vášnivou láskou k magickému svitu tzv. tajných či hermetických věd"*, patřil Šimánek dočasně také ke katolickému sdružení Sursum (1910 až 1912), které organizoval malíř a grafik E. Pacovský a které bylo později rozšířeno z výtvarné i na literární sekci. Zde se setkával s Milošem Maixnerem, Emanuelem Haunerem a jinými hermetiky. V roce 1911 byl Šimánek za odstoupivšího Františka Koblihu dokonce na čas zvolen předsedou tohoto uměleckého sdružení. Šimánkovými přáteli byli lidé mající blízko k různým esoterním směrům, jako Emanuel z Lešehradu (s nímž se však rozešel), intuitivistický filosof Vladimír Hoppe, Alfons Breska a další. Velmi blízko měl zejména ke spisovateli Jiřímu Karáskovi ze Lvovic, chodíval často do jeho galerie umístěné v Tyršově domě na malostranském Újezdě. Zemřel roku 1959 na náhlé selhání srdce nedaleko odtud, na ulici, když se vracel z této galerie.

Karel Weinfurter

Karel Weinfurter

Původně odborný učitel a novinář, také osobní tajemník básníka Jaroslava Vrchlického, se narodil roku 1867 a je znám především jako zakladatel a vůdce pražské školy praktické mystiky. Mezi četnými knihami, které napsal, je však také řada děl s hermetickou tematikou (*Odhalená magie se zvláštním zřetelem k magii ceremoniální a jejímu prototypu Faustovi*, 1922; *Astrologie všeobecná*, 1931; *Astrologie speciální*, 1931; *Tajné síly přírody a člověka*, 1925; *Tajná tradice a učení bratrů rosikruciánů*, 1933; *Amulety a talismany*, 1925, a řada dalších). Weinfurter se prezentoval jako arbitr v celé oblasti okultního esoterismu a mystiky, neuroticky lpěl na své autoritě a ostře napadal každého, kdo ji byť jen v náznacích zpochybňoval. Tak napadl nejen O. Grieseho, ale i P. Lasenica, mystika K. Minaříka

a další. Zdiskreditoval se však sám, způsobem, jakým vedl ošklivý útok proti autorovi stejného ražení, Paulu Bruntonovi. Tento útok vedl ke krizi v jeho spolku Psyche, který r. 1929 založil. Došlo tak k tomu, že mnoho jeho bývalých stoupenců tento spolek opustilo a přidalo se k bruntonovské opozici vedené Josefem Hoznourkem. Weinfurter, který se osobně znal a stýkal s Meyrinkem a baronem Leonhardim, se také na čas stal členem první pražské teosofické i martinistické lóže. V archivu této lóže je ve Weinfurterově osobním spisu poznámka: „svárlivý". Vydával množství překladů mystické a okultní literatury a vlastních prací, které byly zčásti nepřiznanými kompilacemi různé úrovně. Lze ho spíše nazvat popularizátorem mystiky a okultismu. Právem je velmi ceněn jeho třísvazkový spis *Ohnivý keř. Odhalená cesta mystická* (od 2., rozš. vyd. v Praze r. 1930 vyšla řada dalších vydání a dílo bylo přeloženo i do angličtiny a němčiny). Velmi cenné jsou také oba svazky jeho *Mystického slabikáře* (1. vyd. 1930, poslední 2000).

V zahraničí byl uznáván a překládán jeho nejlepší spis, *Ohnivý keř – odhalená cesta mystická* (sv. I.–III., rozšířené vydání 1930 – druhý svazek je překladem *Testamentu* J. B. Kerninga, německého mystika, z jehož učení Weinfurter vycházel, ale které svérázně interpretoval). Nejvýznamnějším Weinfurterovým žákem byl PhDr. Ing. Dr. Otakar Čapek, který si po učitelově smrti v roce 1942 vzal jeho manželku Boženu Weinfurterovou. Za okupace byl Weinfurter jako většina známých českých okultistů také vězněn gestapem a při výsleších všelijak trápen a zesměšňován. Zemřel krátce po propuštění z věznice, zřejmě na následky týrání.

Weinfurter vydával od roku 1925 časopis *Psyche*, do něhož přispíval převážně vlastními články, které byly solidním přehledem především problematiky praktické mystiky. Autor díla o dějinách české mystiky, věnované zejména Weinfurterovi a jeho adoraci, popírá řadu různých negativních tvrzení, která se o Weinfurterovi šířila, např. že byl patrně jediný český okultista, který se svou rozsáhlou publikační činností velmi obohatil, že byl i překladatelem a autorem řady pornografických publikací a že se ve svém běžném životě zásad, které hlásal, sám nepřidržoval.* S těmito pověstmi mne seznámil zejména Klíma-Toušek a jedna členka spolku Psyche, kteří je však za pověsti nepovažovali. Naproti tomu se o Weinfurterovi také tvrdilo, že byl svým způsobem zbožný, velmi sečtělý v okultistické a mystické literatuře vydávané v německém a anglickém jazyce. Weinfurter měl nepochybně velké zásluhy o vcelku kritickou popularizaci okultismu (poukazování na nebezpečí a nemorálnost černé magie), stavěl se však mnohdy do pózy zasvěcence, která mu rozhodně

* Sanitrák J.: *Dějiny české mystiky*, sv. I. *Legenda Karel Weinfurter*; sv. II.: *Konec zlaté éry*, Praha 2007. Ve 2. sv. uvedeného díla (s. 196) mne autor obviňuje, že moji kritiku Weinfurtera, zejména ve sporu s Bruntonem, *„nelze vyložit jinak než jako elementární neznalost či snad i cílenou agresi s jednoznačně zlým úmyslem"*. Soudný čtenář si učiní sám obraz osobnosti K. Weinfurtera (viz dále také dodatek *Spor Griese – Weinfurter*).

Karel Weinfurter s manželkou Boženou a Paulem Bruntonem.

nepříslušela. Ve své knize *Paměti okultisty* (1933) uvádí, že již jako školák měl náboženskou vizi jakéhosi světce, a naznačuje, že prošel složitým vývojem od praktikování spiritismu až k praktikování osobitě pojatých mystických cvičení, které u něho vedlo k získání vyšších schopností a vyššího poznání. Může být označen také za představitele praktické mystiky a za interpreta mystických aspektů křesťanství a indické teosofie. Jeho význam při šíření okultních nauk u nás je nesporný, je však ve výše zmíněném díle o dějinách české mystiky přeceňován.

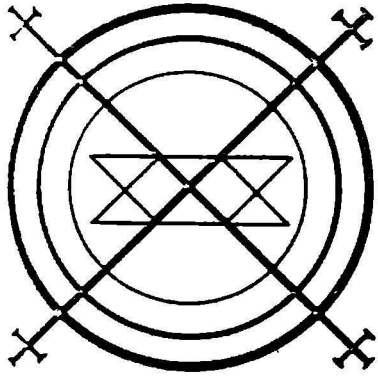

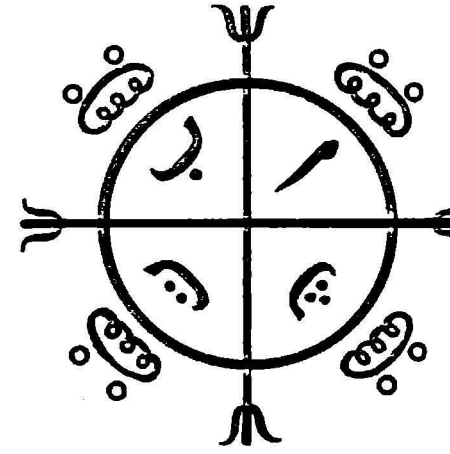

Otakar Zachar

Otakar Zachar

Občanským povoláním byl tento vynikající znalec středověké české alchymie a středověké alchymie vůbec i nadšený překladatel a vydavatel jejích klíčových textů (řada jeho překladů zůstala jen v rukopisech v jeho pozůstalosti) inženýrem-chemikem, který pracoval na Kladně jako sládek.

Zachar žil v letech 1870–1921 a je autorem řady původních spisů o alchymii a vydavatelem řady alchymických traktátů, přeložených již ve středověku do češtiny, jejichž vytištění doprovázel zasvěcenými poznámkami. Zachar, ač publikoval především řadu odborných prací z oboru pivovarnictví, může být právem pokládán za vysoce odborného autora z oblasti kulturní historie a dějin české středověké alchymie zvláště. Prokázal to zejména těmito pracemi: *Mistra Antonia z Florencie Ces-*

ta spravedlivá v alchymii (1899), *Bavor Rodovský z Hustířan a jeho rukopis, nyní leydenský* (1902), Laurentius Ventura: *O způsobu přistrojení Kamene filosofického* (1907), Rajmund Lullius: *Praktika testamentu* (1904), *Jitřní záře* (1909), *Chemie dávnověku* (1912), *O alchymii a českých alchymistech* (b. l., s kresbami Josefa Váchala), *Účast J. A. Komenského v dějinách alchymie* (zvl. otisk 1918) a *Z dějin spiritismu v minulosti*, 1914 (s dřevoryty Jos.Váchala). Zachar se posléze stal majitelem pivovaru v Kročehlavech, kde také zemřel. Zanechal po sobě bohatou knihovnu a množství rukopisů. Obojí je nyní archivováno jako jeho odkaz v jedné zámecké knihovně.

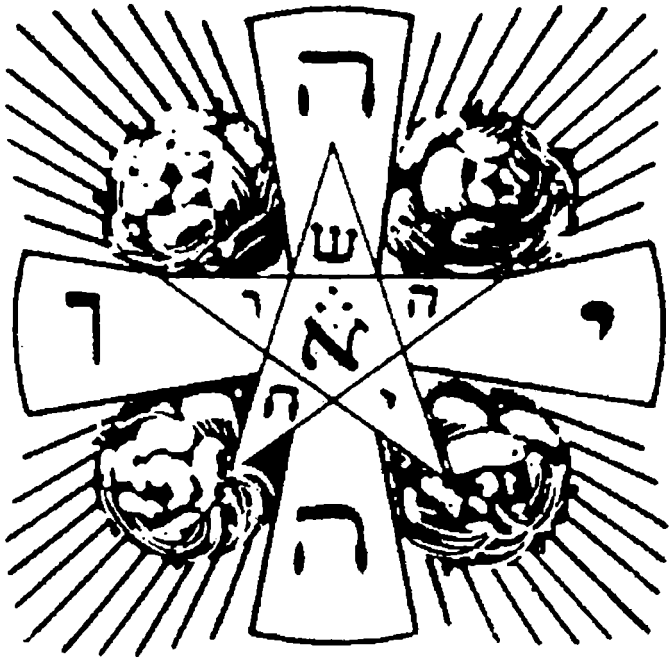

PŘÍLOHY

Zakládající členové martinistické lóže Simeon (1924):

- Jan Bohuslav Řebík (Origenes), *1867, svobodný, notář Lišov – předseda
- Josef Adamíra (Porfyrios), *1877, ženatý, odborný rada Rolnicko-lučebního ústavu Praha
- Josef Šimánek (Satornilos), PhDr., *1883, ženatý, knihovník Státního pozemkového úřadu Praha
- Jiří Hynais (Eumolpos, Hegesios), *1889, úředník tiskového odboru ministerstva zahraničí Praha
- Jan Zmatlík (Nikodem), *1869, ženatý, knihtiskař a nakladatel
- Emanuel Lešetický-Lešehrad (Orfeus), 1877, vrchní úředník Zemské banky Praha
- Jiří Karásek ze Lvovic (Damis), *1871, poštovní ředitel Praha
- Jiří Jirman (Marsanes), *1901– Jaroslav Matoušek (Kolarbatos), *1872, ministerský rada Praha
- Karel Dewetter (Boromeus), *1882, ženatý, spisovatel (Máj), správce knihovny ministerstva financí
- Oldřich Eliáš (Etana), *1895, ženatý, místotajemník Nejvyššího úřadu kontrolního Praha
- Antonín Bayer (Aristides), *1887, štábní kapitán Praha
- Bohumil Janoušek (?), soudní rada v Rimavské Sobotě – dopisující člen

Další: Rudolf Adámek, Jaromír Lichtner, Arnošt Tichý, dr. Jan Rejsa, O. Parma, E. V. Kühnel

Ženy:

Šimánková, Hynaisová, Zmatlíková, Adamírová, Dewetterová, Eliášová, Bayerová, Pavla Moudrá

Zasloužilí členové martinistického řádu:

- JUDr. Karel Pavel Dražďák (1872–1921)
- Gustav Meyrink (Mayer)
- Julius Zeyer (1841–1901)
- Alois May († 1915 ve válce)
- JUDr. Božetěch Pražák († 1915 ve válce)

Nejvyšší rada řádu: Jan Bohuslav Řebík, Josef Adamíra, Emanuel Lešehrad, Jiří Karásek ze Lvovic.

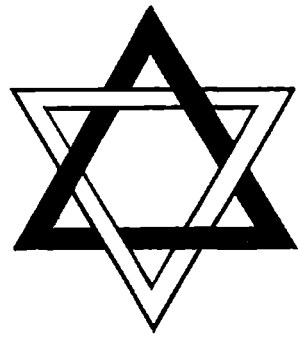

Spor Griese – Weinfurter

Otevřený spor mezi Griesem a Weinfurterem propukl v roce 1921 a měl původ jednak v Grieseho kriticky nekompromisních postojích a jednak ve Weinfurterově snaze zachovat si pozici jakéhosi neomylného arbitra ve věcech mystiky a okultismu. Z Grieseho strany začal spor věcnými připomínkami „k některým překladatelovým poznámkám", které Weinfurter napsal ke svému překladu spisu Bo-Yin-Ra (J. A. Schneider-Franken) *Knihy o živém Bohu*. Spor se týkal problému, v čem vlastně spočívá účinek magických formulí (zaklínání, ale i manter apod.). Griese ve své kritice zdůraznil, že tu nejdůležitější roli hraje *„kvalita hudební neboli intonace (zapění, udání tónů)"*, neboť tón v sobě utajuje sílu, *„jíž uvolniti může kdokoli, dovede-li jen vhodně vysloviti, a řekněme přímo, zazpívati určitá slova"*. Magická slova jsou proto tak mocná, že byla sestavena „přísně podle zákona o vnitřní souvislosti písmen s tóny, barvami a čísly". Magické působení slova spočívá tedy ve vyvolání vibrací, což je dáno spojením určitých hlásek. Podle Weinfurtera zde však nepůsobí vibrace, nýbrž myšlenkový obsah slov a v magii pak velmi záleží na stupni duchovního vývoje: *„Kdyby tatáž slova vyřkla osoba nezasvěcená, která nemá vnitřního vývoje, zůstala by bez účinku, a kdyby zase jiný magik přeložil ona slova do kterékoliv řeči, docílil by stejných výsledků."* Podle Weinfurtera je tedy rozhodující živá víra, nikoli zvuk slov a při čarování je vždy nutno magické formule šeptat nebo potichu mumlat. Ale současně na jiném místě Weinfurter tvrdil, že modlitba je účinná, i když je povrchní. Víra v účinek magické formule nepochybně dynamizuje předmětnou operaci, ale tyto formule musí být skutečně inkantovány, nikoli odříkávány, a v některých čarodějnických papyrech uvedené řecké samohlásky jsou klíčem k tomu, jak je třeba tyto formule inkantovat. Spor probíhal dále na stránkách prvního ročníku *Okultní a spiritualistické revue*, potom pokračoval Grieseovou poznámkou (na konci jím přeložené a vydané knihy Sédir: *Magická zrcadla*, Přerov 1921, s. 64), která se týkala opět Weinfurterovy poznámky k výše uvedeném spisu Bo-Yin-Ra o lotosu „svadhišthana", v níž pražský mystik, dle svého zvyku, neopomněl poznamenat, že tu jde o tajemství, které nelze zveřejňovat, ale které je mu ovšem známo.

Griese si pak dovolil, jak napsal, svým čtenářům toto mysterium „poněkud odhalit". Weinfurtera přitom nejmenoval, ale ten pak odpověděl dvěma články v *Okultní a spiritualistické revui* (č. 7 a 8, 1922), kterou redigoval, charakteristicky nazvanými: *Všem našim nepřátelům* a *Útok na naši mystickou školu*. V těchto článcích je zahrnuta i Weinfurterova odpověď na Grieseův kritický článek o tzv. „mystickém školení" (*Isis*, č. 1, 1922), v němž jeho autor naznačil, že ve Weinfurterově pojetí tohoto školení je řada omylů zásadního druhu. Weinfurter odpověděl arogantně: *„Kdyby byl pan G. počkal několik dnů, až vyjde moje kniha Ohnivý keř, byl by si uspořil evropskou blamáž." Praktickou mystiku chápal Weinfurter jako „vnitřní znovuzrození"*, kterého se dosahuje především tzv. „písmenkovými cvičeními", tj. vysoce závaznou formou. Prohlásil, že z toho, co o těchto cvičeních kdy napsal, nesleví ani tečku, a zdůraznil: *„Kdo chce cvičiti, i kdyby nebyl člověkem mravným a úplně čistým, dojde výsledků a přesvědčení,*

že Bůh sám si takového člověka postupně očistí." Weinfurter tu tak trochu spoléhal na boha i pro sebe a byl tu zřejmě v rozporu s tím, co psal jinde o magických formulích a mystickém vývoji.

Weinfurter však nezůstal u věcné stránky polemiky. Zaútočil na Grieseho způsobem opravdu neomaleným: vytkl mu, že když magie přestala být *„dojnou kravičkou"*, přešel nyní k mystice. O magických zrcadlech, která Griese doporučoval, prohlásil, že je to „veteš", a napadl i Griesem používaný titul DrHerm., který mu udělila Papusova pařížská vyšší škola aplikovaných lékařských věd, o níž prohlásil dále, že se o ní Papus, který ji *„jednou navštívil"*, vyjádřil velmi opovržlivě. Papus byl ovšem jejím zakladatelem a představeným. Opovržlivě se Weinfurter vyjádřil i o magii a spor převedl do roviny osobních osočování. Spor měl však také dimenzi osobní korespondence, která je uchována v Památníku národního písemnictví v Praze v Grieseho pozůstalosti.

Korespondenci začal Griese dopisem Weinfurterovi dne 14. března 1923, v němž se ho táže, *„kterak chce urovnati spor"* s tím, že *„urovnání by bylo velikým plus v našem duchovním snažení"*. Ale uvádí také: *„Na poslední Váš hrubý a čistě osobní výpad mlčeti nelze, to musíte uznat sám; je nutno nikoli se hájit, ale objasnit naší obci pravý stav věci... A než odpovím, rád bych se s Vámi dohodl. Tato dohoda neznamenala by však zanechání dosavadní kritické linie Isidy. Toť program, od něhož upustit nemohu. Znamenala by však rozhodně vnesení poctivého a spravedlivého prvku do našeho veřejného života, který jest tak zbahněn, a měla by blahodárný vliv na dav, který jest nám oddán a hledí na nás s velkým otazníkem. Dnešní krok stál mne mnoho sebezapření, ale konečně největším vítězem je ten, kdo vítězí sám nad sebou... Jdu k Vám s otevřeností a upřímností a jsem tak sobecký, že žádám za to od Vás totéž."* Weinfurter tuto vstřícnost nepřijal a odpověděl Griesemu povýšeným a podrážděným dopisem, v němž zdůraznil, že na předmětný spor nebude plýtvat časem a že *„s tribuny mystika ho nikdo neshodí"*. Griese na to odpověděl dalším dopisem, v němž mimo jiné uvedl: *„... utekl jste se ke zbabělému gestu všech, kdož nemohou rozumovými důvody čeliti, že do debat se pouštět nebudete, nemaje na to místa ani času, jak doslovně píšete... A místo věcného vyvracení libujete si se zvláštní rozkoší v kalu těch nejhrubších osobních nájezdů, štvete proti mně naše stoupence a nakladatele Rohma, upozorňujete na můj titul akademický senát, lžete o Papusovi, který je na mém diplomu podepsán, lžete o hermetické fakultě, o koupených doktorátech, viníte mne z kšeftařství, vyčítáte jakousi dojnou kravičku, a to vše nazýváte odpovědí na můj věcný článek... To není odpověď na moji věcnou kritiku, nýbrž neslýchané žurnalistické trhanství, jež není důstojné inteligentů, natož mystiků, jejichž praxe je zcela jiná. Po skutcích poznáte je... Proto mi nezazlívejte, že Vaší mystické praxi nevěřím."* To byl konec polemiky. Zatímco Griese chudnul na obětavém vydávání časopisu a knih, Weinfurter, vydávaje knihy mystické, okultistické a jiné, byl z toho dobře živ a stal se „významným představitelem pražské školy praktické mystiky", i když jeho pozice byla později otřásána spory s K. Minaříkem a zejména P. Bruntonem. Avšak lid chce být klamán...

Neuvěřitelné surovosti se „mystik" Weinfurter proti Griesemu dopustil po jeho smrti ve svých *Pamětech okultisty* (Praha 1933, s. 197nn.), kde obviňuje kohosi z černomagického útoku na jeho osobu, ale z uvedeného je však zcela zřejmé, že se jedná o Grieseho. Weinfurterův útok na Grieseho je tím podlejší, že se ho dopustil necelý rok po Grieseho smrti. Nebylo pochyb o tom, že *„ono individuum"*, jak psal Weinfurter, které se mu pokoušelo ublížit *„čarodějnictvím"* a které mu *„poslalo sešit jeho ‚okultního' časopisu"*, je Griese. Weinfurter hystericky pokračuje, že jakmile vzal do ruky onen časopis, pocítil ihned *„nepřátelský vliv, který vanul ze zásilky"* a večer, když ulehl a zaslechl v nábytku klepání, *„ihned poznal vyslaného elementála"*. Poté co odra-

zil černomagický útok tohoto *„břídila"*, tj. Grieseho, *„obdržel jsem od něho několik prosebných dopisů, abych se s ním smířil atd. To jsem ovšem učinil, neboť je to spravedlivé a za druhé jedině okultně správné."* To už byla skutečná nestoudnost, která ovšem zdaleka nebyla jediná, kterou tento pražský „mystik" vykázal. Podobným způsobem napadl později ve svém časopise *Psyche* i P. de Lasenica.

O Weinfurterově, řekněme poněkud labilním založení svědčí i následující příběh, uveřejněný jím o jednu stránku dále za ukončenou pasáží o černomagickém útoku (*Paměti okultisty*, s. 199n.). Weinfurter tu líčí, jak když nesl do jednoho nakladatelství „německou magickou knihu", aby z ní byly pořízeny reprodukce do jeho *Odhalené magie*, si při nastupování do tramvaje zlomil nohu v nártu. *„To byl zřejmý trest za moji knihu o magii! A také jsem ihned věděl, proč se mi stala tato nehoda."* Šlo tu patrně o nábor zájemců o tuto jeho knihu, neboť Weinfurterova *Odhalená magie* je zcela průměrná kompilace s velmi zanedbaným obrázkovým doprovodem, takže tu vzniká otázka, za co byl vlastně Weinfurter démony potrestán. Zkrátka, v Čechách nemáme na novodobé mystiky štěstí.

Petr Kohout-Lasenic: Desatera

Měsíc

1. Hodnotiti budeš svoje přednosti tak, jak se jen tobě samotnému jeví.
2. Nesestoupíš k nikomu, kdo se tobě tebe hodným nezdá.
3. Každou náklonnost i nepřízeň dej určiti svému citu; podle něho trestej či odměňuj.
4. Chrániti budeš všechna stvoření zemská před hrubostí člověka.
5. Povinnen jsi využíti moci a předností, jež ti darovali bohové.
6. Nikdy nepoložíš hranice zvídavosti ve svém okolí a bud' uchem jeho rozumu a ústy jeho citu.
7. Miluj život lidský ve všech jeho projevech; jest první po stavu a životě tvém a hoden tvojí pomoci.
8. Bojíš-li se utrpení, chraň se lásky, život-li chceš dáti, neptej se, kdo jej přináší.
9. Věčné změny jsou podstatou všeho dění; neboj se rozmaru, nebot' on jest touto změnou v pozemské skutečnosti.
10. Ne jen zasloužené činí vznešeným; i z darů přírody vytvoříš svůj trůn.

Mars

1. Vezmi vše bez ohledu, co uznáváš potřebným.
2. Jen síla vytváří právo; vládni hrůzou, city přenech slabochům!
3. Dobré jsou všechny ideály, jež slouží k naplnění tvých cílů; dej modlám mluvit řečí svých záměrů.
4. Máš právo ničiti vše v boji, jejž uznáš spravedlivým.
5. Nesestoupíš se svého trůnu, i kdyby samo nebe se proti tobě bouřilo.
6. Nevěř na osud; tvoř si jej vlastní silou a sám!
7. Nešetři životy jiných, chceš-li zachovati svůj vlastní.
8. Něhu oplodňuj hrubostí a bojechtivost rozumem.
9. Věčný zápas jest nepsaným zákonem božím; bojem a krví mu obětovati budeš.
10. Slavnými učiníš činy své, aby tvojejméno vedlo tě k životu bez konce.

Merkur

1. Poznávání jest nekonečné; nikdy neskončíš v zájmu a postupu.
2. Ber vše, čeho potřebuješ k splnění svých cílů.
3. Přizpůsobuje se bez ohledu na dosažený stav.
4. Pomni, že jest lépe zdokonalovati cizí, než tvořiti horší, původní.
5. Nemáš-li dosti síly, ani prostředků, lstí dobývej a vládni!
6. Nehled' na cestu, kráčíš-li za vytčeným cílem.
7. Nezabíjej, můžeš-li zneškodniti.
8. Plodit budeš v každé příležitosti života.

9. Z vesmírného pohybu vzešlo všechno bytí; nezastavíš se ve světě dočasném, ani věčném.
10. Nelpi na životě, ale využij jeho krátkosti k novému bytí.

Jupiter

1. Ne mečem, ani citem, ale moudrostí chrániti se budeš.
2. Ne snižovati, nýbrž povznášeti budeš nižší sebe, aby byli schopni převzíti část vlády z rukou tvých.
3. Ctíti budeš svobodnou vůli lidskou a zbavovati člověka předsudků.
4. Neváhej svěřiti svou ochranu přírodě, pokud neuznala tě svým pánem.
5. Tvůrčí činnost ostatních budiž ti svatou, i když si osobuješ právo ji měniti.
6. Nelekej se ani abstraktních odpůrců, žádáš-li právo, nebot' všechny prostředky podřazeny jsou spravedlnosti.
7. Milosrdenství jest vyšší práva; nezmaříš život bez souhlasu rozumu i citu.
8. Cit jest korunou každé lásky i tvoření; nebudeš bez něho ani milovati, ani tvořiti.
9. Neboť staré chrámy a idoly; uč se z jejich minulosti a jsou-li pro tebe přestárlé, vystav si na nich nový řád.
10. Bud' tím, čím se sobě zdáš, a sni o tom, čím jsi.

Venuše

1. Poddej se lásce!
2. Nečiň rozdílu, miluješ-li; bez lásky není ani přátelství.
3. Neodmítneš nikdy vnitřního volání lásky.
4. Pomni, že každé plození z lásky jest posvěceno zemí.
5. Snášeti budeš všechna protivenství lásky.
6. Láska jest vesmíru zákonem; každá forma lásky budiž ti posvátná.
7. Láska jest dárcem života; nehledej svůj cíl v boji, jenž ničí, ale v plození, které jej udržuje.
8. Nikdy nebudeš spojovati lásku s věrností.
9. Láska jest všechno ve svých proměnách, jako Příroda i Bůh; modli se k ní,
10. nebot'jenom v lásce sama sebe dokonale nalezneš.

Saturn

1. Neváhej zničiti své dílo, ani plody své, ohrožovaly-li by vládu tvého řízení.
2. Se sobě rovnými se spojíš.
3. Byl-li jsi zneuznán v domě svém, odejdi k člověku.
4. Ctíti budeš Zákony Země-Roditelky jako nejvyšší.
5. Jsi-li neschopen tvoření, proměň svůj čas a možnosti své k jeho podpoře a světlo milosti tebe ozáří.
6. Prozřetelnost vrací vše, co čas kdysi k udržení svojí vlády vzal; nežehrej nikdy na osud.
7. Život je věčný a rozum je jeho zákonem; nezabiješ bez rozumových důvodů.
8. Cos vyrval nebesům, vrhni do klínu života.
9. Čas jest pouhým prostředkem, kterým Absolutno uskutečňuje svoje záměry; užívej ho ~ tak, aby se nikdy nestal tvým pánem,
10. aniž prostoupil bytí tvé, nýbrž zahradou, ve které budeš pěstovati květy svého ducha, okem, kterým na sebe a dílo svoje shlížíš.

Slunce

1. Ideály krásy a umění buďtež ti nejvyššími vzory.
2. Ani zrak svůj neposkvrníš zločinem, jenž přináší lítost, ale útěchou zarmoucené léčiti budeš.
3. Neodmítneš smíru a života rozdávati budeš tolik, kolik ti jej vloží do rukou bohové.
4. Přemáhej pozemský chlad, jenž brání rozkvětu života.
5. Neporušíš nikdy harmonii kosmického dění.
6. Nemůžeš-li měniti osud, cesty sledovati budeš, jimiž se ubírá.
7. Nepostavíš se proti dráze života a trpělivě všechna příkoří snášeti budeš, jež přináší láska, která mu brány otvírá.
8. Nedej uniknouti žádnému bytí, jež může býti spoutáno v jiný tvar.
9. Jsi-li povolán, povinen jsi státi se ísty božími,
10. a vážiti jeho slova v řeči a chápání člověka, abys sám sebe zachoval a neporušil klid příbytků zemských.

Bakchovo desatero

1. Pamatuj, že tvé činy mluví o tobě; pracuješ, abys žil, a nežiješ, abys pracoval:
2. Ctíti budeš radost; radosti nebraň, radost čiň, radostí žij.
3. Netrestej bolestí ani utrpením, neboť běda metlám božím.
4. Ber vše k potřebě své, co země tobě nabízí, a nebraň, aby dávala i jiným.
5. Dokonalost není jen ku klanění, ale i k napodobení. Snaž se zpodobniti celou svou duší i životem s jejím vzorem.
6. Dobré budeš tvořiti na zemi, abys v nebesích nalezl svůj cíl.
7. Nezabiješ; važ si každé formy života ke chvále věčnosti.
8. Ctíti budeš lásku v jejím poslání; symbolem je ona Boha tvůrčího plánu.
9. Ve svoje božstvo věřiti budeš; jemu obětovati, je vzývati a kráčeti po cestách jeho vzoru, neboť nejenom činy, ale i víra korunuje život tvůj.
10. Modli se v radosti i ve smutku, modlitbou děkuj i pros, neboť modle se, k Bohu se blížíš, jenž je zdrojem všeho, co kdy můžeš chtíti.

Dionýsovo desatero

1. Tělo země spálíš ohněm extasí pro život nový, neboť dvakráte se rodí Člověk boží.
2. Hroziti smíš i unikati v proměnách, ale trest za křivdy na tobě spáchané přenech Osudu, jenž s tebou ruku v ruce kráčí.
3. Božské šílenství jest vyšší moudrosti lidské; ctíti budeš každou formu tohoto vytržení, neboť ono jest otcem umění a krásy – řečí bohů.
4. Jsi koncem země, z níž jsi vzal svůj počátek; odvážíš se jejích sil, abys věděl duchem, srdcem chtěl a mlčel životem.
5. Není místa, jež by nebylo tvým domovem, ani víry, ani vyznání, které by neskrývalo jednu pravdu. Poznávej sebe ve světě a Pravdu v sobě.
6. Nevládne-li čas bohům, ani prostor, tvoř pro věčnost a mimo svět; nikdy nedohlédneš konce svého tvoření, ale nesmrtelným a skutečným budeš ve svém díle i v sobě samotném.
7. Nebudeš bránit vzniku života ani všeho, co se utváří; jiné-li nemůžeš přivésti k jeho naplnění, radost neber, a vládneš-li, vládni radostí.

8. O lásce-li mluvíš, zapomeň na vše, co ji nosí, nebo jí žije. Žádná žena, ani matka žádná, ale Láska korunuje příčiny všech sil.
9. Zánik i vznik jedno jsou, okamžik i věčnost, projevy Ducha, jenž byl na počátku i před ním a vždy nové světy tvoří. Jen jemu klaněti se budeš, jemu v sobě samém i ve všem, co jest.
10. Vždyť ty jsi v Něm a On jest v tobě, a budeš-li dále, staneš se Jím. Neboť nestal ses, abys nebyl, ale íisty býti máš, jimiž On chce vysloviti Já v sobě samotném.

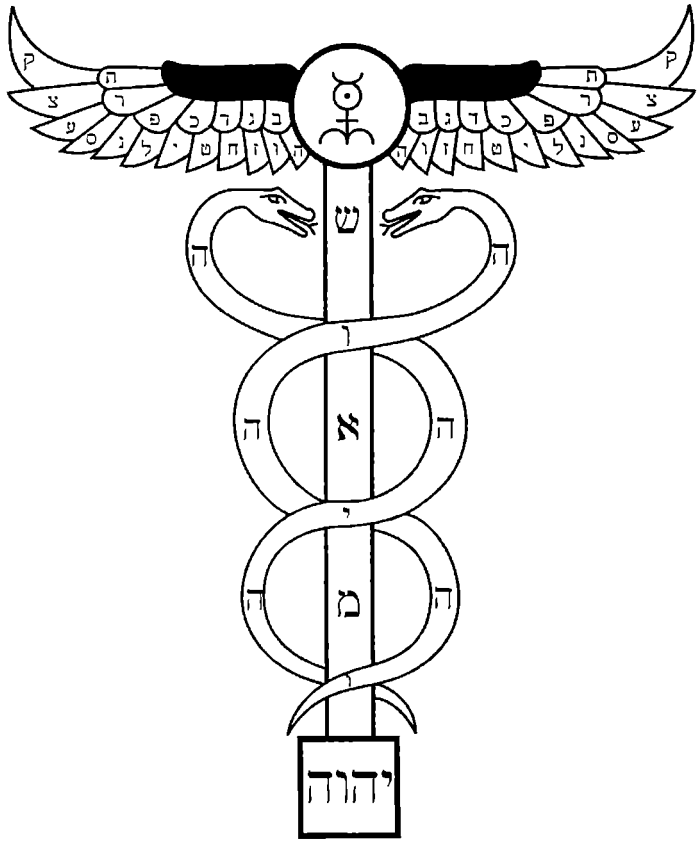

Pravda o případu Jiřího Arvéda Smíchovského

V roce 1946 byla v pražském tisku vedena ostrá kampaň proti dr. Jiřímu Arvédu Smíchovskému, který byl v té době ve vazbě a měl být souzen jako jeden z největších kolaborantů s nacistickými okupanty. Proces s ním byl jedním z posledních procesů se zrádci a kolaboranty, protože Smíchovský byl využíván jako svědek v jiných procesech, například s generály Bláhou, Rychtrmocem a mjr. Mohaplem, v nichž usvědčil generála Bláhu jako agenta sicherheitsdienstu. V kampani proti němu vedené byl Smíchovský označován jako „malostranský vrah", „ďáblův přítel" a podobně. Fakta, která zde dále podávám, se opírají především o dokumenty soudního spisu z procesu s dr. J. A. Smíchovským před Mimořádným lidovým soudem v Praze. Svazek jeho kauzy nese označení MLS I 5121/46. Kromě toho se opírám o svědectví řady osob, které v kauze Smíchovský vystupovaly. Proces s ním byl jedním z posledních svého druhu. Hlavní přelíčení se Smíchovským se konalo v Praze u soudu na Karlově náměstí a začalo 29. dubna 1946 přesně v 9.40 hodin. Dvojnásobný doktor Jiří Arvéd Smíchovský (tehdy se jako občan německé národnosti psal Smichowski) byl obžalován ze zločinů proti státu podle § 3, odst. 1 a z udavačství podle § 11 a 7, odst. 1 tzv. retribučního zákona. Předsedou soudu byl dr. V. Kozák, veřejným žalobcem dr. V. Hladík. Smíchovského měl obhajovat ex offo dr. J. Stourač, ale Smíchovský to odmítl s tím, že je sám také doktorem práv a že se bude hájit sám. K soudu byl Smíchovský přiveden z vazby na Pankráci, v níž setrvával od 12. hodiny dne 15. května 1945. Několik dnů předtím, než byl na základě udání P. L., svého bývalého přítele, druha z Národní obce fašistické a okultisty, obviněn, byl osvobozen z vězení gestapa na Pankráci a jen o vlásek unikl smrti, když byl krátce potom zadržen jako zrádce a měl být spolu s dalšími likvidován. Tehdy ho kdosi, krátce před hromadnou popravou provádčnou českými revolucionáři, poznal a odvedl stranou, aby mu umožnil únik. Smíchovský si již tehdy musel sám kopat hrob. Ale z nabyté svobody se dlouho netěšil. Proces se Smíchovským měl být senzací, protože se mu připisovaly legendární zločiny.

Před soudem vystupoval Smíchovský velmi sebejistě, prokázal nepochybnou právní erudici, ale na jeho tváři bylo znát útrapy, které prožil, a úzkost, kterou pociťoval, neboť zločinec jeho formátu mohl očekávat jen rozsudek smrti. Hlavním trumfem obžaloby, který měl Smíchovského přivést na šibenici, byl pokus identifikovat ho s nacistickým agentem majorem Glassowskim, který řádil v řadách českého odbojového hnutí a měl na svědomí množství životů českých vlastenců. Avšak Josef Höring, akademický malíř z Roztok u Prahy, po konfrontaci se Smíchovským s naprostou určitostí prohlásil, že Smíchovský není s Glassowskim totožný. Tím byl hlavní bod obžaloby vyvrácen. Nicméně po odmítnutí několika udání z různých stran, například též z univerzitní knihovny, kde Smíchovský nějakou dobu pracoval pro sicherheitsdienst ve zvláštní kanceláři, zbylo obžalobě pro obvinění z udavačství projednání dvou případů, kolem nichž se potom koncentrovalo téměř celé další soudní řízení. Byl to jednak případ vinárníka Petříka, majitele vinárny na Perštýně, kam Smíchovský se svými přáteli často docházel, a jed-

nak případ kapelníka Mandého, pražského Němce. Kromě toho byl Smíchovský obviněn z toho, že byl agentem sicherheitsdienstu, že byl členem Národní obce fašistické a že vystupoval jako fašistický, resp. nacistický publicista.

Případ Vladislava Petříka a vrchního rady Václava Pánka, kteří byli údajně Smíchovským udáni gestapu a zemřeli v koncentračním táboře v Mauthausenu, byl projednáván na základě žaloby pplk. v. v. Emanuela Pryla. Žalobce uvedl, že mu v uvedeném koncentračním táboře, kde byl také vězněn, Petřík a Pánek těsně před popravou sdělili, že jim bylo na gestapu řečeno, že jejich udavačem byl Smíchovský. Oba pak Pryla žádali, aby je pomstil, přežije-li. Totéž co Pryl tvrdila i vdova po Pánkovi, ale s tím, že se dozvěděla od komisaře gestapa Guskeho, že udání na jejího manžela přišlo z Berlína, nikoli z Prahy. Případ vznikl z následujícího incidentu. V létě roku 1941 přišel Smíchovský v doprovodu své pozdější manželky Naděždy Ragozinové a několika německých přátel do své oblíbené vinárny „U Petříků". U stolu se bavili německy, což se nelíbilo stálému hostu, vrchnímu radovi Pánkovi, který si údajně zavolal majitele vinárny Petříka (bývalého kapitána československých legií a člena Národní obce fašistické a zuřivého antisemitu) a požádal ho, aby společnost napomenul, aby v českém podniku hovořila česky. Petřík se pak odebral ke Smíchovskému a přání rady Pánka mu vyřídil. Smíchovský se proti tomu rázně ohradil, nicméně za chvíli nato se svými přáteli z vinárny odešel. Asi za dva týdny nato byli Petřík a Pánek gestapem zatčeni. Korunní svědek v procesu se Smíchovským, P. L., uvedl, že sám viděl Smíchovského udání na Petříka, a sice za následujících okolností: přišel spolu se svým přítelem Františkem Kabelákem za dr. Smíchovským do univerzitní knihovny, aby si od něho vypůjčili nějaké zakázané okultní knihy, neboť Smíchovský, který zde jako expert sicherheitsdienstu pracoval, měl přístup k celému knižnímu fondu. Když Smíchovský odešel pro vyžádané knihy, povšimli si oba, že v psacím stroji je zasunut nějaký popsaný list. L. prohlásil, že to bylo udání na Petříka psané německy, ale doznal, že německy neumí. Kabelák jako svědek odmítl prohlásit, že šlo o udání na Petříka. Uvedl, že pouze zahlédl poznámku, že Petřík je antisemita. To ovšem mohlo být vykládáno také naopak jako dobrozdání, které Smíchovský mohl psát na žádost gestapa o posudek na Petříka. Smíchovský ovšem popřel, že by Petříka udal. Při výslechu se naopak zjistilo, že L. sám gestapu udal Kabelákovu manželku za urážlivé výroky o nacismu a německé armádě a že dokonce udal i Smíchovského z padělání křestního listu spisovatelky Passerové-Gaschmajové, kterým ji zachránil před protižidovskou perzekucí. Jiný svědek, dr. Miloš Stránský, který byl ve stejném koncentračním táboře jako Petřík a Pánek a pracoval zde v oddělení osobních spisů, zpochybnil výpověď svědka Pryla, avšak uváděl nesprávně, že ve spise Pánka byl návrh na „Sonderbehandlung", neboť takový postup byl zaveden až v době po Pánkově popravě. L. a Kabelák byli v inkriminovaný den ve vinárně přítomni a incident pozorovali, v detailech se však jejich výpověď neshodovala. Udání Petříka a Pánka tedy Smíchovskému prokázáno nebylo.

P. L. po tomto neúspěchu na Smíchovského ostře zaútočil. Dal soudu z vlastní iniciativy k dispozici jakýsi posudek na Smíchovského, který byl ve skutečnosti hanopisem celé rodiny Smíchovských. Navíc obvinil nenávistně Smíchovského z celé řady dalších zločinů, uváděje například, že se mu Smíchovský svěřil, že likvidoval české okultisty a podobně. Dokonce, že zavinil smrt Lasenica a Weinfurtera, kteří byli sice oba nějakou dobu gestapem vězněni, ale zemřeli na svobodě. Zda se tedy Smíchovský stal za okupace udavačem českých okultistů, je sporné.

Dalším případem měl být důkaz, že Smíchovský udal kapelníka Rudolfa Mandého

z Prahy, k čemuž mělo dojít koncem července 1943. Smíchovský přiznal, že toto udání skutečně učinil, ale za následujících okolností, které Mandé potvrdil. Matky Mandého a Smíchovského byly přítelkyně a také Smíchovský a Mandé byli přáteli a tykali si. Mandé jednou Smíchovskému po jeho matce vzkázal, že Německo válku prohraje a že se pak Smíchovskému zle povede. Totéž pak opakoval Smíchovskému na terase jeho bytu, kde spolu jednoho letního večera seděli. Navíc Smíchovského vyzval, aby přestal spolupracovat se sicherheitsdienstem, a sdělil mu, že sám pracuje ilegálně proti nacistům. Mandé byl říšský Němec a kapitán v záloze německé armády. Proto to Smíchovský považoval za provokaci a ještě týž večer, po odchodu Mandého, na něj napsal udání na gestapo, ale učinil to také proto, že sám měl v té době různé potíže, byl svými představenými obviňován, že kryl české občany tím, že ničil různá udání, která na ně přicházela, a že diskreditoval některé agenty-udavače, když pracoval jako vyhodnocovač hlášení „agentů-meldrů" v jedné služebně sicherheitsdienstu. Asi za deset dnů potom byl Mandé zatčen a Smíchovský mu při konfrontaci na gestapu zopakoval jeho výroky o nacistech, prohrané válce atd. Mandé byl pak v Mnichově ve druhé instanci odsouzen na půldruhého roku do vojenského pracovního tábora v Poznani, ale v lednu 1944 odtud uprchl a po válce se vrátil do Prahy. Smíchovský měl tehdy v Mnichově svědčit, ale nedostavil se k soudu a raději zaplatil pokutu. L. pohotově u soudu vyprávěl, jak Smíchovského od cesty do Mnichova odradil, když mu vysvětlil, že má pro to nepříznivou astrologickou konstelaci. Kolem Mandého případu se proti Smíchovskému vytvořila řada intrik, jejichž původcem byl pražský německý advokát dr. Croy, který Mandého před německým soudem hájil. Croy tvrdil, že dva pražští advokáti, dr. Branžovský (kdysi přední funkcionář Národní obce fašistické) a dr. Chlubna, kteří rovněž zahynuli v nacistickém koncentráku, měli proti Smíchovskému, který u nich postupně praktikoval, když se vrátil ze studií v cizině, usvědčující materiály a že Smíchovský je oba udal gestapu. Chlubna údajně tyto materiály Croyovi předal, ale gestapo, které ho později zatklo, mu je odebralo. Gestapák Schenk, který zahynul při pražském květnovém povstání, prý L. naznačil jejich „děsný obsah", který prý stačil k tomu, aby byl Smíchovský několikrát odsouzen k smrti. Jak se však Schenk, který dělal na gestapu šoféra, k těmto materiálům dostal, bylo nejasné, jasnější spíše bylo, jak se L. dostal k tomuto gestapákovi. Proti Smíchovskému vystoupil v těchto souvislostech další svědek, dr. Otakar Lankaš, který soudu vyprávěl zcela nepravděpodobnou příhodu: když byl za války vězněn na Pankráci ve stejné době jako Smíchovský, ale v jiné cele, řekl mu prý jednou Smíchovský při společné vycházce na dvoře, že dr. Chlubnu udal gestapu jako jemu nepohodlnou osobu. Tehdy se oba, Smíchovský a Lankaš, viděli poprvé a naposled. Smíchovský tuto výpověď popřel a uvedl, že neměl žádné důvody k tomu, aby se svěřoval zcela neznámému člověku. A popřel také, že by Chlubnu a Branžovského udal gestapu. Svědek dr. Vojtěch Müller, bývalý zaměstnanec dr. Chlubny, potvrdil, že Smíchovský Chlubnu několikrát varoval, aby „tolik nemluvil a dal si pozor na to, co říká", neboť Chlubna často v jedné pražské kavárně vykládal, jak Německo prohraje válku a on se pak dá do politiky a bude ministrem. Jiný svědek, dr. Slouka, pak uvedl, že mu Chlubna v transportu sám řekl, že ho udal jakýsi dr. P. Také obvinění, že Smíchovský udal Branžovského a Chlubnu, nebylo tedy prokázáno a soud uznal, že jde o pouhé domněnky.

Ve prospěch Smíchovského vystoupila řada svědků, kteří uvedli, že jim Smíchovský za války různě pomáhal. Například Marie Civínová z Prahy napsala Smíchovského matce po válce dopis (v soudních spisech uložený pod číslem 277), v němž mimo jiné uvedla: *„Váš syn mi prokázal ve-*

liké dobrodiní tím, že mi každých čtrnáct dnů obstarával do Říše propustky, na svoje vlastní nebezpečí..., abych mohla navštěvovat svého syna... tím, že jsem syna tak často viděla, mohla jsem ho potěšit i ledacos mu sdělit a tím jsem ho držela v duševní rovnováze... Choval se ke mně (rozuměj Smíchovský, poznámka M. N.), *třebas jsem mu byla úplně cizí, vždy velmi přátelsky a vlídně.*" Jiné ženě, uklízečce Josefě Petrovcové, s níž se znal z univerzitní knihovny, zachránil před popravou švagra. Smíchovský za něho v roce 1942 intervenoval a dosáhl toho, že mu byl trest smrti změněn v osmiletý žalář. Další svědci, Božena Jůzová a dr. Konstantin Vyskovatý, uvedli, že je Smíchovský chránil před gestapem. Petrovcová dokonce uvedla, že ze zvědavosti otevírala Smíchovskému dopisy a že v nich byla poděkování za jeho četné intervence ve prospěch politicky stíhaných občanů protektorátu.

Posledním závažným argumentem bylo, že Smíchovský pracoval jako agent sicherheitsdienstu, bezpečnostní služby zaměřené na politické delikty. Jejím pražským šéfem byl mnichovský nacista Werner Jacobi, později Smíchovského přímý nadřízený. Smíchovský pracoval nejprve jako vyhodnocovač udání a potom jako expert vypracovával zprávy o českých okultistech, svobodných zednářích, sokolech a dalších. Tvrdil, že již v prvních dnech okupace byl agenty sicherheitsdienstu donucen ke spolupráci, neboť mu prohlásili, že vědí, že je italským špionem a že jako rakouský důstojník za první světové války dezertoval; nebude-li spolupracovat, bude za to souzen. Smíchovský se tedy podvolil a pracoval nejprve jako zaměstnanec sicherheitsdienstu, vyhodnocující hlášení „agentů-chodců", kteří se pohybovali na ulicích a ve veřejných místnostech, aby sledovali, co lidé říkají a dělají; vyhotovoval svodky těchto hlášení pro centrální služebnu. Potom fungoval jako politický poradce a expert. Dostal přidělenu zvláštní místnost v univerzitní knihovně, aby měl na dosah ruky prameny, a vypracovával studie o české mafii, svobodných zednářích, sokolstvu a okultistech, jak tu již bylo uvedeno.

Před soudem byl sveden boj o to, zda Smíchovský byl přinucen do sicherheitsdienstu vstoupit, jak uváděl, nebo zda tam vstoupil dobrovolně jako přesvědčený nacista. Své nacistické přesvědčení nepopíral a nepopřel dokonce ani to, že jeho expertizy pro sicherheitsdienst „byly cenné". Leo Drnovský, bývalý policejní inspektor první třídy, vypověděl, že po okupaci, již v březnu 1939, dal tehdejší policejní rada Schröder příkaz k zatčení Smíchovského, ale nepotvrdil Smíchovského výrok o tom, že může dosvědčit, že události probíhaly tak, jak je Smíchovský vylíčil. Smíchovský tehdy nebyl zatčen, nýbrž pozván agenty sicherheitsdienstu do hotelu Esplanade, kde s ním bylo jednáno, jak je uvedeno výše. Do tří dnů se měl rozhodnout, zda spolupráci se sicherheitsdienstem přijme, či nikoli. Soud Smíchovského tvrzení neuvěřil a dospěl k závěru, že své služby nabídl sicherheitsdienstu dobrovolně. Také zde byl L. usvědčen z nepravdivé výpovědi, neboť uváděl, že se svými přáteli sebrali Smíchovskému průkaz agenta sicherheitsdienstu a ke svému překvapení zjistili, že měl průkaz obyčejného udavače („Meldra"). Jacobi jako svědek uvedl, že Smíchovský byl placeným úředníkem a expertem sicherheitsdienstu a že nikdy nepodával žádné zprávy gestapu, že však v jedné pražské „Dienststelle" (služebně) sbíral a vyhodnocoval udání pouličních agentů a podával zprávy dále do ústředí, ale to činil jen přechodnou dobu. Jako expert pak pracoval také v bývalé Petschkově vile v Praze 9. Avšak Smíchovského expertizy byly, podle Jacobiho, příliš abstraktní a psychologizující a některé z nich, například elaborát o českém antisemitismu, byl kritizován profesorem německé pražské univerzity dr. H. J. Bayerem jako neúplný. Většinu těchto elaborátů uváděl Smíchovský úmyslně jen do určitého data. Tak například v roce 1940 vypracoval zprávu o čes-

kých tajných společnostech, avšak ukončil ji rokem 1910, a tak byla prakticky nepoužitelná. Jak byla tato činnost nacisty tehdy hodnocena, není známo, protože z hlášení Jacobiho o dr. Smíchovském do berlínského ústředí se zachovala jen třetí ohořelá strana, kde bylo hodnocení kladné. Smíchovský sám přiznal, že jeho práce pro sicherheitsdienst byla hodnotná, i když to Jacobi před soudem spíše zpochybňoval. Smíchovský ho ostatně již za okupace obvinil, že využil jeho materiálů k sepsání dvou knih, *Golem metla Čechů* a *Země zaslíbená*, se silně antisemitským obsahem. Otázka, zda sicherheitsdienst mohl ze Smíchovského elaborátů profitovat a zda tím byla ohrožena svoboda i život českých lidí, zůstala vcelku nezodpovězena zcela objektivně, ale soud později tuto činnost prohlásil jako vrcholně nebezpečnou, která přinesla českému národu nedozírné škody. Představeným Smíchovského ve sběrné služebně byl pracovník sicherheitsdienstu Uebellacker, odporné individuum, alkoholik a pederast, který byl nacisty sám později zatčen a zemřel v koncentráku. Předtím byl Smíchovský podřízen stejným individuím, dr. Blažkemu a dr. Brassovi, v takzvaném SD-Leitabschnitt, kde se organizoval tým agentů z českých občanů. Oba tito vedoucí pracovníci, jak vyšlo před soudem najevo, vytvořili ze svého „úřadu" místo pustých homosexuálních orgií a oba byli proto také později nacisty zatčeni; dr. Brass byl nacisty posléze fyzicky zlikvidován. Pitky, zneužívání služební moci, orgie homosexuálního dr. Brasse Smíchovského tak znechutily, že chtěl ze služeb sicherheitsdienstu vystoupit – podal si celkem asi čtyřikrát žádost o propuštění, ale přestože byl sám nacisty třikrát zatčen a vězněn ve vyšetřovací vazbě, bylo mu důrazně řečeno, že propuštění není možné a že příslušníci sicherheitsdienstu musí plnit rozkazy na jakémkoli přiděleném místě. Nicméně v roce 1944 byl Smíchovský přidělen ke Státní cenové kontrole a pro sicherheitsdienst již přímo nepracoval. Jeho představení v této nacistické organizaci ho několikrát obvinili, že zadržuje důležitá udání, například na ředitele Nemocenské pojišťovny A. Chmelíka a na další osoby, že likvidoval několik agentů obviněním, že podávají smyšlená hlášení. Tak například zdiskreditoval a likvidoval agenta Voříška, který si jako bývalý komunista sám vyráběl komunistické letáky, které pak v hostincích strkal lidem do kapes odložených kabátů, aby je mohl dát zatknout. Dále nacisté kladli Smíchovskému za vinu, že mařil akce směřující k prověření osoby prof. dr. Jana Kaprase, předního svobodného zednáře a člena první protektorátní vlády (!), kterého Smíchovský varoval, že je sledován, stejně jako varoval generála Radolu Gajdu, vůdce českých fašistů, kterému sdělil, že je pověřen, aby ho sám sledoval, protože Gajda byl znám svým protiněmeckým smýšlením. Smíchovský podnikl také velmi odvážnou akci na záchranu knihovny Židovské náboženské obce v Praze, která měla být převzata Rosenbergovým institutem v Berlíně, ale která byla zásluhou Smíchovského nakonec přidělena Orientálnímu ústavu při německé univerzitě v Praze. O tuto knihovnu Smíchovský osobně pečoval až do roku 1944 a zařídil, že zde okupaci přežilo několik jejích židovských zaměstnanců jako nepostradatelných odborníků. Mezi nimi byl i dr. Štefan Plaček, pozdější šedá eminence rozvědky KSČ a vedení poúnorové StB. V roce 1943 zachránil Smíchovský před nacisty pozůstalost předního českého svobodného zednáře dr. Josefa Volfa, ředitele knihovny Národního muzea. Jeho osobní archiv obsahoval mimo jiné závažnou korespondenci Edvarda Beneše s francouzskými zednáři, která byla pro Beneše politicky kompromitující, neboť plnil také příkazy pařížského Velkého Orientu, které nebyly vždy v souladu s československými státními zájmy. Tuto Beneše kompromitující korespondenci Smíchovský ofotografoval a ukryl na tajném místě, ale v průběhu vyšetřování nabídl, že ji vydá – víme již, za jakých okolností se to stalo –, a to mu patrně zachránilo život.

Nacisté obviňovali Smíchovského ze styku s katolíky, zvláště s členy Tovaryšstva Ježíšova (jezuity), a byl dokonce nazýván „tajným jezuitou" (Jacobi). To bylo závažné obvinění, neboť podle jedné verze sicherheitsdienstu pronikli jezuité do nejvyšších míst nacistického politického aparátu. Dále byl obviňován z homosexuality, což se zakládalo jednak na zjištěních české policie, jíž bylo známo, že udržuje styky se známým homosexuálem PhDr. et MUDr. Richardem Thielem z Růžodolu u Liberce, a jednak na svědeckých výpovědích, že měl poměr s několika homosexuálními gestapáky a členy sicherheitsdienstu, jakož i s německým vojákem Hlavou, kvůli němuž si v blízkosti Lorety vydržoval tajný byt, kde se s ním scházel. Také to bylo pro nacisty neodpustitelné provinění. Konečně se o Smíchovském v nacistických kruzích tvrdilo, že je židovského původu a tajný zednář k tomu. Židovského původu nebyl, zednářem však ano, měl s tím problémy už u českých fašistů a jako pravá ruka generála Gajdy jim musel vysvětlit, že byl mezi zednáři jako špion. Zajímavé je, že se nezajímali o jeho okultistické založení, Jacobi o něm tvrdil, že byl „spiritistou", což ovšem bylo mylné.

Obraz Smíchovského osobnosti byl složitý. Jacobi sám ho soudu písemně charakterizoval takto: *„Sein Wesen wechselte zwischen ausgesprochener Gutmütigkeit und einer Kälte de Herzens. Er konnte Kavalier und persönlich grosszügig sein, was nicht gespielt war; dann wieder zeigte er in Gesprächen ideologisch eine Brutalität und Skrupellösignkeit... Starker Ehrgeiz und Geltungsbedürfnisse wechselten mit Niedergeschalgenheit und Zweifel an sich selbst."** Je to je celkem přesná charakteristika Smíchovského, který byl osobností zmítanou silnými protiklady.

Sám o sobě napsal Smíchovský na žádost soudu mimo jiné toto: „K celé své činnosti v SD podotýkám: až do roku 1941 včetně pracoval jsem pro SD poctivě a předpokládám, že tato moje dobrá práce měla pro SD patřičný význam a byla hodnotná. Od roku 1941 pozbyl jsem o výkon služby v SD veškerý zájem z těch důvodů, že jsem úkoly, které mi byly odtud přidělovány, nepovažoval za činnost zpravodajskou, k níž jsem byl uvázán, a že jsem nesouhlasil ani s metodami, ani s celkovou ideou a politickou orientací SD. Pokud se pamatuji, žádal jsem nejméně čtyřikrát, abych byl ze svazku SD propuštěn. Při celé své zpravodajské činnosti, kterou jsem během protektorátu pro SD vyvíjel, uvědomoval jsem si, že tato může a bude míti, jako každá zpravodajská činnost, neblahé a snad i katastrofální následky pro jednotlivce a i určité skupiny. Přesto jsem tuto činnost prováděl a pokračoval v ní z těch důvodů, že nebylo vyhnutí. Byl jsem k této činnosti donucen, a jak jsem již uvedl, donucování se projevilo mým několikerým zatčením, neboť jedině takto si ony zákroky vysvětluji."

Smíchovský byl nacisty zatčen a vězněn celkem třikrát či čtyřikrát: poprvé byl gestapem zatčen a vězněn od 9. srpna 1941 do 24. prosince 1941; podruhé od 27. září 1944 do 26. dubna 1945 a posléze od 1. května 1945 do 5. května 1945, kdy byl jako vězeň na Pankráci osvobozen pražskými povstalci. První uvěznění, které ho potkalo, se odehrávalo dokonce v Berlíně. Byl obviněn z nepřípustných intervencí, z potlačování udavačských zpráv, úřední nedbalosti a z homosexuality. Hájil se tím, že udání, která na služebnu, v níž byl zaměstnán, přicházela, kontroloval, aby zamezil zbytečným perzekucím. V souvislosti s tím negativně hodnotil a zdiskreditoval nejhorší agenty této služebny, Jiřího Padiora a Čestmíra Pavlíka. Potom se stal expertem a byly mu, kromě již uvedených úkolů, svěřovány další, označované jako „Geheime Reichssache", mezi nimiž bylo i posouze-

* *„Jeho povaha se měnila mezi vyslovenou dobromyslností a chladností srdce. Mohl být kavalírem a osobně velkorysým, což nebylo hráno; potom zase ukazoval v rozhovorech ideologicky brutalitu a chybění skrupulí... Silná ctižádostivost a potřeba uplatnění se se střídaly s poraženectvím a pochybami o sobě samém."*

ní možností využití magie pro válečné účely, zda lze důvodně předpokládat, že schopné a vycvičené osoby mohou zrazovat státní tajemství telepatickým přenosem na určité osoby v cizině – toto podezření vzniklo ve vůdcově hlavním stanu – a další. Na těchto problémech pracoval Smíchovský až do konce září 1944, kdy byl znovu zatčen, tentokrát kripem (německou kriminální policií), a obviněn ze zneužití služebního postavení při provádění kontroly u jedné pražské firmy (to již pracoval jako kontrolor Zemského úřadu v Praze, ale paralelně byl ještě členem sicherheitsdienstu). Smíchovský se dopisem sicherheitsdienstu přiznal k braní úplatků, a byl proto počátkem roku 1945 ze svazku sicherheitsdienstu vyloučen. Je pravděpodobné, že to byl účelový tah, směřující ke zpřetrhání svazků s touto proklínanou organizací.

Korunním svědkem v procesu se Smíchovským byl jeho dávný přítel, bývalý fašistický funkcionář a okultista P. L., tehdy také snoubenec Emmy T., novinářky, která proti Smíchovskému rozpoutala rozsáhlou kampaň v tisku. L. také upozornil policii na to, že Smíchovský je ještě na svobodě, poskytl soudu spontánně elaborát o Smíchovského osobnosti a činnosti, v němž byl Smíchovský a jeho rodiče vylíčeni v nejhorším světle. Smíchovský tu byl označen za sadistu, narkomana, bezcharakterního vyděrače a „gaunera", ale také za „obyčejného udavače bez kvalifikace". Také paní Emma T. vystupovala u soudu jako svědkyně proti Smíchovskému, ale stejně neúspěšně jako L. Navíc Smíchovského obviňovala, že jejího snoubence demoralizoval „flámy a pitkami". L. nenávist proti Smíchovskému byla patologická a vysvětlení přišlo, když líčení bylo z důvodů „ohrožení veřejné mravnosti" prohlášeno za neveřejné. Smíchovský pak učinil doznání či odhalení, že s L. měl dlouholetý homosexuální vztah, a vyjádřil domněnku, že L. ho považuje za svého udavače. Určitou roli zde mohlo hrát i to, že Smíchovský L. jaksi konkuroval ve Weinfurterově časopise a společnosti Psyche, že Smíchovského pokládal za svého udavače, neboť byl za války nějakou dobu vězněn v Terezíně, ale i to, že se L. horlivými denunciacemi snažil poněkud zbavit své fašistické minulosti – angažoval se později také ve Společnosti československo-sovětského přátelství a po únoru 1948 se mu nevedlo špatně, měl místo vedoucího jedné větší pražské prodejny knih. Mluvil jsem s L. mnohokrát, a ovšem také o Smíchovském. Opatroval jeho fotografie, uznával jeho neobyčejnou učenost, děsil se jeho černomagických praktik a bylo patrné, že si vůči němu zachoval postoj smíšeného obdivu a strachu. Jeho stará nenávist mohla být vyvolána tím, že Smíchovského pokládal za svého udavače, jímž ale Smíchovský nebyl. L. byl skutečně za války vězněn, ale pro homosexualitu.

Rozsudek byl vynesen dne 3. května 1946 dopoledne: JUDr. PhDr. Jiří Arvéd Smíchovský byl odsouzen za trestný čin zločinu proti státu dle § 3, odst. 1, 4 a § 6 retribučního zákona a proti osobám dle § 7, odst. 1 téhož zákona, tj. za propagaci nacismu, zavinění ztráty svobody a za spolupráci s nacisty, k doživotnímu žaláři, zostřenému čtvrtletním tvrdým lůžkem, přičemž 15 let z trestu odpyká v nucených pracovních oddílech; dále pozbývá občanské cti navždy a jeho jmění propadá státu. V několika bodech obžaloby byl Smíchovský zbaven viny, ale soud uznal, že své služby sicherheitsdienstu nabídl dobrovolně, opíraje se o tvrzení W. Jacobiho. V odůvodnění rozsudku se mimo jiné uvádělo: *„Byť nebylo možno obžalovanému prokázati nominální udávání, činnost obžalovaného musí být kvalifikována jen jako podpora nacistického a fašistického hnutí … její důsledky byly nedozírné a způsobily české věci nepřehledné škody … vědomě bojoval proti zemi, v níž se narodil a která mu podle jeho vlastního vyjádření v závěrečné řeči nikdy neprokázala nic jiného než dobro."* Konečně zde bylo uvedeno zvláštní zjištění, že Smíchovského trestná činnost byla spáchána za zvlášť přitěžujících okolností,

protože byla zaměřena proti mládeži (!). *„Obžalovanému polehčovalo částečné doznání – uvádělo se v rozsudku dále – přitěžovala mu naopak rozvaha, s níž zločiny páchal, a předchozí tresty."*

Tragický osud jednoho z nejvzdělanějších lidí se naplnil a devětačtyřicetiletý Smíchovský putoval do žaláře. Jeho eruptivní život a jeho bohatý, ale rozporuplný vnitřní svět byl nyní sevřen zdmi cely, krunýřem vězeňských stereotypů a bojem o holou existenci. V poválečné vlasti plnil roli mnohonásobného falešného svědka v procesech, v nichž se mělo, podle politického scénáře, popravovat – podle vlastního pozdějšího doznání přivedl na šibenici osmačtyřicet nevinných lidí. Z Pankráce byl převezen nejprve do vězení na Borech u Plzně, odkud byl přemístěn na práce v kamenolomu v Horní Bříze. Poštvaní vězňové tu na něj pustili vozík naplněný kameny a těžce ho poranili na hrudníku a páteři. Posléze od 2. dubna 1949 byl pak vězněn na Mírově, kde se stal prominentním vězněm, protože tu byly znovu využívány jeho ohromné vědomosti. Stal se znovu udavačem svých spoluvězňů, kteří ho proto nenáviděli a pokusili se ho znovu odstranit, ale opět bezvýsledně. Stal se znovu expertem, tentokrát StB a důvěrným poradcem dr. Š. Plačka, kterého kdysi zachránil před nacistickým koncentrákem a který byl jedním ze sloupů StB. Ale Plaček jako „nebezpečný Žid" spolu s dalšími padl, byl komunisty zatčen a odsouzen. A to byl i konec Smíchovského. Měl být deportován do SSSR, protože o něj projevila zájem i sovětská bezpečnostní služba, ale nakonec bylo rozhodnuto, aby byl zabit. Nástrojem tohoto dodatečného rozsudku se stal jeden dozorce, který Smíchovského udeřil nějakým tvrdým předmětem do týla, když kolem něho procházel na vězeňské chodbě. Stalo se to ráno a Smíchovský ve strašném fyzickém i psychickém stavu umíral mnoho hodin.

Arvéd Smíchovský před Národním soudem.

Incident zavraždění Smíchovského vězeňským dozorcem popsal jeho sestře Blance přímý svědek, vězeň, po svém propuštění na svobodu.

Smíchovský zemřel večer dne 22. ledna 1951 a dne 25. ledna byl pohřben na vězeňském hřbitově za účasti katolického kněze. Hřbitov byl později přeměněn na park. Úředně zemřel ve vězeňské nemocnici na edém plic s diagnózou tuberkulóza. Jedním z nejcharakterističtějších dokumentů o Smíchovském je jeho vlastnoruční dopis z počátečního období jeho vyšetřovací vazby, který je součástí jeho soudního spisu. Vězeň ve vyšetřovací vazbě Smíchovský zde žádá správu věznice na Pankráci, aby mu bylo dovoleno – jako jiným vězňům – kouřit dýmku a mít u sebe knihy, které dále vyjmenovává a které má doma v knihovně. Jde o řadu hebrejských mystických textů a o řecké a latinské vydání Nového zákona. Správa věznice jeho žádosti vyhověla.

Satanský hymnus

(z pozůstalosti R. Boušky)

1. Ave, ave Imperator
Lucifer, Illuminator!
(Salutamus hic Te omnes
nunc et usquę ad cosmi fines!)

2. Puellarum Conductio
peccatorum Oblivio,
(Salutamus hic Te omnes
tartarorum fida proles!)

3. Uxorumque Persuasio
congerendi Occasio!
(Salutamus hic Te omnes
et virtuti reductores!)

4. In noctibus insomniis
dabis nobis Libidinis
(semper uti luxuriis
maxime et satis nimis!)

5. O, aeterna Rebellio,
libertatis Promotio!
(Vivat, vivat regnum Tuum,
in saecula saeculorum.)

Alexandrijská geneze

(část dosud nepublikovaného textu z archivu Horev-klubu)

Níže otištěný úryvek studijního textu Horev-klubu byl získán údajně P. de Lasenicem astrální cestou a měl být ve fondech proslulé knihovny v Alexandrii. Jakým jazykem byl napsán, není známo.

Na počátku (tohoto světa) vyslovili bohové nebe a zemi, Nút, Géb.

Země pak byla neklidná a pustá, když nebe leželo na vodách.

Temnoty byly v jejich splynutí a země neměla prostoru, ni dechu.

I vyslal Hospodin dech života do prostoru jejich splynutí; prostorem byla Tefnet, dechem Šóf, a v nich se stalo všechno, co jest zde.

A čtvero bylo pak dítek Géba a Núty; a ony vyslovily život vyšlý z vod země.

Dva a dva: klad, zápor a jejich opaky.

Oni byli duchem přírody.

I stvořil Hospodin-Bůh hvězdy zákonů svých na obloze nebeské a dvě veliké, z nichž větší k podobenství podstaty své.

Velkému pak světlu určeno, aby dávalo a vládlo dni, malému, aby vládlo noci a bralo.

A světlo denní bylo symbolem viditelným jeho majestátu, noční pak, menší, všeho, co se vrací.

A když vody zemské shrnula světla v místo jedno a ukázala se souše, z úst čtvero dítek Gébových vyšla duše Přírody.

Neboť zplodila země bylinu i strom, nesoucí ovoce podle pokolení svého, a vody vydaly ryby, hmyz všeliký, ptactvo nebeské, hovada a země plazy a zvěř zemskou.

I požehnali jim bohové řkouce: „Dali jsme vám lásku druha k druhu a matky k plodům svým, aby otevřeny byly cesty k naplnění zákona. Ploďtež a množtež se a naplňte zemi, dokud nebudete schopni milovati jako bohové."

I řekl Hospodin: „Učiníme člověka k podobenství svému, aby vládl nade vším životem zemským, jako Slunce-Měsíc na obloze nebeské."

Tak povstal Člověk, muž-žena, Hór-Háthor, neboť stejný byl jejich obraz s božím.

Ale po vítězství hodiny sedmé nastal soumrak; i seslal Hospodin svoji plodivou tvář, aby učinila člověka z prachu země.

Silnému pak a jeho družce z dítek Géba a Núty dáno jest státi se jeho rodiči.

Štípil pak Bůh kraj libý na východ, oplývající květenstvím, stromovím všeho druhu i ovocem chutným.

Středem tohoto sadu, stvořeného k podobenství zahrad svých, vedl pak Hospodin řeku, jednu jedinou, věčně tekoucí.

Jedna jediná řeka zavlažovala sad Erev; těhotná životem, nesla v sobě prvotiny k oltářům, pruty stříbrné, mluvila chůzí a temnými víry noci ostříhala cesty své.

Odtud dále dělila se ve čtyři prameny: první měl vody zlatem zářící, druhý se lesknul jako stříbro prací vyčištěné, ve třetím nabíhalo v barvu šedě a čtvrtý oplýval čerností hlíny zvířené.

Nesmrtelný, kdo u jejích břehů přebývá; neboť v ramenech vody se dělí a kývají se váhy a do hrobů padá tvorstvo zbloudilé.

Postaviv tedy Hospodin-Bůh člověka v zahradu Erev, aby ji spravoval a tvořil, poučil ho řka: „Jsi svoboden, synu můj, chceš-li ale zde žíti věčně, střez se ovoce poznání dobrého a zlého. Tají v sobě jed bojů a soumraku a kdykoliv bys je pojedl, odsouzen budeš smrtí zemříti."

Takto ustaven byl člověk, zahrady boží koruna.

Aby pak nalezena byla pomoc klidu jeho vah a naplněny dny samoty, dáno mu kráčeti ve stopách jeho tvůrce: neboť jakkoli by nazval kterou duši, byla vyslovena, stala se.

I pojmenoval Člověk všechno bytí, jež věděl: stvořené i tvořené, ale pomoc, kteráž by při něm stála, nalezena nebyla.

I řekl Hospodin: „Dvojí učiním tedy tvoji tvář k podobenství světa duchů; budeš-li se však někdy vraceti zpět, mnohost nalezneš místo jednoty a smrtelné místo věčného."

Protož rozštěpen Člověk a dva byli ve světě zahrady Erev jako veliká světla na obloze nebeské: většímu určeno, aby vládlo dni a dávalo, menšímu pak, aby bralo a vládlo noci, ale společný byl zdroj jejich záře.

Tak povstali rodičové první všeho pokolení lidského; nazí a čistí a jejich dnové byli jako kalich lotosu, který nikdy neuvadá, ni vůně neztrácí u břehů řeky života.

Duše pak jedna, kterou vyslovil člověk a jež žila na rozhraní dne a noci, byla nejlstivější ze všeho živého na zemi.

Ta řekla ženě: „Proč máte se chrániti ovoce poznání?"

A odpověděla jí žena: „Chráníme se jej, poněvadž řekl Hospodin: střez se ovoce poznání dobrého a zlého."

I nadešel večer. Za jitra druhého dne vrátila se duše lstivá, řkouc: „Vyhýbáte se smrti a sami umíráte blaženstvím; co do života přesládlého kvítím?" A opět třetího dne přišla duše lstivá vyslovená člověkem, aby pokoušela krev jeho krve: „Hle, ženo," pravila, „třpytí se vlas tvůj jako oheň slunce na hladině řeky vašeho ráje; nepřijde ale poutník temnotami zmučený, pro něhož jedno polaskání mělo by cenu celého života."

„Tvoje nohy jsou podnoží z oltářů; proč nevystavěl ti je ještě Hospodin? Což nepadne před tvojí krásou nikdo, jemuž by temné víry na dně očí tvých byly hvězdami vlahé noci letní?"

„Nikdy neocení rty žárem vyprahlé rozkoš démantů rosy nebeské, nikdy nepozná k smrti znavený syn bohů útěch bezesného spánku. Nikdy – ženo! Nikdy – dokud nebude zemi zastírat stín, nevydáš záři v celé svojí nádheře."

„Ví Bůh, že kterýkoli den okusíte ovoce poznání, budete jako On, vědouce dobré i zlé. Vyhýbáte se smrti a sami umíráte blaženstvím; květy jsou ozdobou země, ale zlo a utrpení jsou její solí, nekonečně dražší, a vy – ó bloudové – jich ještě neznáte!"

Pak nadešla noc a pojedla žena ovoce a dala je okusiti člověku. Za úsvitu padli oba před tváří Hospodinovou v prach, neboť poznali chudobu svojí nahé bezradnosti.

I řekl jim Hospodin, plynoucí po zahradě Erev k světlu dennímu: „V této zemi jediné byli jste ostříháni hříchů a zániku. Proč užili jste ovoce poznání, před nímž jsem Vás varoval? Což není hoden pokušení svobodný syn bohů? Vyslovili jste bolest a stín a utrpení, poznavše dobré i zlé: v bolesti a temnotách a pokoření žíti a roditi budete, hledajíce Světlo, dokud se znovu neobrátíte v prach, z něhož vás Plodivý (Chnum) učinil."

„Dal jsem vám sílu milovati jako bohové, ale stvoříte tělo a chaos vědouce dobré i zlé: láska vaše klesne do obzorů těch, kteří jsou pod vámi a teprve s nimi smíte jíti nazpět."

„Zlořečená pak bude lstivá, neboť běda strůjci nutného pokušení, po zemi se plaziti bude a prachem se živiti po všechny dny života svého. Nad to položím nepřátelství mezi ni a ženu a mezi semeny jejich; její hlava za patu dítěte člověka obětována bude."

Takto dokonán jest pád Člověka. V noci, jež nastala, nesmrtelnost hledal v klínu ženy a tehdy otevřeny jsou oči obou a poznali tajemství svého původu.

A z rána dne nového sdělali sobě šat kožený a vyšli ze zahrady Erev, sledujíce řeku, aby naplnili úděl svého života.

Tehdy zaplakal Hospodin nad cestami dítek svých a slzy jeho staly se lidmi v odlescích časů této země.

Skutečné jest jen věčné a spravedlivé. Kde jest věčnost u lidí v času země? Člověk netrvá stále, a proto není skutečným. Jest jen zdáním a zdání jest člověku nepřekonatelným klamem.

Kde jest prapříčina všech věcí? V prvním a jednom, obsaženém v člověku a ve všem, co jest.

Není synem zítřků ani nadějí minula; jest, neboť nehalí se do času tvář Hospodinova.

Jest sokolem na prsou nebeské ženy; sám v člověku, ze zdání tvoří skutečnost silou plynoucí z vlastního utrpení.

Jest ve všem, co žije a dýchá, nežije a neroste, ve všem, co jest nebo se tuší, plyne nebo se rozplývá.

Neboť Světlo ho nikdy neobsáhlo ani temnoty nezkrušily; on jest chválou Tvůrce a jeho jméno jest HÓR, Člověk v člověku.

MODLITBA
(Pierre de Lasenic)

Sešli jsme se, abychom našli cestu a naplnění Duchem.
Prosme a bude nám dáno.
Věčná a svrchovaná Moci, Ty jež jsi Otcem v Zákoně a Matkou v Přírodě,
naplň nás Duchem věčnosti pro svatou myšlenku návratu v Tebe.
Cesta k věčnosti vede časem a život přírody tají všechna kouzla božího tvoření.
Ona je branou, která se milostivě otevírá těm, kteří ji velebí.
Prosme a bude nám dáno.
Přírodo, Kniho, v níž o Tobě samé je psáno a v níž se učí čísti žáci Tvojí moudrosti
naše oči hledí na Tebe, neboť od Tebe vše pochází,
Tobě patří a k Tobě se jednou navrátí.
Otevři milostivě svá tajemství, abychom uskutečnili myšlenku synovství božího.
On jest, který jest, a jím stává se člověk ústy božími.
Prosme a bude nám dáno.
Věčný a svrchovaný Pane, Ty jenž slibuješ, že kdykoli tři sejdou se ve jménu Tvém,
Ty přebýváš mezi nimi a žehnáš jim, dej nám sílu, abychom na cestě vytrvali.

Literatura

BIBLIOGRAFIE ČESKÉ HERMETICKÉ LITERATURY (1895–1950)

1. ABBA, Th.: *Z odkazu proroků I.: Transmutace fysická*, Praha, 1930
2. ABBA, Th.: *Z odkazu proroků II.: Výklad zjevení Jana Theologa*, Praha, 1939
3. AGRIPPA z Nettesheymu: *Okkultní filosofie neboli Magie, kniha I.–II.*, 2. vyd., Přerov, bez data (1. vyd. I. knihy, Přerov, 1913)
4. AGRIPPA z Nettesheimu: *Okkultní filosofie, kniha I. a II.*, Praha, 1934, 1935
5. ARJE, S.: *Židovská mystika – Kabbala J. K. Agrippy z Nettesheimu*, Praha, 1922
6. ASTR., C.: *Elixír mudrců*, Praha, 1923
7. AUDY, F.: *Kdy vyhrám na los. Astrologická studie*, Praha, bez data
8. AUPIC, J.: *Magické čtverce*, Praha, 1932
9. BOIS, J.: *Satanova církev*, Praha, 1930
10. BOLESLAVSKÝ, M.: *Vědecká astrologie*, Praha, bez data (1938)
11. BOSC de Véze, E.: *Hašiš, látky psychické a magické rostliny*, Praha, 1922
12. BOURGEAT, J. G.: *Tarot*, Přerov, 1919
13. BOUTMY, N. A.: *Kabbala, sekty a tajné spolky*, Praha, 1925
14. BRICAUD, J.: *Černá mše*, Plzeň, 1925
15. CÁMARA de la: *Cagliostro*, Kutná Hora, 1922
16. CÁMARA de la: *Velmistr svobodných zednářů* (2. vyd. Cagliostra), Kutná Hora, bez data
17. *Claviculae Salomonis (Klíčky Šalamounovy)*, Praha, 1934
18. ČEDÍK, J.: *O čarovné moci mrtvé hlavy*, Plzeň, 1920
19. ČAPEK, O.: *Encyklopedie okultismu, mystiky a všech tajných nauk*, Praha, 1940
20. *Černý drak aneb tajemné síly člověkem ovládnuté*, Praha, 1932
21. DANIELI: *Učebnice astrologie a horoskopie*, Praha, 1936
22. DUZ, M.: *Astrální medicina*, Praha, 1922
23. Du POTET: *Odhalená magie čili základy vědy okultní*, Praha, 1923
24. *Dvacet dva arkána Tarotu*, (vyd. L. Danko), Praha, 1919
25. ECKHARTSHAUSEN, K. von: *Tajné počty přírody*, Praha, bez data
26. ECKHARTSHAUSEN, K. von: *Kostova cesta zasvěcením do bílé magie*, Nová Paka, 1924
27. ECKHARTSHAUSEN, K. von: *Nejdůležitější hieroglyfy pro lidské srdce*, Praha, bez data
28. EISENBERG, J.: *Kabbala, židovská mystika*, Praha, 1923
29. ELIÁŠ, O.: *Mrtví se mstí – na okraj záhadné smrti objevitele hrobky Tutanchámonovy lorda Carnarvona*, Praha, 1923
30. ELIÁŠ, O.: *Magie a démonologie ve staré Babylónii*, Praha, 1923
31. ELIÁŠ, O.: *Golem*, Praha, 1924
32. ELIÁŠ, O.: *Úvod do magie*, Praha, 1935
33. ELIÁŠ, O.: *Kabbala – pojem, dějiny a prameny*, Praha, 1938
34. ENCAUSSE, G. (PAPUS): *Praktická magie*, Přerov, 1907

35. *Encyklopedie okultismu, filosofie a mythologie*, 1932–1940
36. FISCHER, W.: *O milkování s ďábly a zlými duchy*, Praha, 1923
37. FRITSCHE, H.: *Vyšší bdělost*, Praha, bez data
38. GIBSON, W. B.: *Magie čísel*, Praha, 1939
39. GRIESE, O.: *Mumiální hermetická léčba*, Praha, bez data
40. GRIESE, O.: *Problém očarování*, Praha, bez data
41. GRIESE, O.: *Astrologie – mathematický systém moderní horoskopické astrologie*, Přerov, 1913
42. GRIESE, O.: *Kosmoskop, jeho význam a užití v okultní praxi*, Přerov, 1920
43. GRIESE, O.: *Zasvěcovací materiál Bratrstva Bílé Lóže*, Přerov, 1914
44. GRIESE, O.: *Sefer Jecira*: Kniha o utváření, Přerov, 1921
45. GUAITA, S. de: *Na prahu tajemství*, Praha, 1921
46. GUAITA, S. de: *Chrám Satanův*, Praha, 1921
47. GUAITA, S. de: *Klíč k černé magii, část I.*, Přerov, 1921
48. GUAITA, S. de: *Klíč k černé magii, část II.*, Praha, 1934
49. HALEIZOVA: *Barva vládne světem*, Praha, 1928
50. HAUNER, E.: *Stručný nástin některých tajných společností*, Praha, 1905
51. HAUNER, E.: *Spiritualistický slovník*, 2. vyd., Praha, bez data (1. vyd., 1911 jako *Slovníček spiritualistický*)
52. HAVLÍK, V.: *Snář okultní*, Praha, 1925
53. HEMELÍK, F.: *Zákon čísel v dějinách národů*, Hradec Králové, bez data
54. *Hermova tajemství (Alchymický traktát středověký)*, Praha, 1939
55. *Hrozný a mocný žaltář krále Šalamouna*, Praha, 1937
56. HUSPEK, Ch.: *Praktické rukoznalství*, Praha, bez data
57. JAMBLICH: *O mystériích egyptských*, Praha, 1922
58. KABELÁK, F.: *Kabbalistické zasvěcení*, Praha, bez data
59. KEFER, J.: *Theurgie*, Praha, 1935
60. KEFER, J.: *Theurgie magické evokace*, Praha, 1937
61. KEFER, J.: *Praktická astrologie*, Praha, 1939
62. KEFER, J.: *Syntetická magie*, Praha, bez data
63. KEFER, J.: *Encyklopedie zapomenutého vědění*, Praha, 1940 (neukončeno)
64. KEFER, J.: *Astrologická diagnostika*, Praha, 1940 (neukončeno)
65. *Klíč ku tajemství zázračného od Eckhartshausena*, Hrabačov, bez data
66. KOBZA, Z.: *Alchymie*, Praha, 1916
67. KOČÍ, J.: *Čarodějnické procesy*, Praha, 1973
68. KOŠŤÁL, J.: *Čarodějnice a čaroděj v tradici lidové*, Praha, bez data
69. LANCELIN, Ch.: *O inkubech vědy a víry*, Praha, 1929
70. LASENIC, P. de: *Universalismus*, Praha, 1933
71. LASENIC, P. de: *Sexuální magie*, 3. vyd., Praha, 1933
72. LASENIC, P. de: *Egyptské hieroglyfy a jejich filosofie*, 2. vyd., Praha, 1935
73. LASENIC, P. de: *Hermes Trismegistos a jeho zasvěcení*, Praha, 1936
74. LASENIC, P. de: *Hermetická iniciace Universalismu na základě systému rhodostaurotického*, Praha, 1937
75. LASENIC, P. de: *Alchymie, její teorie a prakse*, Praha, 1936
76. LASENIC, P. de: *Tarot, klíč k iniciaci*, Praha, 1938
77. LEŠEHRAD, E.: *Pokus o historii Bratří Růže a Kříže ve styku s Jednotou českobratrskou*, Praha, 1921
78. LEŠEHRAD, E.: *Tajné společnosti v Čechách od nejstarších časů po dnešní dobu*, Praha, 1922
79. LEŠEHRAD, E.: *Po stopách tajemných společností*, Praha, 1935

80. LÉVI, E.: *Dogma a rituál vysoké magie*, 2. vyd., Přerov, 1919 (1. vydání: I. sv. *Dogma*, Přerov, 1918, II. sv. *Rituál*, Přerov, 1919)
81. LÉVI, E.: *Veliké tajemství čili odhalený okultismus*, Praha, 1922
82. LÉVI, E.: *Dějiny magie, část I.*, Praha, 1934
83. LÉVI, E.: *Věda duchů*, Praha, 1936
84. LÉVI, E.: *Kniha zasvěcení*, Praha, 1936
85. LÉVI, E.: *Klíč k velkým tajemstvím*, Praha, 1937
86. LEXA, F.: *Egyptské povídky o čarodějnicích*, Praha, 1921
87. LEXA, F.: *Náboženská literatura staroegyptská*, Praha, 1921
88. LEXA, F.: *Staroegyptské čarodějnictví, sv. I.-II.*, Praha, 1923
89. LULLIUS, R.: *Praktyka testamentu* (vydal O. Zachar), Praha, 1904
90. MAIXNER, M.: *Okkultismus*, Praha, 1922
91. MAIXNER, M.: *Mantika*, Praha, 1922
92. MATOUŠEK, J.: *Upíři, čili mrtví, sající krev ze živých*, Praha, 1927
93. MATOUŠEK, J.: *Gnose*, Praha, 1925
94. MATULA, V. H.: *Hledání kamene mudrců – podstata a smysl alchymie*, Praha, 1948
95. MATZNER, J.: *Alchymie – hledání kamene mudrckého*, České Budějovice, 1909
96. MONTFAUCON de Villars: *Hrabě de Gabalis*, Praha, 1932
97. MAVÉRIC, J.: *Hermetické lékařství rostlinné – spagyrická příprava kvintesence*, Přerov, 1921
98. NĚMEC, J. (dle V. FISCHERA): *Historie Satana*, Praha, 1914
99. PAPUS: *Tajná věda, sv. I.-II.*, Praha, 1920, 1921
100. PAPUS: *Základové praktické magie, sv. I.-II.*, 2. vyd., Praha, 1920 (1. vyd., 1920). Totéž dílo pod titulem PAPUS: *Praktická magie*, Přerov, 1905 (vyd. O. Griese)
101. PAPUS: *Věda okkultní*, Nová Paka, 1927
102. PARACELSUS: *Filosofie okkultní*, Praha, 1932
103. PARACELSUS: *Základy magie (Archidoxa magica)*, Praha, 1933
104. PARACELSUS: *Poklad alchymistů*, Praha, 1936
105. PARKEROVÁ, E.: *Astrologie a její upotřebení v životě*, Brno, 1929
106. PEJML, K.: *Dějiny české alchymie*, Praha, 1933
107. PEJML, K.: *Kytice čarovných rostlin*, Praha, 1938
108. *Pansophia hermetického bratrstva Růže a Kříže*, Praha, 1926
109. PÉLADAN, J. (Sar MÉRODAC): *Umění státi se magem*, Praha, 1920
110. PIOBB, P.: *Formulář vysoké magie*, Praha, bez data (Vitrografie)
111. PIOBB, P.: *Formulář vysoké magie*, Praha, bez data (Zmatlík a Palička)
112. POLÁK, J.: *Astrologická doktrina*, Brno, 1938
113. PORFYRIOS: *Jeskyně nymf*, Praha, 1922
114. PREL, K. du: *Záhada člověka (Úvod ve studium tajných věd)*, Praha, bez data
115. PRZYBYSZEWSKI, S.: *Satanova synagoga*, Praha, 1911
116. PRZYBYSZEWSKI, S.: *Černá mše*, Praha, 1919
117. RAGON: *Okultní zednářství*, Praha, 1938
118. ROUČKA, V.: *Písemný kurs astrologický, sv. I.-II.-III.*, Rosice u Chrasti, 1935 (tištěno jako rukopis)
119. SAINT-MARTIN, L.-C. de: *Ejhle člověk (Ecce Homo)*, Praha, 1925
120. SÉDIR, P.: *Magická zrcadla*, Přerov, 1921
121. *SEFER REZIEL HAMALACH: Kniha anděla Reziela, čili praktická theurgie a mystika kabbalistická*, Praha, 1923
122. SEIFERT, V.: *Na úskalí okultismu*, Praha, 1921
123. SEZEMSKÝ, K.: *Rukoznalství čili čtení z ruky*, 3. vyd., Nová Paka, 1926
124. SEZEMSKÝ, K.: *Astrologie*, Nová Paka, bez data

125. SCHERR, J.: *Čarodějnice*, 2. vyd., Praha, 1910
126. *Světlo Egypta – hermetické listy učebné*, Přerov, 1919
127. STANKOVSKÝ, J. J.: *Oběti pověry – o čarodějství a jeho pronásledování v zemích křesťanských*, 2. vyd., Praha, bez data
128. SCHOPENHAUER, A.: *O animálním magnetismu a magii*, Praha, bez data
129. SCHÜRÉ, E.: *Velcí zasvěcenci*, Praha, 1926
130. STEFANOVIČ, S.: *O Paracelsovi*, Praha, 1930
131. TABRIS: *Okkultismus – tradice, vymezení, zákony*, Praha, 1910
132. *Tarot, kabbalistická kniha o poznání budoucnosti*, Praha, 1938
133. *Tajné figury Rosekruciánů ze XVI. a XVII. století*, Plzeň, 1938
134. TICHÝ, L.: *Chiromantie čili čtení osudu z ruky*, Bratislava, bez data
135. VENTURA, L.: *O způsobu přistrojení kamene filosofického*, Kladno, 1907 (vydal O. Zachar)
136. VLASÁK, M.: *Tarot – cesta k nesmrtelnosti*, Praha, bez vroč. (asi 1947)
137. VONDRÁČEK, V. – HOLUB, F.: *Fantastické a magické z hlediska psychiatrie*, Praha, 1968
138. WEINFURTER, K.: *Tajné společnosti okultní, mystické a náboženské*, Praha, bez data
139. WEINFURTER K.: *Amulety a talismany*, Praha 1925
140. WEINFURTER, K.: *Magie v lásce*, Praha, bez data
141. WEINFURTER, K.: *Odhalená magie*, Praha, 1922
142. WEINFURTER, K.: *Tajné síly přírody a člověka*, Praha, 1925 (2. vyd., 1948)
143. WEINFURTER, K.: *Tajná tradice a učení bratrů Rosekruciánů*, Praha, 1934
144. WEINFURTER, K.: *Astrologie všeobecná*, Praha, 1931
145. WEINFURTER, K.: *Astrologie specielní*, Praha, 1931
146. ZACHAR, O.: *O alchymii a českých alchymistech*, Praha, bez data
147. ZACHAR, O.: *Mistra Antonia z Florencie Cesta spravedlivá v alchymii*, Praha, 1899
148. ZACHAR, O.: *Jitřní záře*, Kladno, 1909
149. ZACHAR, O.: *Alchymista Bavor Rodovský ml. z Hustířan a jeho rukopis, nyní leydenský*, Praha, 1902
150. ZACHAR, O.: *Chemie dávnověku*, Praha, 1912
151. ZACHAR, O.: *Z dějin spiritismu v minulosti*, Praha, 1914 (s dřevoryty Josefa Váchala)
152. ZÍBRT, Č. (vyd.): *Historie života doktora Jana Fausta, znamenitého čaroděje (podle originálu z roku 1611)*, Praha, 1903
153. ZILLICH – BRAMPTON – ARRHENIUS: *Tajemné vědy a jejich užití*, Moravská Ostrava-Přívoz, 1935
154. G. M.: *Životní elixír*, Přerov, 1906

ČESKÁ PERIODIKA O HERMETISMU (1897–1940):

Sborník pro filosofii, mystiku a okkultismus, 1897–1907
Proč žijeme, 1906–1909
Nové rozhledy, 1910–1914
Encyklopedie okultismu, filosofie a mythologie, 1932–1940
Isis (a Paracelsia), 1905–1910; 1922–1924
Lucifer, 1913–1914
Zasvěcení, 1914
Okkultní a spiritualistická revue, 1921–1924
Logos, 1934–1940
Horev, 1938
Úl, 1930

Fig. I

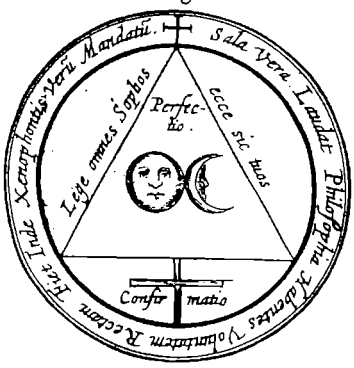

Ex Chymicis Manuscriptis Fraus detecta

Fig. II

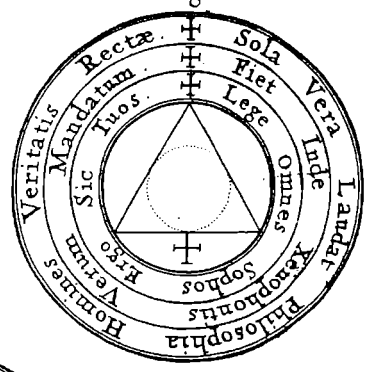

Fig III

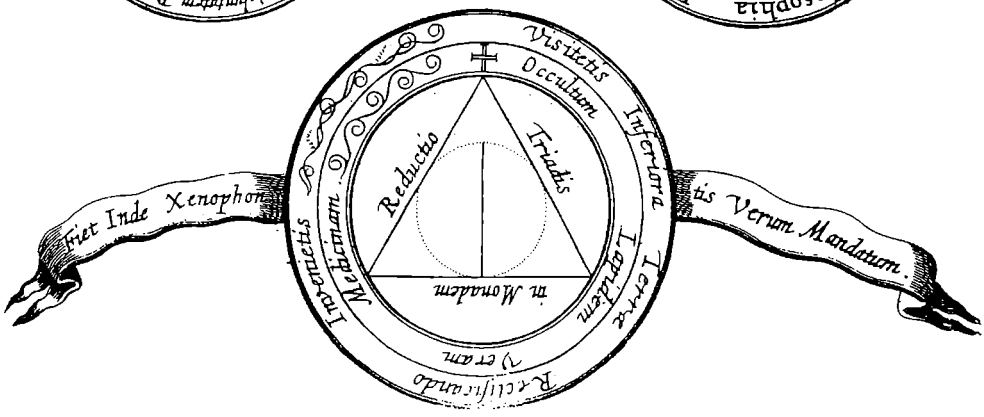

Jmenný rejstřík

A
Adámek, Rudolf 65, 84, 106, 109, 113, 130, 131, 334
Adamíra, Josef R. 52, 56, 58, 63, 64, 66, 80, 106, 108, 109, 112–114, 129, 177, 292–293, 334
Agrippa z Nettesheimu 24, 72, 78, 88, 182, 188, 221, 227, 229
Andreae, Johann Valentin 240
Apponyi, Alexander 24, 33
Aristotelés 21

B
Bardon, František 33, 294–295
Barrett, Francis 24
Beneš, Edvard 139, 271, 303, 346
Bergauer, Vladimír 80, 86, 108, 114, 115
Bertiaux, Henry Smith 31
Birven, Henri Clemens 26, 33
Bischoff, Erich, 33, 125, 188
Blavatská, Helena Petrovna 22, 25, 55
Böhme, Jakob 100
Bois, Jules 41, 42, 51
Boullan, Jean-Antoine 39, 40, 41, 42
Bourgeat, P. 46
Boušek, Rafael Maria 297–300
Bo-Yin-Ra 311, 335
Brandler-Pracht, K. 33
Bricaud, Jean 34, 80, 106, 111, 201
Brunton, Paul 89, 311, 329, 330, 336
Březina, Otokar 47, 123, 124, 187
Bulwer-Lytton, E. G. 22, 25, 327

C
Cagliostro 24, 37, 240, 301, 305
Cámara, Felix A. de la 87, 121, 240, 263, 268, 301–307
Cicero, Chic 28
Cicerová, Sandra Tabathe 28
Cosimo Medicejský 20
Crowley, Aleistr 27–31, 33–34, 38, 52, 153, 232, 282, 284–285
Čtvrtek, Václav 220, 221, 314

D
d'Alveydre, J. A. Saint-Yves 37, 247, 249
Danko, Ladislav 64, 103, 191
Danzer, Josef 82, 93, 134, 140
Delaage, Henri 100
Destinnová, Ema 169–172
Dewetter, Karel 80, 109, 112, 334
Dražďák, Karel Pavel 49–50, 52, 56, 58, 63–66, 103, 105, 106, 108, 177, 189, 191, 308, 334

E
Eckhartshausen, Karl von 30, 124, 250
Eckstein, Friedrich 29, 32, 33, 54, 55, 167
Eliáš, Oldřich 72–73, 75, 80–82, 85, 86, 88, 90–91, 109, 112–115, 129, 130, 134, 137, 141, 151, 160, 183, 188, 205, 212, 248, 278, 278–285, 334
Emanuel Lešetický z Lešehradu 15, 47, 50, 51, 63, 72, 74, 105, 111, 113, 189, 317, 318, 334
Evola, Julius 35, 42, 43

F
Felkin, R. W. 26, 28
Ficino, Marsilio 20

G
Germer, Karl 31
Giorgio, Guido de 43
Grant, Kenneth 31
Gregor XVI., papež 40
Griese, Otakar 15, 52, 53, 54, 56, 58, 62–66, 71, 72, 74, 75, 82, 89, 103, 104, 106, 121–125, 131, 146, 152, 175–188, 191, 193, 227, 299, 302, 319, 328, 329, 335–337
Grosche, Eugen 29, 31, 34

Guaita, Stanislas de 23, 35, 39, 40, 41, 42, 43, 47, 52, 53, 71, 72, 74, 82, 112, 182, 183, 188, 191, 253, 269, 293, 308, 319

H

Hartmann, Franz 30, 33, 64
Hauner, Emanuel 47, 52, 53, 56, 62, 63, 65, 66, 72, 73, 103, 105, 106, 108–110, 112–113, 124, 129, 176, 189–194, 308, 319, 327
Hermes Trismegistos 20, 25, 36, 207, 211, 295, 311
Higgins, Godfrey 23
Hilfiker, Hans Rudolf 31
Hitler, Adolf 30, 90, 137, 139, 233, 295
Hockley, Frederick 24
Hoene-Wroński, Joseph-Maria 36, 243
Hradečný, Bohumil 65, 83–85, 130, 137
Huysmans, J. K. 41, 47, 51, 124, 192
Hynais, Jiří 80, 109, 111–113, 334

Ch

Chabosseau, Jean 100
Chajjám, Omar 264
Chevillon, C. M. 91, 111–113, 201

J

Jamblichos 21, 248
Janoušek, Bohumil 65, 71, 80, 82, 109, 112, 122, 124, 193, 319
Jelenová, Antonie 64
Ježek, Augustin 45
Jollivet-Castelot, F. 37, 53, 63, 122, 177

K

Kabelák, František Jindřich 15, 81, 83, 85–88, 90–93, 134, 136, 139, 140, 150, 156, 180, 202, 205, 211, 229, 233, 237–252, 255–256, 261, 263, 268, 285, 301, 302, 305, 343
Karásek ze Lvovic, Jiří 47, 49, 50, 52, 63, 72, 74, 75, 80, 106, 109, 111–112, 187, 192, 308, 322, 327
Karasová, Jiřina 84, 130, 230
Kefer, Jan 76, 80–85, 88–92, 114, 130–31, 133–141, 145, 148, 149, 185, 186, 188, 196, 200–201, 204–206, 208, 210, 219–236, 237, 242, 244, 247, 248, 251, 253, 254, 264, 273, 288, 294, 309, 314
Keferová, Dagmar 82, 140, 221, 224, 229, 235
Kellner, Karl 22, 30, 33, 34
Kempfer, Vojtěch 85, 138, 140, 223, 309
Kern, A. 66, 106, 108
Kerning, J. B. 83, 181, 211, 329
Kiesewetter, Carl 30, 33, 122, 177
Kiesewetter, Fritz 88, 89, 90, 266, 274
Kleeberg, H. von 103
Klíma-Toušek, Petr 55, 310–312, 329
Kloubek, Jan 88, 139, 140
Kloubková, Anna 84, 139, 140
Kmínek, Josef Štěpán 81, 82, 130, 131, 185, 294, 313–314
Knopp, E. 74, 129
Kohout, Petr (Pierre de Lasenic) 16, 74–76, 80–83, 85–88, 90–93, 109–111, 113–115, 120, 129–131, 134–138, 141, 145, 151–156, 157–162, 180, 195, 196–198, 199–213, 214–218, 229–230, 233, 237, 239, 241–242, 244, 250–251, 254, 282, 293, 318, 328, 337–338, 343, 351, 353
Kopp, Odon 63, 103, 106, 109, 177, 315, 316
Kosterka, Hugo 47, 49, 50, 56, 63, 105, 189, 190
Krauss, Theodor 56, 62, 103–105, 124, 166, 176
Kremerz, Giuliano 30, 43
Kubištová, Marie 78
Kuchynka, Karel 73, 281
Kulovaný, Stanislav 87, 115, 141, 151, 152
Kužel, Vladislav 87, 151, 152, 154, 201, 204

L

Langer, Georg 73
Langhans, Quido 86
Lažanský, V., hrabě 54
Lefebvre, Marcel 260
Leonhardi, Adolf 19, 28, 29, 30, 33, 43, 45, 46, 52, 53, 54, 55, 56, 58, 61, 62, 63, 66, 69, 70, 80, 101, 102, 103, 104, 116, 118, 166–174, 197, 322, 324, 329
Leonhardi, Johan Daniel Siegfried 28
Leonhardiová, Růžena 171
Leppin, Paul 62, 80, 103, 106, 322
Lešetický, Emanuel z Lešehradu 15, 47, 50, 51, 56, 62–63, 66, 72, 74, 80, 95,

105–107, 109–114, 119, 124, 168, 183, 189, 317–318, 327
Lévi, Éliphas 21–22, 24–26, 35–37, 39, 40, 43, 52–54, 63, 65, 71–72, 78, 81–82, 88, 122, 152, 176, 188, 190, 193, 221–222, 225, 227, 229, 232, 243, 251, 253, 293, 319
Little, Robert W. 24
Lorenzo, Emilio 100
Louda, Josef 15, 83, 85, 148, 149, 286–288, 289, 290,
Löwe ben Becalél, Jehuda rabbi 282, 284, 321

M
Mackenzie, Robert Henderson 24
Mahariši 311
Machen, Arthur 28
Maistre, Joseph Marie de 39, 264
Maixner, Miloš 63, 65, 72, 103, 108, 109, 110, 129, 319, 327
Marek, A. M. 45
Maštalíř, Jan 56, 58, 62, 66, 79–80, 103–106, 113, 191
Mathers, Samuel Liddell MacGregor 26, 27
Matoušek, Jaroslav 64, 72, 80, 109, 112
Mattern, Hubert 84, 85, 87, 114, 134, 137, 151
May, Alois 55, 63, 66, 71, 105
McIntosh, Ch. 36
McMurtry, G. L. 31
Meyrink, Gustav 24, 32, 33, 34, 35, 45, 46, 55, 56, 63, 80, 131, 170, 174, 312, 320, 321–322, 329
Michelet, V.-E. 111, 123, 182
Mikulík, Svojmír 73
Mikuška, Viktor 73, 129
Minařík, Květoslav 311, 328, 336
Moudrá, Pavla 56, 58, 107, 113
Muchin, kapitán 87, 240, 262, 263, 305
Myslík, Otto 82, 84, 85, 93, 138, 140, 191, 222
Negro, Pietro 43
Nestler, Julius 73, 130
Nevařil, A. 66, 108
Numenio z Apamei 243, 250

O
Onofri, Arturo 43
Opolský, Jan 47, 50

P
Pánek, Josef 88, 140, 288, 290, 343
Papus (Gérard Encausse) 21–22, 29–30, 34–38, 40, 41–43, 52–53, 62, 63, 65–66, 69, 70, 72–73, 80, 100–103, 105, 107–108, 110, 122–124, 130, 166–167, 170, 174, 176–177, 188, 191, 194, 196, 243, 284, 292–293, 308, 319
Paracelsus 33, 78, 185, 227, 232, 288, 290
Parsons, Jack 31
Pasqually, Jacques Martinéz de 35, 39, 100, 230, 249
Pavlíček, František 45
Péladan, Josephin S_r 35, 39, 41, 48, 72, 124
Plaček, Štefan 267, 269–272, 346, 349
Platón 21, 72, 137
Plotin 21
Posch, Josef 45, 62, 64, 103, 106
Potet, du 72, 191
Prantl, Ferdinand 84, 114
Prel, C. du 188
Procházka, Arnošt 47, 49, 190, 308
Psíková, Eva 221, 222, 223
Pýthagorás 21, 242

R
Ragozinová, Naděžda 267, 268, 343
Randolph, Pascal Bewerly 22, 25, 92, 124, 133, 152, 180, 200
Regardie, Israel 25
Reghini, Arthuro 30, 43
Rechnitzer, Ernest 167
Reuss, Theodor 22, 25, 28, 29–31, 32, 34, 37, 38, 66, 108, 168, 170, 184
Rohlíček, Vladimír 87, 93, 115, 151–153, 156, 202, 204, 205, 215
Rudolf II. Habsburský 19
Rumerskirch, Gottfried 171
Řebík, Jan Bohuslav 52, 54, 56, 58, 62, 66, 80–81, 84, 95–96, 102–103, 105–106, 109–114, 130, 137, 167–168, 318, 323, 324–325, 327

S
Sad Bayové 321
Saint-Martin, Louis-Claude de 30, 35, 39, 58, 72, 100, 101, 106, 107, 152, 253, 327

Sättler, Franz 31
Sédir, Paul 35, 37, 42, 53, 58, 107, 108, 188, 315, 324
Sedláček, Alois 87, 115, 151, 156, 201, 202, 205, 213, 215
Sedláčková, Zdena 87, 115, 151, 201, 203, 204, 215
Sezemský, Karel 45
Smíchovský, Jiří Arvéd 85, 87–89, 91, 222, 224, 239-240, 244, 252, 257–277, 302, 342–49
Sprengelová, Anna 26
Sri Mahatma Agamaya Guru Parahamsa 33
Stašek, Antal 45
Steiner, Rudolf 22, 30, 43
Stejskalová, Julie 87, 151
Surya, G. W. 33
Swedenborg, Emanuel 100

Š

Šídlo, František 58, 62, 103, 122, 124, 176, 187
Šimánek, Josef 47, 63, 80, 86, 107, 109, 111, 112, 113, 114, 191, 326, 327
Šimsa, Jan 73, 88, 131
Štětka, Josef 64, 109, 129

T

Teyrovský, Jiří 87, 151, 204
Theer, Otakar 47, 50, 112
Thovt 20, 25
Toman, Karel 190
Tränker, Heinrich 29

V

Váhala, František 87, 151, 156, 203, 204
Vaughan, Thomas 24
Veselý, Josef 299
Villiers de l'Isle Adam 48, 49
Vintras, P. M. E. 39
Vojáček, Karel 73, 129
Volf, Josef 230, 346
Vondráček, Vladimír 114

W

Wagner, Richard 24, 233
Waite, Arthur Edward 23
Weinfurter, Karel 32, 56, 62, 72, 74, 75, 78, 89, 91, 103, 106, 112, 131, 167, 179, 181, 184, 265, 273, 274, 311, 328, 329, 330, 335–337, 343, 348
Weishaupt, Adam 107
Westcott, William Wynn 24, 25, 26, 27
Wojkowicz, Jan 50
Woodford, A. F. A. 26
Woodman, William Robert 25
Wowk, Jiří 93, 240, 241, 245, 262, 305

Y

Yarker, John 22, 27, 29, 30, 55, 170
Yeats, William Butler 28

Z

Zachar, Otakar 331, 332
Zemanová, Emilie 45
Zeyer, Julius 45, 47, 50, 51, 54, 56, 102, 191, 223, 265
Zíbrt, Čeněk 220

MILAN NAKONEČNÝ

NOVODOBÝ ČESKÝ HERMETISMUS

Druhé, přepracované
a rozšířené vydání

Sazba a příprava pro tisk Studio Ricardo
Tisk CPI Moravia Books, s.r.o.

Vydalo nakladatelství Eminent
P. O. Box 298, 111 21 Praha 1
www.eminent.cz

09/04/15

ISBN 978-80-7281-327-8

Kniha Novodobý český hermetismus je druhým, podstatně rozšířeným a přepracovaným vydáním stejnojmenné knihy, která měla velký a kladný ohlas mezi zájemci o hermetismus, druh esoterismu, skrývané doktríny a praxe o skrytých silách přírody a člověka.

Původ hermetismu tkví v esoterním náboženství starého Egypta; měl výrazný vliv na renesanční filosofii, zejména na jednoho z jejích největších představitelů Giordana Bruna. Hermetismus měl společnou cestu s křesťanskou kabalou a jeho spojení s praxí alchymie, astrologie a magie, s učením o okultních vztazích mezi člověkem a vesmírem – mikro- a makrokosmem – budilo u mnoha lidí zaslouženou pozornost, často nejen čtenářskou.

Hermetické – esoterní nebo také okultní – nauky stimulují u mnoha lidí faustovskou touhu po neukojitelném vědění a poznávání, které jde za hranice empiricky pojatého světa v objetí, naléhavou potřebu transcendence, která je vede ke studiu a nezřídka i praxi v oboru těchto tajných věd.

Zlatým obdobím historie hermetismu v Čechách byla doba panování císaře Rudolfa II. Habsburského, který učinil z Prahy středisko bádání v hermetických naukách a s přispěním proslulého tvůrce golema, rabbiho Löwa ben Becaléla také duchovní oázu bádání v kabale. Vedle podvodných alchymistů a lživých „mistrů magie" zde působili skuteční zasvěcenci, zejména Rudolfův lékař Michael Maier a dočasně i všestranný vědec a okultista John Dee.

Druhým zlatým obdobím historie českého hermetismu byla třicátá léta minulého století, kdy se v Praze sešla trojice skutečných Mistrů tajných věd, velký všestranný znalec hermetismu Petr Kohout (Pierre de Lasenic), teurg Jan Kefer a kabalista František Kabelák, kteří českému hermetickému hnutí, soustředěnému zejména ve společnosti českých hermetiků Universalii a v Horev-klubu, studujícího staroegyptské prameny hermetismu, vtiskli nejen svou prací, ale i svými životními osudy, jedinečnou pečeť. Český hermetismus té doby byl povýšen na světovou úroveň. Znovu se dotkl starých rosekruciánských a kabalistických tajemství, znovu zde byla oživena praxe starověké teurgie a renesanční magie, pěstována astrologie, otevřeny laboratoře pro zhotovování spagyrických arkán, ale i magických zrcadel. To vše bylo propojeno s podivuhodnými osudy lidí, kteří v doteku s transcendentními světy dospěli nejen k hlubokému smíru s životem, poznamenaným četnými protivenstvími, ale někteří i ke zkáze v hlubinách satanského zatracení.

Knihu Dějiny novodobého českého hermetismu lze číst nejen jako úvod do studia okultního esoterismu, ale i jako soubor příběhů o podivuhodných osobách a jejich okultních dílech.

www.eminent.cz

ISBN 978-80-7281-327-8

9 788072 813278